

AL DE WERKEN VAN WILLIAM HUNTINGTON

PREKEN, VERHANDELINGEN EN BRIEVEN

10 VOLUMES

AL DE WERKEN VAN WILLIAM HUNTINGTON

VOLUME X

GOD DE KASSIER DER ARMEN

Of, DE GELOOFSBANK, 2 delen

Door

WILLIAM HUNTINGTON, SS

(SS = Saved Sinner; gezaligd zondaar)

GETROUW TOT IN DE DOOD

LEVENSBSCHRIJVING VAN

W. HUNTINGTON

DOOR

Thomas Wright

STICHTING DE GIHONBRON

MIDDELBURG

2012

INHOUD 10^e volume

1. DE GELOOFSBANK of GOD DE KASSIER DER ARMEN

DEEL I

Een verhaal van de vele uitreddingen door de Goddelijke Voorzienigheid, die de schrijver op verschillende tijden werden geschonken.

2. DE GELOOFSBANK

DEEL II

3. UIT HET LEVEN VAN WILLIAM HUNTINGTON

DOOR THOMAS WRIGHT

DE GELOOFSBANK of GOD DE KASSIER DER ARMEN

DEEL I

DE GELOOFSBANK

DEEL II

**Een verhaal van de vele uitreddingen door de Goddelijke Voorzienigheid, die de
schrijver op verschillende tijden werden geschonken,**

Door

William Huntington S. S. (S.S. = Saved Sinner; gezaligd zondaar)

***"En Hij zeide tot hen: Als Ik u uitzond zonder buidel en male en schoenen, heeft u
ook iets ontbroken? En zij zeiden: niets."***

Lukas 22:35

Vertaald door

Ds. H. J. Budding, predikant te Goes

Uitgave: J. J. Groen en Zoon NV

Leiden.

DE GELOOFSBANK of GOD DE KASSIER DER ARMEN.

De vertaler wenst de lezer Heil en Zaligheid!

Dit boekje, zal hoop ik strekken, om u te doen zien, dat er een levende God is, Die de gebeden van Zijn kinderen hoort en een Vervuller is van wat Hij belooft: "Roept tot Mij, en Ik zal u antwoorden."

Zo iemand dus, is de schrijver, een kind van de Goddelijke Voorzienigheid. God heeft grote dingen aan hem gedaan.

Echter blijft de waarschuwing nodig om toe te zien, dat we niet het doen en laten van een mens ons ten regel stellen: "Zijt mijn navolgers, gelijk ook ik van Christus", zegt Paulus. Voor zover een gelovige, leraar of een persoonlijke vrome, Christus volgt, mogen wij hun navolgers zijn. In alle bijzonderheden en nevenzaken behoren we ons naar het Woord en niet naar voorbeelden van mensen te richten. "Ken Mij in al uw wegen en Ik zal uw paden recht maken."

Waarde lezer! De Heere geve u genade! Doe uw nut met het goede dat u hier vindt, gebruik het tot versterking, en het geloof aan, de hoop op en de liefde tot die God, Die "een Behouder is van alle mensen, maar meest der gelovigen."

Als deze arbeid tot stichting en troost voor Gods volk bevonden wordt, verwacht dan nog, zo de Heere wil en ik leef, de levensgeschiedenis en de bekering van dezelfde schrijver. (*)

De Heere Jezus zij uw vrede en hoop!

Ds. H. J. Budding.

Predikant te Goes

(*) Deze is na die tijd in het licht verschenen, onder de titel:

HET KONINKRIJK DER HEMELN, INGENOMEN DOOR GEBED.

TOELICHTING

Uit de levensbeschrijving van Huntington door Thomas Wright.

...Met de verschijning van zijn vierde werk, namelijk het *eerste deel* van zijn vermaarde "**Geloofsbank**", verwierf Huntington een bekendheid als schrijver, ver boven de eerste rang. Weinigen hebben zijn boek kunnen lezen zonder er ten diepste door te worden getroffen. Op geletterden en ongeletterden heeft het dezelfde uitwerking en in populariteit wordt het slechts door de "Christenreize" geëvenaard. Huntington doet geen enkele poging om fraai te schrijven. Alles wat hij schrijft, welt spontaan en direct uit zijn hart op. Het is het verhaal van Gods goedertierenheid voor hem. Zijn stijl tekent geheel zijn persoon, en de "Geloofsbank" is na zijn, "Het Koninkrijk der hemelen ingenomen door gebed", de beste beschrijving, die men van Huntington kan geven. Meer dan eens bereikt het grote hoogte. Al bezat Huntington, zoals we zeiden, in het geheel geen dichtader, en al komen zijn ernstigste pogingen op dat gebied niet boven het peil van rijmelarij uit, de beste gedeelten van de "Geloofsbank" daarentegen hebben op de lezer dezelfde uitwerking, als de melodieuze poëzie van de grote Engelse dichter Milton. En wij mogen wel aannemen, dat Huntington zich veel verdiept had in de

werken van deze grote dichter. Inderdaad, de Bijbel met haar melodieuze zinsopbouw, de geschriften van Milton en Pitts "Vergilius" waren lange tijd zijn enige lectuur. Hij was er, om een eigen uitdrukking van hem te gebruiken, mee vergroeid.

Zoals alle andere christenen had hij een diepe liefde voor de Psalmen, en schreef hij boven de 112e Psalm in zijn Bijbel: "Deze is geheel mijn eigendom." De grondgedachte van de "Geloofsbank" toont verwantschap met die van "De naakte boog Gods", namelijk: "Het vleeselijk denken verklaart de dingen nooit uit God, maar uit bijoorzaken, en ziet ze afhankelijk van allerlei onzekere gebeurtenissen. Maar het geloof klimt op tot hun eerste oorzaak en beschouwt ze in dat licht, zodat Gods hand daarin gezien wordt en Hij Zelf daardoor verheerlijkt." Met betrekking tot de ongelovigen zegt hij met fijne spot: "Zij zien de wereld als geregeerd door het blinde toeval, en de eer die aan God toekomt schrijven zij toe aan de godin van het geluk."

VOORREDE VAN DE SCHRIJVER, WILLIAM HUNTINGTON

Aan zijn gemeente, zowel te Londen, als te Richmond in Surrey.

Zeer geliefden en zeer gewensten in de Heere Jezus Christus, die ik liefheb in geloof, en voor wie de liefde van Christus mij gedrongen heeft een schuldenaar te worden: *genade, barmhartigheid en vrede, zij u vermenigvuldigd door onze Heere en Zaligmaker Jezus Christus.*

Ik wens u dit boekje op te dragen, omdat soms die handelingen van Gods voorzienigheid, die enigszins buiten de gewone weg schijnen te gaan, zware beproevingswegen zijn voor een zwakgelovige. Maar sommigen van u hebben mij van het begin af gekend en zijn min of meer ooggetuigen geweest van die dingen, die ik in dit boekje verhalen zal. En als u mij wilt vergunnen een eerlijke bekentenis te doen, mijn consciëntie heeft mij meer dan eens aangeklaagd, dat ik geen dagboek gemaakt heb en in bijzonderheden, aantekeningen gemaakt heb van de vele merkwaardige uitkomsten van de Goddelijke voorzienigheid, die mij ontmoet zijn in tijden van beproeving. Maar evenals het ondankbare Israël, ging ik gedurig heen en vergat Zijn werken en was niet gedachtig aan de Rotssteen mijns heils. Zodat ik nu niet anders heb om deze aantekeningen te maken, dan mijn ontrouw en vergeetachtige geheugen, tenzij het de Heere behaagt mij de Trooster te zenden, om mij "indachtig te maken alles wat God tot mij gesproken heeft" in de weg van Zijn Voorzienigheid.

Ik ben zeker, dat "de aarde des Heeren is, mitsgaders haar volheid, de wereld en allen, die daarop wonen, al het gedierte des wouds is Zijne, het vee op duizend bergen, ook het koren en de wijn, de olie, de wol en het vlas." Ja, zelfs de goddeloze bedrieger, "zo die dwaalt, als die doet dwalen", zijn des Heeren. En Hij is het, Die de ene mens arm maakt en de andere rijk, Die vernedert en ook verhoogt, en niet één mens kan een el tot zijn lengte toedoen, die God hem gegeven heeft, hetzij in genade, hetzij in de voorzienigheid. "De strijd - zegt de wijze man - is niet der helden, noch de loop der snellen, noch ook de spijs der wijzen", Pred. 9 11. De zwakken heeft men dikwijls de overwinning zien behalen en de kreupelen in de hemelse loopbaan met de prijs zien doorgaan, en ook zelfs dwazen de grootste rijkdom bijeen vergaderen. Er is niet één el tot deze lengte toe te doen, ook niet in de minste bijzaak. Wat zullen wij dan bekommerd zijn om de andere dingen?

Ik geloof dat God niet gewild heeft, dat ik ooit een prediker zou zijn voor de rijken, omdat Hij mij steeds in afhankelijkheid van Zijn voorzienigheid heeft gehouden. Was ik vermogend geweest, ik zou in verzoeking gekomen zijn om te vertrouwen op onzekere rijkdommen. En ik weet goed, dat "waar de schat is, ook het hart zal zijn." Het moet een zware taak zijn, te preken tegen de gierigheid, als het hart aan het geld vast zit. Ik vrees, dat dit het geval is met sommigen, die predikanten genoemd worden. Maar de zonde brengt altijd haar eigen straf mee. Dezen kunnen noch gemeenschap met God, noch vrede in hun consciëntie hebben. Want de zonde maakt scheiding tussen God en de ziel, en de geldgierigheid is de wortel van alle kwaad.

Ook heb ik niet de minste reden om te denken of te geloven, dat God wilde dat ik een predikant zou zijn die de farizeeërs zou bevallen, omdat Hij mij nu sinds vele jaren een vernederend inzien in, en een diep gevoel van mijn ellendige goddeloosheid gegeven heeft, zodat ik niet het minst vertrouwen durf op het vlees, ook zelfs niet op de vruchten

van het geloof, hebbende de zekere bewustheid, dat een mens niet het minst kan verdienen, verondersteld ook dat hij in staat was de wet volkomen te houden. "Zo gij zult gedaan hebben alles wat u bevolen is, zo zegt: wij zijn onnutte dienstknechten, want wij hebben maar gedaan hetgeen wij schuldig waren te doen." Maar ik kom oneindig tekort om dat alles te doen, daarom kan ik geenszins roemen wanneer ik een deel doe.

Van nature zijn wij allen gezet op een uitwendige vertoning van godsdienst, en God heeft mij een lange reeks van jaren een dorre vorm van godsdienst laten gebruiken. Maar Hij heeft nooit enige van die gebeden die ik opzond aangezien, noch mij ontheven van de schuld van mijn zonden, in antwoord op mijn smekingen, in die weg gedaan. Daarom, om een Engels spreekwoord te gebruiken, zal ik nooit "die brug prijzen, doordat zij mij nooit veilig over de stroom gebracht heeft." Ik weet, dat God ons beveelt af te keren van hen, die geen gedaante van godzaligheid hebben, maar de kracht van dezelve verloochenen." En dorre vormen van devotie, gebruikt door mensen die de genade en de Geest van God miskennen, zijn niet beter dan een preekstoel voor de antichrist, pleister voor graven, Matth. 22 : 27; opschik voor hoeren, Jes. 4 : 1; gedenkcedels voor farizeeërs, Jes. 30 : 1; een steekpenning voor dode werken, gestopt in de hand van een eerlijke consciëntie, Hebr. 9 : 14; een kapitaal in handen van blinde leidslieden, Jes. 56 : 2; een trog met draf, om overtuigingen op de mond te slaan, Lukas 15 : 16; een tweeslachtige dienst, opgedragen aan God en de mammon, Matth. 6 : 24; de nabootsing van hypocrieten, Matth. 15 : 8; een toevluchtsoord om het kruis te ontgaan, Jes. 42 : 22, en de laatste schuilplaats van het ongeloof.

God liet mij vele jaren lang beproeven wat een vorm van godsdienstigheid voor mij kon uitrichten, maar evenals de arme vrouw in het Evangelie werd ik erger in plaats van beter. Daarom was ik genoodzaakt die op te geven en ik moest de gedachten van mijn hart onder woorden zien te brengen. Op deze wijze kwam de Heilige Geest mijn zwakheden te hulp. En om die reden moest ik preken van het gebed van de ziel. En doordat Christus op het geroep van de Geest antwoord gaf, moest ik de Heere Jezus preken als de eeuwige God, Die het gebed hoort en verhoort. Dit maakt een gedeelte uit van de bediening, die ik van God heb gekregen, en ik wens door genade daarop acht te slaan, om die te vervullen.

Ik denk, dat God heeft gewild dat ik het geloof zou preken, want Hij heeft mij steeds in afhankelijkheid van het geloof gehouden, om van Hem de vervulling te verwachten zowel van geestelijke als natuurlijke nooddrift. En ik ben er gewis en zeker van dat Hij mij bestemd heeft om een prediker te zijn, voor de armen en de onwetenden en voor de ongeleerden, want Hij zond mij om te preken en gaf mij verschillende zegels op mijn bediening, die zegenende tot bekering, eer ik behoorlijk een hoofdstuk in de Bijbel kon lezen. En voor de armen, want Hij zond mij zonder één stuiver in mijn zak. Daarom, als een predikant voor de armen hoop ik mijn bediening heerlijk te maken.

De ijdelheid van wereldse wijsheid, de uitnemendheid van Goddelijke kennis, de onzekerheid van aardse rijkdom, de kostelijkheid van de schat van het geloof, de gezegende godsdienst van Christus, en de ongenoegzaamheid van mensenvondsten, deze allen denk ik, behoren tot het Evangelie dat mij is toevertrouwd. En ik weet dat een goed huisbewaarder, getrouw bevonden behoort te worden, in het niet verwaarlozen van de goederen van zijn meester.

Wat mij nog meer verzekerd doet zijn, dat God mij bestemd heeft tot een prediker voor de armen, is dit, dat de vele zegels van mijn bediening, meestal onder de armen zijn, zowel uit de stad als uit het land. Zodat ik naar waarheid het woord van de apostel mag gebruiken en zeggen: "Gij ziet uw roeping, broeders, dat u niet vele wijzen zijt naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen. Maar het dwaze dezer wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij de wijzen beschamen zou. En het zwakke der wereld heeft God uitverkoren, opdat Hij het sterke zou beschamen. En het onedele der wereld en het verachte heeft God uitverkoren, en hetgeen niets is, opdat Hij hetgeen iets is teniet zou maken, opdat geen vlees zou roemen voor Hem," 1 Kor. 1 : 26, 27, 28, 29.

Hoewel mijn bediening voor het grootste deel onder de armen is, is het toch overeenkomstig het voorbeeld dat de Zaligmaker daarvan heeft gegeven, ook door Zijn eigen voorbeeld. Niemand kan toch aantonen, dat de Heere Jezus rijk is geweest naar het vlees, noch een schoolgeleerde naar het vlees.

En wat betreft Zijn persoonlijke volgelingen, die waren ook voor het merendeel arm. Want "de armen werd het Evangelie gepredikt", en degenen die de blijde boodschap ontvingen, waren kinderen in menselijke wetenschap. "Ik dank U Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve de kinderkens geopenbaard, ja Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U."

Laat ons dan allen moed scheppen over dat wat God ons geeft, en daarmee tevreden zijn, een ieder in zijn standplaats, al was het ook in een stand van dienstbaarheid. Want de Heere Jezus is onder de mensen geweest als Één, Die dient. Omdat dan Christus geheel aan onze zijde is in dit opzicht, hebben wij reden om ons grotelijks te verblijden in zo'n heerlijk Voorbeeld.

Eén van de oorzaken, die mij hebben bewogen om dit kleine boekje te schrijven is, dat wij dikwijls bestreden worden om te geloven dat God geen acht slaat op onze tijdelijke omstandigheden. En omdat de gedachten over de zaligheid van onze zielen ons ter harte gaan, als zijnde van het grootste belang, zo is de gedachte nabij dat God daarop wel acht nemen zal. Maar over onze tijdelijke aangelegenheden denken wij, alsof die van Zijn kennis en onderzoek uitgesloten zijn. Dit laatste is een verzoeking van de duivel, en ik hoop die te weerleggen in het volgende geschrift.

Benijd de rijken nooit. Rijkdommen zijn dikwijls de kankerworm aan de wortel van de troost van een goed man, een strik voor zijn leven en een ijzeren pilaar onder zijn hoogmoed. Agurs bede was: *om gevoed te worden met het brood van zijn bescheiden deel*, en daarom mag u ook bidden. En wees dankbaar voor dat wat God u geeft in antwoord op uw gebeden. Die stand is zeker de beste, die u afhankelijk van en dankbaar aan God houdt. En zo zult u het in het einde steeds ondervinden. Welaan dan, christenmens, vertrouw op de voorzienigheid van God. De Heere beloofde een voorafgaande zegen aan de Israëlieten die het jubeljaar moesten houden. En hoewel zij niet mochten ploegen, zaaien, noch maaien in dit jaar van vrijlating, zo was hen echter beloofd, een voorraad van voedsel voor het volgend jaar, Lev. 25 : 20, 21. Gods zegen in het zesde jaar, dat het jubeljaar voorafging, zou voedsel opleveren voor drie jaren. En zal God dan niet zorgen voor de ware Israëlieten, voor wie door het Evangeliegeklank vrijheid is uitgeroepen uit het geestelijke diensthuis, en die door de Heilige Geest zijn vrijgemaakt? Voorzeker, zij zullen eten van de oude voorraad, ja, in een dubbel opzicht, want een ieder Schriftgeleerde, in het Koninkrijk der hemelen onderwezen, is gelijk een

goed huisbewaarder, die uit zijn schat oude en nieuwe dingen voortbrengt. En dat om al de ware Israëlieten, in dewelke geen bedrog is, te voeden.

Wij lezen dat in Egypte, Gods zegen in de zeven jaren van overvloed, genoeg was om de Egyptenaren en zelfs nog vreemden, te onderhouden gedurende de volgende zeven jaren van honger. Nooit zullen deze wonderen van de Heere der heirscharen kunnen uitgewist worden uit de Bijbel, door wie het ook zij, al waren het zelfs predikanten. Noch zullen ooit Sions zegeningen kunnen ontnomen worden van haar arme kinderen, door wereldsgezinde belijders die op onzekere rijkdommen vertrouwen en met minachting neerzien op de dagelijkse bedeling, die God beschikt voor de armen van Zijn huisgezin.

Lezer, vertrouw op de Vader van alle barmhartigheid en de God van alle vertroosting, om de vervulling van al uw nooddrift. Adam, op zichzelf staande, en de verloren zoon, zijn eigen meester zijnde, zijn beiden bankroet gegaan en tot de bedelstaf gebracht. Daarom, staat u daarnaar om op God uw hoop te gronden, en u zult nooit bedrogen uitkomen. Gebruik nooit ongeoorloofde middelen om te voorkomen dat u een grote huishouding of de zorg van vele kinderen krijgt. Dit is de wortel van een God ontrend en verdoemelijk ongeloof, en de vrucht is de zonde van Onan, die God aanmerkt als een daad van ongeloof en wantrouwen, begaan tegen Zijn voorzienigheid. Een belediging, uitgevoerd tegen een vruchtbare baarmoeder, en de zonde van doodslag, begaan tegen onzondige onschuld, die God op twee herhaalde reizen, op de daad zelf met een plotselinge dood bezocht heeft, Gen. 38 : 7-10.

Ik ben langer dan twintig jaren gehuwd geweest en heb dertien kinderen bij mijn vrouw gehad, juist Jacobs getal, één meer dan een dozijn. En in plaats van een bedelaar, ben ik rijker dan ooit tevoren. En ik geloof, als ik vandaag moest sterven en al mijn zaken werden geregeld, dat ik vrij van wereldse schuld van hier zou gaan. En ik ben zeker, dat geloof tevreden is met een eerlijke doortocht door deze wereld, maar als wij bezig zijn om aan de begeerten van ongeloof te voldoen, dan is de hele wereld niet in staat om die vorderingen te vervullen.

Ik denk hier te verhalen al de bijzonderheden van de Goddelijke voorzienigheid, die ik mij kan te binnen brengen. Geve de Heere, dat Zijn goede voorzienigheid helder en klaar mag uitblinken, tot Zijn eer en tot troost van Zijn arme volk, dat op Hem moet vertrouwen of anders omkomen. O gezegend Voorwerp, waardig al ons vertrouwen!

Ik vrees lezer, dat ik u te lang zal ophouden met deze voorrede. Vitters zullen zeggen, dat wij gelijk zijn aan "de kinderen op de markt, die hun metgezellen toeroepen." Daarom zal het beter zijn, dat wij scheiden, liever dan hen aanstoot te geven.

"Goede morgen, heer predikant! God zegene u!"

Ik dank u, christen! Maar ik verzoek u vriendelijk, maak geen complimenten, geef de eretitels aan hen, die daarvan een maaltijd maken. *Kolen sjuuwen is een zwaar werk, en kolensjouwers moeten voedzamer voedsel hebben dan complimenten.*

Lezer, vaarwel.

Uw dienstwillige in de Heere Jezus,

GOD, DE KASSIER DER ARMEN

OF

DE GELOOFSBANK I

Ongeveer zeven jaren oud zijnde, hoorde ik iemand zeggen, *dat God acht gaf op de zonden van kinderen*. Ik zal mij voor het tegenwoordige niet inlaten, wat een wonderbare werking deze woorden op mijn gemoed hadden. Evenmin zal ik melden, de menigvuldige nepen in mijn consciëntie, al de tijd dat die indruk op mijn gemoed duurde.

Eveneens herinner ik mij eens iemand te hebben horen zeggen, *dat alle dingen mogelijk zijn bij God*. Deze woorden legde ik heimelijk op en overwoog die in mijn hart. En omdat ik in die tijd grote lust had om als loopjongen in dienst te zijn van een zeker heer in mijn geboorteplaats - mijn ouders waren zeer arm en ik moest al dikwijls gebrek lijden - kwam in mij de gedachte op, wanneer alle dingen mogelijk waren bij God, dat Hij mij ook kon brengen om als boodschapper te dienen bij mijnheer Cooke. Maar daar was toen een jongen, over wiens dienst die heer wel tevreden was. Ondanks dat ik dat wist, bad ik God in stilte, zo goed als ik kon, om mij de plaats van die jongen te willen geven. En ik deed niet weinig beloften om goed op te passen, als Hij mijn gebed wilde verhoren. Verschillende dagen aaneen bad ik God in het verborgen om deze gunst. Niemand wist daar iets van buiten God en ik, totdat ik het nu verhaal. Zo veel ik weet, hield ik aan hierom te bidden, nu eens achter een heg, dan weer op bed liggende, gedurende bijna twee weken. En ik dacht, dat als God mij deze bede gaf, dat ik dan zou weten dat alles mogelijk was bij God, maar anders niet.

Hebbende zo verschillende dagen aaneen daarom gebeden, en niets bemerkende dat op een antwoord op mijn gebed leek, maakte ik het vaste besluit op dat er geen God was, en dat ik daarom zo bang niet behoefde te zijn om te zondigen en ook dat ik het niet meer nodig had te bidden. Daarom liet ik een tijdlang na te bidden en vatte het daarna weer op, totdat ik het op het laatst geheel opgaf. Enkele dagen daarna kwam er iemand in het huis van mijn vader zeggen: "William, mijnheer Cooke wil een jongen hebben om zijn boodschappen te doen, zou je niet eens naar hem toe gaan?"

Ik zei: "Jan Dungy is daar immers?"

Hij zei: "Nee, die is weggejaagd."

Ik zei daarop: "Wat heeft hij gedaan?"

Hij antwoordde: "Oude Mr. Coly, de oesterman, kwam daar eergisteren om oesters te brengen, en terwijl de oude man een maatvol in huis bracht, stal de jongen uit de korven, die op het paard hingen, dat vastgebonden stond aan het hek. De juffrouw van het huis zag het juist en joeg hem daarom uit haar dienst."

Ik wil liefst niet melden welke nepen ik in mijn geweten voelde, welke gedachten mijn ziel doorkruisten, welke beloften ik deed en welke gebeden ik naar de hemel opzond toen ik naar het huis van die heer ging. Want ik denk dat de lezer het haast niet zou kunnen geloven, aangezien ik in die tijd niet ouder was dan acht jaren.

Tot mijn grote verwondering en blijdschap werd ik in dienst genomen tegen twintig shillings in het jaar. Verschiede dagen en weken was diep in mijn gemoed geprent, een buitengewone indruk van Gods kracht en werking.

Maar nadat dit enige tijd geleden was, kwam er plotseling een verzoeking in mij op, die mij drong *te geloven dat er geen God was*. En als er een God was, dat Hij Zich dan toch niet bemoeide met zulke schepselen als wij waren, noch Zich met onze zaken inliet, vandaar dat ik maar bij toeval die dienst gekregen had en nu niet meer verplicht was te bidden, noch de geloften te betalen die ik gedaan had, eer ik de dienst had gekregen. Deze verzoeking maakte een wijde opening in mijn consciëntie, om door te breken tot goddeloosheid en lichtzinnigheid, waaraan ik enige maanden lang erg toegaf.

Kort hierop deed ik iets dat mijn meester niet aanstond, werd uit mijn dienst ontslagen en moest naar huis gaan, mij niet minder beklagende over mijn dwaasheid, dan ik tevoren was opgeblazen over het welslagen in mijn poging om door Gods barmhartigheid, de dienst te krijgen.

Hierna had ik enige jaren lang vele en scherpe consciëntieovertuigingen, die zich nu en dan herhaalden, maar werd ook van tijd tot tijd aangevallen door godloochenende gedachten, zoals dat God geen acht gaf op onze handelingen en gedrag. Totdat eindelijk op het laatst die gedachten de overhand namen en mijn gemoed langzamerhand geheel ongevoelig en verstokt werd. Nu begon ik geheel en al, alle vrees voor God en gedachten over de toekomst te verliezen en leerde in korte tijd dansen, wat één van de listigste netten is om zielen in het verderf te lokken, die de duivel heeft kunnen uitvinden, waarin zwakke stervelingen kunnen verstrikt worden.

Maar God was zo goed mij hierin tegen te komen door mij een zware ziekte te zenden, zoals ik nog nooit tevoren gehad had. Ik probeerde zo veel mij doenlijk was, mij tegen

de ziekte te verzetten en weigerde naar bed te gaan, maar het baatte mij niet. Ik probeerde en deed mijn best om aan het werk te blijven, zo lang ik een vinger kon verroeren. Maar eindelijk moest ik het opgeven. Toen begon de consciëntie haar werk te doen en de gramschap van God mij te verschrikken. Ik was nu ten volle overtuigd, dat God acht had gegeven op mijn leven in de tijd, en dat Hij mij tot rekenschap zou roepen in de eeuwigheid. In deze gemoedstoestand lag ik neer, vast verzekerd dat ik moest veroordeeld worden, en ik twijfelde geen ogenblik of mijn deel zou zijn in de eeuwige poel, die brandt van vuur en sulfer als ik in die toestand stierf.

God de Heere bracht mij zo dicht bij het einde van alle vlees, dat mijn longen opgetrokken werden en de rochelen van de dood in mijn keel kwamen, waardoor mij het ademhalen tot tweemaal toe belet werd. Ik wilde de dood ontvluchten en sprong uit mijn bed om weg te lopen maar ik kon niet, ik stortte op de grond neer en bleef daar liggen tot mijn kameraden mij vonden en mij weer met geweld in mijn bed brachten. Kort daarop hoorde ik één van de meiden zeggen: "Arme William, hij gaat sterven."

"Ja", zei de andere, "dokter Wilson heeft hem opgegeven."

Zij wisten niet, dat ik hen hoorde. Ik deed nog een poging om de dood te ontvluchten, maar merkte dat het niet mogelijk was. Daarop begon ik binnensmonds een gebed te murmelen, wat mijn geweten mij vroeger niet had toegelaten. Zodra ik was begonnen tot God te bidden, kwam er een wending. De ziekte nam af, ik kreeg langzaam mijn krachten weer en in minder dan één maand tijd kon ik weer uitgaan. Ik verliet toen het huis waar ik diende, en ging naar mijn ouders tot mijn volkomen herstel. Maar nooit heb ik daarna meer gedanst.

Niet lang na mijn herstel, werd mij gezegd dat een zekere baas, Pool genoemd, te Charren in Kent, een knecht nodig had. Ik ging daarheen en was zo vrijmoedig om God te bidden, dat Hij mijn pogingen gunstig beliefdde te zegenen. Doordat het Hem behaagd had mij te straffen vanwege mijn vorige dwaasheid en mij had doen geloven, dat ik Hem zeer vertoornd had, zo legde ik mij neer achter een haag en deed een ernstig gebed dat de Heere mijn reis beliefdde voorspoedig te maken en dat Hij in het toekomende voor mij wilde zorgen. En ik brak een stok half door en stak die in de haag, en beloofde als ik terugkeerde en God mij verhoord had, dat ik Hem daarvoor zou danken zodra ik die doorgebroken stok zag. Enigszins gelijkend aan de arme Jakob op zijn reis, toen hij de steen zalfde, gietende een weinig olie daarop met de belofte dat als de Heere hem zou geleiden en bewaren, God dan zijn God zou zijn, en in alles dat de Heere hem zou geven, hij aan God de tienden zou geven, Gen. 28 : 20, 21. De Heere verhoorde mijn gebed en ik werd in dienst genomen, ondanks dat er een ander bij de heer was toen ik binnenkwam en zij het al bijna eens waren. Maar tot mijn verbazing brak hij met hem af toen hij hoorde dat ik nog vrij was, daar de ander een vrouw had.

Dit was echter slechts een ondergeschikte oorzaak, maar ik moet opklimmen tot de eerste Oorzaak, God. Op mijn weg naar huis zag ik onder vele tranen, de stok die ik tot een teken gesteld had, en ik offerde een gebrekkig dankgebed op aan de God van mijn menigvuldige weldadigheid, Die ik zo versmaad en zwaar vertoornd had.

Gedurende de eerste tijd van mijn dienst, deed ik mijn best om zo te leven dat ik Gode welbehaaglijk was. Maar helaas! de ijdelheden van de wereld zijn te sterk en de verzoeken te groot voor ieder ander, dan alleen voor hem, "die bewaard wordt in de

kracht Gods, door het geloof, tot de zaligheid." En van die kracht kende ik niets, daarom waren mijn goede voornemens en plannen haastig verbroken en ik vergat God weer.

Maar spoedig hierna legde de Heere Zijn bezoekende hand andermaal op mij en ik werd gedurende verschillende maanden op het ziekbed geworpen en werd ook niet eerder volkomen hersteld dan na drie jaren. Tussendoor overkwam mij nu en dan zielsweemoed en, de Heere zij daarvoor geloofd, God liet mij niet geheel zonder overtuigende indrukken, net zo lang, totdat ik de waarheid leerde kennen, zoals die in Jezus is.

Eén tussenkomst van de Goddelijke voorzienigheid die opmerkelijk is, moet ik hier meedelen. Dat was deze. Ik had mijn kist met kleren opgestuurd om bezorgd te worden in de herberg "De Star" te Maidstone in Kent, om daar door de vrachtrijder op Cranbrook voor mij afgehaald te worden. Maar die kwam mij zeggen, dat de kist daar niet was. Dus begaf ik mij op reis om daarnaar onderzoek te doen, en vreesde dat ik de kist kwijt was. In die tijd was ik zó arm, dat ik niet meer dan één schelling bezat. Echter, omdat ik hoop had dat ik op één dag uit en thuis zou kunnen zijn, dacht ik dat die schelling voor mij wel genoeg zou zijn om de kosten goed te maken. Maar te Maidstone komende, vond ik er de kist niet. Ik zag mij genoodzaakt verder te gaan en toen ik weer naar huis ging, was ik zó zwak en afgemat, dat ik geen kans zag mijn reis op diezelfde dag te volbrengen. De schelling was weg, mijn kracht was weg, en het weer was zeer nat en guur. De avond begon te vallen en ik was nog twee mijlen - één Engelse mijl is iets meer dan een kwartier gaans, drie Engelse mijlen maken één uur gaans - van Maidstone, en dat was veertien mijlen ver van Cranbrook.

Terwijl ik nu zo nadacht en mijn bedroefde toestand bejammerde, kwam mij voor de geest dat als ik nu iemand was die God vreesde en liefhad, zoals anderen eertijds, dat ik dan wel enige hulp van Hem zou krijgen. Maar nu ik God tot mijn vijand had gemaakt door mijn zondigen, zou Hij geen acht op mij slaan. En God zou dat in onze dagen ook niet meer zo doen als vroeger, want predikanten en volk waren allemaal even goddeloos. Terwijl ik daar zo over dacht, kwam eensklaps in mijn gedachten op om van het voetpad dat door de velden ging af te gaan, naar de rijweg, ondanks dat het voetpad verreweg beter was. Nauwelijks was ik een paar minuten over de rijweg gegaan, toen ik voor mij op de grond een zes stuiverstuk zag liggen. Ik raapte het op en enige stappen verder lag een schelling. Ik raapte die ook op en was zo genoeg voorzien in mijn nooddrift voor die tijd. Deze veelvuldige besturingen van de voorzienigheid van God en velerlei gebedsverhoringen, gaven nu en dan de indruk, dat God enigszins zorg voor mij droeg en op mij lette. Maar zodra ik weer gezondigd had, waren al deze gedachten weg.

Echter kon ik na deze tijd, nooit geheel de gedachten kwijt raken aangaande de vreselijke oordeelsdag, de eindeloze eeuwigheid, de verschrikkelijke vierschaar van Gods gericht, de jammerlijke toestand van een zondaar die schuldig stond voor Hem, de Koning der verschrikking, de dood, die aan alles hier een einde zou maken en dat binnen korte tijd, en hoe jammerlijk en droevig een schuldige ziel zou te kijk staan, wanneer al zijn verborgen en openbare zonden voor God, voor engelen en mensen zouden blootgelegd worden, met de eeuwige pijn, die de ziel zou gevoelen, wanneer haar verdoemenis vast bepaald zou zijn in de hel. Soms overmeesterden mij deze en dergelijke gedachten geheel en al. En hoewel ik mij soms begaf in vermakelijkheden om die gedachten te verzetten, zo was ik toch nooit in staat het zo ver te brengen, dat ik die prikkel van de waarheid op mijn gemoed, kwijt kon raken.

Dit duurde zo enige jaren, "ik zocht rust en vond die niet." Eens gebeurde het dat ik ging werken te Darnbury Park te Essex (een graafschap in Engeland) voor een heer Fitch. Maar weinige dagen daar geweest zijnde, werd ik ziek en werd naar een huis gebracht waar de bel uithing, waar niemand mij kende, hebbende niet meer dan twee schellingen in mijn zak. Maar de Goddelijke voorzienigheid zond een oude weduwe, Shepherd genaamd, van wie de overleden man een slager geweest was. Deze vrouw, die zowat een halve dokter was, gaf mij geneesmiddelen, paste mij op en bezorgde mij dat, wat ik nodig had, hoewel zij mij tevoren nooit gezien had en na die tijd nooit meer zag. Zij kreeg niets voor haar moeite en verzorgde mij echter zo goed, alsof ik haar eigen kind was geweest. Nu enige jaren geleden, terwijl ik dit schrijf, had ik besloten erheen te gaan om haar op te zoeken, om haar vierdubbel te vergelden haar moeite en gedane kosten, en haar eens te vertellen wat God voor mij gedaan had. Maar toen ik naar haar vroeg in die plaats, hoorde ik dat zij ongeveer drie maanden daarvoor gestorven was, wat mij zeer leed deed.

Nu kan ik mij geen opmerkelijke tussenkomst van de Voorzienigheid meer herinneren tot mijn trouwen toe.

Mijn vrouw en ik huurden een gemeubileerd huisje te Mortlake in Surrey (een graafschap in Engeland) en daar kwam God mij krachtadig te overtuigen. Ik kreeg een verrekking in de lendenen zodat ik lam werd en was enige dagen onbekwaam en niet in staat om te werken. Ons geld raakte op en wij waren daar ter plaatse onbekend, want wij woonden er nog maar ongeveer een half jaar. Toen ik weer beterde en zou kunnen beginnen met werken, viel er zó veel sneeuw, dat ik enkele dagen niets kon verdienen. Hier liet de Voorzienigheid toe, dat wij gewaar werden wat het is om gebrek te lijden. Wij hadden één kind, bijna zes maanden oud, onze eerstgeborene. Op een vroege morgen zei mijn vrouw tegen mij: "William, geef mij de tondeldoos eens aan, want ik weet niet wat het schort, het arme kind is de hele nacht niet wakker geweest."

Zij stak de kaars aan en haalde het kind uit de wieg, en zie het was dood, zo zwart als een pot. Het was gestorven in de stuipen, zoals er daarna nog vijf anderen stierven, die eveneens zwart werden.

Hier kwam de Voorzienigheid weer tussenbeide, want drie maanden vóór dit sterfgeval, had een heer in wiens tuin ik nu en dan werkte, mij opgedragen op zijn paard te passen, terwijl hij naar de stad ging, waarvoor hij mij een schelling per week beloofde. Juist dezelfde dag toen het kind gestorven was, kwam de heer uit Londen terug, en kreeg ik mijn geld voor het oppassen van zijn paard van hem, en ik had juist genoeg om het dode kind te begraven. Mijn lamheid, armoede, gemoedsonrust, de droefheid van mijn vrouw, de dood van het kind, en het gevoel van Gods toorn die mij overal vergezelde, kwamen allen samen om mij neer te drukken, meer dan ooit tevoren.

Van nu af aan begonnen geestelijke overtuigingen mijn hart zo diep te doorploegen, dat het vatbaar en ontvankelijk werd voor de woorden des eeuwigen levens, totdat ik eindelijk zover gebracht werd om bevindelijk te leren kennen, "de enige waarachtige God, en Jezus Christus, Die Hij gezonden heeft." Als God mijn leven spaart, hoop ik dat afzonderlijk te vertellen, nu zal ik slechts de opmerkelijke voorzienigheden van God meedelen.

Nu moet ik drie of vier jaar vooruit, toen ik al gebracht was tot het zaligmakend en verzekerd geloof in de Heere Jezus Christus, om het leven en de zaligheid door Hem deelachtig te worden. Ik woonde toen in een klein gehuurd huisje te Sunbury in Middlesex - een graafschap in Engeland.

Mijn oudste dochter, nu nog in leven, werd daar ziek, zijnde toen tussen de vijf en zes maanden oud, en was uitgeleerd als een geraamte. Wij hadden een dokter die over haar ging, maar er was geen baat, zij werd hoe langer hoe slechter. Daar wij ons eerste kind verloren hadden, was dit onze afgod. En ik geloof niet dat Abraham zijn Izak meer liefhad, dan ik mijn kind. Het scheen alsof God haar van ons weg zou nemen, want zij kwam aan de poorten van de dood. Mijn vrouw en ik zaten alle nachten bij haar op, verwachende bij de wieg, dat met iedere snik haar adem zou ophouden. Dit duurde wel twee à drie weken lang. Op het laatst vroeg ik de dokter, wat hij er van dacht, of er nog hoop van leven was? Hij antwoordde: "Nee, ik wil u niet vleien, zij moet zeker sterven."

Dit bedroefde mij bovenmate, en toen de dokter zei dat hij haar moest opgeven en er niets meer aan kon doen, verliet ik de woonkamer en ging in de tuin, waarin ik werkte. Het was avond, en in het tuinhuis waar ik mijn gereedschap had staan, viel ik op mijn knieën en worstelde met God in de gebeden om het leven van het kind, maar onder deze voorwaarde. Dat als mijn gebed verhoord werd, en zij zou leven tot volwassen ouderdom en dan in goddeloosheid voortgaan, en dat mijn gebed de oorzaak zou zijn dat zij vanwege haar zonden zou moeten verdoemd worden, zo smeekte ik God, of Hij mijn gebed toch niet verhooren zou voor het kind, hoewel zij mij zo dierbaar was als mijn eigen leven. Ik keerde weer terug naar mijn huis, vast verzekerd dat God mijn gebed verhoord had. En drie dagen daarna was het kind zo gezond als zij nu is en at even smakelijk, alleen was zij nog mager. Dit overtuigde mij krachtadig, dat alle dingen mogelijk zijn bij God.

Ik had nu bijna veertien maanden te Sunbury gewoond, en diende bij een heer als tuinman voor twaalf schellingen in de week. Die heer zei mij, dat hij van plan was een rijtuig te gaan houden en dacht dat zijn koetsier dan in de tuin kon werken. Daarom wilde hij slechts nu en dan iemand voor een dag of twee nemen, maar niet langer een vaste tuinman houden. Ik kreeg zo gedaan werk, maar hij liet mij toe, zolang te blijven, tot ik ergens anders een dienst kon krijgen. Mijn meester had geloof ik, meermalen gezien hoe zalig mijn gemoedstoestand was, en de wijsheid opgemerkt die mij was gegeven, om gepast zijn vragen, die hij veelvuldig deed, te beantwoorden. De genade toont soms menige stralen van Goddelijke heerlijkheid, hoewel ze in een bedelaar woont. Maar omdat ik meende, dat de wereld zijn god was, bedankte ik voor zijn aanbidding, evenals Abraham het geschenk weigerde, hem door de koning van Sodom gedaan. Ik wilde niets van het zijne nemen, ook geen schoenriem, opdat hij niet zou zeggen: "Ik heb Abraham rijk gemaakt."

Nadat ik drie weken zonder werk geweest was, hoorde ik dat er een dienst vrij was te Ewel in Surrey. Ik ging daarheen en verhuurde mij. Het was bij een heer, die buskruit maakte. Ik ging akkoord voor elf schellingen in de week 's zomers, en 's winters tien. Ik huurde een kamer in een oud huis met een rieten dak, te Ewel Marsh (het moest een gemeubileerde kamer heten, maar verdiende die naam niet), voor twee schellingen per week. Ik was verplicht mijn beste kleren te verpanden, om te kunnen betalen wat wij schuldig waren gebleven, toen mijn vrouw in de kraam gelegen had, en ik geen werk had, anders had ik geen kar kunnen huren om onze huisraad, dat niet veel was, over te brengen. Toen de kar ons te Ewel Marsh afzette op een maandagmorgen, en ik de vracht

betaald had, hield ik de gehele som van tien en een halve stuiver over, waarvan ik, mijn vrouw en mijn kind moest leven tot de volgende zaterdagavond. Maar hoewel zo arm, wist ik, dat God mij rijk had gemaakt in het geloof. En deze woorden kwamen met kracht op mijn gemoed: "Hij vermenigvuldigde de broden en vissen om vijfduizend mannen te voeden, behalve de vrouwen en kinderen."

Wij gingen op onze knieën, en maakten van dat wonderwerk een gebed, smekende de Almachtige, of Hij beliefte te vermenigvuldigen dat wat wij hadden, of door een andere weg ons hulp te zenden, zoals Zijn oneindige wijsheid het best zou vinden. De daaropvolgende avond kwamen de dochter en schoonzoon van de vrouw, waarvan wij de kamer gehuurd hadden, hun moeder bezoeken, en brachten wat gebraden vlees, zo uit de oven genomen mee, en verzochten mij en mijn vrouw met hen te eten. Deze mensen, die zelf ook maar arm waren, kenden niets van ons, noch van onze God. De volgende dag deden zij weer zo en bleven ons eetwaren en tuinvruchten zenden de hele week door. Wij hadden onze omstandigheden aan niemand te kennen gegeven dan alleen aan God. Ook zagen wij er niet armelijk uit, zoals gewoonlijk het geval is als mensen gebrek lijden. Integendeel, wij kwamen beter gekleed voor de dag dan zij, die ons hielpen. Maar God zond een antwoord op onze gebeden door de hand van hen, die op die tijd niet wisten wat zij deden. Ook zei ik het hen niet, dan enkele maanden daarna. Terwijl wij samen met hen aten, sprak ik met hen over geestelijke dingen. En als de maaltijd geëindigd was ging ik met hen in het gebed, en bad zeer vurig tot God voor hen beiden. En God verhoorde het, want Hij liet de vrouw die avond in zware overtuiging naar haar huis gaan. En haar overtuigingen gingen niet over, totdat zij gebracht werd tot een gezicht van Christus, gekruist voor haar, in het volle geloofslicht, zodat zij vrede en vergeving van haar zonden van Christus ontving.

Na verloop van enige tijd begon God Zijn werk ook in haar man. Toen deed ik hem het verhaal van onze vroegere toestand, waarvan ik al gesproken heb. Toen hij dit hoorde, vertelde hij, hoe het op zijn gemoed gedrukt was dat wij aan leeftocht gebrek hadden, maar dat zijn vrouw hem daarover berispt had, menende dat hij het mis had, en het daarom ons niet behoorde te brengen, zeggende: "Die mensen zijn er beter aan toe en hebben het ruimer dan wij." Maar hij zei: "vrouw, het is niet zo!" Hij hield aan, dat zij doen zou zoals hij wenste.

Het behaagde God, deze arme man, enkele jaren naderhand onder zware beproeving te laten komen. En in die tijd werd ik in staat gesteld en bekwaam gemaakt, om hem viervoudig weer te geven. Hij legde op zijn sterfbed een heerlijk getuigenis voor God af, eer hij de adem uitblies. En ik geloof, dat hij de eeuwige heerlijkheid is ingegaan. Zijn vrouw is nu dienstmaagd bij Mr. Linsey, een kaarsenmaker te Lambeth Marsh, aan de rechterzijde van de weg, die van de Westminsterbrug naar Clapham loopt. Haar naam is Anna Webb.

Ik merkte dat het sobere loon van elf schellingen per week (waarvan ik twee schellingen voor kamerhuur moest betalen) niet zou kunnen volstaan, om spoedig mijn kleren uit de leenbank te lossen, want dat wat ik er op gekregen had, bedroeg met de interesten bijna veertig schellingen. En niet graag zou ik ze hebben laten verkopen.

Op een keer bedacht ik om eens de Bijbel te doorzoeken, om te zien of ik er enige lering voor mijn geloof, aangaande deze zaak in zou kunnen vinden. Ik sloeg hier en daar de Bijbel op, totdat ik bij deze woorden kwam: "Daar is een jongen hier, die vijf gerstebroden heeft en twee vissen, maar wat zijn deze onder zovelen?"

Ik vroeg mijn vrouw, of zij ooit gerstebrood gegeten had? Zij zei: "ja, in Dorsetshire." Ik zei haar weer, dat ik het nooit gegeten had, maar dat de Zaligmaker en Zijn apostelen gerstebrood gegeten hadden, en dat ik van mening was (menselijker wijs gesproken), omdat zij geen beter konden bekomen. En doordat God het nodig dacht, ons in een diep armoedige stand te houden, dat het ons helemaal niet paste daarover te klagen, of te weigeren ons met de geringste kost te vergenoegen, te meer, doordat Hij ons de zegen had geschonken, om een verzekerde hoop te mogen hebben op de hemel hierna. Zij antwoordde mij, dat zij er niets op tegen had, als ik wilde.

Zo ging zij heen naar een boer, om te vragen, of hij haar een bushel gerst wilde verkopen, maar deze gaf te kennen, dat hij zijn gerst alleen maar verkocht per last of per vracht, om mout te maken, en dat hij zich niet ophield met het meten van zo weinig.

Daarop ging zij naar een korenverkoper te Ewel, en vroeg een bushel gerst. Die zei: "Ik heb slechts het achterwerpsel (de minste soort) van gerst en uitschot van koren, wat ik verkoop voor varkens en hoenders." Mijn vrouw zei, dat dat goed was voor haar, maar gaf hem niet te kennen, waarvoor zij het wilde gebruiken. Wij brachten het naar de molen en lieten het malen, en waren er oprecht blij mee, want de liefde van God, die wij in onze harten mochten genieten, woog rijkelijk op tegen al de armoede, waaronder wij gebukt gingen. Ik wist toch, dat het vast in Gods besluit lag, dat Zijn volk in deze wereld verdrukking zou hebben, maar in Christus Jezus zouden zij ook vrede hebben. Liefde maakt het juk zacht en de last licht. Want zo er soms een murmurerende gedachte in mij opkwam, die was spoedig ten onder gebracht, als ik bedacht dat Christus geleefd had van de aalmoezen van hen, die Hem volgden, en dat Hij minder had dan de vossen of de vogels, zo als er geschreven staat: "De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten. Maar de Zoon des mensen heeft niet, waar Hij het hoofd nederlegge" (Luk. 9: 58). Dit woord heeft menigmaal mijn hart bewogen, stopte de mond voor al mijn murmureringen en deed mijn hart smelten in dankbaarheid en liefde voor Gods grote genade.

Mijn vrouw leefde nu zeer zuinig, met twee en een halve schelling kwamen wij zo tamelijk goed door de week. Wat de wereldse lekkernijen aangaat, wij waren vergenoegd zonder die, wij wisten toch dat de genade van God ons had bekwaam gemaakt, dat goede deel te kiezen, dat nooit van ons zal genomen worden. 'De lijdzaamheid' had dus in zeker opzicht haar 'volmaakt werk'. In korte tijd spaarden wij over de twintig schellingen, daarmee begaf ik mij op een zaterdagavond op reis naar Kingston, om een deel van mijn kleren uit de bank te lossen, latende mijn vrouw zoveel geld over dat zij een halve bushel gerst kon kopen. Het viel zo, dat het kledingstuk wat ik kwam lossen met de interest er bij, op zoveel kwam, dat ik geen geld over had toen ik naar huis ging. Dit was voor ons een zware beproeving, want ons arme dochtertje, dat pas gespeend was, had niets om te eten dan gerstekoecken.

De volgende maandag ging ik bezwaard naar mijn werk en was zeer bedroefd als ik dacht, hoe mijn arme kleine zou moeten leven op gerstebrood alleen. Ik was ontevreden over mijzelf, omdat ik al mijn geld had uitgegeven, bedenkende, dat ik beter had gedaan zonder kleren te blijven, dan mijn lieve kind gebrek te laten lijden. Maar als ik zo peinzende over de brug ging om naar mijn werk te gaan, viel mijn oog op iets beneden aan de rechterzijde, en daar lag een dikke aal in de modder aan de kant van het water, zo het scheen dood. Ik ging daarheen, pakte hem op, en ziet, hij was maar slapende geweest. Niet zonder moeite hield ik hem vast en bracht hem naar huis. Mijn kleine meid at er zeer smakelijk van, lustte het graag en had er die dag overvloedig genoeg aan. Maar 's avonds zei mijn vrouw, dat de aal geheel op was, en zo overviel

mij de volgende dag weer droefheid en zorg als de vorige toen ik naar mijn werk ging, mezelf beschuldigende en veroordelende, omdat ik al mijn geld had uitgegeven. Toen ik de tuindeur inging, zag ik een patrijs dood liggen midden op het pad. Ik raapte die op, en merkte dat hij nog warm was. Ik bracht die naar huis en onze kleine meid had er rijkelijk genoeg aan voor die dag.

Enkele dagen later vertelde mijn meester mij, dat hij ook een patrijs had gevonden op het tuinpad, maar dat die stonk. Ik zei hem, dat ik er enige tijd geleden, ook één had gevonden, Hij zei: "Twee mannetjespatrijzen waren aan het vechten geweest en hadden elkaar gedood, en dat dit niet zelden gebeurde." Maar ik werd bekwaam gemaakt, om hoger op te zien. Het vleselijk verstand trekt alles van God af tot tweede oorzaken, en laat het daar dan op gissingen en onzekerheden drijven. Maar geloof voert alle dingen op tot de eerste oorzaak en stelt ze daar vast, waardoor Gods hand bekend wordt en Hij de eer ontvangt. Ik voor mij geloof, dat deze vechtpartij tussen die gepluimde strijders, vast bepaald was bij God de Heere. Want doordat geen musje op de aarde valt, zonder de wil van de hemelse Vader (zoals de Heilige Schrift zegt), kan ik moeilijk denken, dat een patrijs dit zou kunnen.

Nu kwam de derde dag, en ik was weer in dezelfde toestand als tevoren. Naar mijn werk gaande, zag ik een vogelnest in een struik, en bij nader onderzoek merkte ik dat het een nest van grote vogels was, met vier jongen, juist op het punt om uit te vliegen. Niet zonder veel tegenstand viel ik op het kleine, eenvoudige kasteel aan en plunderde het leeg. Maar nood breekt wet, zodat ik genoodzaakt was de arme moeder van haar jongen te beroven en haar treurende en klagende achter te laten, terwijl mijn jonge kleine, van de haren leefde en gevoed werd. Echter vond ik, was het geen zonde in Gods ogen: „Wanneer voor uw aangezicht een vogelnest op de weg voorkomt, in enige boom of op de aarde, met jongen of eieren, en de moeder zittende op de jongen of op de eieren, zo zult ge de moeder met de jongen niet nemen. Gij zult de moeder helemaal vrijlaten, maar de jongen zult ge voor u nemen, opdat het u welga, en gij de dagen verlengt," Deut. 22:6, 7.

Deze vogels waren genoeg geweest voor die dag, maar de volgende dag was ik even onvoorzien als tevoren, en die bracht nieuw werk voor geloof en gebed. Echter de morgen zorgde voor het zijne, want toen ik met de zeis in mijn hand, kwam om het gras af te maaien, zag ik in de vijver drie tamelijk grote karpers op het water drijven, waarschijnlijk ziek. Mijn meester kwam bij mij en ik wees er op. Hij zag ze en zei dat ze dood waren, ze waren voor mij als ik ze wilde hebben, want het was de tijd van de karper niet. Echter zij kwamen op de gepaste tijd voor mij. Zo vond ik morgen op morgen, dat er zo'n twee of drie vissen dood lagen, juist zoals ik die nodig had. Tot zo lang, dat ik niet geloof, dat er één levende vis in de vijver overbleef die zes duim lang was, en die vijver was bijna drie honderd voeten lang.

Terwijl ik nadacht en verwonderd was over de tere zorg van mijn God in Zijn voorzienigheid, en niet kon begrijpen wat Hem kon bewegen om Zich te ontfermen over zo'n zondaar, die Zijn genade, barmhartigheid en trouw, en Zijn Vaderlijke en voorzienige zorg zo onwaardig was, kwamen deze woorden in mijn gemoed: "Hij keerde hun wateren in bloed en Hij doodde hun vissen", (Ps. 105 : 29).

Vrouw Webb, de weduwe waarvan ik al eerder gesproken heb, heeft meermalen haar deel gehad van deze buit, en die het niet geloven, mogen daar vrij bij haar onderzoek naar doen, waarom ik voor hen de aanwijzing gegeven heb van haar woonplaats.

Mijn meester zei mij, dat hij dacht dat het kwam door de hitte van de zon, dat zij stierven, en ik geloof het ook, maar ik wist, dat beide de zon en haar hitte van God waren, en dat de zon zo sterk scheen op de goede tijd voor mij. En het deed mij allermeeft verwonderd staan, dat God Zijn genegenheid zo aan mij betoonde, juist in tijdelijke aangelegenheden.

Ik werd geleid om Zijn dierbaar Woord na te zoeken, om soortgelijke zaken daarin te vinden. En als ik daar las van de verdrukking van Jacob en zijn verbond maken met God - en hoe de Heere de kleur van Labans vee deed verwisselen, om Jacob te bevoordelen - en hoe God zijn eenvoudig middel van het schillen van de stokken zegende, opdat de verhitte kudde daarop zouden zien, en zo de droom van de gespikkelde rammen, voortbrengende de gesprenelde erfenis van het geloof, kon ik niet nalaten te schreien en te bewonderen, de onverdiende goedheid van God, die de vogelen des hemels liet vechten. En de zonnestralen zo sterk liet vallen, dat de bewoners van de wateren werden geraakt. Die de aal liet slapen, zo lang, tot de hand van die hem nodig had, hem kon grijpen. En die mijn ogen liet vallen op de kleine verblijfplaats van de vogels, toen alle anderen middelen ter voorziening in de behoefte schenen afgesneden te zijn. Dit had zo'n uitwerking op mijn gemoed, dat ik onmogelijk beschrijven kan, de vernedering, schaamte, liefde, blijdschap en vrede, die ik voelde. O, hoe groot is de goedheid van God voor de mensen! Ik kreeg duidelijk te zien, dat zowel in de voorzienigheid als in de genade, God Dezelfde is voor ons, Die Hij was voor de heiligen in de dagen vanouds, en dat zij niets voor hadden op het verbond der genade boven ons, maar dat Jezus Christus Dezelfde is, gisteren en heden en tot in der eeuwigheid. Laat ook deze besturingen van Gods voorzienigheid, de zwakgelovigen niet doen vermoeden, alsof God met mij in het bijzonder, met uitsluiting van anderen, alzo handelde. Want "God ziet de persoon des mensen niet aan, maar al het volk, dat Hem vreest en gerechtigheid werkt, is Hem aangenaam."

Ik merkte dat mijn verdienste maar nauwelijks toereikend was voor de behoeften van mijn gezin en bedacht dat ik schoenen kon lappen, als ik mijn best daarvoor deed. Ik zond dus mijn vrouw naar Kingston, om het één en ander aan gereedschap te kopen, om dit werk te kunnen aanvangen. Dit gedaan zijnde, begon ik, en bracht het in korte tijd daarin vrij ver. Hierdoor kwam ik zo ver vooruit, dat al mijn kleren uit de bank gelost konden worden, en dat wij geheel en al vrij van schuld bleven. Maar het gebeurde op een avond, dat mijn vrouw klaagde, dat zij niets voor ons kind had, dan alleen een gerstekoeke. Ik zei: "Ik heb een paar schoenen te lappen, en zal deze nacht blijven opzitten, om die af te maken." Dan konden zij 's morgens het werk thuis brengen en enig geld beuren. Wij zaten dus op, samen werkende tot tussen elf en twaalf uur, toen hoorde ik iemand aan het venster. Ik ging naar buiten en vond daar enkele mannen te paard (naar alle waarschijnlijkheid waren het smokkelaars). Zij vroegen welke weg zij moesten naar de Maldense molens. Ik ging een klein eindje met hen mee om hen te wijzen, en één van hen gaf mij daarvoor een schelling. Toen ik die kreeg rees mijn haar op mijn hoofd, als ik overdacht de zorgende voorzienigheid van God.

Ik haal dit aan, omdat God zegt: dat het goud en het zilver Zijne zijn, dat Hij het is, Die arm en Die rijk maakt, en Die doet nederdalen en weer opricht, die neergebogen zijn. Deze dingen maakten God zo dierbaar voor mij, dat ik Hem dikwijls *mijn Bank, mijn Bankhouder en geprezen Opzichter* noemde, en vurig bad of Hij *mijn Voogd, mijn Meester en mijn Verzorger* mocht willen zijn, en toch nooit toelaten, dat ik in de handen van sterfelijke mensen viel, om beschermd, beschut en van het nodige voorzien te worden. Ik benijdde nu de rijken van deze wereld niet meer. Want als zij genade

hebben, zien zij slechts de ene zijde van Gods aangezicht, doordat zij een vast kapitaal in handen hebben. En zijn zij genadeloos, zo zijn zij de ellendigste van alle schepselen. Ik zag nu duidelijk, waarom de uitstekendste heiligen in de Bijbel in vernederde omstandigheden gebracht waren, zoals Jacob, David, Mozes, Jozef, Job, Jeremia en al de apostelen, opdat zij van de hand van de voorzienigheid van God zouden afhangen.

Toen de oogsttijd aankwam zei mijn vrouw mij, dat zij van plan was te gaan rapen, om zodoende enige tarwe te verzamelen, om brood te bakken. Wij stonden dan gewoonlijk op om drie uur in de morgen. Ik raapte met haar samen tot zes uur en ging dan naar mijn werk. Maar zij bleef rapen tot acht uur, bracht dan het geraapte koren thuis, at haar morgen-eten, nam het kind uit haar bed (dat al die tijd alleen gelaten was) en ging dan weer weg, om de dag door te rapen.

In die tijd was ik begonnen te preken in Ewel Marsh, wat geen gering opzien maakte in die streek. Daardoor jaagden de boeren mijn vrouw van hun land weg, en de rapers omringden haar als een hoop kleine vogels, die een dode havik gaan begraven, zwerende, dat predikantsvrouwen daar niet mochten rapen. "Wat", zeiden zij, "zou een vrouw van een predikant komen om te rapen, dat mag volstrekt niet!" Ik voor mij beken, dat het geen goed teken of geen goed gezicht is, de Levieten te zien, uitgaande om te rapen. Maar wanneer de blinde leidslieden, de van God voor de Levieten tot hun onderhoud bestemde gaven stelen, dan moeten de Levieten zelf werken, of van honger omkomen. In de Schrift wordt een dienaar van het Evangelie vergeleken bij een os, zodat hij het juk van Christus moet opnemen en leren trekken. En wanneer zijn dagwerk geëindigd is, moet hij het koren uittrappen, als dit van hem geëist wordt. En doordat God hem gebruiken wil om het braakland van het hart om te ploegen, moet hij niets anders verwachten dan zwaar werk en slecht loon. Een evangeliearbeider is een zeldzaam iets. Maar een stomme hond te zijn, aan het been te kluiven en vergeten te bassen, vindt men veel. Wij lezen in de Schrift, dat de runderen waren ploegende en de ezelinnen weidende aan hun zijden, (Job 1 : 14).

Maar intussen werd Gods hand zichtbaar. Want soms gebeurde het, wanneer zij haar wegjaagden van het ene stuk land, dat zij geleid werd naar een ander, waar zij de mensen juist bezig vond met het koren weg te voeren, en dan had zij de eerste en de beste oplezing van het hele veld. 's Avonds om zes uur, als ik van mijn werk kwam, begaf ik mij op weg (achter haar) om haar op te zoeken, en bleef dan met haar rapen tot negen uur, zolang wij maar een korenaar konden zien. Als ik zo op weg ging, wist ik niet waar zij was, noch hoever zij die dag voortgejaagd was. Maar of zij één mijl ver was of twee mijlen, ik ging steeds die weg in, waar mijn gemoed mij heenwees, en telkens kwam ik zo rechtstreeks tot bij haar, alsof ik inderdaad geweten had, waar zij was. Nooit miste ik haar spoor, maar vond haar iedere avond, gedurende de hele vijf weken, of zij oost, west, noord of zuid mocht zijn. Kwam ik dan bij haar, zo vertelde zij mij al de jaagpartijen, die zij van haar vervolgers had gehad, en hoe zij haar hadden bedreigd, haar van haar koren te beroven. Ik zei dan, Boaz is zeker niet in het veld geweest, anders zouden zij zo niet met u gedaan hebben. Het is waar, in onze kerkdiensten¹ gebruiken wij de woorden van Boaz: "De Heere zij met u", en de vrome maaiers antwoorden: "En met uw geest." Maar deze taal is al lang in onbruik en buiten fatsoen op onze oogstvelden. Ondanks die gedurige verdrijvingen van de

¹ De dienst in de Engelse of Anglikaanse kerk geschiedt naar zekere vaste formulieren, die gelezen worden uit het boek, genaamd Common prayer Book: het boek der algemene gebeden.

predikantsvrouw, van veld tot veld, zo raapte zij toch zoveel, of meer dan Ruth eertijds. Onze oogst was opgestapeld aan beide kanten van ons bed en diende ons zo voor gordijnen, zo sliepen wij dan beschut van rondom, door de staf des levens, hebbende al onze tienden in onze slaapkamer (die zo ik geloof, ongeveer één van de kleinste tiendschuren uit het christendom was).²

Ons koren dorsten wij uit in onze slaapkamer en wanden het buiten de deur, bedienende ons van een voorschoot en bedlaken als dorsvloer. Het gehele bedrag van onze tarwe, toen wij het opgemeten hadden, beliep vier bushel en een kwart, en behalve dat, nog een deel erwten en wat gerst. Mijn vrouw bakte brood van de uitgedorste tarwe, en ik betaalde haar voor ieder brood dat zij bakte een bepaalde som, ter aanmoediging van haar naarstigheid, en om voor haar zelf te kopen wat zij het meest nodig had. Omdat God mij uitwendig zo arm hield, en inwendig mijn geweten zo strikt eerlijk deed zijn, werd ik gedrongen om met mijn vrouw even stipt te handelen als Paulus met zijn kudde, toen hij die bepaling maakte, dat die niet werkt, ook niet zou eten.

Ik zou mijn lezer niet zo uitvoerig met dit verhaal van het koren oplezen bezig gehouden hebben, als God daar niet zo veel van had laten beschrijven in het boek van Ruth, waarin ons een verhaal wordt gegeven van die geestelijke proselieten, gaande om aren op te lezen tot onderhoud voor haar en haar schoonmoeder, ja, zelfs van het soort graan, dat zij verzamelde en de hoeveelheid. En van de goede hand van haar God, door haar te leiden naar het veld van Boaz, die de Voorzienigheid had bestemd om haar aanstaande levensgezel te zijn, en die haar man was volgens de wet, doordat de gierige en ongelovige lossen (die de hemelse Heere de eer niet waardig keurde om zo'n vrouw te hebben) van zijn wettig recht afzag, uit vrees, dat zijn gehoorzamen aan Gods gebod hem tot armoede zou brengen. Maar God, Die ons gebiedt geen juk aan te trekken met de ongelovigen, richtte haar schreden naar het veld van Boaz, iemand, die haar niet schold vanwege haar godsdienst. Maar haar veeleer prees vanwege haar geloof, kuisheid en deugdelijkheid, en voegde Gods zegen bij het in haar begonnen werk der genade, wensende haar, dat haar loon volkomen mocht zijn van de Heere, de God Israëls, onder Wiens vleugelen zij gekomen was om toevlucht te nemen, (Ruth 2: 12). Onze tarwe kwam ons nu goed van pas en gaf ons voor twee á drie maanden brood. Maar in korte tijd werden wij in een andere engte gebracht door de sneeuw. Wij waren gewend takkenbossen van onze huisvrouw te kopen, om te verbranden (omdat dat de enige brandstof was, waar wij in die tijd aan konden komen). Op een avond toen wij er één wilden kopen, zei zij ons, dat zij slechts tien bossen over had en dat zij die voor haar eigen gebruik moest houden, omdat het niet waarschijnlijk was, dat de sneeuw spoedig zou weggaan. Dus, zei zij, kan ik er geen meer verkopen.

Ik antwoordde daarop, als zij bekommerd en bevreesd was kou te zullen moeten lijden, daar zij nog zoveel voorraad had, dat wij dan veel meer te vrezen hadden, te meer daar wij nog een jong kind hadden. Echter, smeekte ik de Heere, of Hij de sneeuw liefde weg te nemen, of ons enige brandstof zenden, opdat onze kleine niet zou omkomen van kou. En zie, de andere morgen was al de sneeuw weg. God had Zijn woord gezonden en de sneeuw doen smelten, "Hij deed Zijn wind waaien en de wateren vloeiden daarhenen, (Psalm 147 : 18).

² De predikanten van de Engelse kerk hebben hun onderhoud en inkomsten uit de tienden van het land, en ieder kerspel of parochie heeft als gevolg daarvan zijn tiendschuur, waarin de opbrengst van de tienden geborgen wordt. (Zo was het althans ten tijde van Huntington).

Na enige tijd was onze tarwe op, en wij waren weer genoodzaakt gerst te eten. En omdat wij al ons geld besteed hadden aan het lossen van onze kleren, raakten wij zeer slecht voorzien in andere noodzakelijke levensbehoeften. Maar wij kwamen er toch weer spoedig boven op, want doordat ik overdag mijn werk had en 's avonds schoenen lapte, en wij ons behielpen met gerstebrood, zo bleven wij zonder schuld en konden nog nu en dan iets kopen, zodat wij fatsoenlijk voor de dag kwamen. Maar dit leven bij gerst had enkele kwade gevolgen. Want omdat ik dit tevoren nooit gewend was geweest, en nu bijna alleen dat gebruikte zonder enkel tarwe te proeven, veroorzaakte het een hevige brand op mijn ogen. Het duurde enige maanden lang, zodat ik het gevaar liep, om mijn gezicht te verliezen, maar door het gebruiken van een ander gering middel, beterde het weer. Mijn tweede dochtertje op de wereld komende, had hetzelfde gebrek. En ik, zowel als mijn kind, werd daarmee gekweld, in mindere of meerdere mate, enkele jaren achtereen, hoewel niet zo hevig als in het begin. Menigmaal aanschouwde ik deze bezoeking van het kind met grote weemoed. Maar God verhoorde eindelijk mijn gebed en genas haar ogen zowel als de mijne, zodat ons gezicht volkomen hersteld werd.

Toen de oogsttijd aankwam in het volgende jaar, gingen wij weer uit rapen als tevoren, en verzamelden niet minder dan vijf bushels graan. Maar mijn vrouw werd weer achtervolgd als vroeger. Want omdat ik bleef voortgaan met preken, was bijna het hele kerspel³ in opstand en tegen ons verdeeld, en om die reden was men te heftiger om haar te verjagen. Aan de andere kant waren sommigen bevreesd, naast haar te gaan en bij haar te komen, denkende, dat zij zouden aangestoken worden door die godsdienstige besmetting. Want het gerucht was overal verspreid, dat een zekere kracht diegenen overweldigde, die al te dicht bij ons kwamen en dat, doordat wij hen eens zover konden krijgen om te horen wat wij zeiden, zij er niet aan konden ontkomen om meegesleept te worden met onze godsdienst. Want dat verborgen iets wat hen dan aangreep, hield hen zo vast, dat zij dadelijk hun religie moesten veranderen. Ik heb mensen gekend, die wanneer ik ze tegenkwam, uit de weg gingen en uitweken op een afstand van mij in het veld, liever dan mij voorbij te gaan op de weg, alsof dat geheime iets geen vat op hen had, als zij op het gras gingen, zoals op het voetpad.

Ik begon nu bij mijn meester in ongunst te geraken, in het bijzonder, toen door mijn preken onder het arbeidsvolk, sommigen van hen weigerden te werken op de dag des Heeren. Hij vroeg hen naar de reden, en zij zeiden dat de tuinman gepredikt had, tegen het ontheiligen van 's Heeren dag, en dat er daarom enkelen op die dag niet meer wilden werken. Anderen morden, omdat zij moesten werken, terwijl sommigen vrij waren. Dit wekte zijn gramschap zeer op. Hij kwam naar mij toe en zei dat ik de volgende zondag moest komen werken. Ik zei, dat ik dit niet wilde doen. Hij begon op mij te vloeken en zei, dat als ik het niet wilde doen, ik dan niet meer voor hem zou werken.

Ik antwoordde, dat ik het niet wilde doen, al zou ik mijn werk bij hem kwijt raken. Enkele dagen daarna zei hij mij, met hevige scheldwoorden en verwensingen, dat ik niet meer voor hem zou werken. Hij was mij nog wat schuldig voor enkele dagen werk die

³ Een kerspel of parochie wordt in Engeland iedere kerkgemeente genoemd, die behoort onder het opzicht van een predikant van de Engelse kerk

ik verricht had, maar daar hij niet sprak over mij te betalen, heb ik hem nooit daarnaar gevraagd. Hij wist zeer goed, dat mijn vrouw zwanger was en haar bevalling nabij, en dat wij uiterst arm waren.

Mij werd gezegd, dat hij meende en verwachtte, dat ik smekend weer terug zou komen. Maar ik was vast besloten mijn geweten niet te verkopen voor een stuk gerstebrood, doordat het mijn Zaligmaker zoveel gekost had om het te reinigen.

Daarom verhuisde ik naar Ditton Thames en droeg daar steenkolen op de rivier, veertien maanden lang, verdienende tien schellingen per week.

Ik preekte al die tijd, iedere rustdag en hield een Bijbellezing, 's avonds in de week. Gedurende al die tijd leed ik veel, zowel in het lichaam als in de ziel, en merkte dat de goddeloosheid van hen, die daar met mij werkten, mijn hart hoe langer hoe meer deed verharderen. Ik besloot daarom die betrekking te verlaten en tot mijn vorig beroep terug te keren. Ik kreeg voor drie of vier dagen werk te Moulsey. Toen kwam er een boer bij mijn meester en zei hem dat hij mij moest weggagen, want ik was begonnen buitenshuis te preken. Hier had ik de grote zonde gedaan om Jezus Christus te preken op de straat. Om die oorzaak werd ik uit mijn werk gezet en bleef drie weken lang zonder. In die tussentijd zond een heer te Miteham mij een boodschap om daar de aanstaande week in hun bedehuis te komen preken, want dat hij lange tijd een grote begeerte had gehad, om mij eens te horen.

Weinige dagen tevoren had iemand mij een oude zwarte overrok en vest ten geschenk gegeven, en daar die zeer ruim waren, had ik er voor mij een rok, vest en broek uit. Toen de bestemde dag gekomen was trok ik mijn predikantsgewaad aan, wat de eerste reis was dat ik in het zwart gekleed te voorschijn kwam, want mijn gewone kleding had meer van een boer of visser. Maar nu verscheen ik in het uiterlijk gewaad van een geestelijke.

En zeker was de goede hand van mijn God met mij, want ik ging heen en bracht mijn boodschap in Zijn Naam. Doordat het gerucht zich verspreid had dat er een kolendrager moest komen preken, zo was een grote menigte mensen samen gekomen om mij te horen. Toen ik mijn preek geëindigd had, kwam een juffrouw naar mij toe en gaf mij een nieuwe Bijbel met een zegenwens, en een heer stak mij een brief in de hand met het bevel, die niet te openen vóór ik thuis kwam. Ik vond hierin een guinie (een gouden geldstuk ter waarde van twaalf gulden) en vier schellingen ingesloten, met deze woorden geschreven: "Neem dit van de hand des Heeren, want de arbeider is zijn loon waardig", (Lukas 10 : 7).

De liefderijke zorg van Gods voorzienigheid maakte mij de Heere zeer dierbaar en versterkte mij in het leven des geloofs, om de vervulling van al mijn behoeften vertrouwend van Hem te verwachten. En ik was zeker gedrongen om dit te doen, want ik kon volstrekt geen werk krijgen, en hoewel ik meer moest preken dan een bisschop, zo had ik toch geen traktement om van te leven. Mijn hoorders waren over het algemeen even arm als ik, tenminste de meesten van hen, en mijn huisgezin groeide langzamerhand aan.

Onder deze zwarigheden was er een belijder van het Evangelie, een schoenmaker van beroep, die mij eens vroeg bij hem te komen om kinderschoenen te leren maken. Ik besloot daar uiteindelijk toe en leerde dat - hoewel wat grof en ruw - in een kort tijdsverloop. Ik nam nu werk mee naar huis en arbeidde daar, en enkele arme dagloners die mij altijd kwamen horen, en die, nog ongetrouwd zijnde, niet zo arm waren als hun

leraar, gaven mij gezamenlijk enig daartoe benodigd gereedschap. Zo werd ik van lieverlee schoenmaker en verdiende daarmee mijn brood, terwijl de liefde van Christus mij drong om de zielen tot nut te preken, zonder iemand tot last te zijn. Ik was in een gelijke toestand als de arme apostel Paulus, die het Evangelie kosteloos preekte en als tentenmaker in zijn levensonderhoud voorzag. Zijn eigen handel diende tot het voorzien in de nooddrift van hem en van anderen. Was hij een zedenpreker geweest, dan had hij het zo slecht niet gehad. Want de wereld heeft dat lief, zowel als hen die dit preken. De Zaligmaker zegt: "De wereld heeft het hare lief en behandelt haar eigen kinderen anders dan de kinderen van God", (Joh. 15:19).

Omdat ik op zo ver gevorderde leeftijd dit handwerk geleerd had, ging het niet zo vlug voort en daarom was ik genoodzaakt de hulp van mijn vrouw in te roepen. Ik leerde haar de schoenen die ik maakte, te boorden, en met ons beiden, konden wij zowat acht schellingen min of meer in de week verdienen.

Ik moest nu iedere week vijf malen preken, waardoor ik genoodzaakt was een Bijbel op een stoel naast mij te leggen en daarin van tijd tot tijd iets te lezen, om zodoende stof te hebben om te preken. Soms was ik onder zware aanvechtingen en bestrijdingen, de Bijbel scheen mij dan een verzegeld boek, zodat ik zelfs soms geen tekst kon vinden om over te preken. Ik durfde ook mijn werk niet te laten varen om in de Bijbel te lezen of te studeren. Want deed ik dat, dan hadden mijn kinderen geen brood. Mijn handwerk viel mij op zulke tijden zeer zwaar en was mij zeer hinderlijk. Ik merkte in die weg, dat de bediening van het Evangelie wel een man alleen nodig had, en "dat men het werk Gods niet behoorde na te laten om de tafelen te dienen", Hand. 6 : 2.

Ik had nog geen tien maanden dit werk bij de hand, of mijn meester ging bankroet en niemand anders wilde mij in dienst nemen. Een week of twee zonder werk zijnde, was dit een zware beproeving voor mij, want het gebeurde eens dat wij gedwongen waren onze kinderen zonder avondeten naar bed te laten gaan. Hun middageten was ook maar sober geweest. Als zij mij de broodkast zagen openen en die weer dichtdoen zonder hen iets te geven, lieten zij enige gebroken woorden horen met uitdrukking van *honger*, waardoor mijn vaderlijk gevoel zó werd aangedaan, dat mijn slaap voor die nacht van mijn ogen week. 's Morgens toen ik opgestaan was, liep ik de deur uit maar wist niet waarheen, want de gedachte om thuis te blijven en mijn kinderen hongerig en zonder brood te zien was voor mij onverdraaglijk. Maar deze woorden kwamen zoet en ter goeder uur: "Hij heeft uitverkoren de armen dezer wereld, om rijk te zijn in het geloof en erfgenamen van Gods Koninkrijk." Ik wist ook wel, dat "een kemel lichter kan gaan door het oog van een naald, dan dat een rijke inga in het Koninkrijk Gods." Echter, mijn toestand was jammerlijk, ik wist niet waarheen. Ik liet na te preken en vluchtte ik als Jona, dan verloochende ik de Heere, Die mij gekocht had. En hoewel ik gewillig was, niemand wilde mij werk geven vanwege mijn godsdienst. Bleef ik in huis, daar schreiden de kinderen om brood. Ik zou zeker weggevlucht zijn van het werk van God, als niet Zijn verschrikkingen als in slagorden tegenover mijn geweten geschaard waren geweest. Nu kwam geen boek zo met mijn toestand overeen als de Klaagliederen van Jeremia. Daar vluchtte ik steeds heen om troost, want net als de profeet, dacht ik dikwijls aan ontvluchten, maar kon niet. God vervulde zo Zijn Woord: "Zij zullen Mijn volk zijn en zullen niet van achter Mij afwijken."

Ik ging die morgen tot aan Kingston toe, maar waar ik uitkomst kon vinden, wist ik niet. Maar juist toen ik in de plaats kwam, viel mij eensklaps in om naar Mr. Chapman te gaan, die toen in Hounslow Heath woonde. Hij was iemand die mij al enkele jaren

gekend had, lang voordat wij één van beiden de Heere kenden. Hij werd door de genade geroepen omstreeks dezelfde tijd als ik. Hij had mij dikwijls uitgenodigd om hem te komen bezoeken. Om die reden volgde ik nu de aandrang op die ik voelde, en ging vervolgens over de brug te Kingston recht op Hounslow Heath aan, en vond toen ik daar kwam, hem en zijn vrouw beiden thuis. Ik had echter vast voorgenomen hen mijn diepe smart niet te openbaren, maar besloot biddend te wachten op de goede hand van God over mij in deze reis. Die goede man en zijn vrouw ontvingen mij heel vriendschappelijk, en na mij goed onthaald te hebben, belaadden zij mij met verschillende lekkernijen voor mijn kinderen, hoewel zij er niets van wisten hoe ik hen die morgen had verlaten.

Nadat ik afscheid genomen had, ging die vriend twee mijlen met mij mee, en van mij scheidende op de weg, wilde hij mij een guinie geven, maar ik weigerde die en zei dat als hij mij een halve guinie wilde geven, ik die zou aannemen, alleen als het met medeweten van zijn huisvrouw was. Hij zei, dat zij er van wist.

Ik nam de halve guinie aan en verliet hem, overleggende bij mijzelf hoe ik nu het bruggeld zou kunnen betalen om thuis te komen, bevreesd zijnde, dat zij mij niet zouden kunnen wisselen. Maar toen ik mijn ogen naar de grond sloeg, zag ik een stuiver (penny) liggen, waarmee ik de tol op de brug kon betalen. Zo kwam ik behouden thuis en werd met blijdschap ontvangen. Ik had dus een betere reis dan Naómi, die vol wegtoog maar ledig terugkeerde.

Darr ik al mijn werk als schoenmaker had verloren, werd ik gedrongen iets anders te beproeven in dat vak en begon schoenen te lappen. Maar doordat anderen mij hun klandizie niet gaven dan alleen zij die onder mijn gehoor kwamen, had ik nu eens werk en dan weer niet. Zo merkte ik dat deze bezigheid gepaard ging met veel ongemak, want dikwijls aan het begin van de week had ik weinig of niets te doen, en dan op het laatst van de week, meer dan ik af kon krijgen. Hierdoor moest ik dan tot twaalf uur 's zaterdagsavonds opblijven, daarbij moest ik 's zondags elf mijlen ver gaan en drie maal preken, wat mij soms hard viel, temeer daar mijn leeftocht zeer sober was. De Heere echter, maakte deze omstandigheid zeer dienstbaar voor mijn ziel en zo was het één van al die dingen, die meewerken ten goede.

Door de vele inspanning en flauwe en sobere kost werd van lieverlee een innerlijke verzwakking teweeggebracht, gepaard gaande met verlies van eetlust, zodat ik zelfs niet in staat was als ik het kon krijgen, dat voedsel te nemen, dat mijn arbeid noodzakelijk vereiste. Ik kon enkele jaren lang volstrekt niets drinken dan koud water en zeer dun bier, en werd zó zwak, dat ik een band om mijn maag moest dragen, zo vast aangehaald als maar mogelijk was, om de nodige kracht te hebben om drie predicaties op één dag te kunnen doen. Op het laatst nam de zwakte zó de overhand, dat een pint goed dun bier mij belette om rechtop te kunnen gaan, en de satan viel mij hier geweldig over aan. Ettelijke vrienden van mij, die zagen in welke toestand ik mij bevond, en bevreesd waren dat ik het eerdaags zou moeten opgeven, deden hun best om mij tot een verandering van levenswijze te brengen. Maar tevergeefs. Soms mengden zij door mijn dun bier een weinig ale (Engels zwaar bier). Maar dat kon ik spoedig ontdekken en ik beschouwde hen als mijn vijanden, die dit gedaan hadden, hoewel zij het deden met de bedoeling om te voorkomen dat ik niet in een tering zou vallen en dat zo een klein deel van de kerk van Christus daardoor schade zou lijden. Dit duurde bijna vijf jaren, totdat er niet meer dan één schrede was tussen mij en de dood.

Maar toen verbeterde het langzamerhand weer, doordat God in Zijn dierbare voorzienigheid wat meer ruimte gaf, hebbende die beproeving tevoren geheiligd aan mijn ziel. Want de armoede, sterke inspanning en sobere levenswijze veroorzaakten in mij zulke zwakheden, dat die als een kankerworm aan de wortel van mijn natuurlijke lichtzinnigheid en ijdelheid knaagden. Het werd mij nu meer en meer duidelijk, dat de Heere mij tot de dienst van het Evangelie wilde bevestigen, want vele deuren werden voor mij geopend om te kunnen prediken, en niet weinige zielen werden ontwaakt door middel van mijn preken. Geloofd zij God, die zullen mijn blijdschap en kroon zijn in de dag van de Heere Jezus!

Het werd mij nu hoe langer hoe meer ondoenlijk, vijf of zes malen iedere week te preken en daarbij ook schoenlapper te blijven. In het bijzonder, omdat het werk meestal tegen het einde van de week kwam, wanneer ik de tijd het allermeest nodig had om te studeren om stof te verzamelen voor des Heeren dag. Ik nam dus voor, deze bezigheid op te geven en mij in het werk des Heeren alleen bezig te houden, er mocht dan van komen wat het wilde. Dit besluit genomen hebbende, nam ik mijn hele winkel met gereedschap en bracht die tot een geschenk aan een arme schoenlapper in de plaats waar ik woonde, en ik wierp mij en al de mijnen in de genadige armen van de goede Voorzienigheid, gevende mijzelf geheel over aan de bediening van Woord en gebed.

Wij verlieten nu ook onze gemeubileerde kamer en huurden een kleine woning voor drie pond en achttien schellingen in het jaar, en wij hadden half zo veel huisraad als een drager ineens zou kunnen opnemen. Hebbende zo het schoenlappen opgegeven, behaagde het de Voorzienigheid, mijn geloof en lijdzaamheid bij tijden scherp op de proef te stellen, en ik kwam niet voor- maar achteruit in de wereld. Wat mij nacht en dag deed roepen en bidden tot God, want ik voorzag dat de zaak waarin ik mij gewikkeld had, zou gesmaad worden wanneer ik schulden maakte, die ik niet kon betalen. Die rijk zijn, weten daar niet van, maar op het gemoed van een arm en eerlijk christen ligt dat zwaar.

Maar God zond antwoord op mijn gebed: een heer van grote middelen en vanwege zijn milddadigheid in de godsdienstige wereld overbekend, kwam mij bezoeken. Na een uur of anderhalf gebleven te zijn, liet hij zijn koets komen en bij zijn vertrek gaf hij mij vijf guinies, wat mij niet weinig verwonderde, omdat ik hem niet kende en nooit tevoren gezien had. Met dit geld kocht ik enig nodig en onmisbaar huisraad en betaalde de schuld, die wij gemaakt hadden. O, hoe dierbaar is zo'n leven in afhankelijkheid van God, als men zo duidelijk te zien en te ondervinden krijgt, de vaderlijke zorg van de Voorzienigheid, Die in armoede zo ruimschoots uitkomst geeft op het eenvoudig maar krachtig gebed van het geloof!

In die tijd hadden wij grote behoefte aan linnen voor verschoning, en mijn oude zwarte kleding was ook bijna helemaal versleten. Meermalen bracht ik deze zaak voor God en smeekte Hem daarin te willen voorzien, zoals Hij in Zijn Woord beloofde: "Indien God het gras des velds, dat heden is en morgen in de oven geworpen wordt, also bekleedt, zal Hij u niet veel meer kleden, gij kleingelovigen?" Maar God liet mijn lijdzaamheid op een harde proef komen en leerde mij de onbeschaamdheid in het bidden. Eindelijk antwoordde God mij op mijn gebed, maar door vreselijke dingen in gerechtigheid, want Hij zond een onweer en geweldige stormwind van vervolging, waardoor ik genoodzaakt was tot de wetten van het land mijn toevlucht te nemen.

Maar mijn aanzoek was zonder vrucht, want mijn toelating voor de wet, hoewel ik die bij de ingestelde overheid had genomen, was bij nader onderzoek ongeldig, daar het woord leraar of predikant er niet aan toe was gevoegd. Dit veroorzaakte dat ik naar Londen moest gaan om een andere toelating, zoals de wet die eiste. En hier was het dat het antwoord op mijn aanhoudende gebeden kwam. Ik moest een nacht in de stad overblijven, en doordat ik gehoord had van iemand, die mij al sinds lange tijd verlangde te zien - niet dat hij mij persoonlijk kende, maar hij had veel over mij horen spreken - deed ik mijn best die persoon te vinden, en dat gelukte mij eindelijk. Hij ontving mij zeer gul, onthaalde mij vriendelijk en hield mij bij hem. Maar toen was ik in een zware beproeving. "Des mensen hart overdenkt zijn weg, maar de Heere bestiert zijn gang."

Daar mijn veelvuldig herhaalde gebeden alle onverhoord bleven, begon mijn vertrouwen op Gods voorzienigheid te bezwijken. Ik dacht inderdaad mijn predikdienst op te geven en te gaan wonen in Guildford, waar ik dacht weer werk als tuinman te zullen krijgen, en dan kon ik toch 's zondags nog oefenen voor de kleine gemeente te Woking.

Maar helaas! "De mens heeft vele schikkingen des harten, maar de raad des Heeren zal bestaan." Om dit echter enigszins met een goede consciëntie te kunnen doen, trachtte ik predikanten voor de verschillende plaatsen, waar ik gewend was te prediken, op te sporen. Maar alle pogingen daartoe mislukten. Er was ook niet veel aanmoedigends om zo'n plaatsvervulling aan te nemen, want de afstand van Londen, en de tegenstand en vervolging die moesten verduurd worden wilde men die zaak voorstaan, maakten dat ieder er tegenop zag. Behalve dat, waren er noch tienden, noch inschrijvingen, noch vastgestelde traktementen om die arbeid te belonen. Die deze strijd wilden ondernemen, moesten dit doen geheel op hun eigen risico.

Doordat ik zo geen verlichting kon krijgen in mijn predikdienst, hoewel ik het op alle mogelijke manieren gezocht had, wist ik geen raad meer. Mijn kleren waren zó slecht, dat ik er bijna niet in durfde verschijnen. Aan de onmisbaarste levensbehoeften kon ik nauwelijks komen. En ik had het zo druk met reizen en preken, dat hoewel ik alles had gehad wat tot mijn levensonderhoud nodig was, ik er nog met moeite zou hebben kunnen doorkomen. Maar nu ik genoodzaakt was zo armoedig te leven, was ik daartoe volstrekt niet in staat. Het ging mij als de arme apostel Paulus: *ik leed honger, koude en naaktheid*.

De goede vriend, bij wie ik die nacht logeerde, stelde mij voor om eens naar Sussex (een graafschap in Engeland) te gaan preken, en wel in zijn geboorteplaats. Ik zei hem, dat het pak wat ik aanhad, al de kleren waren die ik bezat. Dat ik mij dus nergens met gepastheid vertonen kon en dat ik bovendien nog schulden had. Hij vroeg mij daarop nog één dag te blijven en of ik dan die avond in één van zijn kamers voor enkele vrienden die hij zou uitnodigen, wilde preken. Ik zei van ja en deed dit. Na de predicatie gaven drie heren mij ieder een guinie.

Nogmaals ging die vriend bij sommigen van zijn bekenden langs en bracht de som van negen guinies bijeen. Daarvoor kocht ik behoorlijke kleren en andere benodigdheden en er schoot nog genoeg over om enkele kleine schulden te betalen, die wij gemaakt hadden. Zo was ik dan weer thuis gekomen met een volledig antwoord op mijn gebeden en in mijn tweede pak van predikantskleding. Door dit voorval werd zowel mijn moed aangewakkerd als mijn geloof in Gods voorzienigheid gesterkt, en ik vroeg aanhoudend van God met gedurige smekingen, of Hij toch mijn enige Verzorger, Leidsman en Meester wilde zijn, en steeds mijn gangen richten en in mijn behoeften en noden

voorzien, en niet toelaten dat ik ooit kwam af te hangen van een vleselijke arm. In mijn gebeden was dit vaak mijn pleiten, dat doordat Hij mij geroepen had zonder tussenkomst van enige predikant, en mij had uitgezonden zonder iemands goedkeuring of afkeuring, en in de weg van Zijn aanbiddelijke voorzienigheid zo vele deuren voor mij geopend had, en mijn werk gezegend had voor verschillende zielen, Hij dan ook met Zijn voorzienigheid liefde tussenbeide te komen als ik dat nodig mocht hebben. Dat ik mocht vrijgehouden worden van de lastige zorg voor: "wat zullen wij eten en wat zullen wij drinken en waarmee zullen wij ons kleden?" Maar dat ik lichaam, ziel, tijd, vermogens en talenten zou mogen toewijden aan de verheerlijking van Zijn Naam en tot zaligheid van Zijn uitverkorenen.

Het heeft God behaagd deze gebeden te vervullen van die tijd af tot nu toe, in een mindere of meerdere mate. "Ik ben jong geweest en oud geworden, en heb nooit gezien de rechtvaardige verlaten, noch zijn zaad zoekende brood."

Bij mijn terugkeer uit Londen kon ik niet laten, Gods goedheid te roemen en deed dit zelfs op de predikstoel, zeggende hoe God mij geholpen had. En aangezien mijn vervolgers mijn afbeelding kort tevoren hadden verbrand, zei ik mijn hoorders, dat God mij een nieuw stel kleren had gezonden als uit de as van de vroegere. Want mijn vijanden hadden een pak, waarmee zij mijn afbeelding gekleed hadden, verbrand, dat in vele opzichten geleek op mijn oude pak. Het was tot groot hartzeer voor de tegenstanders van Gods werk, dat zij mij zo goed gekleed zagen, want zij konden niet verdragen, dat er iemand opgestaan was om het goede te zoeken voor de kinderen van Israël.

Ik had nu een tijdlang de wind in de zeilen en het ging voor wind en stroom. Maar daarop maakte zich weer een donkere wolk van tegenspoed boven mijn hoofd op en maakte mij vervaard gedurende een geruime tijd, totdat ik veertien á vijftien pond schuldig was. Tien ponden meer dan ooit tevoren. Maar daar mijn geloof in Gods voorzienigheid zulke zware beproevingen had gehad, en door die beproevingen sterker was geworden, moest mij nu weer een grotere last opgelegd worden. En zo merkte ik dat het geloofswerk steeds in evenwicht was met de geloofssterkte. Terwijl ik midden in deze zwaarigheden zat, begeerde het kleine hoopje volk te Woking, dat ik mij vast aan hen zou verbinden en mij onder hen laten bevestigen. Ik willigde dat in en gaf mijn woord. Maar toen ik naar huis ging, nadat dit was gedaan, kwam de satan mij hevig aanvallen en mijn ongeloof en vleselijke overlegging vielen hem bij, zodat de aanvechting zwaar werd. Het was omdat ik een andere roeping om vaste leraar te zijn, had afgeslagen op plaatsen waar het volk mij als hun herder een vast inkomen zou hebben gegeven tot mijn onderhoud, als ik hun roeping had willen aannemen.

Maar nu had ik toegestemd om mij te laten bevestigen in een gemeente, die mij niet kon onderhouden en was dus gebonden om altijd gebrek te lijden. En dat ik nooit een ander beroep zou mogen aannemen, dat mijn huisgezin steeds aangroeide, dat ik zo diep in de schuld zat, dat mijn kleren meer dan ooit versleten waren, dat mijn jaar nu uit was en mijn goedertieren Meester nog geen nieuwe livrei gegeven had en dat er ook niet de minste waarschijnlijkheid was om eraan te komen.

Maar God zij gedankt, ik had in mij de bewustheid en blijmoedige overtuiging, dat ik niet het opzicht over Gods gemeente aanvaard had om vuil gewin, maar met een volvaardig gemoed.

Na enige tijd door deze vreselijke stroom gewaad te hebben, begon ik ten slotte uit vroegere ondervindingen bij mijzelf te overleggen, dat God tot hertoe goedertieren met mij gehandeld had: en daar Hij het was Die mij te werk had gezet, ik dan ook van Hem mijn loon moest verwachten. De satan trachtte dit overhoop te werpen en legde mij voor, dat ik mij nooit tevoren zo diep in de schuld gestoken had. En ik wist goed dat dit waar was. Zo begon mijn geloof te wankelen en ik begon aan de voorzienigheid van God te wantrouwen. Maar deze woorden vielen zoet in mijn hart en met zó veel kracht, dat alles omver viel wat de verzoeker mij ingeworpen had: "Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden." "Een woord op zijn pas gesproken, is als gouden appelen in zilveren gebeelde schalen."

De volgende dag 's avonds preekte ik te Hameramith en toen ik van de preekstoel kwam, verzocht een heer mij bij hem aan huis te komen, waar hij een kleermaker had besteld om mij de maat te nemen van een pak kleren, dat hij mij wilde present doen. De woorden waren nog niet uit zijn mond, of diezelfde tekst werd met kracht op mijn gemoed herhaald: "Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u toegeworpen worden." Ik liet mijn hoofd zakken en schreide van vreugde over de goedheid van God, voor één, die zo traag van hart was om te geloven. Binnen enkele dagen waren mijn kleren gemaakt en ik ging heen om ze te halen. Dit was een harde slag voor mijn ongeloof en deed mij zien, dat God niet minder zorg droeg om kleren voor mij te bestellen, dan voor Aäron en zijn zonen.

Nu bleef nog over het voornaamste en moeilijkste werk van het geloof, om namelijk mijn gemoed gerust te stellen over de aflossing van mijn vele schulden. En hoe daartoe te geraken, zag ik geen middel. Maar dit was mij tot hulp, dat ik wist dat ik niet moedwillig noch onvoorzichtig Gods voorzienigheid verzocht had, en dat de schuld alleen gemaakt was ter voorziening in noodzakelijke behoeften. En daar de Heere mij op Hem deed vertrouwen, als Die Zijn beloften zeker zou vervullen, werd ik gedrongen anderen te zoeken, die voor mij borg wilden zijn, tot mijn geloof haar loon betaald kreeg. Zo liet ik de kerfstok oplopen op rekening van mijn gezegende Meester, Die op Zijn eigen tijd steeds mijn schulden eerlijk afloste. Die God, Die een wonderwerk deed door de profeet Elia, om de schuld te betalen van de arme weduwe, zal gewis de rechtmatige schulden van Zijn arme knechten aflossen.

Korte tijd hierna verzocht mijn vriend te Londen mij, om in zijn huis te prediken. Ik willigde dat in en ging op de bestemde dag daarheen. Bij hem komende zei hij mij, dat hij met de bestuurders van de kapel in de Margrietstraat gesproken had, om mij daar te laten prediken. Zij hadden dit goedgevonden en het was bekend gemaakt, dat ik daar diezelfde avond dienst zou doen. Dit stond mij zeer tegen, want ik had weinig zin om in Londen in het openbaar te prediken, en dat om verschillende redenen. Als eerste, omdat mij gezegd was dat daar zo veel dwalingen en ketterijen waren van allerlei soort, dat ik bevreesd was daardoor verstrikt te worden, als die op de loer lagen om mij van het rechte spoor te brengen. Ten andere, omdat ik geen geleerdheid bezat en om die reden vreesde ik, niet in staat te zullen zijn om mij behoorlijk te kunnen uitdrukken. Want daar ik niets van Grieks of Hebreeuws wist, ja, zelfs niets van de Engelse spraakkunst, dacht ik bloot te zullen staan aan de gesel van iedere bedilzieke tong in Londen. Echter, ik preekte die avond en werd weldra overgehaald, door bijzondere aandrang van verschillende kanten, om het Woord van God geregeld in die kapel te preken.

Enkele weken lang werd ik zeer gekweld door moedeloze aanvallen, vanwege het gevoel van mijn onbekwaamheid om in de grote hoofdstad te preken. Maar ter goeder

ure deed God die aanvallen hun kracht verliezen, daar het Hem behaagde Zijn door mijn zwakke mond gepredikte Woord, te zegenen. Een jonge heer werd door 's Heeren goedheid uit een zielsverdervende dwaling getrokken door de eerste preek die ik daar deed, waardoor ik niet alleen een grote aanmoediging kreeg in die tijd, maar het was mij ook als een voorspel van die toekomstige zegen, die ik onder Gods beloofde bijstand, te wachten had. Bovengenoemd jongmens, is nu een prediker van het Evangelie en is het middel geweest tot bekering van anderen, zodat ik nu al grootvader geworden ben door die eerste openbare predicatie in Londen.

Geboortig zijnde uit het woud van Kent, dat niet één van de beschaafde delen van de wereld is, zo kleeft mij een groot deel van mijn provinciale tongval aan, en veel van mijn uitdrukkingen klonken hard en onbeschaafd in de oren van een taalkundig geleerde, wat veroorzaakte, dat niet weinig wereldsgezinde bedillers, de spot met mij dreven en mij uitlachten. Maar als God mij zo nu en dan in gezelschap liet komen met enkelen van die zo hooggeleerden, en zij met verachting begonnen te spreken over enigen van mijn zegswijzen, merkte ik dat zij toch zeer gebrekkig waren in het werk van de Geest op hun eigen zielen. Sommigen schenen wel zeer wijs in de leerstukken van de Schrift, maar het was voor mij licht te bespeuren, dat hun kennis maar ontleend was aan uitleggers boeken, doordat zij geheel en al vervreemd schenen te zijn van de ondervinding van die leerstukken aan hun harten, en van het zalig genot door de bevinding van de waarheid. Want hadden zij dat gekend, dan zouden zij rekenschap hebben kunnen geven, wanneer zij die hadden ontvangen met de hemelse dauw bevochtigd en met de hemelse liefde verwarmd, in antwoord op het gelovig gebed. Weliswaar hebben zij mij soms vastgezet over de mening en de zin van de woorden naar de grondtekst, maar ik was niet minder in staat hen beschaamd te zetten en tot zwijgen te brengen over de bevindelijke werkingen van de Heilige Geest, overeenkomstig Gods Woord. En door mijn eigen ondervinding van het werk van de Geest, was ik nu en dan in staat, sommige meningen die zij uit de Hebreeuwse taal afleidden, om te stoten. In het bijzonder van hen die hun best deden, om de Godheid van Gods Zoon tegen te spreken, waarvan de klare en duidelijke openbaring aan mijn eigen ziel, in overeenstemming met de leer van de Heilige Schrift, mij in staat gesteld heeft om de meest geoefende Ariaan⁴ met wie ik ooit over dat punt geredetwist heb, in het nauw te jagen. De zekerste weg om Christus' Godheid helder en klaar te bewijzen, is tot Hem te gaan wanneer men overstelpt is met schuld en verschrikking, en Hem te aanbidden als de eeuwige God. Als Hij dan blijkt ons geloof aan te nemen, door onze gebeden te verhoren en ons te verlossen van de toorn van God, de schuld van de zonde, de kracht van de satan, de vrees voor de dood, de vloek van de wet en de eeuwige verdoemenis, en ons te zegenen met vergeving, vrede, liefde en vrijheid, dan zal Hij ook de eeuwige God van zaligheid voor onze zielen zijn. En laat de satan dan vrij de god van deze wereld zijn, die in het boze ligt. Want hoewel de Arianen spreken mogen van Christus als een steen der hulp. Wanneer zij Hem niet meer laten zijn dan een schepsel, mogen zij Hem evengoed een zandgrond noemen als een rotssteen, want alle vlees is stof en moet tot stof wederkeren.

Was Hij niet God geweest, Hij had zeker verderving gezien, zowel als andere schepselen. En dat Hij opgewekt werd uit de doden, is niet gebeurd doordat Hij mens

⁴ Ariaan: een loochenaar van de Godheid van Christus, zo genaamd naar Arius, ouderling in de kerk te Alexandrië in het jaar 300, die de eerste geformuleerde voorstander van die ketterij is geweest.

was, maar doordat Hij God was. "Die wel is gedood in het vlees, maar levend gemaakt door de Geest." Zijn lichaam werd opgewekt zonder verderving te zien, opdat Hij krachtig zou bewezen worden, de Zoon van God te zijn, Die onsterfelijkheid en eeuwig leven in Zichzelf had, als de Zelfstandige en onafhankelijke Jehova. En zoals God de Vader Hem een lichaam toebereid had en Hij gewillig kwam en op Zich nam om de wil van Zijn Vader te doen. Zo droeg Hij dat vlezen omhulsel totdat Hij had voleindigd, het werk dat de Vader Hem gegeven had te doen, en doopte het in bloed en heiligde Zichzelf voor ons, opdat wij geheiligd zouden zijn. Hij legde het af, om onze zonden en wekte het wederom op, tot onze rechtvaardigmaking. En eindelijk nam Hij het op naar de hemel, als de Eersteling van die ontslapen zijn, en verschijnt in hetzelfde als in een eeuwige tempel, waarin de heerlijke Schechina woont, of "al de volheid der Godheid lichamelijk." Al onze toegang tot God is alleen door dat gescheurde voorhangsel van Zijn vlees. En al wie Christus als niet meer dan een schepsel beschouwd, verloochent de gehele heerlijkheid van de eeuwige Godheid, Die tussen de Cherubim woont, en veroordeelt iedere ziel die ooit hopen, toevlucht zoekt onder de schaduw gevende vleugelen van de Almachtige.

Over 't geheel ondervond ik, dat mijn onkunde in het Grieks en Hebreeuws geen hinderpaal was voor de kracht van de Geest om te werken, doordat bij mij het geloof vast stond, dat God Zijn wet in mijn hart had geschreven. Verzekerd als ik ben, dat wat de Heilige Geest schrijft in het verstand van mensen, steeds in overeenstemming is met de oorspronkelijke tekst. En zo er zich enige dwalingen in onze overzetting bevinden, dat de Heilige Geest nooit in het verstand van Gods uitverkorenen een verkeerd afschrift zal indrukken, en nooit als het grootzegel van de hemel zal verschijnen om een leugen wettig te verklaren. Nee, maar: "Hij zal u in al de waarheid leiden, en zal Mij verheerlijken."

Maar nu moet ik weer terug gaan tot mijn vorig onderwerp, en ik moet mijn lezer meedelen, hoe mijn geloof het stelde met de grote schuld waarvan eerder is gesproken. Daar God de Heere lange tijd mijn geloof en geduld op de proef had gesteld, begon ik op het laatst te wanhopigen, of ik het ooit te boven zou komen om die betaald te krijgen. Het gebeurde, dat er een zielsverdervende dwaling in de gemeente van God, te Horsbarn in Sussex voor de dag kwam. Enkele vrienden daar ontboden mij, omdat ik daar dikwijls gepredikt had, ja, het was zelfs de plaats waar ik het eerst van mijn leven in het openbaar gepredikt had.

Ik willigde vervolgens hun verzoek in, en op mijn reis daarheen werd ik verwaardigd met één van de meest troostvolle en levendigste gestalten, die mij ooit te beurt waren gevallen. Deze gestalte ging vergezeld met een aaneenschakeling van de alleraangenaamste hemelse overdenkingen, die ik op de plaats van mijn bestemming gekomen, op het papier bracht en naar een vriend in de hoofdstad zond. Deze ontmoeting baande onder Gods bestuur de weg, dat ik uitgenodigd werd, in Chelsea te komen preken, waar ik handelde over de tekst: "Kinderen, hebt u niet enige toespijs?", (Joh. 21 : 5). Later werd mij bericht, dat één in zijn dwalingen bevestigde Ariaan uit nieuwsgierigheid was gekomen om mij te horen. En hoewel daarvan niets wetende, werd ik in het spreken geleid, om met hoge ernst aan te tonen de schadelijke strekking van die sekte. Hij werd daardoor overtuigd en ging in die gemoedsstemming naar huis. Thuis komende overviel hem een ziekte, waaronder het de Heere Christus goedgunstig beliefde, Zijn schuldverzoenend rantsoen aan zijn consciëntie bekend te maken. Zodra hij de kracht daarvan ontwaarde, riep hij uit: "De duisternis is voorbijgegaan, en het waarachtige licht schijnt nu." Hij bleef voortdurend in deze Goddelijke opgetogenheid,

totdat zijn lichaam een prooi werd van de dood, wat omstreeks veertien dagen na die predicatie gebeurde. Zo vervult God Zijn Woord: "Die dwalende van geest zijn, zullen komen tot verstand, en de murmureerders zullen leringen aannemen", (Jes. 29:24).

Maar om terug te keren tot mijn onderwerp. Een heer, bekend vanwege zijn milddadige gemoedsstemming, vroeg mij in zijn huis mijn intrek te nemen, wat ik met blijdschap aannam. En 's avonds ondervroeg hij mij naar mijn welstand, of ik zegen had op mijn dienstwerk, en eindelijk ook naar mijn levensonderhoud. Daar God alleen mijn noden kende, zo kon ook niemand dan God zijn hart geneigd hebben om mij wel te doen. Bij mijn vertrek gaf hij mij tien guinies. Dit dierbaar antwoord op het gebed, kwam zo gepast in een tijd van nood, beschaamde mijn ontevredenheid, sloeg het ongeloof van zijn plaats, en stopte de muil van een beschuldigende duivel. "Vertrouwt op de Heere en doet het goede, zo zult u de aarde bewonen en getrouwelijk gevoed worden", (Ps. 37 : 3).

Ik ondervond dat de beloften van God, de wissels en banknoot zijn van de christen, en dat een levend geloof steeds aantrekt op de Goddelijke *Kassier*; ja, dat de Geest der gebeden en een diep gevoel van zijn noden, aan een erfgenaam van de belofte een kinderlijke stoutmoedigheid zal geven, om te gaan naar de onuitputtelijke hemelse *Bank*.

En zeker, Gods voorzienigheid is een grote verborgenheid. En ik kon dat raadsel niet oplossen, noch dat geheim ontknopen, zelfs niet, toen ik er dagelijks in geoefend en geleerd werd. Gedurende ons verblijf te Ewel, ben ik menigmaal de week begonnen met achttien of twintig stuivers, soms met twee schellingen, en soms met een halve kroon. En wij hebben allen daarvan de gehele week geleefd, zonder enige schuld te maken. En aan het einde van de week was het voor mij niet te doen, ik mocht rekenen zoveel ik wilde, om te kunnen zeggen hoe wij deze week doorgekomen waren.

Op andere tijden heb ik gemerkt dat mijn onophoudelijke eetlust zijn scherpte had verloren, zo zeer, dat ik in staat ben geweest twee dagen achter elkaar hard te werken, zonder enig voedsel te nuttigen. En terug ziende op andere tijden, heeft God mij verwaardigd met zulke hemelse voorsmaken van de staat der heerlijkheid, en mij onderhouden met zulke zoete gemoedsbeschouwingen over de toekomstige hemelse vreugde, dat de tijd van mijn middageten voorbij was, zonder dat ik er aan gedacht had. Zodat het soms wel vier of vijf uur was, eer ik de minste behoefte aan eten gevoelde, ja ook wel, dat ik er niet aan dacht voor het haast tijd was om uit te scheiden.

Niemand denke, dat deze wonderlijke handelingen van Gods voorzienige zorg iets nieuws zijn. God nam van Mozes en Elia de trek tot eten weg, veertig dagen lang, en Hij is nog Diezelfde God. Zijn hand is nog volstrekt niet verkort, hoewel het geloof van de behoeftigen, die zo dikwijls heeft doen uitstrekken: "Ik zal Mij doen overblijven in het midden van u, een arm en ellendig volk, en die zullen op de Naam des Heeren vertrouwen", (Zefanja 3 : 12).

Toen ik thuis was gekomen, betaalde ik mijn schulden, zo ver als ik met de tien guinies kon, en liet wat er overbleef staan in het boek, dat door Gods voorzienigheid moest dienen tot een voortdurende oefening voor mijn geloof. Omstreeks deze tijd werd ik bevestigd in mijn kleine gemeente te Wooking. Het gelaat van de Voorzienigheid begon weer te betrekken, om mij laag en klein te houden. Echter, alle dingen moesten

meewerken ten goede voor mij. Want, doordat ik dag aan dag afhankelijk van Gods voorzienigheid gehouden werd, werd mij het kostbaar genot van zoete gemeenschap met de Heere vergund, en iedere dag verscheen Zijn voorzienige en genaderijke zorg over mij en de mijnen, in mindere of meerdere mate. Die uitreddingen waren voor mij de gezegendste en zoetste, die mij het meest aanhoudend bidden gekost hadden. Dit maakt "een gerecht van groen moes, waar liefde is, beter dan een gemeste os en haat daarbij", (Spreuken 15 : 17).

Kort hierna werd ik in een andere engte gebracht, een brief meldde mij, dat ik één van mijn kleine gemeenten zou moeten opgeven. En het was juist die gemeente, die toen het meest bijdroeg tot mijn onderhoud. Dit voorval werd veroorzaakt door iemand, die van zijn geld zijn god maakte en ontevreden was over mijn preken, menende, dat ik daarin op hem doelde. En zeker, die opvatting was niet zo ongegrond, want wanneer iemand de wereld in zijn hart heeft, moet de predikant hem steeds treffen, als hij getrouw is, al is het dat hij in zijn eenvoudigheid de boog spant. Als toch de gierigheid een wortel is van alle kwaad, dan is het niet mogelijk het zwaard des Geestes te trekken, zonder wortel of tak van die boom te raken.

Dit voorval was een middel om mij naar Londen te doen komen. Toen ik 's zondagsmorgens mijn huis verliet, beliep mijn hele kapitaal geld dat ik bezat, niet meer dan twee stuivers. De ene helft daarvan liet ik bij mijn vrouw, de andere helft nam ik voor mijzelf. Hiervan betaalde ik een halve stuiver aan de brug van Hampton Court, en kort daarop vroeg een arm man mij om een aalmoes, en gaf ik hem de andere halve stuiver. Toen bad ik de Heere, of Hij mij op de terugweg geen bedelaar zou doen ontmoeten, voordat Hij met Zijn liefderijke hand mijn behoeften vervuld had.

Deze reis baande de weg voor mij om regelmatig in Londen te preken, en verschillenden die mij in de stad gehoord hadden, kwamen mij bij mijn vriend aan huis bezoeken. Enkelen verzochten mij bij henzelf aan huis. De één gaf mij een guinie, een ander een halve guinie, totdat ik genoeg had om al mijn schuld die ik had, af te lossen. Menigeen heeft er zich aan geërgerd, dat ik zulke geringe bijzonderheden op schrift heb gesteld en meegedeeld, en ettelijke, in het bijzonder bemiddelde lieden, hebben mijn gebeden voor zulke tijdelijke dingen opgezonden, als vleselijk veroordeeld. Maar ik ken er enkelen, die veel slechtere middelen gebruikt hebben, en om te komen tot zo'n fortuin als zij hebben verkregen, en om het te bewaren. En ik ben van oordeel, *dat het beter is te bedelen dan te stelen*, zoals het spreekwoord zegt.

Ik verlangde nu naar huis terug te keren, bevreesd zijnde, dat mijn huisgezin gebrek zou hebben aan brood. Maar zodra ik klaar stond om weg te gaan, kwam er een vriend van Richmond, die mij zei, dat hij naar Ditton geweest was, en in de behoeften van mijn gezin had voorzien. Want, zei hij, het was hem ter ore gekomen wat er voorgevallen was, en zo had hij het besluit opgemaakt, dat er nood was. "Och! dat de mensen de Heere wilden prijzen voor Zijn goedheid en wonderlijke werken aan de kinderen der mensen." "Ga dan henen, eet uw brood met vreugde en drink uw wijn met goeder harte. Want God heeft alreeds een behagen aan uw werken", (Pred. 9 : 7).

Thuis teruggekeerd zijnde, betaalde ik mijn schulden, en leefde een tijd lang zachtens voort, onder de zonnenschijn zowel van voorzienigheid als genade beide. En God zond mij terug tot de gemeente die ik had moeten verlaten, door het toedoen van een rijk en gierig lidmaat. Zo vernietigde God de raad van de goddeloze, zodat zijn handen niet konden uitrichten wat hij voorgenomen had.

Maar doordat het geloofsleven bestaat uit *het kruis van Christus te dragen*, moeten wij niet verwachten, lang vrij van beproeving te zijn. De Voorzienigheid begon weldra donker op mij neer te zien, en ik raakte achteruit zo als gewoonlijk. Dit kwam bovendien nog op een tijd, dat mijn vrouw in het kraambed lag en die benodigdheden miste, die in zulke omstandigheden onmisbaar zijn.

De minne (kraamvrouw) kwam, en zei dat er geen thee in huis was. Mijn vrouw riep: "Zet de ketel op, al is er geen." De minne (haar naam was Anna Webb, mijn dochter in het geloof, en de eerste ziel die God door mij tot bekering bracht) zei: "U hebt geen thee en er is geen uitzicht om die te krijgen." Mijn vrouw hernam: "Zet de ketel op het vuur." Zij deed het en eer het water kookte kwam een vrouw (aan wie wij in die tijd geen kennis hadden) aan de deur, en zei tegen de minne, dat zij wat thee als een present voor mijn vrouw bracht. Zo zond God, die aan Mozes een stuk hout aanwees, om de bittere Marawateren zoet te maken, een weinig thee, om het water in onze theeketel bitter te maken.

Kort na het herstel van mijn vrouw uit het kraambed, kregen wij de tijding dat er een dienaar van het Evangelie naar Kingston zou komen, om een avond te preken en het Avondmaal voor de gemeente daar te bedienen. Mijn verlangen om aan de tafel te gaan was groot, en niet minder om mijn kind te laten dopen bij diezelfde gelegenheid. Maar ik was altijd gewend, wanneer ik aan de tafel ging, een zilveren penninkje te offeren, en nu had ik geen stukje zilvergeld in mijn zak, zo kon ik daarom niet gaan.

Ik smeekte God echter, of Hij mij wat geld liefde te zenden, langs de ene weg of de andere, om tot dit doel te gebruiken. En ik kreeg geloof, dat Hij dat zeker doen zou. Ik bleef nu wachten totdat het nog slechts een half uur voor de tijd was, dat wij moesten gaan. Toen begon ik te denken dat ik mijzelf bedrogen had en teleurgesteld zou worden. Maar zodra het ongeloof mij aan het murmureren en klagen begon te zetten, hoorde ik iemand te paard voor aan de deur, terwijl ik in mijn studeerkamer was, achter in mijn huis. Toen hij wegreed, riep ik tot mijn vrouw, dat zij zich gereed moest maken om te gaan.

"Gereed maken", zei zij, "en u weet wel, dat wij geen geld hebben om te kunnen gaan."

"Nou, nou!" zei ik, "wees maar stil, God heeft het geld al gestuurd!" En inderdaad, het was zo, God had het gezonden. Want al wat die man bij ons te doen had, was om ons wat geld te brengen. Voorzeker, het was de Heere die hem gezonden had, en niemand anders. Want is het zo, dat de haren van ons hoofd allen geteld zijn, dan mogen wij vrij besluiten, dat zo onze behoeften en noden niet minder zijn, en wanneer God onze haren bewaart dat die niet op de aarde vallen, dan zal Hij veel meer nog ons gebrek vervullen.

Zo zond die genadige God en Zaligmaker, die een vis geld liet voortbrengen om op aarde tol te betalen, die man tot ons met drie schellingen, als een offer aan God, en uit Zijn hand offerden wij het terug aan Hem, (1 Kron. 29 : 14).

Korte tijd hierna werd ik in de noodzakelijkheid gebracht om een guinie te lenen van een zekere vriend. Ik beloofde die, de volgende donderdagavond aan hem terug te geven, als hij er om wilde komen. Ik bad de Heere, dat Hij mij van de ene of andere kant zoveel zou doen toekomen, en kreeg vast te geloven, dat het zou gebeuren. De dag vóór die, waarop mijn vriend bepaald had om zijn geld bij mij te komen halen, moest ik uit, om onder mijn vrienden te gaan preken. Ik hoopte en bad met aandrang tot God, om

het mij die dag te bezorgen, als het Zijn wil en welbehagen was, en meende daar zo zeker van te zijn als van mijn eigen bestaan, dat het zou gebeuren. Maar zie, ik moest naar huis terugkeren zonder het te hebben ontvangen, en kon niet begrijpen hoe dit kon zijn, doordat de Zaligmaker zegt: "Al wat u gelovende zult begeren, zult gij ontvangen, en niets zal u onmogelijk zijn." Ik ging in het verborgen, en zei de Heere, dat ik in het geloof daarom had gebeden, vast gelovende het te zullen ontvangen, en het toch niet verkregen had.

Deze tekst van de Heilige Schrift kwam daarop met kracht op mijn gemoed: "Het geloof is een vaste grond der dingen, die men hoopt, en een bewijs der zaken, die men niet ziet." Van die tijd af aan, had ik uit die tekst zoete overdenkingen en heb daarover, enkele malen gepredikt, en God zegende die predicatie krachtig.

Maar om tot de zaak te komen: ik kwam net thuis, of ik begon te morren, doordat ik het geld dat ik verwachtte, niet had gekregen. Maar als ik wilde morren, antwoordde mij de tekst: "Het geloof is een vaste grond der dingen, die men hoopt" enz. Ik hernam: "Als het een vaste grond is, is het zo zeker als de zaak zelf."

Terwijl ik zo overlegde, kwam de goede man mijn studeerkamer in. Ik wilde beginnen een verontschuldiging te maken, maar eer ik nog mijn mond kon openen, zei hij: "Ik kom om u te zeggen, dat u niet hoeft te denken om mij die guinie terug te geven, want ik heb u die present gedaan, en God zegene u daarmee."

Zodra hij was weggegaan, kwam die plaats in de Schrift mij weer te binnen met zoete vertroosting: "Het geloof is een vaste grond der dingen, die men hoopt, en een bewijs der zaken, die men niet ziet." En inderdaad, ik zag duidelijk dat het zo was, zowel in tijdelijke als in geestelijke dingen, zo was mijn geloof niet beschaamd, noch mijn hoop teleurgesteld. Al mijn moeite kwam voort uit mijn eigen zonde, en wel omdat ik de Heilige Israëls paal en perk gesteld had. Ik verwachtte geld om mijn schuld te betalen, en God nam van mijn schuldeiser, de verwachting om betaling te ontvangen weg. Evenals Jozefs broederen, wilde ik mijzelf eerlijk en getrouw betonen, door het geld te betalen. Maar onze geestelijke Jozef dacht mij te laten zien, hoe Hij mij een schat had gegeven in het hart van mijn schuldeiser.

Ongeveer om deze tijd kwam iemand bij mij, en bood mij aan om het huis waar hij toen in woonde, te verhuren, want hij was van plan er uit te gaan. Mijn begeerte om dit te doen was zeer groot, want er behoorde een grote tuin bij dat huis, en ik kon die zelf waarnemen, en zo velerlei eetwaren verbouwen, wat niet weinig tot verlichting van mijn huishouden kon bijdragen. Bovendien was er een hoge heining rondom de tuin, wat mij zeer diende, want ik hield er veel van, vrijheid te hebben in mijn eenzaamheid. Er was een stal en brouwkuip met allerlei andere geriefelijkheden bij, en de huur was slechts zes pond en tien schellingen in het jaar. Maar die man zei mij, dat het wel zeven of acht ponden zou kosten, om de dingen over te nemen, die aan het huis vast waren en er toe behoorden. Om die reden liet ik de gedachten varen om het huis over te nemen. Want er bestond voor mij geen uitzicht om zo'n som bij elkaar te krijgen. Ik zette het wel uit mijn hoofd, hoewel ik er grote zin in had, maar God heeft "bescheiden de tijden tevoren verordeneerd, en de bepalingen van onze woningen, of wij de Heere zoeken mochten", (Hand. 17 : 26).

Enkele dagen hierna kwam een vriend mij bezoeken. Ik sprak met hem over het huis, en liet het hem zien. Hij raadde mij aan het te nemen, en ik volgde zijn raad op, maar moest enkele weken wachten, totdat de man in wiens huis ik komen moest, een

geschikte gelegenheid voor zichzelf zou kunnen vinden, om zijn beroep uit te oefenen. Ik bad dan van God, of Hij mij in staat wilde stellen, dat wat bij het huis behoorde, over te nemen, als het zo Zijn vrijmachtige wil en welbehagen was. Want dat wist ik: "God de Allerhoogste, had de landpalen der volken gesteld, naar het getal der kinderen Israëls", (Deut. 32:8).

De voorzienigheid van God kwam ook weer zo opmerkelijk tussenbeide, dat ik in korte tijd overvloedig geld genoeg kreeg, om te betalen voor het overnemen van het huisgereedschap. Maar de man verzocht mij nog enkele weken te willen wachten, omdat hij tegenslag had gekregen met het huis, waar hij in dacht te trekken. Zo wachtte ik nog twee maanden, en in die tijd was al het geld verbruikt. Toen bad ik God, dat Hij maar geheel en al wilde beletten dat ik in het huis ging, als het Hem mishaagde, hoezeer ik het ook wenste. Want mijn kleine hok was gelegen in een zeer algemene buurt, en de vensters waren zo laag bij de grond, dat ik niet voor één van die kon gaan zitten, of ik was blootgesteld aan het gezicht van mijn vijanden, die wel eens stenen door het glas heen naar mij toe wierpen, of mij anders pleegden te groeten met een hoop vloeken en verwensingen van allerlei aard. Dit was niet zo aangenaam voor mij. In mijn openbare bediening verwachtte ik niet anders dan wreed adderenvenijn. Maar in het eenzame met God gemeenzaam te zijn, was de enige zoete toevlucht die ik had, en de enige deur die geopend was tot troost en opbeuring.

Echter, de Voorzienigheid begon welhaast terug te schijnen. En zeker, ik had van het begin tot het einde van het jaar, niet anders om van te leven dan wat God mij liet toekomen, als antwoord op mijn gebed. In deze tijd gaf een zeker iemand mij vijf guinies, waarvan de blijk van Gods goedheid in mij bewondering opwekte. Maar de volgende nacht had ik een droom (ik hoop dat mijn broederen mij niet te meer zullen haten wegens mijn dromen, Gen. 37: 5, want wij hebben een Schriftuurlijk bevel om die te verhalen, Jer. 23 : 28: „Bij welke een droom is, die vertelle de droom, en bij welke Mijn woord is, die spreke Mijn woord waarachtiglijk").

Ik droomde, dat de bovengenoemde man mij een boodschap zond, om te laten weten dat hij uit zijn huis ging. Dat alles wat er toebehoorde stond getaxeerd te worden op vrijdagmorgen, en dat hij mij verwachtte, om hem het geld te betalen voor de dingen die ik moest overnemen. Ik zei in mijn droom: "Heere, U weet, dat ik niet kan gaan, want ik heb geen geld genoeg." Toen kwam dit antwoord: "Ga naar Mr. Munday, de zwaardveger te Kingston aan de Theems, en die zal u lenen zoveel als u nodig hebt." Daarop ontwaakte ik, en ziet, het was een droom!

Ik sloeg er daarom weinig acht op. Maar na verloop van enkele uren kreeg ik een boodschap van die man, dat hij nu uit zijn huis zou gaan, en dat hij mij zou verwachten tegen de volgende morgen om bij de taxatie tegenwoordig te zijn, en hem dan te betalen wat ik moest overnemen. Toen begon ik te denken, dat het meer was dan een droom. Diezelfde dag 's avonds, kwam Mr. Munday uit Kingston mij bezoeken, die, voor zoveel ik mij kan te binnen brengen, nooit tevoren in mijn huis geweest was. Ik vroeg hem, of hij mij wat geld kon lenen.

Hij antwoordde: 'Ik wil u alles lenen wat ik in mijn zak heb, en als u morgen te Kingston bij mij aan huis wilt komen, zal ik u vijf pond lenen, als u die nodig hebt'. Hij gaf mij dat, wat hij toen bij zich had, en de volgende morgen, nadat de dingen voor mij getaxeerd waren, betaalde ik die, en hield juist negen schellingen over. Dit was het einde van mijn droom.

Of nu de voorspoed kwam van het rad van fortuin, of van Hem, Die de harten doorzoekt en neigt, tot alles wat Hem behaagt, zal ik diegenen laten beslissen, die over geleerdheid en een onafhankelijk vermogen te gebieden hebben.

Mijn jaar was voorbijgegaan en ik had behoefte aan een nieuw predikantsgewaad. Waarom ik, een ootmoedig gebed tot mijn allergeodertierenste Heer en Meester deed, dat mijn jaar om was en mijn kleeid versleten, dat ik tot niemand anders kon gaan om daarom te vragen, dan tot Hem, en omdat Hij beloofd had, Zijn dienstknechten voedsel en deksel te zullen geven, dat ik hoopte, dat Hij Zijn beloften ook aan mij zou vervullen, hoewel één van de minste en slechtste van die.

Ziende geen dadelijke tekenen van het komen van mijn livrei, begon ik het bidden daarom na te laten, hoewel God zegt: "Ik zal om al deze dingen gevraagd worden van den huize Israëls, opdat Ik ze aan hen doe." Het gebeurde zo eens op een dag, dat ik een arme man bezocht, die klaagde, dat hij niet kon opgaan om Gods Woord te horen, doordat hij geen kleren had. Dit zette mij weer aan het bidden voor mijn nieuw pak kleren, opdat ik mijn oude pak dan zou kunnen geven aan die arme man.

Na verloop van enkele dagen werd ik verzocht, te komen bij een heer aan huis, kort bij Londen. Inderdaad, zes weken daarvoor was het op mijn gemoed gedrukt, dat de Heere die heer zou gebruiken als het middel, om mij mijn volgende pak kleren te bezorgen, en zo gebeurde het ook. Want nadat ik hem bezocht had, en opstond om zijn huis te verlaten, ging hij een klein eindje met mij mee, en op weg zei hij tegen mij: "Mij dunkt, u hebt een nieuw pak kleren nodig?"

Ik antwoordde: "Ja mijnheer, ik heb dat nodig, en ik ken een arme man, die zeer blij zou zijn met dit, wat ik nu draag, als mijn Meester liefde mij een nieuw te geven." Toen wij uit elkaar gingen, verzocht hij mij de andere morgen aan zijn huis te willen komen, wat ik aannam. Daar gekomen zijnde, kwam een kleermaker bij mij in de kamer, die mij zei, dat hij was gelast mij de maat te nemen, van het soort kleding dat ik verkoos, en ook van een overrok. Toen ik mijn nieuw stel kleren kreeg, schonk ik mijn oude pak aan de arme man.

Dit was het vierde pak kleren, wat mijn Meester mij gaf, in de weg van Zijn voorzienigheid, in antwoord op het gebed des geloofs. Diezelfde God, die de kleren van de kinderen Israëls in de woestijn bewaarde voor verslijten, hoewel veertig jaren lang dagelijks dragende, gaf mij jaarlijks een nieuw stel.

Weldra kwam ik weer in een benauwdheid van andere aard. Ik was in de schuld geraakt tot vijf pond toe, voor noodzakelijke levensbehoeften, en had beloofd, die te betalen op een bepaalde dag. Vele gebeden werden opgezonden tot God, dat Hij mij liefde in staat te stellen om mijn woord te houden. Eindelijk was de dag daar en ik had geen penning om de schuld te betalen. Tegen tien uur werd er aan de deur gebeld. Ik, denkende dat het mijn schuldeiser was, wierp mij op de knieën voor God, en smeekte, dat Hij de man niet bij mij zou laten komen, voordat Hij mij geld gezonden had, om hem te kunnen betalen. Het bleek, dat er iemand anders gebeld had, dan de man die ik verwachtte. Maar spoedig daarop werd er weer gebeld. Ik knielde weer neer en bad ongeveer met dezelfde woorden, men kwam mij zeggen, dat er een vreemdeling was, die mij wenste te spreken.

Ingekomen zijnde, sprak hij één en ander met mij over de dingen van God, en weggaande gaf hij mij twee guinies. Hierop ging ik enig werk in mijn tuin verrichten, en er kwam iemand, die op een verre afstand van ons woonde om mij te spreken, die gaf mij nog een guinie. Daarna was ik naar buiten gegaan, om wat door het veld te wandelen, waar ik twee heren tegenkwam die God vreesden, die van Londen gekomen waren, met het voornemen om eens te zien hoe ik het maakte. Zij gaven mij ieder een guinie. De volgende dag kwam mijn schuldeiser, en zijn geld lag gereed voor hem. Dit was enigszins zoals de handelingen van de Heere met de arme weduwe bij Eliza. Toen de schuldeiser kwam om de moeder en haar zonen tot slaven te maken, zond God al de eisen van de schuldheer in een kruik olie.

Een bijzondere bestelling van de Voorzienigheid heb ik vergeten te melden, het komt mij nu juist te binnen. Het gebeurde in de tijd toen ik voor mijn brood, nog kolendrager was. Het was op een avond, dat wij ons genoodzaakt zagen onze kleinen, zonder eten naar bed te doen, wat mij tot groot hartzeer was, en waardoor ik die hele nacht niet veel sliep, want ik lag bitter te schreien over mijn harde lot. Terwijl ik zo schreiende en biddende was, kwam er iemand aan ons venster en zei, dat er een vracht hoepels was aangekomen op de werf van Dorking in Surrey, en of ik wilde opstaan en die helpen lossen. Ik deed dat direct. Toen het gedaan was zei de boer tegen mij, dat hij een stuk gebak met vlees en een fles cider (appelwijn) had meegebracht, daar hij had horen zeggen dat ik daar veel van hield.

Zodra hij weg was, ging ik naar huis, en deed mijn best om de kleinen wakker te maken, maar tevergeefs. Maar ik zette ze overeind in het bed, en zo begonnen zij te eten eer zij nog echt wakker waren. Zo zond God spijs, van een ver af gelegen deel van het land, als een antwoord op de zuchtende smekingen van mijn bezwaard gemoed. God geve, dat mijn lezer, als hij een arm christen is, uit deze verhalen moed mag scheppen, om toch aan te houden in het gebed en te wachten op Gods hand in elke tijd van nood. Zolang, tot hij ondervindt dat de Heere naar Zijn beloften, al Zijn goedheid laat voorbijgaan voor hem henen. Och, hoe zoet is de kleinste weldaad, wanneer die zo recht op tijd en gepast naar de behoefte komt! Wat wordt God dan dierbaar voor de ziel! Toen de arme weduwe van Sarepta die paar houten was oplezende, om de laatste koek voor haar en haar zoon te bakken, zodat zij nog eenmaal mochten eten en dan sterven, zie daar komt de man Gods en zweert, dat het meel van de kruik niet zal verteerd worden en de olie in de fles niet zal ontbreken, totdat God regen op de aardbodem geven zal, (1 Kon. 17 : 14).

In die tijd waren mij verschillende deuren om het Evangelie te kunnen preken, geopend.

Ik preekte in de kapel van de Margrietstraat te Londen, te Richmond, te Ditton, te Cobham, te Woking, te Worplesdon en te Farnham in Surrey. Dit ging mijn kracht te boven. Echter, ik hield dat een tijdlang vol, tot ik uiteindelijk bijna iedere maand een keer ziek kwam te liggen. Ik dacht, dat ik echt een paard nodig had, maar de vrees beving mij, dat ik niet in staat zou zijn het te onderhouden, al had ik er één.

Nu gebeurde het, dat ik een zware week voorhanden had. Ik moest naar Woking om daar 's zondagsmorgens te preken, te Worplesdon 's namiddags, en van daar naar Farnham, 's avonds. Te Petworth in Sussex moest ik 's maandags preken, te Horsham dinsdags, in de kapel van de Margrietstraat, 's woensdags. En te Ditton

donderdagavond. Maar voor dat ik 's woensdags naar Ditton kon gaan, was ik zo ver heen, dat ik meende dat ik op de weg zou moeten blijven liggen. Echter, met veel moeite kwam ik thuis, toen moest ik nog naar Londen gaan. Daar ik mijzelf onbekwaam vond om zo langer door te gaan en al dit werk te verrichten, begaf ik mij tot bidden, en smeekte van de Heere om mij óf meerder kracht te geven, óf minder werk, óf een paard.

Ik huurde toen een paard om naar de stad te rijden, en daar komende, bracht ik het in de stal van Mr. Jackson, dicht bij de kapel in de Margrietstraat, maar de stalknecht zei mij, dat de stal vol was en hij geen plaats meer had om het erbij te zetten. Ik vroeg of zijn meester op de plaats was. Hij zei van *ja*. Ik vroeg hem te spreken en ook hij zei mij, dat hij geen plaats had voor mijn paard. Maar toen ik van het erf zou gaan, kwam hij mij achterop en vroeg of ik degene was, die in de kapel van de Margrietstraat preekte. Ik zei, *ja dat ben ik*. Hij barstte daarop uit in tranen, en zei dat hij één van zijn eigen paarden er zou uithalen en het mijne in de plaats zetten. Verder vertelde hij mij, hoe hij eens op een avond uit nieuwsgierigheid gekomen was om mij te horen, omdat men hem gezegd had, dat ik een kolendrager geweest was. Dat was voor hem, zo ging hij verder, een gezegende avond geweest. God had hem onder die preek helder en klaar te zien gegeven, de ongenoegzaamheid van zijn eigen wegwerpelijke gerechtigheid, de vleselijkheid en geveinsdheid van zijn godsdienst, de ware toestand waarin zijn ziel zich bevond. En de noodzakelijkheid van de Geest der genade van de Heere Jezus Christus, om zijn hart te veranderen als hij ooit zalig zou worden. O zei hij: *ik dank God, dat Hij u daarheen gezonden heeft!*

Dit was goed nieuws voor mij. Ook zei diezelfde man mij, dat enkelen van mijn vrienden waren bezig geweest, om geld te verzamelen waarvan zij voor mij een paard wilden kopen, en dat hij er ook iets aan had bijgedragen. Kort daarop merkte ik, dat het paard al gekocht en betaald was, iemand gaf mij een guinie om een toom te kopen, een ander gaf mij twee zwepen, een derde gaf mij de benodigdheden voor de stal, een ander stond borg voor mijn zadel, zo was hier de volledige verhooring van mijn gebed.

Na gepreikt te hebben, beklom ik mijn paard en reed naar huis, en het bleek zo'n goed beest te zijn als ik ooit bereden had. Het staat bij mij vast, dat dit paard een gift van de Heere was, want Hij zegt mij in Zijn Woord, dat al het gedierte des wouds Zijne is, en evenzo het vee op duizend bergen, (Psalm 50 : 10). Dikwijls heb ik gedacht dat als mijn paard had kunnen spreken, het meer te zeggen zou gehad hebben dan Bileams ezelin. Het mocht gezegd hebben: "Ik ben een antwoord op mijn meesters gebeden, ik leef door mijn meesters geloof, ik reis met verborgenheden beladen, en ik lijd vervolgingen, hoewel ik niet weet waarvoor", want menige steen is op hem geworpen.

Terwijl ik naar huis reed en de veelvuldige zegeningen overdacht, die mij van God waren toegekomen, zowel in de natuur als in de genade, hoe onwaardig ik die was, en hoe ondankbaar ik daaraan beantwoord had, begon ik de Heere voor te dragen dat ik nu meer werk voor mijn geloof had, dan tot hiertoe nog het geval geweest was, omdat het paard wel half zo veel nodig had als mijn hele huisgezin. Daarop kwam mij deze plaats uit de Schrift met kracht en troost op het gemoed: "Bewoon de aarde en doe het goede, en gewis u zult gevoed worden", (Psalm 37: 3, volgens de Engelse overzetting). Dit was een banknoot in de hand van mijn geloof gegeven, die ik, in armoede komende, aan God toonde, en Hij voldeed die altijd, zodat ik en de mijnen even goed leefden en doorkwamen, als toen ik geen paard te onderhouden had. Want ook toen kon ik niets te eten, te drinken, te kleden of tot dekking krijgen, of ik moest het van God afsmecken, en dat bleef nu ook het geval. Soms was er veel murmureren in mijn hart, omdat ik zo kort gehouden werd. Maar ik kon er op rekenen, dat mij dit naderhand zuur zou opbreken. Zo ondervond ik, door dagelijkse ervaring, dat ik niet één el tot mijn lengte kon

toedoen, ook niet in de minste of geringste zaak. Het was daarom tevergeefs, dat ik voor grotere dingen bezorgd wilde zijn.

Ik had nu mijn paard enige tijd gehad en iedere week veel moeten rijden, zo raakte mijn broek haast doorgesleten want die was niet gemaakt om er mee paard te rijden. De lezer zal mij hoop ik niet kwalijk nemen, dat ik juist van mijn broek ga spreken. Want toen ik er over dacht om deze goedertieren handeling van de Goddelijke voorzienigheid over te slaan, en niet van mijn broek wilde spreken, kwam deze plaats uit de Bijbel mij voor: "Maak ook hun linnen broeken, om het vlees der schaamte te bedekken, zij zullen zijn van de lendenen tot onder de dijen, Aäron en zijn zonen zullen die aanhebben, als zij in de tent der samenkomst gaan, of als zij tot het altaar treden zullen, om in het heilige te dienen, opdat zij geen ongerechtigheid dragen en sterven. Dit zal een eeuwige inzetting zijn, hem en zijn zaad na hem", Exod. 28 : 42, 43. Door welke plaats, naast nog drie andere (Lev. 6 : 10; 16 : 4 en Ezech. 44 : 18) ik te zien kreeg, dat het geen zonde was het woord "broek" te gebruiken, om melding te maken over de wijze waarop God er mij één bezorgde. Want daar Aäron en zijn zonen helemaal door de voorzienige zorg van God gekleed werden, zo heeft de Heere ook bevel willen geven, van hoedanige stof die moesten zijn en hoe zij moesten gemaakt worden. En ik geloof dat diezelfde God, de mijne bestelde, zoals naar ik vertrouw, uit het volgende verhaal zal blijken.

De Heilige Schrift leert ons niemand op aarde meester te noemen, "want Eén is uw Meester, namelijk Christus." Ik legde dus mijn allergeodertierenste en aanbiddenswaardige Meester het gebrek voor, waarin ik mij bevond, en dat Hij, Die Adam en Eva hun bedeksels van vijgenbladen uittrok en hen rokken van vellen maakte en daarmee bekleedde, en Die het gras des velds kleedt, dat heden is en morgen in de oven geworpen wordt, ook ons moet kleden, of wij zouden welhaast ontbloot en naakt zijn.

Ik was soms zeer vrijmoedig in het bidden om deze gunst van mijn allerwaardigste Meester, maar Hij hield mij steeds zó doodarm, dat ik er met geen mogelijkheid aan kon komen.

Eindelijk, daar ik niet langer kon wachten, nam ik mij voor naar Kingston te gaan, naar een vriend van mij die in dat vak werkte, om een broek te bestellen. Ik wilde hem dan verzoeken voor mij borg te staan, totdat mijn Meester mij geld zou zenden om hem te betalen. Ik moest juist die dag naar Londen, en aangezien ik door Kingston moest, was ik vast besloten de bestelling in het voorbijrijden te doen. Maar toen ik zijn werkplaats voorbijreed, vergat ik het.

Te Londen komende, kwam ik bij Mr. Croucher, een schoenmaker op de Schaapsmarkt, die mij zei dat er een pak voor mij bij zijn huis gebracht was, maar wat er in zat, wist hij niet.

Ik maakte het open, en zie, er zat een leren broek in met een briefje er op, waarvan de inhoud, voor zoveel ik mij nu nog kan herinneren, als volgt was:

Mijnheer!

Ik zend u hier een broek. Ik hoop, dat zij u zal passen. Laat mij weten of u haar ontvangen hebt, en als er enige verandering aan moet zijn, laat het mij met een klein briefje weten, en ik zal eerstdaags aankomen om te vermaken wat er mocht ontbreken.

I.S.

Ik trok de broek aan en zij paste mij zo goed alsof men mij de maat genomen had, wat mij niet weinig verwonderde, daar ik nooit bij een lederenbroekenmaker in Londen was geweest om mij de maat te nemen.

Ik schreef in antwoord op het briefje het volgende:

Mijnheer!

Ik heb uw geschenk ontvangen en dank u er voor. Ik was juist op het punt om een lederen broek te gaan bestellen, omdat ik niet eerder geweten heb, dat mijn Meester er één bij u had besteld. Zij past mij goed, en dat doet mij verzekerd zijn, dat diezelfde God, Die uw hart neigde om die aan mij te geven, uw hand bestuurd heeft om die te maken. Want Hij alleen weet precies hoe groot, hoe lang en dik ik ben, want Hij heeft mij nu al vijf jaren lang op een wonderbaarlijke wijze gekleed. Wanneer u ooit in zwarigheden komt, mijnheer, wees dan zo goed en zeg mijn Meester, wat u nu voor mij gedaan hebt, en Hij zal u eerlijk daarvoor betalen.

Zo ongeveer was het wat ik schreef, en ik voegde er nog bij:

Ik kan niet uitvinden wie I.S. is, of ik moet de I. nemen voor Israëliet *indeed* dat is een ware Israëliet, en de S voor *Sincere* dat is oprecht, dus een oprechte Israëliet, "want u hebt niet voor u laten trompetten, zoals de geveinsden."

Ongeveer twaalf maanden hierna kreeg ik weer een andere broek op dezelfde buitengewone weg, zonder dat mij iemand ooit de maat daarvan genomen had.

Maar misschien mocht mijn lezer het mij kwalijk nemen dat ik dit vertel, en mogelijk denken, dat waar die goede man zijn aalmoes in het verborgen gegeven had, dit niet in het openbaar aan geheel de wereld mocht bekend gemaakt worden. Waarop dit mijn antwoord is: Onze gezegende Zaligmaker, op aarde zijnde, sprak Zijn gelijkenissen openlijk, maar in het verborgen deelde Hij aan Zijn discipelen al de schatten van wijsheid en kennis mee, die er in opgesloten waren. Zo gaf de Heere Christus Zijn geestelijke aalmoezen in het verborgene, maar beval Hij hen de rijkdom van Zijn genade te preken van de daken. Weliswaar gelastte Hij soms degenen die Hij genezen had van krankheden, om tegen niemand te zeggen wat Hij hen gedaan had, maar dit was om hen te tonen dat Hij niet zocht, de toejuiching van mensen, maar de eer van God, zo lang Hij een dienstknecht was onder de wet en in de staat der vernedering. Maar na Zijn dood en opstanding moest alles openlijk in de gehele wereld verkondigd worden. Ook allen die Christus genas door Zijn discipelen, werd toegelaten dit bekend te maken, ja, zij werden soms wel voor raadsvergaderingen gesteld als getuigen en bewijzen van Zijn macht. Hoewel onze aalmoezen nu wel in het verborgen gegeven moeten worden en wij na alles wat wij gedaan hebben, zeggen moeten: "wij zijn onnutte dienstknechten". Zo wil de Verlosser, Die genadig de vruchten van ons geloof wil aannemen en erkennen, die toch eenmaal openlijk bekend maken voor al Adams nakomelingen: "Ik ben hongerig geweest, en Gij hebt Mij te eten gegeven, Ik ben dorstig geweest, en Gij hebt Mij te drinken gegeven, Ik was een vreemdeling, en Gij hebt Mij geherbergd, naakt, en

Gij hebt Mij gekleed, ziek en in de gevangenis, en Gij hebt Mij bezocht." En zij, naakt uitgeschud van alle Arminianisme⁵, zullen Hem antwoorden en zeggen: "Heere, wanneer hebben wij U hongerig gezien?" enz. "Voor zoveel gij dit aan één van Mijn minste broeders gedaan hebt, zo hebt gij het Mij gedaan." Hieruit blijkt duidelijk genoeg, dat onze aalmoezen in het verborgen moeten gegeven worden en dat de gever daarover het stilzwijgen bewaren moet. Maar de ontvanger behoeft niet te zwijgen, maar mag het openlijk bekend maken, tot eer van God, Die de harten neigt en de handen opent, en ook tot lof van de broeder, die door genade verwaardigd is goed te doen. Zo hebben de apostelen Paulus en Johannes in hun brieven deze en gene eervol vermeld, die in de genade van weldadigheid bewijzen overvloedig geweest zijn.

Eens op een avond dat het vroor en zeer koud was, ging ik naar Richmond om te preken. Er lag veel sneeuw. Ik ontmoette een arme kreupele man, die mij een aalmoes vroeg. Ik weigerde hem die, want ik had maar één schelling in de wereld, en geen zin om daarvan te scheiden. Maar daarna was ik bedroefd en had berouw dat ik hem die niet gegeven had. Hij was in zo'n droeve staat, zo het scheen. Ik dacht bij mijzelf: wie weet of hij niet in zo'n strenge koude nacht als deze, van gebrek moet omkomen. Toen ik te Richmond aankwam, vertelde ik het aan een vriend en zei, dat als ik hem op de terugweg tegen kwam, ik hem mijn schelling zou geven, al was het ook dat ik er nooit één weerkreeg. Want ik besloot dat hij in een zeer ellendige toestand moest zijn, doordat ik zo bedroefd was wegens mijn weigering om onderstand te doen aan hem. De volgende avond moest ik in een nabij gelegen dorp gaan preken. Hetzelfde arme en gebrekkige voorwerp kwam ik weer tegen. Ik had dezelfde schelling nog in mijn zak en niets meer. Het arme schepsel ging mij voorbij maar vroeg mij niets. Maar ik keerde mij om en gaf hem de schelling. De arme man nam die aan met grote blijdschap en veel dankzeggingen, en vertelde mij een deel van zijn lijden, waardoor ik ten volle overtuigd werd, dat hij groot gebrek had. Daarop kwam deze zoete tekst op mijn gemoed: 'Die zich des armen ontfermt, leent de Heere, en Hij zal hem zijn weldaad vergelden', Spreuken 19 : 17. Ik ging toen verder en preekte die avond, en na de predicatie nam een vrouw mij terzijde, alleen in een kamer en stopte drie halve kronen in mijn hand, zeggende: "Mij is bevolen u die te geven." Ik vroeg haar: "Door wie?" Zij hernam: "Door een heer, maar u mag zijn naam niet weten." Zo kreeg ik mijn schelling weerom met goede interest, en het woord dat mij voorgekomen was, had zijn vervulling. "Daar is één, die uitstrooit, dewelke nog meer toegedaan wordt. En één, die meer inhoudt dan recht is, maar het is tot gebrek", Spreuken 11 : 24.

Ik zou haast een merkwaardige uitredding vergeten hebben. Wij waren in die tijd zeer slecht voorzien van bedden en dekens. Mijn kinderen waren niet beter verzorgd, dan de Zaligmaker toen Hij liggen moest in de kribbe, zij sliepen op bossen hooi. Maar gebed en lijdzaamheid brachten ook deze benodigdheden aan. Enkelen van mijn bijzonderste kennissen wisten hoe het met mij stond in dit opzicht, hoewel ik het nooit had geopenbaard aan iemand, die in staat was mij te helpen uit mijn zwarigheden. Maar zie eens? Toen ik 's avonds klaar was met preken te Richmond, verzocht iemand mij bij zich aan huis, en liet mij een groot pak zien, dat dichtgebonden was, zeggende: "Dat is voor u."

⁵ Eigengerechtigheid; naar Arminius en die zijn gevoelens van vrije wil en eigen kracht toegedaan zijn. Arminius was hoogleraar aan de hogeschool te Leiden en stierf in 1609.

Ik vroeg wie de gever was. Hij zei: "U hoeft dat niet te weten." Ik droeg het naar huis, en zie, het was een bed met toebehoren, juist dat, wat ik zo nodig had! Zo vervult de goedertieren Zaligmaker de genadige beloften, die Hij aan Zijn dienstknechten doet: "Al wat gij zult bidden in Mijn Naam, dat zal Ik doen, opdat de Vader in de Zoon verheerlijkt worde. Indien gij iets zult bidden in Mijn Naam, Ik zal het doen", Joh. 14: 13, 14.

Enkele tijd hierna vatte ik evangeliemoed en bad mijn Meester om mij nog een nieuw bed te geven, en bleef zo lang daarmee aanhouden, totdat ik het kreeg. Want gemerkt hebbende, dat de Heere een welgevallen had in een vrijmoedige, maar niet hovaardige bedelaar, in overeenkomst met Zijn Woord: "Laat ons met vrijmoedigheid toegaan tot de troon Zijner genade" enz., zo vroeg ik vrijmoedig die gunst van Hem en liet niet af, totdat ik op een dag door één van mijn vrienden bericht ontving, dat vier of vijf vrome mensen uit Londen mij op zekere dag zouden komen bezoeken. Toen zei mijn geloof mij: "Nu zult u uw bed hebben." Zij kwamen en wij waren spoedig in een zeer aangenaam en troostrijk gesprek met elkaar. Tegen de avond vertrokken zij en gaven mij vier guinies.

Welke christen, zou als hij recht op zijn plaats is, toch willen murmureren en klagen over zijn armoede, als hij met een opmerkzaam oog beschouwt, die overvloedige bedeling van zijn nooddrift, die voortkomt uit de onuitputtelijke voorraadkamer van de Voorzienigheid. Zo bezorgde die God, die voor Eliza een opperkamer liet gereed maken bij de Sunamietische, ook mij "een bed, een tafel, een stoel en een kandelaar", 2 Kon. 4:10.

Ik besloot dit geld te houden om een bed te kopen en ging daarom naar een goed man in Londen en bestelde er één. Hij zond het mij welhaast, tegelijk met een wollen deken en een paar goede lakens.

Ik ging hem korte tijd daarna opzoeken om hem te betalen. Hij zei mij, dat ik zijn kantoorbediende het geld moest geven en die gaf mij daarvan een kwitantie. Maar toen ik zou vertrekken, ging hij een eind op weg met mij en bij het scheiden kreeg ik al mijn geld van hem terug.

Hoe zoet zijn tijdelijke uitreddingen voor degenen die onder de invloed van de genade staan, als ze ons toekomen in de weg van Gods beschikking. Komende van de God van het verbond, als een antwoord op het eenvoudig gelovig gebed. Gewis, die deze dingen waarneemt, zal verstaan de goedertierenheden des Heeren, Psalm 107: 43. Gods beloften, waarop men met ootmoedige smekingen biddend pleit, en de beloofde hulp, die dienovereenkomstig als antwoord op die gebeden ontvangen wordt, komen steeds met een Goddelijke indruk en worden zoet gemaakt door Gods liefde tot ons, want iedere zodanige weldaad wordt geheiligd door het Woord van God en door het gebed. Maar voor de ongelovigen en goddelozen is geen ding rein, al hebben zij nog zo veel bezitting in eigendom, "Het weinige, dat de rechtvaardige heeft, is beter dan de overvloed veler goddelozen", Psalm 37 : 16.

Ik ben wel eens ijdel en hoogmoedig genoeg geweest om te denken, dat mijn woning en tijdelijke voorrechten die mij van God beschikt zijn, tegelijk met de gezegende invloeden van vertroostende genade, mij meer gewijd zijn geweest dan enige

kathedraalkerk⁶ of kerkhof in heel Europa, die door een bisschop gewijd en heilig gemaakt is. Want ik ben er vast van overtuigd, dat het Gods tegenwoordigheid en nabijheid is die een plaats heilig maakt. Dat het de gunst van Gods tegenwoordigheid is, die de woning des rechtvaardigen overdekt, die hun tenten heiligt. En dat, op welke plaats God een ziel ook wil verwaardigen met Zijn almachtige en vrije genade, Zich openbarende als een schuldvergevend God in Christus door Zijn Heilige Geest, zulke plaatsen, en die alleen, met waarheid heilige grond genoemd mogen en kunnen worden. En naar ik geloof zullen ook de geleerdsten moeilijk kunnen aantonen, dat enige wijding ergens anders, tot nut is.

Wat de gewijde kerkhoven aangaat, waar sommigen zo veel prijs op stellen dat hun lichamen daar mogen begraven worden, ik voor mij heb daarop geen betrekking, aangezien ik geloof dat al de dode lichamen die er op liggen, gezaaid zijn in zwakheid, in oneer en in verderfelijkeid. En waarachtige en levendige wijding woont niet bij dode mensenbeenderen en allerlei vuilheid, maar in levende zielen,

Mijn lezer zal hoop ik, deze uitstap over de wijding, mij ten goede houden. Want inderdaad, ik ben niet de eerste, die het spoor bijster is geraakt door die bespottelijke en niets betekenende wijding. Maar de gedachten daaraan drongen zich mij zo op, dat ik niet kon weerstaan er een woord van te spreken. Nu wens ik terug te keren tot mijn onderwerp, zonder mijn lezer langer op te houden.

Een ander jaar was voorbij gevlogen, en ik begon uit te zien naar mijn livrei. Want steeds droeg ik zorg om mijn allergenadigste Meester te laten weten wanneer mijn jaar voorbij was. Inderdaad, er was meer dan ooit grote behoefte aan, want door het rijden te paard versleten mijn kleren meer dan door het gaan te voet. Maar in dit stuk bracht mijn Heere en Meester mijn geloof en lijdzaamheid bijna zes weken lang op de proef. Ik zag naar alle kanten uit om er aan te komen, maar alle deuren schenen gesloten en ik kon maar niet zien uit welke hoek het komen moest. U weet lezer, wij houden er allen veel van om God vooruit te lopen, maar de Heere houdt Zijn eigen gang. Ten slotte werd mij door Mr. Byrchmore bericht, dat er een heer was in de Wellstraat, die mij wenste te spreken. Ik ging daarheen en mij werd verzocht binnen te komen bij die heer en zijn echtgenote. Hij begon met tranen in de ogen mij te verzoeken, dat ik het niet kwalijk zou nemen, dat hij mij bij zich had laten komen, omdat hij mij wilde zeggen, dat hij al enige tijd geleden zin had gekregen mij een pak kleren present te doen, maar dat hij verlegen was om er van te spreken, daar hij vreesde dat ik er mij door gekrenkt zou voelen en het niet zou willen aannemen.

"Wel, zal de nijd zeggen, "men behoeft daarvoor niet te vrezen, want bij methodistenpredikers is alles welkom wat zij maar kunnen krijgen." Ik zeg daarop: dat is waar, want ons wordt bevolen te "ijveren naar de beste gaven", 1 Kor. 12 : 31, en dit doen wij ook en verwachten een dubbele vergelding van de Heere, namelijk één in deze wereld en één in de toekomst. En niet minder dan dit heeft onze Heere en Meester ons beloofd te geven, want "wij zullen ontvangen honderdvoudig in deze tegenwoordige wereld, en in de toekomst de eeuwige leven."

⁶ Kathedraalkerk is de naam van een hoofdkerk, waar een bisschopszetel is. Kerken en kerkhoven worden volgens het gebruik in de Engelse kerk door een bisschop of diens afgezondene en plaatsvervanger gewijd met zekere plechtigheden, afkomstig van de roomse kerk, en zo tot heilige plaatsen gemaakt die Gode geheiligd en gewijd zijn als Nazireeërs, tot koningen en priesters, eeuwiglijk.

Ik zei tot die goede man, dat ik een tijd lang al uitzierende was geweest naar een pak kleren, maar niet wist hoe ik er aan zou komen. Zij beiden begonnen te schreien van vreugde, dat ik het van hun hand wilde aannemen, en ik schreide van vreugde, dat zij het zo vrijwillig gaven. Waren zij bevreesd geweest dat ik hun aanbod kwalijk zou nemen, ik was niet minder in mijn gemoed aangevochten geweest, dat mijn Meester ze mij niet zou geven zoals Hij anders altijd placht te doen. Maar nu was onze vrees beiderzijds weggenomen en ik kreeg mijn kleren, het beste pak, dat ik ooit gehad had. Dit was de vijfde livrei, die mijn bevende geloofshand aantrok, en ze kwamen van verschillende kanten. De naam van de man die mij dit stel kleren gaf, is Randal, wonende in de Wellstraat bij de Oxforddermarkt.

Ik noem deze naam om aan te tonen, dat ik zulke geheimen niet kan bewaren. Want hij had mij streng opgelegd dit vooral niet bekend te maken. Echter, ik heb de discipelen eertijds hierin nagevolgd, waarvan geschreven staat, dat "hoe meer Christus hen beval stil te zwijgen en het niemand te zeggen, des te meer verbreidden zij het overal." En waarlijk behoort dit te geschieden, anders zou de Heere de eer niet krijgen, die Zijn heilige Naam moet ontvangen. Hoewel de Zaligmaker door Zijn verbod duidelijk toonde, dat Hij niet zocht naar de toejuiching van mensen, zo is het toch de dure plicht van ieder christen, de roem van de Zaligmaker te verbreiden.

Met mijns lezers goedvinden wil ik eens mijn mening zeggen, waarom Christus beval van Zijn wonderen te zwijgen en die niet te openbaren.

Eén reden was geloof ik, omdat diegenen, die Hij genas, doorgaans zeer onkundig waren van Zijn Godheid. Ja, Zijn apostelen en bijzonderste discipelen hadden in die tijd maar zeer kleine, geringe en slechte denkbeelden en inzichten van Zijn bestaan, als de almachtige en Zelfstandige Jehovah. Wij horen dikwijls, dat zij Hem noemen bij de naam van Zijn menselijke natuur alleen, zoals toen Hij de golven van de zee bestrafte. Zij zeiden: "Wat mens is Deze, dat ook de winden en de zee Hem gehoorzaam zijn?"

Toen twee van hen naar Emmaüs gingen en de Zaligmaker bij hen kwam en vroeg: "Waarom ziet gij droevig?" zeiden zij: "Zijt gij alleen een vreemdeling in Jeruzalem, en weet niet de dingen, die daarin geschied zijn?" Nadat de Heere gevraagd had: "Welke?" antwoordden zij: "de dingen aangaande Jezus van Nazareth, welke een Profeet was, krachtig in werken en woorden, voor God en al het volk." Zij gewaagden dus alleen van Zijn menselijke natuur.

En Martha, bij het graf van haar broeder, kon haar vleselijke denkbeelden niet hoger laten gaan toen zij zei: "Maar ook nu, al wat u van God begeren zult, zal U gegeven worden." Het antwoord van de Zaligmaker daarop was: "Ik ben de Opstanding en het Leven, al wie in Mij gelooft - let wel op: in Mij - zal leven, al ware hij ook gestorven. En zo wie leeft en in Mij gelooft, die zal niet sterven in eeuwigheid. Gelooft gij dat?" "U gelooft, dat Ik veel vermag in het gebed bij God en dat God Mij alles zal geven wat Ik van Hem bid. Is uw geloof in Mij, Martha, slechts als in één die alleen veel bij God vermag door het gebed, dan merkt u Mij niet meer aan dan als Noach, Daniël en Job. Maar gelooft u ook wel dat Ik de Opstanding Zelf ben en het eeuwige Leven, wat in al de vromen is en waardoor al de rechtvaardigen leven? Gelooft u dat?"

Het mag opgemerkt worden, dat als enigen tot de Heere Jezus Christus kwamen, die hun vleselijke gedachten alleen lieten gaan over Hem als mens, zij meestal een scherpe terechtwijzing ontvingen: "Goede Meester, wat goeds zal ik doen opdat ik het eeuwige leven hebbe?" zei de jongeling, "Wat noemt gij Mij goed?" sprak de Heere. "Niemand is goed dan Eén, namelijk God."

Maar was het dat iemand tot Hem naderde als tot de Almachtige Jehovah, het wezenlijk Voorwerp van geloof en aanbidding, die kon er zeker van zijn, Zijn goedkeuring te verwerven. Zo was het met de melaatse, die, als enige van de tien, ziende dat hij genezen was, weerkeerde om Hem te aanbidden als het ware Voorwerp van geloof en dankbaarheid. Zijn geloof werd goedgekeurd en met vrede bevestigd. "Ga heen, - zegt de Heere Christus - uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede."

Toen Thomas uitriep: "Mijn Heere en mijn God!" zei de Zaligmaker: "Omdat gij gezien hebt, Thomas, zo gelooft gij, zalig zijn ze, die niet zullen gezien hebben en nochtans geloofd zullen hebben." En nogmaals: "Gij heet Mij Heere en Meester, en gij zegt wel, want Ik ben het."

Zo is gebleken, dat onze gezegende Heere dikwijls hun gedachten heeft opgeleid naar Zijn Godheid, wanneer zij - evenals de vogels op Abrahams offer - alleen op Zijn vlees en bloed zich zetten. Evenals de Arianen in onze dagen doen, daarin gelijk aan een hoop arenden, altijd azende op het dode lichaam, maar onmachtig om te zien op het altaar, dat de offerande geheiligd heeft. De arend bij Job deed zo niet. "Hij verheft zich omhoog naar Gods bevel, en maakt zijn nest in de hoogte", Job. 39 : 30. "Hij woont en vernacht in de steenrots, niet op het zand, ja op de scherpte der steenrots, namelijk de arm van Almacht, die vaste plaats; van daar speurt hij spijs op, zijn ogen zien van verre af." Dat is: hij leefde op Christus, de Gekruiste, door het geloof. En hij zag op de verheerlijkte Christus in hoop, zoals Die nu is in de hemel der hemelen. En daar zag hij de Koning in Zijn schoonheid, "daar zagen zijn ogen een vergelegen land", Jes. 33 : 17. "Zijn jongen zuipen bloed", zij leven door het geloof op het aangebrachte rantsoen; "en waar verslagenen zijn, daar is hij", overeenkomstig met de woorden van de Zaligmaker: "Waar het lichaam is, daar zullen de arenden vergaderd worden", Matth. 24:28; Job 39:27-30.

Nu zal ik terugkeren tot mijn onderwerp.

Ik was uitgenodigd om te komen preken te Horsham in Sussex, op een maandagavond. De vorige rustdag preekte ik te Woking in Surrey en moest van daar, op maandag naar Horsham rijden. Ik ging dus op reis. Het was winter en toen ik even buiten de stad Guildford was, begon het te regenen en dit hield aan, al de tijd dat ik onderweg was. Slechts één schelling in mijn zak hebbende, had ik net genoeg om een voeder haver voor mijn paard te kopen en het bruggeld te betalen. Mijn overrok was van zeer dunne stof, en daarbij bijna versleten, dus had ik er weinig nut van, te meer daar het zeer hard regende en ik werd doornat. Ik was genooddaakt mij helemaal uit te kleden en zelfs te verschonen eer ik kon preken. Ik dacht toen bij mijzelf: had ik een rijmantel, dan kon ik ongeacht het weer, zonder hinder terug rijden. Ik sprak er tegen niemand over en zelfs durfde ik er mijn goedertierenste Heere en Meester niet om vragen, want het kwam mij voor alsof ik Die zou vermoeien door al mijn menigvuldige vragen. Niet bedenkende, dat God ons beveelt: "Doet uw mond wijd open en Ik zal hem vervullen", wat naar mijn oordeel te kennen geeft, dat onze begeerten zich zó ver uitstrekken mogen naar Gods genadetroom, als Gods beloften, in de Zoon van Zijn liefde aan ons gedaan, zich uitstrekken. Christus is de Erfgenaam van alles, en ieder waar christen is een erfgenaam

van de belofte. Om die reden heeft hij het recht om te vragen om die dingen, die hij nodig heeft om door deze wereld te reizen, zo eervol als een heilige, en niet als een bedelaar betaamt. Mijn *schijn*zedigheid wilde mij niet vrijlaten om van God een overjas of reismantel te vragen, ondanks dat ik er graag één zou gehad hebben. En ik morde tegen Gods voorzienigheid, die mij zo arm hield dat ik er geen kon kopen. Maar noch mijn ongeloof, noch mijn zondig murmureren kon de weldadige hand van mijn Schepper sluiten, want komende te Londen de daarop volgende woensdag, en 's avonds gepredikt hebbende in de kapel van de Margrietstraat, kwam mij iemand tegemoet, juist toen ik uit de kerk kwam, en zei: "Ik wilde u wel eens spreken, mijnheer." En hij berichtte mij dat hij van plan was, bijgestaan door enkele vrienden, mij een reismantel present te doen, verzoekende daarbij mij daarvan de maat te laten nemen. Ik werd gemeten, en die heer, samen met enkele anderen, betaalden die eerlijk.

Nu, wil men de albesturende voorzienigheid van God ontkennen, dan moet men de gehele reistocht van de kinderen Israëls voor onwaar houden, en al de wonderwerken van God betwifelen, die dagelijks aan hen geschiedden, veertig achtereenvolgende jaren lang. Maar daar zijn altijd mensen, "die niet letten op de daden des Heeren, noch op de werken Zijner handen, daarom zal Hij hen afbreken en niet bouwen", Psalm 28 : 5. Zo waren mijn ongeloof en mijn schijnzedigheid niet in staat om Gods belofte teniet te doen, en God verhoede genadig, dat die dit ooit in het vervolg doen. Zacharias verlangde een teken toen de engel hem zei, dat zijn gebed verhoord was en dat hij een zoon zou krijgen. En God gaf hem een vreselijk teken. Maar toch kon zijn ongeloof de geboorte van Johannes niet beletten.

Nadat ik dit geschenk van God had verkregen, kwam deze schriftuurplaats liefelijk in mijn gemoed: "Ik weet vernederd te worden en ik weet ook overvloed te hebben, overal en in alles ben ik onderwezen, beide verzadigd te zijn en honger te lijden; beide overvloed te hebben en gebrek te lijden", Filipp. 4 : 12. En inderdaad merkte ik door al deze beproevingen, dat ik hierin werd onderwezen, namelijk: ik leerde een gezegende les door deze Voorzienigheidbedeling, die ik nooit zo helder tevoren gezien had, te weten: *de kracht van het inwendig gebed*. Want hoewel niet met woorden geuit, zo was toch de stille begeerte van het hart, door de werking van de Geest, ter verhoring opgeklommen tot God. En de toepassing van de navolgende teksten, gaf mij daarvan zoete aanschouwingen: "Heere, u hebt de wens der zachtmoedigen gehoord; u zult hun hart sterken, Uw oor zal opmerken", Psalm 10 : 17. "Verlustig u in de Heere en Hij zal u geven de begeerten uws harten", Psalm 37:4, 5. Deze teksten leidden mij tot de betrachting, om tot troost voor mijn ziel de veelvuldige beloften toe te passen die God in Christus gedaan heeft, in de geestelijke nooddrift die een vernieuwde wedergeboren ziel drijft tot de troon der genade. Daar de klank van de stem en het geluid van het orgel en dat dooreen gemengd murmelen van een bewegend en gebaren makend apenspel, - dat men noemt het zingen van de gebeden, - zonder enige belofte gelaten zijn, zoals blijken kan uit de volgende teksten, waarop ik mijn lezer verzoek acht te geven: "De begeerte des rechtvaardigen zal God geven", Spreuken 10 : 24. "Want Hij heeft de dorstige ziel verzadigd en de hongerige ziel met goederen vervuld", Psalm 107:9. "Om de verdrukking des ellendigen, om het zuchten der armen, zal Ik Mij nu opmaken, zegt de Heere. Ik zal hem in zekerheid stellen tegen die, die tegen hem aanblaast, Psalm 12 : 6. "Want Hij heeft nedergezien uit Zijn heiligdom; de Heere heeft uit de hemel nedergezien op de aarde, om het zuchten der gevangenen te horen, om los te maken de kinderen des doods", Psalm 102: 19, 20. Zo "bidt de Heilige Geest voor de heiligen, naar Gods wil. En Hij, Die de harten doorzoekt, weet welke de mening des Geestes zij", Rom. 8 : 27.

Wil hieruit opmerken, lezer, hoe de belofte is gedaan aan een geestelijke honger, dorst, een heilig verlangen, een diep uit het hart voortkomende zucht, een oprechte begeerte, een ernstige klacht van een bezwaard en neergebogen gemoed. Al zulke gebeden zijn opgesteld door de Geest der genade en der gebeden - zonder gebruik van de lippen - "Die voor ons bidt met onuitsprekelijke zuchtingen". Zodanig waren de gebeden, die de Zaligmaker uitte bij het graf van Lazarus, toen Hij zeer bewogen werd in de geest en Zichzelf ontroerde, Joh. 11 : 33, 38. Nog eens: "En Jezus opziende naar de hemel, zuchtte en zei tot hem: "Effatha, dat is: wordt geopend. En terstond werden zijn oren geopend en de band zijner tong werd los en hij sprak recht", Markus 7 : 34, 35. Uit deze blijkt het, dat tranen, zuchtingen, beroeringen, angsten, de alles vermogende gebeden waren, uitgestort door de dierbare Verlosser in de staat van Zijn vernedering. Christen, leer u van Hem, Die zachtmoedig is en nederig van hart, en u zult rust vinden voor uw ziel.

Niet een welsprekende rede of een sierlijk woord, of een liefelijke stem, weidse plichtplegingen, een ijdel verhaal van woorden, lange gebeden, of de veelvuldige uitroepen van: "Wij bidden u, lieve Heere, verhoor ons", zullen veel bij God vermogen. Het is "niet een iegelijk, die zegt: Heere Heere, zal ingaan in het Koninkrijk Gods." De dwaze maagden kwamen te laat met hun: Heere, Heere. God ontvangt geen offer met welgevallen, dan dat wat voortkomt uit een heilig vuur, dat Hij Zelf ontstoken heeft, en wat is bewierookt met het zoete reukwerk van het gezegend, eeuwig geldend en altijd durend offer van Zijn lieve Zoon.

Nooit klommen de gebeden op tot God van die mens, die zichzelf een christen of een volgeling van de Zaligmaker noemt, maar met dat alles een vreemdeling is van het gebed des harten. Want God is een Geest, en dat Hem aangenaam is, moet geschieden in geest en in waarheid.

Het geschrei van de kinderen Israëls en hun gekerm, klom op tot God en deed Hem wederkeren om hen te verlossen, gelijk de Heere Zelf betuigde aan Mozes bij Horeb, Exodus 2 : 24. Laat dit u bemoedigen, lezer, als u iemand bent, die geen woorden kunt vinden om uw begeerten voor de troon van de genade uit te drukken, maar u kunt uw ziel voor de Heere uitstorten en uw bekommernissen voor Hem openleggen, uw pakken voor Zijn aangezicht neerwerpen. Dit zijn kostelijke gebeden, en als u van uw knieën opstaat en uw gemoed verlicht vindt, uw geloof gesterkt, uw hoop aangewakkerd, uw ingewanden verkwikt, vol vertrouwen dat God uw gebeden verhoord heeft om Zijns lieven Zoons wil, o, dat zijn zoete antwoorden van de Heere. Erken het en houd aan in het gebed. Zo'n antwoord kreeg Hanna toen zij, met haar aangezicht niet langer droevig, van Silo wederkeerde.

Drie jaren lang had ik bij mijzelf de hartelijke wens gekoesterd, dat God mij genadig een eigen kerk wilde geven om in te preken. Want ik walgde van de dwalingen, die in de kerk van de Margrietstraat, nu door deze, dan weer door een ander werden opgedist. Maar hoewel ik daarnaar zeer verlangde, ik durfde zo'n grote gunst van God niet vragen, denkende dat dit nooit zou kunnen geschieden voor één, die zo gering van staat, zo veracht en zo arm was als ik. Echter, de Heere zond iemand die ik niet kende, om een zekere plaats op te nemen, en nadat hij die had opgenomen, kwam hij mij halen om er ook eens naar te zien. Maar ik beefde al bij de gedachte aan zo'n grote onderneming.

Kort daarop verwekte God een wijs en kundig man die aanbood, om een kerk te bouwen en het hele werk te beredderen, zonder vergelding of loon, De Heere deed het plan in

zijn gedachten komen, terwijl hij mij een preek hoorde doen. Toen kocht ik de grond, deze man volvoerde het plan en de kerk rees op alsof het een mussennest geweest was. Zodra het werk voltooid was, kwam deze plaats uit de Schrift zoet op mijn gemoed: "Hij geeft de wens van allen, die Hem vrezen", Psalm 145 : 19. Zo kwam de kerk tot stand, in antwoord op de oprechte wens, die de Heere in mijn hart had doen oprijzen, en die Hij voorgenomen had op Zijn eigen goede tijd te vervullen, ter ere van Zijn grote Naam, ten goede van vele zielen, en ter versterking van mijn arm, zwak en wankelbaar geloof. In de kerkdienst van de Engelse kerk wordt beleden, dat "alle heilige begeerten, alle goede raadslagen, alle rechtvaardige daden, voortkomen van de Heere", en ik geloof dat dat waarheid is.

Nog een goede tussenkomst van de Goddelijke voorzienigheid ondervond ik, terwijl ik te Thames-Ditton woonde. Mijn overrok was zeer dun en slecht geworden en het was toen erg koud. Juist was ik verzocht te preken in een klein dorp, bij Londen, opweg daarheen, viel mij de kou zeer op het lijf. En toen de preek uit was vroeg ik een jong mens, om mijn oude overjas te halen, om die aan te trekken voor ik de warme vergaderplaats verliet.

Toen hij terugkwam, ... zie, daar bracht hij mij een nieuwe! Ik zei: dat is de mijne niet.

Hij zei, dat het de mijne wel was.

Ik hield vol, dat het mijn jas niet was, en hij bleef volhouden, dat het de mijne wel was. Ik trok hem aan en hij paste mij zeer goed. In één van de zakken zat een brief, die mij liet weten, dat mijn lieve Heere en Meester die stuurde, om er mijn arm en ellendig lijf in te wikkelen gedurende die strenge winter. O, de liefderijke en tedere zorg van mijn allergeoedertierenste Heere en Meester! Salomo zegt: "De gunst des Konings is als een wolk des spaden regens." Ik denk dat hij daar mee bedoelt, de wolk van Goddelijke gunst van de Heere, Die onze overtredingen uitdelgt als een wolk, en Die Zich vertoont als een wolk des daags, om ons te bedekken tegen het onweer van de toorn. En doordat mijn lezer iemand is, die opmerkzaam is op de goede hand van God, zo zal hij deze gezegende wolk dagelijks zien uitgieten, vloeien van genaderijke Voorzienigheidshandelingen, zoals geschreven is: "Want Ik zal de plaatsen rondom Mijn heuvel stellen tot een zegen, en Ik zal de plasregen doen nederdalen in zijn tijd; plasregens van zegen zullen er zijn", Ezech. 34 : 26.

Men heeft in het bos van Kent een spreekwoord, wanneer een boerendochter trouwt. Als gevraagd wordt, welke uitzet de oude man gegeven heeft, wordt geantwoord: "Hij gaf niet veel geld, maar de oude lui zenden gedurig wat, er wordt aldoor wat van de hofstede gestuurd." Dan maakt men daarop gewoonlijk de aanmerking: "Zij is er goed aan toe, zij heeft een mandjes-uitzet." En dat is gewoonlijk het beste, want het houdt niet op.

Eveneens geeft onze eeuwige Vader, Zijn arme kinderen een mandjes-uitzet, wij halen meestal onze boodschappen in een hengselmand. En God voegt somtijds Zijn zegen bij de mand, en dan komt die zelden leeg thuis, zoals geschreven staat in Deut. 28 : 5: "Gezegend zal zijn uw korf en uw baktrog." De lieve Zaligmaker doelde daarop in Zijn bergrede. Toen Hij vijfduizend mannen, behalve de vrouwen en kinderen, zou spijzigen met vijf gerstebroden en twee visjes, staat er: "Hij zag op naar de hemel en zegende die en brak ze", en die zegening was genoeg. Want zij werden allen verzadigd, en er waren over, twaalf volle manden met brokken. Zo kwam de zegen uit de mand te voorschijn. En daardoor kwam het, dat de Zaligmaker zo gezet was op het verzamelen van de

overgeschoten brokken, wat Hij de discipelen zo stipt beval: "opdat er niets zou verloren gaan."

Alzo blijkt het spreekwoord van de mandjes-uitzet waarheid te zijn. En onze gezegende Zaligmaker, toen Hij hier op aarde was, leefde er Zelf van. Ja, de gehele Levietische stam leefde van de mandjes-uitzet, want de toonbroden, die op de gouden tafel voor God gelegd werden, werden gebracht in een korf. Zodat God de korf grotelijks geëerd heeft. En ik houd het voor zeker, dat het deel van de korf het beste is, zowel voor de ziel als voor het lichaam. Want het houdt ons biddende, is een oefening tot geloven, verbindt ons tot waakzaamheid, en wekt ons gedurig op tot dankbaarheid.

Het is niet gebleken dat de verloren zoon zijn vermogen veel vermeerderd heeft, door het deel van het goed op te eisen, dat hem toekwam. Te weten, hij wilde een Arminiaan wezen en een eigen kapitaal in handen hebben, om het tot het meeste voordeel op te leggen. Om die reden wilde hij niet in de nabijheid van zijn vader wonen, opdat die er zich niet mee zou bemoeien, maar hij reisde in een ver gelegen land, zodat zijn vader eens mocht zien, hoe goed het hem in de wereld ging, wanneer hij eenmaal op zichzelf stond, zonder van iemand afhankelijk te zijn. Maar eigen werk, vrije wil, zelfgenoegzaamheid en onafhankelijkheid van God zijn gewoonlijk niet voorspoedig, als ze aan het werk gezet worden, en winnen niet veel met handelen. Want wij weten toch allen, dat die op zijn eigen benen staande handelaar, zou hebben moeten omkomen van gebrek, en bovendien nog zou zijn verdoemd geworden, als vrije genade niet naar hem had omgezien, om hem te spijzigen en te behouden.

Arme ziel! Ik denk, dat hij in het begin wel goed in zijn schik was en voorspoedig scheen. Maar binnen korte tijd bracht hij zichzelf zo in de laagte, dat hij met de zwijnen zat aan de trog. Vrije wil met zijn hooggeroemde waardigheid, maakte maar een droevige vertoning, toen hij zat te smullen aan de varkenstrog! En men zou toch denken, dat als er iets was dat toch zeker het roemen en pochen zou hebben doen ophouden, het dit was. Hij kon niet roemen op het maal, want er was niet anders dan draf, ook kon hij niet veel roemen op het gezelschap, want het waren slechts zwijnen. Ik denk dat de verloren zoon al zijn roemen opgaf, toen hij het varkensgezelschap verliet. Als mijn lezer zo'n ongelovige is die zijn kapitaal in handen heeft, zo mag hij wel morren over zijn deel, en het aanmerken als een strik of een val. En werkelijk, het is voor velen een valstrik, die hun hart daarop zetten. Dit was het geval met Israël. "Hun tafel worde een valstrik, een struikelblok, een aanstoot en tot een vergelding voor hen", ja, datgene wat zou hebben moeten zijn tot hun welvaart, werd hen tot een valstrik.

Is mijn lezer echter iemand die gelooft in de dierbare Heiland, dan is zijn vermogen tot een zegen, omdat hij God ervoor dankt, zonder er zijn hart te zeer op te zetten. En is hij milddadig, om van het vermogen dat God hem geeft wel te doen, zo heiligt zijn mededeelzaamheid, de gaven dagelijks. "Geef aalmoezen van hetgeen u hebt, en ziet, alle dingen zijn u rein." Paulus verklaart, dat 't levend geloof van een gelovige man een ongelovige vrouw heiligt, en voor haar is tot een tijdelijke zegen. De eerste schoof, onder de wet aan God gegeven, heiligde de gehele oogst. Daarom verwijs ik mijn lezer als hij iemand is die vermogen bezit, naar Gods beloofde zegen: "Gezegend zal zijn uw korf en uw baktrog", Deut. 28 : 5.

Eens preekte ik op de dag des Heeren te Woking in Surrey, en die voorgaande week waren mijn gezin en ik zwaar beproefd geweest door gebrek aan levensbehoeften. Ik was er zeer op gezet om de kleinen goed eten te geven als ik er toe in staat was, omdat het mij heugde hoeveel ik als kind geleden had, door de armoede van mijn ouders. Die

week dan, hadden de kleinen bijna niets gehad dan brood, en dat ging mij zeer ter harte, omdat de kinderen als ze in hun groei zijn, zo graag gekookte spijs eten. Als ik de deur van de etenskast dicht deed, en hen niets anders gaf dan droog brood, keek mijn oudste dochtertje mij zeer betekenend aan, en deed mij op ernstige toon de vraag: "Daddy, is bo al op?" waarmee zij wilde zeggen: "Pappa, is de boter al op?" Bij zulke gelegenheden placht zij dan haar hoofd zijdelings op haar schouder te leggen, en mij strak aan te kijken, en een bijzondere nadruk te leggen op het woordje al, dat zij dan langzaam uithaalde. Dan trachtte zij wel met mij te gaan redeneren en mij verschillende vragen te stellen, die ik maar ten dele kon verstaan, en die kwamen meestal hierop neer, wanneer er boter zou komen? En of wij ook enige hoop hadden, dat er komen zou? Maar ik had haar toen die tijd hoegenaamd geen hoop of belofte kunnen geven, want alle deuren waren gesloten, voor zo ver ik kon zien.

Wij hadden in die tijd slechts weinig te stoken, ondanks dat het zeer hard vroom en de grond bedekt lag met sneeuw. Toen ik 's maandagsmorgens terugkeerde van Wooking, (ik had Wooking nuchter verlaten), had ik grote honger voor ik nog te Cobham was, was moe en kon ook maar weinig verwachten als ik thuis kwam, want ik wist, dat er niets anders was dan droog brood, en misschien dat nog niet eens.

Toen ik op de weide kwam, Fairmile genaamd, liggende tussen Cobham en Esher, was ik treurig en begon mijn harde lot te beschreien, en toch beefde ik, uit vrees om God door mijn klachten te vertoornen, doordat Hij mij zo'n volle zekerheid van mijn eeuwige zaligheid door Christus geschonken had. Ik vreesde gedurig, dat God mijn murmureren zou horen, zoals Hij het murmureren van de kinderen Israëls in de woestijn beantwoordde, toen Hij hen "spijs gaf naar hun lust, maar zond aan hun zielen een magerheid." En ik dacht, als God het zalig genot van Zijn liefde van mij nam, en mij in plaats daarvan een overvloedig bezit van tijdelijke dingen schonk, dat ik dan reden zou hebben om evenals Job, de dag te vervloeken waarop die verandering gekomen was. Daarom bad ik dat menigmaal af, en de goede Geest kwam in deze gebeden mijn zwakheden grotelijks te hulp.

Maar toen ik halverwege die weide over was, kwam mij eensklaps de gedachte invallen om van de rijweg, door een klein smal pad te gaan wat over de bergen heenliep, tussen de handwijzer en het badhuis. Ik kon daarbij maar weinig weg uitwinnen, ook herinner ik mij niet, dat ik ooit tevoren daar langs gegaan was. Maar spoedig bleek, wat die aandrang beduidde. Want daar op dat pad was een gevecht tussen een wezel en een groot konijn. De wezel moest de vechtpartij vechten en de overwinning behalen, en ik moest de buit wegdragen. Ik nam het konijn op en droeg het goed in mijn schik naar huis. En het bleek zo'n vet konijn te zijn, dat ik nooit een beter gezien heb, want het was juist de tijd (voor de konijnen) en dat in de volle betekenis van het woord. Want wij hadden niets in huis dan droog brood.

Dit voorval vond plaats eer ik mijn paard kreeg. Maar ik kan iedere omstandigheid mij niet in die juiste orde te binnen brengen, zoals ze geschied zijn, want ik heb van nature maar een slecht geheugen. Naar deze wijze, heb ik zo'n zeven à acht jaren achtereen geleefd, en iedere dag leverde enkele beproevende of uitreddende besturingen van de Goddelijke voorzienigheid.

Mijn vrouw was omstreeks deze tijd zwanger, en niet ver van haar bevalling. Zij gaf mij een grote lijst op van dat wat zij nodig zou hebben tegen die tijd. Ik zei haar, dat ik geen geld had en dat er geen waarschijnlijkheid was dat er iets zou komen, en zonder geld

konden wij niets kopen. Zij bleef al uitzien op enige uitkomst, totdat haar berekening uit was en zij iedere dag haar bevalling tegemoet zag, maar op het laatst begon zij erg te mopperen. Ik zei, dat God haar zeker op de proef stelde en het tot zo'n uiterste liet komen, omdat zij nalatig was in het eenzame te gaan, en het gezegende voorrecht om haar nood in het verborgen aan God te klagen, verzuimde. Daarbij merkte ik op, dat God van ons wil gevraagd worden, om ons deze dingen te doen toekomen. En dat, doordat zij er niet om bad, zij ze niet zou krijgen.

Ik geloof dat dit haar dreef tot gebed. Want spoedig daarop werden enige benodigdheden gestuurd van Lambeth, andere van Kingston, andere van Richmond en nog andere zaken van burens, die dichterbij ons woonden. Ik vroeg toen mijn vrouw of zij dacht nu genoeg te hebben. Zij antwoordde: "ja, meer dan genoeg." God had al haar wensen meer dan vervuld. Want eerst vreesde zij geen geld genoeg te zullen krijgen om de stof te kopen, waarvan zij het maken moest. Toen, dat doordat zij geld kreeg, het te laat zou zijn, en er geen tijd zou overschieten om het te maken. Maar nu, zei zij: "heeft God alles gemaakt gezonden." Dus was Maria overvloedig uitgerust en goed in haar schik.

Op deze wijze, zorgt de alles in hemel en op aarde regerende Voorzienigheid, niet alleen mild voor hen, die al in de wereld zijn, maar ook voor hen, die er in staan te komen. Deze Goddelijke besturing van de Voorzienigheid was voor mij des te opmerkelijker, omdat naar mijn beste weten, ik aan niemand onze toestand had bekend gemaakt. Maar God, Die onze bekommernissen kende, en onze gebeden hoorde en verhoorde, liet door de één of andere weg, sommigen van onze vrienden bekend worden met onze behoeften, en bewoog dan hun harten tot een gevoel van mededogen en mededeelzaamheid. En tot drie of vier kraamtijden achter elkaar, verwekte de Almachtige de ene Dorcas hier en de andere daar, om voor mijn vrouw te zorgen wat zij nodig had voor haar bevalling.

Dus die God, Die het oordeel van de smart op de vrouwen gelegd heeft in het baren van kinderen, tot straf voor haar geslacht, omdat die de eerste geweest is in de overtreding, vervult rijkelijk al haar behoeften, tegen de ure dat de door Hem bepaalde en voorzegde smarten aankomen. En eveneens verschaft de rechtvaardig uitgesproken straf, in Zijn heilig mishagen vanwege de ongehoorzaamheid van de vrouw, des te meer werk aan de soevereine barmhartigheid, door te voorzien in haar behoeften, ondersteuning te geven in de benauwdheid en uit te helpen in haar noden en smarten.

O, hoe zoet brengt het verbond der genade, bevestigd door de dood van de Zaligmaker, de liefde en barmhartigheid van de Almachtige aan het werk! Want hoeveel ook de gerechtigheid, de heiligheid en de waarheid van ons eisten, zij brachten al haar eisen in, aan de Goddelijke barmhartigheid in de ingewanden van Christus Jezus, zodat de ene deugd in God door de rijkdom van de genade, een schuldenaar werd aan de andere. Wil de rechtvaardigheid niet één penning schenken van de schuld van de zondaar, eeuwige liefde is bereid een lossen toe te laten, doordat de Schuldheer Zelf verschijnt, eerst als Schuldenaar en daarna als de Borg.

Zo komt de hele schuld van de rechtvaardigheid op rekening van de liefde, en wordt er een vrije uitgang door lossing voor ons uitgeroepen, en hoewel wij de hele schuld gemaakt hebben, gaan wij vrij uit, bekennende slechts dat wij schuldenaars zijn aan de genade! Een gemakkelijke weg inderdaad van schuldbetaling! Mijn ziel is dikwijls opgesprongen van vreugde en moest wenen bij het gezicht, hoe liefde en barmhartigheid het uiterste gedaan hebben, om de oneindige eisen van de wrekende gerechtigheid te

voldoen. En dat zulke arme schuldenaars en rebellen als wij waren, zo'n grote schuld gemaakt en de eeuwige pijnen verdiend hadden, die wij nooit konden betalen, al zouden wij eeuwig lijden. Dat wij zeg ik, een Borg zouden hebben voor ons bestemd, om zowel dat wat wij doen als dat wat wij lijden moesten, voor ons te betalen, en dat de eeuwige Geest van God gezonden wordt om een duidelijke en volle vrijverklaring bekend te maken. Een volkomen kwitantie van alle eisen, geschreven met de Eigen hand van de Schuldheer en verzegeld door de Heilige Geest, onder getuigen van Vader, Zoon en Geest, bekrachtigd door het bloed van de Borg, overeenkomstig al Gods wetten en voor altijd in de hemel aangetekend. En dat de gerechtigheid met duizend banden gebonden is, om nooit meer diegene aan te vallen, die een schuldenaar aan de genade gebleven is!

O, die zoete verborgenheid doet onze ziel beven, en toch staat ze zo onveranderlijk vast. Dat doet ons verheugen met een onuitsprekelijke heerlijke vreugde, en daarbij wenen totdat ons hart erg bewogen is.

Mijn vrouw, die nu hersteld was uit het kraambed, kwam met een andere klacht en wel deze, dat zij bijna al haar oude japonnen voor de kinderen aan stukken gesneden had en grote behoefte had aan een nieuw kleed. Ik zei haar, er geen te kunnen kopen, want er was geen geld en geen waarschijnlijkheid hoegenaamd, om het ergens vandaan te krijgen.

Deze klacht al één en ander maal gehoord hebbende, zei ik eindelijk tegen haar, dat zij het van God moest vragen als zij het wilde hebben, net als ik deed voor mijn kleren. Want God beloofde ons deze dingen, en Zijn Woord leerde mij, dat "het goud en zilver, het koren, de wijn, de olie, de wol en het vlas" Zijne waren. En dat, doordat zij geloof in God had, zij haar verzoek zeker zou krijgen, in antwoord op haar gebed.

Ik was daarop zeer verlangend om te zien of zij aan de troon der genade iets vermocht of niet. Het duurde toch een geruime tijd voordat de jurk te voorschijn kwam, maar op het laatst, ziedaar! de japon kwam voor de dag, en dat op de volgende wijze.

Eens 's avonds, na een predicatie gedaan te hebben in de kerk van de Margrietstraat, kwam iemand tot mij en stelde mij een pak ter hand. Ik nam het aan, opende het en vond een briefje met deze woorden: "Dit ten geschenke voor mejuffrouw Huntington." Er waren twaalf yards (14 ellen) katoen in om een jurk van te maken. Wie de gever was heb ik nooit te weten kunnen komen. Ik bracht het naar huis te Ditton, en het gaf geen klein genoegen, want Maria was niet weinig verheugd, te ondervinden dat God het gebed van haar lippen verhoord had.

Zoveel mij mogelijk was trachtte ik mijn vrouw te doen leven door het geloof, en dikwijls moedigde ik haar aan tot bidden, zeggende: dat zij haar onderhoud van God mocht verwachten niet minder dan ik, aangezien de Heere mij, mijn dagelijks werk had afgenomen om in Zijn wijngaard te arbeiden, en tot meerder bewijs daarvoor bracht ik deze opmerking, dat eertijds de gehele Levietische stam leefde van de offers des Heeren, zowel de vrouwen en de kinderen als de mannen, die bij en om het altaar dienden.

Korte tijd daarna zond de Voorzienigheid mij drie guinies, waarvan ik besloot voor mijn vrouw nog een ander kleed te kopen. En weldra daarop gaf een vriendin haar nog een derde japon.

Hiermee was zij zeer in haar schik, haar ongeloof was beschaamd, haar morren was de mond gestopt, en alles was naar wens. Echter droeg ik zorg, de bepalingen niet te overtreden die God gesteld heeft, door de verklaring van de apostel Paulus: "Die getrouwd is bekommert zich met de dingen van de wereld, hoe hij de vrouw zal behagen. En ik wil, dat gij zonder bekommering zijt, de ongetrouwde bekommert zich met de dingen des Heeren, hoe hij de Heere zal behagen", 1 Cor. 7 : 31, 32. Het betaamt ons er naar te staan, om tenminste onze Meester te behagen, doordat wij het niet kunnen naar de wens van onze meesteres.

Hierna scheen de weldadige hand van de Heere voor een tijd lang gesloten, zodat ik vijf guinies in de schuld raakte, en zelfs gebrek begon te krijgen aan eetwaren. Ik begon heimelijk te twisten en het ongeloof kroop in, van stap tot stap. Maar juist toen de geest van murmureren en beklag zijn werk begon te doen, kwam er een brief aan mij geadresseerd, van een heer te Gainsburg in Lincolnshire. Ik opende die en vond daarin de volgende inhoud:

Waarde Vriend!

Ik heb u een korf gezonden met één van mijn schepen, wat, zo het de Heere belieft, te Londen kan zijn op die en die tijd, en heb het geadresseerd om bij u te bezorgen op Hungerfordstrappen. Het eerste present er in is voor uw vrouw, en zijn twee einden, het tweede is voor uw kinderen, en is een koe met een meid er bij die haar melkt, omdat een koe van groot nut is in een huisgezin. Het laatste stuk is naar mijn oordeel een zeer nuttige zaak voor u en voor iedere evangeliedienaar. Doe mijn groeten aan uw vrouw en kinderen, en ontvang die van

Uw onderdanige dienaar, I. D.

Hier is het raadsel, en ik had zeven dagen nodig om het uit te vinden. Mijn vrouw vroeg mij of mijn present een Bijbel was, ik zei dat ik dat niet geloofde. Want, zei ik, Paulus noemt een evangeliedienaar een os. "Gij zult een dorsende os niet muilbanden. Zorgt God ook voor de ossen, of zegt Hij dat ganselijk om onzentwil? Want om onzentwil is het geschreven." Alzo, zei ik, vergelijkt God een predikant bij een os. Het koren te dorsen of uit te treden, betekent: het Woord Gods uit te leggen en te verklaren. De os te muilbanden, zegt: hem geen voedsel te geven om te eten voor zijn arbeid, zoals de apostel het uitlegt: "Evenzo heeft de Heere verordend, dat die het Evangelie preken, van het Evangelie leven zullen", 1. Cor. 9 : 14. Ik voegde er nog aan toe, dat dezelfde apostel die een predikant bij een dorsende os vergelijkt, in zijn Zendbrief aan de Colossensen vermaant: „Laat uw redenen altijd aangenaam zijn, met zout besprengd, opdat gij moogt weten, wat men een ieder behoort te antwoorden", Col. 4:6. Daarom giste ik, dat mijn present was een gezouten ossentong, en dat mijn vrouw, wat was, zoals er in de brief stond, twee einden, moest zijn een zijham, in twee stukken gesneden. Maar wat de koe mocht beduiden, ik was niet in staat om door gissing daar iets uit op te maken.

Toen de mand aankwam gingen wij er allen omheen staan, nieuwsgierig om de inhoud van het raadsel in het dode lichaam van de leeuw te zien, en toen de mand geopend was zag ik dat het present voor mij, een gedroogde ossentong was, dat voor mijn vrouw, twee grote stukken ham. En het present voor de kinderen was een zoetemelkse kaas,

met de prent van een koe en de meid die ze molk, er op. Dit was het geschenk en daarbij de oplossing van het raadsel.

Omstreeks deze tijd ging ik ééns in de veertien dagen preken in een dorp in Middlesex, ongeveer tien mijlen van Londen (waar ik toen woonde), en zij gaven mij drie schellingen, iedere keer dat ik voor hen preekte.

Onder hen was een ongehuwd heer, een lid van die gemeente, zeer rijk, geschat op twintig á dertig duizend ponden. Deze heer zag mij eens voorbij zijn deur gaan, toen ik weerkeerde van het bezoek aan een zieke vrouw. Hij riep mij in zijn huis en betuigde mij, dat hij mijn Meester, de Heere Jezus, zeer liefhad, en dat hij zeer was ingenomen met mijn preken over de leerstukken van de genade, en verzocht mij de volgende reis eens te preken over deze tekst: "Maar het land, daar u henen gaat om dat te erven, is een land van bergen en van dalen, het drinkt water bij de regen des hemels. Een land, dat de Heere uw God bezorgt, de ogen des Heeren uws Gods zijn gedurig daarop, van het begin des jaars tot het einde des jaars", Deut. 11: 11, 12.

Ik beloofde, dat ik wanneer ik weer kwam, mijn gedachten over die tekst zou zeggen. Toen ik zou vertrekken, gaf hij mij de rechterhand van broederlijke gemeenschap, wenste mij zegen als een dienaar van Christus, en zijn hand daarna met veel deftigheid in zijn zak stekende, vereerde hij mij met het geschenk één gehele schelling. Ik nam die en bedankte vriendelijk. Want ik dacht dat het de eerste vrucht van mildheid was, die ooit aan die boom was gegroeid, en misschien ook wel de laatste. Dat ik er nu gewag van maak, is ter ere van zijn medelijdend hart.

Naderhand vernam ik, dat hij veel naar mijn omstandigheden gevraagd had, en dat hem bericht was, dat ik een arm man was die een groot huisgezin had. Dat ik tien mijlen heen en tien mijlen terug moest lopen en een hele nacht van huis moest zijn, telkens als ik in die plaats preekte, waarvoor ik slechts drie schellingen kreeg. Dit alles, was hem ter ore gekomen, en dit had dat deerniswekkend en medelijdend gevoel bij hem opgewekt, en op het laatst die hele schelling uit zijn binnenste hartzak getrokken. "Hoe zwaarlijk zullen de rijken in het Koninkrijk Gods ingaan."

Ik geloof dat ieder mens, één of andere soort van god heeft. Eigen-ik is de god van de Farizeeër, de buik is de god van de Epikureër, Mammon de god van de gierigaard. En Jehovah de God van de christen.

En ieder van deze heeft zijn vertegenwoordiger. Hagar is de moeder van alle Farizeeën, Nabal het hoofd van de buikdienaars, Judas van de Mammondienaars. En Simon Magus (de tovenaer) is het afgebeelde portret van ieder mens die hard bezig is, om de genade van God te kopen met de gaven van de Heilige Geest, door hun vermeende verdiensten.

Eens op een avond, was ik uit preken geweest te Richmond, en werd te logeren genodigd bij mijn vrienden, de heer en mejuffrouw Chapman te Petersham. 's Morgens zei juffrouw Chapman mij glimlachend, dat zij twaalf ellen damast gekocht had, die zij mij voor een huisjapon wilde present doen. Ik lachte daarover en zei, dat een kolendrager maar een vreemd figuur zou slaan in een huisjapon. Ik zou voor de dag komen als een bedelaar op een fluwelen kussen. Maar zij zei, dat zij zagen hoe God mijn hoofd begon te verheffen, en waren vastbesloten dat hun predikant, wat beter voor de dag moest komen, daarom drongen zij aan om het te nemen. Ik maakte nog de tegenwerping, dat een japon zo'n vreemd opzien zou maken, en dat ik er daarom liever

een jas van zou laten maken, zoals ik ook deed. Maar nadat die gemaakt was, hield ik die nog wel twee à drie maanden verborgen, eer ik kon besluiten om er in te voorschijn te komen.

Een vriend uit het land had mij een brief geschreven en meldde mij, dat hij in grote verlegenheid zat en geen uitkomst wist. Maar in die tijd had ik zelf rond de vijf ponden schuld, en zag er al sinds lang naar uit, dat God mij in staat mocht stellen, die te betalen. Maar het behaagde de Heere mijn geduld op de proef te stellen. En ik merkte dat ik geroepen werd, ernstig wakende en biddende uit te zien en te wachten op de Heere, met de ogen vast op Hem geslagen, als de ogen der knechten zien op de hand hunner heren, totdat er een antwoord kwam. En nooit heb ik te vergeefs op Hem gewacht. Want de hooggelofde Majesteit vertoefde niet lang, maar kwam gewis.

Na verschillende smekingen te hebben opgezonden en enige tijd in afwachting uitziende geweest te zijn, kwam ik op een avond bij mijnheer en juffrouw Smith, in de Chandlerstraat, bij de Oxforderrijweg, beiden zeer goede vrienden van mij. Toen ik wegging gaven zij mij drie guinies ten geschenke.

Ik moet hen nederig vergeving vragen, dat ik hier hun namen noem en hun verborgen aalmoezen openlijk bekend maak. Maar doordat ik mijn hemelse Vader, Die in het verborgen ziet, gebeden heb, en Hij mij genadig in het openbaar heeft vergolden, om zodoende anderen die zwak in het geloof zijn, aan te moedigen om God te kiezen voor hun Kassier en Bankhouder. De mildheid van Jobs vrienden is opgetekend tot hun lof, "ieder van hen gaf hem een stuk gelds en ieder een gouden voorhoofdsiersel", Job 42 : 11.

Ik kreeg nu moed om te hopen, dat mijn goedertieren Meester, nog tot deze zegen zou willen toedoen, zoveel als genoeg was om mijn schuld af te lossen en mijn vriend uit zijn verlegenheid te helpen. En de Heere was zo goed, dit alles in antwoord op mijn gebeden te doen.

De andere morgen klopte iemand aan mijn deur, verlangende mij te zien. Toen hij in m'n kamer kwam, zag ik een heer, die ik tevoren nooit gezien had. Hij deelde mij mee, dat hij mij ééns had horen preken in Dr. Giffordskerk, en twee of driemaal in de Margrietstraat, en dat met veel genoegen en zegen. En de reden waarom hij mij nu kwam bezoeken was, dat hij de hele nacht te doen had gehad met een droom. Hij droomde dat Gods Woord tot hem kwam, zeggende: "Wanneer uw broeder arm zal geworden zijn, zo zult u uw hand openen voor uw broeder." Hij vroeg mij, of dit ergens in de Bijbel stond. Ik antwoordde, dat de woorden zo waren: "Wanneer er onder u een arme zal zijn, één uit uw broederen, in één van uw poorten, in uw land dat de Heere uw God u geven zal, zo zult u uw hart niet verstijven, noch uw hand toesluiten voor uw broeder, die arm is. Maar u zult hem uw hand mildelijk opendoen, en zult hem rijkelijk lenen, genoeg voor zijn gebrek, dat hem ontbreekt", en: "Want de arme zal niet ophouden uit het midden des land, daarom gebied Ik u, zeggende: u zult uw hand mildelijk opendoen aan uw broeder, aan uw bedrukten, en aan uw armen in uw land", Deut. 15 : 7, 8, 11. Hij zei mij, dat veel van deze woorden in de slaap tot hem gekomen waren en dat toen hij 's morgens wakker werd, hij de kracht ervan gewaar werd en dat, terwijl hij bij zichzelf dacht, wie toch die arme broeder mocht zijn, het hem op zijn gemoed was gedrukt dat ik die arme broeder was van wie hij gedroomd had, en hij vroeg mij daarom naar mijn omstandigheden.

Ik zei hem, in welke zwarigheden en beproevingen ik was, en dat deed hem niet weinig verwonderd staan, en overtuigde hem er vast van, dat die zaak van God geweest was.

Bij zijn vertrek gaf hij mij een paar nieuwe zeemlederen handschoenen, twee nieuwe witte, allerbeste zakdoeken en één guinie. Daarop wenste hij mij zegen en ging heen en ik kan mij niet herinneren, hem ooit tevoren gezien te hebben, noch ook ooit daarna. Zo beval God, Die de weduwvrouw gebod Elia te onderhouden, deze man, om mij enige verlichting toe te brengen.

De daaropvolgende dag zei een vriend mij, dat iemand een guinie voor mij bij hem had achtergelaten. En terwijl ik bij Mr. Byrchmore in huis was, in de Margrietstraat, kwam een dame in een koets aan zijn deur gereden, en vroeg naar mij. Toen ik naar buiten gekomen was, stak zij de hand uit het portier en gaf mij één guinie, daarop beval zij de koetsier door te rijden, hebbende gedaan, alles waartoe God haar gezonden had.

Zo beantwoordde onze goedertieren Weldoener mijn arme smekingen en gebeden, na eerst mijn geloof en mijn lijdzaamheid voor een tijd beproefd te hebben, opdat ik tot sterker vertrouwen in Zijn genade en voorzienigheid zou aangemoedigd worden.

Ik maak dit hier kenbaar, tot verheerlijking van Gods waarheid en tot moedgeving voor de armen onder des Heeren volk, die genoodzaakt zijn, zowel in het tijdelijke als in het geestelijke te leven, "bij alle woord, dat uit de mond van God uitgaat." En omdat het de Heere behaagd heeft, Zichzelf te openbaren als een God Die gebeden hoort en verhoort, en Die Zich als zodanig aan mij heeft betoond, die één van de zondigste en geringste van alle schepselen ben, daarom wil ik met mijn handen onderschrijven, verzegelen en overal bekend maken aan hen, die de Naam des Heeren vrezen, dat God waarachtig is, Joh. 3 : 33.

O, hoe zoet zijn deze woorden dikwijls voor mijn ziel geweest! en juist zo toepasselijk op mijn toestand: "Gij zult gedenken aan al den weg, die u de Heere uw God deze veertig jaren in de woestijn geleid heeft, om u te verootmoedigen en om u bekend te maken, alles wat in uw hart was, of gij Zijn geboden zoudt houden of niet. En Hij verootmoedigde u, en liet u hongeren, en spijsde u met manna, dat gij niet gekend hadt, gij, noch uw vaders; opdat Hij u bekend maakte, dat de mens niet leeft bij brood alleen, maar dat alle mens leeft van alles, dat uit des Heeren mond uitgaat", Deut. 8 : 2, 3.

Wanneer deze kostelijke gebedsverhoringen kwamen, waren zij meestal vergezeld met verootmoedigende genade, en werden voor mijn ziel veraangenaamd door een gezegend gevoel van onverdiende goedheid en liefde. En hoewel ik op sommige tijden, wanneer het ongeloof de overhand had, het een moeilijke zaak vond om niet te murmureren. In het bijzonder wanneer ik de goddelooste mensen soms zag baden in hun rijkdom en overvloed, en zichzelf overgeven om met hun goederen het rijk van de duivel te helpen bevorderen, terwijl ik mij op God kon beroepen, als de Hartenkenner en Nierenproever, dat ik Hem beminde en Zijn eer zocht en het goede voor Zijn uitverkorenen, ja, dat ik boven mijn kracht werkzaam was in Zijn zaak en in de dingen van Zijn Koninkrijk, en echter gebrek moest lijden, missende de geringste levensbenodigdheden. Dan waren er twee Schriftuurplaatsen, die meestal mijn murmuringen deden ophouden: "De goddelozen hebben hun deel in dit leven, welker buik God vult met Zijn verborgen schat", en: "De rechtvaardigen zijn Gods getuigen tegen de goddelozen."

Soms kwamen mij ook deze woorden bij: "Diens oog goedertieren is, zal gezegend worden." En dan weer eens: "Iemand wordt gegeven bijeen te brengen en opeen te hopen, maar hem wordt niet gegeven een hart om er goed mee te doen: dit is een moeilijke bezigheid." En dat woord uit Job: "Alhoewel de goddelozen kleren bereiden als het zand, zo zal toch de rechtvaardige ze aantrekken, en de onschuldige zal het zilver

delen." Beter is evangelievergenoeging met armoede daarbij, dan de offeranden van vele goddelozen. En dikwijls heb ik de meeste troost voor mijn ziel ondervonden, wanneer het met mijn uiterlijke omstandigheden het slechtste gesteld was, inwendige vertroosting en zijn niet zelden een tegenwicht geweest onder uitwendige beproevingen.

Bij deze dagelijkse kruisen en zwarigheden die mij overkwamen, heb ik dikwijls bemerkt, dat die nuttig gemaakt werden voor diegenen, die God door mijn dienst had geroepen. Als middelen om hen vast te stellen in het geloof aan Christus, Die een Zaligmaker en Behouder is, zowel van het lichaam als van de ziel, en in Wie de onwaardeerbare belofte, ja en amen is, voor iedere ziel die deel heeft aan Zijn volbrachte verlossing. God heeft ons alle dingen gegeven in Christus, hetzij leven, hetzij dood. Ja, zelfs hebben wij de belofte van het tegenwoordige en van het toekomstige leven beide, en deze belofte sluit in: "alle dingen, die tot het leven en de godzaligheid betrekking hebben." Gelukkig die ziel, die vertrouwen stelt in Gods beloften, die op Hem wacht voor de vervulling daarvan, die de middelen gebruikt die God heeft verordend en in afhangende van Hem, dagelijks in nederig geloofsgebed pleit op de belofte, die geduldig wacht op des Heeren tijd, dagelijks op Zijn hand ziet, leeft in een heilige verwachting van dagelijkse toevoer, beide van geestelijke en tijdelijke behoeften, door de God zijns heils. En die nederig en dankbaar is aan God voor ieder gunstbewijs dat hij ontvangt, door het verzoenend bloed en de krachtige voorbeding van de dierbare Heiland!

Ik zeg, laat zo'n ziel nooit een hoofd benijden, dat met een kroon versierd is, noch een hand, die een scepter zwaait. Want als er enige deugd is, of als er enige lof is, of als er enige opgeruimdheid des gemoeds is, of enige vrede der consciëntie, of enige verheerlijking van God, of enige vrucht tot roem van de Allerhoogste, het moet gevonden worden bij zo'n ziel.

Op een andere tijd, toen de Voorzienigheid mijn geloof en lijdzaamheid op de proef gesteld had, zodat de etenskast helemaal leeg was, zond de Heere mij als een antwoord op mijn gebed, één van de zwaarste hammen, die ik ooit gezien heb. Waarlijk, ik zag dat ik niets te doen had dan te bidden, te studeren en te preken. Want God droeg zorg voor mij en ook voor mijn gezin, overeenkomstig de belofte: "Zoekt eerst het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid, en alle andere dingen zullen u toegeworpen worden."

En dikwijls heb ik gedacht dat de reden, waarom onze lieve Heere en Meester geen erfdeel gaf aan de stam van Levi, die bij het heiligdom diende, was, opdat zij zouden leren door het geloof te leven, en opdat tegelijkertijd de mildheid van de stammen die aanbaden, mocht geoefend en op de proef gesteld worden. En dit schijnt ook de reden geweest te zijn, waarom de apostelen uitgezonden werden om te preken zonder buidel of male. Voorzeker, God had hen kunnen uitzenden, zo rijk als het Sanhedrin, als Hij dit nuttig geoordeeld had. Maar neen, Hij liet de blinde priesters leven van de tienden en offeranden van hun blinde volgelingen, als hun deel. En het staat te vrezen dat dit het enige deel was, wat sommigen van hen ooit van God hadden. De arme apostelen integendeel, moesten uitgaan, alleen voorzien van een genadedeel in hun harten. En overall waar zij deze geestelijke dingen zaaiden, opende God de harten van degenen die bekeerd werden, om hen tijdelijke dingen toe te brengen, zodat het dikwijls openbaar werd, wanneer de genade het hart van één of andere jong bekeerde had ingenomen, dat

zijn tijdelijke bezittingen verschenen aan de voeten van de apostelen. In die weg voorzag het Evangelie in de behoeften van hen, die dat Evangelie bedienden. En hierdoor werd naar mijn oordeel, de oprechtheid van de genade in hen die bekwaam gemaakt waren om het Evangelie te geloven, op de proef gesteld. Zo als Paulus enkelen van zijn bekeerlingen op de proef stelde, en de milddadigheid tot toetssteen maakte: "Ziet, dat gij ook in deze gave overvloedig zijt", 2 Cor. 8. Ja, ook onze lieve Heere en Meester leefde van de aalmoezen van hen, die Hem volgden, want zodra Hij was geboren, openden de wijzen uit het oosten hun schatten en brachten goud, wierook en mirre. En tot aan Zijn kruisiging toe leefde Hij van de milddadigheid van Zijn volgelingen, die gezegd worden Hem gediend te hebben van hun goederen. Weliswaar bood satan Hem al de koninkrijken van de wereld en haar heerlijkheid aan, onder zekere voorwaarden, maar Hij wees die af, wilde liever honger lijden, dan stenen in broden veranderen om Zijn Zoonschap te bewijzen en de zin te doen van een beschuldigende duivel.

Het behaagde de Voorzienigheid mij andermaal te beproeven, totdat ik vijf guinies schuld had. Na een tijd lang gebeden en uitgezien te hebben, kwam een heer die op het zegelkantoor was, mij bezoeken. Hij is mij een zeer trouwe vriend geweest, vele jaren aaneen, gedurende de staat van mijn aanhoudende armoede. Hij bracht mij een geschenk van vijf guinies, waarmee ik mijn schuld afbetaalde. O, de goedertierenheid Gods over degenen, die Zijn Naam vrezen en op Zijn barmhartigheid hopen! Hij zond raven om de profeet Elia eten te brengen bij de beek Krith, een engel van de hemel werd gezonden om voor hem een koek op het vuur te bakken en hem een kruik water te brengen toen hij vermoeid onder de jeneverboom in slaap gevallen was op de weg naar Horeb. "Sta op en eet, zei de hemelbode, want de weg zou voor u te veel zijn", 1 Kon. 19: 7.

Het begon mij te vervelen om langer te Thames Ditton te wonen, doordat ik meende te zien, dat de Heere daar niets meer voor mij te doen had. Het scheen dat Zijn Woord een reuk des levens ten leven geweest was voor enkele weinigen, en een reuk des doods ten dode, voor velen die onvermoeid waren en niet aflieten er zich tegen te kanten. In één woord, ik verlangde heimelijk vandaar te vertrekken, maar het stond bij mij vast om niet te gaan voordat ik zag dat de Heere Zelf een deur opende. Want als Hij Zijn schapen uitgedreven heeft, zo gaat Hij voor hen heen en de schapen volgen Hem. Ik was vast bij mijzelf overtuigd, dat ik mijn bediening in Londen zou eindigen, en had dit al lange tijd geleden tot een vriend daar gezegd.

Een andere reden waarom ik wenste uit Ditton te vertrekken, was de slechte toestand van mijn gezondheid waarin ik mij bevond, waardoor ik niet meer in staat was zulke lange en vermoeiende reizen te doen. Maar meestal heb ik bemerkt dat God een verlangen in mijn hart deed ontstaan naar datgene, wat Hij mij wilde laten toekomen.

Zo was het met Israël. Toen de tijd voor hen gekomen was om Egypte te verlaten, werd de Geest der gebeden uitgezonden om in het hart van menigeen onder hen, een smeking op te zenden voor hun bevrijding uit de dienstbaarheid. En God zei tot Mozes: "Ik heb zeer wel gezien de verdrukking Mijns volks, wat in Egypte is, en heb hun geschrei gehoord, en ben neergekomen om hen te verlossen." En zo zal het ook blijken in mijn geval geweest te zijn, als ik het zal verhaald hebben.

Eens, op een avond te Wooking gepredikt hebbende, keerde ik terug naar huis omstreeks twaalf uur in de nacht. En eer ik mij een weinig verkwikt en mijn paard verzorgd had, was het tussen één en twee uur. Eén van de kinderen was zeer ziek. Ik zei tot mijn vrouw, dat ik voor die nacht alleen zou gaan liggen want het kind was zo onrustig, en ik was zo vermoeid, dat ik vreesde niet te zullen kunnen rusten als ik bij haar bleef. En de volgende dag moest ik weer op reis, wat mij niet doenlijk scheen als ik niet enige rust genoot. Ik ging dus in een andere kamer op een bed alleen en viel in een vaste slaap. Ik droomde en ziet, in de droom dacht ik dat ik hoorde, hoe de Heere mij toeriep met een duidelijke en schelle stem, zeggende: "Mensenkind, mensenkind, profeteer, mensenkind, profeteer!" Ik antwoordde: "Heere, wat zal ik profeteren?" De stem kwam andermaal: "Profeteer tegen de dikke boomtakken."

Ik ontwaakte direct en dacht. De stem klonk nog duidelijk in mijn oren en in mijn hart was een verkwikkende kracht. Ik wist echter niet wat de mening van die woorden was, en ik kon mij ook niet te binnen brengen, ooit zulke woorden, dikke boomtakken, in de Bijbel gelezen te hebben. Ik stond dadelijk op en greep naar mijn Bijbel om te zien of ik de woorden daar zou kunnen vinden, denkende bij mijzelf, dat als zij in de Bijbel stonden, de droom van God was. Ik had niet lang gezocht, of ik vond de woorden in Ezech. 31 : 3 en 17 : 23, en begreep daaruit, dat de dikke takken mensen beduiden. Maar wat het gebod, om tegen de dikke takken te profeteren, beduiden kon, was mij niet mogelijk uit te vinden, omdat ik bijna ieder dag bezig was tegen de takken te profeteren.

Ik ging naar mijn vrouw in de kamer en deelde het haar mee, zeggende, dat ik niet wist wat het betekende. De volgende dag kwam ik te Londen en vertelde het aan Mr. Byrchmore, er aan toevoegende, dat ik geloofde dat er iets in verborgen lag, en dat, als het van God was, het mij eerdaags zou opgehelderd worden. "God spreekt eenmaal of tweemaal, maar een mens let er niet op, in de droom, door het gezicht des nachts, als een diepe slaap op de lieden valt, in de sluimering op het leger, dan openbaart Hij het voor de oren der lieden en Hij verzegelt hun kastijding", Job 33 : 14, 15, 16.

Het bleef echter enkele dagen helemaal voor mij verborgen wat het beduiden mocht. Toch dacht ik, dat het op zijn tijd wel zou openbaar worden, en ik bleef wachtende en uitzierende, hoewel het vertoefde, Habakuk 2 : 3. Ik deelde het ook mee aan Mr. Butler, een andere vriend van mij, maar het scheen, dat hij er niet veel mee op had, hij had liever dat ik te Ditton bleef.

Het gebeurde korte tijd hierna, dat ik ziek werd en enkele dagen mijn kamer moest houden. In die tijd overlegde ik in mijn gemoed het gedrag van de lieden van Ditton. Hoe lang ik nu al het Evangelie onder hen gepredikt had en hoe onvermoeid zij waren geweest om de waarheid te vervolgen, en dat, hoewel God verschillenden van hen in hun weerspanningheid had afgesneden, zij echter even blind bleven voor Zijn barmhartigheid als voor Zijn oordelen. Aangezien ik in die plaats het verachte en geringe beroep van kolendrager had uitgeoefend, wilden zij niet geloven dat God zo iemand zou gezonden hebben, om tot hen het Woord te prediken. Ik dacht verder over mijn zwakke lichaamsgestel en de velerlei ongesteldheden en zwarigheden, waarmee ik te worstelen had, waardoor ik genoodzaakt was bekrompen te leven en vele vermoeienissen te doorstaan, waardoor ik spoedig aan mijn levenseind stond te komen.

En dat is de toelag van de duivel geloof ik, om heiligheid na te bootsen en zielen te verzoeken tot overmatige onthouding, met als doel, zo'n beproefd en bevindelijk

gelovige uit de wereld te krijgen, daar hij weet, dat zo één een koperen muur is en een ijzeren pilaar tegen zijn belangen. Want zulken zijn altijd zijn gezworen tegenstanders geweest en hebben dikwijls zijn pogingen verijdeld, vanaf dat de vijandschap in het Paradijs gezet is.

Kortom, ik wenste heimelijk, dat het God mocht behagen, mij van die plaats te doen vertrekken. Onder het overleggen van het één en ander kwam bij mij de gedachte op, om Thames-Ditton te verlaten en een huis in Londen te huren, en dat dit de betekenis was van de woorden in de droom: "Mensenkind, profeteer tegen de dikke takken", dat ik daar zou moeten preken voor talrijke hoorders in de grote wereldstad.

Deze inval maakte mij verheugd en opgeruimd, zodat ik God dankte voor mijn aanstaande vertrek, en het scheen mij duidelijk dat dit van de Heere was. Ik zei tot de Heere hoe zij mij haatten vanwege mijn armoede en mijn geringe voorkomen. Daarop kwamen deze woorden met kracht op mijn gemoed: "Een profeet is niet ongeëerd dan in zijn eigen vaderland en vaders huis." Vervolgens kwam mij voor, hoe God hen onder Zijn toelating had overgegeven, om mij, nu in de laatste tijd meer dan anders, te vervolgen opdat zij zo zelf het Evangelie van hun plaats mochten verdrijven. En het is mij zeer twijfelachtig, of God daar ooit Zijn Woord terug zal zenden, want mij dunkt dat zij evenmin te verontschuldigen zijn als Chorazin en Kapernaüm, aangezien niet minder dan tien vreselijke oordelen zichtbaar over hen zijn uitgevoerd in hun opstaan tegen het Woord, zoals ik dat verhaald heb in mijn geschrift: "De naakte boog Gods." En zo veel ik naderhand ben te weten gekomen, zijn er in minder dan twee jaar tijd nadat ik die plaats verlaten had, niet minder dan tien geweest, die jammerlijk aan hun einde gekomen zijn, door zichzelf of door anderen.

Maar om terug te keren.

Ik liet één van mijn vrienden, Mr. Felton roepen, en deelde hem mee wat mij overkomen was. Hij zei mij dat hij van oordeel was, dat er wettige redenen bestonden om die plaats te verlaten, en maakte daarbij ook de opmerking die mij voorgekomen was, dat een profeet niet geëerd is in zijn vaderland.

Ik zadelde daarop mijn paard, reed naar Londen en maakte mijn voornemen aan enkele vrienden daar bekend, die allen mijn besluit goedkeurden. Daarop huurde ik een huis en bestelde twee karren in Londen om mijn meubels en goederen in Ditton te halen. Karren, zeg ik, want ik had de wagens van Jozef niet nodig, daar ik slechts weinig gekregen had in dat ongastvrije Kanaän.

Ik had nog vijf jaren huur aan het huis, dat ik nu ging verlaten. Ik overlegde bij mijzelf wat de schade zou zijn als ik het zou verlaten eer het weer verhuurd was, vreemde dat het voor mijn rekening zou komen. En ik zou bovendien het geld moeten verliezen, dat ik betaald had voor reparaties en voor het aanleggen en beplanten van de tuin. Maar mijn allergeoedertierendste Bankier voorzag ook in deze zaak, want juist toen mijn goederen gepakt en opgeladen waren, kwam er iemand en vroeg of ik mijn huis al verhuurd had. Ik zei: "Nee." Waarop hij antwoordde: "Ik wil het van u nemen en alles kopen wat er aan vast is, met de bomen en de groenten uit de hof."

In het kort, de eigenaar van het huis was tevreden om hem als huurder te hebben, de huur werd aan hem overgedragen, de reparaties en dat wat in de tuin geplant was verrekend, het geld afbetaald, de sleutels overgegeven en alles zo in orde geschikt, als ik het maar kon wensen, en boven al mijn verwachting. "Daarom, gij mensenkind, maak u

gereedschap van vertrekken, en vertrek bij dag voor hun ogen, misschien zullen zij het opmerken, hoewel zij een wederspanning huis zijn", Ezech. 12 : 3.

Tot dusver bleek het, dat mijn droom waarheid geweest was. De zaak die ik nu had aan te merken was, of de takken dik waren of niet, want de stem in de droom was geweest: "Mensenkind, profeteer tegen de dikke takken." Ik geloofde toch dat als het ene deel van het gezicht waar was, het andere ook zou vervuld worden, al zou ook de gehele wereld er tegen opkomen, en zo is het ook vervuld. Want wij openden een ruimere plaats om in te prediken, en ik heb nog geleefd om te zien, dat de takken te dik waren om binnen die plaats besloten te worden. En zowel in dit als in andere zaken, moet ik verzegelen, dat God waarachtig is.

Toen ik eerst begon voor de Heere te spreken, was de meester voor wie ik toen werkte in het kolendragen, daar slecht over tevreden. En dat was geen wonder, want hij was een Arminiaan in de volste zin van het woord, en een farizeeër onder de farizeeërs. Ik zei echter tot hem, dat ik nog voor duizenden zou spreken eer ik stierf, en niet lang daarna werden deuren geopend waar ik mijn boodschap kon brengen. Zodra dit zichtbaar werd en ik het slaafachtige beroep van kolendrager had opgegeven, kwamen er stemmen tegenop in de tegenwoordigheid van mijn meester, dat zo één als ik zich aanmatigde, het predikambt uit te oefenen. Zijn antwoord was: "Laat hem maar gaan, ik heb hem eens horen zeggen, dat hij nog voor duizenden zou preken eer hij stierf. Wij zullen zien of zijn profetie uitkomt of niet." Het schijnt dat hij de tekst op het oog had, die bij Mozes wordt gevonden: "Indien u zult zeggen in uw hart: hoe zal ik weten het woord, dat de Heere gesproken heeft? Wanneer een profeet in de Naam des Heeren zal gesproken hebben, en de zaak komt niet, noch geschiedt, dat is het woord dat de Heere niet gesproken heeft, door trotsheid heeft die profeet dat gesproken, u zult voor hem niet vrezen."

Echter, zeer spoedig zagen zij dat het gebeurde, en dat nog wel op een zeer buitengewone wijze, want God opende in het eerst op vier plaatsen de deur, en in zeer korte tijd werd ik er toe gebracht om buiten de deur te prediken.

Toen ik in het eerst in het openbaar begon te spreken, waren er veel belijders en ook enkele bezitters van genade die tegen mij waren, niet minder dan de wereld. Enigen uit een beginsel van jaloersheid, anderen uit een beginsel van liefde, vrezende dat ik zou lopen eer ik gezonden werd. Maar zij wisten niet onder welk een aandrang ik was. Deze tegenstand van hen, klaagde ik menigmaal in mijn gebed aan God, en zei dan, dat ik enigermate ondersteuning en aanmoediging verwachtte van Zijn kinderen, maar dat ik in plaats daarvan, niets dan tegenstand en moedbeneming van hen kreeg. En inderdaad, enkelen onttrokken zich en hielden zich verre van mij, mij soms op een zeer minachtende wijze tegensprekende. In antwoord op mijn smekingen drukte de Heere deze woorden met toepassing op mijn hart, en gaf mij daarop een vast geloof: "De gift des mensen maakt ruimte, en zij geleidt voor het aangezicht der groten", Spreuken 18 : 16. Aan het einde leerde ik zien, dat ik niet minder moest gespeend worden van de vromen, dan van de wereld, en deze woorden dienden mij tot bevestiging daarin: "Geloof een vriend niet en vertrouw niet op een voornaamste vriend; bewaar de deuren uws monds voor haar, die in uw schoot ligt", Micha 7 : 5. "De beste van hen is als een doorn; de oprechtste is scherper dan een doornheg", vers 4.

God hield een buitengewone weg om verschillende kinderen des Heeren te overtuigen, dat Hij mij geroepen had tot het werk der bediening. Het gebeurde namelijk, dat een zeker belijder⁷, een predikant uit Londen had verzocht om over te komen en buiten de deur te preken op een zondagmorgen vroeg, te Moulsey. Dit was openlijk afgegeven in de godsdienstige gezelschappen, en daar ik nog nooit buiten de deur had horen preken, had ik voorgenomen daarheen te gaan. Het was het voornemen, om zes uur in de morgen de predicatie te doen, en dus kon ik hem horen zonder de gelegenheden te verzuimen dat onze kleine gemeente bijeen kwam. Om drie uur zondagsmorgens stond ik op, maar zodra ik uit mijn bed was, en terwijl ik mij het genoegen voorstelde om een preek te horen en zo mijn leerwijze te vergelijken met de manier van een Londense predikant, kwam er een stem tot mij met kracht en zeer gevoelig, alsof iemand tot mij zei: "U moet vandaag buiten de deur preken, en wel over die tekst: "Ga op de uitgangen der wegen, en zo velen als u er zult vinden, roept ze tot de bruiloft", Matth. 22 : 9.

Deze plotselinge aandrang deed mij verbaasd staan, ik dacht echter dat het van God was. Als ik soms zoiets aan enkelen van het volk vertelde, zouden zij zeggen dat het inbeelding en dweperij was. Maar ondanks dat heeft de Heere mij daarna gewoonlijk doen zien, dat zulke mensen slechts weinig of geen bevindelijke kennis van God hebben. Daarom zal ik nu de bijzonderheden van deze buitengewone toedracht van zaken meer uitvoerig verhalen, en het overlaten aan het onderzoek van onbevooroordeelden, of die zaak van God was of van de satan.

Ik zette mij om die tekst op te zoeken, maar kon hem niet vinden. Daarop begaf ik mij naar een vriend, die een half uur van mij af woonde, daar ik wist dat hij een kleine concordantie (aanwijzing van teksten, waar die staan) bezat. Ik klopte hem wakker en vroeg hem om voor mij die tekst eens op te zoeken, wat hij ook deed. Ik legde er een vouw bij, stak mijn Bijbel in mijn zak en ging met mijn vriend op weg om die predikant te horen, die van Londen moest komen. Toen wij op de bestemde plaats kwamen, zag ik daar een grote menigte volk bijeen, en een tafel neergezet voor de prediker, om op te staan, maar ziet, hij kwam in het geheel niet. Wij wachtten tot zeven uur, maar daar hij niet kwam, drong elk mij, ook die mij tevoren hadden tegengestaan, om op te treden en te prediken.

Ik kon niet anders dan de Goddelijke leiding in deze weg met bewondering gadeslaan, dat zij, die zo tegen mij geweest waren - sommigen omdat ik niet zuiver Engels sprak, anderen omdat zij dachten dat zij meer kennis in het Woord hadden dan ik, nog anderen dat ik maar een kind in de genade was en zij oude christenen - nu juist diegenen waren, die mij het meest verzochten om te prediken. Maar de zaak van God was hiermee gemoeid en zo werd de mond gestopt van hen, die mijn tegenstanders geweest waren. Daarom drongen zij die persoon om op te treden, die zij tevoren op alle mogelijke manieren hadden geprobeerd te verdringen. Ik liet mij op hun verzoek overhalen en beklom bevende mijn standplaats. Maar zodra mijn hart begon warm te worden, verloor ik alle vrees. Ik volvoerde mijn opdracht naar de tekst, die God mij gegeven had, en de Heere was met mij in het werk. Toen waren velen gereed om "Hosanna!" te roepen. Maar zij hadden tevoren zó op mij gebeukt en geslagen, dat noch hun goedkeuring, noch hun afkeuring veel bij mij deed. Ik heb dikwijls gedacht aan de woorden van Elifaz tot Job: "Roep nu, zal er iemand zijn, die u antwoordt. En tot wie van de heiligen zult gij u keren?", Job 5 : 1. Wendt u tot niemand dan tot God alleen, want als de

⁷ In Engeland noemt men belijders degenen, die bij de één of andere kerkgemeenschap, buiten de Anglicaanse kerk, hun belijdenis hebben afgelegd en tot lidmaten zijn aangenomen.

oprechtste onder de mensen als een doorn is, of scherper dan een doornheg, behoeven wij niet als de ram van Abraham onze hoornen in een doornbos te laten verwarren, om niet als een slachtoffer te vallen. "Laat af van de mens, wiens adem in zijn neusgaten is", zegt de Almachtige, "want waarin is hij te achten?"

Daar was een jonge weduwe gekomen, die mij de eerste preek in de open lucht hoorde doen, en de Heere, in Zijn voorzienigheid, opende haar hart, dat zij acht gaf op dat wat door de kolendrager gesproken werd, en zij bleef daarna standvastig het Evangelie horen. Zij werd in zware overtuiging gebracht, wat eindelijk zo ver kwam, dat zij uit haar dienst moest en naar 't werkhuis te Esher gebracht werd. Een dokter werd bij haar gehaald om haar een pleister op het hoofd te leggen, voorzeker niet het beste middel om de last van schuld uit te trekken, waar de prikkel van de dood, de consciëntie zo zwaar heeft ontstoken. Bij tijden scheen zij hen toe, helemaal buiten kennis te zijn, en dan riep zij ernstig tot de Heere Jezus Christus. Dan schudden zij haar, sloegen haar soms omdat zij bad, ten slotte verklaarden zij haar voor gek. Toen zij hoorden, dat zij onder de fijnen geweest was, meenden zij de reden gevonden te hebben en behandelden haar als zodanig. Maar nadat zij wat beter geworden was, liet zij mij verzoeken om eens bij haar te komen en met haar te bidden. Ik deed dat en zij vertelde mij toen hoe zij met haar geleefd hadden en hoe wreed zij haar nog behandelden. Thuis gekomen, sprak ik met mijn vrouw over haar. Wij leenden een bed en lieten haar bij ons in huis komen. Mijn vrouw paste haar naar het lichaam op, en ik probeerde haar goed te doen naar de ziel. God zegende dat en weldra was zij gezond naar het lichaam en zalig naar de ziel. Zij huurde daarop een kamer en ging uit werken voor haar onderhoud, en heeft nog zes jaren onder mijn dienst gezeten.

Op het laatst kreeg zij de tering en moest spoedig het bed houden. Twee of drie dagen vóór haar dood werd zij hevig aangevallen met bestrijdingen en was bovenmate neerslachtig. Maar nadat dit opgeklaard en die donkere wolk verdwenen was, kwam zij voor de dag als de opgaande zon, en bleef in die liefelijke stralen der heerlijkheid liggen, tot de dood haar ogen sloot, al uitzijnde in de eeuwigheid als in de zegepraal van een volstreden goede strijd en volkomen Evangelieoverwinning. Dit is dan het einde van die wonderbare zaak. De naam van de vrouw was Simmons.

Eén dergenen die er bij mij op aandrongen om te preken, was Mr. Butler, nu één van de bankopsluiters in mijn kerk. Gedurende het begin van haar ziekte beloofde ik voor haar oppassing en medicijnen te zullen betalen, maar de Heere hield mij zo arm, dat ik er niet toe in staat was. Ik stuurde dus naar een juffrouw, of die het voor mij wilde doen, en liet haar weten, dat haar betaling mijn kwitantie zou zijn. Zij willigde het in en betaalde de gehele rekening.

Ik wil nu mijn lezer een andere besturing van de Goddelijke voorzienigheid verhalen.

Iemand kwam van Richmond, om mij te horen preken te Ditton. En toen hij thuis gekomen was, vertelde hij sommige vrienden daar, dat hij genoeg had gevonden in mijn voordracht. Die zonden mij daarop een uitnodiging om naar Richmond te komen. Eerst sloeg ik het af. Maar zij zonden andermaal en ik weigerde weer. Op het laatst wendden zij zich tot een schoenmaker, voor wie ik toen werkte. Deze haalde mij over te gaan, niet om te preken in een kerk, maar in een huis dat zij bij de overheid daarvoor hadden aangegeven, en waarvoor zij vergunning hadden gekregen om te preken. Ik ging daarheen, zeer onwillig, maar daar komende, ondervond ik de tegenwoordigheid van de Heere krachtig aan mijn ziel, en op hun verzoek ging ik de volgende dinsdag terug.

Spoedig echter merkte ik dat ik niet goed gedaan had met daarheen te gaan, ondanks dat de Heere mij Zijn nabijheid grotelijks had doen ondervinden, en wel hierom: er was bericht gezonden naar Londen, en het was ter ore gekomen van twee heren, belijders van het Evangelie, die bestuurders waren van de kapel te Richmond. Die kwamen daarop over uit Londen om onderzoek te doen, of een zekere kolensjouwer zo stout was geweest om het Evangelie te preken tot de arme zielen in die plaats. Na gedaan onderzoek bleek dat de zaak zo was en dat het bericht wat naar hen was gezonden, waar was. Daarop kregen de man en vrouw in wiens huis ik gepredikt had, een scherpe bestraffing en werden gedreigd met een boete van vijftig ponden, omdat zij mij hadden laten preken in hun huis, aangezien ik in die tijd nog geen behoorlijke vergunning had.

Hierop werd een dag bepaald als biddag, om gehouden te worden in de kapel van Richmond, en er werd een maaltijd besteld in de herberg voor allen, die tot de gemeente behoorden en het konden betalen. Twee predikanten werden besteld om bij die gelegenheid te prediken, naar de geboden der mensen en niet naar Christus. Eén van de twee, een bejaard heer, nam zijn tekst uit de Handelingen en preekte over deze woorden: "En als Barnabas de genade Gods zag, verheugde hij zich, enz." Zeker, er was in die tekst volstrekt niets dat zag, op mijn preken te Richmond, want ik was zo zeer verheugd en verlangende om de genade van God te zien, als ooit Barnabas geweest was. Maar hij verdraaide zijn tekst als een wassen neus, om die op mij te doen slaan, en zei tot het volk, dat zij voorzeker wel mochten denken, dat Barnabas zijn attestaties of geloofsbrieven, van de ouderlingen te Jeruzalem had gehad, en uit deze veronderstelling spon hij zo een gesel van touwtjes om mij mee te slaan, een man, die hij nooit gezien had. Maar waar ik naar zijn mening de geloofsbrieven had moeten halen, was mij onbekend. Had hij de aanstelling van God gevraagd, ik had die kunnen geven.

Deze dingen echter, baarden mij veel hartzeer en kommer. Ten eerste, dat 't volk drie malen om mij gezonden had voordat ik wilde gaan, en ten tweede dat de tegenwoordigheid van God zo zichtbaar scheen, tot vertroosting zowel van mij als van hen, die mij hoorden. Maar ik werd echter verbijsterd, dat deze grote mannen die zich christenen noemden, mij zo hevig tegenstonden. Maar het volk wilde mij ondanks dat horen en meestal ondervond ik 's Heeren nabijheid in het werk, ik ging echter altijd tegenstribbelende. In deze weg begaf ik mij tot een vleselijke arm om raad, hoewel de tegenwoordigheid van God, raad genoeg voor mij geweest was, als ik zo wijs was geweest om mij er mee tevreden te stellen. Maar ik was nog niet gespeend aan een vleselijke arm, daarom ging ik raad vragen te Abel, en hoopte het zo tot een goed einde te brengen. De raad, die de goede man die ik ondervroeg, mij gaf - nadat ik hem de gehele toedracht van de zaak had verteld - was, dat ik mij zou onthouden van daar te preken, doordat het aanstoot gaf aan enkele grote mensen. Ik keurde deze beslissing goed en ging naar huis, heel wat lichter van gemoed, verblijd dat ik zodoende mijn hals van onder het juk kon halen.

Maar toen de volgende dinsdag kwam, de dag waarop bepaald was dat ik te Richmond zou preken, ondervond ik dat de gebroken rietstaf, waarop mijn dwaze ziel zich verlaten had, mij begon te begeven, en ik zonk weer neer in al mijn bekommernissen. Toen schoot mij te binnen hoe God mij vertroost had onder mijn werk. En als de ondersteunende arm en de troostrijke tegenwoordigheid van God, niet genoeg tot getuigenis is van Gods goedkeuring, zullen wij niet licht een betere van mensen krijgen. Ik was in grote bekommering of ik niet tegen God zou zondigen als ik deze menselijke raadgeving opvolgde, denkende, dat als God mij geroepen had om te Richmond te prediken, en ik bleef achter terwijl de kleine gemeente mijn komst verwachtte, dat ik dan de rechtvaardige, hemelse Majesteit niet weinig zou vertoornen en de hemelse

roeping ongehoorzaam zijn. En als ik er kwaad aan deed met te gaan, kon ik God tot getuige roepen, dat ik er niet de minste begeerte toe had. En wat baatzuchtige bedoelingen aangingen, die had ik volstrekt niet. Want eens op een avond hadden zij een deel geld voor mij bijeengebracht, daar zij wisten hoe arm ik was, wat zij met geweld in mijn zak staken. Maar ik weigerde het volstrekt, en toen zij niet aflieten, stond ik er op om niet meer te nemen dan achttien stuivers, voor mijn verlet in het werk, om van Ditton naar Richmond te komen.

Nu kwam mij te binnen, dat ik deze zaak voor mijn Heere en Meester moest brengen, Die mij nog nooit verkeerd had geraten of het slecht had doen uitkomen. Ik verliet mijn werk, het schoenlappen, ging mijn kamer in en bad ongeveer het navolgende: *"O God, mijn Zaligmaker en goedertieren Verlosser, u weet dat ik geen begeerte heb om in Richmond te gaan prediken, maar het volk is verschillende malen om mij gekomen. Als u enig werk voor mij daar hebt, neig dan mijn hart om te gaan, wie er zich ook tegen verzet. Maar als u daar geen werk voor mij te doen hebt, laat dan Uw dienstknecht dat niet ondernemen, want mijn hart heeft geen verlangen om daar heen te gaan, en aangezien ik tegen Uw Majesteit niet zou wensen te zondigen, hetzij door te gaan of door niet te gaan, zo smee ik U, wil mij met kracht overtuigen door de eerste schriftuurplaats, die mij voorkomt. O Heere, maak mij Uw wil en raad bekend hierin, en laat mij bewaard blijven van tegen U te zondigen, want ik wens gewillig te zijn om naar Uw stem te horen, als het U zal behagen mij die bekend te maken. Amen."*

Zodra ik van mijn knieën opstond, kwamen deze woorden met kracht op mijn gemoed: "Wilt niet vertragen in goed te doen, want te Zijner tijd zult gij maaien, zo gij niet verslapt", Galaten 6 : 9. Dit gaf mij enigszins troost, maar toen ik terug aan mijn werk gegaan en gezeten was, begon ik zo te redeneren: "Wilt niet vertragen in goed te doen, dat is waar. Maar wanneer het God mishaaft dat ik naar Richmond ga, dan zou het goed doen zijn, thuis te blijven. En wanneer het God mishaaft, dat ik thuis blijf, dan zou het goed doen zijn voor mij, om naar Richmond te gaan."

Dus, evenals Gideon met het vlies, verzocht ik andermaal een teken en zei: *als God mij een tekst om te preken zou geven, dan zou ik denken dat ik daar nog verder de boodschap van het Evangelie moest gaan brengen.* Zodra ik dit tot een kenmerk had gesteld, kwamen deze woorden met kracht op mijn verstand: "En daar was een glans als des lichts, Hij had hoornen aan Zijn hand en aldaar was Zijn sterkte verborgen", Habakuk 3 : 4. Het tweede en derde vers van Deut. 33 waren de sleutel voor deze tekst. Ik stond dus op en begaf mij op reis, vast besloten om deze boodschap nog daar te doen voor deze ene reis, en hen dan te zeggen dat ik daar niet meer dacht te komen. Maar voor ik begon te spreken, bad ik ernstig tot God, dat Hij het volk toch troost wilde laten toekomen wanneer mijn prediking op die plaats in Zijn gunst was. En zo niet, dat Hij hen dan mocht weg laten gaan zonder verruiming, en mij sluiten, tot ik niets meer of slechts weinig kon spreken. Die avond was er een wonderbare en buitengewone zegen van Goddelijke tegenwoordigheid. En nadat de predicatie geëindigd was, aarzelde ik nog om te zeggen dat ik niet meer terug zou komen, omdat het die andere bestuurders van de kapel zo onwelgevallig was. Maar deze woorden kwamen mij op het gemoed: "De koningen der volkeren heersen over hen, en die macht over hen hebben, worden weldoeners (weldadige heren) genaamd; doch gij niet alzo. Maar de meeste onder u, die zij gelijk de minste, en die voorganger is, als één die dient", Luc. 22:25, 26.

Toen ik deze woorden gekregen had, kondigde ik af dat ik van plan was, aanstaande dinsdag daar weer te preken, er vast van verzekerd, dat geen eigenaar van enig gebouw

van God, belast was, om een Evangelieboodschap te beletten tot de oren of harten van des Heeren kinderen gebracht te worden, tenzij zij konden bewijzen, dat de boodschapper óf een dwaalgeest, óf een goddeloos mens was. En dit konden zij niet van mij, die zij nog nooit gezien of gehoord hadden.

Nadat ik daar enige reizen had gepredikt, gebeurde het eens op een avond, bij het uitgaan van de samenkomst dat iemand mij kwam zeggen, dat er een vrouw, die onlangs zwaar ziek geworden en waarschijnlijk nabij de dood was, verlangde om mij te zien. Ik ging daar heen, en komende aan haar bed, vroeg ik haar of zij om mij gestuurd had. "Ja", zei zij. Ik vroeg, wat zij voor mij te doen had? Zij antwoordde: "dat ik voor haar zou bidden." Ik vroeg haar, wat ik voor haar moest bidden. Dat zij weer opgericht mocht worden?

Zij hernam: "nee, bid God, dat Hij mij onderworpen make aan Zijn wil en dat Hij mij niet verlate."

Ik vroeg haar, of zij verzekerd was, dat de Heere met haar was?

Zij zei van "ja." Ik vroeg, hoe zij gekomen was tot de kennis van Gods troostrijke nabijheid.

Zij vertelde mij, dat zij van geboorte uit Schotland was, dat zij daar dikwijls mensen had horen spreken van troost en vrede die zij genoten, maar dat zij hen gewoonlijk daarom benijdde. En weer op andere tijden dacht, dat wat zij spraken, wartaal was, dat zij echter altijd een zeker gemis bij zichzelf was gewaar geworden, waarvoor zij tevergeefs vervulling gezocht had. Ook zei zij mij, dat zij dat nooit in kracht had ondervonden, tot die tijd, dat zij mij over die tekst had horen preken uit Habakuk: "Hij had hoornen aan Zijn hand, en aldaar was Zijn sterkte verborgen." "Onder die predicatie", zei zij, "kwam de Geest met kracht tot mij. Mijn man is metselaar, en is naar Ierland gegaan, om daar het opzicht te hebben over een groot op te richten gebouw van steen, en mijn voornemen is, wanneer God mijn leven belooft te sparen, ook daarheen te trekken. En nu is mijn goede man enige tijd geleden weggegaan, en de Almachtige is in zijn plaats gekomen."

Zij deelde mij verder een zeer klaar en duidelijk verslag mee van de werkingen van de Heilige Geest, en van de heerlijke vrijheid en ruimte waarin zij gesteld was door de openbaring en toepassing van de gekruiste Christus aan haar gemoed en consciëntie.

Toen ik dit hoorde, werd ik tot in mijn binnenste geroerd, want ik kon mij nog duidelijk te binnen brengen, met wat voor aanvechting en strijd ik was besprongen geweest, toen die tekst mij voorgekomen was, en wat een gezegende verborgenheid ik erin gezien had, toen die voor mij geopend werd. Mijn ziel werd bewogen in mij vanwege de goedheid van God, Die die waarheid zo met kracht voor haar ziel gezegend had, en Die haar nu deed neerliggen op een ziekbed, opdat zij mij ontbieden zou, om mij te doen weten, dat ik niet tevergeefs gepredikt had op die plaats.

De bekering van zulke zielen is mij grotere rijkdom, dan al de schatten van Egypte! Het behaagde de Heere, haar korte tijd daarna weer op te richten, en zij heeft mijn prediking twee jaren lang gevolgd, er blijk van gevende dat zij een zeer beminnelijke christin was. Zij pleegde gewoonlijk te zitten, voor zich uit ziende, met alle bedachtzame aandacht luisterende, en als zij zo haar deel ontvangen had, was zij gewoon om net als Hanna naar huis te gaan, zonder iemand aan te zien of tot iemand te spreken, alsof zij vreesde,

dat ieder die haar aansprak, een consciëntierover was. In waarheid, zij was geen bastaard - zij was mijn echte dochter - zij had veel op met de verborgen eenzame gemeenschap tussen Christus de Gekruiste en haar ziel. En ik geloof, dat zij nauwgezet haar dagboek bijhield. Haar naam is Stuart. Ik beminde haar hartelijk in de Heere, want ik had haar geteeld, en was zwaar in arbeid geweest om haar te baren.

Zij is nu enkele jaren in het Baronshof in Ierland geweest, waar de waarheid niet gepredikt wordt. Maar zij houdt een gestage briefwisseling met haar vrome vriendin in Richmond, en staat vast in de verzekerdheid van het geloof. Binnenkort verwachten wij haar in Engeland. Moge God haar en haar echtgenoot veilig doen aanlanden op de kusten van ons Israël, en eenmaal op het laatst, op de kust van het vergelegen land.

De bekering van deze vrouw scheen mij zo'n getuigenis van God, dat ik er meer door versterkt werd in mijn roeping om te Richmond te preken, dan wanneer ik de goedkeuring van alle godgeleerden van Groot-Brittannië gehad had. Want "indien wij het getuigenis der mensen aannemen, het getuigenis Gods is meerder." Ik wens het eerste nooit gering te achten, maar verkies toch meer op het tweede te letten. Haar bekering was des te meer opmerkelijk, omdat zij veel verstandelijke waarheidskennis had. Want dikwijls heb ik bemerkt, dat zij wiens oordeel vatbaar en voorzien is met waarheidskennis, lichtelijk bespotten en de gek steken met hen die aandringen op de kracht, de bevinding, en de zalige uitwerking van de waarheid op de zielen van Gods uitverkorenen.

Nu zal ik mijn verhaal weer vervolgen, hoe ik van Ditton ben vertrokken en naar Londen verhuisd ben om daar te wonen.

Omdat ik al zoveel van het gezicht wat ik gehad had, tot vervulling had zien komen, bleef ik nu wachten op de ontknoping van de woorden: dikke takken. Ik wist dat bij Ezechiël, dikke takken zoveel beduiden als *zondaars*, en de takken van de palmboom in Salomo's Hooglied beduiden: *heiligen*. Daarom, doordat mijn bediening bijgewoond werd door velen, hetzij zondaars, hetzij vromen, zo zou het blijken waar te zijn, dat het een gezicht van God was geweest. Want als de Heere spreekt, zo geschiedt het, en als Hij gebiedt, zo staat het.

Nadat ik enige tijd in Londen gewoond had, ondervond ik dat de kerk in de Margrietstraat, waar ik preekte, open stond voor allerlei dwaalleraars. Dit wekte de gemoederen van mijn hoorders op, om voor mij uit te zien naar een andere plaats om in te prediken, en het duurde niet lang of er werd besloten een ruimere kerk te bouwen. Hierdoor scheen meer en meer de weg gebaad te worden, ter vervulling van de woorden die mij voorgekomen waren: "profeteer tot de dikke takken." In korte tijd was de kerk gebouwd, en de goede hand van onze God was met ons in het werk, tot onze troost. Maar zodra wij begonnen waren daar bijeen te komen, zag ik, dat wij een sterke tegenstand van alle kanten te wachten hadden.

Eerst stond ik hierover verslaagd, maar weldra kwamen mij die woorden weer te binnen: "profeteer tot de dikke takken." Ik kreeg kracht om volgens die woorden voort te gaan, en had zelfs troost uit het opmerken van de tegenstand. Want dikwijls is mij gebleken, dat, zodra een werk van God te voorschijn kwam, dit gewoonlijk werd tegengestaan. En zo, wanneer een zaak voortgaat te midden van vele tegenstanders, komt ze veel duidelijker als Gods werk openbaar. Hoe minder menselijke steunsels er zijn om de ark te ondersteunen, des te duidelijker wordt de hand van God bespeurd. Want pas dan blijkt dat God werkt, en wie zal het keren, hoewel zij het toch ondernemen. In deze weg maakt God Zichzelf onmisbaar voor hem, die Hij als werktuig gebruikt, ontwent hem van het schepsel en maakt, dat de Heere alleen de roem en de eer krijgt.

Meermalen heb ik gedacht, dat als *Maarten Luther, John Bunyan of George Whitefield*, in mijn tijd geleefd hadden, zij mij eerder verzocht als verboden zouden hebben, om voor hen op te treden. Echter blijf ik geloven, dat ik zal moeten profeteren tot de dikke takken, en mij zal geschieden naar mijn geloof. Bij tijden smolt mijn ziel weg van erkenning voor Gods goedheid, voor zo'n onwaardig schepsel als ik, wanneer ik hoorde hoe sommige vromen in Londen, aan beroemde predikanten van wie God de dienst zegende, verzochten, om mij in hun kerken te laten preken omdat de kapel in de Margrietstraat te klein was, maar deze gunst werd mij niet toegestaan. Ik dacht, dat het mij net ging als Lea met haar tedere ogen, toen zij zei: "De Heere zag, dat ik veracht was, daarom heeft Hij mij nog deze zoon gegeven." En nu mag ik met goed recht het besluit opmaken, dat God mij begiftigd heeft met een goede gift van geestelijke kinderen, doordat Hij zag, dat ik gehaat was. En deze gespikkelde schapen zullen mijn loon zijn, als zij voor de Heere zullen verschijnen. En net zo, zal de gerechtigheid die ik gepredikt heb, voor mij optreden, op die dag als mijn bediening en haar zegelen voor God zullen verschijnen, om voor mij te getuigen.

Nu zal ik de lezer meedelen, de genadige bedeling van God in Zijn voorzienigheid, in de tijd van het bouwen van de kerk, die ik de naam gaf van Voorzienigheidskapel. Daarbij zal ik melding maken van de vrijwillige offers, door het volk bijeengebracht.

Enigen hebben aanstoot genomen aan de naam die ik aan de kerk gaf. Maar ik heb sinds die tijd dat de naam gegeven was, een gebouw gezien dat heette, Voorzienigheidshof, en een kerk die de naam voerde van Drie-éénheidskapel, waar toch naar ik geloof, de Drievuldigheid zeer weinig gekend werd. Maar dit was het geval niet met de benaming van de Voorzienigheidskapel.

Maar ter zake. Het eerste offer dat gebracht werd, bedroeg ongeveer elf ponden, en dat werd besteed aan het fundament, bij de aanvang van het bouwen. Een goed heer, die mij slechts weinig bekend was, en van wie ik een deel planken had gekocht, zond mij die met een voldane rekening, tot een geschenk voor de kerk. Een andere goede vriend, kwam mij met tranen in zijn ogen gelukwensen, en bood aan, de preekstoel, de voorlezerslessenaar en de banken voor niets te schilderen. Een ander gaf een half dozijn stoelen voor de kerkeradskamer, en mijn vrienden, mijnheer en juffrouw Lyon, zonden mij een kist vol thee, met een chinees theeservies. Mijn goede vrienden, de heer en juffrouw Smith, schonken mij een mooi ledikant, bed en al het toebehoren, opdat het in de koude winteravonden niet nodig zou zijn over straat te gaan. Eén van mijn dochters in het geloof gaf mij een lamp voor mijn studeerkamer, een andere vriendin gaf mij een kussen voor de predikstoel en een boekenkast op mijn studeerkamer. Een ander gaf mij een kast voor de kerkeradskamer. En mijn goede vriend, Mr. E. scheen de duivel te willen tarten, want in de hoop dat ik door de genadige arm van de Heere zou bekwaam gemaakt worden om Rahab in stukken te houwen, schonk hij mij het zwaard des Geestes, een nieuwe Bijbel in marokijnen band met zilveren haken.

Misschien had hij ook wel het oog op de ramshoornen en de zilveren trompetten, die geblazen werden bij de inname van Jericho, die volgens de uitlegging van enkelen beduiden, twee soorten predikanten: ongeletterden en geleerden. De ongeletterden zouden dan beduid zijn door de ramshoornen, en de geleerden door de zilveren trompetten. Maar volgens die uitlegging zou onze gezegende Heere, Die sprak zoals nooit iemand heeft gesproken, en al Zijn apostelen, maar bij ramshoornen vergeleken zijn. Maar veel meer denk ik, omdat een ramshoorn een onaangename en schelle klank geeft, dat daardoor waarschijnlijk is afgebeeld de bediening onder de wettische bedeling. En dat de zilveren trompetten, als gevende een aangenamer geluid, beduiden: de Evangelische bediening, onder de bediening van de Geest, die de oude bedeling zo ver overtreft in heerlijkheid, als het geklank van een zilveren trompet dat van een ramshoorn overtreft. De openbaring van Johannes stelt voor, dat iedere klank, van de dood van Christus tot op het algemene gericht, gebeurde door zeven bazuinen, niet door hoornen. Ik ben van oordeel, dat wij zo mogen spreken, zonder de Schriftuur enig geweld aan te doen, en zonder tevens de hoogmoed of eigenwaan van gestudeerde lieden te vleien. Een zeker heer preekte enige tijd geleden over Farao's droom, van de zeven vette en van de zeven magere koeien. De magere koeien, legde hij uit, waren arme, geringe, ongeleerde mensen. En omdat hij verschillende rijke, goed geklede hoorders had, verklaarde hij, dat de vette en goed uitziende koeien beduiden, de rijken, aanzienlijken en geleerden op aarde. Ondanks dat God zegt, dat het de rijken zijn, die de armen verdrukken, en Zijn volk opeten alsof zij brood aten. Maar ik heb nergens in de hele Bijbel gelezen, dat de armen de rijken opeten, en ik denk, dat ieder arm mens in Engeland het met mij hierin eens zal zijn, dat de rijken het met elkaar eens zijn, om die mens die arm is, arm te houden.

Maar ik wil deze mensenbehagers *vaarwel* zeggen, en ze aan hun eigen nadenken overlaten, als die niet de Heere Jezus Christus dienen, maar hun eigen buik en door schoon spreken en gemaakte woorden, koopmanschap drijven met zielen.

Ik moet getuigenis geven van de Vaderlijke zorg van de Goddelijke voorzienigheid, die zo klaarblijkelijk tussenbeide kwam, om mij te voorzien van geld, zoveel als er nodig was om de kerk te bouwen. God opende zozeer de harten van de mensen, dat ik bij niemand kwam die mij met lege handen liet weg gaan, zodat ik verwonderd moest staan over Gods besturing en de goedwilligheid van de mensen voor mij.

En wat betreft mijn vriend, Mr. Lloyd, die bespaarde mij, door zijn goedkope wijze van arbeiden, op zijn minst twee à driehonderd ponden. Was ik een man van middelen geweest, dan zou ik dit niet begeerd hebben. Want ik denk, dat ieder verplicht is de ambachten aan te moedigen, die er maar toe in staat is, want die maken de kracht uit van een volk. En mij dunkt, dat zij die er hun werk van maken om deze pilaar te ondermijnen, het huis zeker zullen doen omvallen op hun eigen hoofd. "Zoek de vrede van de stad, want in derzelver vrede zult gij vrede hebben."

Enige tijd hierna scheen God Zijn bijzondere voorzienige tussenkomst geheel te onttrekken, en ik begon nalatig te worden om in waken en bidden, dagelijks van de Heere af te hangen. Want ik had nu een tamelijk vast en genoegzaam inkomen. Echter is het toch de veiligste en beste weg om kort gehouden te worden en van de hand tot de mond te leven, zoals het spreekwoord zegt. Want het is bijna onmogelijk dat een mens zo in dankbaarheid tot God leeft, als hij een vast kapitaal in handen heeft, dan wanneer alle dagen in zijn behoeften voorzien wordt uit het kapitaal in Gods hand, die Zijn kinderen nooit gebrek laat lijden. Zo kwam ik dan na enige tijd terug in de noodzakelijkheid, om zowel voor mijn tijdelijke als voor mijn geestelijke behoeften, de ogen naar God te wenden. Mijn inkomsten waren wel vermeerderd, maar mijn gezin werd ook groter, zodat ik in korte tijd in groter engte raakte, als ooit tevoren. Het geld schoot te kort, en wij hadden behoefte aan kleren. Maar God, Die niet moede noch mat wordt, beliefde weer te verschijnen in een bijzondere weg van voorzienigheid, en wel op de navolgende wijze.

Ik was doende geweest in mijn bloemhof, en omdat ik enkele stekken van bloemen te kort kwam, was ik naar een tuin gegaan die een weinig van mijn huis verwijderd was, om te zien of ik die daar niet zou kunnen krijgen. Terwijl ik tussen de bloembedden door wandelde, kwam mij een deftige, welgeklede vrouw tegemoet, en menende, dat ik de hovenier was (want mijn uiterlijk had meer van een knecht dan van een kerkvoogd) sprak zij mij al schertsende aan: "Wel Mr. tuinman, met uw believen, ik zou graag een wortel van een plant hebben om in mijn pot te zetten, en het dient een plant te zijn, die lang blijft leven."

Ik zag de juffrouw zeer ernstig aan en antwoordde: "Wel juffrouw, ik geloof, dat ik u kan zeggen, waar u zo'n plant vinden kunt."

Hierop vroeg zij glimlachend: "Waar dan?" Ik antwoordde: "In het boek Job. Want die zegt: "De wortel der zaak wordt in mij gevonden", Job 19 : 28. Als u die wortel in uw pot kunt krijgen, dan zullen beide, de wortel en de pot eeuwig duren." Toen vroeg zij: "Zeg mij, hebt u die wortel in u?"

Mijn antwoord was: "Ik geloof waarlijk, dat ik die heb."

Waarop zij liet volgen: "Dan staat het met u zeer goed, en dat wat u gezegd hebt is volkomen waar."

Ik zei haar toen, dat ik de tuinman niet was, maar dat zij hem zou kunnen vinden achter in de hof, waar hij bij enkele heren en dames was. Zij maakte een lichte buiging en vertrok glimlachend. Ik dacht uit haar gepaste antwoorden, dat zij niet helemaal ontbloot was van die wijsheid, welke "woont bij de kloekzinnigheid, en vindt de kennis aller bedachtzaamheid", Spreuken 8: 12. En ik wenste bij mijzelf, dat de woorden door mij gesproken, op haar gemoed mochten gebonden zijn, tot de wortel van Evangelieliefde voor eeuwig vast in haar hart bevestigd was.

Bovengenoemde juffrouw, vroeg naar ik vermoed aan de tuinman, wie ik was. Want kort daarna kwamen zij en haar echtgenoot beiden onder mijn gehoor, en zij zijn er blijven komen van die tijd aan. Geve God, dat het Woord van Zijn genade diep in hun harten wortelde, opdat zij beiden mogen zijn eikenbonnen der gerechtigheid, een planting des Heeren, opdat Hij verheerlijkt worde.

Kort hierna kwam er iemand aan mijn huis en bracht een briefje voor mij, waarvan de inhoud was als volgt:

Mijnheer!

Ik zou willen, dat u op die en die dag thuis was, als het niet te veel moeite is. Er zal dan iemand komen, om u de maat te nemen van een overrok, die wij u present wilden doen. Maar wees zo goed, de man, die u de maat zal komen nemen, niet te ondervragen, enz.

Eerst zag ik die brief aan als gezonden van één of andere vijand van Gods volk. Te meer, doordat die juist kwam, nadat het *eerste deel* van mijn "**Bank des Geloofs**" was uitgekomen, en ik dagelijks van de één of andere zijde de spot hoorde drijven met dat boek, omdat ik daarin zeer onbeduidende dingen, tenminste naar hun oordeel, had vermeld. Waren zij echter gekweld geweest met een hongerige buik zoals de profeet Elia, zij zouden blij geweest zijn met een koek, gebakken op een paar houten, en God hebben gedankt, omdat Hij de weduwwrouw bevolen had, hen daarmee te onderhouden, 1 Kon. 17: 9. De Heilige Geest heeft deze genadige en goedertieren voorzienigheids-tussenkoms van God, in het beschikken van die koek aan de profeet, blijkbaar waardig geoordeeld, geschreven te worden in de Goddelijke openbaring. En doordat dit zo is, van wat voor geestesinslag moeten die belijders dan zijn, die die bijzondere tussenkomst van de Voorzienigheid in geringe zaken, alleen waardig achten om ten doel te staan, aan openbare spotternij en verachting van hun kant? De redeloze dieren kunnen de zodanige terecht wijzen. Want "een os kent zijn bezitter, en een ezel de krib zijns heren." Maar de vleselijk gezinde belijder kent de God van zijn weldadigheid niet. En hoewel hij de krib liefheeft, zo bemerkt hij toch niet, wie Hij is, Die zijn krib vol houdt.

Er zijn mensen geweest die mijn boek gekocht hebben, met het doel er mee te spotten. En het gebeurde, dat zij het aan anderen uitleenden, opdat die dit eveneens zouden doen, dat ziet, God het zegende voor deze laatsten, die, in plaats van er om te lachen, door het lezen tot schreien bewogen, en daardoor in hun geloof versterkt en bemoedigd werden. Het ging die spotters juist zo, als de Farizeeën ten tijde van de Zaligmaker. Zij wilden zelf de genade des Heeren niet en toch waren zij het middel, om de arme, overspelige vrouw tot Hem te brengen. En als zij dan kwamen, om diegenen aan wie zij mijn boek

geleend hadden te bezoeken, en dan uit hun mond moesten horen hoe heerlijk het hen was bevallen, dan dropen zij (evenals de Farizeeën) spoedig af, als het geweten zijn werk had gedaan.

Wijsheidskinderen zullen hun eerwaarde moeder rechtvaardigen, en niet graag de borsten willen verachten, die hen voortdurend voedsel gegeven hebben, noch beschuldiging inbrengen tegen een arm predikant, omdat hij getracht heeft het zwakke geloof van zijn arme broederen te verwakkeren, door hen voor ogen te stellen, de Vaderlijke zorg, het tedere opzicht en het nauwlettend oog van God, in Zijn alles regerende voorzienigheid. Ik weet, dat Gods Woord mij daarin voorgaat, ja, nog veel verder dan ik gegaan ben. Want ik heb nog niet de haren van ons hoofd gemeld, waarvan Christus zegt: "dat ze alle geteld zijn, en niet één van die zal verloren gaan", Lukas 21 : 18.

Maar, helaas! zulke mensen zijn onbekend met Gods Geest, en vreemdelingen in Gods Woord. Als het anders was, dan zouden zij redelijk bekennen, "dat Gods barmhartigheden zijn over al Zijn werken", Psalm 145: 9, alsook dat: "Hij het recht der wezen en der weduwe doet, en de vreemdeling liefheeft, dat Hij hem brood en kleding geve", Deut. 10 : 18.

Inderdaad, het is de moeite niet waard om bij zulke belijders stil te staan, of op hun snateringen acht te geven. Want het hart van die mensen kan nooit recht voor God zijn, die met Zijn Woord en werken de spot drijven. Ook zullen zij niet beter varen, dan die oude Farizeeën die kwamen, om de arme vrouw te beschuldigen bij Christus de Heere Zelf, Die haar van de hemel beschikt was tot een wonderbare Raadsman en altijd winnende Pleitbezorger.

Maar laat mij terugkeren tot mijn onderwerp.

Ik had misgeraden toen ik dacht, dat die brief misschien een strik was, gezet, om mij op die dag, die mij was voorgesteld, thuis te doen blijven, om dan over mijn teleurstelling te kunnen lachen. Want een vriend had hem geschreven. En zoals mij gemeld was, kwam er op de gezette dag iemand, om mij de maat te nemen van een overrok. Ik vroeg wie hem gestuurd had. Hij zei, dat dit geheim moest blijven. Maar omdat ik vermoedde, dat de hele zaak een poets was van één of andere vijand hield ik bij hem aan, zeggende, dat ik weten moest wie hem had gestuurd. Daarop zei hij mij, dat hij opdracht had gekregen om naar mij te komen, van een dame die mij eens gevraagd had, om haar een plant in een pot te geven. Ik zei hem, dat ik twee vrij goede overjassen had, maar dat mijn geklede rok versleten was. En als de juffrouw het goed mocht vinden om mij er zo één present te doen, ik die in dank van haar zou aannemen. Maar een overrok had ik niet nodig. De man nam mij de maat, en bracht mij spoedig de rok thuis. Ik wilde hem iets geven als beloning voor zijn moeite, maar hij weigerde dat, zeggende, dat hij strenge order had, om niets aan te nemen.

Christenlezer, geef God de eer voor Zijn wonderbare werken en laat niet toe, dat fortuin of toeval Hem van Zijn eer ontroven. "Jezus kennen wij, maar wie zijn deze?"

Er zijn mensen, die bedenking hadden tegen mijn boek, zeggende dat, te bidden om aardse dingen een aardsgezind hart verraadde. Maar ik zeg, dat is waar in het geval dat

iemand Christus volgt, alleen om de broden en de vissen. Maar wanneer een oprecht gelovige en een arbeider in Christus' wijngaard, zijn hemelse Vader bidt om het werk van zijn handen te zegenen, en hem voedsel en kleding te beschikken, dat vertoont evenmin aardsgezindheid als toen de Zaligmaker opzag naar de hemel, en de gerstebroden zegende en vermenigvuldigde, om Zijn hongerige volgelingen te voeden, toen Hij zei: "Ik word innerlijk met ontferming bewogen over de schare; Ik wil ze niet nuchter naar huis laten gaan, dat ze niet op de weg bezwijken", Markus 8 : 2, 3.

De mens, die God Zijn eer ontrooft en een god van zijn geld maakt, verraaft meer aardsgezindheid dan hij die bidt, noch om rijkdom noch om armoede, maar om het brood zijns bescheiden deels, opdat hij niet, zat zijnde, God vergete (en roeme in zijn eigen wijsheid en goede fortuin), of dat hij niet, arm zijnde, stele, en de Naam zijns Gods aantaste (door valselijk te zweren, om de geseling of te schande staan, te ontgaan), Spreuken 30 : 8, 9.

Bij tijden had ik grote begeerte, om oude schrijvers en schriftuitleggers te lezen, om eens te zien in hoeverre mijn oordeel over sommige bijbelteksten, met het hunne overeenkwam. En wanneer ik eens hoorde van één of ander boek dat uitgekomen was, kreeg ik zo'n lust en begeerte om het te bezitten, in het bijzonder als de schrijver rechtzinnig was. Deze boekenziekte, die gedurig terugkeerde, ontledigde mijn zak meer dan eens van een guinie, die ik op meer dan één manier had kunnen gebruiken. In één woord, ik merkte dat het met boeken kopen net was als met boeken te schrijven, waarvan Salomo zegt: "Vele boeken te maken is geen einde". Zo komt er ook geen einde aan het boeken kopen, als men een overvloed van geld heeft, om te besteden. Maar het behaagde de Almachtige, deze ziekte op een zeer bijzondere wijze in haar loop te stuiten.

Het volgende briefje ontving ik van een onbekende:

Mr. Anti-Arminius, vrije genade, groeten aan Mr. Huntington.

Verzoeken u te ontvangen, een schotel hersenen van dode mensen, hij gelooft dat de meeste van evangelische afkomst zijn. Zij zullen binnen een paar dagen de uwe zijn, u wordt vriendelijk verzocht de bringers niet te ondervragen.

"Dodemansplaats", etc;

Ik kon geen denkbeeld maken, van wat deze *dodemanshersen* beduiden mochten. Maar ik vermoedde dat mij iets gezonden zou worden tot bespotting en verachting, omdat de leer die God mij geleerd heeft, recht tegenover het Arminianisme staat. Echter, eer er twee dagen verlopen waren kwamen de dodemanshersen aan, in een zeer lange kist die door twee sjouwerlieden gedragen werd. In het eerst wilde ik de kist niet in huis laten, want ik had al achterdocht en het vermoeden, dat het een Arminiaanse poets zou zijn. Echter, op het laatst liet ik de kist binnen brengen, opende het deksel en deed onderzoek naar de hersenen, en ondervond dat het twee à driehonderd boekdelen van godgeleerdheid, aardrijkskunde, geschiedenis, enz. waren.

Enkele dagen daarna, was hij zo goed om mij nog een *schotel hersenen* te sturen, de tweede zending, waaronder, zoals hij mij in bijgaand briefje meldde, sommige goede en sommige slechte, gevonden werden. En die beoordeelde ik ook als zodanig. Want er waren onder andere de verhandelingen bij, van de oneerwaardige Dr. Priestley, gekleed in een gewaad van rood marokijn, verguld op snee. Ik had slechts weinig van hem

gelezen, toen mij zijn priesterlijke leegheid tot walgens toe tegenstond. Ik trok het zijn sierlijk vergulde rok uit, en behandelde het zoals ik denk, dat de Heere Christus zal doen met de schrijver, ik sneed het namelijk in stukken en bestemde het voor het vuur, zoals de Heere doen zal met alle geveinsden en ongelovigen.

Ik beken dat het mij helemaal niet aanstond, sommige kostbare, oude schrijvers, die rijke troost voor Gods volk bevatten, slechts te zien getooid in een gering jasje van schapenvel, terwijl de doctor, die gezworen vijand van de Heere der heirscharen (ijverig bezig om die troost te ondermijnen en te verwoesten), uitgedost was met een met goud geborduurde opschik! "Welaan, doctor!" dacht ik, "ik wil dat scharlaken kleed om één van die oude strijders doen, die zulke goede krijgsknechten van Jezus Christus geweest zijn, zij zullen wandelen in geborduurde kleren, want zij zijn het waardig." Er waren ook nog een weinig loze hypocrieten tussen hen ingekropen, die ik een plaats in huis gaf tot de tijd toe, dat ik ze vond, en toen zond ik ze met zak en pak de doctor achterna.

Dit boekengeschenk diende, om mijn dorst naar boeken voor die tijd te lessen. Want ik zal er twee of drie jaren voor nodig hebben om ze door te lezen, te sorteren en op te poetsen. En dan kan het gebeuren, dat die ziekte mij andermaal overvalt.

Wie die vriend was die mij deze boeken zond, weet ik niet, en ik geloof dat het zijn bedoeling niet is, mij dat ooit te laten weten.

Enige tijd na het ontvangen van deze dodemanshersenen behaagde het God, Zijn bezoekende hand op mijn lichaam te leggen, en mij in een zeer zwakke staat te brengen, zodat ik voor meer dan een maand aan de kant gelegd werd. Hieraan onderwierp ik mij zeer onwillig, te meer, daar ik zeer slecht bij kas was. Ook mijn vrouw en oudste dochter werden in diezelfde tijd ziek. Maar de morgen droeg zorg voor het zijne, in een paar dagen bracht iemand mij een guinie, nog een ander twee guinies en weinig dagen daarna zond een dame mij er zes, zodat God mij mijn loon betaalde, terwijl ik werkeloos daar neer lag, even goed alsof ik al de last des daags gedragen had.

Ik mocht een gezegende les onder deze bezoeking leren, in overeenkomst met de tekst, die verzekert, dat alle dingen ten goede medewerken, degenen die God liefhebben en naar Zijn voornemen geroepen zijn. Want gedurende mijn ziekte was ik enige nachten lang gevoelloos, terwijl de koorts op zijn hoogst was. En in die tijd dat ik voor alles rondom mij, in een staat van gevoelloosheid was, kreeg ik een zeer heerlijke straal van Goddelijk licht te zien, zeer duidelijk schijnende, op het verbond der genade zoals dat begrepen is in de vredeaad, en de vaststelling van de Drieëenheid, uitgevoerd door Christus en geopenbaard door de Heilige Geest. En op de vastheid en bestendigheid daarvan voor arme, boetvaardige zondaars. En om het ronduit te zeggen, ik had hoegenaamd geen twijfel, of ik was er in begrepen en had er deel aan.

Hierdoor leerde ik een les, die ik lang gewenst had te leren. Want ik had dikwijls bij mijzelf gedacht: "Stel eens, dat ik eens in waanzin of in een hete koorts kwam te sterven, of uit de wereld zou moeten gaan, van het gebruik van mijn redelijke vermogens verstoken, hoe zou het dan wel met mij staan?" Ik mocht nu duidelijk zien, door deze heerlijke openbaring van het Goddelijk licht gedurende mijn staat van ongevoeligheid, dat de heilige en geprezen Geest van God èn kan werken, èn naar ik geloof, dikwijls werkt als een lamp des Heeren, als de Geest van liefde en van kracht, en Zijn heerlijkheid vers in ons doet schijnen, ook zelfs als wij buiten onze zinnen zijn. Zoals de Psalmist zegt: "Mijn vlees en mijn hart bezwijkt, maar God is de Rotssteen

mijns harten, en mijn deel in eeuwigheid." In welke woorden ik van oordeel ben, dat er iets meer bedoeld is dan eenvoudig vlees en hart in natuurlijke zin. Want noch vlees, noch hart, kan een ziel ondersteunen in de ure van beproeving, of in het stervensuur.

De zoete en zielsverruimende beschouwingen die ik in mijn ziekte gehad had, werden minder toen ik begon te beteren. En hoewel er toch nog een flikkering, maar op een verre afstand, van overbleef, was ik toch niet bij machte mijn beschouwingen zo bijeen te brengen, dat ik er een leerrede van kon maken. Maar het verschaft mij geen geringe troost, als ik mocht denken aan Gods neerbuigende goedheid, Die beloofd heeft, dat Hij ons leger zal spreiden in ziekte,⁸ en dat onze sterkte zal zijn als onze dagen. Ik voor mij geloofde vast, dat een ziel, die eens krachtdadig is verlicht door de Heilige Geest, nooit het gezicht op het genadeverbond weer geheel zal verliezen. Want dat blijkt uit de profeten, die zelfs in hun donkerste tijden de heerlijkste waarheden hebben gesproken. Gelukkig en gezegend is die ziel, over wie de Zon der gerechtigheid is opgegaan met genezing onder Zijn vleugelen (in Zijn stralen). De zodanigen zullen de Heere vinden als hun eeuwig licht en hun Zon zal niet meer ondergaan.

Eens had ik een zeer heerlijk gezicht van een plaats in het boek van Daniël, terwijl ik een aanval van ziekte had, toen ik nog te Thames Ditton woonde.

De schriftuurtekst, die mij te binnen kwam, was Daniël 7 : 13: "Ik zag in de nachtgezichten, en ziet, daar kwam Eén met de wolken des hemels, als eens mensen Zoon, en Hij kwam tot de Ouden van dagen, en zij deden Hem voor Die naderen." Deze plaats kwam mij gedurig te binnen, al de tijd dat mijn ziekte duurde, en dat vergezeld met veel licht en grote troost. Ik werd ingeleid om de klare en nauwkeurige bevattingen te zien, die de heiligen van het Oude Testament hadden, aangaande de gezegende Verlosser.

Eén van hen zag duidelijk Zijn onderneming van den beginne, in de eeuwige vrederaad, evenals Zijn uitgangen vanouds, ja, van de dagen der eeuwigheid, Micha 5:1.

Een ander had duidelijke beschouwingen van Zijn komst, om de menselijke natuur aan te nemen. "Brandofferen noch offeranden voor de zonde hebben U niet behaagd, maar Gij hebt Mij het lichaam toebereid."

Een ander zag Zijn geboorte: "Een Kind is ons geboren, een Zoon is ons gegeven." Een ander zag Herodes, die goddeloze bloedhond, "bassende als een hond, die de morgenhinde vervolgt en najaagt."

Een ander stelt Rachel voor, als wenende in Rama over haar geslachte kleinkinderen, de nakomelingen van haar Benoni, de zoon van haar smarten. Een ander zag Jozef en Maria, brengende het Kindeke uit Egypte, en zegt: "Uit Egypte heb Ik Mijn Zoon geroepen." Een ander zag Hem, zittende onder de leraren, en vermeldt de eerste tekst, die Hij in het openbaar verhandelde: "De Geest des Heeren Heeren is op Mij."

Een ander zag Zijn voorloper Johannes, de weg bereidende voor Zijn aangezicht henen en een weltoebereid volk voor de Heere bereidende. Een ander zag Hem verzocht

⁸ Engelse vertaling. In het Hollands: "In zijn krankheid verandert Gij zijn hele leger", Psalm 41.

worden in de woestijn en op het laatst geplaatst op de tinne des tempels, en zei: "Hij zal Zijn engelen van U bevelen, en zij zullen U op de handen dragen, opdat gij Uw voet niet aan een steen stoot."

Een ander zag Hem in de bediening, verspreidende Zijn heerlijk licht en glorierijke waarheid, en zegt: "Het land Naftali enz., het volk, dat in de duisternis wandelt, zal een groot Licht zien. En zij, die wonen in het land der schaduw des doods, over hen zal een Licht schijnen."

Zacharias zag Judas, zijn Meester verkopende, en gelast de Joodse meesters die Zijn bloedprijs hadden betaald, om de dertig zilverlingen voor de pottenbakker te werpen.

David zag de bende soldaten, Hem gevangen nemende in de hof en wijkende achterwaarts, ter aarde neervallende toen Christus zei: "Wie zoekt gij?" en zegt: "Als zij tot Mij naderden om Mijn vlees te eten, stietsen zij zelf aan en vielen." Jesaja zag Hem, genageld aan het kruis, als een nagel, ingeslagen in een vaste plaats, opdat ieder vat der barmhartigheid, van de vaten der bekers af, zelfs tot alle vaten der flessen, al hun hoop aan Hem zouden hangen, met volkomen zekerheid. En al de eer van hun zaligheid moet bovendien daaraan hangen, Jes. 22 : 23-25.

David zag dat ook en zegt: "Zij hebben Mijn handen en Mijn voeten doorgraven; Mijn beenderen kan Ik tellen; zij schouwen het aan, zij zien op Mij", Psalm 22 : 17, 18. David hoort Zijn belijdenis en klaagt: "Mijn God, Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?" Psalm 22 : 1, en hij drukt uit de wrede beschimpingen van Zijn moordenaars: "Hij heeft op God betrouwd, dat die Hem zou verlossen; laat Die Hem verlossen, indien Hij Hem wel wil", zoals die later werden geuit. Hij zag ze, Hem gevende gal voor Zijn spijze en edik voor Zijn drank, verdelende Zijn klederen onder hen en werpende het lot over Zijn gewaad. En eindelijk, bevelende Zijn Geest in Gods handen, en zinkende in de kaken van de dood.

Jesaja zag Zijn lijden, Zijn begrafenis, Zijn opstanding: "Uw doden zullen leven, ook mijn dood lichaam, zij zullen opstaan."

Hoséa zag Hem, de dood overwinnende: "O dood! waar zijn uw pestilentiën? O graf! waar is uw verderf? Berouw zal van Mijn ogen verborgen zijn."

David zag Hem opvaren, nadat Hij duivel, zonde, dood en wereld had gevangen genomen, zeggende: "Gij zijt opgevaren in de hoogte, Gij hebt de gevangenis gevangen genomen, Gij hebt gaven genomen voor de mensen, ja ook, om de wederhorigen bij God te doen wonen."

David zag Hem ook binnentreden in de Koninklijke binnenkamers des hemels, toen Hij zei: "Heft uw hoofden op, gij poorten, ja heft op, gij eeuwige deuren, opdat de Koning der ere binnentrede." Dit was afgebeeld door de ark, toen die werd opgebracht in de tabernakel te Sion, en werd vervuld toen de tegenbeeldige Ark opgevaren is en gezeten is ter rechterhand van de Majesteit in de hemel, als een "Bedienaar van het heiligdom en de ware tabernakel, welke God heeft opgericht en geen mens", Hebr. 8:2.

David hoorde insgelijks de hemelse reizigers zingen: "Wie is de Koning der eer? De Heere der heerschers, de Heere, geweldig in de strijd, Die is de Koning der eer." En daarna doelt hij, zinspelende op Zijn zalige hoop en verwachting, zeggende: "Ik zal verzadigd worden met Uw beeld, als Ik zal opwaken", Psalm 17 : 15.

Het geloof van Daniël ziet Hem, waar Davids beschouwing blijft staan, namelijk *bij Zijn hemelvaart*. Hij zag Hem, de Zoon des mensen, komende met de wolken des hemels. Daardoor schijnt aangeduid te worden, eerst, de wolk die Hem wegnam uit het gezicht van de apostelen. Maar in het bijzonder schijnt hier bedoeld, het heirleger van engelen en geesten van de volmaakt rechtvaardigen, de wolk der getuigen, die wij voor ons hebben liggende, Hebr. 12 : 1. Die eenmaal kwamen gevlogen als een wolk naar de Rotssteen der eeuwen, of als duiven tot haar vensteren, Jesaja 60 : 8, en die evenals een wolk, vlogen en een hemels getuigenis aflegden onder de mensen, terwijl "hun leer drupte als een regen, en hun rede als een dauw, als een stofregen op de grasscheutjes en als druppelen op het kruid", Deut. 32 : 2.

"Hij kwam met de wolken des hemels, en Hij kwam tot de Oude van Dagen en zij deden Hem voor Die naderen", Daniël 7 : 13. De engelen vergezelden Hem in Zijn heerlijke majesteit, als hun bevestigd Hoofd. En de geesten van de volmaakt rechtvaardigen volgden Hem, als hun Verlosser, Zaligmaker en almachtige Beschermers, en begeleidden Hem tot de Oude van dagen. En onder alle glorievolle en hemelse toejuichingen, deden zij hun verheerlijkt Hoofd voor Hem naderen, goedertierenheid en waarheid ontmoetten elkaar, gerechtigheid en vrede kusten elkaar. De grote Schuldheer nam welgevallen in de oneindige voldoening, gegeven door de Borg, en al de hemelse heirscharen waren tegenwoordig bij de plechtige kroning van de Koning der koningen en de Heere der heren, Die daar voorttrad in Zijn klederen (van de menselijke natuur) besprenkeld met bloed.

Dit was afgebeeld door de kroning van Salomo, toen de toejuichingen van het verzamelde volk de aarde deden dreunen. Maar het werd in waarheid vervuld bij de kroning van Christus, nadat Hij al Zijn vijanden had overwonnen: "Hem werd een kroon gegeven, en Hij ging uit, overwinnende, en opdat Hij overwon", Openb. 6 : 2.

Of zoals het bij Daniël beschreven wordt, hst. 7 : 14: "En Hem werd gegeven heerschappij, en eer, en het Koninkrijk, dat Hem alle volken en natiën en tongen eren zouden. Zijn heerschappij is een eeuwige heerschappij, die niet vergaan zal, en Zijn Koninkrijk zal niet verdorven worden."

De triomferende kerk hierboven is de moeder van ons allen, en zo ook, naar Zijn menselijke natuur, de moeder van Christus, evenals Christus' Vader onze Vader is (Joh. 20 : 17) door de geestelijke wedergeboorte.

"Van Sion zal gezegd worden, dat Hij in haar is geboren", Psalm 87 : 6, evenzo als wij gezegd worden uit God geboren te zijn, Joh. 1 : 13. "De zaligheid is uit de Joden", Joh. 4 : 22. "Uit hen, zo veel het vlees aangaat, is Christus voortgekomen, Welke is God boven al te prijzen in eeuwigheid", Rom. 9 : 5. En het is klaar en helder, dat die eerwaardige moeder, de zegepralende kerk, haar kroon neerwerpt voor Hem, en Hem kroonde met de lof en de heerlijkheid van haar hele zaligheid, op de dag Zijner kroning, toen God Zijn Koning zalfde over Sion, de berg Zijner heiligheid, Psalm 2 : 6. En het betaamt ons, terwijl wij hier beneden zijn, haar na te volgen en te buigen onder de vrijmacht van Zijn genade, Zijn opperregering en eeuwige heerschappij: "Ga uit en aanschouwt, gij dochteren Sions! de koning Salomo, met de kroon, waarmede hem zijn moeder kroonde op de dag zijner bruiloft, en op de dag der vreugde zijns harten", Hooglied 3 : 11. Hij beklom Zijn troon als Davids Zoon en Erfgenaam, en als een geslacht Lam, om te kennen te geven, dat Hij eenmaal zou verschijnen als een

volkomen zoenoffer voor al Zijn leden. En om nu als een eeuwig levende Hogepriester voor ons te bidden. "Hij zal Priester zijn op Zijn troon, en de raad des vredes zal tussen die Beiden wezen", Zach. 6 : 13. "Zodat Hij altijd leeft om voor ons te bidden."

Zo leidde God mij in, om de gezegende Zaligmaker na te staren tot in Zijn glorievolle verhoging op Zijn troon. Een zalig gezicht! Zijn menselijke natuur - die een deel van de onze is - zo hoog verheven te zien, "ver boven alle overheid, en macht, en kracht, en heerschappij, en alle naam, die genaamd wordt", Efése 1 : 21. Dat Hij een geslacht Lam is, geeft te kennen, dat Hij beide, een offer en een Priester is. En Zijn troon toont aan, Zijn Goddelijke oppermacht, zoals geschreven is: "En ik zag, en ziet, in het midden van de troon stond een Lam, als geslacht, hebbende zeven hoornen en zeven ogen." De zeven hoornen kwamen mij voor als te kennen gevende, Zijn volmaakte heerschappij over alles, alsof het beduidde, Zijn zevenvoudige regering.

-Vooreerst is Hij "de Koning der eer", Psalm 24 : 10;
- ten tweede is Hij "de Koning van Sion", Psalm 2 : 6;
- ten derde is Hij "Koning der heidenen", Jer. 10 : 7;
- ten vierde is Hij "Koning van alle (aardse) koningen", Openb. 19 : 16;
- ten vijfde, als de God der heirscharen, is Hij Koning over alle duivelen, Efése 4 : 8 (en over alle engelen, Hebr. 1 : 6);
- ten zesde, als de Heilige Israëls, is Hij Koning over de zonde, Rom. 6 : 14.
- En ten zevende, als de Opstanding en het Leven, is Hij "Koning over de dood", Hoséa 13 : 14; of "de Heere van leven en dood", Rom. 14 : 9. Deze is uw Koning, o Sion! "Die eenmaal tot u kwam, rijdende op een ezel, en op een veulen, een jong der ezelinnen", Zach. 9 : 9. Die nu is verzezen, verhoogd, gekroond.

God de Vader geeft het boek, met al zijn zegelen, in Zijn handen over, waarin de wil van de Vader beschreven staat, met al de namen en het getal van al de uitverkorenen, en al de beloften, gedaan aan de Messias en aan Zijn zaad, zoals daar zijn:

- Ten eerste, God heeft beloofd, dat Hij uit de vrucht van Davids lendenen, Christus zou verwekken om op Davids troon te zitten en Zijn troon op te bouwen tot alle geslachten, een troon van genade voor al de geslachten van de verbondslinie, want al de geslachten zullen onderworpen worden aan Zijn ijzeren scepter. Dit mag men vervuld zien: Hij is gekroond en gezeten op de troon van David, naar de belofte: "De grootheid dezer heerschappij en des vredes zal geen einde zijn, op de troon Davids en in Zijn Koninkrijk, om dat te bevestigen en dat te versterken, met gericht en met gerechtigheid, van nu aan tot in eeuwigheid toe; de ijver des Heeren der heirscharen zal zulks doen", Jesaja 9 : 6.
- Ten tweede, dat Hij "Hem zou geven de heidenen voor Zijn erfdeel en de einden der aarde tot Zijn bezitting." Niet dat al het menselijk geslacht behoort tot die bijzondere gift van God de Vader aan Hem, ook niet dat allen door Hem gekocht zijn, want niet allen zijn Zijn schapen, geenszins. Maar de Vader heeft Hem "de macht gegeven over alle vlees - om over die te heersen en ze in bedwang te houden - opdat Hij degenen, die Hem gegeven zijn, het eeuwige leven zou geven", Joh. 17 : 2.
- Ten derde, de Vader heeft Hem beloofd te geven de gewisse weldadigheden Davids. Deze weldadigheden, aan Hem als het Verbondshoofd gegeven, moesten gewis en zeker zijn voor al Zijn zaad of nakomelingschap. Want "Zijn goedertierenheid zal God van Hem niet wegnemen, noch zal God in Zijn getrouwheid niet feilen." Deze weldadigheden zijn Hem ook gegeven als Koning, en evenzo verzekerd aan al Zijn onderdanen. Zodat het zal eindigen in

een Koninkrijk, een Koninkrijk dat alle andere koninkrijken zal overleven en vast staan, ondanks alle omwentelingen en veranderingen van hoedanige aard die ook zijn mogen, zoals geschreven is: "Nog eenmaal zal Ik bewegen niet alleen de aarde, maar ook de hemel." "Daarom, alzo wij een onbewegelijk Koninkrijk ontvangen hebben, laat ons de genade vasthouden, door welke wij welbehagelijk God mogen dienen, met eerbied en godvruchtigheid", Hebr. 12 : 26, 28. Dit Koninkrijk zal gewis en zeker al de aardse koninkrijken teniet doen, en die maken als kaf op de dorsvloer. En zal blijken het enige Koninkrijk te zijn, in de "nieuwe hemelen en de nieuwe aarde, in dewelke gerechtigheid woont." Zo zal "de goedertierenheid eeuwiglijk gebouwd worden, en Gods waarheid zal in de hemelen zelf bevestigd worden", Psalm 89 : 3.

- Ten vierde, God heeft beloofd, dat de Messias om de arbeid Zijner ziel zaad zou zien, en zou verzadigd worden, dat het welbehagen des Heeren in Zijn hand voorspoedig zou voortgaan, dat koningen hun mond voor Hem zouden toesluiten, en dat Hij zou heersen van zee tot zee en van de rivier tot aan de einden der aarde. En dat ieder uitverkoren vat door Hem zou worden toegebracht, en tot Hem als hun wettig Hoofd, zou verzameld worden, om door Hem als hun wettige Gebieder, te worden bestuurd, en te wachten op Zijn tweede komst, als de grote Volvoerder van het hele Goddelijke plan van zaligen heerlijkmaking van de mensen. Dan zal Hij verschijnen tot verwondering en blijdschap van allen, die de waarheid bekend en bemind hebben, als de wereld zal verwoest worden, Gods verborgenheid voleindigd, de kerk verheven aan des Konings rechterhand. Waarin dan zal geopenbaard worden de verborgen raad Gods, in het bekend maken van "de rijkdom Zijner genade in heerlijkheid door Jezus Christus."

De *engelen* in de hemel en de geesten van de volmaakt rechtvaardigen, die volmaakt in kennis zijn bij ons vergeleken, verstaan deze dingen beter dan wij kunnen in onze beperkte toestand, en zijn wonderbaarlijk opgetogen over de verhoging van hun grote Hoofd en Bevrijder, door Wie zij in hun stand bevestigd zijn. En ieder heirleger, zowel van engelen als van gezaligde zielen, heeft de vreugdezang van Zijn kroning gezongen.

De *geesten van de volmaakt rechtvaardigen* begonnen het eerst, want het was niet mogelijk voor hen te zwijgen, toen de Heere der heirscharen in het vlees verscheen, als één, die de pers had getreden, of als een krijgsman, wiens klederen met bloed besprengd zijn. Zij zagen de littekens van de strijd aan Zijn mensheid, en het zwaard van eeuwige overwinning aan Zijn zijde, een bewijs van Zijn Godheid. "Hij heeft op Zijn kleed en op Zijn dij een naam geschreven: Koning der koningen en Heere der heren", Openb. 19: 16. Ik zeg, dat de verlost en eerst hun feestzang aanhieven. Dit was afgeschaduwd en afgebeeld toen Hij zegepralend in Jeruzalem Zijn intocht deed, rijdende op een ezel, en toen de scharen hun klederen namen en die legden op de ezel, takken van de bomen en klederen uitspreidende op de weg en roepende: "Hosanna de Zone Davids - Wij bidden U, zend voorspoed, behoud, o Heere!"

Maar het werd daadwerkelijk vervuld toen de Heere Jezus het hemelse Jeruzalem hierboven intrad, niet op een ezel, maar op de zegewagen van een almachtige Overwinnaar, om het Koninkrijk in te nemen, terwijl Zijn vijanden in het aardse Jeruzalem Hem nazonden, zeggende: "Wij willen niet dat Deze Koning over ons zij." Maar toen Hij het Koninkrijk had ontvangen, zond Hij Zijn krijgsvolk en heeft die doodslagers vernield en hun stad in brand gestoken, Matth. 22: 7.

Toen de Zaligmaker Zijn intrede in het aardse Jeruzalem gedaan had, zei Hij van de Hem prijzende kinderen, dat als dezen zwegen, de stenen haast roepen zouden. Hoeveel te meer dan toen Hij het hemelse Jeruzalem was ingetreden, waar allen Zijn Goddelijke majesteit kenden, Zijn alles overklimmende beminnelijkheid, en dat wat Hij voor hen had teweeggebracht! Zij bespotten Hem niet, verwierpen Hem niet, noch weigerden Hem Goddelijke hulde toe te brengen. Maar begonnen hun zegezangen zonder aarzelen, zodra de plechtigheid van Zijn kroning voleindigd was. "En Hij kwam en nam het boek uit de hand Desgenen, Die op de troon zat: En als Hij het boek genomen had, vielen de vier dieren (zijnde de vertegenwoordigers van al de heirlegers van Evangeliegetuigen, zowel leraars als lidmaten, doch voornamelijk leraars) en de vierentwintig ouderlingen (of twaalf aartsvaders en twaalf apostelen, de natuurlijke en ambtelijke grondslagen, zowel van de Joodse kerk als van die uit de heidenen, als vertegenwoordigende die beide) neer voor het Lam, hebbende ieder harpen, en gouden violen, vol met reukwerk, welke zijn de gebeden der heiligen. En zij zongen een nieuw lied, zeggende: "Want Gij zijt geslacht, en hebt ons Gode gekocht door Uw bloed, uit alle geslachten, tongen, volkeren en natiën, en hebt ons gemaakt koningen en priesters onze God, en wij zullen heersen op de aarde." En zeker, de strijdende kerk, die zij vertegenwoordigen, heerst op aarde door genade. Maar in de nieuwe hemel en op de nieuwe aarde zullen zij heersen zonder enige vijand, en hun Koning zonder enige mededinger.

Daarop komt de kroningszang van de engelen, die met een verenigd koor eindigt: "En ziet, ik zag, en ik hoorde een stem van vele engelen, rondom de troon, en de dieren en de ouderlingen. En hun aantal was tienduizend maal tienduizenden en duizend maal duizenden, zeggende met een grote stem: Het Lam, Dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht (om te regeren), en rijkdom (om uit te delen), en wijsheid (om te besturen), en sterkte (om te dragen en te onderhouden), en eer (als een eeuwige Vader), en heerlijkheid (als de God van zaligheid), en dankzegging (als des zondaars allerbeste, liefste en onveranderlijke Vriend)", Openb. 5 : 11-12.

Nu komt *het verenigd koor*. Enigen bezingen Zijn heerlijke genade, anderen Zijn scheppingswerk, en nog anderen Zijn alles besturende voorzienigheid. En dat wordt beantwoord door de hemel, de kerk, de aarde en de zee: "En alle schepsel, dat in de hemel is, en op de aarde, en onder de aarde, en die in de zee zijn, en alles wat in die is, hoorde ik zeggen: "Hem, Die op de troon zit, en het Lam, zij de dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid, en de kracht, in alle eeuwigheid. En de vier dieren zeiden: amen. En de vierentwintig ouderlingen vielen neer en aanbaden Degene, Die leeft in alle eeuwigheid", Openb. 5 13.

Alzo heeft de Vrucht uit Davids lendenen de troon beklommen en verschijnt als een geslacht Lam. Als God was Hij nooit van de troon. Want voor zoveel Hij God is, is Hij beide, Troon en Koning. Als mens is Hij gekroond, en voor zoveel Hij mens is, heeft Hij ontvangen wijsheid, kracht en sterkte. En als Godmens heeft Hij ontvangen, eer en heerlijkheid en dankzegging. Maar voor zoveel Hij God is, kon Hij niets ontvangen, want "alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen, en alle dingen bestaan samen door Hem."

Lezer, ik zou veel meer zegeningen hebben kunnen vermelden, die mij in de weg van Gods voorzienigheid zijn ten deel gevallen, maar aangezien ik er al zeer veel heb verhaald, zo kwam mij voor dit af te sluiten met enkele zinnen van hemelse

overdenking, waardoor de God aller genade mij verwaardigd heeft deze verborgenheid te beschouwen, tijdens een ziekte die mij overviel te Thames Ditton. Toen werd mij het grootste deel van deze aaneengeschakelde keten geschonken, waarvan de schakels ieder vermogen van mijn ziel en iedere gedachte van mijn hart zo opgetogen en bezig hielden, dat ik moest neervallen aan de voeten van mijn alles overtreffende, liefste en almachtige Overwinnaar, als een allergewilligste, onderdanigste en opgetogenste gevangene.

Als mijn lezer in het geval dat hij één of andere wereldse belijder ontmoet, die hem zou willen wijs maken, dat tijdelijke weldaden ons niet zijn beloofd, en ook door ons niet moeten begeerd worden, die gelieve de moeite te nemen en na te gaan al de gebeden, die ons in de Bijbel staan opgetekend, en hij zal bevinden dat negen van de tien betrekking hebben, op tijdelijke zegeningen. En gewis, hij moet een te Asdod geborene of bastaard Israëliet zijn, die de heilige bladen tegenspreekt, of de Goddelijke Woordvoerder tot een leugenaar maakt.

Lezer, vaarwel!

Genade en voorzienigheid zijn u ten goede nabij, terwijl ik verblijf,

uw in de Heere ten dienst bereide,

William Huntington. S.S.

GOD, DE KASSIER DER ARMEN

OF

DE GELOOFSBANK

TWEEDE DEEL

EERSTE BRIEF, *aan de eenzame mus* (op het dak).

Geliefde in de Heere Jezus!

Gelovende in mijn hart, dat de goede hand Gods aan u is geopenbaard, en dat u opmerkende bent op de voorzienigheid van de Heere, en omdat ik lange tijd een nauwe verbintenis aan en een innige genegenheid voor uw beminde huisgezin heb gehad, en wetende dat u ver verwijderd bent van de middelen der genade, in een dor en mat land, zonder water, zo is mij voorgekomen u toe te zenden, deze handelingen van de Goddelijke voorzienigheid. Hopende, onder Gods zegen, dat die mogen strekken om u in uw gemis, door de verre afstand van de bediening van het Woord, enige vergoeding te doen toekomen.

Ik weet dat noch u, noch de uwen ooit gebracht zijn geweest, tot zo'n staat van behoefte als ik. Echter houd ik mij overtuigd, uit de langdurige kennis die er tussen ons bestaat heeft, en uit de zielsvereniging die ik met u zijnde, in uw aanwezigheid gevoeld heb, dat in u de geest der liefde en meedogendheid woont, die u in staat stelt *om te wenen met de wenen en blijde te zijn met de blijden*. Ik zend u die dan, hopende dat die u aangenaam en nuttig moge zijn.

Ik zal dan verdergaan, u enkele opmerkelijke besturingen van de Goddelijke Voorzienigheid te verhalen, zoals die mij zullen voorkomen.

Het was besloten om een kerk te bouwen voor mij om in te preken, want de plaats waar ik in Londen gepredikt had, (de kerk in de Margrietstraat) werd ook aan anderen verhuurd. En zo gebeurde het, dat er soms allerlei dwalingen en ketterijen verkondigd werden van dezelfde predikstoel, waar ik nu en dan verwaardigd werd de waarheid te verkondigen, zoals die in Jezus is.

Toen wij het fundament van de kerk gelegd hadden, had ik twintig pond schuld vanwege levensbehoeften. Toen de kerk voltooid was, had ik nog duizend pond meer te betalen. Zodoende was er volop werk voor geloof, als ik maar geloof genoeg kreeg om te werken. En terwijl er zijn die de voorzienigheid van God miskennen, zo was die, mijn enige toevlucht die ik had. Ik moest zevenenveertig pond betalen voor erfpacht, en bijna vijftig pond per jaar voor interest. Een grote kerk en een kleine gemeente, en die mij het geld voorgeschooten hadden, voor het grootste deel een arm arbeiders volk, zwak in het geloof, daar de meesten nog jong waren in de wegen Gods. Bovendien ontbraken er geen geveinsden in Sion, om hen voor te houden, hoe allen die een hand geleend hadden in het bouwen van die kerk, hun vingers deerlijk zouden branden. Waar God Mozes en Aäron zendt om te preken, daar zendt de satan Jannes en Jambres om hen te weerstaan. En waar Zerubbabel en Jozua beginnen te bouwen, daar worden Sanballat en Tobia verwekt om hen de moed te benemen.

Ik moet hier een omstandigheid vermelden die mij overkwam in het bouwen, daar men om zal moeten lachen. Een heer was gedurende enige tijd nauwgezet naar de kerk gekomen, als ik in de kerk in de Margrietstraat preekte, en naar het scheen was hij een zeer aandachtig en boetvaardig hoorder, want gewoonlijk waren zijn wangen besproeid door tranen. Maar of het tranen waren van ellende uit een gevoel van zonde, dan wel of het tranen waren van dankbaarheid uit een gevoel van vergeving, wist ik niet. Later is

mij gebleken, dat zij noch het één, noch het ander waren. Deze goede heer kwam tot ons toen wij bezig waren met bouwen, en hoorde de aannemer zeggen, dat hij enkele vensterramen nodig had, met enkele posten voor in de kelder, om de vloer van de kerk te ondersteunen. Hij bood edelmoedig zijn dienst aan om die buiten de stad te gaan kopen, als zou hij vroeger zelf in hout gedaan hebben. Deze vriendelijke aanbieding werd met dankbaarheid aangenomen, en een andere heer bood hem zijn paard aan om daarmee het land in te rijden. Hij kreeg de maat van de posten, hoe lang ze moesten zijn, en de breedte, daar waar ze op het dunste waren. Met opdracht dat het onderstukken van jonge bomen moesten zijn, die bekwaam waren om het gewicht te dragen, waarvoor zij bestemd waren.

Hij ging op reis en keerde na verloop van een paar dagen terug en zei tegen deze en gene van mijn vrienden, dat hij mij voor zijn reis drie pond had berekend, wat voor mij niet onbelangrijk was. Korte tijd na zijn terugkomst kwamen ook de houten delen aan, maar geheel ongeschikt voor het doel waartoe zij moesten dienen. Want het waren slechts takken van zware eiken, veel te klein, en niet één van alle was recht. De bouwmeester had er helemaal geen zin in en beval de vrachtrijder ze weer op te laden en naar zijn eigen huis mee te nemen, zoals hij deed. De timmerman ging toen zelf het land in en kocht een schoon, groot en recht stuk hout voor negen pond, en nam zich voor, dat op de juiste lengte te zagen en dan in vieren te splitsen. Zodra onze gediensstige vriend dit had gezien, nam hij een kar en bracht zijn gekochte hout terug en legde het neer op het erf, waar het ons meer tot hinder dan tot hulp was. Hij bracht daarop zijn rekening bij mij, die, voor zo veel ik mij kan herinneren, vijf pond en zeven schellingen bedroeg, die, geteld bij de drie pond, die hij mij voor zijn moeite berekend had, die acht pond en zeven schellingen waardig maakte. Ik bood hem aan zijn rekening te betalen en hem het hout present te doen als hij het wilde hebben, maar hij bedankte er voor en wij konden het ook niet gebruiken. Zo werd de gunst van deze goede man ons eerder tot schade dan tot voordeel. Ik besloot toch om dat hout eens te laten waarderen, en liet een houtkoper komen, die ze op twee guinies schatte. Maar omdat ik dacht dat hij het uit partijzucht beneden de waarde geschat had voor mij, liet ik iemand komen die geheel vreemd was, ook een houtkoper, en die waardeerde ze op twee pond. Daarop voerde mijn goede vriend zijn hout weg en verkocht het voor die prijs, bevoordelende zichzelf dus meer dan hij mij had berekend.

Maar om tot mijn onderwerp terug te keren. Met deze zwarigheden had ik te worstelen en drie jaren lang verloor ik grond, want satan leidde mij terzijde op een pad, waarvan ik wist dat het *liefde* was. Mijn ingewand werd geroerd om een man uit zijn schulden te helpen, van wie ik dacht dat het een gevallen vrome was. En hoewel ik veel inwendige waarschuwingen kreeg, zo konden alle beteugelingen die God mij gaf, mij niet aflaten om dit goede werk te ondernemen. Hij kostte mij veertig guinies, en toen God de huichelaar ontmaskerde, zag ik pas vanwaar die inwendige waarschuwingen gekomen waren.

Drie preekhuizen werden rond diezelfde tijd geopend, niet ver van mijn kerk, en in een andere begon men nog een dienst meer te houden, met als doel de schapen te bewaren van verstrooiing. Maar de inwendige zalving leerde mij, dat ik hierdoor de hand van God zou zien, want waar geen tegenstand is, daar is geen verlossing en uitredding, en waar een menigte arbeiders gebruikt worden in het werk, kan men niet licht de onderscheidende goedkeuring zien van hem, die ze te werk stelt. Ik moet alleen op mijzelf staan, en alleen werken, opdat ik niet zou zeggen, *een verbintenis*, noch steunen op menselijke hulp. Al de metgezellen van Paulus verlieten hem voor Nero's

rechterstoel, opdat men door hem ten volle zou verzekerd zijn van de prediking. Want de leer van Paulus was onmiddellijk van Christus, maar de hunne was middellijk van hem.

Na deze verloren rekening van veertig guinies leende een ander er nog drie van mij, en nog een ander tien pond. En geen van beiden heeft mij een cent teruggegeven. Kort daarop werd dertig pond van mij geëist voor de zonden mijner jonkheid, en nog eens dertig pond voor huur van de kerk, waarin ik tot dusver gepreekt had. En nog eens dertig guinies voor een rechtsgeding over een kleine preekplaats, waarvan ik voor de bouw, veertig pond had gecollecteerd te Sunbury in Middlesex. Al deze open posten brachten mij na verloop van drie jaren daar, waar ik begonnen was.

In al deze tijd was mijn inkomen maar vijftientig pond in een kwart jaar, en ik had een tijd negen kinderen bijeen. Dit zeilen tegen wind en tij was niet slechts om het geloof van de schuldenaar op de proef te stellen, maar ook het geloof van mijn arme schuldeisers werd daardoor zwaar op de proef gesteld. Want daar ik niet rond kon komen, moesten zij achterwaarts. Maar de meesten van hen hadden meer geduld dan ik, hoewel ik niet meer kon doen dan alleen de interest betalen. Op het laatst bekwaamde God mij om enkele kleine boekjes uit te geven, waar velen tegenop kwamen die er tegen ten strijde trokken, zowel predikanten als belijders, waardoor ze onder Gods bestel overal heen verspreid werden. Daardoor werd ik in staat gesteld om nu ineens honderd pond af te lossen, en spoedig daarop wéér honderd, zodat in korte tijd mijn schuld van over de duizend pond tot op zevenhonderd verminderd was.

De boekverkopers in het algemeen hadden geen lust om die werken te kopen of te verspreiden. Maar zodra de opsteller bekend begon te worden, werden de boeken verspreid. En dat wat sommigen verachtten, werd door anderen bewonderd, en de leer die de zelfgenoegzamen deed sterven, verkwikte en voedde de armen van geest. Die onder mijn gehoor kwamen uit verschillende delen van het land, kochten ze en namen ze mee naar hun vrienden. Hierdoor kwamen zij daar, waar ik zelf niet kon komen. Maar dikwijls gebeurde het, dat, waar enige van mijn boeken kwamen, de predikanten het volk er zeer tegen waarschuwden. Dit wekte de nieuwsgierigheid van velen op, en wanneer zij lezende iets vonden, dat met hun toestand overeen kwam, dan velden zij hun oordeel naar het nut, dat zij er van trokken.

De ernstige zoeker en ware bekommerde kan er zijn toestand in vinden, zo ook de ziel in banden, in beproeving, in de weg van verdrukkingen of in satans sterkten. En ik heb gehoord van zulken in Wales, in Schotland, in Ierland, in verschillende delen van Amerika, in Cadix in Spanje, in Alexandrië in Egypte, en zo ik meen in de Oost en West-Indië. En zoals die boeken in verschillende handen vielen, zo kreeg ik verschillende berichten. Meer dan één verachtelijke en spottende brief uit verschillende landen. En om daar tegenop te wegen, vele brieven met dankzegging aan God, en dankzegging aan de schrijver, die, alle samen genomen, het goede, oude, betreden pad doen uitkomen: "door kwaad gerucht en door goed gerucht, als verleiders en nochtans waarachtig."

Geliefde, vaarwel. Uw dienstvaardige

Wm. Huntington. S.S. (= Sinner Saved; Gezaligde Zondaar).

TWEEDE BRIEF, aan de eenzame mus

Beminde in de Heere!

Sinds ik mijn laatste brief weggezonden heb, zijn mij verschillende nieuwe dingen te binnen geschoten. Ik sloot af met de verspreiding van mijn boeken. In die tijd werd mij verzocht wekelijks een Bijbelgedeelte te verklaren in de stad Londen, wat een middel was, waardoor het God behaagde mij meer openlijk in de wereld te doen verschijnen. De kerk begon vol te komen en het volk vond genoeg, maar tevens begon men onderzoek te doen naar mijn stamboom, mijn woonplaats en toestand in de wereld, mijn huisgezin en vermogen. En dat juist in een tijd dat enkelen van mijn schuldeisers, hun geld vorderden. In korte tijd deden zich enkele vrienden op, die mij aanboden om mij honderd pond te lenen, zonder handschrift of interest. En daar ieder een weinig bijgedragen had, zo ontvingen zij, naarmate God mij zegende, ieder het hunne, totdat eindelijk alles betaald was.

Maar arme-mensen-zwarigheden en vrouwenwerk komen nooit klaar, want spoedig daarna kwam er weer een aanvraag om vijftig pond, naast nog enkele kleine schulden, die gemaakt waren in de tijd, dat de vroegere sommen werden afbetaald, zodat ik rondom omsingeld was door een hele schare schuldeisers. En wie kan het ook anders verwachten van iemand, die zich bij iedereen schuldenaar maakt? Een heer uit de stad, die een kleine buitenplaats te Peckham bezat, vroeg mij om een avond in de week in die streek te komen preken en dan bij hem in huis te eten en te slapen, wat ik aannam. Maar omdat ik zonder beurs of zak was, hebbende noch goud, noch zilver, toen ik van huis ging, liep ik aan bij mijn onwaardeerbare, altijd trouwe vriend, Mr. Baker in de Oxfordstraat en vroeg hem of er nog enig kerkgeld onder zijn berusting was. Tot mijn grote troost zei hij mij van niet. Ik vroeg hem toen een paar schellingen te leen en zette mijn reis voort. Maar om mijn smart de vrije loop te laten en mijn droevig lot in stilte te kunnen bewenen, riep ik een huurkoetsier en ging in zijn koets zitten. De oude mens en de duivel gingen beiden met mij mee, zo waren wij met ons drieën bijeen om de reis te doen, evenals de overspelige vrouw en haar beschuldigers. En men kan er van verzekerd zijn, ik had geen schelling schuld in de hele wereld, of de duivel stelde mij die voor ogen, met verschillende gevangenissen voor arme schuldenaars. Bovendien verzwaarde hij mijn ellende door mij te wijzen op de macht van God Die mij kon helpen, als Hij wilde, en op de rijkdommen, die Hij gaf aan vele goddeloze mensen, terwijl Hij hard handelde met degenen, die Hem lief hadden. Ik luisterde zeer goed naar de vijand, net zolang tot ik in een gelijke gemoedsstemming was als Eliza toen die tweeënveertig kinderen hem nariepen: "Kaalkop, ga op!".

Maar ten langen laatste tot mijzelf komende, begon ik te gekscheren met de duivel.

"Satan, zei ik, heb jij geld bij je? Breng het dan, als je het hebt. Het geeft niet waar je het haalt, breng het mij als je het hebt. Maar aangezien je zo arm bent als ik zelf, blijf dan van mijn schulden af en laat die staan."

De duivel verliet mij op staande voet. "Wederstaat de duivel en hij zal van u vlieden", zegt God. En zo gebeurde het en mijn ziel was bevrijd als een hert uit de hand van de jagers, of als een vogel uit de hand van de vogelvangsters. Toen ik aan het einde van St. Georgesveld gekomen was, ging ik de koets uit en wandelde het overige eind van de weg, en die avond had ik een heerlijk uur in het werk des Heeren. Satan had mij voor een tijd verlaten en ik keerde terug in de kracht van de Geest. Ik bracht een aangename avond door met mijn vrienden, en had een buitengewone toegang in het gebed in mijn eenzaamheid bij het naar bed gaan, en toen ik neerlag, werd ik als overstelpd door

gevoelige aandoeningen van weekheid, dankbaarheid en Goddelijke droefheid. En 's morgens toen ik opstond, was ik stil en bedaard, helemaal overgegeven aan de wil van God.

Echter, op de weg huiswaarts, kwam de vijand weer opzetten, maar de oude slang die de vorige avond het geloofsvertrouwen sterk had opgemerkt, kon mijn ziel niet zo overweldigen als hij de vorige dag gedaan had. Ik ging bij mijn waarde vrienden, de heer en mevrouw Baker aan en deelde hen mee dat ik binnenkort enige verlichting zou krijgen, zoals ik dat gewoonlijk noemde, en dat ik het in het geloof al bezat, en dat ik het spoedig in de daad zou hebben. Deze arme zielen en ik bewogen in overeenstemming, evenals de cherubim en de raderen, want als ik naar beneden was, waren zij naar beneden, en als ik naar boven kwam, kwamen zij naar boven.

De zondagmorgen daaropvolgende, kwam een heer uit de stad bij mij in de kerkeraadskamer, met een banknoot in zijn hand, zeggende: "Mij is verzocht u dat te geven."

Ik vroeg van wie het kwam.

Hij zei: "U kent hem toch niet en hebt hem maar eenmaal in uw leven gesproken." Maar hij vertelde mij dat het met kracht op zijn gemoed was gedrukt, dat u gebrek had en dat hij die banknoot de vorige donderdag in zijn zak had gestoken, en dat die daar vanaf die tijd in gezeten had, maar dat hij niet wist, hoe hij hem u kon bezorgen.

Diezelfde donderdag was het, dat satan mij zo hevig had aangevallen, en terwijl satan mij mijn schulden voorwierp, was Gods goede Geest sprekende, tot het hart van die heer om ze te verminderen. Diezelfde man houdt nog gemeenschap met mij, tot nu toe. Daarna bood een heer, voor wie God mijn dienst gezegend had, edelmoedig aan om mij tachtig pond te lenen, om mijn tegenwoordig bestaande nood af te doen, met akkoord om het terug te geven als ik er toe in staat was. Dit nam ik met blijdschap aan en betaalde toen diegenen, die om hun geld verlegen waren.

In die tijd kwam er dikwijls een heer uit Bristol om mij te horen, die mij verzocht eens naar die stad te komen, wat ik aannam. Maar ik zou eerst nog een brief krijgen vóór ik daarheen ging. Na enige tijd gewacht te hebben, kwam de brief. Toen ik die kreeg, was mijn beurs leeg, maar juist op dat ogenblik kreeg ik een brief van een juffrouw buiten de stad, met een ingesloten banknoot van twintig pond. Met een gedeelte daarvan ondernam ik de reis naar Bristol, evenals Jozef en Maria hun reis naar Egypte met het goud, dat de wijzen uit 't oosten aan Christus geofferd hadden in de stal.

Spoedig nadat ik teruggekeerd was, handelde ik eens over *het gebruik van de wet Gods* en beschreef wie onder, en wie niet onder de wet waren. Een groot man, alsook een grote vrouw, waren daar juist tegenwoordig en hadden licht genoeg om mijn duisternis te zien. Zij bliezen alarm vanaf dat uur, en preekten de wet met kracht, tot zolang, dat hij tienmaal blinder was dan ik. Deze schrik verspreidde zich en bijna alle preekstoelen weergalmden van waarschuwingen tegen Antinomianerij (wetbestrijding). Dit maakte het volk bang en velen vluchtten van mij, enkelen weifelden en maar zeer weinigen bleven. De aanhoudende waarschuwingen die van alle kanten kwamen, maakten weldra, dat van een opkomst die overvol was, het gehoor tot op een klein getal verminderde. En hoe meer ik preekte, des te minder kwamen er, totdat ik er eindelijk vast van overtuigd kon zijn, dat een zo klein getal de kosten niet kon goedmaken, die er te doen vielen, en

nu was het de tijd voor mijn oude vijand om zijn werk te beginnen. Hij veroordeelde mijn leervoordracht, wat mij niet verwonderde, want een beschuldiger kan nergens mee werken dan met zonde, noch ergens anders mee werken dan met een verbroken wet. Want waar geen wet is, daar is geen overtreding, en waar geen overtreding is, daar is geen beschuldiging mogelijk.

Hij kwelde mij met het grote aantal Godgeleerden, die allen van andere gedachten waren dan ik, en bovendien met mijn schulden en met de zichtbare tegenkomst van God door het wegblijven van bijna al de hoorders. En ten slotte, dat ik uit mijn eigen beurs de onkosten van de plaats zou moeten betalen, en dat, van geld wat andere mensen toekwam, en dat dit het werk van een goddeloze was, te lenen en niet terug te geven. Die dinsdag was een dag van duisternis en benauwdheid voor mij. Ik antwoordde echter, dat God niet gebonden was aan dat volk dat daar placht samen te komen, dat God de schulden kon laten betalen die ik zou maken door die plaats te blijven aanhouden, op vele andere wijzen en door vele andere wegen, en daarom besloot ik om daar te blijven preken, al zouden er niet meer dan tien komen om te horen. Die avond was het getal van de hoorders groter dan de vorige reizen en ontving ik een brief met deze inhoud:

"Mijnheer, ik heb de eer om een rentmeester te zijn van uw Meester, en mij wordt nu en dan geboden een kleinigheid te bezorgen voor het gebruik, en ten beste van Zijn dienstknechten, en ik weet vooralsnog niemand, die dit meer waard is dan u."

Dat was de gehele inhoud, met een noot van tien pond, die mij dat kwartaal doorhielp. En vanaf die avond groeiden wij weer aan, totdat het huis vol met gasten was. "Loof de Heere, o mijn ziel! en al wat binnen in mij is, Zijn heilige Naam!"

Het volk had nu een gelegenheid om beide, Sinaï en Sion te beproeven. Velen liepen nu hier, dan daar, en de kennis werd vermeerderd. Sommigen ondervonden, evenals het mij vergaan was, hoe meer wet, des te meer dienstbaarheid, hoe meer evangelie, des te meer liefde. Het diende ook om een scheiding te maken tussen dienstknechten en zonen. Sommigen hielden het met de burgers van Jeruzalem dat nu is en dienstbaar is, die Christus noemt *kinderen dezer wereld, die zich voeden met draf*. En anderen hielden het met de burgers van Sion, op welke berg beloofd is *een vette maaltijd, en waar God belooft te zullen verslinden het bewindsel des aangezichts, waarmede alle volkeren bewonden zijn, en het deksel, waarmede alle natiën bedekt zijn, en de dood te verslinden tot overwinning*. Nooit had Mozes meer discipelen dan in die tijd. Zowel preekstoel als drukpers brachten weinig anders voort dan wet. Maar zoals zij die preekten, niet wisten wat zij zeiden, zo wisten zij die geschriften uitgaven niet, wat zij schreven, want niet één van hen die ik las, had ooit de zaak in de toepassing ondervonden. En dit wist ik, dat ik hierin tot een vast punt was gekomen, namelijk om de zedelijkheid van de wet in haar geheel te bewaren, door aan te dringen op *heiligheid door de Geest van God*. De gerechtigheid van de wet is in ons vervuld door het geloof in Christus, en de liefde tot God en de broederen, door de liefde van God uitgestort in het hart. En al wat hier buiten is, is dood.

Maar nu begonnen de tachtig pond, die mij, zoals ik verhaald heb, tevoren geleend waren, zwaar op mijn gemoed te wegen, en ik deed een tijdlang mijn best om zo goed als ik kon, een gedeelte daarvan bijeen te brengen. Maar toen ik meer dan dertig pond bijeen verzameld had, werd er zeer bij mij op aangedrongen om de kerk te laten witten

en schoonmaken, alsook om zes of acht nieuwe kandelaars te kopen voor op de gaanderij. Deze, met het schoonmaken, kostten mij zo'n veertig ponden. Hier morde ik over en meende dat zowel mijn vrienden als mijn vijanden om strijd hun best deden, om de schuldenaar standvastig een knecht te houden van de schuldeiser. Ik benijdde iedere ziel, die buiten schulden was, al was hij nog zo arm. Satan had menige redenering over die tekst: "Zijt niemand iets schuldig dan elkander lief te hebben." Na vele langdurige worstelingen begon ik eindelijk enige schemering tot uitkomst te voorzien. Met behulp van mijn uitgegeven boeken en het vermeerderen van de toeloop in de kerk kreeg ik hoop, om binnenkort in staat te zijn veertig pond af te betalen, ja, de tijd naderde, en alles was glad.

Maar, helaas! Een onvoorzien ongeluk vond plaats, waardoor mijn plan in duigen viel. Een gebouw naast de kerk raakte in brand en brandde af van voren tot achteren.

Een deel van het dak van mijn kerk was beschadigd, en de toeschouwers van de brand brachten staken en wierpen daarmee een rij schoorstenen op het dak van het gebouw, die er doorheen vielen en de gaanderij beschadigden. Deze ramp kostte mij veertig ponden meer, waardoor ik geheel en al in mijn voornemen werd teleurgesteld. Ik was net als een wilde stier in een net, van alle kanten in de strikken en nam mij voor naar die heer te gaan, om mijn smart lucht te geven en mij te versontschuldigen, en geduld en uitstel te verzoeken, tot ik hem zou kunnen betalen. Ik ging daar heen, maar God was mij voor geweest. Want eer ik nog aan het woord kon komen, zag hij mij aan en zei: "Ik zal dat geld nooit weer van u terugnemen dat ik u geleend heb, ook is dat nooit mijn voornemen geweest."

Ik wist niet, waar ik mijn hoofd zou bergen, ik was beschaamd over mijn ongeduld, wantrouwen, opstand en murmureren, en verfoeide mijzelf ervoor. En moest de wijsheid en goedheid van God ten opzichte van zo'n onstandvastige en ongelovige ellendeling als ik was, bewonderen.

Maar deze gemoedstoestand duurde niet lang. Ik was het al spoedig weer kwijt, en was God niet lankmoedig dan zou Hij zo één als ik nooit willen dragen. Want toen ik bericht gekregen had dat het huis waarin ik toen woonde verkocht zou worden, en mij verzocht werd door mijn huisheer, iedereen die kwam om het te zien binnen te laten, zo bracht mij dit helemaal uit mijn humeur, belette mij in mijn studeren en schrijven, en maakte mij zo gemelijk en verdrietig, als iemand die met kettingen gebonden is op een galei. Echter, verkocht moest het worden, en het werd ook verkocht. En ik, zijnde een huurder naar goetvinden, moest mij gereed maken om te verhuizen. Sommigen van mijn vrienden waren bij de verkoop tegenwoordig, uit inzicht voor mij, maar de prijs liep te hoog op.

Omdat het maar een erfpacht was, zo kocht iemand uit de buurt het, die een bezitter van veel geld en een belijder van de godsdienst was. Hij was vast besloten het te hebben, het kostte wat het wilde, voor hem en zijn gezin. Ik had enkele ponden betaald om het pad naar de deur en de plaats achter het huis met stenen te beleggen, waarvan de verkoper zei, dat die mij zouden terugbetaald worden. Maar die betaling kwam nooit.

Enige dagen werden besteed om naar een huis uit te zien, en op het laatst kwam er vanzelf één dat leeg stond, en al een tijd lang leeg gestaan had. De huur was dubbel zoveel, als die van het huis dat ik ging verlaten, ik gaf hier twintig pond, en daar moest ik er veertig geven. Echter nam ik het, daar ik verlangde ergens in te komen. Ik kreeg de sleutels en begon meteen aan het verhuizen, hoewel het zes of zeven weken was,

voordat de tijd van mijn andere huis verstreken was die ik nog moest betalen, daar het kwart jaar was ingetreden.

Toen ik al mijn goederen overgebracht had, zond ik de heer die het vorige gekocht had, de sleutels van het huis, opdat hij het gereed zou kunnen maken om er in te trekken, waarover hij zeer tevreden was, en mij vriendelijk liet bedanken. Maar hij zette mij zeer spoedig mijn vriendelijkheid betaald en zond mij een dagvaarding, omdat ik een klein, lief boompje, dat ik zelf geplant had, had meegenomen. Satan viel mij aan vanwege deze zaak, om mijn mes te nemen en een ander boompje dat ik ook geplant had, bij de grond af te snijden. *Maar de wraak komt God toe en Hij zal het vergelden.* En zo ondervond ik het, want in minder dan negen maanden, waren mijn opvolger en zijn huisvrouw beiden in hun graf, en het huis andermaal verkocht. Zij deden mij verhuizen, en God deed hen verhuizen. Maar mijn tijd roept mij elders.

Beminde, vaarwel. Altijd de uwe,

Wm. Huntington. S.S.

DERDE BRIEF, aan de eenzame mus

Waarde vriendin!

Ik eindigde mijn vorige brief met mijn oude woning, ik zal nu deze nieuwe brief beginnen met mijn nieuwe woonhuis. Daar mijn nieuwe verblijf veel groter was dan het vorige, zo was mijn weinige huisraad daarin als verloren. "Hetgeen krom is, kan niet recht gemaakt worden, en hetgeen ontbreekt, kan niet geteld worden", Pred. 1 : 15. Echter, Gods nooit feilende en altijd wakende voorzienigheid, die mij overeenkomstig het woord van Zijn belofte onophoudelijk gevolgd, en al mijn dagen over mij de wacht gehouden heeft, vertoonde Zich zeer kennelijk ook in die tijd.

Een juffrouw van buiten de stad zond mij in een brief een banknoot van veertig pond. Een heer in de stad gaf een fraai nieuw bureau en twee mahoniehouten leuningstoelen. Een ander zond mij een mooie nieuwe kamerstoel, met gevoerde rug en zijden, met een mooi overtrek en kussen. Terwijl een ander, die mijn nieuwe woning kwam zien, zei: "Mijn vriend, ik denk dat u een vloerkleed voor deze grote kamer zult nodig hebben", en hij gaf mij een briefje van tien pond, om er één te kopen. En hier moet ik mijn Eben-Haézer oprichten, en zeggen met de vrome profeet van de oude dag: *"Tot hiertoe heeft ons de Heere geholpen."*

Maar dit getij van voorspoed moet niet blijven duren. Ik moet beproefd worden. Ik moet mijn les leren in de smeltkroes der ellende, en mijn preken maken door Gods krachtige toepassing en mijn eigen zielsondervinding, om tot dat doel met gezag te kunnen spreken, en opdat mijn hoorders, Gods Vaderlijke goedertierenheid en gestrengheid die mij volgt en in mij werkt, mogen zien zowel als het door mij te horen verhalen. De

zonen van Elia, moeten de geest van Elia op Eliza zien rusten, voordat zij hem kunnen ontvangen en vereren als zijn opvolger.

Ik werd ziek, en moest enige tijd het bed houden. En drie, vier jaren achtereen, had ik vele ziekten in mijn huisgezin, nu de ene, dan de andere. En de doktersrekeningen liepen hoog op. Behalve een jong kind bij een voedster, had ik er vijf nog op school, en drie, het één na het ander, in de laatste tijd dood. Mijn oudste dochter had ik op een school te Greenwich. De bestuurster van die school werd door vele mensen geprezen, vanwege haar milddadigheid ten opzichte van mij, doordat zij voor waarheid vertelde, dat zij mijn kind voor niets opvoedde. Hoewel ik haar jaarlijks zestien guinies betaalde, al de tijd die zij daar was, met één guinie pandgeld bij haar eerste komst, wat jaarlijks twee guinies meer was dan zij ontving van de helft van haar scholieren.

Een kleine jongen die ik bij een zoogvrouw uitbesteed had te Walworth, werd zeer begeerd door een juffrouw in die streek, zodra hij maar gespeend kon worden. Ik willigde deze begeerte in, en zij voedde hem op, en hield hem drie of vier jaren. Ook zij won de achting van vele van mijn vrienden, omdat zij één van mijn kinderen voor niets hield, om mijn grote huisgezin wat te verlichten. Maar God weet, dat ik haar betaald heb naar evenredigheid van twintig pond per jaar, voor iedere dag dat zij hem hield. Zo deden sommigen de wonderbare Voorzienigheid mij begunstigen waar zij zich nooit vertoonde, terwijl anderen die geheel en al loochenden. Ja, sommigen verbrandden het verhaal daarvan, waar zij wezenlijk verscheen. "Ik ben velen als een wonder, maar Gij zijt mijn sterke Toevlucht", Psalm 71:7.

Omstreeks die tijd ging ik mijn lieve vrienden, de heer en mevrouw Baker in de Oxfordstraat, een bezoek brengen. Zij waren het, die van de tijd af dat God mij het eerst in hun consciënties had doen openbaar worden, tot op het tegenwoordige ogenblik, mij nooit verlegen hadden gelaten, noch zich van mij onttrokken. Want toen de kerk in aanbouw was, en er voortdurend geld nodig was, zolang zij een schelling in huis hadden, kon ik verzekerd zijn dat zij mij die zouden geven. God liet hen nooit een kruimpje van het brood des levens hebben dan onder mij, en zelden is er een kwart jaar over mijn hoofd gegaan in deze laatste zestien jaren, dat ik niet enige hulp van hen nodig gehad heb. Zó had God ons aan elkaar verbonden.

Zij hadden geen kinderen van henzelf, en zo gebruikte God hen om voor mij te zorgen en te arbeiden. Want zo dikwijls ik als Issaschar was, neerliggende tussen twee pakken, zo was mijn standvastige loop naar hen toe, om troost, medelijden en hulp. Ja, wanneer soms de zorgen de slaap uit mijn ogen hielden, heb ik hen meermalen opgeroepen, te drie of vier uur 's nachts of in de morgenstond. Nu eens om een deel van mijn pakken te helpen dragen, dan weer om met hen tot God te bidden, of Die het wilde doen. Deze vrienden waren in die tijd mijn grootste en voornaamste schuldeisers. Maar ik wist, dat ik in hun handen niets te vrezen had, en dat zij liever zichzelf zouden laten omkomen door gebrek, dan mij te zien sterven in de gevangenis.

Maar deze vrienden werden in die tijd in zware beproeving gebracht. God liet hen vele verliezen in de handel toekomen, door aanhoudende bankroeten en kwade schulden. En wat nog wat meer vuur onder de smeltkroes bracht: een bloedverwant die hen zeer na was, werd verstandeloos, hij moest in een gekkenhuis worden opgesloten op hun kosten, en dat vele jaren lang, en moet nóg door hen onderhouden worden. Hij is op hun handen gelegd, zoals ik en mijn belangen op hun rug. Maar God ondersteunde hen, schraagde hen, maakte hen gedwee, vertroostte hen, en hield hun ziel in het leven onder al hun

bezwaren. Vele pogingen zijn in het werk gesteld, zowel van mensen als van duivels, om verdeeldheid tussen ons te zaaien, maar alles tevergeefs. Want alles wat ik hen voorzegde, werd door God steeds bevestigd, en hun vertrouwen, dat ik een dienstknecht van de Heere was, wankelde nooit.

Dit één en ander bond ons samen, zowel voor de tijd als voor de eeuwigheid, en wij zijn overeengekomen om als God wil, ook in de dood niet van elkaar verwijderd te zijn. Want enkele jaren geleden hebben zij en ik en mijn vriend Chapman te Petersham ingetekend voor, en gekocht een stuk land in die streek, waar wij een grafstede gebouwd hebben, onder bestuur van Mr. Chapman. En daar hopen wij, zo de Heere het toelaat, samen te rusten in het stof, totdat de bazuin van de Archangel het Evangelie zal doen zwijgen, en het eeuwige jubeljaar zal uitroepen voor het verbondszaad van de Zoon van God.

Maar ik moet terugkeren tot een andere strijd in de verdrukking, want men kan het leven niet doorkomen zonder die. Een vrij aanzienlijke som geld werd mij opgevraagd door één van mijn schuldeisers, met bijgevoegd verzoek om die spoedig te betalen, daar hij het zeer nodig had. In die tijd was mijn beurs geheel leeggemaakt door de aankoop van het één en ander aan huisraad, en ik had nog verschillende dingen meer nodig. Echter, het geld moest er zijn, en het was één honderd en zestig pond. Mijn hart kromp weg als ik het hoorde.

"Wat moet ik doen, James?" vroeg ik.

"Wat doen?" zei hij, "je moet betalen, de vrouw die het opvraagt heeft het niet nodig, zij krijgt geregeld haar interest, en heeft geen gevaar om het kapitaal te verliezen. De duivel heeft haar aangepord, met inzicht om je te plagen."

"Maar", hernam ik, "waar zal ik honderd ponden krijgen, James?"

"Wel", zei hij, "je zult die hebben van James Baker."

"Kun je honderd ponden missen?" zei ik.

"Ja", zei hij, "en nog wel honderd erbovenop, het ligt daar in mijn pakhuis, het kostte mij tachtig pond bij inkoop, en het is nu de goede tijd om het te verkopen."

Hij verkocht het, en het bracht honderd en één pond op. Het overige deed hij er bij, en ik bracht het naar de persoon, die het opgevraagd had. Zij kocht daarvoor een rentebrief van twee honderd ponden, waarvoor zij twee honderd en twee pond moest betalen. In die weg werd mijn vriend één en twintig pond bevoordeeld door mij te dienen, en zij verloor bijna zoveel, door mij te bedroeven.

Nu zette satan een andere strik voor mijn voet, en ik liet er mij, hoewel tegenspartelende, in vangen. Maar onophoudelijke aandrang dreef mij als een os ter slachting, en als een dwaas tot de tuchtiging der boeien. Spreuken 6 : 1, 2; 11 : 15; 17 : 18; 20 : 16; 22 : 26; 27 : 13.

De strik was deze: Iemand had met een ander gesproken, om een vriend van hen beiden, die in schulden stak, honderd en vijftig ponden te lenen. Die man wilde het voorschieten, onder voorwaarde, dat ik voor de helft zou instaan. Ik deed dat, en zo zijn de lippen eens zots een strik voor zijn ziel. Deze borgtocht kostte mij menige bange zucht, want wij verloren alles, en kregen geen penning terug. En om mijn ongeluk te volmaken, zo kwam een andere man die sinds kort van buiten was gekomen, en in de stad een winkel had opgezet, mij bezoeken. Hij was nog maar pas in kennis met mij gekomen, en vroeg mij enkele guinies te leen, die hij ongetwijfeld de andere week beloofde terug te geven. Maar deze vriend verdween diezelfde dag uit mijn gezicht en ik heb hem nooit meer gezien. "Een arm man, die de geringen verdrukt, is een wegvagende regen, zodat er geen brood zij", Spreuken 28 : 3.

En aangaande die andere man, voor wie mijn vriend en ik borg waren gebleven, hij ging in korte tijd bankroet, en raakte alles kwijt. Maar de onveranderlijke voorzienigheid van mijn God was zodanig, dat de duivel nooit in staat was, een bankroetier van mij te maken. Mijn onwankelbare Kassier, die mij in zes benauwdheden had bijgestaan, liet mij niet verlegen in de zevende. Want een bejaarde dame in de stad werd ziek, en begeerde mijn toespraak in haar ziekte. Zij was enige tijd onder mijn gehoor geweest, en toen zij overleden was, kwam een heer mij bezoeken, en betaalde mij tien ponden, die zij mij bij testament vermaakt had. En korte tijd daarna zond een juffrouw op het land mij veertig pond. Een zeer getrouw en toegenegen vriend in de stad, die ontelbare malen in mijn noden heeft voorzien, gebod mij naar een meubelmaker te gaan, en een ladetafel voor mijn kleren te bestellen, een schrijfflessenaar, enz., en bovendien, toen ik afscheid van hem nam, gaf hij mij veertig guinies in mijn zak.

Zo werd een opeenvolging van rampen gevolgd door gedurige zegeningen. Want zo zeker als tegenspoed in de voorhoede was, zo zeker leidde voorspoed in de achterhoede. "Het hart kent zijn eigen bittere droefheid, en een vreemde zal zich met zijn vreugde niet vermengen." Nimmer of nooit heeft de Heilige Geest mij Zijn krachtige tussenkomst geheel en al onthouden in tijden van zwaarigheid, en nog nooit heeft God een doof oor getoond voor mijn gebed, of mij verlossing laten ontbreken in mijn zwaarigheden, hoewel Hij mij er bij tijden lang onder heeft laten tobben. "Velen zijn de tegenspoeden des rechtvaardigen, maar uit die alle redt hem de Heere."

Nu kom ik weer tot een ander kruis. God nam één van mijn kinderen weg, het stierf bij mijn vriend Chapman te Petersham in huis, en werd begraven in die plaats, waar wij later onze grafkelder gebouwd hebben. Toen dit ongeluk voorbij was, werd ik ziek en moest enige tijd het bed houden. Kort daarop werd mijn dochtertje uit school thuis gebracht met de koorts, daar zij verschillende maanden mee bezocht bleef. Maar nadat mijn geloof en lijdzaamheid enige tijd op de proef waren gesteld, zo richtte God haar weer op.

Omstreeks deze tijd had ik een kelder laten graven, en een kamertje erboven gebouwd. Bovendien liet ik een oven zetten, en een koperen ketel daarop, ook had ik enig gereedschap gekocht, om bier te brouwen. Dit alles kostte mij niet minder dan twee honderd ponden.

Enige tijd daarna brak de koorts uit op de school waar mijn zoons waren, en drie van hen kwamen naar huis. De één was ernstig en langdurig ziek, zodat ik in korte tijd rond

de zeventig pond aan dokter en apotheker te betalen had, voor bezoeken en drankjes, zowel voor mij als voor mijn kinderen. Neem hierbij, dat nog vijftig pond geleend geld opgevraagd werd, niet omdat het nodig was, maar uit persoonlijke boosheid. Wij deden ons best om dit bij elkaar te krijgen, en lieten de man weten, waar hij het kon halen, maar het lag daar geruime tijd eer het weggehaald werd. De moeite kwam bij die persoon niet voort uit vrees om het kwijt te zullen zijn, maar hij had veel meer moeite en smart, dat ik in staat was om het terug te geven. "Door kwaad gerucht en door goed gerucht, als verleiders en nochtans waarachtig."

Maar mijn God verscheen weer, een vriend in de stad gaf mij dertig ponden. Ook was er een oud heer, die een tijd lang onder mijn gehoor gekomen was, en die jarenlang in een kerk in de stad lidmaat geweest was. Maar ik geloof dat het God behaagde, het werk in zijn ziel onder mij te verlevendigen, want hij bezocht mij nu en dan aan huis, en sprak daarvan, en klaagde dikwijls dat de wereldse zorgen, lange tijd het goede werk in hem hadden verduisterd. Deze kwam te sterven en vermaakte mij bij testament vijftig ponden, en aan enkele andere behoeftige mensen sommige andere legaten. "Geniet het goede ten dage des voorspoeds, maar ten dage des tegenspoeds ziet toe. Want God zet de ene tegenover de andere."

Zeer beminde, genade, barmhartigheid en vrede zij met u, dit is de bede van de uwe, in verbondsliefde,

Wm. Huntington. S.S.

VIERDE BRIEF, aan de eenzame mus

Waarde vriendin, in eeuwige vriendschap!

Ik besloot mijn laatste brief met het geluid van een overvloedige regen, "de kleine heuvel was bevochtigd geworden met een plasregen van zegen", Ezech. 34 : 26, en mijn ziel met een overvloed van vrede.

Om nu mijn verhaal voort te zetten moet ik u melden, welke uitwerking dit alles had op de schuldboeken van mijn schuldeisers. Daar ik, door de goede hand van mijn God over mij, de schuld op de kerk had kunnen verminderen tot op drie honderd pond, zo was mijn vriend Baker nu nog mijn enige schuldeiser, en van hem had ik niets te vrezen.

Ik achtte nu, *dat ik het paard bij de kop had*, zoals het spreekwoord zegt. Ik kon nu schuldeiser en schuldenaar tegenover elkaar zetten, en de schaal naar mijn zijde zien overhellen, zodat ik niet behoefde te vrezen, dat enig vriend iets aan mij te kort zou komen, doordat het God behaagde, mij door de dood weg te nemen. Ik had veertig pond gegeven tot handgeld, om één van mijn zoons als werkmans in de leer te doen, en nog twintig pond aan een japonmaakster, voor mijn oudste dochter. Ook had ik een begin gemaakt om mijn onnodige uitgaven in te korten, ik bedoel en heb op het oog, het preken voor anderen.

Enige jaren lang was ik voor iedereen loopjongen geweest, wie mij ook verzocht, ik werd gedurig verzocht te preken voor één of andere collecte. En waar ik ook op verzoek ging preken, kon ik er haast zeker van zijn, dat er zo iets te doen was. Soms moest ik een collecte afgeven voor de predikant, soms om de schuld te verminderen of af te doen

op een kerk, soms eens voor de armen, maar altijd voor het één of ander iets. En gewoonlijk werd ik verzocht het eerst in mijn preekplaatsen af te kondigen, omdat zij meer hoopten op de beurzen van mijn volgelingen, dan op die van hun eigen volk.

Een preekplaats was zeer onlangs gebouwd en geopend, een paar mijlen van Uxbridge in Middlesex. Er was geld voor opgenomen, wat het volk begeerde af te lossen, en om die reden werd het plan gemaakt, om jaarlijks op een gezette dag twee predicates te laten doen, en dan bij iedere predicatie een collecte voor dat doel te laten houden, wat hen dacht het beste middel te zijn om de kerk van de schuld te ontlasten. En zo werd ook ik gevraagd om daar tot dat doel te komen. Ik reisde daarheen op mijn eigen kosten, en werd geherbergd bij één van mijn vrienden te Uxbridge. Ik preekte in de voormiddag, en een heer uit Londen moest in de namiddag de predicatie doen. En als ik juist onderricht ben, collecteerden zij onder mijn dienst veertien pond, hoeveel zij onder die andere heer ontvingen kwam ik niet te weten, omdat ik direct na mijn werk gedaan te hebben, vertrok.

In het volgende jaar werd op die plaats een predikant verzocht van grote vermaardheid. Hij beloofde zelf te komen, of zijn kapelaan te zullen zenden, op deze voorwaarde, te weten: zij moesten beloven, "die kerel Huntington nooit meer onder hen te laten prediken." Het voornaamste lidmaat van die kerk, gaf daaraan zeer onderdanig gehoor en beloofde, mij daar niet meer toe te laten. "Wie kan voor nijd bestaan?"

Die goede man stelde niet alleen deze voorwaarde, maar bedong ook, dat de reiskosten moesten vergoed worden, waarin hij meer wijsheid betoonde te hebben, dan ik had gehad. En ook dit willigden zij in, wetende, dat de arbeider zijn loon waardig is.

Toen de tijd voor de jaarlijkse predicatie kwam, ging de kapelaan er heen, preekte, en drong de collecte met kracht aan. En nadat het onderhoud van de prediker, reiskosten, enz, er van afgetrokken waren, bleef er twee stuivers over voor de schuld van de kerk. Noch hun gedane belofte, noch hun consciëntie, wilde hen meer toelaten, om mij weer te vragen. En wat de kapelaan aangaat, zij vonden (in de zaken van geld) hem een onnutte dienstknecht te zijn. En daarom beraadslaagden zij, om de jaarlijkse collectepreek vanaf die dag voor altijd af te schaffen, wat een beter werk was, dan die op te zetten.

Tevoren was ik dikwijls verzocht te preken in de kleine St. Helenakerk, waar ik om zeven uur 's morgens op de dag des Heeren preekte. Deze dienst was lange tijd hiervoor ingesteld voor de dienstboden, die vanwege hun huiselijke bezigheid de dienst op de gewone tijden van openbare godsdienst, niet konden bijwonen. Degenen die mij uitnodigden zeiden mij, dat de meesten van hen die de dienst hadden helpen oprichten, dood waren. En dat, wanneer zij een collectepreek voor dat doel hadden laten doen, zij zelden meer dan twintig of dertig schellingen hadden ingezameld. Ik beloofde hen dat ik eens komen zou, ging en preekte daar, en had een goed gehoor. Niet lang daarna werd ik weer verzocht, en de kerk was zo vol, dat een groot aantal geen plaats kon krijgen, en voor zoveel ik vernam, collecteerden zij tien pond.

Daar zij voortdurend kwamen om mij te nodigen, zo ondervroeg ik hen eindelijk eens, wie alzo de predikanten waren, die daar kwamen preken. Zij noemden hun namen, maar ik kende niet één van hen. Zij vertelden mij ook, dat zij één guinie kregen voor elke predicatie, en dat zij predikanten van de ring waren. Maar doordat ik geen ring-predikant was, moest ik het werk voor niets doen. Mijn werk was de guinies bijeen te preken, terwijl het werk van die ring-predikanten was, ze weg te preken.

Ik dacht aan de historie die ik eens las van een man die aardappelen in het vuur gelegd had om te braden, terwijl een aap die daarbij zat, het aanzag. De aap kreeg zin in de aardappels, maar omdat hij vreesde zijn eigen poot te branden, nam hij de kat bij haar voorpoot, en trok met die poot de aardappels uit de as en at ze toen op. Wie de aap was, wist ik niet, maar ik was de kat. Op het laatst begon mij dit te vervelen, maar zij kwamen al weer en verlangden dat ik weer eens zou komen preken. "Er zal zeker weer een collecte zijn?" zei ik.

"O ja, mijnheer!"

Ik zei: "Ik twijfelde er niet aan. Maar wees verzekerd, ik wil niet langer de poot van de kat zijn." Zij gingen heen en ik heb hen niet meer gezien.

Korte tijd daarna vernam ik, dat de dienst was opgehouden, alhoewel ik denk dat zij die tot nu toe hadden kunnen volhouden, als de ringpredikanten net zo goedkoop hadden gearbeid als ik. Enige jaren aaneen vermoeide ik mij dan hier dan daar collectepreken te doen, nu voor de ene, dan voor de andere predikant. "Overal en in alles ben ik onderwezen", zegt Paulus, en zo ging het ook mij. Maar de overeenkomst met de kapelaan, en de ringpredikanten die het opgaven toen zij geen geld meer kregen, bepaalde mij om het besluit te nemen, niet meer voor niets te preken. In het bijzonder nadat mij bericht was, dat enkele zogenaamde predikanten rustig thuis zaten en met mij de spot dreven, terwijl ik voor hen bezig was met preken en geld te bedelen. En met recht mochten zij dit doen. Want wie anders dan een dwaas zou, zo God hem gebruikt had om een kooi schapen bijeen te brengen, die schapen van de ene plaats naar de andere leiden, om ze te scheren en hun wol geven aan mensen, die hij niet kende, noch wist wie, noch van waar zij waren? God zij gedankt! Door deze omstandigheden heb ik geleerd, wijzer te zijn. Ik houd mijn schapen thuis, en scheer ze als het tijd is en houd de wol voor mijzelf. En zeker, niemand heeft meer recht op de wol, dan degenen, die dag en nacht arbeiden om de schapen te scheren. En ik ben ijdel genoeg om te denken dat ook zichzelf, mij liever het voordeel gunden dan iemand anders.

Menige reis heb ik gedaan van honderd, tweehonderd en driehonderd mijlen, die mij tien, twintig, ja soms dertig pond per reis gekost heeft, terwijl ik intussen gedurende mijn afwezigheid een pond en vijf schellingen per week voor een plaatsvervanger moest betalen. Maar tegenwoordig bepaal ik mijn werkzaamheid niet tot iedere plaats waar ik verzocht word, maar alleen waar ik wel bekend ben, en waar arme, hongerende zielen te voeden zijn, voor dezen is mijn mond open, en voor mij hun hart. God heeft niet in ieder huis zonen des vredes.

Beminde, vaarwel.

W. Huntington. S.S.

VIJFDE BRIEF, aan de eenzame mus

Waarde Vriendin!

Mijn vorige was wat lang, en dat over een onderwerp van zo weinig belang. Mijn genegenheid tot kwinkslagen voert mij dikwijls te ver weg. U die mij kent, zult mij dit ten goede houden, en u zult er door gezien hebben hoe nodig het was, dat een nieuwe

last mij op de schouders gelegd werd. Wij hielden een vergadering om te beraadslagen om enkele zakken meer op de molen te doen. Deze tweede additie (optelling), of liever deze tweede editie van lasten met addities, zal ik nu gaan verhalen. Het lezen daarvan zal u iets doen gevoelen van de last die ik had, zoals het gewicht daarvan gevoelig op mij drukte. Door de opkomst in de kerk, die hoe langer hoe meer groeide, was de hitte op die plaats soms bijna onverdraaglijk, wij dachten daarom dat het nodig was de kerk te vergroten.

Er was een stuk grond over, tegen de oostelijke muur van de kerk, vijfendertig voet breed en vijfentwintig voet lang, en daarop stond niets dan een afdak. Wij beproefden of wij dit stuk grond konden kopen, menende aan die zijde de muur door te breken, en zo de kerk te vergroten. De heer, die deze grond in erfpacht bezat, werd daarover ondervraagd, en hij kwam mij met een bouwmeester opzoeken, om met mij en enkele van mijn vrienden te spreken, en gaf ons te kennen, dat hij gewillig was ons van dienst te zijn. Wij vroegen dus, op welke voorwaarden en hoeveel hij van ons eiste voor grondpacht, waarop hij zei, dat hij het gezet had op één honderd guinies per jaar. "De hemel, ja de hemel der hemelen zijn des Heeren, maar de aarde heeft Hij der mensenkinderen gegeven", Psalm 115 : 16. En zo ondervond ik het. Want zij waren vastbesloten er zoveel van te maken, als ooit mogelijk is.

Men heeft mij gezegd, maar ik kan het niet met waarheid verzekeren, dat al de grond, waarop een rij huizen staat, waarvan mijn kerk deel uitmaakt, jaarlijks niet meer huur aan de hertog van Portland opbrengt dan veertien pond, maar als het naar evenredigheid mocht verhuurd worden, zoals mij gevraagd werd voor dat ene stuk, zou het denk ik, niet minder opbrengen dan tienduizend pond per jaar. Maar zoals Kanaän een knecht der knechten moest zijn, zo zou ik een huurder van huurders hebben moeten wezen. Met de ondervinding dan, dat er niets kon uitgericht worden met de aardebezitters, zo keerde ik mijn ogen naar een andere weg, en besloot mijn "opperzalen in de hemel te bouwen", Amos 9 : 6, waar meer ruimte was en minder huur te betalen. Mijn vrienden keurden dat ook goed, om de kerk namelijk een verdieping hoger op te trekken en galerijen daar rondom te maken.

Het eerste, dat ons nu te doen stond, was iemand te vinden, om dit plan uit te voeren. En weldra was ons een man als bekwaam zijnde opgegeven, om dat te doen. Maar wat mij het meest drukte was, vanwaar de kosten te vergoeden, "want de verwoesting der armen is hun armoede." Bovendien waren mijn schouders zeven à acht jaar doorwond geweest, en pas onlangs wat begonnen te helen, maar zij bleven nog zeer gevoelig en teer. Ik vreesde meer om daar een vernieuwende last op te nemen, dan voor de hitte van de dag, want het mocht eens gaan zweren, en dan zou ik maar ten doel gestaan hebben, aan de beschuldigingen van de duivel, als ongeneeslijk. Maar toen de kosten beraamd waren, scheen het zo verschrikkelijk niet. De aannemer zei mij, het zou ongeveer vierhonderd pond belopen, maar dit was slechts een lokaas om mij vooruit te trekken. Maar omdat de man dikwijls onder mijn gehoor zat, meende ik dat iemand die de stralen van het licht kon uitstaan, en de kracht van de waarheid verdragen, niet licht met opzet en moedwil een dienstknecht van Christus zou willen of kunnen bedriegen.

Maar "zij schieten naar de oprechten in verborgene plaatsen; hun binnenste gedachte en hun hart is diep", Psalm 64 : 6, "scherper dan een doornheg", Micha 7 : 4.

*Als wijsheid waakt,
aan wijsheids poort. De argwaan slaapt,
en geeft aan eenvoud last, daar goedheid denkt geen kwaad. Milton.*

Het is niet goed, een anders koren te meten met onze schepel, zij die de efa verkleinen en de sikkal vergroten, zullen dit blijven doen, totdat zij de maat van hun vader vol gemaakt hebben.

Wij begonnen aan het werk, en het ging zijn gang. Tot hiertoe had de last op eigen bodem gestaan, dat is met andere woorden: niet alleen lag de zorg op mij voor de kerk, de zorg van een talrijk huisgezin, en een geruime tijd de meeste zorg voor de armen, totdat zij mij armer gemaakt hadden dan zij zelf waren. Maar bovendien had ik nog de hele last van de kerkschuld, en tienduizend zorgen, om van die last af te raken.

Velen, die zagen met hoe grote weerzin ik mijn schouders andermaal boog onder die last, gaven mij de raad, om de milddadigheid van mijn vrienden eens te beproeven, en te zien of zij hun schouders niet zouden willen lenen tot dat werk. Dit keurde ik gretig goed. Maar wij besloten ons slechts te bewegen in de kring van onze eigen bekenden, en alleen tot hen te gaan die onder mijn gehoor kwamen, en niet bij anderen. Om zo andere predikers hun eigen wol te laten houden. En aan deze regel hielden wij ons. Op enige andere heuvel van Sion, op de weg der heidenen of in enige stad der Samaritanen kwamen wij niet. Zo gingen wij op weg om in te zamelen, en terwijl het werk aan de kerk vorderde, zag ik meer en meer de noodzakelijkheid om in deze weg van roeping voort te gaan. Want zeer spoedig ondervond ik, dat ik in handen was van iemand die geen medelijden had met mijn schouders, noch meer mededogen met mijn beurs, dan een vertoornd God mededogen zal hebben met een geveinsde in Sion. En tot eer van God en tot lof van Zijn volk moet het gezegd zijn, dat niet één die wij bezochten, ons donker aanzag of enig ontevreden gelaat toonde, of ons ledig wegzond. Zij waren zo mild voor mij met hun beurs, als ik voor hen ben op de predikstoel met een ontspringende kruik, en wij ondervonden het bedelen als een aangenaam werk. Bovendien hield God ons in zo'n verkwikkende gemoedsstemming met de broederen, dat wij vele geestelijke dingen zaaiden, terwijl wij het uitwendige maaiden, zodat zij niet minder verblijd waren met ons bezoek, dan wij met de roof van hen, en na enige dagreizen rondgegaan te hebben, kwamen wij aan het eind. En als wij neerzaten en het geld na telden, zo ondervonden wij dat het de aanzienlijke som van zevenhonderd pond beliep. "Zo was het Woord van God gewassen en vermenigvuldigd", en had de overhand, niet alleen over zwarte kunst en toverboeken, maar ook over de wortel van alle kwaad. Maar deze bewonderenswaardige en boven verwachting uitvallende milddadigheid, was bij lange na niet genoeg om mij rechtop te doen gaan. "Ik moest ook nog mijn schouder buigen, om te dragen en te dienen onder cijns", Gen. 49 : 15.

Want toen het werk voltooid was en de rekeningen binnenkwamen, waren de vierhonderd pond in zo'n mate aangegroeid, dat het alles tot één duizend twee honderd en dertig pond opliep! Ik geloof dat het het beste karwei en het slechtste was, dat hij ooit onder handen had. Ik kan het niet vergeten, en ik geloof dat hij het ook nooit zal vergeten. Door deze buitensporige rekening werden mijn schulden zeer verzwwaard, en de oorzaak die hij er voor opgaf was, dat ik het werkvolk zoveel eten en drinken had gegeven, dat zij zijn tijd verkwist hadden met dat te gebruiken. En hoewel hij en zijn zonen ook hun deel hadden gehad in mijn milddadigheid, zo zorgde hij dat ik de tijd moest betalen, die zij verzuimd hadden. Ondanks dat wilde ik liever de last van tienduizend van zulke rekeningen dragen, dan het gewicht van zo'n bouwers consciëntie. Het overblijfsel van mijn oude schuld was iets meer dan driehonderd pond, dit nieuwe toevoegsel was vijfhonderd en dertig. En deze gevoegd bij enkele kleine schulden, die gemaakt waren terwijl het werk volbracht werd - naast mijn milddadigheid voor het werkvolk - maakt dat het gewicht van mijn last vervolgens op liep tot rond de negenhonderd ponden. Met deze last begon ik mijn tweede loopbaan. Maar voor ik zo ver gekomen was, kwam er nog een verzwarende bij.

Ik had honderd pond bijeen in mijn zak en dacht het over een paar dagen af te betalen. Een vriend van mij - maar ten onrechte zo genoemd - wist dit, en op een zondagmorgen kwam hij bij mij in de kerkeradskamer en deelde mij mee, dat iemand voor wie ik achting had, in de gevangenis zou gezet worden voor de geringe som van zestig pond, en hij drong er zeer bij mij op aan om hem het geld te lenen, dat ik in mijn zak had. Ik zei hem, dat ik helemaal onbekend was met de omstandigheden van die heer.

"Ik ben er mee bekend", hernam hij, "en had ik duizend pond, ik zou ze hem lenen."

Ik zei: "Ik heb er niets op tegen om ze u te leen te geven."

Daarop kwam er een vriend tussenbeide en berispte hem, dat hij het geld van mij aftroggelde, hij hield echter bij mij aan.

Ik hield vol en zei: "Ik wil het u wel lenen."

Op het laatst zei hij: "Welnu, doe het dan." Zo gaf ik het hem. 's Avonds kwam hij bij mij in de kerkeradskamer met zo'n gezicht, dat ik nooit zal vergeten, en smeed een stuk gevouwen papier op de tafel en vertrok. Toen ik het inzag, merkte ik, dat het een briefje was van die heer, voor wie hij het gevraagd had, en niet van hemzelf.

Enkele dagen daarna ging die heer bankroet en moest in de gevangenis, en toen kwam de hele zaak aan het licht. De man die gevaar liep om zestig pond te verliezen, was de schoonbroeder van hem, die mij het geld afgetroggeld had, zodat het plan goed overdacht en tevens goed uitgevoerd was. Hij, die mij gedrongen had het geld te lenen, bezat zelf enkele duizenden, en hij eveneens, die zijn zestig pond betaald kreeg. En ik kreeg één honderd pond bij de negenhonderd andere. "De kinderen dezer wereld zijn verstandiger dan de kinderen des lichts in hun geslacht", en toch is één kind des lichts wijzer dan alle kinderen der mensen in hun geslacht.

Ik ondervond dat deze vermeerdering van de last zeer zwaar drukte, alleen behalve dan, als ik veel begunstigd werd met de genadige tegenwoordigheid van God. Daar dit ook een stof was voor de oude aanklager om op aan te vallen in iedere tijd van strik en aanvechting, zo besloot ik de rekening eens op te maken van mijn boeken, te weten die ik zelf had laten drukken. Toen dit gedaan was en de waarde van het kapitaal opgemaakt, ondervond ik achthonderd pond waarde aan boeken te hebben, en de uitgever en drukker beiden afbetaald. Ik overlegde bij mijzelf om mij er van te ontdoen en het kopierecht te verkopen. Maar hier deed zich een strijd voor tussen mededogen voor mijzelf en mededogen voor anderen. Aan de ene zijde dacht ik, dat mijn boeken enige dienst konden doen aan mijn talrijk huisgezin, dat na mijn dood mocht overblijven, daar ik niet kon verwachten hen iets anders na te laten. En aan de andere kant, altijd schuld te hebben was een pijnlijke last, en als de vrees om zo te sterven mij kwam aanvallen, dan werd de slaap soms uit mijn ogen gedreven. Ik besloot dus ze te verkopen. Maar tot wie kon ik mij daartoe wenden? Want ik overdacht, dat die ze kopen zou, enig geld in voorschot diende te hebben, daar er enigen misschien lang onverkocht konden liggen. Zo stelde ik bij mijzelf de prijs vast tegen vierhonderd pond, niet meer en niet minder, en toen sprak ik er over met een boekhandelaar in de stad, die bereid was ze daarvoor over te nemen. Hij betaalde mij het geld en daarmee bracht ik mijn schuld tot op een weinig minder dan zeshonderd pond. Kort hierna, zond de heer die bankroet gegaan was, van wie boven is melding gemaakt en die honderd pond van mij had, mij vijftig pond terug. En dat was al wat hij ooit terug kon betalen, en het was meer dan ik ooit had durven denken.

Een goede vriend van mij aan het andere eind van de stad gaf mij omstreeks deze tijd twintig pond, en een ander zond mij tien pond, en zo kon ik mijn schuld verminderen tot op vijfhonderd ponden. En daarop bleef die een tijd lang staan, zonder bijvoeging of afdoening.

In die tussentijd smeekte ik gedurig de Heere, of Hij mij met Zijn goedheid wilde voorkomen en dat Hij Zijn dienstknecht in staat mocht stellen om alle wissels te kunnen voldoen, die op mij zouden getrokken worden. En om alles te kunnen betalen wat mij in een rechte weg zou worden afgevraagd. En geloofd zij Zijn Majesteit! op Zijn eigen tijd heeft Hij dit gedaan, zoals in mijn volgende brief zal gemeld worden.

Vaarwel! Barmhartigheid en vrede zij met u. Dit bidt

Die de uwe is en wenst te zijn in de Heere,

W. Huntington. S.S.

ZESDE BRIEF, aan de eenzame mus

Waarde vriendin, in de beste banden!

Als u deze brief ontvangt, mag u wel zeggen zoals Jozefs broeders zeiden toen zij hem zagen: "Zie, daar komt de dromer aan", want ik zal deze doen voorafgaan door het verhalen van een droom.

Op een nacht droomde ik, dat ik in een tuin was, van iemand vergezeld, maar wie dat was, wist ik niet. Deze tuin was ten dele met een muur omgeven en een deel van de muur was omgevallen. Enkele gedeelten van die tuin waren bebouwd, goed beplant en van een overvloedige oogst voorzien, en alles stond op zijn voordeligst. Andere delen van de tuin waren onbemest, vol onkruid en vuiligheid. Hier en daar lagen hopen puin en veel oude schors en versleten planken. En op die woeste en onbebouwde plaatsen zag ik een aantal grote zwarte padden, zo groot als een Jerseykool. Ik stond er niet bij als een ledige aanschouwer maar was bezig met arbeiden, graven en planten. Ik kreeg een werktuig in handen, lijkend op een tuinmansschoffel, en raadde de man die bij mij was, dat hij mij zou helpen om dit ongedierte dood te slaan. En beiden hakten wij er op in als wilde mensen. Ik zag ook, dat ik de ruggen middendoor hieuw van alle padden, die ik raakte, en terwijl wij bezig waren met ze dood te slaan, zag ik anderen wegkruipen, sommigen onder de oude planken, en anderen onder de oude stenen, die tussen de hopen puin lagen. Toen wij alle padden doodgeslagen hadden die wij zagen, zei ik: "Laten we nu graven en al die plaatsen ontruimen waar de padden lagen, en laten we die plaatsen bezaaien en bepoten, en als wij dat gedaan hebben, dan zullen wij een aanval op de andere doen en wij zullen de planken één voor één oplichten en alle padden doodslaan die wij vinden, en dan zullen wij die afmaken, die onder het puin gekropen zijn." Hij keurde dat goed en wij begonnen te graven, maar zeer hard werkende zo ik dacht, maakte ik mijzelf wakker, en ziet, het was een droom. Mr. Jermain van Paddington, en Morgan, één van mijn suppoosten, brouwden die morgen juist bier voor mij. Ik vertelde hen de droom, maar niemand van ons kon er iets van maken.

Het gebeurde kort daarna, dat een heer van Plymouth-Dock in de stad kwam en dikwijls onder mijn gehoor was, gedurende de tijd dat hij in de stad was. Vóór zijn vertrek schreef hij mij een zeer vriendelijke brief en nodigde mij uit om te komen preken in een preekplaats op het Dock, waartoe hij en enkelen van zijn gezin behoorden. Hij schreef mij ook, dat het Evangelie vrij klaar en zuiver bij hen gepredikt werd. Hierover dacht ik na, en aangezien ik tevoren verschillende uitnodigingen had gehad om naar die landstreek te komen, zo werd ik geneigd om daarheen te gaan. En ik twijfel nu geen ogenblik of het was de wil en het welbehagen van God, dat ik moest gaan. Maar omdat het soms grote moeite kostte om iemand in mijn plaats te krijgen gedurende mijn afwezigheid, en daar de brief van de goede heer inhield, dat hun predikant gezond in de

leer was en zeer veel zegen op zijn dienst had, zo leek het mij het beste het verzoek van de oude heer in te willigen en hun prediker naar hier te laten komen om voor mij te doen optreden. Dit werd goedgevonden en ik ging op reis. Maar eer ik op reis ging, was ik zeer gegriefd en voelde de droefheid in mijn gemoed, toen ik de rase verspreiding van de goddeloze gevoelens van Tom Paine zag, vooral daar ik enkele eenvoudige zielen die God vreesden, er een goed eind mee zag weggevoerd worden.

Nooit zag ik zo'n kwade geest zich zo spoedig verspreiden, en ik hoop ook, dat ik er voor bewaard zal worden zoiets ooit weer te zien. Velen van de armere klasse lieten al hun werk varen en gaven alle zorg voor hun huisgezinnen op, totdat zij de dood in de pot brachten. Niet weinig van de oprechte kinderen van God vervielen van de eenvoudigheid van het Evangelie, toen zij zagen dat hele huisgezinnen en hele hopen volk weggevoerd en bewogen werden, evenals de bomen in het woud bewogen worden, alsook dat vele leraars op de stoel en zwermen geveinsden in de banken met die gevoelens meegesleept werden, en het beeld van Christus begon in velen droevig misvormd te worden. En in plaats daarvan vertoonde zich, ingenomenheid met zichzelf, wereldwijsheid, hoge inbeeldingen van gelijkheid, en begeerte om wraak te nemen over allen, die in stand van hen verschilden. Niet weinige belijders, zowel als ander volk, begonnen gezelschappen en samenkomsten te houden, om samen te lezen over de wijsheid van Tom Paine,⁹ zó lang, totdat een vaste samenbinding onder hen was gemaakt, om tegen andere mensen hun vijandschap te betonen. Overal waar dit doordrong, verteerde het de levensgeesten van de godzaligheid en vrat het op. Kinderlijke vreze, teerheid van hart, nauwgezetheid voor God, ootmoed in het bidden, eigenwantrouwen, nederigheid, vriendelijkheid, waakzaamheid, rust, vrede, naarstigheid in het beroep, ijver voor God en lust in godsdienst schenen van velen geweken. Ook sommigen, die ik in mijn hart beminde, werden jammerlijk doortrokken met dit zuurdesem van boosheid en goddeloosheid.

Het is satan om het even waarvoor wij strijden of wat wij voorstaan, als wij maar niet strijden om in te gaan door de enge poort, noch staan in het geloof der heiligen. Toen ik zag wat de duivel uitrichtte en welk voordeel hij deed door met Tom Paine te handelen, werd mijn ziel gegriefd en mijn ijver ontvlamde tegen dit monopolie van satan, en God bekrachtigde mij en schonk mij lust en moed door Zijn Geest om mij daartegen te verzetten. En hoe meer ik hierin bezig was, des te meer werd mij het Woord van God geopend, totdat het de Heere behaagde mij te tonen wat er daarvan in Zijn Woord, over deze ure der verzoeking beschreven stond. Hiermede haalde ik mij veel ongenoegen op de hals. Enkelen die - evenals de Galatiërs - tevoren hun ogen voor mij zouden uitgegraven hebben, beschouwden mij nu als hun grootste vijand, omdat ik hen de naakte waarheid zei. Niet weinigen spogen vergif als een adder, omdat ik aandrang op gehoorzaamheid aan Hem, Die de kop van de slang vertreden had.

Omstreeks deze tijd gaf ik mijn predatie uit over "**de Boeken en de Perkamenten**", en dit verbitterde sommigen nog meer, zodat men zou gedacht hebben, dat het vroegere geroep van Hosanna! nu veranderd was in: *Kruist hem, kruist hem!* Maar Gods knechten hebben beter steun dan het getuigenis of de toejuiching van de mensen. Ik stond op de rotssteen, lang voordat mij óf hun goed-, óf hun afkeuring te beurt viel. Toen de Joden zich verheugden in het licht van Johannes de Doper, vermeerderden zij zijn genade niet in het minst, en toen zij van gedachten veranderden en zeiden, dat hij de duivel had,

⁹ Een grote godloochenaar in Engeland en later in Amerika.

ontnamen zij hem niets. "Wat God doet, dat zal in der eeuwigheid zijn, daar is niet toe te doen, noch is daar af te doen. En God doet dat opdat men vreze voor Zijn aangezicht", Prediker 3 : 14.

Midden onder dit gevoel en onder deze droevige wolk ging ik op reis naar Plymouth-Dock, en de predikant van daar kwam om tijdens mijn afwezigheid voor mij te preken. De man was mij geheel onbekend en is het mij nog tot op deze dag toe. Toen ik op de plaats van mijn bestemming gekomen was, vernam ik, dat er daar een scheuring onder het volk geweest was, waarvan ik tot op die tijd dat ik er kwam, niets geweten had. En terwijl ik daar was, kreeg ik verschillende berichten van het volk van mijn gemeente. Sommigen hadden een grote weerzin tegen wat hij preekte, en anderen waren er ten hoogste mee ingenomen. Voor ik nog die plaats verliet, hoorde ik zeer droevige dingen betreffende hem uit de mond van één van zijn oprechte vrienden, die zich in consciëntie verplicht hield openbaar te maken dat wat hij dreef.

Dit bericht deed mij naar huis gaan met een bezwaard gemoed, en toen ik bij de mijnen gekomen was, zag ik onder het volk een wonderlijk, flikkerende vlam. Maar ik was verzekerd, dat de kolen niet waren genomen van het brandofferaltair, zij waren ijverig, maar niet met verstand. Niets meer dan wild geklap en welsprekendheid, had de verdorven hartstochten van de zondige natuur gaande gemaakt en bracht al deze sprankels voort. En vele arme zielen wandelden in de vlam van dit vuur en in de spranken die zij ontstoken hadden. Maar de vlam van dat licht schijnt niet langer, dan de woorden en klanken van de redenaar kracht doen. De hoorder heeft het verloren eer hij nog op de drempel van zijn huis is. En in de ure des doods en bij de komst van de Bruidegom ter middernacht zal zelfs de herinnering er van verdwijnen. "Wandel in de vlam van uw vuur, en in de spranken, die u ontstoken hebt; dat geschiedt u van Mijn hand, in smarten zult gijlieden liggen", Jesaja 50 : 11. Ik had nu te strijden met al deze doornen en distelen. "Maar de mannen Belials, die zullen altemaal zijn als doornen, die weggeworpen worden omdat men ze met de hand niet kan vatten. Maar een iegelijk, die ze zal aantasten, die voorziet zich met ijzer en het hout ener spies, en zij zullen ganselijk met vuur verbrand worden ter zelve plaatse", 2 Sam. 23 : 6, 7.

Toen ik voorstelde, dat het vuur moest zijn genomen van het brandofferaltair, en dat het de stam van Levi en die er van de Heere toe gesteld waren, toekwam om reukwerk aan te steken, bracht dit de hele vergadering van Korach tegen mij op. En als ik aandrong op onderwerping onder de van God gestelde machten, om der consciëntie wil, maakte dit al de discipelen van Tom Paine gaande. Nu had ik het nodig om gesteld te worden *"tot een scherpe, nieuwe dorsslede, die scherpe pinnen heeft, om deze bergen te dorsen en te vermalen, en om deze heuvelen te stellen tot kaf, om die te wannen, opdat de wind ze mocht wegnemen en de stormwind ze mocht verstrooien, zodat de overgeblevenen zich zouden mogen verheugen in de Heere en zich beroemen in de Heilige Israëls"*, Jesaja 41 : 15, 16. Door de goede hand van God over ons, zagen wij ieder woord van deze profetie nauwkeurig vervuld worden, want toen de dorser aan het werk ging, siste het ongedierte in het stro en het kaf vloog in de hoogte op als de rook van een schoorsteen. Terwijl het zuivere graan niet op de grond maar door een geest van zachtaardigheid, onderling versterkt en op een hoop samengetast neerviel, werden de anderen hier en daar door de inbeeldingen van hun harten verstrooid en in korte tijd waren er niet minder dan vijftien in hun graf. Terwijl het God behaagde mij met dit werk van dorsen bezig te houden, sprak de Heilige Geest deze woorden tot mijn hart: "Zal dan God geen recht doen Zijn uitverkorenen?" "Hoe goed is een woord, gesproken op zijn tijd!" Spreuken 15 : 23.

Ik dankte God en greep moed om verder te gaan met het werk om de bergen te dorsen, en ik wachtte of er meer goede tarwe te voorschijn zou komen als het kaf weg zou zijn. Want er was niet de minste twijfel bij mij, of ik zou nog "profeteren tegen de dikke takken." Ik werd in mijn hoop niet teleurgesteld en mijn verwachting werd niet afgesneden, want zodra de dorsvloer doorzuiverd was, zonden zij die verstrooid waren om deze nieuwe standaarddrager, met vele beloften om hem getrouw te zullen zijn. Maar zij, die niet te vertrouwen zijn in de ware rijkdom, kunnen nooit getrouw zijn in de onrechtvaardige mammon. Want zij bleven veel minder tijd onder hem dan zij onder mij gebleven waren. Dit staat bij mij vast dat dit werk van God was, want enige weinigen onder ons, naar wie men opgezien had alsof zij iets meer waren dan mensen, daar zag men nu van af, omdat openbaar geworden was dat zij minder dan niets en ijdelheid waren. Anderen, die nog verheven denkbeelden hadden alsof zij zelf het koren wel konden dorsen, begonnen een afzonderlijk gezelschap, met het doel om daar oefening te laten houden, maar aangezien dit niet gelukte, kwamen zij met schaamte om de laagste plaats in te nemen. Er waren echter vele eerlijke, arme zielen, die tevoren slechts in de Bijbel konden lezen. Die leerden nu mensen kennen en ontdekten er niet weinigen, die één en al zachtmoedigheid en vreedzaamheid schenen, maar die nu dat schone gewaad kwijt raakten. En de nijd, die in hun binnenste was, vergunde hen niet om dat kleed ooit weer aan te doen.

Gedurende deze storm had ik een schuld van vijfhonderd pond op de kerk, en velen, met nijd vervuld, profeteerden dat ik die last mee in het graf zou nemen. Maar alle mensen weten de gedachten van de Heere niet. Eens, zittende in de preekstoel in de kerk, vroeg ik de Almachtige wat ik toch deze mensen had gedaan, waarin ik hen beledigd had, of wie ik kwalijk had behandeld? En de Geest Gods antwoordde: "Als zij het trouwelooslijk handelen zullen voleindigd hebben, dan zult u trouwelooslijk tegen hen handelen", Jesaja 33 : 1. En zo gebeurde het, want verschillenden gedroegen zich als Sanballat en Tobia. Toen zij moe waren en beschaamd geworden om langer het werk tegen te staan, veranderden zij en boden aan om te helpen bouwen. Maar men kan niet veel vertrouwen stellen in mensen, wiens harten niet gezet zijn om op God te vertrouwen.

Maar de tijd ontbreekt mij. Ik moet dus afbreken en afscheid nemen van mijn zeer geliefde vriendin, met toewensing van alle goeds en met de belofte, dat zodra mijn hoofd en mijn hand genoeg bouwstoffen voor een andere brief kunnen bijeenbrengen, de postbode naar alle waarschijnlijkheid weer zal komen om een paar schellingen te vragen. En ik hoop, dat God u daardoor zal brengen om te leven door het geloof, zowel als *uw onderdanige dienaar*,

W. Huntington. S.S.

ZEVENDE BRIEF, aan de eenzame mus

Zeer geliefde in de Heere Jezus!

Nadat enkele personen die mij veel kwaad gedaan hadden, terugkeerden en hun hulp aanboden, had ik een andere droom, of liever, de oude droom werd weer herhaald. In de droom dacht ik, dat ik op hetzelfde stuk grond was waarop ik tevoren geweest was. Ik stond in het midden van de hof, daar waar die mooi beplant en in een zeer vruchtbare staat was, terwijl de buitenzijden rondom waren bedekt met hopen puin, waarin de grote, zwarte padden verborgen waren. Dit puin weg te ruimen en buiten de omheining

weg te brengen en de padden dood te slaan, was het werk dat mij te doen stond. Het stond bij mij vast, dat God diegenen weer zou troosten, die treurden over de verbreking van Jozef en rouw droegen over zijn zoon Efraïm. En dat daarentegen zij die zich verblijdden in Sions rampen, moesten overgelaten worden om door de Heere gestraft te worden: "Wie u ontvangt, ontvangt Mij", zegt Christus, "en wie u verwerpt, verwerpt Mij." Zo sloegen wij dan als één enig man de handen ineen om de verwerpers van de ontvangers af te zonderen. De levende stenen stapelden wij opeen, en het puin brachten wij buiten de heining. Ter volvoering van datzelfde werk werd Absalom toegelaten om tegen David op te staan te Jeruzalem, en tot datzelfde doel liet God de valse apostelen in de kerk van Korinthe komen.

Terwijl dit duurde, was het werk van Simson om te spelen voor de Filistijnen. Lange tijd was ik het voornaamste onderwerp van een zondagsblad, en enkele jaren lang was ik het aas, wekelijks of maandelijks, voor een gezelschap spuitgasten, die het Westminsterplein daarvoor huurden. Zo ik goed onderricht ben, hebben de hoofden van die club, geholpen door enige weinige aanplakbiljetten, op één avond dertig pond bijeenverzameld van een opeengedrongen menigte volk. Die ieder zes stuivers de persoon betaalden voor het vermakelijke spel. Zo heb ik op de één of andere wijze, dwazen bezig gehouden en stof verschaft voor vermaak, meer dan zeven jaren aaneen, wat hen brood in hun spinde opleverde. Velen van hen zouden honger hebben moeten lijden, als Gods genade mij niet verwekt had om hen deze hulp te geven, waarvoor zij mij nooit bedankt hebben, noch het hebben willen erkennen. Toch zijn deze ondankbaren niet de enigen, die een verplichting aan mij hebben. Er zijn vele jonge bastaardmissionarissen, die in één nacht groot worden en in één dag dood. Want als zij in de stad kwamen om te preken, zouden zij het soms moeilijk genoeg gehad hebben om dertig of veertig minuten bezig te blijven, als zij niet enige schimpscheuten over mij hadden kunnen toevoegen om hun redenen samen te binden, en die gelegenheid was hen welkom.

Maar om terug te keren. Terwijl een menigte zich verblijdde vanwege de geringe opkomst in mijn kerk en de schijnbare vermindering van mijn inkomsten, bewoog God de harten van mijn vrienden om bij te dragen tot de aflossing van de schuld op de kerk. Zij gaven mij rond de vierhonderd pond, en korte tijd daarna liet iemand mij nog tweehonderd pond na in zijn testament. Hierdoor werd de schuld geheel afbetaald en ik hield nog wat over. Het is een slechte wind, die voor niemand goed waait. Door middel van deze wannende wind zuiverde God niet alleen de dorsvloer, maar ook mijn schuld werd weggevaagd.

Velen van Gods volk, die enige tijd verwonderd gestaan hadden over dat vreemde vuur, en zo tussen die beide op twee gedachten hinkten, kwamen tot een besluit, omdat zij zagen hoe spoedig de kaars van de goddelozen uitging. Ineens werd die uitgedoofd en wij hoorden er niet meer van, en daarop keerde de genegenheid van het volk weer tot mij. Dit bracht mij in het spoor van de ondervinding van Paulus, daar hij zegt: "Ik ben grotelijks verblijd geweest in de Heere, dat u nu eenmaal wederom verwakkerd zijt om aan mij te gedenken", Filipp. 4 : 10. Zij spraken met die heer aan wie ik mijn boeken verkocht had, en die verkocht ze weer aan hen en gaf bovendien nog een aanzienlijke som. Zij maakten niet slechts een intekening om de boeken terug te kopen, maar brachten een fonds bijeen om enigen van de boeken die uitverkocht waren, te herdrukken. God heeft ons alle dingen geschonken door Christus. "Voor uw dubbele schaamte en schande zullen zij juichen over hun deel; daarom zullen zij in hun land erfelijk het dubbele bezitten; zij zullen eeuwige vreugde hebben", Jesaja 61 : 7. Lange tijd en dikwijls had ik van de Heere begeerd om deze last van mijn schouders weg te

nemen, en God antwoordde mij "vreselijke dingen in gerechtigheid; Die is de God van mijn heil, het Vertrouwen aller einden der aarde en der ver gelegenen aan de zee", Psalm 65 : 6.

Maar de goede hand van mijn God hield hier nog niet op. Ik had gezegd tegen de gehele menigte die tegen mij opstond, en dat wel openlijk in de kerk, dat, in hoe verre zij mij zouden kunnen ten onder brengen, zij zich niet moesten verwonderen als zij mij op mijn oude dag nog in een koets zagen rijden. En God trok Zijn hand niet af totdat dit gebeurde.

Aan het huis waarin ik toen woonde en aan de tuin, had ik niet minder dan driehonderd pond besteed. Mijn huurtijd was slechts voor zeven jaar, maar aangezien ik de eigenaar de volle huur gaf die hij vroeg, en die ieder kwartaal op de dag af betaald werd, zo twijfelde ik niet of hij wel in zijn schik was met zijn huurder. Temeer nog daar hij begeerd had, dat ik een huurder naar mijn goetvinden mocht zoeken voor het huis, dat naast het mijne stond en hem toebehoorde. Bovendien had hij tegen één van mijn vrienden, die hem zijn huur betaalde gezegd, dat ik mijn huurcontract verlengen mocht als ik het begeerde. Zo dacht ik veilig genoeg te zijn. Maar dit is niet de eerste maal dat ik op een mens vertrouwd heb, bij wie geen hulp is.

Het gebeurde op een nacht toen ik te Bolney in Sussex was, dat ik droomde. In mijn droom stond ik op een plaats achter mijn huis, en in één ogenblik zag ik mijn huis instorten. Het viel voorover en in mijn droom zag ik het vallen, en ik stond er bij, noch verschrikt, noch verontrust, alsof het mij niet aanging. Ik werd wakker, en ziet, het was een droom. Aangezien ik zo gerust was bij het neervallen van het huis, zo dacht ik, dat noch ik, noch mijn gezin schade zou lijden door deze val, wat ook de bedoeling er van mocht zijn. De morgen daarop vertelde ik aan de ontbijttafel de droom aan het huisgezin van de heer, waar ik die nacht geweest was, maar wij konden er niets van maken. Toen ik naar huis teruggekeerd was, deelde mijn vrouw mij mee, dat de eigenaar van ons huis geweest was en naar mij gevraagd had. En twee dagen daarna kwam hij terug en deelde mij mee, dat hij dacht zijn huizen te verkopen. Ik zei, dat hij dan een bouwmeester moest opzoeken, en dat ik naar een andere zou omzien, zodat zij beiden het huis mochten taxeren, wat hij goedvond. Maar in plaats van die twee bouwlieden, bracht hij een openbare verkoper, die mijn huis taxeerde op negenhonderd ponden, terwijl niet veel jaren daarvoor, de beide huizen waren verkocht voor vierhonderd pond, en sinds die tijd waren zij verhuurd voor elk twintig pond in het jaar. De verkoopdag kwam en zij werden verkocht. En zo ik het mij goed herinner, bracht mijn huis zeshonderd guinies op, en het andere vierhonderd en vijftig pond. De verbeteringen, die ik aangebracht had, waren de oorzaak van dat verschil. Daar mijn huurtijd bijna verstreken was, moest ik omzien naar een andere woning, en begaf mij op weg, twee dagen lang, maar zonder gevolg, want ik wenste een plaats te vinden buiten op het land en die wat afgelegen was. Enkele vrienden, ziende de pracht van mijn tegenwoordige woonplaats te koop staan, gingen die - zonder mijn weten - bezichtigen en hadden er grote zin in.

Maar mijn pen weigert. Ik ben reeds de lengte van een brief te buiten gegaan. Waarde en veel geliefde, mijn blijdschap en kroon, sta also in de Heere. *Dit bidt en wenst uw toegenegen vriend,*

W. Huntington. S.S.

ACHTSTE BRIEF, aan de eenzame mus

Waarde Vriendin in de Heere.

Ik zal u weer een weinig op kosten jagen, en u, als ik zo voortga, zo arm maken als ikzelf ben. Tenzij de oude X een weinig vruchtbaarder is dan in het verleden jaar, zullen er nooit tweelingen voortkomen. Maar aangezien het geld geen deel uitmaakt van uw God, zal ik het wagen.

Nadat mijn vrienden één en andermaal het huis hadden wezen zien, spraken zij er met mij over en raadden mij aan om het ook eens te gaan zien. Ik deed het, maar de zaak was zo gewichtig en van zo'n aanbelang, dat ik mij er tegen kantte zoveel ik maar kon, denkende aan mijn vroegere moeite en ellende, aan de alsem en de gal. Ook was er niemand in mijn gehele huis, die er zin in had, dan alleen mijn vrouw. Wij allen dachten, dat het te ver van de stad was. Echter, mijn vrienden drongen er zeer op aan, en daar de tijd naderde dat het zou verhuurd worden, besloten zij om er heen te gaan. Ik was dag en nacht biddende, dat zij het niet mochten krijgen, en gaf hen de uitdrukkelijke opdracht om niet hoger te bieden dan dertig pond. Maar zij kwamen met elkaar overeen om tot zeventig pond te bieden. Het werd ingezet op vijf pond en niemand bood er op, totdat één van mijn vrienden nog vijf ponden bood en de koop werd toegeslagen. Omstreeks deze tijd had ik weer een droom. Ik droomde dat ik in een grote kamer was, die vol slangen was. De lichamen van de slangen waren middendoor gedeeld, zodat iedere slang twee koppen en twee halzen had, en enkelen kropen geweldig naar mij toe met geopende bekken, maar niet één was er die mij beet, ook was ik in het minst niet bevreesd voor hen. Ik ontwaakte, en ziet, het was een droom. Maar toen ik de man te zien kreeg met wie ik te doen zou hebben, kwam de droom mij levendig voor de geest. Het was alsof ik de slang zag, en er bleef geen twijfel bij mij over dat er meer koppen waren dan één, ja, er waren er velen die met hem in verband stonden. Er zijn slangen en addereengebroedsels, en Christus zegt: *zij zijn uit hun vader de duivel*. En nooit ter wereld zag ik zijn beeltenis beter.

Alles wat bij het huis en bij de tuin behoorde, moest overgenomen worden bij taxatie. Die goede man moest één taxateur benoemen, en ik één. Ik had bij mijzelf aan iemand gedacht, die veel in dergelijke zaken gebruikt werd. En had ik die gekozen, dan had ik een derde hoofd aan het gekronkelde broederschap toegevoegd. Maar dit moest zo niet zijn, mijn God wil een hand hebben in al mijn zaken en ik werd door Hem bestuurd om iemand van grote bekwaamheid te zoeken, die er om bekend staat, zeer stipt en eerlijk te zijn in zijn beroep. En deze heer was zeer goed bekend met het gebroed, waarmee ik te doen had. Degene, die door de eigenaar aangesteld was, ging als eerste aan de gang, en die ik aangesteld had voor mij, taxeerde na hem. Toen zij nu bijeen kwamen om er over te spreken, konden zij het niet eens worden, zodat die zaak bleef hangen.

Mijn vriendelijke man met de twee hoofden, bood mij zeer beleefd aan om maar vast in het huis te trekken en dat wat er was maar te aanvaarden, aandringende dat het hoog tijd was, aangezien de tweede snede van het gras gemaaid moest worden, wat ik ook zeer goed wist. Dit was de ene kop. Maar ik kon mijn ogen niet afwenden van de andere, daar ik niet onbekend ben met satans streken, want ik vermoedde dat ik zou gedwongen worden om mij te moeten onderwerpen aan alles wat hij mij voorhield, als ik eenmaal in het bezit getreden was. Ik bedankte hem dus en zei dat ik dit niet kon doen zo lang niet alles geregeld en op een effen voet gebracht was.

De hoofdzaak, waarover zij het oneens waren, betrof een deel mest ter waarde van ongeveer zes pond, die, zoals de huurbrief vermeldde, op het land had moeten gebracht

worden voor de huur inging. Mijn taxateur wilde niet dat ik daarvoor zou betalen, en behield eindelijk de overhand. Hij streepte de mest en enkele andere dingen door van de opgemaakte lijst van inventaris, en zij kwamen overeen dat ik voor de aanwezige voorraad en voor dat wat zich op het erf en in huis bevond, waarvan ik gebruik zou maken, moest betalen: driehonderd en zeventig pond. Ik deed dat en trad zo in het bezit, met al de formaliteiten en gewoonten van de menselijke wetten, in tegenwoordigheid van mijn zaakwaarnemer en vrienden, die getuigen waren.

Nu moet ik mijn waarde vriendin om vergeving vragen, als ik haar wat uitvoeriger de listen zal meedelen van dat kruipende huishouden, dat God mij eerst in de droom en daarna in werkelijkheid toonde. Of om duidelijker te spreken, ik zag inderdaad met mijn lichamelijke ogen diezelfde schepselen over de grond kruipen, die mij eerst slechts in mijn verbeelding waren getoond. Want ik was nog niet lang in het bezit van mijn nieuwe woning, of mij werd een voetzoeker thuis gestuurd. Die kwam van een eerlijke advocaat. De inhoud was, dat hij buiten de stad was geweest toen de overdracht daar was, dat er bedrog gepleegd was, doordat er niet voor de mest betaald was, en als hij tegenwoordig was geweest, dat hij zou gezorgd hebben dat zijn cliënt was betaald geworden. En verder wilde hij weten hoe ik er over dacht.

Dit opende de verborgenheid van de twee koppen een weinig duidelijker. Iets verborgens binnen in mij drong mij om er maar geen acht op te slaan. Ik liet toch de brief eens zien aan vader Groen, en mevrouw Groen zei mij, dat zij de eerlijke advocaat goed kende. Zij gaf hoog op van zijn wijsheid in zijn beroep, en vertelde mij, dat haar eerste man, die als lidmaat bij ons behoord had, een zeker iemand twintig pond had geleend. Toen het bleek, dat de lener een bedrieger was, had haar man diezelfde advocaat gebruikt om zijn geld terug te krijgen. Maar hij had er nooit een stuiver van teruggekregen en de advocaat bracht bovendien nog een rekening in van twintig pond voor zijn gedane of niet gedane moeite om het geld in te vorderen.

En voorzeker, als de onrechtvaardige rentmeester in het Evangelie wordt geprezen, aangezien hij de schulden van de schuldenaars van zijn meester bijna tot op de helft bracht, omdat hij wijs gedaan had, dan heeft ook deze eerlijke advocaat aanspraak op dezelfde eer. Want hij verdubbelde juist de schuld en palmde voor zichzelf juist zoveel in, als waarvan de lener zijn client eerst had beroofd.

De verachting, waarmee ik deze vierstuiversvoetzoeker behandeld had door stil te zwijgen, bracht mij een ander briefje van even zo veel geld thuis, waarin hij "verlangde te weten waar mijn advocaat woonde, opdat hij, daar ik bleef zwijgen, met hem de zaak mocht afhandelen." Ik volgde de raad op van de wijze man: "Ik zweeg, opdat ik mocht wijs geacht worden." Want in zulke omstandigheden is er "voor hem verstoring, die zijn lippen wijd open doet", Spreuken 13 : 3.

Al snel daarna kreeg ik een rekening, waar boven stond: "Veertig pond, voor mest." Na enig heen en weer lopen om getuigen te zoeken, kwam de zaak voor Westminster-Hall. Mijn tegenpartij scheen in zijn element te zijn. Pleitgedingen waren zijn vermaak en rustplaatsen, waar hij zich in alle bochten wrong en zijn borst zo hoog opzette, dat mijn vrienden hem hoorden zeggen, dat hij de wet zo goed kende als twintig man. Ik wenste dat hij een weinig wet geleerd had van de oude wetgever van de Joden. Mozes zou hem geleerd hebben minder te spreken en meer te doen. Echter, deze wetten zullen vroeger of later, moeten geleerd worden door al de nakomelingen van Adam, tegen de laatste en grote rechtsdag.

De zaak kwam voor het hof en de rechtsgeleerde begon zijn mond te openen en zijn pleitgeding te vervolgen, toen de eerwaarde rechter hem verzocht te zwijgen, zeggende, dat hij niet behoefde verder te gaan, aangezien er geen grond voor vervolging was en hij dus het rechtsgeding moest laten varen. Hier eindigde het voor deze keer, maar kort daarna hoorde ik, dat hij toch iets verkregen had van de twaalf rechters, namelijk om deze zaak andermaal te beproeven en meer krachten te verzamelen voor het geding.

Al die tijd hield ik mijn oog gevestigd op de droom. Ik zag de beesten met de bek open en ik dacht aan de schriftuurplaats, die van de koning van Babylon zegt: "En zullen niet onvoorziens opstaan, die u bijten zullen? en ontwaken, die u zullen bewegen? En zult u hen niet tot plunderingen worden?" Hab. 2 : 7. En dit wenste ik te weten, of God deze zou toelaten te bijten, of maar alleen te kwellen (bewegen), en op het laatst nog een plundering van mij maken. In mijn droom gebeurde het niet. Na verloop van enige tijd werd ik weer gedaagd. Toen kwam een jong mens te voorschijn, legde een eed af en zei, dat de twee taxateurs de zaak niet tot een goed einde hadden kunnen brengen en zij dit ook niet hadden gedaan, maar dat het gelaten was om geschikt te worden tussen mij en mijn tegenpartij. Dit was nu weer één van die kruipende dieren. Mijn raadsman gaf de jonge man nu de inventaris over en vroeg hem wie dat geschreven had, wat er aan de buitenzijde op stond. Na enig aarzelen zei hij dat hij het zelf geschreven had. En dit waren de woorden: "Dit is om te betuigen, dat voor geen ding dat doorgeschraapt is op deze inventaris, iets moet betaald worden." En daaronder stond zijn naam. De eerwaarde lord riep luidkeels: "Bedriegerij!" Hier eindigde die zaak, met al de kosten van het rechtsgeding op de kop van hem, die de twee koppen had. Men zei mij later, dat het hem honderd en zeventig pond kostte. En ik was niet eenmaal in al die tijd gebeten.

God spreekt eenmaal en tweemaal, in dromen, in gezichten 's nachts, door Zijn oordelen, door Zijn voorzienigheid, door Zijn Zoon, door Zijn Geest, en soms door Zijn knechten. Maar Hij spreke zo Hij wil en door wie Hij wil, ik voor mij verzegel, dat God waarachtig is. Zo heb ik aan mijn waarde vriendin het verhaal gedaan hoe de wonderlijke Raadgever, Zijn arme knecht langs al de kronkelpaden en het gesis van dat venijnig gebroed gebracht heeft, nu moet ik deze lange brief besluiten, na u gemeld te hebben, dat de uwe in welstand is ontvangen. Het is mij tot droefheid, van de onlangs plaats gehad hebbende eclips (zonsverduistering) te vernemen, maar dat had zowel plaats in de oosterse landen als bij ons, en in de oude tijden zowel als nu. Dat kunt u lezen: "Hij houdt het vlakke Zijns troons vast; Hij spreidt Zijn wolk daarover", Joh. 26 : 9. Maar zodra de zon weer komt door te breken, dan zult u luisterrijker schijnen en beter zien dan ooit. Het pad des rechtvaardigen is schijnende meer en meer, tot de volle dag. Zoek Hem met geheel uw ziel, op de brede en op de smalle wegen, zoals de bruid. Hij verkoos, toen Hij op aarde was, dikwijls alleen te gaan en soms achter te blijven en de discipelen alleen in het schip weg te zenden. Soms ging Hij alleen op de berg en soms in een huis, en wilde niet, dat iemand het wist. Maar de schrift zegt: "Hij kon niet verborgen zijn", want God de Vader wil Hem openbaren. Hij mag gaan waarheen Hij wil, ga Hem achterna, volg Hem, roep, klop, vraag, houd aan, geef het nooit op. Want zo waarlijk God leeft, Hij is het van Wie Mozes en de profeten gesproken hebben.

De hemel zelf is in Hem. Zoek Hem daarom, al zou u ook in het zoeken omkomen. God de Vader en al de vromen op aarde en de engelen in de hemel zijn aan uw zijde als u Hem zoekt. En, zeer geliefde, wat betreft de taal van mijn hart en ziel, en ieder gebed van mij is en zal zijn:

Veel geluk en voorspoed, in de Naam des Heeren.

W. Huntington. S.S.

NEGENDE BRIEF, aan de eenzame mus

Zeer beminde van God

Mijn laatste brief was vol met onaangename verwickelingen van de twistzoekenden en de kronkelingen en draaierijen van een verdraaid geslacht, maar door Gods goedheid ontkwam ik met rok en mantel. Ik moest nu mijn zaken gereed maken om te verhuizen. Ettelijke jaren vóór ik getrouwd was, placht ik al mijn toebehoren te dragen in mijn hand of op mijn schouders, in één of twee grote zakdoeken. Maar na mijn trouwen, in de eerste jaren, placht ik al het goed dat wij bezaten, op mijn schouders in een grote zak te dragen. Maar toen wij van Thames Ditton naar Londen vertrokken, laadden wij twee grote karren vol met huisraad en andere benodigdheden, naast nog een postkoets, goed gevuld met kinderen en katten. Nu had God mij zo'n schat in mijn zak gegeven, dat het was aangegroeid tot een hele menigte. Wij waren bijna veertien dagen bezig om onze goederen over te brengen. De vele goederen en gewassen bij het huis behorende, die ik moest kopen, en de kosten van de verhuizing, met de huur van de beide huizen die betaald moest worden, brachten mij in grote verlegenheid. U weet, ik had nooit voorraad en heb ook nooit in mijn leven handel gedreven in effecten, zodat ik daarvan geen verwachting hoefde te hebben.

Maar ik zag uit naar de markt in de Honinglaan, want Gods Woord is mij dikwijls zoeter geweest dan honing of honingzeem, daar het de belofte behelst van dit en van het toekomstige leven. En daarheen was het nooit tevergeefs, dat ik zocht, uitzag of bad. God verwekte een zeer waardige vriend, die mij rijkelijk van het nodige voorzag en lange tijd mijn behoeften vervulde.

Maar de verwarring bij het verhuizen deed mij geheel uit mijn element komen. Mijn vrede werd weggenomen, mijn gedachten verstrooid en alle overdenking en studie belet. De deur van de hoop scheen uit haar hengsels en de beste leden van de nieuwe mens ontwricht.

Ik raakte geheel onvoorbereid voor de preekstoel en mijn geest was ontstemd voor enig deel van mijn anders zo geliefkoosde arbeid. "Niemand, die in de krijg dient, wordt ingewikkeld in de dingen, die dit leven aangaan", zegt Paulus, en alle wereldse zaken zijn droevige verstrikkingen voor een geestelijke krijgsknecht. Maar aangezien deze wereld, en de huiselijke belangen daarin, een last zijn en niet een vermaak, een ijdelheid en niet een wezenlijkheid, een kwelling en niet een lust, een tegenpartij en niet een echte minnaar, zo moeten wij dan ook daaraan gekruisigd worden, om te leven voor Hem, Die daarin gekruisigd was.

Toen ik enigszins in mijn nieuwe woning gewend was, zo wachtte ik, en zocht, en verlangde naar die Vriend, Die ten allen tijde liefheeft. En geloofd zij Zijn heilige Naam, ik vond Hem. Had ik dit gemist, zo was het met mij gedaan geweest, want Hij is onze Schuilplaats van geslacht tot geslacht. En gevoelige zondaars hebben geen zekere toevlucht, noch veilige rustplaats, dan Deze.

Vele zorgen kwamen mij nu overvallen. Ik woonde vijf mijlen van mijn kerk en de koude winter was op handen. En hoe moest ik mijn huisgezin naar Gods huis krijgen op zo'n verre afstand? Dat kwam er op aan. Iemand van Streatham in Surrey had mij een klein vospaardje ten geschenke gegeven, het was een uitmuntend goed dier en droeg mij

zeer goed, maar om zo'n talrijk huisgezin daarheen te brengen, daaraan was niet te denken.

Een man met zijn vrouw, die ik enkele jaren lang gekend had te Streatham, waar zij een hofstede voor een heer hadden bestuurd, waren enige tijd geleden buiten dienst geraakt, omdat de heer zijn hofstede verpacht had. Ik had met twee van mijn vrienden in Londen gesproken om samen te werken en ergens een plaatsje te huren, en hem en zijn vrouw er op te zetten om het voor ons waar te nemen. Maar wij hadden een dergelijke gelegenheid niet kunnen krijgen. Hij en zijn vrouw huurden daarom een afdakje en verkochten daar groenten. Maar bij nader onderzoek begreep ik, dat dit hen niet genoeg opleverde om van te bestaan, daarom ontbood ik de man bij mij en hij en zijn vrouw stemden toe om bij mij te komen wonen. Zij om voor de bakkerij en het melkhuis te zorgen, en hij om het land te bewerken. En hierin gaf God mij mijn bede, in een weg die ik niet verwachtte. Want ik had hem lang gekend en zij kwamen graag onder mijn dienst, daarom zag ik niet graag dat zij het zonder moesten stellen. Ik had een oud karrepaard gekocht, met het overige goed dat op de plaats was, en ik had er nog een paar nodig. Maar het geld ontbrak. Ik had ook besloten een grote huifkar aan te schaffen om mijn vrouw en kinderen naar de kerk te brengen. Dan kon de man er 's zondags mee rijden, en in de week als het preekavond was, terwijl ik op mijn paardje kon rijden. Dit was het meest wenselijkste dat wij konden bedenken, en ik nam voor dit te doen zodra het God zou believen geld te zenden om die te kunnen aanschaffen. Ik maakte dit besluit op een vrijdag en de dag daarna, tegen de avond, kwamen twee of drie vrienden uit de stad mij bezoeken. Ik verwonderde mij niet weinig over hun komst, omdat zij wisten dat ik op zaterdag niet graag iemand bij mij zag. Daarom dacht ik, dat zij een droevige boodschap moesten hebben, dat de één of andere vriend dood was, of dat er een ander ongeval gebeurd was. Maar hun komst was om mij te melden, dat enkele vrienden overeengekomen waren, om een koets en een koppel paarden te kopen, die zij mij ten geschenke wilden geven.

Ik zei daarop, dat de belasting zo hoog was, dat ik niet in staat zou zijn die te betalen. Maar zij deden mij zwijgen, zeggende, dat daarin al voorzien was en het geld daarvoor bijeen gebracht, zodat ik niets te doen had, dan de paarden te houden. Dus in plaats van de kosten te hebben van een kar met een huif, zond God mij een koets, zonder enige kosten, en twee paarden, zonder dat ik ze behoefde te kopen. Die ook, met mijn andere oude paard het werk van de hofstede konden doen, zowel als voor de koets lopen. En mijn kastelein zei mij, dat hij er mee kon rijden doordat hij er voor die tijd met één gereden had. Zo was ik dan ingespannen.

Maar in die tijd was mijn beurs leeg, en er moesten verschillende dingen worden aangekocht, zowel voor het huis als voor de boerderij, alsook een woning voor mijn kastelein en zijn vrouw. Weinige dagen waren er nog maar verlopen, toen een heer van buiten de stad mij kwam bezoeken. Ik liet hem in mijn studeerkamer gaan, en als wij gezeten waren, zei hij:

"Mijn vriend, ik heb u dikwijls gezegd dat ik u nog in een koets zou zien, eer u stierf, en dan beloofde ik u, dat zo wanneer u een koets had, ik u dan een koppel paarden zou geven. Ik wil nu niet minder zijn, dan mijn woord. Ik heb het bij vader Groen uitgezocht, en die heeft mij gezegd, dat een span paarden vijf en veertig pond kosten, hier is het geld."

Binnen een paar dagen kwamen de koets, de paarden, en al het tuig. En omdat ik nu wat geld had, schreef ik aan een vriend op het platteland, om mij twaalf ooischapen met een

ram te zenden. Hij zond mij twaalf puikbeste met een ram, maar wilde er geen betaling voor hebben. Hij gaf ze ten geschenke voor de boerderij. "Wie is wijs, die versta deze dingen, en dat zij verstandiglijk letten op de goedertierenheden des Heeren", Psalm 107 : 43.

Toen mijn koets thuis kwam, en mijn gezin er één en andermaal in naar de kerk gereden was, zodat het gerucht heinde en ver verspreid was, viel er op sommige zielen daarover een kommer, en bezorgdheid, en vrees, waarover men verstoeld zou hebben moeten staan. De nijd greep zelfs de onnozelen aan. Iemand kwam op mijn erf en ondervroeg de koetsier erover, wat toch dat alles te beduiden had. Maar die de koets gebracht had, wist er niets van en kon er hem niets van zeggen. Anderen, zelfs enkele fatsoenlijk geklede heren, die ik tevoren noch zag, noch kende, kwamen op en neer, voor en rondom het huis heen wandelen, soms bijna een uur lang, ziende dan op, dan neer, om die zaak eens te onderzoeken, waar toch dat alles vandaan kwam. Maar zij konden niet achter die verborgenheid komen. Ook ik zal nooit die verborgenheid van Gods voorzienig bestel, naar waarde kunnen beschrijven. Ik kon er slechts van buiten naar zien, en verwonderd staan over dat wat God gedaan heeft, terwijl anderen verwonderd op mij zien. Ik moet met de Psalmist uitroepen: "Ik ben velen als een wonder geweest, doch Gij zijt mijn sterke Toevlucht", Psalm 71 : 7.

Wij hebben enkele van die benijders met elkaar zien staan praten en beraadslaan op de weg naar Hendon, vier uur aaneen. Hoeveel huur moest betaald worden, hoeveel grondlasten, hoeveel voor de koets en paarden aan belasting moest opgebracht worden, wat het jaarlijks samen moest belopen, enz. Mr. Williams stond ondertussen achter een muur, en hoorde al deze overleggingen met de slotsom, die zij maakten. Zo gaven zij zich meer moeite dan ik ooit deed. Want vóór dat de belasting op de inkomsten kwam, had ik nooit de som opgemaakt van mijn inkomsten en uitgaven. Dit alleen merkte ik, dat de inkomsten zelden in één spoor liepen met de uitgaven, er was gewoonlijk een kleine afstand tussen die beide. En in die tussenstand richtte ik mijn wachttorens op, en zat dan soms wel eens hele nachten uit te kijken, terwijl andere mensen op hun bed sliepen. Aan de kerkdeur werden wij soms ook niet weinig geplaagd door dit soort van gelukwensers, wel eens twintig of meer, om de zaken eens op te nemen en de statiekoets van de kolendrager te bekijken. Dit duurde wel bijna twee jaren. Pas zeer onlangs is die overmatige bewondering begonnen op te houden.

Mijn vrienden, die dit alles voor mij hadden uitgevoerd, zorgden ervoor om hen al die inlichtingen te geven, die de boosheid zelf niet duidelijker kon verwachten. Want de voorletters van mijn naam, W. H. en de aanvangletters van mijn staat, S.S. (Sinner Saved: Gezaligd zondaar) stonden geschreven aan beide kanten op de deuren van de koets, en op de zadels van de tuigen en op de kleppen van de blindlappen van de tomen. Dit alles was gedaan tot genoegen van hen, die de voornaamste rouwdragers over dit geval waren, opdat zij zouden weten, dat de zaak echt en geen schijn was. Dat het geen huurkoets noch leenrijtuig, maar de eigen koets was van de verachte doctor, die de Koning der koningen hem had gezonden, zonder dat hij er om gevraagd had, en op die tijd, dat er niet de minste verwachting van iets van die aard bestond.

En hierin heb ik dikwijls moeten denken aan de woorden van de zoete psalmdichter Israëls, toen hij en de vierhonderd mannen die bij hem waren, allemaal mensen in benauwde toestand, *sommigen die bitterlijk bedroefd waren, anderen die vervolgd werden, anderen die een schuldeiser hadden*, 1 Sam. 22 : 2, en dat alleen die hem volgden en zich bij hem voegden. Toen hij dan met dit handvol volk in de woestijn, en in de bossen, en in de spelonken, en in de rotsen, en in de vestingen rondzwierf, kenden

zij hem allen, zowel Nabals schaapherders, als de werklieden en huislieden in deze woeste streken, alsook velen van de heidenen en de Filistijnen. Maar zodra het gerucht was verspreid, dat deze zwerver tot koning gekroond was te Hebron, en dat die hoop zwervende volgelingen de lijfwacht van zijn koninklijke persoon geworden waren in die stad van Israël, toen vergaderden zij bijeen en kwamen om dat gezicht te zien. En nauwelijks zagen zij de koninklijke kroon en het purperen kleed van de zoon van Jesse, of zij maakten zich op tegen hem en omringden hem, ja, de verworpelingen vergaderden zich samen. Zij wandelden rondom de muur van zijn paleis en bespotten zijn verheffing. En hij schijnt daarop het oog te hebben, als hij zegt: "Zij tieren als een hond, en gaan rondom de stad." En doordat het scheen dat zij daarin vermaak hadden, verlangde David, dat zij dat zouden mogen blijven doen, en daarom voegt hij er bij: "Laat ze dan tegen de avond terugkeren, laat ze zelfs omzwerven om spijs, en laat ze vernachten, al zijn zij niet verzadigd", Ps. 59 :6, 14, 15.

Ik moet nu een paar bijzonderheden opmerken, die wonderlijk voor mij zijn geweest. De ene is deze: Toen ik in Londen kwam wonen, bracht ik mijn oude, grauwe paard met mij mee naar de stad. Ik had er geen plaats voor, maar een vriend van mij en een lieve zoon in het geloof, die paarden hield, nam en hield het zo lang, totdat het kon verkocht worden. In die tijd was er een heer die mij vroeg, eens met hem uit rijden te gaan naar buiten. Wij reden dan de weg naar Edgwar op en keerden terug over Hampstead. Ik was nooit die weg gereden, en mijn oog viel bijzonder op een huis aan de weg, met afgeschutte tuin en zomerhuis, omringd met enige dennenbomen. Het was midden in de zomer en ik zei tot die heer, die met mij reed: wat een afgelegen, landelijk plaatsje is dat! Ik kreeg er naar het scheen lust toe, en het beviel mij beter dan enige andere plaats, die wij zagen. En datzelfde huis is nu mijn woonplaats.

De andere bijzonderheid is deze. Ongeveer vier jaar geleden werd ik verzocht te Woolwich te komen prediken. Ik maakte een afspraak met enige vrienden die mij zouden vergezellen, en verzocht vader Groen, om een stalhouder op te zoeken, die ons een koets en paarden voor die dag bezorgde. Die zei dat hij iemand kende die rijtuigen hield, genaamd Nibbs, met wie hij placht te rijden, en dat die een heel geschikt man was, die goedkoop reed, en een groot huisgezin had. Wij laadden de koets zeer vol, en toen we te Woolwich kwamen, gaf ik opdracht aan de voerman, om zijn paarden volop te voederen en dat ik het zou betalen. Toen wij 's avonds terugkeerden, donderde, weerlichtte en regende het zeer zwaar, ook was de weg zeer nat en slibberig, en omdat wij overvol geladen waren, had ik braaf medelijden met de arme beesten. Voor ik in de koets trad, bezag ik de paarden om te zien hoe die er uitzagen, en ik stond versteld over het schone span. Het waren twee schimmels, en de houding van de één trok mijn aandacht in het bijzonder. Het was een grauwe schimmel, zeer fraai getekend, van het gestreepte soort. Omdat de paarden mij aanstonden, zo begeerde ik van de meester om langzaam te rijden en zijn beesten niet te overjagen, en dat wij hem toch goed zouden betalen, wat wij ook naar zijn genoegen deden.

Nu, dat paard, wat mijn oog zo sterk naar zich toe trok, is één van de twee, die mijn vrienden voor mij kochten, en is nu in mijn span. Enkele heren in de stad, zagen hem dikwijls voor mijn kar gaan en naderhand voor mijn koets, en kregen zin in hem en deden onderzoek naar de eigenaar van het paard, totdat zij op het laatst de huurkoetsier ondervroegen, die hem gehad had. Deze vertelde hen wat hij wist, en op verzoek van een heer, kwam hij om hem weer van mij terug te kopen. Nog anderen hebben een bod op hem gedaan. Maar ik heb hem nog gehouden. Men moet de gaven van God niet licht

weg doen, tenzij in geval van nood. Zo is de man, die ik gewenst had op een hofstede te zetten, nu mijn voerman, het huis dat mij zo aanstond, toen ik het zag, is mijn woonplaats. En het paard, daar mijn aandacht zo op viel, is nu in mijn span.

Geliefde, vaarwel. Moge de goedheid van God u dagelijks overkomen, zoals Hij het beloofd heeft, en Zijn genade in u heerschappij voeren. En de Heere blijve u voortdurend schenken, een oog om op Zijn hand te wachten en een hart om Zijn kracht te gevoelen. Dan zullen geloof en hoop beide versterkt worden.

In vertrouwen daarop, onderteken ik, mijn waarde vriendin,

Voor immer de uwe, in de Heere,

W. Huntington. S.S.

TIENDE BRIEF, aan de eenzame mus

Zeer beminde in de Heere!

Doordat u niet moe wordt van het meedelen van de bijzonderheden, die mijn ontrouwe geheugen nog bewaard heeft, zal ik uw verstand en geheugen nog enige last opleggen van enkele andere goedertieren leidingen van de Goddelijke voorzienigheid. Voor iemand als Nabal de Karmelieter zal dit wel een sprookje moge schijnen, en slechts dienen om er de spot mee te drijven, maar voor zielen als de arme weduwe van Sarepta, die zich in zulke omstandigheden bevinden dat zij hun laatste bete zullen nuttigen, hoe zoet zijn voor hen de verhalen van de nooit dwalende, altijd werkzame, en over alles regerende Voorzienigheid van de Heere, de God van Israël.

"Haal mij toch een weinig waters in dit vat, dat ik drinke", zei de profeet. En zij gaat heen, maar hij roept haar na: "Haal mij toch ook een bete broods in uw hand." En zij zei: "Zo waarachtig als de Heere uw God leeft, als ik één koek heb, dan alleen een handvol meel in de kruik, en een weinig olie in de fles, en ziet, ik heb een paar houten gelezen, en ik ga henen, en zal het voor mij en mijn zoon bereiden, dat wij het eten en sterven." Maar de profeet zei tot haar: "Vrees niet, ga heen, en doe naar uw woord, maar maak mij vooreerst een kleine koek daarvan, en breng ze mij hier uit, en u en uw zoon zult gij daarna maken. Want zo zegt de Heere, de God Israëls: Het meel van de kruik zal niet verteerd worden, en de olie in de fles zal niet ontbreken, tot op de dag, dat de Heere regen op de aardbodem geven zal." 1 Kon. 17. En zij, en de profeet, en haar huis, aten en leefden op die voorraad, vele dagen.

Geloof kwam in het hart van de arme vrouw, met de belofte van de Heere, zij geloofde het woord van de Heere door de profeet gesproken, en waagde het om de eerste koek voor hem te bakken, voor zij voor haar en haar zoon bereidde. En ik twijfel niet of deze arme, opgebonden vrouw werd overvloedig verzorgd, alleen door haar geloof in de voorzienigheid van God, terwijl vele duizenden die over haar dwaasheid zouden gelachen hebben, omkwamen van gebrek, doordat zij vertrouwd hadden op hun eigen wijsheid.

Nu zal ik tot mijn verhaal terugkeren. Door het maken van enkele verbeteringen en de zorg voor de nodige werkzaamheden, was weer de jicht in mijn beurs gekomen. Ik noem dat één van mijn dikwijls terugkerende ziekten. In die tijd kwam juist een vriend mij bezoeken en gaf mij vijftig pond. En enkele dagen daarna kwam er een ander heer bij mij, die gaf mij nog vijftig pond. Ik had een paar koeien nodig en kocht die daarvoor, en betaalde enkele andere schulden.

Een heer buiten de stad stuurde mij een paar ganzen, en iemand in de stad gaf mij een paar kalkoenen. Een juffrouw van Richmond enkele Guinese vogels, en enkele vrienden van Welwyn in Hertfordshire brachten mij twee korven met bijen en enkele witte kippen. Een heer van het platteland zond mij tien schapen, en een ander uit de stad zes ooilammeren. "De zegen des Heeren maakt rijk, en Hij voegt er geen smart bij."

In die tijd wilde ik mijn oude karrepaard verkopen, het was een bruine vos, maar de koetspaarden waren grauwe schimmels. En omdat ik dacht dat die te hard moesten werken, zo verlangde ik er naar, om er één bij te hebben om ze nu en dan eens te kunnen wisselen, opdat de één na de ander zou kunnen rusten. Ik zond mijn voerman, kastelein, bouwmeester (want hij is dat alles voor mij) naar een heer die in paarden handelde, en die altijd enigen over heeft voor liefhebbers, die er zin in hebben. Hij nam één van onze paarden mee om te laten zien. Maar de handelaar zei, dat hij de paarden die van die kleur waren, verkocht had. Maar hij verwachtte binnen enkele dagen veertig paarden, die uit het noorden moesten komen. En zo er één onder was, dat bij het mijne paste, zou hij tijding sturen.

Ongeveer veertien dagen hierna, droomde mijn voerman, dat hij een schimmel zag die hem zeer aanstond, maar hij vond een gebrek in de vorm van zijn nek. Hij werd wakker, en het was een droom. Maar andermaal in slaap vallende, droomde hij hetzelfde weer. En net als eerder, stond hem de nek van het paard niet aan. Hij stond op en vertelde de droom.

Op diezelfde dag kwam er een brief van de paardenkoper, dat hij een paard had gekregen, waarvan hij dacht, dat het voor mij geschikt zou zijn. Ik zond mijn voerman daarheen, hij zag het, en het was hetzelfde paard dat hij in de droom had gezien, en zijn nek was het slechtste deel. Echter, hij vond het goed geschikt. Hij kwam thuis en zei mij, dat de koopman het eerdaags, als ik het goed vond, zou brengen om te bezien, het kostte twee en dertig guinies. De droom was mij echter aanwijzing genoeg, ik paste het geld af en liet het paard halen. Het dier was nog zeer jong, maar het leerzaamste en makste beest, dat ik ooit gezien heb.

Korte tijd hierna zag de heer die mij het geld voor het span paarden gegeven had, waarvan ik al gemeld heb, een paard waarvan hij dacht dat het bij de mijne paste. Hij betaalde er tweeëndertig guinies voor, bracht het als een present en nam mijn oude bruine vospaard mee. Nu had ik vier paarden, alle van dezelfde kleur, zodat zij voor de kar, de koets, of onder het zadel konden gaan en een paar goede spannen vormden, wanneer de gelegenheid het vereiste.

In die tijd geraakte mijn oude tabernakel in een zeer slechte staat, wat verschillende maanden duurde en mij niet weinig kostte aan dokter en apotheker. Het was echter zeer nuttig voor mij, want ik had mijzelf te zeer vermaakt in de levende schepselen, waarvan ik aan alle kanten omringd was. Toen Salomo al zijn werken voleindigd had, keerde hij zich om, om zijn hart te doen wanhopen over al de arbeid, die hij gearbeid had. Mijn zwakke kwijnende toestand was het middel om mijn gedachten en genegenheden van die aardse dingen af te trekken en mijn troost te zoeken in het beste deel en in de meer duurzame goederen. Ik moest dikwijls terugzien op mijn geringe afkomst en mijn vroeger zo arme bedelaarsleven - ik noem het een bedelaarsleven, omdat ik eens toen ik ziek geweest was, in Beneden-Essex, na mijn herstel al bedelende over de weg door dat land, naar Londen kwam. Zodoende had ik een ruim veld voor mijn overdenking, en bezat niets dat ik mijn eigendom kon noemen dan een lichaam der zonde, al het andere was mij gegeven door een genadig God en Vader in Christus. Ik moest dikwijls onder vele tranen terugzien op de onverdiende en onverwachte barmhartigheden van mijn

God, en was door genade vervuld met een blijde hoop, dat ik Hem eens zou zien, Wie mijn ziel liefheeft. Mijn ziel sprong op van verheuging in mijn goedertieren Weldoener en was niet zonder een blijvend gevoel van Zijn geschonken en onverdiende liefde voor mij, uit Wie alleen alle ware dankbaarheid des harten haar oorsprong heeft. Want voor dit alles ben ik als mijn duurste plicht verschuldigd, om Gods vrije en overvloedige genade te erkennen.

Deze zielsgestalte - zowel als mijn lichaamszwakheid - hield mijn tijdelijke voorspoed op haar rechte plaats, als een goede dienstmaagd onder God, tot hulp van mijn geloof en niet om als een strik voor mij te worden. En eveneens werd mijn gemoed daardoor hemelsgezind gehouden, en het was mij eerder tot hulp om te kunnen prediken, dan tot hinder. Hoe meer wij toch van 's Heeren goedheid te zien krijgen, des te gemakkelijker kunnen wij er van spreken. "Uit de overvloed des harten spreekt de mond."

In die tijd wenste ik een stuk woeste grond in te sluiten en bij mijn tuin te voegen, om zo mijn vrijheid te kunnen hebben. Twee houtkopers in Aldersgatestraat zonden mij al het daartoe benodigde hout en de planken. Bovendien bezorgden zij mij naderhand al het hout, dat nu en dan voor herstel vereist werd, zonder er enige betaling voor te willen hebben. Maar God zegende overvloedig het werk hunner handen.

Toen dit werk geëindigd was, kwam een heer, die een zaadverkoper is in de Fleetstraat, om mijn erf en tuin eens te zien. Hij klaagde, dat ik zo weinig vruchtbomen had, en drong aan om er bij hem enkele te bestellen. Ik noemde twee of drie verschillende soorten, maar hij begon er zo veel op te noemen, dat er geen eind aan kwam. Hij schreef daarop aan een voornaam boomkweker, bestelde verschillende soorten en gaf hem opdracht van de beste te sturen, omdat ze voor een kenner waren, die over bomen en vruchten oordelen kon. Hij moest ze adresseren: "Voor de Doktor", af te geven bij Mr. Baker, no. 226, Oxfordstraat. Zo werden zij gerooid en verzonden, en de boomkweker zond er een brief bij voor mijn vriend, meldende dat hij zijn orders volvoerd had, en dat de Doktor, hij mocht zo'n goed kenner zijn als iemand ook, dit zou bevinden. Hij durfde er voor instaan, dat zijn bomen vruchten zouden dragen, die in geur en kracht zouden overtreffen al de pillen, die de Doktor ooit of immer bereid had. Maar mijn vriend was van een ander gevoelen, en dacht, dat hij betere vruchten getrokken had van de dienst van de Doktor, dan de Doktor ooit zou trekken van zijn vruchtbomen, wat ik voor mij geloofde, waarheid te zijn. De bestelling bevatte driehonderd stuks kruisbessen en andere lage stammen van allerlei bessensoorten, met zes dozijn opgaande leibomen, die alle dadelijk geplant werden en nu zeer bloeiend staan. Ik geloof, dat er slechts twee of drie van stierven. Deze heer voorziet mij van die tijd af, jaarlijks van zaden en planten, en vraagt steeds de klandizie en wat ik nodig heb en verlang, hoewel hij nooit één cent er voor ontvangen, noch begeerd heeft.

Omstreeks deze tijd werd mij een beste koe thuis gezonden, Maar ik weet niet wie de gever ervan was. Een heer uit de voorstad zond mij een mooi kleed, om een voer hooi af te dekken bij nat weer. Een andere heer zond mij een dekkleed voor een hooimijt, als die opgezet wordt, met touwen en pinnen, geheel voor het gebruik gereed gemaakt. De wijze spreukendichter zegt: "Een geheel getrouw man zal overvloedig zijn in zegeningen." Dit laatste is wel toepasselijk op mij, maar het eerste zou ik op mij niet durven toepassen, want ik ben bij lange na niet vol geloof, maar dikwijls gebonden en droevig gekweld door ongeloof. Ik zeg dit tot mijn eigen schande, en niet uit gemaakte nederigheid, want God weet dat het zo is.

Het gebeurde nu, dat mij met aandrang verzocht werd een reis naar het Noorden te doen, om te komen preken. Maar ik had de jicht in mijn beurs en was dus genoodzaakt

de reis uit te stellen totdat deze krankheid over was, en toen het beter met mij werd, kwam de kou invallen. Ik zond tot de vrienden, die mij mijn koets gegeven hadden, en vroeg van hen een wagen te leen. Deze vrienden bezorgen mij steeds als ik die nodig heb, een wagentje of chaise, of enig licht rijtuig. Zij stuurden een wagentje en ik nam de reis aan met ongeveer elf pond in mijn zak, waarvan ik wist, dat het meer zuinigheid zou eisen op zo'n lange reis, dan ik wel bezat. Ik was lange tijd verwacht door enkelen van des Heeren beproefde volk. Zij begonnen nu de hoop op mijn komst op te geven, uitgezonderd twee of drie, bij wie op het gemoed gedrukt was dat ik zou komen, eer nog mijn brief die mijn komst meldde, tot hen kwam. Hun verlangen was door het uitstel niet weinig opgescherpt. Bij een arme ziel werd het werk krachtig aangewakkerd, een andere nog jonge vrouw, die lang in donkerheid en banden gezeten had, kwam tot licht en brak ten volle door. En was mijn hand zo open geweest om te ontvangen, als hun harten om te geven, dan hadden zij mij huiswaarts laten keren met dertig guinies in mijn zak. Maar ik gaf hen een deel daarvan terug, wetende dat het zaliger is te geven dan te ontvangen.

God opende wijd mijn hart, vanaf dat Hij in het eerst Zijn Zoon in mij openbaarde. En de zielsverruimende aanschouwingen, waarmee ik van tijd tot tijd begunstigd werd, hebben het open gehouden tot op deze dag toe. Zodat ik altijd een lege beurs heb, het hele jaar door. Zoals het er inkomt, zo gaat het er uit, zodat noch mijn hart, noch mijn beurs, staande poelen water zijn, maar springende wellen. En vele mooipraters onder de belijdende christenen en luie hypocrieten, hebben mij geplunderd en gemakkelijk beroofd, want de duivel onderricht zijn broederschap arglistig, om misbruik te maken van de teergevoeligheid, van degenen van wie het hart door de hemelse tucht week geworden is. Maar deze laatste tijden ben ik wel beter gewapend geweest tegen deze hommelbijen dan tevoren. Als mijn goedheid te pas komt aan kinderen Gods, dan verdriet dit mij niet. Maar het is mij ondragelijk door de duivel bedrogen te worden, hetzij als een slang, of als een wolf in schaapskleed.

Geliefde, vaarwel. Verontschuldig mij voor deze lange brief. De stof vloaide langzamerhand toe. Zo mijn aanhoudend komen u niet te vermoeiend is, verwacht dan binnenkort weer iets. Tot zo lang. Vrede en waarheid zij met u.

Dit bidt uw, in de Heere verbonden,

W. Huntington. S.S.

ELFDE BRIEF, aan de eenzame mus

Zeer geliefde in de Heere!

Deze morgen vroeg, ben ik bezig geweest om bouwstoffen op te zoeken, met dat doel, u weer wat op kosten te jagen. Ik vind slechts weinig vereniging met hen, die veel in handen hebben. Want velen onder hen zijn nooit meer in hun schik, dan wanneer zij pochen op hun rijkdom. En aangezien ik niets heb waarop ik roemen kan, zo is dat voor mij net als het zingen van liederen bij een treurig hart. Dus opdat u en ik gelijke maatjes mogen zijn, zal ik u in de kosten van een dubbele brief doen vervallen.

Mijn laatste brief eindigde ik met mijn reis naar het Noorden. Kort na mijn thuiskomst betaalde ik enkele kleine schulden, want zelden zendt God mij een guinie, of ik heb schuld te betalen, of het kan dadelijk op de één of andere wijze gebruikt worden. De

Heere heeft deze weg nu al haast achtentwintig jaar geregeld met mij gehouden, zonder enigszins in het minst daarvan af te wijken. Want toen de schulden op de kerk afbetaald waren, bleven er enkele andere schulden van minder belang onbetaald, zodat het geringe overschot spoedig te pas kwam. En Gods gewone wijze van handelen met mij is dusdanig, dat als Zijn hand enige tijd lang gesloten is, totdat mijn schulden vermenigvuldigd en tot een opmerkelijke som geklommen zijn, dat dan de duivel op mij losgelaten wordt om mij die alle voor ogen te stellen, de één voor en de ander na. Van een schuld van vijftig pond tot op die van één schelling toe. Dit drijft mij dan uit om tot God op te zien in het gebed, en dan mist het niet, of mijn schuldeisers en hun rekeningen raken uit mijn gedachten weg, en het geloof raakt aan het werk en doet mij ten volle overtuigd zijn, dat de raven of de handkorf op weg zijn, wat zo zeker staat te gebeuren als het geloof vaardig is, hun nadering bekend te maken. En wanneer het komt, is dit slechts om enkele gaten te stoppen en om een weinig af te kunnen lossen, zelden of nooit om mij geheel vrij man te maken. En dat is zo de weg geweest, sinds ik een dienaar van de Koning der koningen geworden ben.

Weldra, nadat de schuld van mijn kerk betaald was, begon ik de zorg aan de kant te zetten. Maar helaas, ik juichte eer ik het bos uit was, want spoedig daarna, genooddaakt zijnde om te verhuizen naar mijn tegenwoordige woonplaats, was ik gedwongen enig geld te lenen om mijn verhuizing en overtocht te kunnen betalen. Hiervan moet ik het grootste deel nog afbetalen en er is tot op heden toe nog maar weinig van afgedaan. Maar ik maak mij gereed om een aflossing te bewerkstelligen. De duivel en mijn hoogmoedig bestaan zijn dikwijls tussenbeide gekomen onder het schrijven van dit verhaal, mij aanvallende om het één of ander van deze dingen achter te houden, of een deel van de prijs van het land te verstoppen, opdat de vijanden van de Doktor¹⁰ geen stof mochten hebben om zich te vermaken, en zijn eer zo verduisterd zou worden. Maar ik heb mij vast voorgenomen mijn gang te gaan, opdat de arme zielen van mijn vijanden een been mogen hebben om aan te kluiven, en dat die van Gods huisgezin een voorganger mogen hebben, om zich niet te laten afschrikken door de inwerpingen van de satan. Ik moet bekennen, dat niet één van al de kruizen die mij ooit opgelegd zijn, mij zo geheel en al geschokt, beproefd, geslingerd, vernederd en gedood heeft dan dit, dat ik gedurig in de schuld stak. Hieronder heb ik soms gezucht, geweend, gebeden, bij dag en bij nacht geroepen, gepleit, gezweten, en aangedrongen met smekingen, geworsteld. En dan weer op andere tijden getwist, gemurmureerd, mijzelf beklaagd, gerebelleerd, tegengesparteld, verdacht, vooruitgelopen, voorover gevallen als een ongewend kalf. Ik heb dikwijls over mijn harde lot geklaagd en duizendmaal naar de dood verlangd, om er een eind aan te zien. Maar tot op heden toe ben ik nog hier, en zoals geen kruis mij zo zwaar is gevallen sinds ik God heb leren kennen, zo heeft ook geen ander kruis zo nuttig en heilzaam bij mij gewerkt. Alle andere kruizen kwamen en gingen weer weg, maar dit ene was bijna nooit geheel van mijn schouders af, sinds ik het eerst kon zeggen: *"De Heere is mijn God."*

Niet dat er maar de minste grond van vrees bij mij ligt, dat iemand iets aan mij zal te kort komen. Want als ik nog deze nacht kwam te sterven, geloof ik, dat een vijfde deel van mijn goederen al de schulden die ik in de wereld heb, zou kunnen afdoen. Maar aangezien ik in mijn natuur een ongewone afkeer heb om schuld te hebben, zo heeft het God behaagd, nu ongeveer achtentwintig jaren lang, dit zo zware en lastige juk, onbewegelijk op mijn hals te houden. En de duivel, die steeds loert op de toonbeelden van Gods barmhartigheid, met het doel uit te vinden wat hen het meest smart aandoet, is

¹⁰ Dat is des schrijvers vijanden. Zij noemden hem spottenderwijs Dr. Sack.

zodra hij dat vernomen heeft, als een bloedhond achter een gewond hert, of als een deurwaarder achter een arme schuldenaar, hij vervolgt hem zo lang als er enig leven of eigendom is. Maar ik weet dat dit goed voor mij is, want ik mag mijn ogen keren naar welke kant ik wil, ik kan niet één ziel bespeuren, die vet en groen is in de genade, en overvloed heeft van rijkdom. Maar juist het tegendeel. En ik weet dat, tenzij het hart een bolwerk is van genade, als het bezit aanwast, het hart er op gezet zal worden. En dan hebben zij óf gedaan met God, óf God met hen, of zo er nog één sprankeltje overblijft, wordt het meestal jammerlijk begraven onder de zorgvuldigheden van het leven en de verleidingen van de rijkdom.

Daar ik dit zo duidelijk zag, heb ik dikwijls gebeeft van vrees, dat dit langdurige kruis geheel en al van mij zou weggenomen worden. Wetende dat de minste zielstegenspoed, zoals geestelijke traagheid, vleselijke gerustheid, verkoeling van de liefde, twijfelmoedigheid, geestelijke verlatenheid, zielsmagerheid, dorheid in de bediening, dodigheid in de dienst van God, wettische dienstbaarheid enz., tienmaal zwaardere beproevingen zijn dan deze ene uitwendige. En daarom doe ik dikwijls de huwelijksafkondiging tussen mijn schouders en dit kruis. Maar ongeloof en satan brengen zo veel oponthoud en belemmeringen in, dat het tot op deze dag toe nog niet mogelijk geweest is, die beiden, wettig samen te verbinden in zo'n heilige onderwerping, als ik zou wensen dit plaats te zien vinden. Toch heb ik geen oorzaak van klagen, want nooit komt een schuldeiser, vroom of onvroom, om mij één schelling te vragen, zij zenden hun rekeningen en zelden komen zij voor de tweede keer. Zij wachten tot ik de betaling naar hen zend of zelf kom om hen te betalen. Niet één schuldeiser heeft mij een onvertogen woord toegevoegd. Allen prijzen mij als een prompte betaler en zouden borg voor mij willen staan voor zo veel ik verkies. Ook heeft, sinds God mij bekeerd heeft, gedurende al die tijd niemand ooit geweigerd te helpen, behalve één heer, aan wie ik vijftig pond te leen vroeg, die mij zei dat hij niet bij machte was het te doen. Later heeft diezelfde man vijftig pond van mij geleend, die hij nooit bij machte is geweest mij terug te geven.

Dit heeft mij dikwijls verbaasd en ik kan er tot nog toe geen reden voor vinden, en toch is het zo. Wanneer ik naar de winkel ging om snuif of iets anders te halen, of om een huurkoets of iets anders te betalen, en mijn goud was te licht, of mijn zilver slecht en ik niet meer had, zeiden zij aanstonds: "O, dat geeft niet, ik ben niet bevreesd om voor u borg te staan."

En ik heb dan dikwijls geantwoord: "Wel, hoe kan dat, u kent mij immers niet?"

Het antwoord was dan: "O ja wel, u bent Mr. Huntington, ik ken u zeer goed." En ik houd mij overtuigd, dat zij veel meer vertrouwen in Mr. Huntington stellen, dan hij in zichzelf. Maar God doet dikwijls Zijn arme kinderen schijnen als sterren, wanneer zij in hun eigen ogen zijn als een lederen zak in de rook, Ps. 119 : 83.

Ik moet nu terugkeren naar de tijd van mijn thuiskomst uit het noorden. De opmerking is al gemaakt, dat enkele kleine schulden toen afbetaald werden. Maar spoedig daarop werd de hand van God weer gesloten, en dit hield enige tijd lang aan. Ik sloeg dit met opmerkzaamheid gade en was uitziende wat er van worden zou. Er was een schuld te betalen van twintig pond. Hoewel deze nog niet aangemaand was, en mij er niet om gevraagd werd, wist ik toch, dat ik die moest betalen. Het was voor tienden. Want hoewel ik een edelman ben, echter ben ik geen erkende, maar een onerkende. En als gevolg daarvan ben ik hen verplicht, tienden, gaven, schatten en lasten te betalen, hoewel ik zelf van het gegevene leef. En deze gaven zijn niet weinig, noch gering.

Het duurde lang voordat ik deze som kon betalen. Ik zag nu hierheen en dan daarheen, en bedacht allerlei wegen voor de Almachtige, waarlangs Hij moest komen. Maar Zijn weg was in de diepe wateren, en Zijn voetstappen werden niet bekend. Er kwam geen raaf, noch 's morgens, noch 's avonds.

In mijn huis was juist een juffrouw die ons kwam bezoeken. Ik vroeg haar of zij twintig pond bij zich had, want dat ik die zeer nodig had. Zij zei van niet, maar als zij ze had, dat zij mij die graag wilde geven. In de namiddag kwam diezelfde juffrouw bij mijn studeerkamer, maar vond de deur gesloten en klopte aan. Ik opende en liet haar binnen. Zij zei: "Het spijt mij, dat ik u lastig val."

Ik antwoordde: "U doet mij geen moeite. Ik vroeg van God een uitkomst, en had juist geëindigd toen u aanklopte. Die uitkomst heb ik nu in het geloof al verkregen, en u zult zien, dat ik die weldra met de daad zal hebben."

Diezelfde dag tegen de avond, kwamen twee heren uit de stad mij bezoeken, en na enige samenspreking vertrokken zij, en tot mijn grote verwondering gaven zij mij bij het weggaan, ieder een brief in mijn hand. Ik opende die toen ik alleen was, en vond in ieder een banknoot van tien pond. Ik liet direct de juffrouw roepen, die boven was, liet haar de brieven zien en zond toen het geld om het verschuldigde te betalen.

Omstreeks deze tijd gebeurde een zaak, die ik niet graag wil voorbijgaan. Ik had enkele mooie varkens over, en één van mijn burens had het ongeluk het zijne te verliezen, waarvan hij hoopte jongen te krijgen. Ter tegemoetkoming van zijn verlies gaf ik hem één van de mijne ten geschenke. Twee andere arme mensen, die evenals ik door het geloof moesten leven, wensten ieder een varken te hebben om vet te mesten tegen de winter. Ik gaf hen er ieder één ten geschenke. Iemand in mijn huis, die niet goed was, kreeg zin in varkensvlees, en ik liet er één doden. En kort daarop stierf een andere plotseling, zodat ik genoodzaakt werd er twee te kopen, die mij vijf guinies kostten, en lang zo goed niet geweest waren als de mijne. Een paar dagen daarna kwam ik thuis en zag zeven vette schapen en een vet lam in mijn weide. Ik vroeg mijn knecht vanwaar die kwamen. Hij zei, dat hij dit niet wist. "Gisteravond - zei hij - kwam er iemand, die ze bracht".

Ik zei de bezorger, dat die hier niet behoorden en dat hij ze op een verkeerde plaats had gebracht, want dat ik er geen had gekocht, en mijn meester evenmin, waarop ik hem verzocht ze weer mee te nemen. De man antwoordde: Is dit het huis van Mr. Huntington? Ik hernam: *Jawel*.

Welnu, zei hij, ik heb opdracht om ze hierheen te brengen en hier zal ik ze laten, en ik wil ze nergens anders heenbrengen." En de man deed wel.

Een andere tegenspoed kwam nu opdagen, en wel de navolgende. Het was die zomer zeer heet en droog, er was geen nagraas te maaien. Dit, vreesde ik, zou mij zeer zwaar vallen, want mijn late hooi is voor de koeien tot voeder, en ik placht daarvan wel voor vijftig of zestig pond te verkopen. Maar daar ik nu niet maaide en het hooi zo duur was, en ik al mijn vee er mee moest voederen, zo zou ik van het beste niets overhouden om te kunnen verkopen, en dit zou mij zeer zwaar gevallen zijn. Echter, toen het begon te regenen en het nagraas begon te groeien, zond een vriend mij twee Schotse ossen, en een andere heer stuurde er mij twee uit Wallis. Mijn bouwknacht raadde mij aan om er nog vier te kopen, waarvoor ik vijf en een half pond per stuk betaalde. Toen zij tamelijk vet

waren, brachten zij mij ieder zo'n twaalf en een half pond op, zodat mijn verlies van het ruwe hooi weer vergoed werd.

Nu deed zich een andere zwaarigheid voor, en dat was de buitengewoon hoge prijs van mout en hop. Het mout kostte dertien schellingen de bushel, en de hop vier schellingen het pond. Wij gebruikten veel bier in de maai- en hooitijd. En ik houd er van om het ze zo goed mogelijk te maken, aangezien ik niet kan verdragen te zien, dat het arme volk "de wijnpers treedt en dorst lijdt", Job 24 : 11. Daar kwam nog bij, de hoge prijs van de haver, en vier paarden te onderhouden. Mijn jonge paard was wel door verschillenden te koop gevraagd, Maar ik had geen zin om er van te scheiden. Want als ik ergens liefhebberij in heb in deze wereld, dan is het in mijn tuinen en levende dieren. Bovendien, als ik één van mijn paarden verkocht, zou het de schijn geven, alsof ik te gronde zou gaan. Bij dit alles kwam nog, dat de Filistijnen onlangs over mij geweest waren. Ik bedoel de inzamelaars van de belastingen. Zij sparen mij in dit geval nooit. Ik moet jaarlijks enkele ponden voor armentax geven, zelfs ook voor mijn kerk. Ik beklagde mij eens daarover, maar een verstandig man verklaarde mij dat kerken niet anders waren dan winkels, waar ieder zijn voordeel zocht te doen. Lord Mansfeld had dit uitgesproken, en om die reden moest het ook zo zijn. Echter weten velen van die grote heren uiterst weinig van de goederen, waarvan onze winkels voorzien zijn. Want als zij ooit wijn of melk zonder geld en zonder prijs gekocht hadden, dan zouden zij een dergelijke winkel meer in waarde houden dan de Bank van Engeland of de koninklijke beurs.

Maar om voort te gaan. De tijd om bier te maken naderde, en er was geen mout. En aangezien ik door de Filistijnen ontbloot was, was ik niet in staat om die te kopen. Ik verwachtte echter, dat het van de één of andere kant komen zou, want daar wij het Koninkrijk Gods en Zijn gerechtigheid zoeken, zullen alle andere dingen ons toegeworpen worden, de morgen moet voor het zijne zorgen. Het behaagde God echter mij een tijdlang in afwachting te houden. Maar dit heb ik dikwijls opgemerkt, dat wanneer het uitstel moeilijk en langdurig geweest is, ook de zegen als die kwam, des te overvloediger, aangenamer en des te meer was.

Na verloop van enige tijd vervulde de Heere al mijn behoeften, zonder dat het mij iets kostte. Want twee heren van Ringmer in Sussex stuurden mij drie mud mout en één mud erwten, een ander van Lewes zond mij vijf mud haver. Een heer van Bolney in Sussex zond mij vijftien schepels haver, een heer in Bedfordshire zond mij tien mud mout, en daarna nog vier mud. Zodat ik nog geen enkele maal zo goed voorzien was van alles voor de hooibouw. En hoewel God mij geen geld toezond om te kopen, zo zond Hij mij alles wat ik nodig had door de handen van hen, die er geen geld voor wilden nemen. Nooit, zo oud als ik ben, heb ik gezien dat de eetwaren zo hoog in prijs waren als in de laatste winter. En nooit eerder, zond God mij zo'n voorraad thuis. Mijn zolder was bijna vol met zakken koren. "Ziet, het oog des Heeren is op degenen, die Hem vrezen, op degenen, die op Zijn goedertierenheid hopen, om hun ziel van de dood te redden, en om hen bij het leven te behouden in de honger", Psalm 33 : 18-19.

Ik onderhoud ook enkele arme kostgangers, die onder God, naar mij opzien om ondersteuning. En tot hiertoe ben ik altijd nog in staat geweest hen hulp te bieden. Ook acht ik het mijn plicht dit te blijven doen, maar deze liefdesarbeid draagt voor een niet gering deel het zijne er aan bij, om de jicht in mijn beurs te brengen. Ik heb wel eens, als het mijn hemelse Vader behaagde mij hierin een scherpe beproeving te zenden, op het punt gestaan om tot het besluit te komen, dat het nog eens verkeerd zou aflopen, en

nam me dan voor om beter huishouding te doen en in het vervolg op iedere stuiver en iedere schelling, voor ik die uitgaf, nauwkeurig toe te zien, opdat ik niet geheel ten onder geraakte. Maar naar mijn beste weten heb ik dit nog nooit een hele dag kunnen volhouden, want zodra God weer uitkomst gaf, was ik als een vrouw in barensnood nadat zij gebaard heeft. Ik dacht niet meer aan de benauwdheid, vanwege de blijdschap, omdat de goede God weer verschenen was en uitkomst gegeven had.

Nog meer als de Voorzienigheid mij lange tijd donker scheen aan te zien, en Gods hand tegen mij gekeerd was, zo als de arme Naómi moest klagen. Zodat ik bij tijden twijfelde en bevreesd was, of God wel ooit weer tot mijn hulp zou verschijnen, dan kwam mij met schrik de gedachte aanvallen om mijn tuinen, mijn koeien, mijn schapen, mijn paarden en mijn gevogelte te moeten verkopen, wat mij soms niet weinig bezwaarde. En als dit het geval was, hield God altijd "het vlakke Zijns troons vast en spreidde Zijn wolke daarover", Joh 26 : 9.

Maar als het kruis zijn gewenste vrucht gehad had, en ik overgegeven was aan Gods allerheiligste wil, dat het mij geen strobreed uitmaakte of ik een tuin had of niet, en of ik een huis bewoonde of een hut, dan was er geen twijfel of de nevel verdween, en een overvloed van zegeningen volgde op die verdwijning, zodat ik vaster scheen te staan dan ooit.

Nog eens, zoals de apostel zegt: "Ik verdraag alles om der uitverkorenen wil." Ik ben er vast van overtuigd, dat het God behaagd heeft mij te verwekken en uit te zenden, niet slechts in de bediening, om aan allen die God vrezen, te vertellen wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft. Maar het heeft Hem tevens behaagd mij in de afhankelijkheid van Zijn voorzienigheid van hand tot mond te onderhouden, al de tijd van mijn vreemdelingschap, opdat ik niet slechts voor de kerk in het algemeen zou bekend maken dat, wat de Voorzienigheid voor anderen gedaan heeft, maar dat ik veelmeer een levend toonbeeld zou zijn van de werken, die Hij voor mij gedaan heeft, met het doel daardoor het geloof van anderen aan te wakkeren. En God heeft dat gedaan op zo'n wijze, dat het ongeloof zelf, van mijn getuigenis niet kan zeggen te liegen, want dit alles is in geen hoek geschied.

De personen, die God verwekt en gebruikt heeft om mij in tijden van nood hulp te bieden: allen meer dan vijfhonderd broederen in getal, zijn zo vele getuigen van deze daden, "waarvan het meerderdeel nog overig is tot heden toe, maar sommigen ook zijn ontslapen."

Ik twijfel ook in het minst niet of het is Gods wil, dat ik dit getuigenis in druk moet uitgeven. Hiervan heb ik nog een duidelijk bewijs gehad, zelfs in deze week. Want nadat ik dit verhaal begonnen was en bijna twee derde deel er van voltooid had, werd ik het moe en de lust verging mij zodat ik het twee à drie maanden lang terzijde legde, en geen zin meer scheen te hebben om er aan te denken.

Maar vorige week kwamen mij aanhoudend enkele schulden voor de geest, en in dezelfde tijd leed ik weer aan mijn gewone kwaal, namelijk de jicht in mijn beurs. Ik noem het de jicht, want als ik maar wat geld bezit, houd ik er veel van om eens uit te gaan om de broederen buiten te bezoeken en te zien hoe zij het maken. Maar als mijn ziekte mij overvalt, ben ik noodzakelijk aan huis gebonden en aan mijn arbeid in de stad en ik overlegde wat nu te doen. Want Gods hand was een lange tijd gesloten geweest. Het antwoord was: "Ga zitten en breng uw **"Geloofsbank"** ten einde, en God

zal de verkoop daarvan zodanig zegenen, dat het u in staat zal stellen uit de tegenwoordige moeiten te geraken."

Hoewel, wat ik hier nu verhaald heb, geheel uit mijn gemoed en geheugen verdwenen was, omdat ik het zo lang terzijde gelegd had, en ik geen genegenheid gevoeld had om het weer op te pakken. Toch, zodra ik tot een besluit kwam om weer met het werk te beginnen, en ik met het voornemen om er mee door te blijven gaan naar bed was gegaan, kwam mij bij het wakker worden 's morgens, iedere bijzonderheid die in deze laatste vijftig bladzijden is verhaald, met zoveel klaarheid voor de geest, dat ik niets anders kon doen dan te gaan zitten en achter elkaar te schrijven, zo vlug ik kon. Zodra ik een begin had gemaakt, voelde ik mij zo verruimd en gelukkig in die arbeid, dat ik geloofde dat die zoete Indachtigmaker bij mij was, Die ons al die dingen indachtig moet maken, die Jezus Christus tot ons gesproken heeft, hetzij door kastijdingen, hetzij door vertroosting, door donkere of lichte wegen, in de voorzienigheid of in de genade, Joh. 14 : 26.

Bovendien, toen ik bij enige bijzonderheden kwam, waarvan ik vreesde dat mijn verborgen geheimen zouden geopenbaard worden aan enkelen die mij haten, en dat zij, die zich vermaken in de zwakheden van Gods kinderen er zich in zouden verheugen, zodat het weinig meer scheen dan paarden voor de zwijnen te werpen, en dit niet zou stichten en ik een voorwerp zou worden van bespottung. Zodra ik overwicht voelde en een vast voornemen om Gods eer en het goede van Zijn volk te stellen boven mijn eigen belang, werd ik als overstelpt met hemelse vertroosting, zodat ik dikwijls met uitlatingen van blijdschap en vreugde bewogen werd onder het schrijven.

Ik vrees, dat ik mijn waarde vriendin zal vermoeien met mijn lange brief. Maar omdat de goedertierenheid van God voor ellendige zondaren er de hoofdinhoud van uitmaakt, zal het niet nodig zijn mij te verdedigen, omdat er zoveel stof is tot bewondering, voor allen die lust hebben in Gods werken en die zoeken uit te vinden. De uwe in Christus,

Wm. Huntington. S.S.

TWAALFDE BRIEF, aan de eenzame mus

Veelgeliefde in de Heere.

Ik ontving uw brief, zonder mij ongerust te maken over de inhoud. Geestelijke verlatingen behoren bij die dingen, die ons niet vreemd moeten toeschijnen als ze ons overkomen. Zij schijnen zo lang vreemd, tot wij te weten komen dat zij in mindere of meerdere mate volbracht worden in al de broederen. Zij behoren tot die wegen die God met ons houdt, om de gezondheid en oprechtheid van onze harten te beproeven. Al de ijdelheden van de wereld en hun heerlijkheid worden ons voor ogen gehouden wanneer de Heere geweken is. Maar als geloof en liefde van de rechte stempel zijn, zal de ziel gevoelen, dat zij aan al deze dingen is gekruisigd. Niets kan haar gebrek vergoeden, niets is in staat de lege plaats te vervullen, geen vreemde minnaar kan ooit een hartelijke ontvangst vinden. De wedergeboren ziel, in zo'n toestand, wordt zo door de profeet beschreven: "Want de Heere heeft u geroepen als een verlaten vrouw en bedroefde van geest; nochtans zijt gij de huisvrouw uwer jeugd, hoewel gij versmaad zijt geweest, zegt uw God." Deze ziel wordt beschreven als geroepen door God, en wordt vergeleken bij een vrouw die verlaten is door haar man. Een huisvrouw der jeugd, of een jeugdige huisvrouw, van wie de liefde sterk is, zij is bedroefd van geest, omdat haar man weigert

bij haar te wonen. Dit is de beschrijving, die de Heere geeft van een jongbekeerde, onder geestelijke verlatenheid. Maar zal de Heere afkeren en niet wederkeren? Neen, "Ik zal u niet begeven, Ik zal u niet verlaten." Door Zijn gaan en komen, wassen wij op in de kennis van Hem. Zijn afwezigheid doet ons rouwklagen en vasten, Zijn aanwezig zijn is onze vreugd en maaltijd. Maar ik wil mijn verhaal weer opvatten.

Enige tijd geleden werd ik verzocht om te komen preken in een plaats buiten Londen, waar de leraar ziek was. Het duurde enige tijd, voor ik de wind kon vangen, en mij toerusten voor die tocht. Ten langen laatste kwam echter het nodige, hoewel ik niet meer weet van waar het kwam, en met tien ponden in mijn zak ging ik op reis, en bleef twee rustdagen over. Toen ik weer zou vertrekken, gaf een heer mij zes guinies, een andere tien, en nog twee gaven mij ieder vijf guinies. Een ander drong mij nog met geweld een ander geschenk op, waarvoor ik bedankte, omdat ik overvloedig vol en verzadigd was. Zo wordt het woord van God bewaarheid. Waar God een dienaar van Hem brengt, om overvloedig geestelijke dingen te zaaien, daar laat Hij ook even overvloedig lichamelijke dingen maaïen. En in beide opzichten is het waar: die spaarzaamlijk zaait zal ook spaarzaamlijk maaïen. "Een milddadige beraadslaagt milddadigheden, en staat op milddadigheden." Die tekst is mij dikwijls tot steun en troost geweest, en ik kan er het zegel op zetten dat God waarachtig is.

Nu moet ik rampspoeden vermelden, die mij onlangs getroffen hebben. Mijn jonge paard kreeg een ziekte, bijna twee maanden geleden, en blijft nog in die toestand, zodat het niet erg waarschijnlijk is, dat het ooit weer zal worden zoals het behoort. Een beste koe, die mij vijftien pond kostte, werd ziek, en teerde uit als een geraamte. Mijn knecht zei mij, dat zij van binnen verzeerd was, ik moest ze verkopen voor vijftig schellingen. Een andere koe verliep, en wilde niet dragen, zodat ik genoodzaakt was haar eveneens te verkopen. In die tijd kwam 's nachts een hond en beet een lam dood, wat hij grotendeels verscheurde. Drie nachten achtereen kwam hij terug en doodde vijf beste schapen en verwondde nog een lam. Van toen af hielden twee gewapende mannen, drie of vier nachten achtereen de wacht, toen tegen één uur de hond weer kwam. Beiden gaven vuur, raakten hem, en brachten hem mee. Het was een vreselijk beest, van de wolvensoort, een dashond, maar hij kreeg zijn verdiende loon. Zo even kreeg ik een deurwaardersbrief, die betaling vraagt voor de hond. Al deze dingen zijn tegen mij. Maar enkele dagen daarop zond de Heere mij, door verschillende handen, zeven en twintig pond en tien schellingen, en zo werd mijn verlies vergoed.

Van de arme Jakob werden ook verschillende dieren van zijn kudde weggeroofd door wilde beesten, en sommigen gestolen bij nacht, anderen bij dag. En Laban deed hem het verlies van die alle boeten. Maar Gods zegen over hem maakte steeds zijn verlies weer goed. En hoewel zijn loon ook tienmalen veranderd werd, vergunde de Heere hem naar huis terug te keren met twee heiren. Dikwijls heb ik opgemerkt, dat gewoonlijk daar het onheil overkomt, waar wij het meest ons vermaak in scheppen. Lang hiervoor zag ik dit in het sterven van vier kinderen, en ik zie het nu weer. Want mijn geliefkoosd paard is ziek, en onder mijn kleine kudde, die het voornaamste deel van mijn liefhebberij uitmaakt, kwam de verwoesting.

Nu moet ik nog enkele opmerkingen aantekenen, die mij door de Goddelijke voorzienigheid zijn geschonken, waarvan ik vertrouw, dat zij niet vervelend noch onaangenaam zullen zijn voor mijn hooggeschatte vriendin. Ik bedoel dan bepaald die dingen die dikwijls juist in overeenkomst waren met de begeerten van mijn hart, hoewel ik daar niet om durfde bidden, en geen moed genoeg bezat, er om te vragen. Om een voorbeeld te noemen: Kort nadat ik vrijgemaakt was, ging ik om het Woord te horen,

naar Kingston op de Theems, waar soms een heer uit Londen preekte, die iets had van een redenaar. Zijn welsprekendheid maakte zo'n indruk op mij, dat ik dikwijls wenste geld genoeg te hebben, om die man op mijn kosten het hele land rond te zenden, zodat hij het Evangelie van de Zaligmaker in alle plaatsen mocht verspreiden. Echter kreeg ik nooit enige troost of bevestiging onder zijn dienst, maar wel het tegendeel. Want ik kon er zeker op rekenen om terug naar huis te gaan, in wettische dienstbaarheid zodra ik hem gehoord had. Dit diende om mij enig inzicht te geven in de bedrieglijkheid en leegheid van de menselijke welsprekendheid, als de kracht van de Goddelijke genade ontbreekt. Hoewel ik nooit de Almachtige heb durven bidden om geld, om mij in staat te stellen om dit te doen, zo heeft Hij echter korte tijd daarna mijn mond geopend, om aan anderen te vertellen, wat Hij voor mij gedaan heeft. En het heeft God behaagd getuigenis te geven aan het Woord van Zijn genade. Zo is vervuld: "De begeerte des rechtvaardigen zal God geven", Spreuken 10 : 24.

Een andere zaak die ik zeer begeerde, was dat ik in staat mocht gesteld worden, om een huis des gebeds voor de Heere te bouwen, om daardoor mijn liefde en eerbied voor Hem te betonen voor al Zijn menigvuldige weldaden, aan mij bewezen. Hoewel ik nooit heb durven bidden van God, om tot zoiets in staat gesteld te worden. Het gebeurde omstreeks twee of drie jaren daarna, dat iemand te Worpolsdon, bij Guilford in Surrey, aanbood, een stuk grond met een oude schuur daarop te geven, en voor de zaak des Heeren af te zonderen, als ik een som van veertig ponden kon bijeen brengen om een bedehuis te bouwen. Ik volvoerde dit en het huis werd gebouwd, maar de man die op zich genomen had om toe te zien dat het behoorlijk beschreven en op onze naam gezet werd, verwaarloosde dit. De man, op wiens grond het bedehuis gebouwd was, verloor kort daarop zijn vrouw, en hij kreeg zin in een vrouw die enige middelen bezat, en die tot de doopsgezinden behoorde. Hij liet zich in het water dompelen, waarna de plaats mij ontnomen en aan een baptisten leraar gegeven werd. Maar deze bleef daar slechts enkele weken, aangezien het grootste deel van het volk met mij naar een andere plaats trok.

Voor dat ik nog van deze plaats beroofd werd, toonde de Heere mij, wat er ging gebeuren, en liet mij de beide volgende plaatsen in de Heilige Schrift voorkomen: "Omdat hij onderdrukt heeft, de arme verlaten heeft, een huis geroofd heeft, dat hij niet opgebouwd had; omdat hij geen rust in zijn buik gekend heeft, zo zal hij van zijn gewenst goed niet uitbehouden", Job 20 : 19, 20. En: "Die kwaad voor goed vergeldt, het kwaad zal van zijn huis niet wijken", Spreuken 17 : 13.

Voordat ik uit dit bedehuis verjaagd werd, deelde ik mijn gedachten en voorkoming mee aan de man, op wiens grond het huis gebouwd was, en zei hem alles wat ik zag dat er gebeuren zou, omdat hij er zelf bij betrokken was. Dat ik namelijk dacht, dat hij zou gaan trouwen, dat hij gedoopt zou moeten worden voordat die vrouw hem zou willen hebben, en dat hij dan daarna mij de plaats zou ontnemen. Ik geloof dat ik hiermee al de inzichten van zijn hart voor hem open legde. Hij begon te schreien, en zei: "Dat verhoede God!" Maar korte tijd daarna vervulde hij mijn voorzegging. Toen ik dan geboden werd, om daar niet meer te komen, kondigde ik hem aan dat het kwaad van zijn huis niet zou wijken. Hij antwoordde daarop: "Het is gemakkelijk, om door u of enig ander mens geoordeeld te worden." Echter, spoedig daarna zond God een boze geest onder de weinigen, die daar verblijf en samenkomst hielden, zodat zij verdeeld en verstrooid werden naar alle winden heen. De grond werd verkocht en daarmee mijn kleine bedehuis, tot een plaats om koren in te bergen. En die man had geen voorspoed meer, zolang hij leefde. En enkele jaren, nadat deze zaak voorgevallen was, kwam hij te sterven.

Wij bouwden daarop een klein bedehuis te Woking in Surrey, ik bracht ongeveer vijftig pond bijeen tot de opbouw. En het Woord wordt daar gepredikt tot heden toe. Kort daarop collecteerde ik ongeveer veertig pond om een preekhuis te bouwen te Sunbury in Middlesex. En niet lang daarna stelde de Heere mij in staat de Voorzienigheidskapel in Londen op te richten. In al deze dingen vervulde de Heere de begeerten van mijn hart, hoewel ik geen vrijmoedigheid had kunnen krijgen, om daar ooit om te bidden.

Verder had ik lang gewenst een woning te hebben, met genoeg grond voor tuinvruchten, omdat ik het tuinieren verstond, en ondervond dat het veel geld kostte, tuinvruchten te kopen voor een groot huisgezin. En het heeft God behaagd, mij ook dit te verlenen. "Hij doet het welbehagen dergenen, die Hem vrezen", Ps. 145 : 19.

Nu moet ik nog twee begeerten van mijn hart vermelden, en ik hoop dat mijn vriendin niet moe zal worden om het aan te horen. Ik wenste vurig om aan een plaats van twee of drie gemeten land te komen, omdat ik daar graag een koe wilde houden, want in Londen is geen goede melk te krijgen, en melk in een groot gezin is een zeer voornaam artikel. Mijn uitzien was, naar niet meer, dan naar een weide voor een koe. Jarenlang deed ik mijn best om zo'n gelegenheid te krijgen. Eens was mijn wens bijna uitgekomen, door een huis te kunnen huren op Cravonhill bij Bayswater, Maar ik werd teleurgesteld en gaf toen alle hoop op om te zullen slagen. Maar korte tijd daarna ging ik wonen waar ik nu ben. En in plaats van één koe, zond de Heere mij er vier.

Nog eens. Daar ik eenmaal in de week in de stad preekte, gebeurde het dikwijls 's winters, dat het regende en sneeuwde, als ik 's avonds daar was. Bij zulke gelegenheden was er zelden een huurkoets te krijgen, omdat zij meest altijd allemaal weg waren, zodat ik dan dikwijls genoodzaakt was te voet naar Paddington te gaan. En vele natte, droevige reizen heb ik zodoende gehad. Wat mij dikwijls deed wensen, dat mijn omstandigheden het mochten toelaten om een gesloten rijtuig voor vast te huren voor twee of drie avonden in de week. Hoe deze wens vervuld werd, en zelfs boven dat wat ik begeerde, door het geschenk van een wagen met paarden, heb ik al eerder verhaald.

Ik heb nog gedurig een begeerte in mijn hart, al sinds een lange reeks van jaren, die tot op heden nog nooit ten volle is vervuld geworden. Hoewel ik metterdaad geloof, dat dit op Gods eigen tijd en weg zal geschieden. En wanneer dat komt, zal mijn waarde vriendin misschien nog meer van mij horen.

Tot hiertoe dan, vaarwel. Wees wel getroost, en de God des vredes zal met u zijn. De uwe, in geloof en liefde,

Wm. Huntington. S.S.

UIT HET LEVEN VAN WILLIAM HUNTINGTON

DOOR THOMAS WRIGHT

N.V. UITGEVERIJ "DE BANIER" - VIANEN, 1969

Toelichting

Thomas Wright, geb. Tenbury (Shropshire) 21-4-1810, overl. Chelsea, Londen, 23 december 1877; was een Engels antiquair en schrijver.

Thomas werd geboren in een gezin van Quakers afkomstig uit Bradford, Yorkshire. Hij bezocht het gymnasium in Ludlow en studeerde aan Trinity College in Cambridge, waar hij in 1834 afstudeerde. Tijdens zijn periode in Cambridge droeg hij bij aan *The Gentleman's Magazine* en andere tijdschriften. In 1835 trok hij naar Londen om een literaire carrière te beginnen.

In 1836 publiceerde hij de geannoteerde serie *Early English Poetry* in vier delen. Met John Mason Neale richtte hij in 1839 de Camden Society op, een genootschap dat zich ten doel stelde vroeg-historisch en literair materiaal en nog ongepubliceerde manuscripten uit te geven. Ook was hij mede-oprichter van de Percy Society (een gelijksoortig genootschap), de *British Archaeological Association* en de *Shakespeare Society*.

In 1840 verscheen zijn editie van William Langlands *The Vision and Creed of Piers Plowman*. Zijn belangrijkste werk als literair antiquair waren *Biographia Britannica Literaria of the Anglo-Saxon Period* (1842) en *Anecdota Literaria*, een verzameling korte gedichten in het Engels, Frans en Latijn uit de 13e eeuw (1844).

Thomas Wright en Aaron Seymour hebben in de achttiende eeuw fijne pen-portretten geschilderd van achttiende eeuwse mannen Gods, zoals George Whitefield, William Romaine, John Gill, James Hervey, Isaac Watts, Augustus Toplady, William Cowper, Benjamin Beddome, Joseph Hart, **William Huntington**, en Sir Richard Hill. Zonder de werken van deze twee christelijke geleerden zou onze kennis van het evangelische karakter van de achttiende eeuw, het calvinisme en de *Great Awakening* klein zijn.

Deze twee mannen hebben een vaste en solide basis nagelaten voor verder onderzoek naar het leven van Gods knechten en het grote werk van de Geest in de vroege en midden achttiende eeuw.

Inhoud

Woord vooraf

- I 2 Februari 1745 - 1 Januari 1769, Cranbrook en Frittenden**
- II 1 Januari 1769 - 1771, Mortlake, de eerste heilige plaats**
- III 1771 - April 1773, Kingston, de tweede heilige plaats**
- IV April 1773 - Zomer 1774, Sunbury, de derde heilige plaats**
- V Zomer 1774 - December 1775, Ewell, de vierde heilige plaats**
- VI December 1775 - Juni 1782, Thames Ditton, de vijfde heilige plaats**
- VII Juni 1782 - December 1789, De eerste Voorzienigheidskapel**
- VIII December 1789 - Maart 1799, Churchstreet, Paddington**
- IX Maart 1799 - 3 Juli 1802, Cricklewood**
- X Juli 1802 - Juni 1806, Kennismaking met Lady Sanderson**
- XI Juni 1806 - 15 Augustus 1808, Een tijd van beproeving**
- XII 15 Augustus 1808 - 13 Juli 1810, Het huwelijk met Lady Sanderson**
- XIII Huntington in zijn voorspoed**
- XIV 13 Juli 1810 - 20 Juni 1811, De Voorzienigheidskerk verbrand, verwoest**
- XV 20 Juni 1811 - 18 Juni 1813, Pentonville**
- XVI 25 Mei 1813 - 1 Juli 1813, De schemering van Sardis**

Woord vooraf

Enkele opmerkingen over de kerkelijke en politieke omstandigheden, waaronder Huntington leefde, mogen ter verduidelijking aan zijn levensbeschrijving vooraf gaan.

Reeds aanstonds maakt de lezer kennis met het verval, waarin de kerk van Engeland in zijn dagen verkeerde. Deze Kerk van Engeland, de Anglicaanse kerk, heeft zich steeds onderscheiden van de kerken van de Reformatie elders in Europa, met die van Nederland, Schotland en Frankrijk. Haar ontstaan heeft zij niet, zoals deze kerken, te danken aan de onweerstaanbare drang om met Rome te breken en tot de zuivere verkondiging van het Evangelie te komen, maar aan het machtswoord van een koning, die met haar schepping alleen een persoonlijk belang beoogde. Toen deze koning, Hendrik VIII, zich wilde laten scheiden van zijn echtgenote, Catharina van Arragon, weigerde de paus dit huwelijk te ontbinden, met als gevolg, dat de vertoornde vorst besloot alle banden met Rome te verbreken. De koning stelde zichzelf in plaats van de paus, tot hoofd van de kerk.

De Staatskerk zelf bleef in haar leer en gebruiken geheel Rooms. Pas onder zijn opvolger heeft de Reformatie voor een deel het pleit gewonnen, maar nooit heeft zij deze kerk geheel van de oude zuurdesem kunnen bevrijden, Haar eredienst bleef de Roomse vorm grotendeels behouden, terwijl zij door bisschoppen wordt geregeerd. Verzet daartegen is niet uitgebleven, en veel strijd is gevoerd om deze kerk van dergelijke misbruiken te bevrijden, een strijd, waaraan de naam van de Puriteinen verbonden zal blijven. Verwijdering van alles wat aan de roomse eredienst deed denken, en vervanging van de bisschoppelijke heerschappij door een regering van de gemeente door predikanten en ouderlingen, was hun doel.

Deze strijd is echter vruchteloos geweest, en de overwinning bleef aan de oude roomse vorm. Een vorm, die tenslotte het wezen van de kerk zelf zozeer verstikte, dat in Huntingtons dagen voor de prediking vrijwel geen plaats meer was. Hoogstens werden er nog enkele ogenblikken besteed aan beschouwingen over de moraal. Newton zegt reeds in de dagen, voorafgaande aan Huntingtons optreden, dat hij niet wist of er in het hele koninkrijk nog één dienaar van de Staatskerk het Evangelie predikte. De massa van het volk bleef echter uit onverschilligheid en gewoonte deze kerk aanhangen. Zo ook Huntington, die aanvankelijk nog spreekt van de Anglicaanse Kerk, zgn. "zijn moeder", en bij haar dienaars een antwoord zocht op de vragen die zijn ziel benauwden. Tevergeefs echter, zoals de lezer zal bemerken, en zo zien wij hem zijn strijd alleen strijden.

Het leerstuk van de uitverkiezing, dat hij uitgedrukt vond in de Geloofsbelijdenis van de Kerk van Engeland, bracht hem aan de rand van de wanhoop. In de Schrift vindt hij het antwoord. Wanneer het licht van de genade dan in zijn ziel doorbreekt, zien we ook Huntington zich van de Staatskerk afkeren naar de Methodisten, die hij eerst, evenals de grote massa, verafschuwde.

De dorheid van de Anglicaanse kerk en het ontbreken van elke Evangelieprediking, had vele stromingen buiten deze kerk in het leven geroepen. De Methodisten, waarvan de leidende figuren Wesley en George Whitefield waren, richtten zich met hun prediking tegen de heersende onverschilligheid door de verkondiging van het eeuwig oordeel. Later vallen de Methodisten uiteen in een Arminiaanse richting onder Wesley, en een calvinistische onder George Whitefield. De eerste Methodistische predikant, Ds. Torial

Joss, wie Huntington met zoveel genoeg beluisterde, was - volgens de schrijver - jarenlang bevriend geweest met deze Whitefield.

Hoe Huntingtons gedachten daardoor ten gunste van de Methodisten veranderd waren, en hoe de doodsheid van de Anglicaanse Kerk door hem werd beseft, blijkt uit zijn oordeel over deze predicatie: Er werd uit de Bijbel gepreekt, een boek, waaruit hij nog nooit had horen preken.

De gebeurtenissen volgen elkaar dan snel op. Van Bijbelverklaring aan zijn omgeving komt het tot voorgaan in het gebed, en uiteindelijk tot de verkondiging van het Woord. Tenslotte wordt hij door Ds. Torial Joss in het ambt bevestigd, en staat Huntington aan het begin van een loopbaan, die de verbazing en bewondering van velen zou wekken, en die hij zelf, terugblikkend, volgens zijn grafschrift dat hij aan Lady Sanderson op zijn sterfbed dicteerde, als welhaast profetisch beschouwde.

Het godsdienstig leven en ook de prediking buiten de Anglicaanse kerk was sterk op de praktijk en weinig dogmatisch gericht. Dit is begrijpelijk als reactie op het vrijwel geheel ontbreken van Evangelieprediking binnen de Anglicaanse kerk, maar anderzijds ook verklaarbaar door het gebrek aan theologische opleiding. De universiteiten immers waren geheel doordrongen van de Anglicaanse geest, zodat juist daarom, degenen die buiten de Anglicaanse kerk stonden - de Dissenters, zoals zij werden genoemd - deze niet bezochten.

Slechts een enkele poging werd gedaan om in deze leemte te voorzien. De gravin Huntingdon (naar wie Huntington humoristisch zijn vrouw noemde) richtte onder invloed van Whitefield, uit eigen middelen een Theologische School op te Trevecca, waar inderdaad voor een behoorlijke opleiding werd gezorgd. De dominee Jenkins, de man, aan wiens zijde Huntington wenste te worden begraven, was aan deze universiteit opgeleid. Uit de bijnaam, die Huntington hem gaf - de Ambassadeur uit Wales - spreekt behalve vriendschap mogelijk ook een stil respect voor diens opleiding.

De gevaren van dit alles bleven niet uit. In de Methodistische richting van Wesley werden tenslotte allerlei leerstukken, waaronder zelfs de predestinatie, verworpen en kreeg het Arminianisme tenslotte de overhand. Huntington heeft echter ten allen tijde in woord en geschrift de fundamentele leerstukken, zoals verkiezing en verwerping, de rechtvaardigmaking door het geloof, met alle kracht verdedigd, terwijl het Arminianisme, in hem een machtige bestrijder vond door zijn alom bekende werk: "Het Arminiaanse geraamte."

Ook politiek waren de dagen van Huntington bewolkt. In Frankrijk hadden de revolutionaire leerstellingen van Rousseau mede geleid tot de bekende Franse Revolutie. Onder de heerschappij van de Jacobijnen ontstond in Frankrijk een waar schrikbewind. Dezen waren het, die tenslotte de terdoodbrenging van de Franse koning doordreven. De geest van de revolutie, die in grote delen van Europa om zich heen greep, heeft echter het Engelse volk toch niet kunnen meeslepen.

De partijen, die in Engeland tegenover elkaar stonden, heetten Tories en Whigs. De laatsten waren meer vooruitstrevend dan de eersten. We zouden hen met de naam van liberalen kunnen aanduiden. Huntington was een heftige tegenstander van alles, wat zelfs maar in de verte aan revolutie deed denken, zodat hij ook de Whigs verfoeide en hen met de felle Franse Jacobijnen gelijk stelde. Dit heeft Huntington voor een deel van zijn aanhang beroofd. Van oudsher waren immers allen die zich met de Staatskerk niet konden verenigen en zich daaraan onttrokken - de Dissenters dus - door de Tories

vervolgd geworden. De Whigs daarentegen, verdedigden steeds alles, wat zich aan de Staatskerk onttrok, de Rooms en inbegrepen, waarbij het hun grotendeels ging om politieke belangen.

Het is daarom begrijpelijk dat deze houding van Huntington, op een bepaald moment bijna een scheuring in zijn gemeente tengevolge had, toen Wilkinson tijdens zijn afwezigheid, Huntingtons gemeente voor de revolutionaire beginselen trachtte te winnen. In zulke ogenblikken echter bleek wie Huntington was: een geboren strijder, die in de moeilijkste ogenblikken de moed niet verloor en de strijd niet schuwde.

Huntington was ten slotte een echte Engelse patriot. Toen Napoleon de Franse Revolutie had bedwongen en als onbeperkt heerser de scepter zwaaide, verheugde Huntington zich toch in de nederlagen van deze aartsvijand van Engeland, en wel zó zeer, dat hij in zijn fantasie, deze Napoleon in Moskou liet ophangen in een venster van het Kremlin.

Zo heeft de schrijver van dit boek getracht ons ook zo volledig mogelijk met de persoon van Huntington bekend te maken. Boven alles zal echter de lezer een herinnering bewaren aan Huntington als herder en leraar, hoe deze als leraar zijn gemeente op buitengewone wijze mocht onderwijzen in de leer van gerechtigheid en oordeel, en van de genade, die in Christus wordt gevonden, en hoe hij als herder, bij tallozen door gesprek en door middel van zijn correspondentie, wist leiding en troost te geven.

"Huntington, bemind door zijn God en gehaat door velen", zo oordeelt hij over zichzelf in zijn grafschrift. Wij mogen er nu aan toevoegen: Ook bemind door velen, voor wie hij een middel in Gods hand geweest was om te komen vanuit de duisternis tot het eeuwig licht. Een man van singuliere gaven, ja een rechtvaardige, wiens gedachtenis tot zegen zal zijn.

HOOFDSTUK I

2 FEBRUARI 1745 - 1 JANUARI 1769

Cranbrook en Frittenden.

“Een greintje geloof kan de wereld bewegen”, zo schreef eenmaal William Huntington aan zijn vriend George Lansdeli. De waarheid van dit betekenisvolle gezegde is nog nooit zo duidelijk bevestigd als in het leven van de man, die deze woorden schreef.

De vermaarde en alom geëerde William Huntington, prediker met een geheel eigen stijl, één van de grootste godsdienstleraars sinds de tijden van de apostelen, en schrijver van de indrukwekkende werken: “De bank des geloofs”, “Het Koninkrijk der hemelen ingenomen door gebed”, en “Beschouwingen over de God van Israël”, zag op de tweede Februari van het jaar 1745 het levenslicht in de arbeiderswoning “The four Wents” (De viersprong) bij Cranbrook in Engeland.

Zijn moeder Elisabeth was de vrouw van de boerenarbeider William Hunt. Zijn vader was Barnabas Russel, de werkgever van Hunt. Deze Russel was een krachtige, heerszuchtige en welgestelde boer. Huntington zelf beschrijft William Hunt als “een rustige, eerlijke en godvrezende man, die vele jaren zijn plaats in het huwelijk had moeten afstaan aan een deugniet.” Over zijn moeder spreekt Huntington met medelijden, zonder dat hij haar veroordeelt. We mogen daarom wel aannemen, dat zijn moeder tegen haar wil het slachtoffer is geworden van de ongebreidelde hartstochten van de niets ontziende dwingeland Russel.

In het geheel werden er tien kinderen in dit huis geboren. Vier van hen stierven op zeer jeugdige leeftijd. Alleen William en vijf meisjes groeiden op. Het gezin Hunt leefde in diepe armoede. Het loon van Hunt bedroeg 's winters ongeveer vijf gulden en 's zomers zes. Barnabas Russel stak geen hand uit om de levensomstandigheden van dit gezin te verbeteren. Het zal de lezer daarom niet verwonderen, dat deze kinderen armoedig gekleed waren en voortdurend honger leden.

William Huntington werd op 14 November 1750 in de kerk te Cranbrook gedoopt. Hij was toen al vijf jaar. In het doopregister is hij ingeschreven als de zoon van William en Elisabeth Hunt. William nam de naam Huntington waaronder hij bekend is geworden, pas aan toen hij zijn geboortegrond verliet.

Zijn eerste onderwijs ontving hij van een schooljuffrouw. Dit was echter van korte duur. De nood dwong zijn ouders William weer van school af te nemen. Ook William moest zijn bijdrage leveren in de strijd om het bestaan van het gezin Hunt. Zijn werk bestond uit hout sprokkelen, aren lezen en het doen van allerlei boodschappen.

Later wist zijn moeder van Russel gedaan te krijgen, dat William de Latijnse school te Cranbrook mocht bezoeken. Hier leerde William onder leiding van de bejaarde John Hassell lezen en schrijven en werden hem de eerste beginselen van de godsdienst bijgebracht. Ook Russels wettige kinderen kregen onderwijs op dezelfde school. De tegenstelling was groot. De kleine ‘Berner’, zoals William spottend genoemd werd naar zijn vader Barnabas, liep in lompen rond en leed honger. De jonge Russels werden goed

gevoed en warm gekleed. Het is te begrijpen, dat William vaak begerige blikken wierp op het vele lekkere eten, dat zij bij zich hadden. Eens dreef de honger hem zó ver, dat hij zijn eerste en enige straatoverij pleegde: Hij stal een stuk brood van een Franse bediende van enkele Franse officieren die op het kasteel Sissinghurst krijgsgevangen werden gehouden.

Ook hier was zijn verblijf van korte duur. Zijn ouders namen hem van school om thuis bij het dorsen te helpen. Op achtjarige leeftijd verliet hij tenslotte voorgoed het ouderlijk huis om zelf in zijn onderhoud te gaan voorzien. Hij begon als livrei-jongen bij de eigenaar van een landgoed. Alles scheen hier naar wens te gaan, totdat een onverwacht voorval de loop van de gebeurtenissen wijzigde. Ter gelegenheid van een feestmaal, dat door zijn meester aan de officieren van de Kentse landweer werd aangeboden, kreeg William de opdracht de tafel te bedienen. De gasten waren zo zeer ingenomen met de flinke en vlugge manier, waarop hij zijn taak vervulde, dat hij een kleine acht gulden aan fooien ontving. Groot was echter zijn teleurstelling, toen zijn meesteres hem beval tweederde van dit bedrag aan het vrouwelijk personeel af te staan. Zijn moeder raadde hem aan dit niet te doen. Toen hij deze raad opvolgde en weigerde aan dit bevel te voldoen, werd hij op staande voet ontslagen. Zo werd de fraaie livrei weer verwisseld voor de lompen van de dagloner. Menigmaal kwam de wens bij hem boven, toen hij weer voor een dagloon van 20 cent op het land werkte, dat hij maar aan het verlangen van zijn meesteres had toegegeven. Terugblikkend zag hij echter deze gebeurtenis in een ander licht. Ik zou niet eerder rust vinden - zo oordeelt hij - totdat ik door Gods hand naar de plaats geleid was, waar ik mijn dierbare Verlosser zou ontmoeten, en de taak op mij zou nemen, waartoe ik van eeuwigheid was voorbestemd.

Na twaalf maanden landarbeid werd hij als antwoord op zijn gebed, boodschappenjongen bij een landedelman, tegen een loon van 12 gulden per jaar.

In 1759 - hij was toen 14 jaar - kreeg hij een andere betrekking op Battle Abbey. Toen hij daar een korte tijd in dienst was, bereikte hem de tijding dat Barnabas Russel gevaarlijk ziek was geworden. Inderdaad dreigde de levensdraad van Russel op het hoogtepunt van zijn zondig bestaan te worden afgesneden. Verschrikking maakte zich van hem meester, toen hij zijn einde voelde naderen. Duizend schrikbeelden pijnigden zijn ziel. Onophoudelijk riep hij in doodsangst tot de moeder van Huntington, die hem verpleegde: "Doe met me wat je wilt, als het mijn leven maar kan redden." Redden kon zij hem echter niet, en ook zijn vertapte vrouw, die hem eveneens verpleegde, moest maar toezien hoe het einde naderde. Zo daalde tenslotte de ongelukkige, zonder hoop, en nauwelijks betreurd, onder vreselijke doodsangsten ten grave.

Hoewel Huntington zelf hier geen oog voor had, bleek hij in vele opzichten een tweede Barnabas Russel. Maar dan een Russel, vernieuwd en vertederd door Gods genade. Hij had Russels ijzeren gestel, diens sprankelende en strijdlustige vitaliteit en opvliegende aard. Ondanks zijn verbeterde strijd tegen deze geaardheid, trad er meer dan eens, wanneer hij in disputen gewikkeld werd, een flinke dosis van Russels bruuskheid en heerszucht bij hem aan de dag. Maar daarnaast bezat Huntington geheel andere karaktereigenschappen. Was zijn vader bij voorbeeld slordig en gierig, de zoon was zorgzaam als een vrouw, en vrijgevig tot op het dwaze af. We mogen wel aannemen dat hij in zijn zachtere eigenschappen naar zijn moeder aardde. De afschrikwekkende strijdbaarheid, die als een hagel van een geschut over zijn wederpartij losbarstte, was echter louter en alleen een erfenis van de aartszondaar, die hem verwekt had.

In het jaar 1762 verliet Huntington Battle Abbey om in dienst te treden bij dominee Henry Friend, predikant te Frittenden - een deftig man - bij wie hij anderhalf jaar bleef.

In deze plaats leerde hij het dochttertje van een kleermaker kennen, Susan Foyer, een klein meisje met donkere ogen. Het werd zijn gewoonte, om wanneer hij met zijn vrienden de kerkklok ging luiden en daarbij langs haar huis kwam, wat met haar te schertsen. Groot was zijn verbazing, toen hij begon te begrijpen, dat deze argeloze jeugdige schoonheid diepere gevoelens voor hem was gaan opvatten, hoewel hij zelf allerminst een knap uiterlijk bezat. Toen haar oprechte, warme genegenheid hem ten volle duidelijk werd, was hij diep geroerd. "Ik nam haar op mijn knie", zo schrijft hij, "en liefkoosde haar als een kind. Maar terwijl mijn bedoelingen niet verder gingen dan die van een zorgvolle verpleegster tegenover een patiënt, ontpopte de patiënt zich als een veroveraarster, die mij ongemerkt tot haar gevangene maakte. Zij trof mijn hart en wist in zó sterke mate mijn liefde op te wekken, dat ik het niet meer buiten haar aanwezigheid kon stellen." Later dacht hij anders over uiterlijk schoon. "Slechts weinig aardse schoonheden staan op de rol van Gods gunstgenoten opgetekend", merkt hij ergens op. "De Bijbel ruimt maar weinig plaats voor hen in."

Het verliefde paar maakte zich niet al te veel zorgen over de geringe mogelijkheden, die er voor hen bestonden om te trouwen, en zij gaven hun gevoelens de vrije loop. En al wierp deze moeilijkheid wel eens een schaduw over hun vreugde, desondanks nam de wederzijdse genegenheid steeds toe. Tenslotte besloot Huntington echter een vak te leren om zich een behoorlijk bestaan te kunnen verschaffen en te kunnen trouwen. Bij zijn zwager Daniel Young trachtte hij de kunst van het geweermaken meester te worden. Zijn nieuwe woonplaats lag 15 mijl van Frittenden, maar belette hem niet om voortdurend Susan Fever op te zoeken. Zijn hoop om zo een oplossing te vinden voor hun moeilijkheden bleek echter ijdel, want zijn zwager Young kreeg al spoedig meer aandacht voor de drank dan voor zijn werk. Zo werd Huntington genoodzaakt hem te verlaten.

Enkele weken zaagde hij hout bij een timmerman. Daarna kreeg hij een betrekking als koetsier bij een rijke inwoner van Rolverden. Hier ontstonden echter onverwachts nieuwe moeilijkheden. Enkele bemoeizieke personen uit Frittenden slaagden er in verwijdering te scheppen tussen Susans ouders en Huntington door er bij hen op aan te dringen, dat Susan niet de eerste de beste bedelaar moest trouwen. Daar was het meisje volgens hen, te goed voor. De ouders van Susan bleken gevoelig voor deze argumenten en hoewel het paar reeds meer dan drie jaar nauwe omgang met elkaar had gehad, ontzegden zij Huntington de toegang tot het huis en drongen er bij Susan op aan, dat zij haar keus op een ander zou laten vallen. Susan dacht er echter niet aan om Huntington op te geven, en Huntington van zijn kant, gaf als echte zoon van Barnabas Russel, nu aan zijn hartstocht de vrije loop.

In één opzicht bleek hij geheel anders te zijn dan zijn vader. Wroeging maakte zich van hem meester. "Mijn geweten", zegt hij, "begon te spreken en de onrust over mijn daad werd zó groot, dat ik nachten achtereen de slaap niet meer vatten kon. Toch wekte de jaloezie bij tussenpozen een voldoening over mijn wanhopige daad, want ik voelde, dat ik nooit zou hebben kunnen verdragen, dat zij ongeschonden het eigendom van een ander zou worden."

Toen de dag aanbrak, waarop hij moest vertrekken naar Rolverden om een nieuwe betrekking te aanvaarden, vergezelde Susan hem enkele mijlen op deze sombere tocht. "Onderweg werd ik gekweld door de vrees, dat zij nooit mijn vrouw zou worden, en ik vroeg mij zelfs af of ik haar ooit weer zou zien. Ik kon niet nalaten haar mijn angst en zorgen mee te delen. Zij beloofde echter mij trouw te zullen blijven. Ik was diep bedroefd toen ik afscheid van haar nam en bleef dit op het verdere gedeelte van mijn tocht."

Enkele weken na zijn aankomst in Rolverden verzocht hij haar, hem op een afgesproken plaats op de weg te ontmoeten. Susan ging, vergezeld van haar vader op weg, om aan zijn verzoek te voldoen. Zij sloegen echter een verkeerde weg in, zodat zij Huntington niet ontmoetten. Zijn brieven, die hij daarna aan haar richtte, werden onderschept, zodat geen enkel contact meer tussen hen plaats vond. Na een verblijf van elf maanden te Rolverden werd hij opgeroepen om voor de magistraten van Cranbrook te verschijnen. Inmiddels waren namelijk de gevolgen van zijn omgang met Susan openbaar geworden en zo werd Huntington veroordeeld om bij te dragen in het onderhoud van zijn zoon. Hij drong er met kracht op aan om met Susan te trouwen. De ouders van het meisje weigerden nadrukkelijk hun toestemming. De magistraat koos de partij van de ouders en eiste van hem, dat hij iedere drie maanden een geldelijke bijdrage moest leveren. Diep verbitterd over deze behandeling en wanhopig over het verlies van zijn geliefde, keerde Huntington naar Rolverden terug, waar hij door een zware ziekte werd overvallen.

“Mijn geweten - zo zegt hij zelf - werd wakker, en de vrees voor de toorn van God beving mij. Ik was diep overtuigd, dat God acht sloeg op mijn levensgedrag en op het punt stond mij daarvoor in het toekomstige leven te straffen.” “Arme William zal wel sterven”, hoorde ik één van de dienstboden met tranen in haar stem zeggen. “Ja - antwoordde een andere - de dokter heeft hem al opgegeven.” Zo hoorde Huntington, die machteloos in bed lag, dit beangstigende gesprek, en in zijn troosteloze verlatenheid zonden zijn droge lippen een onsamenhangend gebed op tot God.

Hij herstelde echter van zijn ziekte en in hetzelfde jaar - 1767 - keerde hij naar huis terug. Al spoedig vernam hij daar, dat er in Charing een koetsier werd gezocht. Hij ging er heen en onderweg boog hij bij een brug zijn knieën en stortte een vurig gebed uit voor het welslagen van zijn pogingen. “Ik sneed een stok half door en stak die als herkenningsteken in een heg. Ik beloofde de Heere deze plaats op mijn terugweg weer op te zoeken om Hem te prijzen, als Hij mijn gebed zou verhoren. God verhoorde mijn gebed. Op de terugweg heb ik tranen gestort bij het aanschouwen van diezelfde stok, en ik heb, zij het onvolmaakt, die God geprezen, Die in mijn dagelijkse noden uitredding had gegeven, hoewel ik mij van Hem afgekeerd had en veelvuldig tegen Hem had misdreven.”

Na enkele maanden veranderde hij weer van betrekking en trad in dienst van een begrafenisondernemer. Steeds echter, werd hij gekweld door de gedachte aan het verlies van Susan. Opnieuw werd hij door een ernstige ziekte aangegrepen. Zijn werkgever bleek geen enkel medelijden voor hem te gevoelen en liet hem in een stal neerleggen. Hier werd hij hulpeloos achtergelaten, heftig gekweld door pijn en koorts. Zijn laatste geld - enkele guldens - moest hij aan de dokter afdragen, die hem behandelde. Toen de koorts eindelijk geweken was, maakte hij zich weer reisvaardig. Iemand gaf hem uit medelijden een gulden, en met dit geldstuk op zak en de schamele bezittingen bijeengepakt in een fraaie zakdoek, ging hij naar Sussex. Hij had geen bepaald reisdoel voor ogen en eigenlijk was hij lichamelijk tot reizen zelfs nog niet in staat. De sporen van zijn ziekte waren nog duidelijk zichtbaar, zijn gezicht was doodsblijk en hij had pijn in zijn gehele lichaam. De vrees voor de magistraten van Cranbrook dreef hem voort, nu hij zijn beloften om voor Susan te zullen betalen, niet had kunnen nakomen.

Hij bereikte Chicester (bij de kust) en bleef de nacht over, huiverend van de kou, in een verlaten hut. De volgende morgen begaf hij zich dodelijk vermoeid naar Londen, steeds voortgedreven door de angst. In Guildford was echter de grens van zijn krachten bereikt en hij stortte van uitputting neer. De fraaie zakdoek, waarin hij zijn bezittingen gepakt had, bracht uitkomst.

Hij verkocht haar en de opbrengst er van was voldoende om hem voedsel en een onderdak voor de nacht te verschaffen. Hij kreeg werk in Epsom, maar hij was nog te zeer beheerst door angst om er te blijven. Als een Kaki doolde hij uitgeput, zonder hoop en zonder doel, verder.

Tegen Kerstfeest kwam hij in Low Leyton in Essex aan. Het was bijtend koud en er viel een dik pak sneeuw. Het was niet mogelijk om verder te trekken en Huntington moest beschutting zoeken in een hooiberg. Drie dagen verschool hij zich daarin zonder een kruimel voedsel. Er kwam echter uitkomst, want Huntington zou niet van honger en uitputting sterven in een hooiberg. Iemand trof hem daar aan en liet Huntington bij zich thuis op verhaal komen.

Hij zette kort daarna zijn reis voort naar Danbury, waar hij werkte bij een landedelman, Fitch, totdat hij weer ziek werd. Hij werd vervoerd naar een herberg in de buurt en toevertrouwd aan de vriendelijke zorgen van de waardin. Hij bleek zeer ernstig ziek te zijn en hij zweefde op de rand van de dood. Weer bleek duidelijk, dat Huntington voor iets anders bestemd was en niet zou sterven in een herberg te Danbury. Hij herstelde weer en zette weer zijn doelloze reis voort, nu naar Creenhithe, waar hij een betrekking aannam als tuinman. Ook hier liet hem de angst niet los, en voortdurend gingen zijn gedachten terug naar het gevaar, dat dreigde van de kant van het stadsbestuur van Cranbrook.

Huntington was niet gerust. Hij redeneerde: "Deze plaats ligt maar 25 mijl van Cranbrook, waar het kind van Susan en mij woont, dat de oorzaak is van al mijn omzwervingen. Zeer zeker zal ik wel eens in aanraking komen met iemand, die mijn naam kent. Het is niet te verwachten, dat ik ooit mijn geldelijke verplichtingen tot onderhoud van Susan zal kunnen nakomen, of dat ik met haar zal kunnen trouwen. Wanneer men mij ontdekt, ga ik stellig de gevangenis in. Ik zal een andere naam aannemen of, beter gezegd, iets aan mijn naam toevoegen. Laat ik mezelf daarom voortaan Huntington in plaats van Hunt noemen."

Kort daarop hoorde hij, dat Susan in het huwelijk was getreden, terwijl hem daarna de tijding van haar overlijden bereikte.

In later tijden, toen Huntington in betere omstandigheden verkeerde, heeft hij zijn zoon herhaaldelijk geholpen. Eens heeft hij hem zelfs door bemiddeling van de dominee van Frittenden een bedrag van f 300.- doen toekomen, hoewel hij toen door de wet daartoe niet meer kon worden gedwongen.

Ondanks dit alles bestempelde hij zijn handelen met Susan, als hij op zijn verleden terugblikte, steeds als een misdaad, ook al was zij in jeugdige onbezonnenheid begaan. Nooit zocht hij daarin een reden om zijn gedragingen in gunstiger licht te zien.

1 JANUARI 1769 - 1771

Mortlake, de eerste heilige plaats.

Spoedig na zijn naamsverandering trok Huntington verder naar Surrey. Hier vatte hij liefde op voor Mary Short, geboortig uit Dorsetshire, een ijverig meisje met een warme inborst en een opgewekt karakter. In het begin twijfelde Mary wel eens, toen zij Huntingtons voorliefde voor vrolijk gezelschap ondervond, of hij wel een goede echtgenoot zou zijn. Het meisje was niet ongodsdienstig en zij bad tot God - "uit een klein gebedenboek", zegt Huntington - of Hij van Huntington een goede echtgenoot wilde maken als zij zouden trouwen, en hem bij haar thuis zou willen doen blijven. Het huwelijk - uit echte wederzijdse liefde - vond spoedig plaats. Huntington, terugblikkend op het verlies van Susan Fever, merkt daarover het volgende op: "Zij was bestemd voor een ander, terwijl ik de vrouw ontving, die voor mij bestemd was. Ik geloof, dat zulke dingen even vast rusten in het besluit van God als de zaligheid van Zijn uitverkorenen.

Het getrouwde paar huurde gemeubileerde kamers te Mortlake, terwijl Huntington als tuinman in dienst trad bij de heren Clive, broers van generaal Clive, de veroveraar van Brits-Indië. Een verlamming stelde hem gedurende vrij lange tijd niet in staat om te werken, zodat hij, toen zijn eerste kind stierf, zelfs geen geld had om de begrafenis te betalen. De vrees, dat zijn "Molly", zoals hij zijn vrouw noemde, zou schrikken als hij haar zijn verleden openbaarde, hield hem er lang van terug haar zijn werkelijke naam mee te delen. Toen hij eindelijk hiertoe overging, bleek die mededeling op zijn praktisch aangelegde vrouw weinig indruk te maken. "Zij nam er weinig notitie van - merkt Huntington geestig op - daar zij meer aandacht had voor haar man zelf dan voor diens werkelijke naam." Zijn liefde voor haar was diep. Wanneer hij deze eenvoudige ziel op haar knieën zag, gebogen over haar gebedenboek, dan zag hij, die zelf geheel buiten iedere godsdienst leefde, haar als een "engel des lichts." Toen hij later van haar vernam, dat zij voor hem had gebeden, was hij tot tranen toe bewogen.

De dood van zijn kind - kort er na werd er weer één geboren, die Ruth werd genoemd - *dreef hem aan tot nadenken over zijn staat en de dingen van de eeuwigheid.* Eens, toen hij aan het werk was in de tuin van zijn meester, dicht bij een oude appelboom, bad hij vurig tot God, dat Hij hem mocht bewaren voor slechte vrienden. In de stille rust van die tuin hoorde hij toen een stem, *die hem beval Mortlake en al zijn vrienden daar te verlaten en in de toekomst alle wereldse gezelschap te mijden.* Het viel hem in, toen hij over deze gebeurtenis nadacht, dat Abraham op een dergelijke wijze bevel had gekregen het Ur der Chaldeeën te verlaten en op te trekken naar een vreemd land. Hij besloot deze stem te gehoorzamen.

"O, wat gevoelde ik vaak een ootmoed in mijn ziel - zegt hij - wanneer ik bij het overdenken daarvan moest geloven, dat hetzelfde Goddelijke Wezen, Dat eenmaal tot die godvrezende Abraham in Ur der Chaldeeën sprak, ook gesproken had tot die goddeloze tuinman in Mortlake. Menigmaal heb ik de Heere op mijn knieën betuigd, dat ik dat vast geloofde, en dat ik mijn roeping vergeleek met die van Abraham, en dat Zijn onvergelykelijke neerbuigende goedheid tot zo één een eeuwig wonder voor mij was."

Zijn vrouw was op dat moment niet thuis, maar zorgde in Barnes voor de kinderen in een ander gezin. De indruk van het gebeurde op Huntington was zó sterk, dat hij niet op haar thuiskomst kon wachten, maar naar haar toe ging om haar zijn besluit mee te delen.

“Doe maar wat je het beste vindt”, zei de meegaande Molly. “Waar jij ook heengaat, ik ga met je mee.” “Een antwoord, dat van liefde en onderworpenheid getuigt - aldus Huntington - en dat geheel paste bij deze vrome levensgezellin.”

Hij deed nu zijn best om bij een kweker, Low genaamd, te Hampion Wiek, dicht bij Kingston, een betrekking te krijgen, waarin hij ook slaagde. Daar hij echter geen woning kon vinden in de buurt van zijn werkkring, moest hij voorlopig nog in zijn huis te Mortlake blijven wonen, zodat hij iedere ochtend en avond de zes mijlen naar en van zijn werk te voet moest afleggen. Het feit, dat hij zich liever deze moeite getroostte, dan het gezelschap van zijn onbetekenende en inhoudsloze vrienden te blijven delen, getuigt wel zeer duidelijk van de ernst van zijn bedoelingen, maar ook van zijn flinkheid. In de latere jaren van zijn leven placht hij bij het overdenken van al de gebeurtenissen, die daarin hadden plaats gevonden, Mortlake te beschouwen als de eerste van de vijf heilige plaatsen, die hij had leren kennen. “Die plaats - zo placht hij te zeggen - was mijn Ur.”

-

HOOFDSTUK III

1771 - APRIL 1773 Kingston, de tweede heilige plaats.

Kort daarna slaagde hij er in onderdak te vinden in Kingston. Het was slechts een kamer in een klein, achterafgelegen huis. Hier begon hij, na het einde van zijn dagtaak, bij het zwakke schijnsel van een kaars, ijverig de Bijbel te lezen. Eveneens ging hij regelmatig de kerkdiensten op zondag bijwonen en hij raakte gehecht aan de dominee daar ter plaatse. Op de bijtende spot, waarmee zijn collega's hem trachtten te treffen, wanneer hij weigerde om aan hun pretmakerij in herbergen deel te nemen, sloeg hij geen acht. Wel trachtte hij, wanneer de gelegenheid zich voordeed, door het noemen van een Schriftwoord hun aandacht te richten op ernstiger dingen. Meermalen viel hij echter ook zelf weer terug in zijn oude afdwalingen, wat een zware innerlijke strijd bij hem tot gevolg had.

Eens kwamen hem na het lezen van Johannes 14, alle zondige lusten die in zijn binnenste leefden zó duidelijk voor de geest in al hun afzichtelijke mismaaktheid, dat hij met doodsbleek gelaat en te berge rijzende haren naar zijn vrouw snelde. "Molly, - riep hij - het is afgelopen met mij, ik ben verloren. Voor mij is geen genade meer mogelijk. Je weet niet wat een verschrikkelijk zondaar ik ben. Je kunt niet beseffen wat er in mijn binnenste omgaat." Het duidelijkst geeft een sprekende uitdrukking van hemzelf, die gevoelens weer: "De toorn van de almachtige God had mijn geest verslonden."

Zijn vrouw trachtte hem tot rust te brengen. Toen zij zag, dat dit geen uitwerking had en dat hij alleen maar voor haar, opgewektheid voorwendde, nam zij een ander middel te baat. Van de ene kamer die zij hadden, schutte zij door een gordijn een gedeelte af, zodat hij zich kon afzonderen om te bidden. Hier richtte hij een vurig gebed tot God, waarin hij rust vond. Het was een opvallende eigenschap van hem, dat hij niet alleen steeds in de eenzaamheid wilde bidden, maar dit ook altijd op een speciaal daarvoor bestemde plaats in zijn huis deed. Toen hij het kleine achterafgelegen huis in Kingston verliet en een deftig huis in Hermes Hill betrok, werd het plaatsje achter het gordijn vervangen door een deftig ingericht vertrekje.

In zijn nood vatte hij het plan op om de geestelijke daar ter plaatse, zijn strijd mee te delen. Hoewel hij verschillende malen daartoe pogingen in het werk stelde, slaagde hij er niet in hem thuis te treffen. "Dit bedroefde mij zeer - zo schrijft hij - want ik hield veel van hem, juist omdat hij zich, naar het mij toescheen, meer om de noden van een ander bekommerde dan menigeen. Ik vereerde hem zó zeer, dat ik hem in mijn dwaasheid voor een heilige hield en mij het hart in de schoenen zonk, als ik hem op straat in zijn ambtskleding tegenkwam."

Toen hij de geestelijke zelf niet te spreken kon krijgen, trachtte hij een onderhoud te krijgen met diens secretaris, die hij voor bijna even heilig aanzag. "Deze - aldus Huntington - nam mij echter mee naar een herberg, en ik kon net zo lang op rum trakteren tot mijn laatste cent op was. Toen de secretaris tenslotte wankelend de trap afgang, gaf hij mij de raad niet naar zijn meester of een andere geestelijke te gaan. Hij wees met zijn vinger naar de hemel en zei: "Zie naar boven, in jouw geval zou ik altijd

daar mijn hulp zoeken” - waarmee hij, denk ik, God bedoelde. Ik vergeleek hem met een wegwijzer, die wel de juiste weg aangaf, maar zelf niet één stap in die richting ging.

De volgende zondag wilde Huntington deelnemen aan het Avondmaal, waarbij dezelfde secretaris, die toen zeer opviel door zijn ijver, hem beduidde, dat hij pas aan de dis mocht gaan, nadat de voornamen kerkgangers aangegaan waren.

Een tijdlang ging hij regelmatig naar de kerk. De geestelijke rust, waarnaar hij zo vurig verlangde, kon hij echter niet vinden.

Toen zeven of acht maanden op deze wijze voorbij gegaan waren, veranderde hij weer van betrekking en trad als tuinman in dienst bij een voornamen inwoner van Sunbury. Als hij in latere levensjaren zijn verschrikkelijke zielsworstelingen in dat kleine huisje te Kingston overdacht, beschouwde hij dat als de tweede van de vijf heilige plaatsen, die hij in zijn leven heeft gekend. “Daar heeft de wet op een vreselijke wijze mijn ziel benauwd, en alle ijdele hoop is er uit verdreven. Die plaats was als een Sinaï voor mij, en ik hoop nooit meer zulke ontzaglijke donderslagen te horen.”

HOOFDSTUK IV

APRIL 1773 - ZOMER 1774, Sunbury, de derde heilige plaats.

Toen Huntington zich in Sunbury vestigde, vernam hij, dat degene die voor hem daar tuinman was geweest, zichzelf van het leven beroofd had. Deze mededeling maakte hem zeer beangst. De vreselijke straffen, waar in de Schrift de zondaar mee bedreigd wordt, vervulden hem maandenlang met dodelijke vrees. Zijn ellende werd nog verergerd door de godslasterlijke en hatelijke taal, die de sluwe huisbewaarder van zijn meester voortdurend bezigde. Tenslotte werd hij zelfs aangevallen door twijfel over het bestaan van God en de waarheid van de Bijbel. Het zien van een regenboog verdreef echter deze twijfel en hij nam nog ernstiger dan voorheen zijn toevlucht tot het gebed. Nadat hij het Avondmaal gebruikt had in de kerk van Sunbury, maakte de vrees zich van hem meester, dat hij onwaardig aan des Heeren tafel had aangezeten. Hij kon de slaap niet meer vatten, maar bracht de nachten door in tranen en gebed, totdat zijn bed was doorweekt van zweet en tranen. Zijn angst werd zó groot, dat hij in de verzoeking kwam de hand aan zichzelf te slaan. In zijn wanhoop zocht hij verademing in de dorpsherberg. Kort daarna gaf een vriend hem een preekje te leen, dat handelde over de straf van de goddelozen in de hel. Hij nam het mee naar bed en las er in tot zijn haren van vrees ten berge rezen. Ik dacht enkele ogenblikken - zegt hij -, dat ik al in de hel was. Ik begon vurig tot God te bidden en beloofde plechtig, dat ik, zolang als ik in Sunbury woonde, nooit meer naar de herberg zou gaan, als Hij mij deze daad van wanhopige opstand wilde vergeven. Toen de morgen aanbrak, betuigde ik wenend mijn dankbaarheid aan God, tegen Wie ik zo vaak misdreven had, dat Hij het verschrikkelijk levenseinde, dat ik tegemoet ging, nog een dag had uitgesteld." Iedere morgen, wanneer hij ontwaakte, dankte hij God onder tranen, dat Hij hem nog een nacht gespaard had.

Zijn lust om naar de kerk te gaan verminderde, want, zoals hij zelf zegt: "Ik zag de dominee de hele week met een geweer in zijn hand over de akkers lopen, zodat ik geen grote indruk had van zijn heiligheid, behalve misschien nog wanneer hij zijn toga aanhad. Eens wekte hij zelfs tijdens een dienst sterk mijn afkeer op, toen hij bij het lezen van 1 Samuël 20 : 3, zich zó liet meevoeren door zijn wulpse gedachten, dat hij op de kansel begon te giechelen."

Huntington vond het verschrikkelijk, dat hij op deze wijze in het huis des Heeren stond te spotten. Hij wilde hem niet meer horen en besloot weer naar Kingston naar de kerk te gaan, waar de predikant die vroeger zo bij hem in de smaak viel, nog steeds stond. Voordat hij de kerk binnenging, hoorde hij, dat de Methodisten in het stadje aan het werk waren geweest en een aantal mensen van de kerk hadden afgetrokken. Dit nieuws smartte hem zeer en het speet hem, dat de regering zulke mensen het preken nog toestond. Toen hij de kerk te Kingston weer binnentrad, zijn "oude Moeder", zoals hij haar noemde, kon hij zijn tranen niet bedwingen. Hij "zegende haar muren." Hoewel de preek geheel gericht was tegen de Methodisten, viel de predikant naar de smaak van Huntington, nog niet genoeg tegen hen uit. In die dagen hing bijna niemand de Anglicaanse kerk met meer overtuiging aan dan Huntington. Hij ging nooit een kerk voorbij zonder zijn hoed af te nemen, zijn hoofd te buigen en haar in de Naam des Heeren te zegenen.

Toen Huntington vernam, dat er de volgende zondag een predikant uit Londen in Sunbury zou preken, besloot hij hem te gaan beluisteren.

“In heel mijn leven - zegt hij - heb ik nooit een dominee gezien, die zo'n opvallende pruik droeg. In Londen werd hij de macaroni-dominee genoemd. Vaak zag ik afbeeldingen van hem in de boekwinkels, ik weet zeker, dat er vóór hem nooit zo'n dominee geweest is en ook na hem nooit meer één zijn zal, als God hem weggenomen heeft." Een oude Griekse filosoof zei steeds tot zijn volgelingen: "Zie naar het einde van iemands leven." Dit deed Huntington voortdurend. En alleen wanneer men dit steeds voor ogen houdt, kan men zijn karakter doorgronden en zijn handelingen begrijpen. Dat is inderdaad het steeds herhaalde refrein van Huntingtons leven.

In de namiddag hoorde hij de “macaroni-dominee” voor de tweede maal en hij beviel hem buitengewoon goed. “Ik wachtte hem op - schrijft hij - buiten het hek, in gezelschap van het andere personeel van mijn meester, met de bedoeling om hem eerbiedig te groeten en hartelijk afscheid van hem te nemen. Ik zag hem de kerk uitkomen met een opvallend geklede jonge vrouw aan zijn arm, en toen hij ons voorbij ging, wierp hij zo'n speelse blik op één van de dienstmeisjes en begroette een ander tegelijkertijd op zo'n lichtzinnige manier als alleen een echte vrouwenjager kan doen. Mijn achting voor hem sloeg plotseling om in heftige verontwaardiging. "Helaas, zei ik, waar zullen we nog Christenen kunnen vinden, als de geestelijkheid zo zeer van het Christendom is vervreemd?”

De volgende zondag ging hij in Harnpton naar de kerk. Een grote, forse jongeman hield een onsamenhangende, inhoudsloze preek, die twaalf minuten duurde. “Toen ik over het kerkpad liep - zegt Huntington - zag ik deze „blinde leidsman” lachend de kerk uitkomen met een stel lichtzinnige jonge meiden aan zijn arm. Mijn teleurstelling wekte zo'n woede bij mij op, dat ik zelfs mijn vuisten tegen hem balde, terwijl ik hem graag een pak slaag had gegeven. Toen ik bedroefd naar huis terugwandelde, kwam plotseling de gedachte bij mij op, dat het wel eens zo kon zijn, dat de dominees wel wisten hoe God zondaars bekeerde, maar dat zij het ons niet wilden zeggen, omdat ze niet wensten, dat wij even wijs zouden worden als zij. Deze gedachte maakte mijn haat tegen hen nog groter."

De keer daarop ging hij in Isleworth naar de kerk, maar deze preek stemde hem slechts nadenkend en droevig. In zijn moedeloosheid ging hij niet naar huis terug, maar hij dwaalde met een verhit hoofd in het Musgrove park rond tot het nacht werd. Al ronddolende schoot het hem te binnen, dat hij een boekje bij zich had, dat gebeden bevatte, die men tot God moest richten wanneer men in nood verkeerde. Midden in het park boog hij zijn knieën en las deze gebeden, en beloofde alle voorwaarden, die daarbij werden gesteld te zullen vervullen. Daarna ging hij naar huis en bracht het grootste deel van de nacht door met wenen en bidden. Reeds vóór de week om was, had hij echter al zijn beloften gebroken en viel hij aan een nog diepere wanhoop ten prooi dan ooit tevoren.

Op een zondag wandelde hij met een kennis naar Esher, om het nieuwe huis van Lord Clive te gaan bezien, dat in aanbouw was. “Toen ik daar aankwam - zegt Huntington - viel het mij op, dat de muren van dit huis bijzonder dik waren, en ik vroeg wat hiervan de reden was. Degene, tot wie ik deze vraag richtte, zei, dat deze vraag, ook vaak door anderen gesteld werd. De eigenaar had hierop een wonderlijk antwoord gegeven, namelijk, dat deze dikke muren ten doel hadden de duivel te weren. Ik antwoordde, dat de satan de mens tot prooi koos en niet een huis, en dat daarom die dikke muren geen enkel nut hadden."

Daarna zette hij zich tot het lezen en herlezen en het overdenken van de geloofsartikelen van de Kerk van Engeland. Elk artikel gaf aanleiding tot vele overdenkingen, maar hij

werd bijzonder getroffen door het tiende en het zeventiende artikel, die handelen over de verkiezing. Het werd hem hierdoor ten volle duidelijk, dat hij zonder Gods hulp niet behouden kon worden. Deze overtuiging deed hem het boek, waarin hij tot nu toe het liefst had gelezen: *"De plicht des mensen"*, terzijde werpen. Er waren ogenblikken, dat hij vurig naar de dood verlangde. Tegelijkertijd was hij dan diep bezorgd over zijn trouwe Molly en zijn kleine Ruth, en hij vroeg zich af wat er dan van hen terecht zou komen. Enkele geschiedenissen, die de Bijbel verhaalt, vervulden hem met diepe vrees. Het lezen van de verschijning van Samuël door de tovenaars van Endor deed hem de haren ten berge rijzen. Hoe hevig de strijd in zijn ziel was, blijkt wel uit een brief, die hij veel later schreef. Hij schrijft daarin:

"Toen ik door de duivel beproefd werd, liet God mij zó lang in die toestand, dat ik tenslotte mijn eigen meester niet meer kende en de ene persoon niet meer van de andere kon onderscheiden. Zelfs kon niemand mijn aandacht ook maar voor een ogenblik trekken, of mij op zijn woorden doen letten. En nog veel minder kon iemand mij er toe bewegen mijn ervaringen neer te schrijven."

Zijn meester begon ongeduldig te worden over zijn gedrag. Diens vrouw zei tot de vrouw van Huntington: "Ik heb medelijden met u. Naar het schijnt, bent u een bescheiden, nette en ijverige vrouw, maar u moet wel een vreselijk leven hebben."

„Waarom mevrouw?" vroeg de vrouw van Huntington, terwijl zij een kleur kreeg. „Omdat u zo'n vreselijke man hebt. Hoe houdt u het met hem uit?" "Maar mevrouw - antwoordde de vrouw van Huntington - ik vind, dat hij heel goed voor mij is."

"En ik geloof, dat ze dat nog meende ook", merkte Huntington olijk op. Zijn vrouw was inderdaad verontwaardigd over deze inmenging van de kant van zijn meesteres. "Laat ze zich met haar eigen zaken bemoeien, en niet met de onze", meende de verontwaardigde vrouw van Huntington. "Ik was ingenomen met de oprechtheid van mijn vrouw, en ik geloof, dat de lieve, arme ziel dit uit de grond van haar hart meende. Ook weet ik zeker, dat als mijn vrouw zich ook nog tegen mij gekeerd had in deze toestand, ik die beproeving niet had kunnen doorstaan."

Hoe meer hij de Bijbel onderzocht, des te meer werd hij overtuigd van de waarheid van zijn nieuwe geloof. De leerstellingen van de uitverkiezing van eeuwigheid en de absolute predestinatie schenen hem de "voornaamste aderen van het gehele Goddelijke lichaam" te zijn. "Naar mijn oordeel - zegt hij - predikte Christus deze dingen met meer kracht dan alle profeten tezamen", en hij wijst daarbij op Joh. 10 : 26: "Gij zijt niet van Mijn kudde", Joh. 7 : 34: "Gij zult Mij zoeken, maar gij zult Mij niet vinden", en andere Schriftgedeelten. Deze teksten hadden een kalmerende invloed op hem, en zo ging de storm, die in hem woedde, over in een diepe rust. "De uitverkiezing - zei hij lang daarna - is een duizelingwekkende hoogte voor ons, zo lang wij Jezus niet kennen als onze Zaligmaker, maar als wij Hem wèl hebben leren kennen, wordt de gedachte aan de uitverkiezing een onwrikbare steun in ons leven."

"Ben ik een uitverkoren vat?" vroeg hij zich af. "Als dat niet zo is, dan zal al mijn bidden zonder betekenis blijven en zal mijn innerlijke strijd nooit ophouden."

Deze gedachten bestormden hem, toen hij op een Decemberdag van het jaar 1773 in zijn blauwe tuinmansschort bezig was een pereboom te snoeien. Kon hij, het onechte kind van Barnabas Bussel, tot de uitverkorenen behoren? Nee, dat was onmogelijk. "Bidden heeft geen zin meer, ik ben toch verloren!" riep hij uit. Terwijl hij zijn geest aftobde om het antwoord op deze vragen te vinden, en wanhopig was omdat hij maar geen

oplossing zag, scheen er plotseling een fel licht om hem heen, dat sterker was dan het licht van de zon. Of hij het nu werkelijk met zijn ogen gezien heeft of niet, dit wist hij met zekerheid te zeggen, dat het tot in zijn hart doordrong, terwijl het alle kennis van de Schrift die hij had verlevendigde en zijn geest vervulde met een diepe indruk van de zaligheid van de uitverkorenen en de vreselijke toestand van de goddelozen.

Vrezend, dat dit visioen een voorteken was van het oordeel dat zich over hem ging voltrekken, ging hij haastig de ladder af. "Wat is dit! Wat is dit!" riep hij in zijn dodelijke angst. En plotseling scheen het hem toe, als hoorde hij een stem uit de hemel zeggen: *"Houd op met uw vormelijke gebeden, en bid waarachtig tot Jezus Christus. Ziet u niet hoe Hij met ontferming bewogen is over degenen, die als zondaars tot Hem komen?"*

Hij deed zijn voorschot af en ging terug naar het schuurtje, waar de gereedschappen opgeborgen werden, en wierp zich daar op de knieën en riep als een wanhopige uit: "O God, U weet, dat ik een zondaar ben. Ik heb getracht mezelf te verbeteren, maar het is me onmogelijk. Als er nog een weg open is, waarlangs U mij kunt redden, red mij dan. Als die er niet is, moet ik verloren gaan, want ik zie, dat ik aan mijn zaligheid niets kan en wil toedoen."

Toen hij de laatste woorden uitsprak, werd de Geest der genade en der gebeden in zijn ziel uitgestort. En hij sprak zoals de Heilige Geest hem te spreken gaf, en hij bad met zo'n kracht, welsprekendheid en vrijmoedig vertrouwen, dat hij er zelf over verwonderd was. Bemoedigende beloften kwamen als bijen zijn ziel binnenzwermen. Jezus Christus in Zijn lijden, ook voor hem, werd met zo'n kracht aan hem geopenbaard, dat hij ter aarde stortte, Hij kon dit gezicht echter niet verdragen, omdat de vreugde, Hem als zijn Redder te zien, werd vermengd met een diepe bekommernis over de zonde, die hem in haar verschrikkelijke natuur werd geopenbaard.

Hij verliet het schuurtje uitgelaten van vreugde. "O gelukkig jaar! gelukkige dag! Gezegend ogenblik! Heilige plaats!" riep hij in vervoering uit. "Ja, gezegend is mijn dierbare Verlosser, Die mijn ziel van de dood heeft bevrijd, mijn tranen gedroogd en mijn voet voor struikelen heeft bewaard." Het was hem volkomen onmogelijk verder te werken. Hij verliet de tuin en wandelde urenlang voort in de omgeving van Sunbury, buiten zichzelf van vreugde, terwijl hij met luide stem God zegende en prees.

Hij was een veranderd mens geworden en voor zijn geopende ogen scheen de gehele wereld nieuw geworden. In het vervolg bracht hij zijn zondagen thuis door in het gezelschap van zijn toegewijde vrouw. Het was hem wel bekend, dat zij godsdienstig van aard was en dat ze veel uit haar gebedenboek bad, en dat ze op een vage wijze hoopte door Goddelijke genade gered te zullen worden. Maar toen hij hierop eens dieper inging, ontdekte hij, dat zij haar vertrouwen hoofdzakelijk stelde op haar goedbedoelde, maar onvolkomen gehoorzaamheid, en dat ze maar weinig besef had van haar eigen zondestaat, en van het feit, dat de mens alleen gerechtvaardigd kan worden voor God, door de verdienste van de Zaligmaker. "Daarop - zegt Huntington - bestormde ik voor haar behoudenis de troon der genade, en God bond haar zieleheil zó zeer op mijn hart, dat ik in het gebed worstelde totdat ik hoop kreeg, dat Christus eenmaal gestalte in haar hart zou verkrijgen. De gedachte, dat wij eenmaal op de oordeelsdag gescheiden zouden worden, dreef mij uit tot vurig gebed." En zo horen wij op dit keerpunt van zijn leven weer als altijd in dit levensverhaal, het oude refrein: "Let op het einde van iemands leven."

“Zo - gaat hij voort - ontwaakte in mij het ernstig verlangen om met mijn gehele gezin God te vrezen en Hem te dienen. Mijn vrouw had geen bezwaar tegen mijn voornemens. Eens had zij mij meegedeeld, dat zij vroeger voor mij placht te bidden. Nu bad ik voor haar. Die zondagen betekenden voor mij werkelijke Sabbathdagen, want steeds ging mijn ziel uit naar God.” Zo werd Sunbury zijn tweede geboorteplaats. “Toen was ik nog de man van Kent”, schreef hij in 1813 aan Ds. Isaac Beeman, “in Mjaddlesex werd de nieuwe Huntington geboren.”

Op een zekere dag verzocht een kennis hem mee te gaan naar Richmond om een godsdienstoefening van de Methodisten te gaan bijwonen. Aanvankelijk weigerde hij, “uit vrees in hun dwalingen verstrikt te raken”, maar tenslotte gaf hij toe. De dominee was Torial Joss, een voormalig kapitein op een kustvaarder en nu al jaren een ambtgenoot van George Whitefield. Hij koos zijn tekst uit Col. 1 : 13-14, en behandelde die, zegt Huntington, “als een werkman.” Toen men Huntington vroeg of hij instemde met de leer van Joss, antwoordde hij bevestigend. “Ik geloof - zei hij - dat Paulus geen betere verhandeling kon hebben geleverd. Waarlijk, ik dacht, dat de dagen van de apostelen weer waren teruggekeerd, hij preekte uit de Bijbel, een Boek, waaruit ik nooit tevoren had horen preken. Zijn geestelijk arsenaal bestond uit niets dan geloof en een klare, eenvoudige waarheid, maar dat was meer dan voldoende.”

Thuis teruggekeerd, zei Huntington tegen zijn vrouw: “Ik heb nu een man gevonden, die uit de Bijbel preekt. De Methodisten zijn het volk van God.” Hij deed nog eens veel moeite om haar voor zijn standpunt in te winnen en zij gingen samen in gebed. “Al die tijd - zegt Huntington - verheugde ik mij in een onuitsprekelijk en heerlijk zielsleven. Mijn gemeenschap met de Verlosser was zo liefelijk voor mijn ziel, dat het mij onmogelijk leek langer op aarde te verkeren.” Iedere dag zag hij uit naar het einde. Wanneer hij knielde om te bidden, scheen het hem toe, dat hij in de hemel werd opgetrokken, zijn hart versmolt en hij stortte bittere tranen, als hij dacht aan de vreselijke staat, waarin zo veel van zijn medemensen verkeerden.

In de loop van 1774 ging zijn meester tot inkrimping van zijn uitgaven over. Hij gaf ook Huntington ontslag, maar deed dit op een vriendelijke en edelmoedige wijze. “Ik geloof - zegt Huntington - dat mijn meester vaak het geluk van mijn ziel opmerkte, evenals de wijsheid, die God mij schonk.” En dan laat hij één van die prachtige opmerkingen volgen, die als parels in zijn geschriften glanzen: “De genade Gods straalt altijd grote heerlijkheid af, zelfs al woont zij in een bedelaar.”

Al enkele dagen later vond hij een nieuwe betrekking in dezelfde stad. Hij noemde Sunbury zijn derde heilige plaats. “Deze plaats is heilig - zegt hij - want hier zag ik een zeer vast huis, een deur der hoop, een levende ladder en de poort des hemels.”

HOOFDSTUK V

ZOMER 1774 - DECEMBER 1775, Ewell, de vierde heilige plaats.

Huntington, die nu bijna dertig jaar was geworden, verhuisde naar Ewell, waar hij als tuinman in dienst trad bij een fabrikant van buskruit. Hij had het erg arm en moest met zijn vrouw wekenlang op droog brood leven. Een paling en een dode patrijs, die hij ergens vond, betekenden voor hem ware Godsgeschenken, en even welkom waren enkele karpers, die dood in de vijver van zijn meester dreven en die hij mee mocht nemen. Zijn geest was tot rust gekomen en hij leefde "in de genieting van Gods verkiezende liefde." Een gesprek met een zekere Hackston, een overtuigd aanhanger van de vrije wil, sloeg hem weer uit het veld, en door zijn onstuimig karakter verviel hij weer tot zonde. Toen hij op een keer een zandpad in de tuin aan het omschoffelen was, weerklonken de woorden in zijn hart: "Niemand kan tot Mij komen, tenzij de Vader hem trekke." "Ik weet wel, dat dit zo in de Bijbel staat", antwoordde Huntington.

"Als u één plaats kunt aanwijzen - zo riep deze stem weer - waar staat, dat de mens uit zichzelf tot God kan komen, dan hebt u bewezen dat de Bijbel liegt." "Vanaf dat ogenblik verklaarde ik de oorlog aan de vrije wil, en als God mij nog honderd levensjaren schenkt, hoop ik die in Zijn dienst, in de strijd daartegen te besteden." Kortom, hij stelde zich nu onvoorwaardelijk op het standpunt van artikel 17 van de *Geloofsbelijdenis* en voelde alle twijfel van zich afvallen.

Gedreven door de liefde tot zijn medemensen, begon hij aan zijn burens de Schrift voor te lezen, te verklaren en met hen te bidden. Toen men hem verzocht in het openbaar te bidden, weigerde hij, omdat hij volgens zijn zeggen daartoe ongeschikt was. Toen hij thuisgekomen was, bad hij vurig tot God om hem de gave van het gebed te verlenen. Deze werd hem verleend en hij bad in het openbaar, en van het bidden kwam preken. Toen werd hij beheerst door de vrees, dat hij gezondigd had door te preken en voor te wenden, dat hij in de Naam des Heeren sprak. Hij vatte het besluit op niet meer te preken, en de volgende zondagavond ging hij niet naar de bijeenkomst, maar bleef thuis. Toen het echter zo ver was, hoorde hij de stem van zijn buurvrouw Ann Webb. Zij kwam zijn huis binnen en riep: "Kom William, maak voort. Het huis is vol mensen en je moet onmiddellijk komen."

Hij gaf haar geen antwoord, maar hij knielde achter zijn oude gordijn en onder het bidden kwamen met kracht de woorden in zijn ziel: "Zo wie zich Mijns of Mijner woorden zal geschaamd hebben, diens zal Ik Mij schamen voor Gods heilige engelen." Toen ging hij naar beneden en vergezelde haar naar de bijeenkomst, waar hij inderdaad veel mensen aantrof. Hij sprak uit de tekst: "Op deze rots zal Ik Mijn gemeente bouwen."

Hierna preekte hij twee- of driemaal per week, zonder dat deze aanvechtingen terugkeerden. Een grote menigte verdrong zich om hem te kunnen horen, hoofdzakelijk gedreven door nieuwsgierigheid. Het beviel hen echter maar weinig, dat hij, in plaats van zich te beperken tot de tekst, zich vaak van zijn onderwerp verwijderde en zich heftig keerde tegen oneerlijkheid, dronkenschap en het misbruiken van Gods Naam. Kortom, hij richtte zich sterk tot de persoon van zijn hoorders.

Ann Webb behoorde tot degenen, die door zijn prediking werden getroffen, en vaak vermeldt hij haar als de eerste, die daaronder tot bekering kwam. Lang daarna schreef hij: "Ik mag zeggen, dat ik de eerste van Gods kinderen die Hij door mij deed roepen, meer liefhad dan de hele wereld. Ik was hierdoor zeer beangst en verschrikt, en de duivel schoot zijn pijlen op mij af omdat het een vrouw was, en de angst voor de beschuldigingen van de satan dreef mij zó ver, dat ik, om niet in strikken te geraten, het arme mens nauwelijks in mijn huis wilde toelaten om met mij te spreken. Spoedig daarna echter bracht God ook haar man tot verandering, en ik gevoelde voor hem dezelfde liefde." Verschillende van de brieven, die Huntington tot de familie Webb gericht heeft, zijn bewaard gebleven. In 1778 schrijft hij aan hen: "Slaat de hand des Heeren gade in de verhoring van het gebed. Spoedig, lieve vrienden, zullen we allen voor de vreselijke rechterstoel van God moeten verschijnen, en die Rechter kunnen wij niet omkopen. Dan zullen alle huichelaars ontmaskerd worden en er zal geen onderscheid gemaakt worden tussen een koning en een bedelaar." In een andere brief schrijft hij: "Twee dingen zou ik begeren te zien maar ze zouden mijn ondergang betekenen: Mezelf als een zondaar te zien als ik werkelijk voor het aanschijn van God sta, en Christus te zien in Zijn heerlijkheid."

John Pavey, ook één van zijn bekeerlingen, schreef lang daarna aan Huntington: "Vaak denk ik nog aan de liefelijke gesprekken, die wij in dat gezegende Ewell Marsh hielden, toen Gods genade nog maar pas in u verheerlijkt was." In die tijd had Huntington aan Pavey en anderen uit beleefdheid gastvrijheid aangeboden, maar ze hadden toen zijn gerstebrood niet kunnen verdragen en ze werden nog vaak bespot om de gezichten, die ze daarbij getrokken hadden. Ondanks de ontberingen, waarin hij toen leefde, voelde Huntington, dat er bijzondere leidingen met hem plaats zouden vinden, en hij verklaarde zelf, dat God hem had uitgekozen om te dienen als een krachtig instrument in Zijn handen. "Ik zal nooit vergeten - schreef Pavey - met wat voor vertrouwen je beweerde, zelfs toen je in een staat van diepe armoede verkeerde en geen vrienden bezat behalve twee of drie rondreizende schoenmakers, dat je het Woord zou verkondigen aan duizenden voordat je zou sterven."

In die dagen was hij dronken van geluk, en in later jaren, toen hij één van de meest geliefde predikers in Engeland was geworden, zag hij vaak terug op de dagen van Ewell, toen "de verheven Koning der koningen Zijn intrek had genomen in een hut."

Huntington beschouwde Ewell daarom dan ook als zijn vierde heilige plaats. "Dit waren de dagen van eerste kindsheid, waar ik als zuigeling werd gevoed en waar ik werd onderwezen in het geheim van de Goddelijke voorzienigheid, en leerde in afhankelijkheid daarvan te leven."

HOOFDSTUK VI

DECEMBER 1775 - JUNI 1782

Thames Ditton, de vijfde heilige plaats.

Toen Huntington opdracht kreeg om op zondag te werken, gaf hij zijn betrekking te Ewell op en vestigde zich te Thames Ditton. (Dorp aan de Thames, 14 mijl van Woking) Het was een goddeloze gemeente. Het was maar zelden, dat de dominee in de week nuchter was en het grootste gedeelte van zijn kudde bestond uit drieste woestelingen. Op deze plaats verdiende Huntington tien gulden per week met het vervoeren van kolen naar de rivier. Hij deed dit veertien maanden lang en gedurende die tijd preekte hij iedere zondag drie keer en één keer op een avond in de week. Iemand gaf hem een oude zwarte jas en vest als geschenk, die zoveel te groot voor hem waren, dat er een jas, vest en broek uit gemaakt konden worden voor hem. "Op de bestemde dag trok ik dit zwarte pak aan en ik zag er voor de eerste keer van mijn leven uit als een dominee. Gewoonlijk leek ik meer op een boerenknecht of een visser."

Huntington beschouwde Thames Ditton als de vijfde heilige plaats. "Hier ging ik door de oven van bittere beproevingen. De Heere zocht mij echter telkens weer op, vaak ging ik, wanneer ik in moeilijkheden verkeerde, naar de oude opslagplaats boven de kolenhokken, die aan de kade lagen, en daar daalde Hij op mij neer, wanneer ik in gebed verzonken was, als regen op het nagras. De heerlijkheid van Zijn aanwezigheid vervulde mijn ziel en de plaats zelf. Ik heb vaak gedacht, dat, als er één plaats in het land heilig, ja, zelfs het heilige der heiligen genoemd kan worden, het dan deze was."

Na enige tijd gaf hij het kolen sjouwen op en trachtte kinderschoenen te maken. Hoewel hij en zijn vrouw hun uiterste best deden, konden ze niet meer dan acht gulden per week verdienen. Het gebeurde vaak, dat zijn kinderen huilden van de honger, en in deze moeilijke omstandigheden zocht hij zijn troost in het boek Klaagliederen. De gedachte kwam bij hem op de hulp in te roepen van een oude kennis, een warmoezenier te Hounslow Heath, "die mij al kende - zegt Huntington - zelfs vóór één van ons beiden de Heere vreesde, en die omstreeks dezelfde tijd als ik tot verandering kwam. Hij had mij vaak uitgenodigd hem eens op te zoeken, en daaraan denkend, gaf ik nu toe aan mijn opwelling en ging over Kingston Bridge naar Hounslow Heath, waar ik hem en zijn vrouw thuis trof. Ik had echter besloten hem niet in te wijden in mijn diepe ellende, maar was voornemens af te wachten hoe de hand des Heeren mij op deze reis zou geleiden."

De Chapmans ontvingen hem vriendelijk, stopten zijn zakken vol met lekkernijen voor de kinderen en gaven hem tien gulden. Deze vriendelijke echtelieden verhuisden naderhand naar Petersham en bleven tot het einde van hun leven Huntingtons hartevrienden, aan wie hij in zijn boeken menige vriendelijke opmerking wijdt.

Een andere weldoener van hem in die tijd was John Thomson, "de Grote", een menslievend koopman, die handel dreef op Rusland. Ondanks al zijn zwoegen en de hulp, die hij af en toe van vrienden kreeg, slaagde Huntington er niet in om in het noodzakelijk levensonderhoud van zijn gezin te voorzien. "Eens kwam het zó ver, - schrijft hij ergens - dat wij de kinderen zonder eten naar bed moesten brengen. Dit

sneed mij door de ziel en ik kon de hele nacht de slaap niet vatten. Ik weende over het harde lot, dat mijn deel was. Terwijl ik schreide en bad, kwam er een man aan het raam meedelen, dat er een lading houten hoepels uit Dorking op de werf was gearriveerd, en dat ik op moest staan om te helpen lossen, waaraan ik zo snel mogelijk gehoor gaf. Toen ik klaar was met lossen, vertelde deze man - een boer - mij, dat hij een kleine vleespastei en een fles cider had meegebracht. Hij had mij namelijk eens horen zeggen, dat ik daar erg veel van hield. Zodra hij weggegaan was, ging ik naar huis en trachtte tevergeefs de kinderen wakker te maken. Ik zette ze overeind op het kussen en ze begonnen al te eten voordat ze helemaal wakker waren. Zo deed God voedsel komen van verre, in antwoord op de diepe klacht van mijn geprangd hart. God geve, dat als mijn lezer een arme christen mocht zijn, hij moed moge vatten uit dit verhaal, om te bidden én op de hand van de Heere te letten in alle moeilijke omstandigheden van het leven." "Geliefde broeder - schreef hij aan Chapman - het is groot een christen te zijn."

Tegen deze tijd begon Huntington plaatselijk enige bekendheid als spreker te krijgen, wat tot gevolg had, dat hij werd verzocht om voorganger te worden van een kleine groep Baptisten. Men stelde hem geen enkele eis, behalve dat hij zich door onderdompeling zou laten dopen. Huntington verzocht Ds. Burnham van Stains om hem tezamen met zijn vriend Turner van Bagshot, die ook tot deze groep wilde toetreden, te dopen. Op de vastgestelde dag boog Huntington, zoals zijn gewoonte was voordat hij iets van enig belang ondernam zijn knieën, en deed een innig gebed. Onder het bidden hoorde hij een stem. "Huntington, - scheen deze te zeggen - waarom laat u zich dopen?" Huntington antwoordde: "Om vierhonderd gulden per jaar te krijgen." Hij stond op met het besluit om aan het tot hem gerichte verzoek geen gevolg te geven. Zodoende werd Turner alleen gedoopt en werd een ander tot voorganger gekozen.

Gedurende zijn hele leven heeft Huntington geen uitgesproken helder oordeel over het Baptisme gehad. Toen hij in Londen een eigen gemeente had, behoorde meer dan de helft tot de Baptisten. En hoewel hij zelf deze onderdompeling niet verrichtte, stemde hij er mee in, dat een ieder die dit verlangde, door andere predikanten door onderdompeling gedoopt zou worden.

Korte tijd daarna werd hij verzocht om de voorganger te worden van een kleine gemeenschap van Independenten te Woking, waar hij voorheen al eens een enkele keer gesproken had. Zijn bevestiging gebeurde door Ds. Torial Joss en enkele andere predikanten. "Als wij de Bijbel lezen - zei Ds. Joss tijdens deze dienst - dan zal het ons niet moeilijk vallen in te zien, dat God William Huntington tot het ambt geroepen heeft." En zich hierop wendende tot Huntington, zei hij tot deze: *"Neem uw bijl op en zet u tot deze arbeid."*

Huntington heeft nooit te Woking gewoond en hij placht daarom iedere zondag de afstand van veertien mijl vandaar tot Thames Ditton te voet af te leggen. Op de preekstoel maakte Huntington met zijn opvallende gezicht en zijn boerse kleren zo'n vreemde indruk, dat John Chapman, toen hij voor de eerste keer onder zijn gehoor zat, hem vergeleek met "het veulen van een ezelin", waarvan Job spreekt. Huntington had zijn handen vol aan zijn wekelijkse arbeid, zijn studie, zijn preken te Woking en, niet te vergeten, de wekelijkse avonddiensten. "Ik begon te vrezen - zegt Huntington - dat de Voorzienigheid weer een omkeer zou brengen om mij nederig te houden. Echter werkten alle dingen mee ten goede, want daar ik iedere dag in gelovige afhankelijkheid van Gods voorzienigheid gehouden werd, mocht ik mij verheugen in een zoete gemeenschap met God. Iedere dag waren er grote of kleine blijken van Zijn

voorzienigheid en genadige zorg over mij. Meestal had ik de grootste vreugde over die zegeningen, waarover ik het meest in het gebed geworsteld had." De actie, die Huntington voerde tegen drankmisbruik en vloeken, maakte hem in wijde kring gehaat, en de storm die lang bedreigd had, barstte tenslotte in alle hevigheid over hem los. Op aanstoken van een helleveeg van een vrouw, die Mansfield heette, deed een bende woestelingen een inval tijdens een dienst, stak een kruid in brand, dat een vreselijke stank verspreidde, keerde de stoelen om en gooide de ruiten in.

Huntington liet de voornaamste aanstokers voor de rechter dagvaarden, echter tevergeefs, zij werden vrijgesproken. Na de rechtszitting liep dit grauw, schreeuwend en spottend met hoedjes met blauwe linten op achter hem aan naar Thames Ditton. Eén van hen, een eerste bediende van iemand ter plaatse, legde onder vele vloeken een eed af, dat hij een leger op de been zou brengen om Huntington uit zijn hol te verdrijven, waarmee hij de preekstoel bedoelde. Toen Huntington met bleek gelaat en geheel van streek thuis gekomen was, gingen sommigen van hen naar de kerk en begonnen de klok te luiden. Anderen staken met een fakkel een vreugdevuur aan om zijn afbeelding daarop te verbranden. Eén van hen, nog dieper gezonken dan de anderen, stond voor zijn deur op godslasterlijke wijze, Huntingtons preken te imiteren. De hel was losgebroken. In zijn huis boog Huntington, in lompen gekleed, de knieën en stortte in een vurig gebed zijn hart uit, terwijl hij door het geweldige geschreeuw buiten en het huilen van zijn kinderen binnen die om brood schreiden, zijn eigen woorden nauwelijks kon verstaan. Als in antwoord op zijn gebed barstte op hetzelfde moment een storm, die al een tijd lang bedreigd had, vlak boven het dorp los. Donderslagen rolden en bliksemschichten kliefdens de hemel, en de regen kletterde in stromen neer. Het gespuis door dit Goddelijk teken verschrinkt, vluchtte in verwarring, terwijl Huntington oprees, zijn handen ten hemel hief en in vervoering uitriep: "Die tegen de Heere opstaan, zullen vergaan." Hij ging naar buiten en bereikte, zonder lastig gevallen te worden, de bijeenkomst van zijn gemeente, bezet door de angst, dat de schreeuwer die bedreigd had hem van de preekstoel te zullen trekken, zijn dreigement in een daad zou omzetten. Deze man kwam echter niet opdagen. Hij was door zijn meester met een boodschap naar Londen gezonden. Om zijn met een eed bezegelde bedreiging ten uitvoer te kunnen brengen, reed hij in razende vaart naar huis. Hij was al zó dicht genaderd, dat hij het geschreeuw van de brooddronken menigte kon horen, toen zijn paard hem plotseling afwierp en hem badend in zijn bloed liet liggen.

Ondanks deze gebeurtenissen bleef Huntington regelmatig te Thames Ditton voorgaan. Eens ontstond er om hem heen een oploop van mensen, die hem lastig wilden vallen, en er ontstond een groot tumult. Te midden van deze verwarring naderde toevalligerwijze koning George in zijn rijtuig. Deze vroeg zich af wat er aan de hand was en gaf bevel, dat de paarden tot stilstand gebracht moesten worden om navraag te kunnen doen. "Het is maar een ruzie tussen de bevolking en de Methodisten", kreeg hij als antwoord. "De Methodisten - antwoordde de koning - zijn rustige, vriendelijke mensen, die niemand lastig zullen vallen. Als ik bemerk, dat iemand in mijn dienst hen lastig valt, zullen deze personen onmiddellijk ontslagen worden."

Deze woorden van de koning werden onder de menigte verspreid en hadden tot gevolg, dat men van geweld afzag. Gedurende zijn gehele leven placht Huntington daarna met enthousiasme en liefde, te spreken van koning George als "onze goede, oude koning", en beschouwde hij hem als een beschermer van de dissenters en als een bolwerk tegen het pausdom.

Op 4 September 1778 schreef Huntingtons vrouw naar haar ouders: "We wonen nu bijna drie jaar hier. De laatste twee jaar wonen we in een eigen huis. Door 's Heeren wonderlijke goedheid hebben wij een goede betrekking, die tussen de drie- en vierhonderd gulden per jaar oplevert. Ons hele leven tot vóór zes jaar hebben wij geleefd zonder te weten, dat er een dierbare Verlosser is. Maar de Heere heeft ons tot inkeer gebracht en onze zielsogen geopend."

Opnieuw kwam Huntington in moeilijkheden, doordat zijn vijanden zijn werkelijke naam te weten kwamen. Toen hij eens in Sunbury geprekeerd had, waar hij vroeger als tuinman gewerkt had, werden hij en zijn gemeenteleden op ergerlijke wijze lastig gevallen, zodat hij gedwongen was de zaak voor de rechter te brengen. Terwijl dit proces hangende was, stelde een zekere Richard Hughes uit Cranbrook, de belhamels er van op de hoogte dat hij Huntington van kind af aan had gekend, en dat zijn ware naam was: Hunt. Om de juistheid van deze mededeling aan te tonen, bezocht hij een zuster van Huntington en wist onder het mom van vriendschap een brief van haar mee te krijgen, geadresseerd aan William Hunt. Deze brief overhandigde hij triomfantelijk aan Huntington bij de ingang van de plaats van samenkomst, ten overstaan van een joelende menigte. Huntington zegt hiervan: "Ik nam de brief in ontvangst, ging naar binnen en weende bitterlijk. Nadat ik mijn smart had lucht gegeven, betrad ik de kansel om te preken, en hoe ik mij gevoelde te midden van zoveel vijanden, die nu voldoende bewijs in handen hadden om mij te kunnen verwijten, kunnen diegenen wel raden, die weten hoe teer de eer van God ligt."

De wederpartij koesterde de hoop, dat de naamsverandering van Huntington gewicht in de schaal zou leggen in zijn nadeel, als het proces voor het gerecht te Hicks zou dienen. Deze hoop bleek echter ijdel en het gespuis werd teleurgesteld. Desondanks voelde Huntington twee jaar lang het bekend worden van het feit, dat hij een andere naam had aangenomen, als een "loden last" op zich drukken. "Als ik - zo zei hij - geld genoeg had gehad, zou ik het land verlaten hebben, zó zeer was ik bezet met de vrees, dat ik een smaad zou werpen op dat gezegende Evangelie, dat in mijn persoonlijk leven zoveel zegen gebracht had."

Hij had de hoop gekoesterd, zo deelt hij ons mee, dat zijn zonde verborgen had kunnen blijven. Daarna kwam de gedachte bij hem op, dat "Abrahams afgodendienst, Jacobs leugens, Mozes' moord, Davids echtbreuk, Salomo's buigen voor vreemde goden, Paulus' bloedige vervolgingen en Huntingtons naamsverandering en zijn onechte zoon alle aan het licht moesten komen, opdat de wereld mocht aanschouwen, dat de grootste genade kon worden geschonken aan de meest verstokte zondaar en kon groeien en bloeien in het geringste menskenkind. Zo vertoont zich de genade in al haar luister, en de natuur in al haar verdorvenheid."

Nadat Huntington vier jaren lang in de steden en dorpen van Surrey het Woord had verkondigd, nam een gegoede en invloedrijke hoorder aanstoot aan zijn preken en dwong hem de band met één van de door hem gevormde kleine groepen, te verbreken. Tengevolge hiervan begon hij zijn aandacht meer op Londen te vestigen, en toen hij uitgenodigd werd om in de kapel in de Margaret Street bij het Cavendish Square te komen preken, nam hij deze uitnodiging zonder aarzeling aan. Op dat moment bedroeg zijn hele bezit twee stuivers. Eén er van liet hij bij zijn vrouw en de andere nam hij mee als reisgeld, toen hij op een zondagochtend op weg ging naar zijn nieuw arbeidsveld. Bij de brug te Hampton Court moest hij een halve stuiver tol betalen, en de andere halve stuiver gaf hij weg aan een bedelaar. "Toen - schrijft hij - smeekte ik de Heere, mij

niemand meer te doen ontmoeten, die mij een aalmoes zou vragen, totdat Zijn weldoende hand mijn eigen behoefte had vervuld."

Op die ochtend hield Huntington, haveloos gekleed en met een lege maag, maar gedreven door de Geest, zijn eerste Londense preek in de grote kale kerk voor een gering aantal hoorders. Zijn ernst, de ontzaglijke diepte van zijn overtuiging, zijn eenvoudige beelden, rechtstreeks ontleend aan het dagelijks leven, zijn krachtige taal, die sterk deed denken aan de Kentse bossen, en zijn dichterlijke ontboezemingen, deden iedere hoorder aan zijn lippen hangen. Wellicht mogen we zijn wijze van prediken vergelijken met de manier, waarop de strenge en vrees inboezemende Amos eertijds het verharde en afgedwaalde Israël had opgeschrikt. Enkelen van degenen, die de dienst hadden bijgewoond, verzochten Huntington na afloop daarvan, hen thuis te bezoeken. Zij gaven hem enkele kleinigheden ten geschenke en spraken de hoop uit, dat hij nog eens bij hen zou komen preken. Kortom, het was voorspoedig gegaan en een nieuw en aantrekkelijk uitzicht scheen zich voor hem te openen. Aanvankelijk was hij op zijn tocht naar Londen, wel bevreesd geweest voor vernietigende kritiek, want hij wist totaal niets van Grieks en Latijn, terwijl hij al evenmin de Engelse taal goed beheerste. "Maar - zo merkt hij op - telkens wanneer God mij in aanraking bracht met zulke geleerde mensen, ontdekte ik met regelmaat, als zij hun verachting over mijn manier van uitdrukken te kennen gaven, dat zij geen bevindelijke kennis hadden van het werk van de Geest aan de ziel."

Huntingtons huisje stond, zoals we al eerder gezien hebben, in een arme achterbuurt. Bovendien waren de ramen zó laag, dat hij er niet voor kon zitten studeren, zonder dat hij gezien werd door het grauw, dat vaak stenen naar zijn raam wierp of hem met vloeken begroette. Er deed zich echter een gelegenheid voor om te verhuizen, daar hij de beschikking kon krijgen over een beter huis met een grote tuin, gelegen in een netter gedeelte van het dorp. Aanvankelijk liet hij echter de gedachte aan deze mogelijkheid varen, daar hij werd afgeschrikt door de kosten van dit huis. Enkele dagen daarna drong een vriend bij hem aan het toch maar te nemen. 's Nachts hoorde hij in een droom een stem aan hem vragen, wat de prijs van dat huis was, en hij antwoordde: "Heere, U weet dat ik het niet kan nemen, want ik heb geen geld genoeg." Toen hoorde hij de woorden: "Ga naar Munday, de messenmaker in Kingston, en hij zal je zoveel geld te leen geven als je nodig hebt."

De volgende dag kwam deze Munday, die nooit tevoren bij Huntington geweest was, op bezoek, en hij was gaarne bereid, toen Huntington hem dit vroeg, een bedrag te lenen. Zo werd Huntington in staat gesteld te verhuizen naar het vurig begeerde huis.

Nu had hij gebrek aan een nieuw pak om te preken, zodat, zoals hij vertelt, "ik nederig bad tot mijn Heere en Meester, dat het jaar voorbij was en mijn pak versleten, en dat ik mij tot niemand anders kon wenden voor deze dingen dan tot Hem, en dat ik hoopte, daar Hij beloofd had Zijn knechten voedsel en kleding te zullen geven, dat Hij deze belofte aan mij zou vervullen, alhoewel ik één van de slechtsten van hen was." Lange tijd scheen verhoring uit te blijven, totdat Huntington op zekere dag verzocht werd, door iemand, die in de buurt van Londen woonde, om eens bij hem te komen. "Nu had ik - zo zegt Huntington - zes weken geleden inderdaad de indruk gekregen, dat God deze man zou gebruiken om mij aan een nieuw pak te helpen. En zo gebeurde het ook, want toen ik bij zijn huis kwam, stond hij juist op het punt dit te verlaten, zodat ik hem een eindweegs vergezelde. Onderweg zei hij tegen mij: "Het lijkt mij, dat u een nieuw pak nodig hebt." Ik antwoordde: "Jazeker mijnheer, dat is zo, en ik ken een arme man, die heel blij zou zijn met dit oude pak van mij, als ik van mijn Meester een nieuw pak zou

krijgen." Kort daarna kwam het nieuwe pak en werd het oude aan deze arme man gegeven, en Huntington was voor dat ogenblik zonder zorgen.

Het terrein van zijn werkzaamheden was vaak zeer ver uit elkaar gelegen. Eens had hij een zeer zware week. 's Zondagsmorgens preekte hij in Woking, twaalf mijlen van zijn huis gelegen, in de namiddag te Worplesdon, dat weer drie mijl verder lag, en 's avonds in Famham, dat veertien mijl van Worplesdon was verwijderd. 's Maandags preekte hij te Petworth, dinsdags te Horsham, welke plaatsen vijfendertig en vijfentwintig mijl van zijn woonplaats verwijderd waren. Op de terugweg naar Thames Ditton op woensdagmorgen was hij zó uitgeput, dat hij bijna neerviel. Hij slaagde er echter in zich tot zijn huis voort te slepen. Dezelfde avond moest hij in Londen preken, dat weer veertien mijl verder lag. "Daar ik voelde - zo schrijft hij - dat ik niet in staat was al dit werk te verrichten, bad ik vurig tot God en smeekte Hem, dat Hij mij meer kracht, óf minder werk, óf een paard zou geven. Ik wendde het gebed aan als een kanonnier zijn kanon, die het richt waarheen de omstandigheden het vereisen." Telkens weer zegt hij met nadruk in zijn geschriften, dat gebedsverhoring niet verkregen wordt als men zichzelf niet geheel daarin verliest en men zijn innerlijke noden maar slap of plichtmatig tot uiting brengt.

In zijn boek "De Barbier" drukt hij het zo uit: "Zoals een zeeman in nood alle bekwaamheden, waarover hij beschikt, gebruikt, zo moet de christen bidden. Al zijn licht en kennis, die hem gegeven zijn, moet hij ten volle benutten."

Na zijn gebed huurde Huntington een paard en reed naar de stad in de richting van de stalhouderij van één van zijn hoorders. "Deze man - zegt Huntington - dankte God, dat Hij mij daarheen had gezonden. Hij vertelde mij ook, dat enkelen van mijn vrienden geld bijeen gebracht hadden om een paard voor mij te kopen, en dat hij daar zelf ook iets aan gegeven had. Direct daarna ontdekte ik al, dat het paard was gekocht en betaald. Iemand gaf mij nog tien gulden om een bit en kopstel te kopen, een ander gaf mij een stel zwepen, van een derde kreeg ik enkele stalbenodigdheden, en een ander gaf mij een zadel op krediet, het was een volkomen verhoring van mijn gebed. Ik besteed mijn paard en reed huiswaarts. Het bleek, dat ik geen beter paard had kunnen wensen."

Huntingtons volgende behoefte en zijn gebed om vervulling daarvan hebben er misschien meer dan welke andere gebeurtenis ook toe bijgedragen, dat hij alom bekend werd in een lichtzinnige en oppervlakkige wereld. Zoals kleine dingen zo vaak sommige mensen bij miljoenen anderen onvergetelijk hebben gemaakt, zo weet iedereen, zelfs de meest onverschillige, zich Huntington te herinneren als de man, die bad om een nieuwe broek.

"Toen ik mijn paard een tijd in mijn bezit had - zegt Huntington - en er iedere week grote afstanden op aflegde, had dit tot gevolg dat mijn broek al spoedig versleten was. Ik wendde mij daarom weer in het gebed tot mijn milddadige en aanbiddelijke Meester, met deze nieuwe behoefte. Ik drong vaak sterk aan in mijn gebed om deze gunst te verkrijgen, maar Hij hield me dermate arm, dat ik geen mogelijkheid zag om er één te verkrijgen. Tenslotte besloot ik naar een vriend te Kingston te gaan, die een zaak had op dat gebied, om er één te bestellen en mij zo lang krediet te verlenen, totdat mijn Meester mij geld zou zenden om hem te voldoen. Ik ging echter zijn zaak voorbij zonder aan mijn plan te denken. In Londen bezocht ik een schoenmaker, Crouch, die op Shepherd Market woonde. Die vertelde mij, dat iemand een pakje bij hem had achtergelaten, dat voor mij bestemd was. Hij wist echter niet wat er in zat. Ik opende het en tot mijn verbazing zag ik, dat het een leren broek bevatte met een briefje erbij. De inhoud was voor zover ik mij kan herinneren, als volgt: "Mijnheer, ik heb u een broek gestuurd en

ik hoop, dat hij u zal passen. Ik vertrouw erop, dat u hem wilt aannemen, als er iets aan veranderd moet worden, schrijf dan op een briefje wat er aan veranderd moet worden. Ik kom hem dan over een paar dagen halen om hem te veranderen." Nadat Huntington hem gepast had, liet hij het volgende antwoord achter: "Mijnheer, ik ontving uw geschenk en dank u daarvoor. Ik stond op het punt een leren broek te laten maken, omdat ik niet wist dat mijn Meester die bij u besteld had. Hij past mij bijzonder goed, zodat ik er geheel van overtuigd ben, dat dezelfde God, Die uw hart aandreef om mij deze te schenken, ook uw hand heeft geleid bij het vervaardigen, daar Hij mijn maat volmaakt kent, nu Hij mij al bijna 5 jaar lang, op wonderbaarlijke wijze gekleed heeft. Ik hoop, dat als u ooit in moeilijkheden mocht komen te verkeren, u dit dan aan mijn Meester zult vertellen, en ook wat u aan mij hebt gedaan, en Hij zal het u rijkelijk vergelden."

Kort daarop vatte Huntington moed uit de Schrift om weer te bidden, en wel om een bed. "Ik had ondervonden - zegt hij - dat de Heere vermaak heeft in het gebed van de stoutmoedige, maar niet aanmatigende smeker, zoals in Zijn Woord geschreven staat: "Laat ons met vrijmoedigheid toegaan tot de Troon der genade!" zodat ik stoutmoedig en volhardend om deze gunst bleef vragen." Tenslotte ontving hij een bedrag van vijfenveertig gulden, dat hij als antwoord op zijn gebed beschouwde. "O, - merkt hij hierbij op - welke christen zal wanneer hij goed gesteld is, murmureren en klagen over zijn armoede, als hij slechts zijn ogen goed behoeft open te doen om te zien welke rijke gaven worden uitgestort uit de onuitputtelijke voorraadschuren van de Voorzienigheid!"

Daarna vroeg hij in het gebed om andere dingen, die hij bijzonder nodig had. Maar zijn geloof en geduld werden soms wekenlang op de proef gesteld. Alle toegangen schenen afgesloten, zodat hij zich niet kon indenken van welke kant zijn noden vervuld zouden worden. "U weet, lezer - merkt hij hierover op - dat we allemaal graag vóór God uitlopen, maar Hij doet alles op Zijn eigen tijd." Stuk voor stuk werden zijn verschillende noden door Gods voorzienige goedheid vervuld. Het dankbaarst was hij voor de ruiterjas, die hem warm en droog hield op zijn lange ritten over de natte, winderige vlakten van Middlesex en Survey.

De behoeften van een snel uitbreidend gezin stelden zijn vrouw voor moeilijke problemen. "Zij had bijna al haar oude japonnen vermaakt voor de kinderen - vertelt Huntington - en zij had zelf dringend een nieuwe nodig. Ik zei haar, dat ik geen geld had en dat ik het naar alle waarschijnlijkheid ook niet zou krijgen, en dat zij het maar aan de Heere moest voorleggen. Ik was zeer verlangend te weten of haar smekingen aan de troon der genade zouden worden verhoord. Het duurde echter lang voordat zij de nieuwe japon kreeg. Eindelijk gebeurde dit, en wel op de volgende wijze. Na afloop van een avonddienst in de kerk in Margaret Street stelde iemand mij een pakje ter hand, en toen ik dit opende vond ik er een briefje in met de volgende woorden: "Dit is een geschenk voor uw vrouw." Het bevatte twaalf meter katoen, waarvan zij een japon kon maken. Tot op heden weet ik niet wie de schenker daarvan was. Ik nam het mee naar mijn huis te Thames Ditton, waar dit geschenk met grote voldoening in ontvangst werd genomen, terwijl Molly zéér verblijd was, toen zij zag, dat God aan haar bede had gehoor gegeven."

Huntington en zijn vrouw hadden beiden zeer veel te danken aan hun liefhebbende vrienden, de Chapmans. Op een ochtend bij voorbeeld, kwam mevrouw Chapman hem glimlachend vertellen, dat zij twaalf meter damast had, waaruit zij voor hem een kamerjas zou maken. "Ik vertelde haar lachend - zegt Huntington - dat naar mijn mening een kolensjouwer er wel wat vreemd zou uitzien in een kamerjas, als een

bedelaar, die het tot rijkdom had gebracht, maar dat was tenslotte beter dan een rijkard, die tot de bedelstaf was gebracht. Ik maakte er daarom maar een kabaai of jas van."

Korte tijd later verhuisde Chapman van Hounslow Heath naar Petersham, en hij liet speciaal voor Huntington een kamer inrichten, die hij kon gebruiken, als zijn plichten hem noopten in deze buurt te verkeren.

HOOFDSTUK VII

9 JUNI 1782 - DECEMBER 1789

De eerste Voorzienigheidskapel te Londen.

Op een avond keerde Huntington, dodelijk vermoeid, van een preekbeurt in Woking naar huis terug, hij sleepte zich naar bed en viel in een diepe slaap. In een droom scheen het hem alsof hij God tot hem hoorde roepen en met een duidelijke stem tot hem zeggen: "Mensenkind, profeteer!"

"Heere, wat zal ik profeteren?" vroeg Huntington.

De stem antwoordde: "Profeteer aangaande de dikke takken" (Ezech. 31 : 3).

"Ik werd onmiddellijk wakker - vertelt Huntington - en voelde mij innerlijk bemoedigd. Ik stond op en begon mijn Bijbel te doorzoeken, om te zien of ik deze woorden daarin kon vinden. Ik vond ze al spoedig en begreep uit het tekstverband, dat met deze dikke takken *mensen* bedoeld werden." Toen hij over dit voorval nadacht, vatte hij plotseling het besluit op om Thames Ditton te verlaten en een huis te huren in Londen, waar hij veel meer hoorders zou hebben, want er bestond voor hem geen twijfel, dat dit gezicht betekende, dat hij naar Londen moest gaan. Dit besluit maakte hem opgewonden van blijdschap. "Het kwam mij bovendien voor - zegt hij - dat onder de toelating van God de bewoners van Thames Ditton mij de laatste tijd meer dan vroeger hadden lastig gevallen, opdat zij zodoende het Evangelie uit hun midden zouden verdrijven." Hij schudde daarom het stof van zijn voeten, terwijl hij de wereldsgezinde bevolking van Thames Ditton overliet aan de leiding van een drankzuchtige dominee.

We hebben gezien, dat Huntington vóór zijn huwelijk al zijn bezittingen in een zakdoek kon meenemen, terwijl hij later nog met een zak kon volstaan. Toen hij echter in 1782 naar zijn huis in Londen verhuisde, gelegen aan de Winchester Row, had hij voor het vervoer van zijn meubilair en andere goederen twee wagens nodig, en bovendien nog een wagentje om zijn kinderen en katten te vervoeren.

Toen Huntington zijn ambtelijke bediening in de kapel aan de Margaret Street aanving, kon Londen zich beroemen op het bezit van een groot aantal vermaarde predikers. "Men voelde echter - merkt Ds. Styles op - dat deze boerendominiee in grote mate van hen verschilde en in vele opzichten zelfs boven hen uitstak. Geen van hen verkondigde zó vrijmoedig de genade van God in haar alles overtreffende heerlijkheid. Geen van hen was in staat de zielservaringen van de christen zó diep te doorgronden als hij, of om de schijngodsdienst in zijn openlijke en verborgen wegen zó duidelijk aan het licht te brengen. Geen van hen was in staat met zo'n tederheid als hij, woorden ter rechter tijd te vinden voor de bedroefden. Hij was iemand met een geheel afwijkende preekwijze, met heel gewone bewoordingen, maar met originele gedachten, waardoor hij geheel en al verschilde van iedere prediker in die dagen. Aan zo'n getuigenis was dringend behoefte. Aan de honderden die het vernamen, scheen het een goede tijding uit een ver land, en zij begroetten de bringer er van als een afgezant des Heeren."

Hij had vijanden in overvloed, maar smaad noch tegenslag kon de brandende geestdrift van de nieuwe prediker doen verkillen. Zijn faam werd in korte tijd wijd en zijd verspreid, en het aantal van hen, die regelmatig onder zijn gehoor waren, nam snel toe, zodat tenslotte het verlangen bij hem wakker werd een eigen kerkgebouw te bezitten. Dit verlangen vond voornamelijk grond in de omstandigheid, dat hij het moeilijk kon verdragen, dat er andere predikanten in hetzelfde kerkgebouw, allerlei ten hemel schreiende dwalingen verkondigden.

"Maar - zegt hij - hoezeer ik hier ook naar verlangde, toch durfde ik de Heere niet om een dergelijke gunst te vragen, daar ik dacht, dat zo iets niet tot stand gebracht mocht worden door zo'n gering en arm schepsel als ik was."

Zijn volgelingen waren echter even verlangend als hij naar het bezit van een eigen kerk. De gedachte won veld, zodat men tenslotte een lap grond in Titchfield Street voor dit doel bestemde. "Toen - zegt Huntington - bewoog God een wijs man om aan te bieden, de hele bouw van de kerk zonder vergoeding ten uitvoer te brengen." Huntington kocht de grond, de "wijze man" bracht het bouwplan ten uitvoer, en het gebouw, dat heel toepasselijk "Voorzienigheidskerk" genoemd werd, rees als een paddenstoel uit de grond.

De geschiedenis van de bouw en de geestdrift, die daarbij door Huntington en zijn volgelingen werd aan de dag gelegd, wordt uitvoerig beschreven In de "Bank des geloofs." De één verschafte het hout, een ander kwam met tranen in de ogen aanbieden de preekstoel te schilderen, een derde gaf stoelen tot een geschenk voor de consistoriekamer, enz. "Nooit - zegt Huntington - werd mijn verzoek, om geld te lenen voor de bouw van de kerk, door iemand geweigerd. God opende hun harten zó, dat ik mij verbaasde over Zijn voorzienige zorg en hun liefde voor mij."

Geen van zijn vrienden echter stond hem in die omstandigheden zo getrouw terzijde, als James Baker en zijn vrouw - de James en Peggy, van wie hij zo vaak met liefde melding maakt in zijn brieven. "Toen de kerk werd gebouwd - zegt Huntington - en er voortdurend geld nodig was, kon ik er op vertrouwen, dat, al hadden zij maar één gulden in huis, ik die kon krijgen voor dit doel." Vele jaren later, toen hij de "Geloofsbank" schreef, zegt hij: "God heeft hun zielen nooit ergens anders een kruimel van het Brood des levens geschonken, dan onder mijn prediking, en al die zestien jaren, die sindsdien over mijn hoofd heengegaan zijn, is er nauwelijks één kwartier voorbijgegaan, zonder dat ik op de één of andere wijze hun hulp nodig had, zó had God ons aan elkaar verbonden. Deze vrienden waren op dat tijdstip mijn grootste schuldeisers, maar ik wist, dat ik volkomen veilig was in hun handen." Toen alle

moeilijkheden waren overwonnen “viel dit dierbare Schriftgedeelte - zegt hij - liefelijk in mijn ziel: “Hij zal de wens vervullen van degenen, die Hem vrezen.” Zo scheen de kerk een antwoord op het vurig verlangen, dat de Heere in mijn hart had doen ontbranden.”

Op de dag, dat de kerk in gebruik werd genomen, smeeke hij vurig Gods zegen over het gebouw af met deze woorden: “O Heere, Wie de hemel der hemelen niet kan bevatten, en nog veel minder dit kleine huis, dat wij gebouwd hebben, geef, dat dit tot een zegen moge zijn voor duizenden. Wil de schenders van Uw dag en Uw Naam en de diepst gezonken stervelingen hierheen richten. Laat soevereine genade en liefde op het hoogst en wijdst ontplooid worden, en geef, dat wanneer U de volkeren opschrijft in uw boek, het dan van miljoenen gezegd moge worden: Deze en die is aldaar van God geboren.”

Het duurde niet lang of de kerk was regelmatig vol. Sommigen kwamen zonder twijfel, gedreven door een brandende nieuwsgierigheid, maar het overgrote deel zocht geestelijke hulp en leiding. Mannen en vrouwen, van wie velen tot de arbeidersklasse behoorden, kwamen te voet van Whitechapel en Bow. Onder hen bevonden zich slagers, slepers, parfumeurs, manufacturiers en hun personeel, en looiers uit de meest uiteengelegen delen van Londen. Naderhand, zoals we nog zullen zien, kwamen mensen van rijkdom en aanzien niet alleen zo nu en dan, maar ook wel regelmatig onder zijn gehoor. Kortom, de kerk was gebouwd: de dominee stond op de preekstoel en had tenslotte zijn levensbestemming gevonden. Huntington was op weg om in Gods handen gevormd te worden tot een instrument, dat tal van mensen zou leiden tot de kennis van het Evangelie.

Hij verbeelde zich in zijn gedachte, dat zijn kerk een soort “arke Noachs” was, en telkens weer gebruikt hij in zijn brieven, waarvan velen als plaats van verzending vermelden: “De Kajuit aan boord van de Voorzienigheid”, bij voorkeur dit beeld. Het anker noemde hij de Goede Hoop, de kabel het Geloof, het dek de Verzekerdheid, de romp de Verlossing, de kiel Verkiezing, de wimpel Heerlijkheid, en nooit ging zij voor een vijand opzij. Er school onmiskenbaar iets van een zeeman in Huntington. Wellicht zijn er onder zijn voorouders geweest, die hebben deelgenomen aan de expedities van beroemde Engelse zeehelden..

Hoeveel Huntington van zijn kerk hield en hoe hij in zijn werk opging, zullen zij begrijpen, die zijn brieven gelezen hebben. Hij schreef eens na lange afwezigheid van Londen: “Ik begin er naar te verlangen mijn geliefde terug te zien, waarmee ik bedoel mijn kerk. Want zo'n kerk als deze is er geen.” En vaak noemde hij met zekere trots zijn gemeente, die wij, gezien zijn geliefkoosde beelden, *de scheepsbemanning* zouden noemen, het “zaad van de Koning.”

Bij ieder beroep dat hij op hen deed, toonden zij de grootste vrijgevigheid. Eens zei hij op een Kerstmorgen na de preek: “In deze dagen hebt u de gewoonte, elkaar geschenken te geven. Vergeet dan ook mijn klerk niet. Het is een oude man, die hulp nodig heeft en hij zal er u dankbaar voor zijn.” Bij het uitgaan van de kerk stopte de één na de ander deze klerk een gave in de hand. Toen de oude man thuis zijn zakken leegde, kon hij een schaal vullen met goud- en zilverstukken. Toen hij, tot zichzelf gekomen, meedeelde hoe hij aan al dat geld kwam, “weende zijn hele gezin over des Heeren goedheid.”

De “*kajuit*”, waarvan wij zo-even melding maakten, was een kleine kamer achter de kerk, waar boven de deur in vergulde letters deze aanduiding geschreven stond. Iedere zaterdagochtend ging Huntington hierheen. In een ernaast gelegen huis at en sliep hij 's

zaterdags en 's zondags. Later beschikte hij echter over een bed in de “kajuit” zelf, en minstens de helft van de week placht hij toen in dit kamertje door te brengen met studeren of het schrijven van brieven en boeken. De maandag bestemde hij voor zijn correspondentie en 's maandagsavonds preekte hij. Op dinsdag bezocht hij zijn vrienden en de zieken, en ging hij naar de kerk bij Ds. William Romaine, een gewoonte, die hij getrouw bleef tot aan Romaine's dood. Voor deze vermaarde Evangelische leraar en zijn geschriften had hij een diepe bewondering, welk gevoelen wederzijds was. In een brief aan Huntington schreef Romaine: „Gedenk mijner in den gebede, gelijk ik u gedenk.” En toen Huntington de theologische stellingen van Winchester bestreed en een werk, genaamd: “Advocaten des duivels weerlegd”, hielp Romaine hem met het vertalen van Griekse en Hebreeuwse woorden.

Van zijn kleine “kajuit”, die hij ook wel eens met een zekere genegenheid zijn “kooi” en “oven” noemde, maakt Huntington veelvuldig melding in zijn brieven. “Dag en nacht - schrijft hij aan een vriend - ben ik hier in mijn kleine kajuit achter de kerk, en geen plaats is er voor mij zo heilig en zo dierbaar als deze. Zij is voor mij een Bethel, een berg Thabor en een heuvel Mezar. Menige drukkende last is hier van mijn schouders genomen en menige hemelse lichtstraal en de zoete voorsmaak van de toekomstige eeuw is hier in dit kleine hokje mijn deel geworden. “Ik ben nu in mijn kajuit, dat heerlijke, lieve schuilplaatsje”, schrijft hij in een andere brief. “God, God alleen weet hoeveel worstelingen, lof- en dankzeggingen ik van dit heerlijke plekje heb opgezonden.”

Later schrijft hij: “Ziel en leven van de ware godsdienst is gelegen in de eenzaamheid met God en in het zoeken van Zijn gezegend aangezicht met ootmoedige smekingen. De kleine kajuit en mijn slaapkamer zijn de plaatsen, die ik bij voorkeur hiervoor gebruik.” Slechts bijzondere vrienden werden uitgenodigd om koffie met hem te drinken in zijn geliefkoosde schuilplaats, en een uitnodiging om te ontbijten met koning George zou nauwelijks als een grotere eer door hen zijn beschouwd.

Ook op de gewone weekdays maakte Huntington gebruik van iedere gelegenheid om de gedachten van mensen te leiden naar ernstige onderwerpen, en hoe hij daarbij te werk ging, blijkt uit de volgende passage uit de “Geloofsbank”: “Ik was bezig geweest in mijn bloementuin, en daar ik zag, dat ik nog wat vaste planten nodig had, ging ik naar een tuin in de buurt van mijn huis, om eens naar één en ander te kijken. Toen ik wat rondliep te midden van de bloemen, kwam een goed geklede, vriendelijk uitziende dame naar mij toe, en in de veronderstelling, dat ik de tuinman was, zij zei schertsend tot mij: “Wel, mijnheer de tuinman, ik wil een plant hebben om in een pot te zetten, maar het moet er één zijn, die blijft leven.” Ik keek ernstig en zei: “Mevrouw, ik geloof dat ik u kan zeggen, waar u een plant met zulke wortels kunt vinden.” Toen zij glimlachend vroeg: “Waar dan?” antwoordde ik: “In het boek Job, want hij zegt: De wortel der zaak wordt in mij gevonden, en als u deze wortel in uw pot kunt krijgen, zullen wortel en pot nooit vergaan.” Zij vroeg toen: “Zeg mij, hebt u die wortel in u?” Waarop ik haar antwoordde: “Ik geloof waarlijk, dat dit zo is.” Hierop antwoordde zij: “Dan is het goed met u.” Ik vertelde haar toen, dat ik niet de tuinman was, daarop boog zij en ging glimlachend heen. Kort daarna kwamen deze dame en haar echtgenoot onder mijn gehoor en zijn sindsdien trouwe kerkgangers gebleven. De Heere geve, dat het Woord van Zijn genade diepe wortelen mag hebben geslagen in hun harten.”

Huntington bleef voor deze tekst uit het boek Job een grote voorliefde koesteren. Dezelfde tekst staat geschreven onder het oudste portret, dat van hem bekend is. In zijn boek “De rechtvaardiging van een zondaar”, zegt hij: “De beste plantkundige is hij, die tot 's mensen behoudenis de Boom des levens kan beschrijven, die gezegende,

uitnemende Plant. Job zegt, dat de wortel daarvan in Hem wordt gevonden”; en ook in andere boeken komt hij op dit beeld terug.

Zijn belangstelling ging zich nu richten op het schrijven van boeken, en geheel in de lijn van zijn karakter was zijn eerste geschrift dan ook, zoals wij kunnen verwachten, van een “scheepskapitein”, een verhaal in dichtvorm, waaraan hij de titel gaf: “Een geestelijke zeereis.” Dit niet bepaald fraaie product (hij had namelijk in het geheel geen aanleg voor dichten) werd gevolgd door twee werken, waarin hij zijn eigen levensloop beschreef: “Het Arminiaanse geraamte” en “De naakte boog”, beide geschreven in krachtige en forse taal. Voorwoord en inhoud zijn beide uitmuntend en iedere bladzijde is gevuld met pakkende gedachten.

“Het Arminiaanse geraamte” houdt een krachtige verdediging in van het Evangelie van vrije en soevereine genade, en een vernietigende aanval op de tegenstanders van het leerstuk van de uitverkiezing en op de roomse leer in het bijzonder. “De paapse leringen en de besluiten Gods - zegt hij - zijn twee geheel verschillende dingen en zullen dit steeds blijven. God schenkt de hemel en de paus kan hem niet verkopen.” Passages als de volgende, spreken tot alle christenen: "O, wat is het toch een gezegend voorrecht, door de Geest van de Heere geleerd te worden, en door Hem, Die nooit dwaalt, in alle waarheid geleid te worden. Lezer, indien u wijsheid ontbreekt, vraag het God, Die mildelijk geeft en niet verwijt."

“De naakte boog” verhaalt van de oordelen, waardoor degenen die hem vervolgden, werden getroffen. Hij verhaalt, hoe iemand werd vermorzeld door een wagen, hoe een ander krankzinnig werd en een derde door ziekte werd terneer geworpen. Het zij toegegeven, dat Huntington wel wat ver ging met daar aan te nemen, dat al de rampen die deze mensen troffen, een gevolg waren van hun gewetenloos verzet tegen zijn arbeid. Trouwens, het is zijn leven lang een typische fout van hem geweest, om de val van zijn vijanden als een overwinning voor zichzelf te zien. Desondanks is het een ‘moeilijk’ verklaarbaar feit, dat allen, die hem vervolgden, en dat waren er velen, niet op een gewone wijze hun einde hebben gevonden. “Ik heb - zegt Dr. Butler - nooit gezien, dat het iemand goed ging, die zich tegenover Huntington stelde.” Maar al werd Huntington getroffen door een storm van laster, zoals maar weinig mensen is overkomen, het deerde de man, wiens ziel rustte in God, en die vol verachting “fortuin, voorspoed en geluk” als de drieëenheid van de goddelozen bestempelde, niet in het minst.

Met de verschijning van zijn vierde werk, namelijk het *eerste deel* van zijn vermaarde “Geloofsbank”, verwierf Huntington een bekendheid als schrijver, ver van de eerste rang. Weinigen hebben zijn boek kunnen lezen, zonder er ten diepste door te worden getroffen. Op geletterden en ongeletterden heeft het dezelfde uitwerking en in populariteit wordt het slechts door de “Christenreize” geëvenaard. Huntington doet geen enkele poging om fraai te schrijven. Alles wat hij schrijft, welt spontaan en direct uit zijn hart op. Het is het verhaal van Gods goedertierenheid voor hem. Zijn stijl tekent geheel zijn persoon, en de “Geloofsbank” is na zijn “Het Koninkrijk der hemelen ingenomen door gebed” de beste beschrijving, die men van Huntington kan geven. Meer dan eens bereikt het grote hoogte. Al bezat Huntington, zoals we zeiden, in het geheel geen dichtader, en al komen zijn ernstigste pogingen op dat gebied niet boven het peil van rijmelarij uit, de beste gedeelten van de “Geloofsbank” daarentegen hebben op de lezer dezelfde uitwerking als de melodieuze poëzie van de grote Engelse dichter Milton. En wij mogen wel aannemen, dat Huntington zich veel verdiept had in de werken van deze grote dichter. Inderdaad, de Bijbel met haar melodieuze zinsopbouw,

de geschriften van Milton en Pitts “Vergilius” waren lange tijd zijn enige lectuur, hij was er, om een eigen uitdrukking van hem te gebruiken, mee vergroeid.

Zoals alle andere christenen had hij een diepe liefde voor de Psalmen, en schreef hij boven de 112e Psalm in zijn Bijbel: “Deze is geheel mijn eigendom.” De grondgedachte van de “Geloofsbank” toont verwantschap met die van “De naakte boog Gods”, namelijk: “Het vleselijk denken verklaart de dingen nooit uit God, maar uit bijoorzaken, en ziet ze afhankelijk van allerlei onzekere gebeurtenissen. Maar het geloof klimt op tot hun eerste oorzaak en beschouwt ze in dat licht, zodat Gods hand daarin gezien wordt en Hij Zelf daardoor verheerlijkt.” Met betrekking tot de ongelovigen zegt hij met fijne spot: “Zij zien de wereld als geregeerd door het blinde toeval, en de eer, die aan God toekomt, schrijven zij toe aan de godin van het geluk.”

Het spreekt haast vanzelf dat een groot deel van dit boek in beslag genomen wordt door het verhaal van Huntingtons moeilijkheden en de uitreddingen, die op zijn gebed volgden. Betweters merkten hierover op, dat het vragen naar dingen des vleses het bezit van een vleselijk hart verraaft. “Dat is zeker waar - antwoordt Huntington daarop - als een mens Christus volgt ter wille van het brood en de vissen. Wanneer echter een ware Christengelovige, die werkzaam is in de wijngaard van de Heere, zijn hemelse Vader bidt om het werk van zijn handen te zegenen en hem kleding en voedsel te schenken, is daar even weinig vleselijk begeren in te vinden als in de Zaligmaker, toen Hij naar de hemel opzag, smekend om de vermenigvuldiging van de broden.” Sommigen kochten het boek om er de spot mee te drijven. Achteraf betreurden zij het, omdat het niet hun lachlust, maar hun tranen opwekte.

Deze eerste vier geschriften van Huntington werden door een lange reeks gevolgd, wel een honderdtal. Tot de geschriften, in 1784 uitgegeven, behoorde het eerste deel van zijn onvergetelijke levensbeschrijving: “Het Koninkrijk der hemelen ingenomen door gebed.” Hierbij valt op te merken, dat dit boek het eerste was, dat Huntington geschreven heeft, een feit, dat aan de aandacht van vele schrijvers over Huntington is ontgaan. Dit blijkt daaruit, dat hij in het gedeelte, waar de dood van Barnabas Russel wordt beschreven, tevens vermeldt, dat zijn moeder toen nog in leven was. Hij stelt daar de vraag; “Wat zal er van mijn arme moeder terecht komen? God alleen weet het. Zij blijft de kerk getrouw en neemt altijd deel aan het Avondmaal, enz.” Huntingtons moeder blijkt echter volgens de registers van Cranbrook op 26 April 1781 begraven te zijn. Zo moet dus “Het Koninkrijk der hemelen” geschreven zijn vóór die datum. De geschiedenis, in dit boek beschreven, gaat niet verder dan 1775. Er bestaat daarom aanleiding om aan te nemen, dat de opmerking die wel eens gemaakt is, juist is. Namelijk, dat Huntington tot het schrijven van dit boek was gedwongen door “de verwoede aanvallen van zijn vijanden.”

“Het Koninkrijk der hemelen” is terecht wel bestempeld als één van de meest opmerkelijke beschrijvingen van de genade van God, ooit aan de kerk van Christus betoond. Het is vol passages, die de lezer niet meer loslaten, terwijl de beste van allen, die waarin zijn visioen in de perenboom wordt beschreven, daarbij één van de mooiste is in de Engelse literatuur. Maar evenzeer blijft voor de lezer onvergetelijk, het uitvoerig verhaal van de moeilijkheden die hij in zijn jonge jaren te Cranbrook moest meemaken, van zijn liefde voor Susan Fever, zijn omzwervingen als een Kaïn, zijn zoeken om uit de mond van geestelijken, die deze naam niet meer verdienden, het Woord van de waarheid te vernemen, en een hele reeks andere voorvallen. Het lezen van dit boek met zijn fraai Engels, zijn weergave van de werkelijkheid en het vertrouwen in het alwijze bestuur van de Voorzienigheid, vormt een belevenis in het leven van ieder ernstig denkend en onbevooroordeeld mens. Het is een boek van grote betekenis, omdat

Huntington daarin de diepste roerselen van zijn ziel heeft blootgelegd. Hij heeft het aangedurfd met een moed, als niemand anders in die eeuw heeft getoond, de onopgesmukte, naakte waarheid weer te geven. Niets kan hiermee in de literatuur vergeleken worden, behalve misschien de “Bekentenissen” van Rousseau, een werk, dat echter met al zijn uitbeelden van de werkelijkheid het niet kon opnemen tegen Huntingtons ongekunsteld, maar treffend en meeslepend verhaal. Vergeleken met Huntington is Rousseau werkelijk uit de aarde aards. Het “Koninkrijk der hemelen” en de “Geloofsbank” hebben bij tienduizenden de hoop doen toenemen en het geloof versterkt, ja, we mogen wel zeggen dat miljoenen God gedankt hebben voor dat, wat Hij hen in William Huntington geschonken heeft. Hoewel Huntington in het geheel niet beoogde om aan zijn geschriften een fraaie literaire vorm te geven, toch is de krachtige en de geheel eigen stijl van dit boek boven alle lof verheven. Hij schreef goed, omdat dit een gevolg was van zijn natuurlijke aanleg. Het was allerm minst de bedoeling de smaak van de literaire fijnproever te strelen, maar slechts om aan eenvoudigen duidelijk voor ogen te stellen, wat een blijdschap er gelegen is in een leven, dat zich afhankelijk weet van de Almachtige, en om het leerstuk van de vrije genade te verkondigen.

Philpot stelt de vraag: „Zijn er op het hele gebied van de geestelijke literatuur boeken te vinden, die stichtelijker zijn dan Bunyans “Overvloeiende genade”, Harts “Bevinding” en Huntingtons “Koninkrijk der hemelen”? Zij bevatten de kern van alles, wat deze door God begenadigde mensen hebben geschreven.”

Het volgende werk van betekenis, dat Huntington schreef, was het eerste deel van de “Brieven over het geloof.” Al verscheen het tweede deel pas in 1797, toch kunnen we deze beide delen nu, als één geheel behandelen. Het bevat een gedeelte van Huntingtons correspondentie en het hoofdthema wordt, evenals in “Het Koninkrijk der hemelen”, gevormd door een beschrijving van de vreugde van het leven door het geloof.

In de eerste uitgaven van dit werk wordt een voorname plaats ingeruimd voor de briefwisseling tussen Huntington en mejuffrouw Morton, een vrouw van protestantse afkomst, die als gevolg van een verblijf in het buitenland, overtuigd rooms was geworden. Uit nieuwsgierigheid ging zij toen zij weer in Engeland was teruggekeerd, Huntington eens beluisteren en zijn predicatie liet een diepe indruk bij haar na, zodat zij besloot hem een brief te schrijven. Wanneer zij haar ervaringen ten aanzien van de biecht uiteenzet, zegt zij, dat het afleggen van de biecht voor vrouwen een ontrend gebeuren is. “Zij kunnen er zeker van zijn, dat als ze tevoren niet wisten wat er voor zonden bestonden, de priester hen wel daarvan op de hoogte zal brengen, door zulke on gepaste vragen te stellen, dat een fatsoenlijke vrouw alleen bij het denken er aan al van schaamte zou blozen.”

Dit was voor Huntington een welkome aanleiding om op heftige wijze te keer te gaan tegen het kwaad van het rooms-katholicisme, en onmiddellijk opende hij de aanval daartegen met het indrukwekkende arsenaal aan overtuigingskracht, humor en spot, waarover hij beschikte. Een andere roomse vrouw, die haar geld had aangewend voor de bevrijding van haar vader uit het vagevuur, vertelde hem dat zij een Bijbel had geleend, die zij in het geheim las en zij merkte daarbij op: “Ik had dit gezegende boek niet, want de priesters stellen alles in het werk om hun misleide kudde in onwetendheid te houden.”

Huntington schreef haar terug, dat het roomse vagevuur “een welberaamde list van satan is, en dat verlossing en zaligheid in Gods hand en niet in 's mensen hand berusten,

dat ze uit genade geschonken worden en niet met werken verdiend, en ook niet met goud en zilver kunnen worden gekocht."

Hoewel Huntington zich nooit voor een profeet uitgaf, gaf hij als hij bij tijden meegesleept werd door zijn patriotisme en zijn afschuw van de gruwelen van Rome, aan zijn geloof uitdrukking, in bewoordingen die een haast profetisch karakter dragen. Het papisme, zei hij, breidde zich uit en zou zich blijven uitbreiden. Naast God had hij zijn hoop gesteld op de "goede, oude koning" George III, en hij geloofde dat een ernstige tijd voor de deur stond, toen de koning stierf aan een ongeneeslijke ziekte.

Hij berekende, dat de pauselijke macht zou toenemen tot 1866 of hoogstens tot 1870, en dan zou haar neergang komen. Naar wij nu weten, heeft de patriot Garibaldi in de jaren 1850-1860 zich aan het hoofd van zijn landgenoten gesteld in de strijd voor Italië's onafhankelijkheid, en precies in het jaar 1870, door Huntington vermeld, rukten de Italiaanse troepen Rome binnen en ontrukten de paus zijn wereldlijke macht. "Het papisme - placht Huntington te zeggen - zal zó toenemen in dit land, dat de brandstapels van Smithfield weer opgericht zullen worden en dat de strijd van de Reformatie nog eens zal moeten worden gestreden."

In een andere brief zegt hij: "De leer van de paus zal de overhand krijgen in dit land, maar net als een soldatentent, zal deze niet lang in stand blijven." Het hoofdthema van het boek is echter, zoals we al zeiden, een beschrijving van de vreugde van het leven door het geloof. "Het geloof – zegt Huntington - is een oog, dat de wonderlijke werken van God, zowel als die van de genade en als die van de voorzienigheid, aanschouwt. Ja, het reikt tot in Zijn eeuwige raad en ziet bij tijden de Onzienlijke. Het geloof zal, al staat het geheel alleen, zijn nederige woning krachtig verdedigen tegen alle aanvallen, want het vestigt zijn woning op een Rotssteen. Kortom, de mens die dat bezit, heeft een onvergankelijke schat, want God is zijn deel. Dat geloof, dat niet ophoudt met bidden totdat het verhoring verkrijgt, dat tegen alle verstand in blijft vertrouwen dat het zijn wens zal verkrijgen, ook al schijnt alles op het tegendeel te wijzen, dat is een kostelijk geloof." En in een onuitgegeven brief, zegt hij nog met betrekking tot God: "Hij is een God, Die Zich verbergt, opdat wij Hem met te meer ernst zouden zoeken." In een brief van 6 Juni 1784 merkt hij op met betrekking tot dagen van tegenslag en verdriet: "Het geloof is als een salamander, zelfs door het vuur wordt het niet verteerd."

Deze brieven bevatten ook raadgevingen over tal van onderwerpen. Een jonge vrouw deelt Huntington mee, dat zij op het punt staat in het huwelijk te treden met een man, die geheel onverschillig staat tegenover de godsdienst. Huntington schrijft haar op strenge toon terug en dringt er bij haar op aan, van haar voornemen af te zien. Een arme weduwe maakt hem deelgenoot van haar zorgen, en hij troost haar met verzekeringen uit de Schrift. Kort samengevat is de stelregel die hij anderen wil bijbrengen, deze: "Sla de wegen van de Voorzienigheid met aandacht gade en het zal u niet aan stof voor het gebed ontbreken."

Het is inderdaad één van de meest geliefde thema's van Huntington er telkens op te wijzen van hoe groot belang het is te letten op de wegen van de Voorzienigheid.

Aan één van zijn vrienden schrijft hij veel later: "Gedurende dertig jaren heb ik iedere dag en ieder uur naar boven gezien en de hand van de Almachtige gadegeslagen in het besturen van mijn wegen, het voorzien in mijn noden, het bepalen van mijn woonplaats, het ondersteunen van mijn ziel, het onderrichten van mijn verstand, het verlichten van mijn pad en in de uitredding uit tal van tegenheden.... Richt uw geest op Goddelijke zaken, denk er over na en vraag in alle eenvoud om Gods hulp, leiding en bijstand door

de Zaligmaker, en aanschouw dan hoe Hij Zijn mogendheden toont en wil dan Zijn Goddelijk zorg en de gaven van Zijn hand erkennen. Niets is er dat zo zeer de geest veredelt en de ziel verrijkt en de mens kracht verleent, dan de hoop en het vertrouwen op God door Jezus Christus."

In "De naakte boog" zegt hij: "Lezer, als u een christen bent, weet, dat de dagelijkse waarneming van de oordelen, genade en voorzienigheid van de Heere, het geloof ten zeerste versterkt.... Beproevingen en moeilijkheden kunnen gediensstig zijn om ons te brengen tot deze hemelse kunst van oplettendheid."

"Die staat van zaken - zegt hij in de "Geloofsbank" - is zonder twijfel de beste, die u in afhankelijkheid van God en in dankbaarheid tot Hem houdt. En u zult het tot het einde toe zo ondervinden." Vaak moedigde hij hen, met wie hij in briefwisseling stond aan, door hen met nadruk voor te houden, dat zij zich moesten verblijden in de zorgende hand van de Heere over hen en door hen te verzekeren, dat deze zorg in de toekomst nog ver zou worden overtroffen.

Zo merkt hij treffend op in een brief aan mevrouw Golden te Oxford: "Alles wat gebeurt, is slechts een flauwe afschaduwing van Hem, het zijn slechts Zijn voetstappen of de indruk daarvan, of de zomen van Zijn klee, want Hij is met licht bekleed. Let echter met grote aandacht op iedere Goddelijke toenadering, ieder woord dat Hij spreekt en elk bezoek dat Hij u brengt, en noem ze Gad, want ze zullen in menigte komen. Volg mijn raad op en schrijf ieder woord op dat door Hem gesproken wordt, en vertel dan tegelijk van de hulp en steun, de bemoediging en verruiming, die daarmee gepaard gaan."

In de behandeling van zulke onderwerpen toont Huntington zich inderdaad op zijn best, en zijn woorden krijgen dan de kracht en de vaart en soms ook het ritme, dat doet denken aan de taal van de profeten van het Oude Testament,

Op één van de voorgaande bladzijden beschreef ik Huntington als een man, die maar drie boeken las. Zijn omstandigheden brachten echter mee, dat hij zich door gebrek aan middelen veel moest ontfeggen, zodat een geschenk van vierhonderd boeken, hoofdzakelijk werken over Godgeleerdheid en geschiedenis, hem in die tijd bijzonder van pas kwam. Hij werd er door in staat gesteld zijn kennis aanzienlijk te vermeerderen. Toch bleef hij aan de Bijbel, Milton en Pitts "Vergilius" de voorkeur geven. Milton, de "geleerde, gevoelvolle Milton", zoals hij hem noemt, wordt door hem telkens met bijzonder veel genoegen aangehaald. Hij schepte er vermaak in, als hij christenen kon beschamen door te wijzen op de wijsheid in geestelijke dingen, die deze heiden aan de dag legde.

In zijn "Laatste wil en testament" geeft hij twee lijsten met boeken, de één bevatte de boeken, die zijn voorkeur hadden, de andere, de boeken waartegen hij bezwaar maakte. Bovenaan de eerste lijst stond natuurlijk "dat gezegende Boek des Heeren", de Bijbel.

Andere boeken, waarvan hij zeer veel hield, waren onder andere: "Verhandeling over de soevereiniteit Gods" van Elisha Coles, de "Viervoudige staat" van Boston, een "gouden phoenix in een kooi", zoals hij dit noemde. De "Pelgrimsreis" en "De Jeruzalemse zondaar gezaligd", beide van Bunyan. "Het leven des geloofs" en "De wandel des geloofs" van Romaine, en Marshalls "Geheimenis der heiligmaking." "Lees opwekkende boeken", placht hij te zeggen. "Lees Bunyans "Komst en welkomst tot Jezus Christus." Maar hij zei ook herhaaldelijk, dat men zich te veel in boeken kan verdiepen. Hij betreurde het, dat veel mensen niet trachtten hun natuurlijke aanleg te

ontwikkelen en hun eigen persoonlijkheid tot uitdrukking te brengen, maar genoeg namen met lappendekens, te zijn samengesteld uit stukken en brokken uit klassieke schrijvers.

“Een groot deel van onze universitaire opleiding - zei hij - bestaat uit diefstal van de kennis, die de heidenen door hun natuurlijke aanleg hebben verkregen. Ik heb mensen gezien, die veel kennis hadden verzameld, maar die juist daardoor hun natuurlijke capaciteiten hadden verstikt.” In 1788 deed hij de “Rechtvaardigmaking van een zondaar en satans aanklacht tegen hem” het licht zien. Op het titelblad van dit boek volgt een Plaat, waarop de zwerftocht van Prodigalis (de verloren zoon) wordt voorgesteld, die langs een kronkelend pad, door vuur, water en andere gevaren, komt in de tegenwoordigheid van het Lam Gods. Hoewel Prodigalis wordt voorgesteld als de zoon van rijke ouders en van zijn geboorte af alle voorrechten van de rijken genoot, en er dus in dit opzicht geheel anders voorstond dan Huntington zelf, laat de schrijver hem toch op de leeftijd van 15 jaar zijn vader verliezen, de leeftijd die Huntington zelf bereikt had, toen Barnabas Russel overleed, terwijl ook zijn verdere ervaringen in het algemeen onmiskenbaar grote overeenkomst vertonen met die van Huntington zelf.

Het boek bevat een plaat. Het gastmaal, dat onderaan deze plaat wordt weergegeven, geeft een beeld van zijn leven te Mortlake. De drinkebroer verlaat echter al heel gauw zijn Ur der Chaldeeën, en de volgende afbeelding toont hem liggend, als een dode in de vallei der dorre doodsbeenderen. Tot leven gewekt door de bazuin van de Wachter, gaat hij naar Sinaï (Kingston). Daar zien we hem - als arme man - verschijnen voor het oog van de Gerechtigheid, slechts bekleed met de lompen van zijn eigen gerechtigheid, terwijl hij uit schaamte zijn gelaat bedekt. De doodsstaat aan de ene zijde, en zijn beschuldiger, satan, aan de andere, terwijl Mozes wijst op de wet, die hij heeft gebroken. Zo onderwezen in de verdoemende kracht van de wet, haast hij zich naar het kruis, naar de Verlosser, diezelfde gezegende Verlosser Die hij zag, in het gezicht te Sunbury, de derde heilige plaats. Daar ontvangt hij kleed en kroon, en met de palmtak der overwinning in de hand begeeft hij zich op het pad, dat hem eerst voert naar de oven van de verdrukking, en daarna naar de wateren van ontmoediging en neerslachtigheid - het door riet omzoomde riviereengebied van Ewell Marsh. Wanneer hij door deze wateren is gegaan, ziet hij een lustoord, met welk beeld wordt weergegeven de geestelijke rust en het onvermengd geluk, die hij in zijn heilige der heiligen genoot, namelijk zijn kamer boven de kolenopslagplaats te Thames Ditton, de vijfde en laatste heilige plaats. Dan zien we hem, hoewel de satan bij tijden een welgerichte pijl op hem afschiet, krachtig en vol vertrouwen schrijden naar de vallei der schaduwen des doods. Want al rijst de zwarte duisternis als een muur voor hem op, het doel van al zijn verlangen, het verheerlijkte Lam Gods, doorboort met Zijn lichtstralen deze duisternis.

Het boek bevat een rijkdom aan verheven gedachten, zoals: “Een gelovige, die niet bij de voortduur zijn Bijbel leest, is als een soldaat zonder wapens”, en “Verenigd te zijn met Gods wil is de veiligste en meest gezegende zielsgesteldheid. Wanneer onze wil verenigd is met Gods wil, is er geen smartelijk kruis. Ons kruis wordt veroorzaakt doordat onze verdorven wil zich verzet en stelt tegenover Gods wil, waarvan wij de smartelijke gevolgen dragen, want als we zo ons eigen kruis veroorzaken, moeten we het ook dragen.”

Gedurende de eerste jaren van zijn ambtsvervulling in de Voorzienigheidskapel ontmoette Huntington veel moeilijkheden, deels veroorzaakt door openlijke vijanden, deels door onoprechte vrienden, maar hij mocht, zoals hij treffend opmerkt, daarin des te klaarder de hand van de Heere opmerken, “want waar geen tegenstand is, daar is ook geen verlossing.”

Zijn arbeid droeg echter gestadig vruchten, en in 1786 ging hij er zelfs toe over de kerk aan Monkwel Street te huren om daar op dinsdagavond kerkdienst te houden, en daar stelde zich een talrijke schare onder zijn gehoor. Op 23 November van datzelfde jaar bracht hij een bezoek aan Bristol en Bath, waar hij zeven weken verbleef en dagelijks voor een grote menigte preekte. Binnen en buiten hadden de mensen zich zelfs in de ramen opgesteld, en zij klommen overal tegenop om maar de klank van zijn stem te kunnen horen. Hij richtte zich ook tot de mijnwerkers van Kingswood, die vol aandacht luisterden naar hun collega kolensjouwer. Zowel in Londen als in Bristol hield het overgrote deel van de predikanten zich afzijdig van hem, terwijl één van hen - Ds Caleb Evans - hem heftig aanviel en hem er van beschuldigde, dat hij zich aan “een drieste, teugelloze en kwaadaardige ijver en beuzelpraat” te buiten ging.

Het volgend jaar bracht Huntington een bezoek aan Gainsborough in Lincolnshire en preekte daar, en uit die stad zond hij de enige brief aan zijn vrouw, die bewaard is gebleven. Hij schreef haar:

“Geliefde deelgenote in het aardse leven en de Goddelijke liefde! Ik verkeer in goede welstand. Vaak wandel ik alleen langs de rivier de Trent en peins over het wonderlijke beleid van de eeuwige liefde. Mijn ziel is meer ontbonden dan ooit. Alles is inderdaad ijdelheid en kwelling des geestes, maar bij mijn God vind ik duurzame vrede en blijvend geluk. Zelfs in de nacht voel ik mij gelukkig en is er voor mij niets dierbaarder dan de nabijheid des Heeren. Waarom Hij zó zeer Zijn gunsten over mij uitstort, weet ik niet. Ik heb niets gedaan, waarom Hij mij Zijn aandacht zou waardig keuren, maar Hij wil genadig zijn aan degenen, die Hij genadig wil zijn. Ik wil deze vertroosting niet alleen genieten. In het geloof vind ik vertrouwen om jou en de kinderen mede op te dragen in het gebed, en het is mijn oprecht verlangen, dat jij en de kinderen behouden mogen worden. Ik verblijf van 's morgens tot 's avonds in mijn eigen kamer, behalve wanneer ik eet, of wandel langs de Trent. Groet Ruth en Naomi en allen, die dit kunnen lezen. Vaarwel. Uw liefhebbende echtgenoot in Christus, William Huntington.”

In 1788 maakte Huntington kennis met een boek, dat geheel naar zijn hart was. “Een verlevendigende opwekking voor een vertwijfelde ziel”, dat de levensbeschrijving bevat van James Barry, een dominee, die aanvankelijk de wet als het richtsnoer van zijn leven genomen had, maar die tenslotte “zijn leven en zaligheid in de hand van Christus alleen gaf.” Huntington liet dit direct herdrukken onder de titel: “De neef van de kolensjouwer ontkomen aan de vloek der wet”, en gaf het met een aanbevelend voorwoord uit. Enkelen van Huntingtons vijanden spraken hierover hun mening uit, dat de ervaringen in dit boek weergegeven, verzonnen waren. In diezelfde tijd echter, vernam Huntington dat een dochter van Barry, onder de naam van mevrouw Wilson te Homerton nog in leven was. Hij bracht daarom op de 22e Januari 1788, begeleid door James Davidson en andere vrienden, een bezoek aan deze oude dame.

“Zij was getrouwd - deelt hij mee - met een vriendelijke, zachtzinnige echtgenoot, over wie zij in zeer prijzende bewoordingen sprak.” - “Iets, dat niet veel voorkomt”, voegt hij er geestig aan toe. “Zeker niet, wanneer de echtgenoot nog in leven is.” Dit onderhoud bevestigde de waarheid van het boek, en Huntington, nu met nieuwe wapenen uitgerust, richtte deze op zijn vijanden in de vorm van een nieuw boek, getiteld: “Enkele mededelingen over het leven en sterven van James Barry, als vervolg op “De neef van de kolensjouwer.”

Ondanks veel voorspoed raakte Huntington, die nooit goed met zijn middelen had kunnen omgaan, opnieuw in de schulden door uitgaven die verband hielden met zijn kerk. Vriend en vijand echter kwamen hem te hulp, terwijl iemand hem zelfs achthonderd gulden leende. In November van het jaar 1788 had hij na veel moeite, dank zij de voorspoed van de kerk en de verkoop van zijn boeken, de beschikking over vierhonderd gulden, en met de gedachte dat hij in staat zou zijn, deze lening voor een belangrijk deel te kunnen aflossen, ging hij opgewekt naar Birmingham om te preken. Maar nauwelijks was hij daar aangekomen, of hij vernam, dat er brand was uitgebroken in zijn kerk. In een brief uit Birmingham zegt hij: "Ik heb zojuist vol verbazing deze tijding ontvangen. Menig ernstig gebed heb ik opgezonden en menigmaal in stilte tranen gestort in mijn kleine studeerkamer, om hulp uit de landstreek der Jordaan, opdat de middelen geschonken mochten worden om het gebouw, dat voor ons te klein geworden was, te vergroten. Maar Hij, Die vreselijke dingen in gerechtigheid doet horen, betoont Zichzelf God te zijn, wanneer Hij door vuur antwoordt. God zal de schade, waardoor de kapel is getroffen, herstellen."

Toen hij echter bij zijn thuiskomst ontdekte, dat de schade nauwelijks zou kunnen worden gedekt door de vierhonderd gulden, die hij had gespaard - want een groot deel van het dak was door het vuur vernietigd - werd hij razend. Zelf zegt hij: "Ik was als een wilde stier, die in een net gevangen was, en nergens meer uitkomst zag." En in zijn nood besloot hij naar de persoon te gaan, die hem achthonderd gulden geleend had, en hem te verzoeken nog wat geduld te betrachten met de terugbetaling. "Ik ging - zegt hij - maar de Heere was mij vóór, want voordat ik kans zag iets te zeggen, keek hij me aan en zei: Ik wil dat geld nooit terug hebben en was dat ook nooit van plan! Ik wist niet waar ik mijn aangezicht van schaamte moest verbergen. Ik was beschaamd over mijn ongeduld, mijn ongeloof en mijn opstand en gemurmureer, en ik verafschuwde mijzelf daarom. Ik verwonder mij in de wijsheid en de goedheid, die mijn God tegenover zo'n wankelmoedig en kleingelovig schepsel betoonde."

HOOFDSTUK VIII

DECEMBER 1789 - MAART 1799

Churchstreet, Paddington.

In 1789 verhuisde Huntington van de Winchester Row naar de Churchstreet, Paddington, waar hij gedurende tien jaar bleef wonen, en in 1790 publiceerde hij de “Geschiedenis van het Klein Geloof”, een niet erg boeiende samenspraak tussen een “rentmeester” en een “eenvoudige schaapherder”, waarin echter enkele sprankelende gedachten schitteren en één prachtige passage uitblinkt: Een lofspraak over de Bijbel.

"Ik heb wel eens gedacht - schrijft Huntington - dat een natie werkelijk gezegend is, wanneer zij door geen andere wetten dan die van het dierbare Boek wordt geregeerd. Het bevat de meest uitgelezen onderwerpen, het geeft de beste onderwijzing en biedt het grootste vermaak en de diepste voldoening, die ooit zijn geopenbaard. Het brengt de verhevenste tijding en schenkt de diepste troost aan de zoekenden en de mistroostigen, en het spreekt over het tijdelijke en het eeuwige leven en wijst de weg naar de eeuwige heerlijkheid. Het is het meest beknopte boek, dat er bestaat, het bemoedigt de wijze, de krijgsman, de snelle, en degene, die zich moeizaam voortsleept, en het zegt een eeuwige beloning toe aan degene, die uitblinkt, aan de overwinnaar en aan de machtige in de strijd. En de kroon op dit alles is, dat de Schrijver er van onpartijdig en waarachtig is, in Hem is geen verandering of schaduw van omkering."

Ten tijde van de uitgave van de “Geschiedenis van het Klein Geloof” was Huntington in een heftige pennenstrijd gewikkeld met een zekere Maria de Fleury en haar vriend Ds. Ryland van de kerk in College Street te Northampton. Deze Maria de Fleury had een onderzoek ingesteld naar de gegrondheid van enkele leerstellingen van Huntington en haar mening daarover legde zij neer in een schotschrift. Huntington antwoordde daarop door twee preken uit te geven onder de titel: “De dienaar des Heeren beschouwd en gerechtvaardigd.” Maria de Fleury bleef het antwoord niet schuldig en pamflet volgde op pamflet.

Tot de leden van de kerk van College Street behoorde de ijzerhandelaar John Adams, die het niet eens was met de preken van Ds. Ryland, en aan zijn ongenoegen hierover had hij uiting gegeven, door deze dominee en zijn aanhang aan te vallen in enkele stuntelige gedichten, die hij uitgaf onder de titel: “Een klaaglied.”

Voorts verbitterde hij Ds. Ryland doordat hij een vergunning had weten los te krijgen om te mogen preken in een klein huisje in de stad, en daartoe een uitnodiging richtte tot “een dominee, die bekend stond om de rake klappen, die hij met zijn scherpe tong kon uitdelen”, namelijk Ds. William Huntington.

Huntington, die met het grootste genoegen de strijd overbracht naar het gebied van de vijand, aanvaardde onmiddellijk deze uitnodiging, en op een dag in Februari 1791 kwam hij naar Northampton.

Daar het huis veel te klein was voor dit doel, richtte Huntington het woord tot de menigte die samengekomen was om hem te horen, vanuit het venster. Niet alleen was de straat vol, maar de menigte was zó groot, dat zij zelfs op het kerkhof van de in de nabijheid gelegen kerk stonden opeengepakt, waarmee overigens de dominee van deze kerk weinig was ingenomen, zodat hij hen met bekwame spoed wegjoeg.

Enkele dagen daarna ging Huntington preken in een dorp in de buurt van deze stad, en op zijn terugreis trof hij “Adam en Eva”, zoals hij Adams en zijn vrouw noemde, in een bedroefde stemming aan. Toen hij naar de oorzaak van hun droefheid informeerde, vertelde Adams het volgende: “Enkele jaren geleden beviel mijn vrouw van een zoon, de enige van onze kinderen, die nog in leven is. Bij zijn geboorte liep mijn vrouw inwendig letsel op, en de dokter deelde haar mee, dat zij tengevolge daarvan geen levend kind meer ter wereld zou brengen, al zou ze er nog honderd krijgen. Sindsdien zijn er nog tien kinderen gekomen, allen echter dood geboren. Er is nu weer een bevalling op handen, zodat u begrijpen kunt waarom we nu zo bedroefd zijn.”

“Niets - zei Huntington - is bij de Heere onmogelijk. Wij zullen deze zaak voor Zijn aangezicht neerleggen.”

„Och, dat heeft geen zin”, zei de vrouw zuchtende.

„Bidden is nooit verkeerd - antwoordde Huntington, als wij maar bidden in onderwerping aan Gods wil.”

Toen bogen zij alle drie hun knieën, terwijl Huntington in het gebed voorging en dit besloot met de woorden: "O Heere, als wij iets gevraagd hebben, dat niet goed is in Uw ogen, verhoor ons dan niet, maar als onze bede U niet mocht mishagen, verhoor ons dan, niet op grond van enige verdienste of waardij onzerzijds, maar om de Naam en de verdienste van Uw geliefde Zoon, Die het waardig is."

Ongeveer zes weken later vernam Huntington, op zijn terugkeer naar Londen, dat de vrouw van Adams een levend kind ter wereld had gebracht - een dochter. “Daar het een kind des gebeds is - schreef Adams - zullen we met de naamgeving wachten tot u komt.” Huntington bracht daarom weer een bezoek aan Northampton en doopte het kind onder de naam Mary.

Kort daarop werden de laatste banden tussen Adams en de gemeente van College Street verbroken, doordat Ds. Ryland hem schriftelijk meedeelde, dat hij met de ban was afgesneden.

Op 13 Augustus van het daarop volgende jaar verbleef Huntington weer te Northampton, nu in gezelschap van zijn vrouw. “De gravin - aldus Huntington (die haar meermalen voor de grap deze titel verleende omdat haar naam bedriegelijk veel leek op die van de werkelijk bestaande gravin Huntingdon) - wordt overal met open armen ontvangen en met giften overladen.”

Had Huntington vijanden op het platteland, in Londen had hij er zeker nog meer. Zij bekogelden hem met allerlei scheldnamen, waarvan het meest populair werden die van “Aartsbisschop van de Titchfield Street” en “Dominee Kolenzak”, de laatste een toespeling op de tijd, dat hij nog kolensjouwer was. Vaak ondertekent hij, in scherts, zijn brieven met één van deze scheldnamen. Hij vertelt zelf, dat een plattelander te Londen vroeg naar Ds. William Huntington, zonder dat men in staat was hem de weg te wijzen. Zodra hij echter vroeg naar Ds. Kolenzak, kon iedereen bescheid geven.

Al zullen maar heel weinig predikanten zoveel kwaadaardige vijanden hebben gehad als Huntington, niemand bezat zulke toegewijde vrienden. Enkele sprekende getuigenissen van de achting, die deze laatsten hem toedroegen, zijn bewaard gebleven.

“Het is voor mij een onuitsprekelijke genadige besturing geweest - schreef Christopher Goulding, die een-en-twintig jaar lang lid bij hem is geweest - die mij onder zijn gehoor bracht.”

Een ander lid, John Keyt, werd voor het eerst met Huntington in aanraking gebracht door het lezen van zijn boek „De rechtvaardiging van een zondaar”, dat hij op een moment van diepe bekommring in handen kreeg. “Bijna de gehele nacht ben ik daarin blijven lezen - deelt hij mee - en ik werd op bijzondere wijze getroffen, toen ik in dat gezegende boek, vele ervaringen van mijn eigen ziel terugvond.” Op een dag zei hij tot zijn vrouw: “Ik ga naar de Voorzienigheidskerk.” “Dat is een heel eind weg”, wierp zij tegen. “Ik moet gaan - zei Keyt - anders kom ik om.” Hij ging en wist zich in de kerk een plaatsje te veroveren, “Niemand kende mij - vertelt hij - en zelf wisselde ik met niemand een woord, maar ik verborg mijn gezicht in mijn zakdoek. Toen de dienst begon, was ik één en al oor. De tekst was Joël 2 : 32: “Al wie de Naam des Heeren zal aanroepen, zal behouden worden.” Deze tekst sloeg geheel op zijn toestand. “Vele vertroosting - zegt hij - in deze predicatie, vloeiden als balsem in mijn ziel, en van die dag voegde ik mij bij deze kudde.”

Nog treffender is het verhaal van John Eedes uit Ramsgate. Toen hij de boeken van Huntington gelezen had, kreeg hij het verlangen om hem te horen, en zo begaf hij zich naar Londen. En toen hij op een zondagmorgen de kerk bereikte, zocht hij een goede plaats uit tegenover de galerij. De kosteres wees hem er echter op, dat deze zitplaats behoorde aan een familie, die regelmatig de diensten bijwoonde, en dat hij dus ergens anders moest gaan zitten. Eedes weigerde echter absoluut op te staan. “Jarenlang - sprak hij opgewonden tot de kosteres - heb ik met verlangen uitgezien naar een gelegenheid om Huntington te horen. Tenslotte heb ik er een reis van 70 mijl voor gemaakt, en nu ik hier ben, zullen mensen noch duivels mij hier vandaan krijgen.” De kosteres, die begrijpelijkerwijze vreemd opkeek van deze woorden, deelde dit mee aan de familie toen die de kerk binnenkwam, en die liet hem rustig zitten. Deze gebeurtenis betekende een keerpunt in zijn leven, en toen hij zich in Londen vestigde, werd hij lid van Huntingtons gemeente.

Dit zijn maar enkele voorbeelden die tonen, hoe zeer Huntingtons volgelingen aan hem hingen. Tientallen, zelfs honderden waren evenzeer met geestdrift voor hem vervuld, en velen van hen vertellen treffende ervaringen, waarin zij vol liefde, Huntington beschreven als het middel, waardoor zij tot het zalig Evangelie werden gebracht.

Na zijn terugkeer uit Northampton maakte Huntington een zwerftocht naar de plaatsen, waar hij voorheen had gewoond. De plaatsen, die voor hem heilig waren, de tuinen, nederige behuizingen en bergplaatsen van Middlesex Surrey, waar hij worstelend met gebrek, “de Koning der koningen tot gast had gehad”, en om de zes of zeven jaar herhaalde hij dit bezoek. In het gezelschap van zijn vrouw ging hij eerst naar Mortlake, waar “de Heere tot hem sprak in de tuin”

“Ik belde - zegt hij - en de huisknecht kwam naar voren. Ik vroeg hem of de hooggeboren heren Clive hier woonden. Hij zei mij, dat dit niet het geval was. Ik vertelde hem, dat ik de familie vroeger kende en vele uren in de tuin had doorgebracht.” Huntington liet daarop zijn groeten overbrengen aan de vrouw des huizes, en verzocht haar een wandeling in de tuin te mogen maken, wat hem dadelijk werd toegestaan. “Ik wees - zegt hij - mijn vrouw een hoekje in de tuin, en vertelde haar, dat ik daar de grond had opgehoopt. We gingen er naar toe en zagen, dat deze ophoging er nog was. Daarop ging ik naar het gedeelte van de tuin, waar ik aan het werk was toen ik de stem hoorde.

Een hoog opgeschoten oude appelboom stond nog op dezelfde plaats. Naderhand kwam de dame, die hier nu woonde naar buiten, en wandelde met ons rond, terwijl zij ons met grote voorkomendheid bejegende. Wij gaven de bediende een gift en gingen weer heen. Hoe vreemd het ook moge schijnen, toch is het waar dat ik, voordat ik deze stem hoorde, even weinig besef van God had, als de beesten die vergaan."

Enkele weken daarna bracht Huntington begeleid door een vriend, een bezoek aan het huis van zijn vroegere meester te Sunbury, en met diens toestemming betraden zij de tuin, de plaats waar in een gezicht, een verblindend licht aan hem was verschenen. "Tegen de muur - vertelt hij - vlak bij de plaats waar ik dit licht eerst om mij heen zag, stond een ladder, die mij op dezelfde plaats bracht, waar eenmaal de Zon der gerechtigheid voor mij opging, en mij met haar vleugelen genezing bracht. Ik zag ook het gereedschapschuurtje, waar ik mijn eerste vurige en Gode welgevallige gebed opzond, waarop ik het antwoord ontving, dat eeuwig zal leven en blinken."

"Vervolgens - vertelt hij - ging ik naar Ewell, waar ik het huis en de tuin ging bezien, waar ik gewerkt had. Hier werd ik onderwezen in het geheim van de Goddelijke voorzienigheid en leerde ik mij daaraan toe te vertrouwen. De trotse meester voor wie ik werkte, was overleden en van dit grote, welvarende geslacht waren nog slechts enkelen in leven. Toen ik daar woonde, werden twee graftomben gebouwd, die nu beide, naar ik denk, vol zijn."

In Juni van het jaar 1793 kreeg hij een ernstig ongeluk, doordat hij in Hyde Park Corner van zijn paard werd geworpen. "Het paard kende ik al lang en ik had het vaak bereden, maar of het schrok van een rijtuig dat voor hem stond, of dat de man die het vasthield, het in zijn bek kneep, weet ik niet, maar in ieder geval het steigerde en viel. Ik gleed er af en het viel over mij heen, en ik weet zeker, dat niemand heelhuids onder zo'n geweldig gewicht vandaan komt." Het gerucht ging, dat hij dodelijk was verongelukt. "Als dat waar was geweest - zegt Huntington - zouden sommigen geweest hebben, anderen gejuicht, maar het zou moeilijk geweest zijn te zeggen, wat groter zou zijn geweest, de weelacht of het gejuich." Om het gerucht de kop in te drukken, sleepte hij zich de volgende Zondag naar de kerk en preekte alsof er niets was gebeurd.

Doordat Huntington fouten gaarne door de vingers zag, werd hij herhaaldelijk het slachtoffer van huichelaars, luiaards en leeglopers, waarvan hij zelf op een heel smakelijke manier een bijzonder sterk staaltje beschrijft in zijn: "Veertig slagen, zonder dat er één voor de satan bij was." De dader was een zekere Butler, een man met een opgewonden karakter, die hij in Thames Ditton had leren kennen, en die veel ophef tegenover hem had gemaakt van zijn godsdienst, alhoewel hij er in werkelijkheid geheel anders over dacht dan Huntington. Na verloop van tijd dacht Butler, dat hij "zonder God en zonder hoop in de wereld" leefde. Hij trok zich de haren uit het hoofd, maar zijn toestand bleef zoals hij was. Daarop spoedde hij zich naar Londen en klopte bij Huntington aan.

"Ik ontving hem en gaf hem tijdens de vorst tien weken onderdak. Daar hij veel schulden had, gaf ik wat geld om ze af te betalen en al gauw daarna gaf ik hem nog een paar honderd gulden om hem uit zijn schuld te helpen. Ik stelde hem aan als kosten, deed zijn gezin overkomen en gaf hem en zijn vrouw een salaris van honderdvijftig gulden per jaar. Ik zorgde voor een huisje voor hem. En daar hij een bekwaam metselaar was, zorgde ik voor werk voor hem. Hij hield er echter de vreemde gewoonte op na, om als iemand hem drie of vier gulden wilde geven voor zijn arbeid, te zeggen dat zijn geweten hem verbood dit geld aan te nemen en dan gaf hij de helft van dat bedrag weer terug. Maar als hij geld nodig had, kwam hij bij mij om een goudstuk vragen. Toen hij

bij mij woonde, bleef hij veelal 's nachts op en bad dan zo luid, dat men hem op straat kon horen en wanneer ik bij het eten zijn bord vulde, nam hij meestal maar enkele happen en schoof dan vol verachting zijn bord weg, gooide het hoofd in de nek en bleef dan als een hongerige Turk naar het eten kijken. Zeven jaar lang wist ik niet wat ik van deze wonderlijke man denken moest. Hij gedroeg zich zó vreemd, dat ik beangst voor hem werd, zodat ik vaak vanaf de preekstoel op hem lette, om van zijn gezicht af te lezen of hij in een slechte dan wel in een goede stemming verkeerde. In het eerste geval wist ik, dat ik weer van alles van hem kon verwachten, terwijl ik in het andere geval wist, dat het wel los zou lopen."

Uiteindelijk brak deze man uit eigen beweging met Huntington. Hij liet de kerk in de steek, evenals de inkomsten die hij daaraan ontleende, en ook Huntington, die het zwaar met hem te verduren had gehad en zelfs als kolensjouwer nog nooit zo'n zware last gedragen had. Hij klampte toen de vijanden van Huntington één voor één aan, en streeelde hun grage oren met een aandoenlijk verhaal over allerlei bittere ervaringen die hij met Huntington had opgedaan. Eerst was men één en al oor voor zijn verhalen, totdat hij tenslotte ook hun ergernis begon op te wekken en men hem de rug toekeerde. Hoe onaangenaam deze ervaring voor Huntington ook was geweest, toch trok hij er lering uit "Ik geloof - zegt hij - dat deze man gebruikt werd om mij menige gezonde les te leren, en de droevige afloop kwam mijn oordeel in vele dingen ten goede. Ik heb nooit iemand gezien, die zoveel overeenstemming vertoonde met de tijdgelovige, van wie Paulus een beeld geeft, totdat deze man werd ontmaskerd."

Niet alleen buitenstaanders maakten misbruik van Huntingtons goedgeefsheid, maar ook zijn bloedverwanten. Men zal zich herinneren, dat hij in zijn jonge jaren bij zijn zwager Daniël Young, die aan de drank verslaafd was, het geweer maken had geleerd. Deze man werd naderhand jachtopziener en viel toen Huntington vaak lastig door hem te bezoeken als hij dronken was. Aan de ellendige levensloop van deze man kwam echter spoedig een einde. Op een avond liep hij aan bij Huntington, en hij werd, omdat hij weer dronken was, in de keuken gelaten. De volgende ochtend bestrafte Huntington hem hierover, maar gaf hem ook een zijden zakdoek mee voor hemzelf en een goudstuk voor zijn vrouw, met de opmerking: "Daniël, vergooi dit nu niet, maar geef het aan mijn zuster." Hij beloofde het grif, maar het geld werd echter in drank omgezet in een herberg. Toen de volgende dag een inwoner van het dorp door een bos in de buurt liep, zag hij een gruwelijk schouwspel. Hij zag een man, die zich had opgehangen met een zijden zakdoek aan een tak van een boom. Het was Daniël Young.

In die tijd maakte Huntington kennis met de familie Blaker, die een ruime en eigenaardig gebouwde boerderij dichtbij Bolney in Sussex bewoonde, die "Gassons" heette. Deze familie, waarvan alle leden opvallend groot en knap waren, bestond uit William Blaker en zijn vrouw, de zoon John en twee dochters, Mary en Elizabeth. Door het lezen van Huntingtons geschriften was Blakers aandacht op hem gevallen, met als gevolg, dat Huntington een bezoek bracht aan Bolney en daar in een schuur preekte, en zelfs wel eens in een boomgaard, staande in een appelboom, zodat zijn hoofd schuil ging tussen de takken. Sindsdien had Huntington een warme genegenheid voor dit gezin, en naderhand nemen de beide dochters in zijn briefwisseling een vooraanstaande plaats in. Met de "*Eenzame Mus*", die in de "Geloofsbank" voorkomt, wordt door hem Elizabeth bedoeld.

Naast de vele gaven die Huntington bezat, had hij ook een zekere medische kennis, zodat hem niet ten onrechte door zijn bewonderaars, de bijnaam "de dokter" werd

gegeven. In December 1797 werd hij zó ziek en hees, dat hij een dokter liet komen om hem te aderlaten. "Na de aderlating - zegt Huntington - waren we het er over eens, dat een zweetkuur absoluut noodzakelijk was, maar ten aanzien van het punt wie de zweetkuur moest ondergaan, liepen onze meningen uiteen. Hij wilde de kuur toepassen op mijn portemonnee en ik op mijn lichaam. Ik zei hem, wat hij moest doen, maar hij weigerde en gaf een tegengesteld advies." Toen Huntington niet wilde toegeven, ging de dokter nijdig heen. "Toen ging ik - zegt hij - aan de slag als dokter Huntington. Mijn vrouw nam de taak van verpleegster op zich, en ik was dokter, apotheker en patiënt tegelijk. Na enkele uren was ik doornat van het zweet en gistermiddag had ik mijn stem alweer zover terug, dat ik kon ruziën met mijn verpleegster, wat zeker wel een teken was van herwonnen gezondheid en kracht."

Toen hij zijn eigen kwaal met succes behandeld had, wilde hij over zijn vriend Blaker dokteren. "Ik zou graag willen - schrijft hij - dat Blaker met zijn rijtuig naar mijn huis kwam. Ik twijfel er niet aan, dat ik hem met Gods zegen binnen drie dagen van zijn oogkwaal zou kunnen genezen." Kort daarop verhuisden de Blakers naar elders. De brieven, die Huntington daarna aan dit gezin richtte, dragen het adres: "Aan het Nieuwe Huis, Bolney."

Tot hen, die de zienswijze van Huntington deelden en ook persoonlijk warme genegenheid voor hem gevoelden, behoorde Ds. Jenkin Jenkins, die aan de universiteit van Trevecca in Wales had gestudeerd. Huntington noemde hem daarom schertsend: "de Ambassadeur van Wales", Dank zij de krachtige hulp van Huntington en anderen, werd er voor hem te Lewes een kerk gebouwd, een eenvoudig stenen gebouw, dat aan de voorzijde voorzien was van het opschrift: "Jireh-kerk. Opgericht door J. Jenkins, met vrijwillige bijdragen van de burgers van Zion. A.D. 1802."

Jenkins was een ongetrouwde, forsgebouwde man met een nors en pessimistisch karakter, die de neiging bezat zich op te rollen als een egel en zijn stekels op te zetten tegenover iedereen, die in zijn buurt kwam", en zijn karakterzwakheden vormden voor Huntington een bron van rake opmerkingen. In navolging van Huntington, met wie hij een zwakke gelijkenis vertoonde, huurde hij een kleine boerderij te South Mailing, in de buurt van Lewes, en daar gaf hij, evenals zijn leraar, blijk van onkunde in de landbouw, maar ook van bijzondere kennis van de godzaligheid. In zijn vele moeilijkheden zocht hij zijn steun wel eens te veel bij Huntington, maar anderzijds was hij ongetwijfeld een begaafd prediker, die dan ook grote scharen onder zijn gehoor wist te trekken. Huntington, die grote genegenheid voelde voor zijn "lieve zoon", zoals hij hem noemt, zegt van hem, dat hij een man was met een open, flink, edelmoedig en vrijgevig karakter, een toegewijde en liefhebbende vriend en een eenvoudig, eerzaam en getrouw prediker. Met Jenkins onderhield hij een levendiger briefwisseling dan met anderen. "Wanneer ik aan u schrijf - aldus Huntington - blijft mijn pen nooit steken zoals de wagens van Farao." In een niet gepubliceerde brief van 27 Mei 1802, geschreven toen beide vrienden in elkaars gemeente zouden preken, schertst Huntington tegen Jenkins en ook tegen zijn beide huishoudsters, Ann Jones en A. M. Diggins. "Ik ben zeer blij - schrijft hij - dat mijn trouwe steun, Elizabeth Blaker, in de pastorie de zorg voor de huishouding op zich heeft genomen, maar ik vrees dat de pot maar mager zal zijn, en dat we tegen de tijd, dat u uit Londen terugkeert, wel tot de magere koeien van Farao zullen behoren, als de gastvrijheid van de gemeente zich niet ontfenmt over de noden van de vreemdelingen. Jane's zuinigheid met de melk toont, dat er van haar wel heel weinig gulheid is te verwachten. De bekwaamheden van Zijne Excellentie de Ambassadeur staan er borg voor, dat hij altijd ruimschoots in zijn behoeften zal kunnen voorzien, en hij staat bovendien zo goed bekend dat hij gemakkelijk krediet zal kunnen krijgen, zonder dat dokter Huntington of zijn huishoudster borg behoeven te staan. Maar

wees niet bang, ik zal deze keer geen grote eisen stellen. Met mijn beste wensen voor Jenkins fatsoen en Jane's vrijgevigheid verblijf ik, uw hervormer, W. Huntington.

P.s. Ik ben van plan een stuk kaas mee te brengen voor het geval jullie boos op mij zijn. Groet Betsy Blaker van mij en vraag haar een stuk spek van de "Bower" mee te brengen."

Tot Huntingtons vrienden te Lewes behoorden ook Thomas Marchant, Joseph Morris, Cleeve Cooper en zijn vrouw, en Thomas Hooper en zijn vrouw. Het meest interessant in zijn correspondentie met de familie Marchant is een brief die hij schreef aan Elizabeth, het dochttertje van Marchant, die op kostschool was bij mevrouw Allfree te Hurstmonceux. Deze brief draagt het opschrift:

"W.H. aan zijn kleine patiënt", en we kunnen dus aannemen, dat Huntington, die prat ging op zijn medische bekwaamheden, haar voor een kinderziekte een recept had gegeven. "Mijn lieve kleine meid - aldus de brief - toen ik in Bolney was, hoorde ik van je moeder, dat je had afgesproken, je kameraadje Lois - Huntington dochttertje - met Kerstmis te komen bezoeken en je vakantie bij mij door te brengen.... Ik heb veel verwachting van mijn kleine Betsy en ik hoop, dat zij nog eens zal worden als dat meisje, dat in haar gevangenschap de vrouw van Naäman verzorgde De Heere maakte haar een kleine profetes.... Lieve Betsy, jij hebt een klein vogeltje bij je. Het kooitje waar het in woont, is jouw hart, en de Heere heeft het daar gezet om het jou te laten zeggen wanneer jij iets verkeerd doet. De mensen noemen dat *je geweten*. Dat vogeltje maakt, dat jij bloost en hakkelt en je schaamt, wanneer je iets doet, dat niet goed is, soms houdt het je uit je slaap. Maar kleine meisjes zien er altijd aardig, fris en knap uit, wanneer zij zorgen voor dat vogeltje uit het Paradijs, en er goed op letten en het gehoorzamen. Veel innerlijke vrede, zachte slaap en tijden van zalige rust kun je daardoor krijgen. "Vaarwel," lieve kleine meid! Je liefhebbende vriend en leermeester, William Huntington."

De briefwisseling tussen Huntington en mevrouw Thomas Hooper werd in 1799 uitgegeven onder de titel: "Een briefwisseling tussen "Noctua Aurita uit de Woestijn en Philomela uit het Koningsdal." Noctua Aurita (de luisterende uil) is Huntington, en Philomela (de nachtegaal) mevrouw Hooper. Onder deze correspondentie bevindt zich ook een brief van de zwaarmoedige Jenkins, die heel toepasselijk ondertekent met Vespertilio Tumulis (de vleermuis tussen de graven). Mevrouw Hooper denkt met erkentelijkheid terug aan de geestelijke gesprekken die zij met Huntington hield, tijdens zijn verblijf te Gassons. Zij schrijft in een meeslepende stijl, zij beschrijft haar verschillende gemoedsgesteldheden en geeft blijk van een diepe toewijding aan haar leermeester. Huntington schrijft van zijn kant in opgewekte stijl en spreekt tal van bemoedigende woorden tot deze twijfelende ziel, in overeenstemming met het steeds door hem herhaalde thema: "Geen van de onderdanen van Gods Koninkrijk zal ooit omkomen." Drie van deze brieven behoren tot de beste, die hij ooit schreef. In de eerste twee beschrijft hij zijn ervaringen vóór en na het bekende visioen, en in de laatste behandelt hij het gebed. Hij noemt het gebed "het grootste, het uitnemendste, het gezegendste en het verhevenste voorrecht, waarmee sterfelijke zondaren ooit werden begiftigd"; en hij besluit met een zin die vaak wordt aangehaald: "In het gebed zullen wij ons nooit laten afwijzen, als wij maar een duidelijk besef hebben van onze noden, een Schriftuurlijk paspoort om op te reizen, of een belofte om op te pleiten. We moeten aandringen, betogen, redenen aanvoeren, pleiten, smeken, dwingen, belijden, erkennen, danken, loven, prijzen, aanbidden, herhalen, steeds maar aandringen, opmerken, vasthouden, ieder voordeel aangrijpen, wat voor onze ziel tot nut zou kunnen strekken."

Wanneer Huntington het heeft over het gebed, is hij altijd op zijn best. Als hij bad - zei hij - was het soms als werd hij opgetrokken in de derde hemel. "We moeten werken, bidden en geduld oefenen", zegt hij in het "Kleingeloof." "De natuur mag men niet dwingen en de Voorzienigheid niet haasten."

Ik heb al eerder meegedeeld, dat Huntington in 1785 een deel van de briefwisseling tussen hem en enkele leden van zijn gemeente had uitgegeven onder de titel: "Brieven over het geloof." Nu gaf hij een andere reeks uit, getiteld: "Levende getuigenissen", die brieven aan Jenkins en anderen bevatte. Hoewel alle brieven een ernstige strekking hadden, zijn sommige toch hier en daar gekruid met een vleugje onopzettelijke humor. Wanneer Huntington bijvoorbeeld de wens te kennen geeft, dat zijn vrouwelijke hoorders zich eenvoudig kleden zullen, brengt hij dit tegenover mevrouw Bull zo onder woorden: "De manier, waarop u uw haar opmaakt, bevalt mij niet. Die dwaze linten met één, twee, drie rijen krullen zijn helemaal overbodig. Zij passen niet bij vrouwen, die getuigenis willen geven van een vrome levenswandel. Ik laat het hier maar bij, want ik weet wel dat u, als u wat meer de kachel poetst, er een even grote hekel aan zult krijgen als ik nu heb, en dat u die nutteloze vlaggen wel zult neerhalen."

Deze vlaggen werden inderdaad neergehaald, maar niet op de wijze zoals Huntington zich had voorgesteld. Mevrouw Bull schrijft hem namelijk terug: „Ik was tamelijk beledigd over de opmerkingen die u over mijn kapsel maakte, en het scheen mij toe, dat u verder ging dan een Evangeliedienaar betaamde. Ik stond op het punt u een scherpe brief te schrijven, maar terwijl ik bij het vuur de Bijbel zat te lezen, viel ik in slaap en de vlam van de kaars raakte de punt van mijn muts, zodat èn mijn muts èn mijn haar in brand raakten. En ik ben erg dankbaar, dat ik niet helemaal verbrand ben. U kunt er op rekenen, dat het nu afgelopen is met linten, krullen en vlaggen."

Een briefschrijver deelde aan Huntington mee, dat hij lichamelijk gebrekkig was. "U vertelt me - zegt Huntington - dat u verlamd bent, maar de lammen veroveren de buit. Jakob overwon pas, toen zijn heupspier geraakt was."

De vrouw, op wie Jenkins het oog had, trouwde met een ander. "Des te beter, - zegt Huntington - zij is geen parel van grote waarde. Zonder haar zul je het al moeilijk genoeg hebben." "De kolensjouwer - zo besluit hij een andere brief - wenst aan allen, die in Welwyn wonen en de Naam van onze Heere Jezus Christus in waarheid en oprechtheid liefhebben, vrede en bovenal liefde toe, tot welke sekte of groep zij ook behoren en welke naam zij ook dragen."

Op Vastendag, 9 Maart 1796, preekte Huntington over: „Het nut der boeken en de uitnemendheid der perkamenten." In die tijd kostte een kwartbrood f 0.50. Er was een overvloed aan graan, maar de boeren wilden het niet verkopen, in de hoop, dat de prijs nog meer zou stijgen, zodat de armen honger leden. Huntington verhief zijn stem daartegen en stelde onbevreesd, de diepe verdorvenheid van een dergelijke handelwijze aan de kaak. "De eerlijke boer die wil verkopen, en de arme boer die moet verkopen, worden op iedere markt, door de man die het monopolie wil uitoefenen, nauwlettend in het oog gehouden. De rijke en welvarende boer, en zij die God noch mens vrezen, willen niet verkopen. Zij houden het graan in, zodat het volk hen vervloekt. Wanneer de meelhandelaar het krijgt, verkoopt hij u een mengsel van bonen, gerst, erwten en rogge, en dan betaalt u f 10.- á f 12.- voor een bushel varkensvoer. Maar zou God geen bezoeking doen over deze dingen en zou Hij Zich niet wreken over zulke onderdrukkers? Vroeger of later zal Hij bezoeking doen over deze mensen, want Hij heeft hen vervloekt in de boeken en veroordeeld in de perkamenten."

Toen Huntington deze woorden gesproken had, begon een gedeelte van zijn hoorders te fluiten. Hij werd daardoor zeer pijnlijk getroffen, maar hij onthield zich van iedere opmerking en men liet hem zonder verdere stoornis zijn preek ten einde brengen.

Kort na dit onaangename voorval ging Huntington, in verband met een gemaakte afspraak, naar Plymouth Dock, terwijl de predikant van die plaats, Ds. John Wilkinson, hem tijdens zijn afwezigheid in de gemeente verving. Ds. Wilkinson nam op een erg onbehoorlijke wijze de gelegenheid te baat, om voor dit Londense gehoor de meest onvervalste revolutionaire theorieën te verkondigen, hoewel hij zeer goed wist, dat Huntington hiervan een besliste tegenstander was, omdat hij vreesde, dat een veldwinnen van de geest van de Franse revolutie in zijn land, een Engels schrikbewind tot gevolg zou hebben. Vele vrijheidslievende geesten in Engeland, waaronder vooral de non-conformisten, hadden met vreugde het uitbreken van de Franse revolutie begroet. Maar de verschrikkelijke gevolgen van deze revolutie waren voor velen van hen, tot wie ook Huntington behoorde, aanleiding geweest om zich met kracht hiertegen te gaan verzetten. In Huntingtons eigen gemeente waren de meningen op dit punt verdeeld, en toen Ds. Wilkinson in een geestdriftige toespraak zijn sympathie hiervoor deed blijken, waren er heel wat, die dit met genoegen aanhoorden.

Het bericht van deze onheilspellende gebeurtenis, die bijna de ondergang van Huntingtons gemeente had veroorzaakt, werd hem midden in de nacht meegedeeld. Een jonge man, genaamd Body naar men zegt, getroostte zich de moeite hem wakker te maken om hem dit bericht mee te delen. Huntington liet geen ogenblik verloren gaan, kleedde zich in allerijl aan en bestelde een postkoets met vier paarden. Binnen het uur waren de paarden ingespannen, de postillons lieten de zweep knallen, en hij legde met halsbrekende snelheid de afstand van 218 mijl naar Londen af. Bij zijn aankomst ontdekte hij, dat er een nog groter onheil was aangericht dan hij had verwacht, en in een ogenblik had hij Wilkinson bevel gegeven heen te gaan, maar de gemeente verkeerde in grote beroering. Deels als gevolg van zijn eigen optreden, deels door dat van zijn plaatsvervanger, kwam er scheuring in de gemeente, terwijl tot overmaat van ramp de kerk nog een schuld had van f 5000.-.

“Naar mijn mening - schrijft William Stevens - was dit de grootste moeilijkheid, waarmee hij ooit in zijn loopbaan als predikant te kampen had.” Urenlang liet hij in de consistoriekamer zijn tranen de vrije loop. Hij was echter geen man, die zich spoedig uit het veld liet slaan. Moeilijkheden verleenden hem slechts meer energie en hij nam direct de zuivering van zijn gemeente ter hand. Hij verklaarde 127 leden vervallen van hun lidmaatschap en maakte bekend, dat hij niemand tot het lidmaatschap zou toelaten, voordat hij met hem een persoonlijk onderhoud had gehad. Als gevolg van zijn krachtig optreden en van nieuwe, bindende voorschriften, werd de eenheid hersteld, en toen de storm was gaan liggen, kwam het gemeentelijke leven weer in normale banen. Geleidelijk aan omringde Huntington zich met een oprechte en meer toegewijde ledenkring dan voorheen, en de gemeente ging zonder schade een voorspoedige tijd tegemoet.

In dat jaar werd ook een kerk te Richmond gebouwd, de Bethlehemkerk, en wel door John Chapman. Deze werd in gebruik genomen door Huntington met een predicatie over Exodus 22 : 24 en Jesaja 14 : 32.

Op 19 december begaf de koning zich met grote praal naar een dankdienst in de St. Paul, ter gelegenheid van de schitterende overwinning van Jervis over de Spaanse vloot

bij St. Vincent en die van Duncan over de Hollandse vloot bij Kamperduin. Huntington, een rasechte Tory en een vurig bewonderaar van de minister-president Pitt, hield bij deze gelegenheid ook van zijn kant een predicatie, onder het motto: “Wachtwoord en waarschuwing”, waarbij hij zijn gemeente op het hart bond, te luisteren naar de stem des Heeren en geen acht te slaan op de eisen van het pausdom, de revolutionaire leerstellingen van Tom Paine en de tirannie van het volk.

Het gevolg daarvan, zo zei hij, zou het land naar de ondergang voeren. Zijn politieke en kerkelijke vijanden protesteerden natuurlijk tegen zijn woorden en kort daarop werd overal in de stad aangekondigd, dat er op 2 Februari 1798 in de “Assembly Room” in de Brewerstreet een debat zou plaats vinden. Het onderwerp zou zijn: “Wat doet de Christelijke godsdienst meer afbreuk: De geschriften en de preken van William Huntington, alias Hunt, alias Ds. Kolenzak, alias de Aartsbisschop van de Titchfield Street, alias de Kolensjouwer, of de geschriften van Tom Paine?”

Het bericht van de nederlaag van Napoleons vloot na de strijd bij de Nijl in 1798, bracht Huntington in de beste stemming. “Je hebt de tijding van deze nederlaag van Napoleon wel gehoord - schrijft hij aan zijn vriend Thomas Barstop. - God heeft ons Egypte tot een losgeld gegeven, en hij, die kwam om ons te verwoesten, komt nu om in het land van Cham.”

HOOFDSTUK IX

MAART 1799 - 3 JULI 1802, Cricklewood.

In 1798 moest Huntington zijn huis in de Church Street verlaten. Hij deed toen een gedurfde stap, om op 45-jarige leeftijd “Cricklewood House” in Hendon met twee-en-vijftig morgen land te pachten. Zelf zegt hij daarvan: “Dit bedrijf werd in de krant aangeboden, en zonder dat ik daarvan wist gingen een paar vrienden dit bezichtigen en stonden er op, dat ik mij daar zou vestigen. Ik ging er echter bezwaard en met tegenzin heen, omdat ik bang was voor een faillissement. Ik vestigde mij er ondanks dat en kijk nu hoe het zal aflopen.” Hij beschrijft het huis als “een afgelegen landelijke plaats met een ommuurde tuin, een zomerhuisje en wat dennenbomen.” De inventaris werd tegen taxatieprijs door hem gekocht, maar juist toen hij dacht, dat alles tot wederzijdse tevredenheid was afgewikkeld, ontstonden er moeilijkheden. Een proces volgde, waarin echter zijn wederpartij het onderspit dolf.

Tenslotte was hij zelfs trots op zijn kleine boerderij en vaak dragen zijn brieven aan vrienden op het platteland, de aanhef: “Broeder veefokker.” Daar hij in zijn jonge jaren meer dan voldoende ervaring in het werk op de boerderij en op het land had opgedaan, kon men hem wel als een tamelijk deskundige boer beschouwen. Het financiële en zakelijke gedeelte, zoals het kopen en verkopen en het bijhouden van de boeken, ging echter boven zijn krachten. Voor het beheer van de boerderij nam hij gedeeltelijk uit medelijden, een zekere Clarke in dienst. Een arme man, die tevens bij allerlei dingen in de kerk moest behulpzaam zijn. Hij noemde hem zijn opzichter, hofmeester, voorzanger (Clarke had een heel mooie stem), zijn rentmeester, koetsier, zijn manusje-van-alles.

Er waren momenten, dat Huntington niet dacht aan het woord van Salomo, dat alle dingen hun bestemde tijd hebben. Hij liet dan zijn boeken in de steek en ging naar juffrouw Clarke, die met het vaatwerk bezig was, en zei: “Kom Nanny, laten we een snuifje nemen en elkaar eens wat opbeuren, want door 's Heeren goedheid zullen wij nooit sterven. Roep je man, dan gaan we zingen.” Baas Clarks kwam dan zo van de koeien en varkens naar de keuken, die dan niet alleen naar spek en uien, maar ook naar de koestal begon te ruiken, en met zijn statige, rijke stem hief hij het lied aan: “Wij zingen Uw lof, verheerlijkt Lam.” De zware bas van Huntington en de schelle sopraan van Nanny vielen dan tegelijkertijd in. Zulke toneeltjes tonen Huntingtons wel zeer gebrekkig financieel inzicht, en het feit dat hij bovendien bijna de helft van de week in zijn “kajuit” bij zijn kerk verbleef, doen begrijpen, dat de boerderij geen winst opleverde. Veel geld verloor hij er echter ook niet aan, en bovendien verkreeg hij, dank zij zijn voortdurend groeiende bekendheid als predikant en schrijver, voldoende middelen uit andere bronnen.

Uit vrijwel alle brieven, die hij vanuit Cricklewood schreef, blijkt hoe gelukkig hij zich voelde met zijn land, zijn koeien en schapen, opziener Clarke, Thomas, die af en toe karweitjes kwam opknappen, en de koetsier Peter. Het enige nadeel, dat het wonen in Cricklewood opleverde, was de omstandigheid, dat het op een flinke afstand van zijn kerk was gelegen. Maar juist toen hij overwoog een huifkar te kopen om 's zondags daarin het hele gezin te kunnen meenemen, kochten vrienden voor hem een koets en een span paarden. Het is een genoegen om te lezen wat een jongensachtig plezier dit geschenk hem verschaftte. Wanneer hij in zijn fraaie koets door de straten reed, dacht hij

vaak terug aan de hongerige boerenjongen van Cranbrook, de zwerver, die van uitputting neerviel voor de herberg in Guilford, en de gebrek lijdende kolensjouwer.

Iedereen in Londen had het over “de koets van de kolensjouwer.” Sommigen trokken hun neus er voor op, anderen wisten geen raad van afgunst. “De kranten - vertelt hij - staan vol over mijn koets.” Om goed te laten zien aan zijn benijders, dat het geen gehuurde koets was, maar zijn eigendom, een “geschenk van de Koning der koningen”, liet hij de beginletters van zijn naam, W.H., gevolgd door de letters S.S. (Sinner Saved, verlore zondaar), ter aanduiding van zijn stand, aanbrengen op de deuren, op de kussentjes van het tuig en zelfs op de oogkleppen.

Dit geschenk werd door vele andere gevolgd: Schapen, parelhoenders, kalkoenen, bijen, kippen, vruchtbomen, een mooie koe en een dekkleed. Zijn toegewijde vrienden wedijverden met elkaar in hulpvaardigheid. Even gemakkelijk als hij het kreeg, gaf hij het weer weg. Zijn mildheid was spreekwoordelijk. Er waren mensen, die geregeld bij hem kwamen vragen om ondersteuning, en vaak horen we, dat hij aan arme mensen een varken, een schaap of een paar goudstukken geeft. Zoals hij zelf zei, had “zijn beurs altijd de jicht.” “De Heere - zo zei hij - zond hem meestal het geld pas als hij het nodig had.” Het verbaasde hem, dat de mensen zoveel vertrouwen in hem stelden. Wanneer hij bij het kopen geld tekort kwam, kon hij er staat op maken, dat de winkelier zou zeggen: „O, dat krijg ik wel van u.” “Vaak zei ik - aldus Huntington - maar u kent me toch niet? Steeds was het antwoord: O jawel, u bent Huntington, ik ken u heel goed. Ik weet zeker, dat zij meer vertrouwen in Huntington stelden dan hijzelf.”

Hij verkeerde vaak in moeilijkheden. “Maar - zegt hij - ik heb bemerkt, dat wanneer de beproeving drukkend en langdurig is geweest, een des te rijkelijker uitredding volgt. Het heeft de Heere behaagd mij mijn hele pelgrimsreis in voortdurende afhankelijkheid van Zijn voorzienigheid te houden, opdat ik aan de kerk op aarde niet maar zou verhalen hoe Zijn voorzienigheid anderen heeft onderhouden, maar zelf een levende getuige zou zijn van wat de Heere voor mij gedaan heeft, opdat anderen daardoor in het geloof zouden worden gesterkt.

Ook Huntington had natuurlijk wel tegenslagen. Op één dag stierf een aantal schapen, terwijl hij juist op schapen bijzonder gesteld was. Een andere keer weer een paard. “Ik heb vaak gemerkt - schrijft hij - dat wij gewoonlijk getroffen worden juist in datgene, waarvan wij het meest houden.”

Telkens wanneer de mogelijkheid zich voordeed, richtte hij in de dorpen waar hij preekte, kerken op. Worplesdon, Woking en Sunbury waren de eerste. Na verloop van tijd waren er overal in de voorsteden en op het platteland tal van kerken te vinden, die merendeels met de hulp van Huntington waren gebouwd. Ondanks al deze inspanningen gaf zijn gemeente zo mogelijk nog meer aan de armen dan voorheen. Op een avond deed hij een beroep op zijn gemeente, om een arme man te gedenken, die door een godsdienstige instelling waarbij hij in betrekking was, werd ontslagen omdat hij een keer een dienst van Huntington had bijgewoond. “Ik zal niet voor hem laten collecteren - zei Huntington - u hebt de laatste tijd al herhaalde malen uw liefde in milde gaven betoond, als ik een beroep op u deed. Ik heb nu niet de vrijmoedigheid weer bij u aan te kloppen. Er zal echter een schaal geplaatst worden in de consistorie, waarop ieder, dit dat wil, zijn gaven kan storten ten behoeve van deze arme, die in zeer moeilijke omstandigheden verkeert.” De opbrengst was bijna f 400.-.

Doordat Huntingtons gemeente steeds groeide, werd het nodig de kerk te verbouwen. Eerst trachtte hij de hand te leggen op een stuk onbebouwde grond, dat grensde aan de

oostzijde van de kerk, maar men vroeg daar een zo buitensporig hoge prijs voor, dat hij dit plan moest opgeven. "Toen - zegt Huntington - besloot ik "hemelwaarts" ruimte te zoeken voor uitbreiding, waar ik meer ruimte kon vinden en wat minder zou kosten." Kortom, hij besloot "een verdieping op de kerk te bouwen en een galerij daarlangs te laten aanbrengen." De volgende stap bestond in het vinden van iemand om dit plan ten uitvoer te brengen. Spoedig viel de keus op iemand, die de capaciteiten daarvoor scheen te hebben. Alles zou nu in orde geweest zijn, als Huntington maar een zakelijke inslag had gehad, maar deze ontbrak hem ten enenmale. Toen de uitgaven op f 4000.- werden begroot, maakte niemand bezwaar. Maar het bedrag van f 4000.- groeide aan tot ruim f 12.000.-, tengevolge van de oneerlijkheid van de aannemer en de zakelijke onbekwaamheid van Huntington, en deze last werd bijna ondragelijk. Door Gods voorzienigheid nam Huntingtons bekendheid als prediker zodanig toe, dat daardoor de middelen werden gevonden om deze moeilijkheid te overwinnen. Hoewel er nu plaatsruimte was voor 2000 personen, was er vrijwel nooit één plaats onbezet, en vaak moesten tal van personen nog teleurgesteld worden.

Omstreeks die tijd schreef Huntington het *tweede deel van de "Geloofsbank"*, met de bedoeling om uit de opbrengst daarvan de schuld te voldoen. In dit werk zien wij een welvarende gemeente, met blijdschap haar geliefde leraar bijna onder giften bedelven. De stof is niet zo boeiend als die van het eerste deel, maar de schrijver geeft uiting aan hetzelfde rotsvaste Godsgeloof, dezelfde kennis van persoonlijke onwaardigheid, terwijl de stijl zeker niet minder is dan die van het eerste deel.

Huntington was vaak van huis, doordat hij bij de Hoopers, de Morisses en de Marchants te Lewes, de Blakers te Bolney, de Barstons te Grantham en andere vrienden op bezoek was. Bovendien was hij vaak op reis naar Cranbrook, Leicester, Newark en andere plaatsen, waar hij gemeenten gevormd had of hoopte te zullen vormen, terwijl hij verder bijna dagelijks preekte. "Ik ben net een oude hen - zei hij - die te veel kuikens heeft, want mijn gedachten dwalen over het hele land."

Zijn kennismaking met Charles Martin, een boer te Downham, schijnt te dateren van 1801. Verschillende leden van de familie Martin werden zeer toegewijde volgelingen en ongeveer 200 brieven van Huntington aan hen zijn bewaard gebleven, waarvan vele gepubliceerd zijn in het derde en vierde deel van de na zijn dood uitgegeven brieven. De in druk uitgegeven brieven handelen bijna uitsluitend over geestelijke onderwerpen, maar in de geschreven originele brieven treffen we vele passages, die op de landbouw betrekking hebben. De Martins gaven hem vaak vee ten geschenke, zoals een varken of een schaap. Toen zij hem echter een kostbare koe gaven, bracht hun mildheid hem in verlegenheid.

"Dat prachtige beest is aangekomen - zegt hij maar ik weet werkelijk niet wat ik daarvan nu moet zeggen. Zo'n geschenk durf ik haast niet aan te nemen. Ik moet u op de één of andere wijze blijk geven van mijn erkentelijkheid." Hij zond hen daarom een zilveren koffiepote en stof voor een jas, "ter herinnering aan de kolensjouwer, als hem de volgende winter eens iets mocht overkomen." Deze "buitenlanders", zoals hij deze hartelijke mensen noemde, zagen met verlangen uit naar de bezoeken, die hij hen zo nu en dan bracht, en wanneer hij dan - als gewoonlijk - in hun grote schuur preekte, stroomden de mensen uit de hele omgeving samen om hem te horen.

Omstreeks 26 Juni 1802 ging hij op weg om een lange tocht door het Noorden van Engeland te maken. Onderweg verbleef hij bij een andere vriend, een zekere Taylor. Uit Newark schreef hij aan James Baker:

“U zou verbaasd zijn als u de scharen zag, die overal vandaan komen om mij te horen. De armen van geest, zij, die met vuisten geslagen worden, de verdrukten en bezochten, komen bij menigten van alle kanten, soms wel van plaatsen, die 30 mijl verwijderd liggen. Taylor gaf mij f 200.- om de kosten te bestrijden. Die arme zielen hebben f 100.- bijeengebracht, maar ik heb hen gezegd dat ik niets wilde hebben, omdat zij geen middelen hebben. Dit verraste hen bijzonder.”

Al werd Huntington in zijn kerkelijk werk in zijn gemeente en op zijn tochten bijzonder gezegend, en al gevoelde hij zich daarin zeer gelukkig, toch werd deze blijdschap vertroebeld, want er waren schaduwen gevallen over zijn huiselijk leven. In de tijden, dat zij nog arm waren, was zijn vrouw hem tot een steun geweest in de volle zin van het woord. In zijn brieven uit die dagen kan men vele toespelingen op haar vinden, en deze zijn altijd even vrolijk, vriendelijk en sympathiek. In zijn merkwaardig geschrift: “Laatste wil en testament” noemt hij haar schertsend: “Mary, mijn vrouw, het kostbaarste stuk onder mijn levende have, die ik voor altijd bij mij genomen heb, terwijl ik nog helemaal geen spijt heb van die koop.” Hij schreef dit in 1784.

Daarna vond een buitengewone verbetering plaats in Huntingtons omstandigheden, waarmee zijn vrouw absoluut geen gelijke tred kon houden. Terwijl zijn ontwikkeling en zijn invloed toenamen, bleef zij geestelijk geheel op hetzelfde peil staan. Het schijnt wel, dat zij een zwakke poging heeft gedaan om zich aan te passen aan zijn nieuwe maatschappelijke positie, want het blijkt dat zij haar echtgenoot op enkele van zijn ambtelijke tochten heeft vergezeld. Toen zij haar betrekking opzegde om met de tuinman van Mortlake te trouwen, had zij het ontwikkelingspeil van een dienstbode, terwijl daarin geen enkele verbetering kwam toen de tuinman van Mortlake, twee uren aan één stuk de grootste en rijkste gemeente van Londen aan zijn lippen deed hangen en bekend werd door heel Engeland, van Londen tot de Orkney-eilanden. Zij voelde zich in het geheel niet thuis onder de voorname en bemiddelde lieden, waarmee haar man omging.

Dat was echter nog niet het voornaamste. Onder de personen, die zich met hun geestelijke moeilijkheden tot Huntington wendden, bevonden zich vele vrouwen, wat haar jaloezie opwekte. Huntington kon natuurlijk zijn ambtelijke plichten niet verwaarlozen om de dwaze gevoelens van zijn vrouw te ontzien, maar hij deed in dit opzicht al wat mogelijk was. Hij trad zo voorzichtig mogelijk op en ging dagelijks voor deze moeilijkheid in het gebed. Hij telde onder zijn vrienden een zekere George Lensdell een boer uit Canbrook. Deze had een goede, maar jaloerse vrouw, Sarah genaamd. Daar hij steeds door haar verdacht werd van ontrouw, schreef hij naar Huntington om raad.

In zijn antwoord aan hem, maakt Huntington de volgende merkwaardige opmerkingen over echtelijke jaloezie: “Er is een reden voor, anders zou zij er niet zijn. God doet niets zonder doel. In het gezin van Abraham en in het huishouden van Jakob kwam het veel voor. Deze vlieg steekt nu eens de vaars, dan weer de stier. Drie jaar lang heb ik heel wat met mijn jaloezie te stellen gehad, totdat de “gravin” - zijn vrouw - mij er om uitlechte, maar ik heb haar gezegd, dat als het bij mij overging, zij er last van zou krijgen. Dat gebeurde inderdaad en twaalf jaar lang had zij er nog veel meer mee te stellen dan ik. Ik geef u deze wenken slechts als goed bedoelde waarschuwing, opdat u in de toekomst kracht zult vinden, in de wetenschap dat u er geen aanleiding toe hebt gegeven door onvoorzichtige uitlatingen of zelfs maar door heel gewone vriendelijkheid, want zelfs zulke gewone dingen worden door jaloerse mensen altijd verkeerd uitgelegd. Geloof ook, dat ik het goed bedoel wanneer ik zeg, dat wanneer

Sarah door dit vuur heen is gegaan, George op zijn beurt er in moet. Alleen het gebed kan deze horzel van de kudde verjagen."

Aan Sarah schreef hij geheel in dezelfde zin: "Ik weet dat er geen enkel ingrediënt in de oven meer bederven kan, dan geestelijke of lichamelijke jaloezie", en hij verzocht haar met klem een eenvoudig wapen ter hand te nemen, en wel: „steeds maar bidden."

Maar al bestond er voor de vrouw van Huntington geen werkelijke reden voor jaloezie, toch had zij op ander terrein wel reden om zich te beklagen. We hoeven daarbij niet te spreken over de moeilijkheden die het opvoeden van een groot gezin met zich meebrengt, maar de wijze waarop haar echtgenoot zijn financiële aangelegenheden behandelde, of liever gezegd, mishandelde, moet haar toch wel vaak in moeilijkheden gebracht hebben. Hoeveel geld er ook binnen kwam, steeds werd het tot de laatste cent weer uitgegeven, want Huntington meende, dat armoede bevorderlijk was voor de vroomheid en ijver, omdat het hem afhankelijk deed zijn van de Heere. Zijn talrijke werkzaamheden, het schrijven van boeken en het voeren van een omvangrijke correspondentie, had tot gevolg, dat hij iedere week vele uren in zijn "kajuit" moest doorbrengen. De taken die hij zich stelde waren enorm, en hij had het gevoel dat hij zijn plicht zou verzaken, als hij in één ervan tekort schoot.

Van vier uur 's morgens - slechts bij uitzondering stond hij later op - tot het aanbreken van de avond werkte hij ingespannen aan zijn boeken en brieven, terwijl bovendien een behoorlijk deel van zijn tijd nog in beslag werd genomen door ziekenbezoek, waarbij we nog niet eens spreken over het werk, dat de boerderij meebracht. Hij nam alles zó ernstig op, dat iedere minuut voor hem kostbaar was. Had hij minder tijd besteed aan zijn boeken en brieven, en meer aan zijn vrouw, dan zou zij het waarschijnlijk beter naar haar zin hebben gehad.

Maar ook al zou al het denkbare zijn gedaan om haar gedrag zo veel mogelijk binnen de perken te houden, dan komt men toch weer terug bij de eigenlijke oorzaak en kunnen we slechts herhalen dat alle moeilijkheden hun oorzaak vonden in de omstandigheid, dat de vrouw van Huntington de bekwaamheden miste die nodig waren, om de plaats te bekleden waartoe zij door de omstandigheden geroepen was. Nu zij niet tegen de omstandigheden was opgewassen, begon zij af te stompen en raakte zelfs aan de drank.

Huntington probeerde tevergeefs haar wakker te schudden en haar met deze gewoonte te doen breken. Hij was altijd even vriendelijk voor haar. Zo ver wij kunnen nagaan, gebruikte hij nooit een ruw woord tegenover haar. Maar steeds weer zien wij hoe hij in zijn brieven klaagt over de verschrikkelijke wijze, waarop zij tekort schoot. Wij weten, dat hij voor haar met ernst en onder tranen de Heere aanliep. Hoe zeer wij ook met Huntington meevoelen, toch kunnen wij ook niet nalaten medelijden te hebben met deze vrouw, want, zoals wij hebben gezien, haar karakter had vele innemende trekken. Wanneer Huntington tuinman of kolensjouwer was gebleven, of wanneer hij het niet verder had gebracht dan tot dorpsdominee met een inkomen van f 300.- per jaar, zoals Huntington had toen zij zo opgewekt uit Thames Ditton naar haar ouders schreef, dan zou zij waarschijnlijk heel haar leven gelukkig zijn geweest.

Tengevolge van haar ongelukkige gewoonten kreeg zij allerlei kwalen - onder meer jicht - en werd zij geweldig corpulent. Zij kon het niet alleen geen ogenblik zonder drank stellen, maar door haar kwalen was zij voortdurend buitengewoon hongerig. Hoe ver dit ging, blijkt wel uit de omstandigheid, dat Huntington in één van zijn brieven opmerkt dat hij wel eens bang was, dat al zijn bezit niet toereikend zou zijn om haar behoeften te bevredigen.

In een schrijven uit het jaar 1800 zegt hij: "De "gravin" ligt te bed met jicht in beide benen, wat haar humeur er niet op vooruit doet gaan." Vaak spreekt hij nog met een zekere humor over de moeilijkheden, die zijn deel werden als gevolg van de verschrikkelijke misdragingen van zijn vrouw.

Op dit moment, toen alles scheen verkeerd te gaan, leerde hij Lady Sanderson kennen.

HOOFDSTUK X

JULI 1802 - JUNI 1806

Het begin van de kennismaking met Lady Sanderson.

Lady Elisabeth Sanderson was de weduwe van Sir James Sanderson, lid van het Parlement en burgemeester van Londen in 1792. Zij was 37 jaar oud en klein van gestalte. Toen zij in geestelijke moeilijkheden verkeerde, schreef zij naar Huntington, die zij persoonlijk niet kende, maar van wie zij vaak had gehoord, en zij legde haar innerlijk aan hem bloot. Dit geschiedde in het begin van juli 1802, waarna er tussen hen beiden een langdurige briefwisseling volgde, die geheel betrekking had op Schriftuurlijke onderwerpen. In één van haar eerste brieven beloofde zij hem een bankbiljet als gift te zullen zenden, maar hij sloeg dit af. "Het lapje papier, dat u me wilde zenden, moet maar niet komen, neen, in geen geval. Niet omdat ik u daar niet hoog genoeg voor acht, maar het is het beste als pelgrims zoals ik van de hand in de tand leven." Uit haar volgende brief begrijpen we echter, dat het lapje papier toch was gezonden. In een schrijven van 22 november 1802 zegt hij zeer treffend na enkele opmerkingen over de neerbuigende goedheid van de Heere: "God verhoort de gebeden, van allen die Hem aanroepen, als zij maar de noodzakelijkheid gevoelen van datgene waarom zij bidden, pleiten op Zijn belofte en gebruik maken van de Naam, verdienen en Middelaarsambten van Zijn lieve Zoon. Hoe krachtig is het gebed, dat zo wordt opgezonden en steeds met heilige aandrang wordt herhaald.

Lady Sanderson hoorde hem voor de eerste maal preken op zondagochtend 10 juli 1803. Enkele dagen daarna zond zij haar bediende, mejuffrouw Thomas, om te vragen of zij Huntington kon spreken, en op vrijdag 22 juli ging zij naar zijn huis, nadat Huntington haar uitgenodigd had en gebruikte bij hem de maaltijd. In een brief van dezelfde datum aan mevrouw Charles Martin maakt Huntington zo melding van deze gebeurtenissen:

"Gisteravond kwam er een vrouw, die gestuurd was door haar meesteres, die van adel bleek te zijn. Zij leest mijn boeken. Ze zegt, dat ze nauwelijks durft te komen uit vrees voor haar aanzienlijke vrienden, maar toen ze, gedreven door het verlangen om mij te horen, toch kwam, werd alle vrees van haar afgenomen en ze kwam met vrijmoedigheid en haar hart werd vertederd toen ze de kerk binnen kwam. Sommige dingen die ik zei, maakten haar bevreesd, andere bemoedigden haar."

In een brief aan Elisabeth Blaker beschrijft hij haar als een vriendelijk, eenvoudig persoon, keurig gekleed, een klein schepsel, ongeveer zo groot als Anne, de dochter van Taylor.

In een brief van 25 juli 1803 schrijft hij: "Met de Lady gaat het nogal aardig goed en zij blijft in haar houding volharden, hoewel haar zuster, vader, vrienden, de geestelijkheid en de Quakers, allen druk op haar uitoefenen." Zij liet hem echter hun brieven zien. "Ik hoop - merkt Huntington op - dat ik het middel mag zijn om haar ziel tot God te leiden, en het schijnt mij toe, dat zij gehoorzaam is aan Gods Woord. Zij bracht de moed op haar zuster te zeggen, dat zij, noch haar vader, over haar consciëntie zullen heersen."

Dat deze vriendschap tussen Huntington en Lady Sanderson louter en alleen een geestelijke was, blijkt wel uit de brieven, die we hierboven aanhaalden, maar bovendien uit vele andere. Degenen, die het vermoeden hebben geuit, dat hier meer achter schuilde, geven blijk Huntingtons karakter niet te kennen. Bovendien beschouwde hij zichzelf al als een oude man, hoewel hij pas 58 jaar was. Reumatiek, koorts, borstkwalen en andere aandoeningen, voor een groot deel veroorzaakt door de ontberingen in zijn jonge jaren, kwelden hem voortdurend in hevige mate, en telkens weer zag hij op tegen een strenge winter en een koud voorjaar.

In een brief van oktober 1803, het jaar waarin hij Lady Sanderson ontmoette, schrijft hij: "Als oktober mij nu al zo hard aanpakt, hoe zal het dan gaan in januari, februari en maart?"

In een andere brief zegt hij: "Reumatiek en bijna alle kwalen van de oude dag grijpen mij zonder ophouden aan. Maar laat ons God danken voor de hoop, die Hij in mij gewerkt heeft, die mij tot een anker is." Zijn voortdurende zorg was hoe hij Mayhill in orde zou maken. Als zijn gedachten niet gericht waren op zijn grote taak, zielen te vangen, gingen zij niet uit naar de liefde, maar naar "een stukje grond van het kerkhof in Petersham", dat gezamenlijk eigendom was van hem en zijn vrienden Chapman en Blaker, dat hij "het land der duisternis" noemde. Zij hadden daar een groot graf laten aanleggen, waarin zij alle drie begraven hoopten te worden. Al in 1796, dus zes jaar tevoren, had hij al gezegd: "Mijn oog en mijn hart zijn nu gericht op mijn graf in Petersham." Hij was inderdaad nog steeds zijn oude gewoonte getrouw gebleven, om naar het einde van het leven te zien.

Chapman verkreeg zijn wens, maar Huntington werd zoals we zullen zien, elders begraven. De rest van Huntingtons leven is inderdaad een aaneenschakeling van ziekte en smartelijke pijn, en het gebeurde maar zelden, dat hij niet onder doktersbehandeling was. Dat hij ondanks al deze tegenslag zich toch met zoveel ijver aan zijn ambtelijk werk wijdde, bewijst dat hij een geestelijke spankracht bezat, die zelden is geëvenaard. Hij was vast besloten om, wat er ook mocht gebeuren, in het harnas te sterven. Telkens weer stond hij van zijn ziekbed op om zijn gemeente niet teleur te stellen. Men kan misschien van oordeel zijn dat Huntington, toen de vrienden van Lady Sanderson bezwaren aanvoerden tegen de omgang met hem, beter deze betrekking met haar had kunnen verbreken. Hij zelf dacht er echter niet zo over.

In een brief van september 1803 schrijft hij aan Lady Sanderson: "Ik schrijf u enkele regels om mijn vriendin te laten weten, dat het mij zeer zou smarten als ik tussen haar en haar vrienden verwijdering zou brengen of een smet op haar goede naam zou werpen. Als alles wat tussen u en mij besproken is, woordelijk was vastgelegd, zou ik geen woord kunnen aanwijzen, waarover één van ons zich zou behoeven te schamen. We hebben waarlijk geen reden om vrees te koesteren voor iemand, die ten onrechte iets zou willen aanmerken op de gesprekken, die wij in Christus gevoerd hebben."

In een andere brief merkt hij op: "De Heilige Geest zegt: Omdat gij zonen zijt - aldus Paulus - heeft God de Geest Zijns Zoons uitgezonden in uw harten, Die roept: *Abba, Vader!* Ziedaar, mijn kleine vriendin, de korte inhoud van alle ware godsdienst. Het is het wezen en de kern van alle oprechte godsvrucht, weergegeven in haar innerlijke zoetheid, kracht, heiligheid en schoonheid, die ons met God verenigt."

Hij dringt er bij haar op aan, dat zij zich los moet maken van hen, die aan de dode vorm hangen, en dat zij, "zoals de oude Newton zegt", het goede moet vasthouden! Deze raad

gaf hij aan allen, met wie hij in briefwisseling stond, en van wie het aantal in de loop der jaren voortdurend toenam.

Toen Huntington eens in Lewes preekte, bevond zich onder zijn hoorders een jong geestelijke, die behoorde tot de Engelse Staatskerk, William John Brook, hulpprediker van de St. Nicolaskerk te Brighton. Brook raakte zeer onder de indruk van Huntingtons apostolische gaven en zijn plechtige ernst, en begaf zich na de kerkdienst naar Huntington om hem te spreken. Hierdoor ontstond tussen hen een vertrouwelijke en hartelijke vriendschap, waaraan alleen de dood een einde zou maken, al werd ze wel eens zwaar op de proef gesteld. Brook preekte vaak voor de Prins Regent, die hem grote achting toedroeg, ondanks het feit, dat hij zich meer aangetrokken voelde tot losbollen dan tot vrome christenen. Hij vertoonde gelijkenis met Lodewijk XIII. Net als Lodewijk XIII van Frankrijk kon de Prins Regent soms het meest lichtzinnige gedrag afwisselen met ernstige gesprekken met leden van zijn koninklijke huishouding en gevolg. Brook ontzag deze koninklijke losbol niet, en na een bijzonder ernstige preek van Brook wendde de prins zich tot zijn kamerheer, Sir Benjamin Bloomsfield, en zei: "O Sir Benjamin, als Brook gelijk heeft, dan is het met ons allen verkeerd."

Men vertelt, dat bij een andere gelegenheid, toen er weer ergerlijke losbandige tonelen hadden plaats gevonden aan het koninklijke hof, Brook tot tekst nam de woorden: "De bezoldiging der zonde is de dood", en dat hij daarover zó indrukwekkend sprak, dat de prins zich tot één van zijn lichtzinnige vrienden wendde en zei: "Als Brook de waarheid preekt, en wie zou durven zeggen, dat dit niet het geval is, dan zijn wij allen gedoemd verloren te gaan."

Vóór zijn kennismaking met Huntington voelde Brook zich niet meer thuis in de Engelse Staatskerk, voornamelijk omdat hij zich in zijn geweten niet meer verenigen kon met enkele van de formuliergebeden. In een brief van 11 oktober 1803 schrijft Huntington: "Die beklagenswaardige jonge dominee van Brighton heeft nu het besluit genomen niet meer in de Staatskerk te prediken."

Kort daarna legde Brook zijn ambt als hulpprediker neer. Zijn hoorders, geholpen door de leden van Huntingtons gemeente, die f 2000.- bijeenbrachten, bouwden een kerk te Brighton.

Veel werd door Huntington en zijn gemeente gedaan voor de gemeente van Cranbrook, zijn geboorteplaats, waar hij vaak preekte in de open lucht of in het pakhuis van zijn vriend Isaac Beeman, die naderhand zelf dominee is geworden, en waar zijn woorden bijzonder veel ingang vonden. Het deed hem bijzonder veel genoegen toen hij ondervond, dat hij ook voor Cranbrook tot zegen geweest was en dat de inwoners van die plaats hem achting toedroegen. Zelf zegt hij daarover: "Hij, die eens behoorde tot het uitschot en uitvaagsel van Cranbrook, is nu de hoogste ambtenaar van die plaats, een ambassadeur van de hemel en een zoon van de vrede. Na een predicatie van hem in het pakhuis, zei Beeman, dat hij besloten had een kerk te laten bouwen. "Nee Isaac - zei Huntington - dat zal niet gebeuren. Ik wil niet hebben, dat jij de kosten daarvan draagt. Daar zullen wij voor zorgen."

Een besluit van Huntington betekende altijd, dat hij onmiddellijk in actie kwam en hij begon dan ook dadelijk zijn plannen ten uitvoer te brengen. Toen hij volop met dit werk bezig was, drongen zijn vrienden er bij hem op aan zijn portret te laten schilderen door Pellegrini, de vermaarde Italiaanse kunstenaar, aan welke aandrang hij tenslotte toegaf. Hij had echter weinig aandacht voor dit schilderstuk, zijn gedachten waren bij zijn boeken en bij zijn plan om in Cranbrook een kerk te bouwen. Hij wilde zelfs nauwelijks

tijd vrij maken om één schilderij van zich te laten vervaardigen, en toen Pellegrini hem verzocht drie schilderijen van hem te mogen maken, weigerde hij zonder meer. Door echter telkens handig een ander doek op te zetten, zonder dat Huntington er erg in had, slaagde de kunstenaar er toch in om zijn doel te bereiken, en zo werden er drie portretten van Huntington vervaardigd.

Toen Huntington van deze Italiaan af was, hield hij zich weer ingespannen bezig met zijn plan om in Cranbrook een kerk te bouwen. In een brief van 1 april 1803 schrijft hij: „Ik ben bezig een klein bedehuis in de plaats van mijn geboorte te laten bouwen, en wel zo, dat ik het materiaal in de stad laat gereedmaken en met wagens daarheen laat vervoeren. Al deze dingen, waarbij nog komen talrijke ziekenbezoeken en vijf keer preken per week, nemen mijn hoofd en hart volkomen in beslag.”

In zijn volgende brief over de kapel haalt hij tal van herinneringen op aan heldere luchten, blatende lammeren, het zingen van de vogels en andere geneugten, waarmee de lente in Cricklewood gepaard ging. In een schrijven dat het opschrift draagt: “De kajuit, aan boord van de Voorzienigheid, vijf uur 's morgens”, schrijft hij: “Gisteravond kwam die “goede oude Peggy”, net voordat ik naar de preekstoel zou gaan, mij uitnodigen om de volgende woensdag bij haar te komen eten. Het zangvogeltje, de eerste boodschapper van de zomer, heeft zich weer laten horen. Ik riep Naomi (zijn dochtertje) om er naar te luisteren. De vorige week zat er een koekoek in de heg, en nu verwacht ik bovendien nog de Martins, zodat het dan volop zomer zal zijn in Cricklewood. Ik ben niet voornemens vóór de eerste of tweede zondag van juni naar Cranbrook te gaan. De kerk wordt heel mooi en zal binnen een dag of veertien klaar zijn. Maar op de 29ste van deze maand zal daar kermis gehouden worden, zodat ik daar dan niet wil zijn.”

Toen de kerk klaar was, ging Huntington er heen om haar in gebruik te nemen. Beeman werd daar predikant en vaak preekte Huntington in de daarop volgende zeven of acht jaren binnen haar muren.

Hoeveel hij ook van Cranbrook hield en van de gemeente, die hij daar in het leven geroepen had, toch ging hij altijd graag terug naar het kleine vertrekje achterin de kerk in Titchfield Street. Zo schrijft hij in een brief vanuit Cranbrook: “Ik vind het weer koud en guur, en zie met verlangen uit naar mijn kleine kajuit. O heerlijk plekje! Morgen zal ik me naar Sion begeven en niet meer omzien totdat ik mijn kerk weer bereikt heb.”

In een niet gepubliceerde brief aan mevrouw Waddelow schrijft hij: “Ik ben flink aangepakt door de koude koorts, zodat ik me bijna veertien dagen heb moeten opsluiten in de consistoriekamer van de kerk. Maar - zegt hij - ik ben verzot op dat kleine hokje. Hier zou ik graag de hele sombere winter willen blijven, de hele dag in gemeenschap met mijn God. Ik kan u niet vergeten, en al ben ik niet in Littleport, toch breng ik ook in deze hut mijn hele dag door met God, mijn enige Troost. Hij is tegenwoordig bij u en bij mij, want men kan zich voor Zijn aangezicht niet verbergen, en al verging de hele wereld, dan zullen we toch nooit arm, verlaten of troosteloos zijn wanneer we Hem overhouden.”

Op de voorgaande bladzijden hebben we gezien, dat Huntington wel eens in verlegenheid gebracht werd door de vrijgevigheid van Charles Martin, maar ook tegen enkele andere vrienden, met wie hij correspondeerde, liet hij wel eens om dezelfde reden een protest horen. In een brief aan John Ring, een schoolmeester te Turnbridge Wells, schrijft hij: “Het zou mij spijten, als u mij iets zou zenden terwijl u het zelf niet kunt missen, want ik ben nu niet meer zo arm en behoeftig als voorheen, daar deze last

van mijn schouders is genomen toen de gebreken van de ouderdom zich begonnen te laten gelden."

Tegen George Lansdell, die we kennen door de moeilijkheden, die hij met zijn vrouw had, moest hij veel flinker optreden, en tenslotte weigerde hij zonder meer nog iets van hem te aanvaarden.

In een brief van 14 mei 1807 schreef hij: "Ik heb George vaak de les gelezen en hem herhaaldelijk de raad gegeven zijn geld niet weg te gooien. De Heere zegt u, dat u moet leren u in uw huis godvruchtig te gedragen, en dat hij die niet voor zijn gezin zorgt, handelt in strijd met wat het geloof gebiedt. En ook, dat de kinderen niet moeten sparen voor de ouders, maar de ouders voor de kinderen. Maar mijn raad en mijn lessen hebben helemaal geen inwerking op George gehad en hij is even onhandelbaar en koppig in deze dingen als in zijn politieke overtuiging. Ds. Lock (een dominee, die vaak diensten voor Huntington waarnam), Jenkins en ik zijn er beter aan toe dan George, want wij hebben middelen genoeg en bovendien geen jonge kinderen om voor te zorgen. Ik heb uw f 200 aan Beeman teruggezonden en ik zal vandaag nog f 100 sturen, en ook de f 50 die u weigerde terug te nemen toen u hier was, zal ik volgende week terug zenden. Want ik ben vast besloten om geen gave aan te nemen, waar uw gezin onder lijden moet. Mijn ziel heeft een afkeer van uw handelswijze in dit opzicht, want ik ben er geheel van overtuigd, dat God dit niet van u verlangt. En zo lang u niet aan dit verzoek gevolg geeft en deze dwaasheid laat varen, zal ik niet meer bij u komen, want ik heb er hinder van."

Bij een andere gelegenheid drong hij er op aan, dat George Lansdell drie koeien van hem zou aannemen, en in een brief van 30 november 1805: "Ik heb nog 165 goudvinken, die allemaal ter beschikking staan van George, zonder dat hij onderpand, schuldbekentenis, een borg of wat dan ook, behoeft te geven, en George weet mij te wonen en dat hij de vogels bij mij kan halen. Ik ben niet van plan ze in een broedkooi te zetten om ze te laten broeden. Ik hou ze alleen ter beschikking, om een vriend van mij die in moeilijke omstandigheden verkeert, te helpen."

Eind oktober van het jaar 1803 maakte Huntington een reis door Cambridgeshire om op verschillende plaatsen te preken, waarbij hij, naar uit zijn brieven blijkt, vergezeld werd door Lady Sanderson. "Ik hoor van u - zegt hij in een schrijven van 11 oktober aan de Martins - dat de schuur tot mijn beschikking staat. Ik hoop op donderdag de 20^e, in Dornham te komen. Ik heb een dame in mijn netten weten te vangen, nadat ik vijf jaar vergeefse pogingen heb aangewend. Zij zal mevrouw Williams of Naomi in haar rijtuig meenemen, terwijl ik in een ander rijtuig door Jenkins zal vergezeld worden. Ze is zo eenvoudig en gewoon als uw dienstbode, en jullie zullen wel van haar houden. Maar zij is innerlijk zeer terneergeslagen. Ds. Kolenzak S.S."

Toen Huntington steeds meer in beslag genomen werd door zijn ambtsbezigheden - al in 1790 had hij 3000 hoorders en personen, met wie hij in briefwisseling stond - namen tegelijkertijd ook zijn huiselijke moeilijkheden toe, voornamelijk als gevolg van de misdragingen van zijn vrouw, en tot overmaat van ramp maakte zij in oktober 1802 ongelukkigerwijze nog een val mee met een diligence.

In december 1803 ging zij in Dorsetshire haar broer Benjamin opzoeken. "De hertogin Huntington - zo schrijft haar echtgenoot - heeft de jicht, haar broer in Dorsetshire werd ziek, zodat ze hem wilde gaan bezoeken. Zij ging op weg, maar de dag na haar aankomst stierf hij. Ze had de verwachting, dat hij nog wat geld zou nalaten, maar het

was zó goed weggestopt, dat ze het niet kon vinden. Ze ging op reis met f 140.-, en daar ze voor zijn begrafenis moest zorgen, kwam ze thuis met een dubbele kwaal: reumatiek in haar voeten en in haar portemonnee. Ik denk dat èn de jicht, èn de verplichting om haar broer te begraven, haar boos gemaakt hebben."

We hebben al eerder gesproken over Huntingtons bijzondere vriendschap met Lady Sanderson en gezien hoe zij in 1803 hem in een afzonderlijk rijtuig vergezelde. Op een reis naar Bolney in 1804 deed Lady Sanderson hem in haar eigen rijtuig plaats nemen. Hij maakt melding van deze reis in een brief van 26 Juni.

In een niet gepubliceerd gedeelte van een brief van latere datum zegt hij: "Mijn arme kleine Lady is zó ongemeen tegemoetkomend, dat ze de kolensjouwer overal heenbrengt, waar ze vermoedt, dat zijn zwarte zak van nut kan zijn."

Ook maakte hij ambtsreizen met John Blaker en zijn vrouw, James Davidson, Edward Aldridge en Thomas Bensley. Hij hield er van om altijd minstens één vriend op zijn reizen mee te nemen. En het genoeg was dan wederzijds.

Het zou wellicht wijzer geweest zijn van Huntington, om niet in het gezelschap van Lady Sanderson op reis te gaan, maar als er al iets te verwijten valt, dan kan men toch een zieke oude man maar in heel geringe mate euvel dulden, dat hij er de voorkeur aan gaf om lange, moeizame reizen over verschrikkelijke wegen, in gezelschap in plaats van alleen af te leggen. Hoe het ook zij, Huntington en Lady Sanderson, die deze reizen openlijk en geheel zonder enige geheimzinnigheid samen met hem maakte, kwamen tot de conclusie, dat zij, waar hun bedoelingen volkomen eerlijk waren, gerust hun oren konden sluiten voor de storm van verdachtmakingen, die van tijd tot tijd rondom hen opstak, en geen aandacht behoeften te schenken aan de mening van degenen, die in het openbaar kritiek op hen uitoefenden. Lady Sanderson schepte er van haar kant een heilig genoeg in hem op deze apostolische reizen te vergezellen. Zij idealiseerde hem en beschouwde hem als de grootste leraar sinds de dagen van Paulus. Een opvatting, die toen en ook nu nog door vele anderen wordt gedeeld. Het was haar verlangen om voor hem te zijn wat Priscilla en andere vrome vrouwen voor de apostelen waren geweest.

Vaak berispte hij haar over de wijze, waarop zij hem vereerde. "Om Christus' wil - zo schrijft hij haar in november 1803 - noem mij geen apostel. Ik kan het niet verdragen. Ik ben een geredde zondaar, en dat is voldoende voor mij."

Veel brieven in haar eigen handschrift, soms als aanvullingen op brieven van Huntington, zijn bewaard gebleven en zij zijn alle zeer godsdienstig van toon. Zo schrijft zij op 20 mei 1806, naar aanleiding van een preek die Huntington zojuist gehouden had: "Veel van wat ik hoorde, gaf mijn eigen ervaring weer, drukte uit wat ik zelf voelde, verdiepte mijn oordeel en leidde mij dieper in de geheimen van het hemels Koninkrijk dan ooit tevoren het geval was geweest."

Een schrijven van later datum heeft tot naschrift: "Geachte mevrouw Martin, naar ik verneem, hebt u in uw laatste brief aan de Doctor mij uw groeten doen overbrengen. Bij deze groet ik u mijnerzijds, dat de goede God u en de uwen Zijn tijdelijke en eeuwige zegen moge schenken, is de oprechte wens van uw vriendin Elisabeth Sanderson."

In 1803 leefden Huntingtons vrienden, de Blakers, evenals vele anderen in Sussex, in vrees voor de dreiging van een invasie door Napoleon. In een brief van november zegt Huntington: "Het is mijn voornemen, zo de Heere wil, om op dinsdag a.s. even weg te glippen en op dinsdag-, woensdag- en donderdagavond voor deze mensen te preken,

want zij verkeren allen in grote vrees, omdat ze zo dicht bij de kust wonen en iedere dag de aanval van onze aartsvijand verwachten. Maar de Bestuurder van onze zaligheid zal overwinnen voor Zijn heiligen, en de wedergeborene zal onverderfelijk zijn. En evenmin kunnen zij beroofd worden, die God tot hun deel hebben."

Het jaar daarop ging de gezondheidstoestand van William Blaker achteruit en bij het naderen van de winter was het duidelijk dat hij niet meer zou herstellen. Op een ochtend zei zijn dochter, die bij hem gewaakt had, tot hem: "U was gisteren erg ziek." "Ja - antwoordde hij - dat is zo, maar het is onbeschrijfelijk wat ik gevoeld heb. Een licht bescheen mij als de heerlijkheid van de Libanon. Ik kan niet uitdrukken wat een heerlijkheid mij bescheen."

De rivieren van Sussex waren in de winterboeien geslagen, het wolkendek was grauw en somber, maar de ziel van de eenvoudige, godvrezende William Blaker verkeerde onder een onbewolkte hemel, waaraan de zon heerlijk straalde. Toen hij zijn dochter naast zijn bed zag snikken, zei hij: "Liefste, wij moeten niet treuren als degenen, die geen hoop hebben."

Toen Huntington het bericht ontving van de ernstige toestand, waarin Blaker verkeerde, legde hij, hoewel hij zelf ziek was, de brief voor Gods aangezicht en knielde neer om te bidden, dat zo'n nuttig leven mocht gespaard worden. Maar hij voelde, dat zijn hart toegesloten werd, zodat hij dit gebed niet kon volbrengen. Toen hij oprees, zei hij tot Lady Sanderson, die juist op bezoek kwam: "William Blaker zal zeker sterven."

Daarna kwam de tijding dat het met de zieke wat beter ging. "Hij zal weer instorten - zei Huntington - want hij zal nooit meer beter worden." Hoewel hij zelf ziek was, liet hij zijn rijtuig voorkomen en begaf zich op weg naar Bolney. Onderweg hoorde hij echter, dat Blaker overleden was. En daar zijn eigen gezondheidstoestand slecht was en de landwegen als gevolg van het natte weer vrijwel onbegaanbaar waren voor een rijtuig, keerde hij onmiddellijk naar Londen terug.

De briefwisseling tussen Huntington en Elizabeth Blaker, die in verband met deze treffende voorvallen plaats vond, en die in het licht gesteld werd onder de titel: *"De vreugde des geloofs in de schaduw des doods"*, bevat vele prachtige gedeelten. "Uw vader - zo luidt er één - heeft het licht van Gods aangezicht gezien met onuitsprekelijke vreugde en heerlijkheid. Zó te sterven betekent, dat men zijn leven eindigt terwijl men de verhevenste wens en het hoogste verlangen waarvan de Schrift spreekt, vervuld ziet. En hij heeft verkregen wat Paulus zo vurig hoopte: Zijn loopbaan met vreugde te beëindigen. Het is méér nog dan sterven in vrede en verzoening met God in innerlijke rust, want het is een triomferen in de kaken van de dood. Blijmoedig te sterven is de hoogste zaligheid, aan stervende vromen bereid."

Evenals Huntington was Jenkins diep onder de indruk van het verlies van Blaker. "Ik kan niet over hem schrijven of spreken, zonder een zoetheid in mijn ziel te gevoelen."

In augustus 1805 bezocht Huntington Grantham, Newark, Retford, Helmsley, Ely, Downham en andere plaatsen. In september bevond hij zich te Reedingi, op 16 oktober nam hij de kerk van Brook te Brighton in gebruik en in mei 1806 was hij weer te Grandham en Newark, waar hij weer een kerk in gebruik nam en waar hij Thomas Abram van Helmsley ontmoette, voor wie hij vanaf dat moment een zeer grote belangstelling gevoelde.

HOOFDSTUK XI

JUNI 1806 - 15 AUGUSTUS 1808

Een tijd van beproeving.

In juli 1806 nodigde Charles Martin, Huntington nog eens uit om een bezoek te brengen aan Downham, maar die sloeg de uitnodiging af met de volgende woorden: "Mijn beste vriend, u weet niet in welke omstandigheden ik verkeer. Kort geleden ben ik naar Newark, Grantham en Leicester geweest. Daar waren veertien dagen mee gemoeid. Ik heb 300 mijl afgelegd, preekte elf keer, stapte van de preekstoel in de koets en reed de hele nacht door om thuis te komen. Ik werd vergezeld door Aldridge en Over. Jenkins drong er op aan, dat ik naar Lewes zou gaan, maar ik heb dit met beslistheid geweigerd. Ik kan geen drieduizend schapen zonder herder laten."

Tenslotte echter stemde hij er in toe de "eilandbewoners" een bezoek te zullen brengen in augustus, welke belofte hij ook nakwam. Onder zijn gehoor bevond zich eens een zekere Carnet Terry, die als graveur in dienst was bij de Bank van Engeland en die wel eens stukken schreef in de kranten onder de schuilnaam "Onésimus." In 1805 deed Huntington, die het in het geheel niet eens was met enkele godsdienstige opvattingen van Terry, een hevige aanval op zijn vroegere aanhanger, in een pamflet, getiteld: "Onésimus in de weegschaal", en de bijtende persoonlijke aanvallen daarin waren voor Terry aanleiding, een gerechtelijke aanklacht wegens laster in te dienen.

"Terry - zegt Huntington - is wanhopig, omdat hij op mijn geschrift geen antwoord kan vinden. Hij heeft de hulp van de advocaat-generaal en andere hoge ambtenaren tegen mij ingeroepen." Het verloop van deze aangelegenheid was echter zodanig, dat Huntington in grote moeilijkheden geraakte. In een schrijven aan een vriend in Kent zegt hij: "Veel gebeden en tranen heb ik dagelijks opgezonden voor die kleine schare in Cranbrook, en zelden heb ik verzocht, dat iemand voor mij zou bidden. Nu is echter de nood mij opgelegd en word ik er toe gedwongen. Groet broeder Beeman en de anderen uit mijn naam. Broeders, bidt voor mij."

Tenslotte kwam Huntington tot het inzicht, dat hij niet juist had gehandeld met zijn persoonlijke aanvallen, zodat hij zijn verontschuldigen daarvoor aanbood, waarop Terry onmiddellijk zijn aanklacht introk. Deze gebeurtenis had een gunstige uitwerking op Huntington doordat hij zich niet meer in twistgeschrijf begaf, een terrein, waarop hij niet altijd de gunstigste indruk maakte door zijn heerszuchtigheid en onstuimigheid, en niet altijd de beleefdheid in acht nam, die hij aan zijn tegenstander verschuldigd was.

Terry nam sindsdien iedere gelegenheid te baat om zich in zijn schrijven tegen Huntington en zijn boeken te keren, en kort daarna gaf hij een driedelig werk uit onder de titel: "De preekstoel, of een verslag van het leven en de letterkundige arbeid van vooraanstaande en geliefde predikanten." Onder de personen, die daarin vermeld worden, komt ook Huntington voor, die aan een strenge beoordeling wordt onderworpen, hoewel hij zijn talent ten volle erkent.

Wanneer hij Huntingtons opmerkelijke loopbaan bespreekt, merkt Terry op: "Het talent treedt vroeg of laat aan de dag. Hij, die zichzelf een groot man vindt, en overtuigd is dat hij dat zal worden, slaagt er tenslotte in ook de mensen tot die overtuiging te brengen. Het komt daarom veel voor, dat grote mannen, die enkelingen die zich een zéér hoog doel stellen, het geluk of de Voorzienigheid aan hun zijde hebben. In dit opzicht schijnt Huntington wel bijzonder begunstigd te zijn."

Met Huntingtons vrouw begon het nu snel achteruit te gaan. In een brief in 1805 aan George Lansdell schrijft Huntington: "Het lichaam van de "gravin" heeft een enorme omvang aangenomen. Dr. Butler zegt, dat het waterzucht is en dat haar lever niet meer werkt, omdat die door de drank is aangetast. Langer dan twintig jaar heb ik onder deze druk geleefd. Haar eetlust neemt echter totaal niet af en zij wil zich in geen enkel opzicht beperkingen opleggen, maar ze blijft even gulzig als altijd en zo onverstandig als een ongelukkig mens maar zijn kan. Vaak denk ik aan de vrouw van Loth. Alles wat zij van het werk des Heeren in mij heeft kunnen waarnemen, schijnt aan haar voorbijgegaan te zijn."

Hoe droevig dit alles moge klinken, een nog tragischer snaar wordt aangeroerd door een schrijver in de "Evangeliebood" van 1809: "Het schijnt - zegt deze schrijver - dat Huntington aanvankelijk van mening was, dat zijn vrouw de liefde van God deelachtig was, evenals hij, waaraan hij echter naar ik meen, naderhand wel moest gaan twifelen, en het moet hem wel in zijn ziel geraakt hebben, dat hij genoodzaakt was haar niet toe te laten toen zij aan de Avondmaalstafel wilde gaan, maar als plichtsgetrouwe dienaar was er voor hem geen andere mogelijkheid."

Het was zeer waarschijnlijk, dat de vrouw van Huntington met haar jaloerse aanleg, een afkeer had van Lady Sanderson, en het verhaal gaat dat mevrouw Huntington, toen Lady Sanderson eens te Cricklewood logeerde, weigerde aan tafel te komen en er de voorkeur aan gaf voor een raam te blijven staan, dat uitzicht gaf op het land.

Men moet echter zeer voorzichtig zijn met dit soort verhalen, want sommige personen uit Huntingtons kring hadden een sterk vooroordeel tegen Lady Sanderson. Huntingtons eigen zoon Eben-haezer bijvoorbeeld verwijderde uit de brieven die hij uitgaf, alle gedeelten waarin zij in een gunstig licht kwam te gaan, Maar zelfs al zou dit verhaal waar zijn, toch kunnen we er zeker van zijn, dat Huntington met de hem eigen zachtmoedigheid en met vriendelijke woorden getracht heeft haar te kalmeren, haar het onjuiste van haar handelswijze te doen inzien, en haar aan tafel te doen plaats nemen. Alle bewijzen die voorhanden zijn, waarbij we nog buiten beschouwing laten de schoonheid en zuiverheid van zijn karakter, zoals deze blijken uit tal van uitnemende passages uit zijn onvolprezen werken, tonen aan, dat Huntington in al deze moeilijke situaties op zodanige wijze optrad, dat hem geen enkel verwijt kan treffen.

Wij zullen aanstonds zien hoe zeer zijn kinderen aan hem gehecht waren. Het zou onbegrijpelijk zijn, dat deze kinderen, die, wat ook overigens hun zwakheden geweest mogen zijn, zoals uit tal van bewijsstukken blijkt, oprechte christenen waren, tot het einde toe hun toegenegenheid voor hun vader zouden hebben behouden, als ze enige wrok over de behandeling van hun moeder gekoesterd hadden. Er is dan ook niets, wat men ten nadele van Huntington zou kunnen zeggen, behalve de kletspraatjes van nieuwsgierig personeel en de laster van gewetenloze en uitgesproken vijanden van hem.

Huntingtons vrouw stierf op 9 december 1808 en zij werd begraven op het kerkhof van Petersham, in de graftombe van Chapman. Haar naam is niet aangegeven op de graftombe zelf, die nu gedeeltelijk met klimop bedekt is, maar in het register is zij ingeschreven als: *Mary Huntington van Hendon, Middlesex*.

In levensbeschrijvingen komen vaak droevige bladzijden voor, maar men zal er nauwelijks één vinden, die zó tragisch is als het verhaal van het droevige einde van de eens zo opgewekte, vrolijke en zelfs biddende "Molly" Huntington.

Kort na haar dood vroeg een onhandige bezoeker van Cricklewood aan Huntington: "Ik heb u nooit iets horen zeggen over uw nu overleden echtgenote, en u hebt het ook nooit eens verteld hoe zij gestorven is." Deze opmerking trof hem zó zeer, dat hij in tranen uitbarstte en zonder hierop antwoord te geven stond hij op van tafel en verliet de kamer.

Een andere grote beproeving voor hem was de ziekte van Wayte, de echtgenoot van zijn dochter Naómi. In een brief van 7 maart 1807 schrijft hij: "Arme Naomi verkeert in een moeilijke toestand. De gezondheidstoestand van haar man is zeer achteruitgegaan en hun zaak verkeert aan de rand van de afgrond. Het meisje is door verdriet en uitputting tot een geraamte vervallen, maar ik twijfel er niet aan, dat dit voor haar bestwil is. Een levende hoop, door genade gewerkt, kan door deze dingen niet vernietigd worden."

Al deze slagen misten natuurlijk hun uitwerking op Huntington niet, maar evenals Newton liet hij zijn ambtelijke plichten niet beïnvloeden door zijn huiselijke beproevingen. Zo ging hij door met preken, zowel te Londen als op het platteland, alsof er niets ongewoons had plaats gevonden.

Eén van Huntingtons meest treffende, niet gepubliceerde brieven, is de brief die hij schreef op 14 februari 1807 aan George Lansdell, die op de 2e van die maand zijn geliefde dochtertje Sarah had verloren. Door zijn angst gedreven, smeekte de beklagenswaardige vader, van wie de ziel verscheurd was en die geestelijk geheel in de war was, in een brief aan Huntington zijn dode dochtertje weer tot leven te brengen. Als één van de argumenten daarvoor voerde hij aan, dat zo'n gebeurtenis de verdere groei van het toenemende ongeloof zou stuiten. Huntington antwoordde hem:

"Je brief heeft mij nogal verbaasd. Het is zeer zeker mijn taak hen, die dood liggen in de zonde, op te wekken tot het leven des geloofs, en tot dit werk ben ik geroepen en hieraan geef ik mijn krachten, en naar ik geloof en hoop, heb ik hier ook enige zegen op ondervonden. Maar het is niet mijn taak dode lichamen op te wekken tot het tijdelijke, sterfelijke leven, en ik zal dat ook nooit trachten, tenzij God Zelf mij als Zijn Goddelijke wil zou bekend maken, dat zo'n wonder zou gewrocht worden in antwoord op de gebeden van zo'n onwaardige als ik ben. Het is dwaasheid te denken, dat de opwekking van uw dochter enige uitwerking zou hebben op de ongelovigen. Het antwoord dat Abraham aan de rijke man in de hel geeft, zegt in dit opzicht voldoende: "Ze hebben Mozes en de profeten." En wat nog meer zegt: Wij hebben Christus en de apostelen. Laat hen daar naar luisteren. En als zij niet in hen geloven, dan zullen ze ook niet overtuigd worden als iemand uit de doden zou opstaan."

Op 31 maart 1807 trad het liberale ministerie onder Lord Granville af en werd opgevolgd door een conservatieve regering, en Huntington, die liberalisme ook als revolutionair beschouwde, schreef in opgewekte stemming aan Lensden: "God regeert George, de hemel en de aarde zijn ons vriendelijk gezind, de koning staat op zijn stuk en God staat hem terzijde.

De liberalen zijn afgedankt onder schande, verachting en hoon, als vijanden van God, de regering, de natie en de ware religie. Napoleon is bang geworden en de uitputting nabij, en begint nu te vluchten en te kruipen. Lang, véél te lang is het dat monster voorspoedig gegaan. Het is gelukkig, George, dat jij door die revolutionaire geest niet bent aangeraakt. Deze mensen zijn de begunstigers van het pausdom."

Zo lang de vrouw van Huntington leefde, beschouwden zijn hoorders, de zuiverheid van het karakter van hun leraar kennende, zijn vertrouwelijke omgang met Lady Sanderson,

met goedmoedigheid. Na haar dood kwam echter langzamerhand de gedachte bij hen op, dat Huntington wel met haar in het huwelijk zou kunnen treden, en een aantal van hen voelde hier wel voor, want de diepe belangstelling van Lady Sanderson voor de geestelijke arbeid van Huntington was alom bekend, en bovendien stond ze op goede voet met velen uit zijn kring.

Zijn vrienden waren haar vrienden geworden. Ze kwam vaak bij James en Peggy Baker, ze ging zeer vertrouwelijk om met de Martins. De Morreses, de Marchants, Barstons, Lansdells en anderen had ze gastvrij in haar huis aan de Charlotte Street ontvangen. Anderzijds stonden sommige leden van zijn gemeente, waaronder drie vrouwen die gaarne de plaats van de vrouw van Huntington hadden ingenomen, en enkele anderen van zijn vrienden, afwijzend tegenover Lady Sanderson, en verklaarden, dat een verbintenis tussen haar en Huntington de godsdienst niet ten goede zou komen.

Onder hen bevond zich ook de openhartige Ds. Brook, die gedurende het leven van Huntingtons vrouw op goede voet had gestaan met Lady Sanderson.

„U bent - zo zei hij tot Huntington, en men zal zich herinneren, dat hij daarvoor de prins regent bestraft had - omringd met hypocrieten, die u onrecht aandoen. Waarom geeft u voet aan dit gezelschap?”

Huntington antwoordde hierop: “Zo de Heere u daarin inzicht gegeven heeft Brook, met mij is dit niet het geval.”

“Wel - zei Brook - de tijd zal komen, dat u dit ongetwijfeld ook zo zult zien. Om het ronduit te zeggen: Een huwelijk met Lady Sanderson zal noch uw persoonlijke vrede en rust, noch de zegen op uw ambtelijke werk ten goede komen.”

“Ik denk niet over een huwelijk, Brook! - antwoordde Huntington, en Brook nam op dat moment met dat antwoord genoegen. Ik heb evenmin behoefte aan een vrouw als aan een pad met zakken in zijn jas.”

Hij had echter buiten Lady Sanderson gerekend. Voorheen had deze slechts met eerbied en bewondering, gemengd met ontzag tegen hem opgezien. Nu voelde zij echter een diepere toegenegenheid in zich ontwaken, stap voor stap en dag aan dag wist ze zich meer en meer onmisbaar voor zijn geluk te maken. Haar tactvol gedrag en haar innemende wijze van optreden kregen steeds meer invloed op hem, en hij vergoeilijkte haar ijdelheid en opdringerigheid, door die te zien tegen de achtergrond van haar voortreffelijke eigenschappen en de geestdrift, waarmee ze voortdurend het belang van de kerk en de godsdienst had gediend. Haar “dikke beurs” kan in dit opzicht haast geen invloed hebben uitgeoefend, al denken sommigen er anders over, want terwijl hij een inkomen had van f 20.000.- per jaar, bedroeg het hare slechts f 6.000.- per jaar.

Het is wel zeker, dat de gedachte aan een huwelijk met een vrouw van adellijke afkomst, wel een bepaalde aantrekkingskracht op Huntington uitoefende, zijn karakter was, al beseft hij dat zelf niet, niet van ijdelheid vrij te pleiten. Zo is het te verklaren, dat hij ondanks zijn tegengestelde verklaringen tegenover Brook en anderen, en zelfs tegen zijn eigen voornemen in, toch deze toegewijde dame die hem haast afgodisch vereerde, ten huwelijk vroeg.

We kunnen aannemen dat zij, hoewel zij maandenlang op allerlei wijze getracht had deze stand van zaken te bereiken, van haar kant de schuchterheid en verrassing aan de dag legde, die nu eenmaal bij dergelijke situaties horen.

Zo was de leeuw voor de derde maal verliefd. Nu was het geen onstuimige, hartstochtelijke liefde, zoals hij die gevoeld had voor de knappe en bekoorlijke Susan Fever, en ook niet een genegenheid van meer overleggende en berekenende aard, zoals hij gevoeld had voor de eenvoudige en trouwe Molly Short. Het was nu meer een vriendschappelijk gevoel van een oud man, van wie beste jaren al lang voorbij waren, ten opzichte van een liefhebbende en volhardende bewonderaarster, die voortdurend haar gevoelens ten opzichte van hem, deed blijken. Zijn vriendschappelijke instelling maakte echter langzamerhand plaats voor warmere gevoelens. In augustus 1807 maakte Huntington zich gereed voor zijn gebruikelijke reis naar het eiland Elay. Hij schrijft in een brief van 8 augustus, die niet is uitgegeven, aan Martin:

“Ik heb mijn reis zó lang moeten uitstellen, dat ik bang ben, dat de oogst al klaar is, zodat uw schuur nu vol is.” Hij hoopt op 16 augustus bij hem te zijn. Hij gaat dan verder: “Ik kan dan preken in de schuur van vrouw Waddlow, dat is meer een graanzolder dan een schuur, en ik denk, dat hij niet vol is door de oogst. Er is in mijn kerk ingebroken. De dief is gevangen genomen en ik heb een aanklacht tegen hem moeten indienen. De echtgenoot van die arme Naómi heeft wekenlang op de rand van de dood gelegen.”

Er was afgesproken, dat Ds. Brook van Brighton zou komen, om gedurende de drie zondagen dat Huntington afwezig zou zijn, hem te vervangen. Direct bij aankomst in de stad bracht Brook een bezoek aan Cricklewood, waar hij werd ontvangen door mevrouw Wayte, die hem hartelijk verwelkomde en er bij hem op aandrong, dat hij daar zou blijven logeren gedurende de afwezigheid van haar vader. In de loop van het gesprek echter vernam hij “met verwondering en droefheid”, dat lady Sanderson in het huis verblijf hield om toezicht te houden op enkele veranderingen die in verband met haar huwelijk met Huntington in het huis werden aangebracht.

Onmiddellijk vroeg hij om pen en papier en hij schreef daarna de volgende tekst op: “Indien gij van hun dochteren voor uw zonen of voor u zult nemen! Heeft niet Salomo, de koning van Israël, daarin gezondigd, hoewel er onder vele heidenen geen koning was gelijk hij, en hij zijn God lief was, en God hem ten koning over gans Israël gesteld had? Ook hem deden de vreemde vrouwen zondigen.” Hij vouwde deze brief dicht, plakte er een zegel op en gaf hem aan de dochter van Huntington, met het verzoek hem aan haar vader te geven. Daarna verliet hij het huis. Brook had hiermee zonder twijfel de beste bedoelingen. Het blijft echter een daad van ergerlijke aanmatiging, om iemand een mededeling van deze aard te zenden. Want Lady Sanderson toonde een christin te zijn en haar brieven dragen duidelijk het kenmerk van oprechtheid. Hij ging niet meer naar Cricklewood, maar preekte overeenkomstig de afspraak drie Zondagen achtereenvolgend in de Voorzienigheidskerk.

Te Littleport trok Huntington volle kerken. “Mijn gehoor - schreef hij op 17 augustus aan Lady Sanderson - was zeer talrijk, ordelijk, oplettend en ernstig. Kleine boerenwagens kwamen van alle kanten de stad binnen en een grote menigte achtenswaardige lieden kwam naar de kerk. Ik preekte over Job 29: 11-13, en de gelaatsuitdrukking van al die mensen weerspiegelde de indruk, die mijn woorden bij ieder afzonderlijk te voorschijn riepen.”

Bij zijn thuiskomst te Cricklewood op 2 September ontving hij de boodschap, die Brook voor hem had achtergelaten. Het is begrijpelijk, dat hij hierover hevig verontwaardigd was en aan deze verontwaardiging op heftige wijze uitdrukking gaf en zelfs dreigde de band met Brook te verbreken.

In een niet gepubliceerd gedeelte van een brief aan Charles Martin van 3 september 1807 horen wij nadere bijzonderheden over de dief, die in de kerk had ingebroken. Na meegedeeld te hebben, dat deze kwestie door satans nooit falende inwerking, hem sinds het gevangen nemen van de dief niet meer met rust gelaten had, vervolgt Huntington: “werd ik vrijdag jongstleden voor de rechtbank ontboden om mijn aanklacht tegen de dief in te dienen voor de jury, ik werd daar vriendelijk ontvangen en kon weer spoedig naar huis gaan. Terwijl ik zaterdag jongstleden zat te eten, werd ik ontboden om in de stad de zitting van de rechtbank bij te wonen, maar het proces kwam niet tot een einde. Maandagmorgen bij het opstaan bad ik God, dat ze de gevangene niet zouden ophangen, maar veroordelen tot verbanning. Om drie uur in de namiddag deed ik mijn beste kleren aan en mocht ik voor de rechtbank verschijnen, waarin de burgemeester van Londen en twee rechters zitting hadden. Het proces leverde geen moeilijkheden meer op en werd met spoed afgewikkeld. Ik kreeg de gelegenheid om de rechter het één en ander op fluisterende toon te verzoeken, en toen ik hem nadere bijzonderheden over de man had meegedeeld, willigde hij mijn verzoek in: De gevangene werd tot deportatie veroordeeld. En wie is aan onze God gelijk?”

Op zondag 18 oktober 1807, juist op het moment dat Jenkins een bezoek bracht aan Cricklewood, ontving Huntington de ontstellende tijding, dat zijn vriend Jozef Morris van Lewes gevaarlijk ziek lag aan de tyfus. Direct na de afloop van de middagdienst stapte hij in zijn rijtuig, dat stond te wachten voor de deur van de kerk, en ging, vergezeld door Lady Sanderson, op reis naar Lewes, terwijl hij Jenkins achterliet om de avonddienst waar te nemen. In het holst van de nacht werden de verplegers, die in angstige spanning aan het bed van Morris zaten, opgeschrikt door een geklop op de voordeur. De dienstbode, die de deur opende, keerde onmiddellijk terug met de tijding, dat Huntington was gekomen om zijn vriend te zien. Hij en Lady Sanderson werden in de kamer gelaten waar de zieke lag, en zijn indrukwekkende en hartelijke wijze van optreden op dat ongewone uur, maakte op allen een onvergetelijke indruk. Huntington boog zijn knieën en stortte een vurig gebed uit voor de genezing van zijn vriend, en door 's Heeren goedheid werd zijn gebed verhoord. Huntingtons aanwezigheid en de klank van zijn stem beurden de zieke op en niet alleen trad vanaf dat uur een geleidelijke genezing in, maar hij leefde daarna nog gedurende negentien jaren een nuttig en bij uitstek christelijk leven.

Teruggekeerd op Cricklewood, kreeg Huntington bezoek van zijn vriend Barsten en diens vrouw, die een maand bij hem bleven, en daarna kwamen nog Lansdell en zijn vrouw en de gezusters Blaker, die respectievelijk zeven en twaalf weken bij hem bleven logeren. Hij had weer bijzonder veel te lijden van de winter.

In een brief van 24 december zegt hij: “De oude dag begint zich te doen gelden. Ik denk, dat we een lange, koude, zware winter zullen krijgen en dat Mayhill moeilijk te bereiken zal zijn.

In het begin van 1808 verbleven Ds. Brook en zijn vrouw nog drie weken op Cricklewood, een verblijdende gebeurtenis, omdat hieruit blijkt, dat de vriendschap tussen Huntington en Brook geen ernstige schade geleden had, ondanks de episode van de “vreemde vrouw.”

Vanaf januari 1808 hield Huntington zijn Bijbellezingen, die hij altijd op dinsdagavond hield, niet meer in Mongol Street, maar in de kerk aan de Grupp Street, die plaats bood aan 2000 personen en die vaak tot de laatste plaats bezet was.

In augustus van dat jaar bracht hij weer een bezoek aan Grantham, waar hij een diepe indruk naliet op Joseph Chamberlain, één van zijn meest ijverige vrienden, en die daarna onder de predikanten die zich om Huntington geschaard hadden, opviel door zijn ijver.

HOOFDSTUK XII

15 AUGUSTUS 1808 - 13 JULI 1810

Het huwelijk met Lady Sanderson.

Huntington en Lady Sanderson waren overeengekomen dat zij niet in ondertrouw zouden gaan, maar met bijzondere, officiële machtiging van de koning, ineens op 15 augustus 1808 in het huwelijk zouden treden in de Marylebone kerk.

De stoet van Huntington, waaronder zich Thomas Bensley bevond die zijn boeken uitgaf, en Thomas Fielder, een “advocaat van goede zaken”, kwam het eerst in de kerk aan. Huntington nam plaats in de bank en was weldra geheel in gedachten verdiept, zodat hij totaal vergat waarvoor hij naar de kerk gekomen was. Toen hij tenslotte uit zijn overpeinzingen ontwaakte, stond hij op en vroeg op ernstige toon aan Bensley: “Waar wachten wij eigenlijk op?” Bensley antwoordde met een buiging: “Op de Lady.” “O juist”, antwoordde Huntington.

Toen de bruid en haar gevolg ter plaatse waren aangekomen, verliep de plechtigheid die werd geleid door Ds. Lawrence, zonder verdere stoornis. Het echtpaar ondertekende als *William Hunt Huntington* en *Elisabeth Sanderson*. Huntington ondertekende, zoals vaak in zijn latere levensjaren het geval was, met kleine, beverige letters. De getuigen waren Thomas Fielder en Rebecca Buten, een dienstbode van Lady Sanderson.

En zo trad op 63-jarige leeftijd de zwerveling van Cranbrook en de kolensjouwer van Thames Ditton, in het huwelijk met de weduwe van de hoogste magistraat van Londen. Na de plechtigheid vertrokken Huntington en zijn vrouw naar Downham, waar hij de volgende zondag preekte.

Had de pers destijds veel drukte gemaakt over Huntingtons koets, nu was dit zo mogelijk nog erger over zijn huwelijk. De satirist, die bij deze gelegenheid zichzelf overtrof in gemene en lasterlijke taal, vergastte zijn lezers op een tekening met het opschrift: “Het liefdesfeest”, waarop Huntington werd voorgesteld met Lady Sanderson aan zijn hand, terwijl een duivel met hoeven en een geitekop als heidense huwelijksgod figureert, en een paar duiveltjes Huntingtons kolenzak vullen met de vermeende rijkdommen van Lady Sanderson. De boosaardigheid deed haar uiterste best zichzelf te overtreffen.

Het nieuws van Huntingtons huwelijk werd in zijn gemeente met gemengde gevoelens ontvangen. Sommige leden gaven uiting aan hun vreugde, terwijl anderen, zoals we straks zullen zien, geheel ten onrechte vreesden, dat dit huwelijk een ongunstige invloed zou hebben op het welzijn van zijn gemeente en op de belangen van de godsdienst in het algemeen.

Slechts één van zijn intieme vrienden, W. J. Brook, nam een onverzoenlijke houding aan. Brook ging zelfs zó ver in zijn uitingen, dat Huntington gedwongen werd de laatste draad van de eens zo warme vriendschap door te snijden. “Niemand - merkte hij eens in zijn drift op - die een vriend van Brook is, kan mijn vriend zijn.” Brook, die zich dit zeer aantrok en meedeelt, dat dit hem bijna brak, vatte aanvankelijk het plan op om Huntington nog te schrijven, maar „zag er na gebed van af.” Hij zocht zijn troost in de Bijbel, en wel in het bijzonder in het eerste hoofdstuk van Habakuk.

Huntingtons huwelijk bracht niet de minste verandering in zijn levensgewoonte. In zijn gemeente ging alles door alsof er niets gebeurd was, terwijl zijn apostolische reizen even regelmatig als vroeger plaats vonden. Het gelukte Lady Sanderson de plichten, die op een predikantsvrouw rusten te volbrengen, en zoals uit de niet gepubliceerde gedeelten van zijn brieven blijkt, bleef zij vriendschappelijk omgaan met zijn vrienden. Zinnen als: “Mijn vrouw doet u en mevrouw Morris de hartelijke groeten”, of: “Mede namens mijn vrouw doe ik u, Becky, Henry en William de hartelijke groeten”, of vriendelijke onderschriften in haar handschrift, komen in de meeste van deze brieven voor.

Ook tegenover Huntingtons familie was zij vriendelijk. Kort na zijn huwelijk liet Huntington met haar toestemming op Haselden Hill in Cranbrook een landhuisje bouwen, dat hij naar haar, “My Lady's Cottage” noemde, en aanvankelijk stond zij ook op goede voet met Huntingtons kinderen. Het spreekt vanzelf, dat de gewoonten van de echtelieden niet in alle opzichten overeenstemden, maar de verschillen die aan de dag traden, werden spoedig bijgelegd.

De grootste moeilijkheid kwam voort uit de omstandigheid, dat Huntington vrijgevig was tot op het dwaze af, terwijl Lady Sanderson bijna lachwekkend zuinig was. Eén grote dienst, waarvoor zij nooit de ware erkenning heeft ontvangen, heeft zij hem bewezen en wel deze, dat zij, al lijkt het wat hard uitgedrukt, Huntington redde van zijn kinderen.

Huntingtons kinderen waren oprechte christenen en in dit opzicht kon men eerbied voor hen hebben, maar daarnaast misten zij alle zakelijk inzicht. Op dit punt waren zij allemaal precies eender en met elkaar hebben zij meer dan f 40.000.- van het geld, dat zij van hun vader wisten los te krijgen, verloren. Eben-Haëzer, die boekhandelaar was en die het recht gekregen had de geschriften van zijn vader te verkopen, die grote aftrek vonden, bleek wel de meest onbekwame van allen te zijn, en daar hij meer geld dan de anderen van zijn vader gekregen had, ging er door hem ook het meeste verloren. Met de kansen die hij kreeg, had hij een klein vermogen bij elkaar kunnen brengen, ook al was hij maar een zeer middelmatig zakenman geweest. Gad en William lieten ook aanzienlijke bedragen door hun handen glippen, terwijl Benjamin - het zwarte schaap van de familie, al viel op hem niet bijzonder veel aan te merken - minder verloor dan zijn broeders, echter alleen dank zij het feit dat hij minder had meegekregen. Kortom, zij hadden de zwakheden van hun vader, zonder zijn talenten. Zonder ophouden trachtte de vriendelijke en teerhartige Huntington de bodemloze putten te dempen, en het is wel zeker dat zijn kinderen hem, ondanks zijn omvangrijke inkomen, zonder dat zij kwade bedoelingen tegenover hem hadden - integendeel, zij hielden van hem en vereerden hem - tenslotte tot bankroet en in de schande zouden hebben gebracht.

Maar Lady Sanderson, die een inzicht, een vasthoudendheid en een financiële bekwaamheid (en ook de gebreken) bezat als de slimste van de Quakers, een sekte, waartoe zij eens had behoord, maakte direct een einde aan deze verschrikkelijke verkwisting. En als bij toverslag hield de geldstroom op en kwam er een einde aan het vruchteloze geld uitgeven. Het gezin van Huntington dat er in het geheel geen oog voor had, dat er van hun kant fouten gemaakt waren, begon de tweede vrouw van Huntington te beschouwen als een helleveeg.

Lady Sandersons gedragingen, maakten inderdaad niet allen een even prettige indruk, en zij was zeer zeker een wat zure, ongevoelige en onbuigzame vrouw, maar in sommige situaties schuilen achter schijnbaar onvriendelijke handelingen vaak de beste bedoelingen, en zo was het ook in dit geval. En ook haar raad die door Huntington werd

opgevolgd, dat hij zijn boeken niet meer door Eben-Haëzer, maar door Thomas Bensley moest laten uitgeven, moet in dit licht gezien worden. Daarmee is niet gezegd, dat Eben-Haëzer geen recht heeft op ons medelijden. Hij heeft daar zeker recht op, evenals al degenen, die alle zakelijke bekwaamheden missen, maar dat is dan ook alles. Zelfs nu, ondanks al haar zorg en waakzaamheid, en ondanks haar onbuigzame houding op dit punt tegenover de kinderen van Huntington, bereikte Lady Sanderson niet meer dan dat de uitgaven net in evenwicht met het inkomen bleven. Door Huntingtons buitensporige vrijgevigheid kon zij niet meer tot stand brengen en moest zij zich hiermee tevreden stellen, maar zelfs dit was een prestatie, die haar recht geeft op de erkentelijkheid van Huntingtons bewonderaars.

Op 8 januari 1809 bracht Huntington weer een bezoek aan Cranbrook. Op zijn terugreis naar huis had hij een ongeval, als gevolg waarvan hij een tijdlang aan huis gebonden was. Hij nam dit echter niet zwaar op en maakt er zelfs geen melding van in zijn brief van 12 januari, waarin hij schrijft: "Ik ben weer terug van Cranbrook, waar het al de tijd dat ik er preekte, sneeuwde en regende. Maar dit maakte weinig uit voor de hongerenden en dorstenden, de armen en behoeftigen, die door regen noch wind kunnen worden weerhouden. In mijn geboorteplaats is er een groot werk gaande, en zelfs in mijn eigen land word ik geëerd."

In juli gingen hij en Lady Sanderson, in gezelschap van haar dochter Eliza die bij hen inwoonde, weer naar Littleport, vanwaar hij op 27 juli schreef: "Gisteren was ik in een zeer gedrukte stemming. Ik kreeg een krant in handen, waarin nieuws over Frankrijk en Franse overwinningen stond, en waarin een verslag voorkwam over de vernietigende nederlaag, die het Oostenrijkse leger bij Wagram geleden heeft. In dit moerasland zijn er zo ontzaggeijk veel muggen, dat men ze langs de sloten als rookwolken in de lucht ziet hangen. Mijn vrouw is de hele dag bezig om de muggen af te weren. Eliza is gestoken, maar ik ben nog ongedeerd, mijn oude huid is te taai."

Intussen was Huntington met zijn warme hart weer milder gestemd geworden tegenover zijn vriend Brook, en in zijn brieven van deze periode maakt hij vaak in vriendschappelijke zin melding van hem. "Die arme Jenkins en Brook zijn beide ziek - schreef hij op 30 oktober aan Rebecca Martin - zodat dus de oogst toeneemt en de arbeiders minder worden."

Er was afgesproken, dat een pas gebouwde kerk te Chichester door Huntington op 6 september 1809 in gebruik genomen zou worden, bij welke gelegenheid Brook, die inmiddels weer beter was geworden, en enkele andere predikanten hadden toegezegd aanwezig te zullen zijn. Huntington kwam in de kerk aan vóór de middagdienst en ging naar de consistorie, die achter de preekstoel gelegen was, waar verschillende predikanten, onder wie Brook, al bijeen waren.

Na de gebruikelijke begroeting zei Brook tot Huntington: "Daar u moet preken, zult u wel alleen willen zijn en zullen wij weggaan." Huntington antwoordde: "Allen kunnen gaan, behalve u, Brook." Het onderhoud kon slechts kort duren en de inhoud er van is onbekend. Zonder twijfel echter wisselden zij met gedempte stem enkele welgemeende woorden, en daarna kwam er een zwaar gebouwde man met betraande ogen uit de consistorie, die de kansel beklom om te preken over 1 Corinthe 3 : 10-13: "Naar de genade Gods, die mij gegeven is, heb ik als een wijs bouwmeester het fundament gelegd, en een ander bouwt daarop. Maar een iegelijk zie toe hoe hij daarop bouwe. Want niemand kan een ander fundament leggen dan hetgeen gelegd is, hetwelk is Jezus Christus. En indien iemand op dit fundament bouwt, goud, zilver, kostelijke stenen,

hout, hooi, stoppelen, eens iegelijks werk zal openbaar worden, want de dag zal het verklaren, dewijl het door vuur ontdekt wordt, en hoedanig eens iegelijks werk is, zal het vuur beproeven."

En zo werd de breuk tenslotte geheeld. Toch werd de verhouding tussen Brook en Huntington niet meer geheel dezelfde als in de dagen vóór het huwelijk met Lady Sanderson.

Onder hen, die gesticht werden door de prediking van Huntington, bevond zich Mary Chamberlain van Leicester, een zuster van **Josef Chamberlain**, op wie Huntington in augustus 1808 zo'n diepe indruk had nagelaten. In september 1809 werd zij zwaar ziek, en daar het zich liet aanzien dat haar einde snel naderde, richtte een vriend van haar, Benjamin Cort, het schriftelijk verzoek tot Huntington om vóór haar overlijden naar Leicester te komen. Daar Huntington zich echter verbonden had te Cranbrook en Rutherford te preken, kon hij aan dit verzoek geen gevolg geven, maar hij deed Cort haar zijn vriendelijke groeten overbrengen en deed haar "een goede reis naar het hemelse Koninkrijk" wensen. Toen één van haar vrienden haar vroeg of ze zich nog deze uitdrukking van Huntington kon herinneren: "Wanneer volmaakte liefde alle vrees verdreven heeft, zult u evenmin bang zijn voor de dood als ik voor u", antwoordde zij: "Ja zeker, en ik denk ook dat er mensen zijn, die niet zo'n krachtig geloof hebben als Huntington, en toch hetzelfde kunnen zeggen. Ik ben onbevreesd." Een vriend las haar de 107e Psalm, het laatste hoofdstuk van Johannes en het elfde hoofdstuk van de Hebreeënbrief voor. Haar gezicht glansde van blijdschap, de dood verloor zijn verschrikking voor haar en zij ging zijn poorten binnen alsof zij ter bruiloft ging.

"Hoewel ik geen ander nieuws verwachtte - zegt Huntington - was ik er toch zeer door aangedaan, en evenzo mijn huisgenoten." De gebeurtenissen die zich afspeelden bij het sterven van mejuffrouw Chamberlain, deden hem voor zijn predicatie te Cranbrook tot tekst kiezen, Mattheüs 20 : 13, en zijn preek, die tot titel had: "*Een penning per dag*", is één van de beste uit zijn loopbaan. Met betrekking tot deze preek zegt hij in een brief van 16 november 1809 aan Rebecca Martin: "Mijn vrienden hebben er ernstig bij mij op aangedrongen, dat ik deze preek zou laten drukken, wat mij drie weken lang al mijn vrije tijd heeft gekost. Het is een liefelijk onderwerp."

Wij hebben herhaaldelijk melding gemaakt van de genegenheid, die Huntington gevoelde voor zijn oude vrienden James en Peggy Baker. In voor- en tegenspoed waren zij hem getrouw gebleven, en al kon Huntington zich wel eens scherp en hard uitlaten over en tegen andere personen, tegen hen was hij altijd even vriendelijk. Hij hoopte, zoals wij weten, dat hij, zij beiden, en ook de Chapmans, eenmaal gezamenlijk zouden rusten in het graf te Petersham - "tezamen rusten in het stof totdat de bazuin van de aartsengel een einde zal maken aan de verkondiging van het Evangelie, en eeuwige blijdschap zal aanzeggen aan het verbondsvolk van Gods Zoon."

"Deze goede mensen - merkt Huntington ergens met betrekking tot de Bakers op - volgden mij in alles, evenals de cherubs de raderen, want was ik terneergeslagen, dan waren zij het ook, en was ik verblijd, dan zij eveneens." In een schrijven van 17 augustus 1792 zegt hij: "Ik neem aan, dat onze oude vriendin Peg nog steeds zoekt naar een pad, met mos begroeid, waar zij geen last zal hebben van haar eksterogen, en waarop zij rustig kan wandelen in haar oude, gelapte, gemakkelijke schoenen. Arme Peggy, jouw weg zal niet altijd even gemakkelijk begaanbaar zijn. De zalving van de Heilige zal u leiden. James, de Heere zegene u. Peg, de Heere zij u genadig."

Na een bezoek aan hen op 13 mei 1805 schrijft hij: "Mijn lieve oude vrienden, jullie weten niet wat een blijdschap en hemelse ontroering zich van mij meester maakte toen ik bij het instappen in mijn rijtuig nog een laatste blik op jullie wierp en begreep, dat wij allen spoedig naar ons eeuwig huis en onze vaste woning zouden gaan. Ik dacht met vreugde en onuitsprekelijke blijdschap aan u terug. Het leek wel of er iets van de hemel in mijn hart werd uitgestort, dat scheen te zeggen: Weldra zult u allen zijn heengegaan, straks zult u geen van allen er meer zijn en zult u spreken over dingen, die men op deze ijdele wereld niet kent. Ik kan niet beschrijven wat ik gevoelde."

In 1806 schreef hij zeer treffend aan James: "Het deed mij leed te horen, dat mijn lieve vriend weer last gekregen had van zijn oude ziekte, maar de dag van onze dood is nu eenmaal onvermijdelijk. De Heere heeft u niet, zoals Job zegt, *als door een storm uit uw plaats geslingerd, noch als door een onweder u in de nacht weggerukt*. U wordt zachtken ingezameld en niet haastig weggenomen. God neemt telkens een pin van uw tent weg en maakt de koorden los wanneer u het zult kunnen dragen. O, wat een verandering zal het zijn, om uit het lichaam des doods over te gaan tot het leven in volmaaktheid, van het ziekbed tot eeuwige gezondheid."

Evenals Bakers hart en beurs altijd gereed hadden gestaan om Huntington in tijden van nood te helpen, zo vergold Huntington, toen zij op het einde van hun leven tot armoede vervielen, de vriendschap die hij jarenlang van hen had ontvangen, door hen op zijn beurt bij te staan. Hij drong er bovendien bij hen op aan, dat zij zouden ophouden met werken en naar Cricklewood zouden komen om daar hun laatste dagen door te brengen.

"Geliefde vrienden in de Heere - zegt hij - het doet mij altijd leed, als ik jullie zo ziek als jullie zijn, voor je zaken zie zorgen. U verhaast uw einde en berooft uzelf van het beetje gezonde lucht, dat u in uw toestand zo zeer behoeft. Ik heb nu een geschikte kamer en een gemakkelijk bed helemaal tot uw beschikking, en alles wat u verder nodig hebt, en niemand zal u lastig vallen. U weet, dat wij allemaal van u houden. Het is mijn en Lady Sandersons hartewens, dat jullie schrijven naar North (een theehandelaar in Fleetstreet), dat hij moet komen om jullie waren te wegen en terug te nemen, want u hoeft niets anders mee te brengen dan de kleren, die u aan hebt, en we hebben hier kasten vol kleren voor u. We hebben een wagen tot uw beschikking om alles te vervoeren, een rijtuig voor Peggy en u en meer dan genoeg geld. En nu, beste James, waar God een weg voor u geopend heeft, gezorgd heeft voor een kamer om u te huisvesten, kleding en slaapmutsen, drie gemakkelijke armstoelen, een zorgzame en liefhebbende zoon om u te ontvangen, en een rijtuig om u naar de kerk te brengen, moet u komen. Breng uw vrouw mee, dit is mijn wens. God zegene u! Uw liefhebbende vriend in Jezus Christus, onze Heere, W.H.S.S."

"Die arme oude James en Peg - zegt Huntington in een andere brief - zijn aan het einde van hun krachten en komen bij mij inwonen, want niets dan de dood mag ons scheiden." Om één of andere onbekende reden werd Huntingtons uitnodiging echter niet aangenomen. De brieven zijn echter een waardevol getuigenis, niet alleen van de goedheid van Huntington, maar ook van die van Lady Sanderson, daar hieruit blijkt dat zij bereid was, terwille van deze oude mensen, vrienden van haar echtgenoot, offers te brengen om hen in hun nood te helpen. Alleen een door en door opofferende vrouw zal een dergelijk aanbod doen, om een paar oude mensen in huis te nemen, hoe zeer die ook hulp verdienen, om voor de rest van hun leven voor hen te zorgen, want in zulke gevallen drukt deze last niet op de man, maar op de vrouw. Deze brieven bewijzen ook, evenals andere, dat er in de regel tussen Lady Sanderson en haar man eensgezindheid bestond.

Al was Baker een ijverig, oprecht en oppassend man, toch was hij in godsdienstig opzicht, om met Huntington te spreken, “een arm, gedrukt schepsel, dat veel in banden en duisternis verkeerde”, maar toen zijn einde naderde, verdwenen twijfel en vrees, en maakten plaats voor vrede en hoop. In februari van het jaar 1810 ging hij snel achteruit, en Huntington, die hem op de 24ste februari had bezocht, schreef: “Hij was innerlijk vredig gesteld en drong er bij mij op aan, dat ik hem niet zou vergeten Vanaf dat moment kwam hij voortdurend in mijn gedachten voor, en ik kan wel zeggen, in elk van mijn gebeden, en zo nu en dan zend ik hem een bemoedigend briefje.”

Toen Huntington de volgende keer op bezoek kwam, trof hij de zieke man in een kalme en gelukkige toestand aan: “Getroost, wenend van vreugde en overvloeiende van hoop.” Toen Huntington op het punt stond om hem te verlaten, kwam Baker overeind om hem de hand te drukken, maar hij viel door zwakheid weer achterover “Och - zei hij - satan kan mij niet meer zo overweldigen als voorheen.” Huntington had vermaak in deze opmerking en zei glimlachend: “Ziedaar een mens, die te zwak is om te staan, en die toch satan uitdaagt. Is dit niet een vervulling van het Schriftwoord: “De zwakke zegge: Ik ben een held?” (Joël 4 10). En op weg naar zijn kerk zei Huntington in zichzelf: “Arme James gaat sterven, maar hij wordt gezalfd met de nardus van de Heilige Geest.” Het duurde nog tot de volgende zondag, 18 maart, voordat de oude man overleed met het woord van Huntington op de lippen: “De zwakke zegge: Ik ben een held.” “Hij was één van de beste mensen, die ik gekend heb - zegt Huntington - en ik hield veel van hem. Hij is mij langer dan dertig jaar trouw gebleven en hij draagt daar nu de vruchten van.”

Huntington voelde zich op dat moment zelf geheel niet goed. Hij had veel te lijden gehad van de winter, en op een dag maakte hij zijn vrienden beangst doordat hij een lichte beroerte kreeg. “Ik ben zeer terneergeslagen - schreef een vriend van hem, een zekere Willingham van Richmond - daar ik vrees, dat Huntington naar alle schijn niet lang meer op de wereld zal zijn. Als de Heere hem wegneemt, wat een verlies zal dat zijn voor de gehele kudde van Christus op aarde.”

“Ik ben lange tijd ziek geweest, ik denk, dat ik niet zo sterk zal worden als voorheen. Ik schijn er een beven in mijn armen en handen van te zullen overhouden”, schreef Huntington zelf. Ondanks dat hield hij een predicatie bij de begrafenis van Baker, en op de volgende dag, de 26e maart, vertrok hij in gezelschap van zijn vriend Ds. Samuël Turner naar Bristol, om een kerk - de Gideonskerk - in gebruik te nemen. Iedere dag dat hij van huis was, regende het, “en alles - zo zegt hij - leek even somber, behalve de arbeid op de kansel. Daarin was alles één en al zonneschijn.”

HOOFDSTUK XIII

Huntington in zijn voorspoed.

Huntington was van meer dan middelmatige lengte en hij had tot op ongeveer vijf-en-vijftigjarige leeftijd een krachtig gestel. Hij droeg een zwarte pruik met kort haar, had een rode gelaatskleur en lichtblauwe ogen. Doorgaans had zijn gezicht een ernstige uitdrukking, maar in werkelijkheid was hij vrolijk en opgewekt, al had hij wel eens een opvliegend humeur, waartegen hij - om hem recht te laten wedervaren - voortdurend streed. Over zijn pruik droeg hij een driekante steek, zoals geestelijken gewoonlijk droegen, die hem een voornaam uiterlijk gaf. Op de binnenkant daarvan had hij, koningsgezind als hij was, een gouden afbeelding van koning George III laten aanbrengen. Velen die hem gekend hebben, spreken er van, hoe krachtig hij er uit zag toen hij nog in de bloei van zijn leven was. "Zijn vitaliteit en zijn krachtig gestel zijn indrukwekkend om te zien", merkt iemand op, die hem gekend heeft. Hij kende zijn kracht, maar hij stelde zijn vertrouwen niet op zijn ijzeren borst en zijn machtige spieren. Hij voelde zich onder de bescherming van de Allerhoogste, en daardoor was hij in staat, ondanks zijn geringe afkomst en zijn gebrekkige opvoeding, om zich met de beste te meten.

Onder degenen, die door zijn preken tot bekering waren gekomen, was ook een rooms-katholieke Ier, John Bryan, een metselaarsknecht, die door een val waarbij hij beide benen gebroken had, een tijdlang in het ziekenhuis had gelegen. In een gesprek met hem, informeerde Huntington hoe hij in zijn levensonderhoud dacht te voorzien. "Ik weet niet wat er van mij terecht moet komen - antwoordde Bryan - want nu ik mijn benen gebroken heb, zal ik niet in mijn beroep kunnen blijven." "In dat geval - zei Huntington - zul je, als je daar zin in hebt, bij mij komen als huisknecht." En Bryan nam dit aanbod maar al te graag aan.

We hebben al gezien, dat Huntington van zijn gemeente een groot traktement ontving, dat hij zeer gastvrij was en dat zijn huis zelden zonder gasten was. Het verhaal gaat, dat eens met Kerstmis bijna honderd mensen bij hem op bezoek waren. We hebben al melding gemaakt van zijn gastvrije aanbod aan Baker en zijn vrouw. Aan een oude vriendin, Betsy, schreef hij: "Ik heb gehoord, dat je met Kerstmis naar de stad komt. Ik verzoek je dringend, zo lang als je daar blijft, mijn huis als het jouwe te beschouwen. Toen ik een bedelaar was, bezocht jij mij, en nu ik door 's Heeren goedheid van die diepe armoede ben verlost, zal ik jou even graag zien als toen, om met mij te delen wat ik door Gods gunst verkregen heb. Want ik hoop, dat geen aardse voorspoed mij ooit de kolenzak of de schoenmakerskruk zal doen vergeten."

Terwijl hij van huis op reis was, schreef hij aan een vriend, die op Cricklewood verblijf hield: "Ik verzoek u en Mary, mijn huis als het uwe te beschouwen, en maakt vrij gebruik van de tuin met fruit, de slaapgelegenheid en alles, wat je nodig mocht hebben, en het zou mij spijten als je niet een schaap of een lam liet slachten, als je dat nodig hebt, en laat de erwten, bonen en aardbeien niet bederven."

Zijn andere brieven zijn allen van dezelfde strekking. Voor praal en uiterlijk vertoon had hij in zekere mate een zwak. Nam hij thuis genoeg met een rijtuig met twee paarden, wanneer hij het land doorreisde om te preken, dan ging hij altijd heel deftig in een met vier fraaie paarden bespannen koets, met op de bok een prachtige tijgerhuid met vergulde klauwen en tanden. Onwelwillende critici, van de wijs gebracht door deze

zwakheden en door het verhaal, dat hij schatten verdiende in de Voorzienigheidskerk, brachten het fabeltje in de wereld dat Huntington zo weelderig als een Oosterse grootvorst leefde. Ook bij de massa, die nu eenmaal van sensatie houdt, ging de voorstelling van “de schatrijke Huntington” er grif in, en in hun verbeelding zagen zij de voormalige kolensjouwer, leven als een Oosterse wellusteling te midden van verguld meubilair, tapijten met gouden kwasten, zware zijden gordijnen en flakkerende kandelabers. Zelden is de fantasie er zo naast geweest.

In één enkel opzicht deed hij die naam eer aan, en wel wat betreft zijn vrijgevigheid. Want, zoals we al hebben verhaald, hij gaf zijn grote inkomen even snel weg als hij het verdiende. In al die handelingen gaf hij blijk van een edele inborst en een gulle hand, maar uitgezonderd zijn vrijgevigheid leefde hij even eenvoudig als de armste van zijn hoorders. De “wellusteling van Cricklewood” had slechts één vrouw, van wie hij ook hield. De zogenaamde genotzoeker zat liever op een harde stoel dan op een zachte, en wanneer hij thuis was, trof men hem niet aan te midden van zijden gordijnen en onder gouden kandelabers - die alleen maar in de verbeelding bestonden - maar bezig om het hooi te keuren met zijn personeel, de vruchtbomen te snoeien, of het vee te voeren.

De koppige dranken, die bij hem thuis zouden worden geschonken, werden met een alledaagse emmer uit een met mos begroeide waterput gehaald, al is het dan ook zeker juist, dat hij daaraan de nogal koppig aandoende naam gaf van “Adams brouwsel.”

Toen men aan een heer die hem bezocht, vroeg wat hij wenste te drinken, zei deze: “Wel doctor, ik heb uw donkere bessenwijn zeer horen roemen. Ik zou die wel willen proeven.” “Dat zal gebeuren”, zei Huntington en hij belde zijn huisknecht om deze wijn te brengen. Een grote kruik water met geroosterd brood werd toen opgediend. “Dat is het beste voor mij”, zei Huntington.

Hij rookte niet en was verder sober in al zijn genoegens, behalve het gebruiken van snuif. Zijn zilveren snuifdoos kon drie ons bevatten, en gezien de omstandigheid dat een hele schare van bewonderaars daarin voortdurend vrijelijk duim en vingers mocht steken, zijn we allerm minst verbaasd te horen, dat zijn tabakshandelaar met deze gewoonte bijzonder was ingenomen.

Zijn vrienden lieten geen gelegenheid voorbijgaan om van hun respect voor hem blijk te geven. Wanneer hij de kamer binnenkwam, stond iedereen op en niemand dacht er over te gaan zitten voordat Huntington zelf had plaats genomen. Misschien staken zij hem te veel in de hoogte, maar een avond bij Huntington door te brengen en zijn stroom van inhoudsvolle gedachten en zijn geestige gezegden te horen, die de bezoekers deden schudden van de lach, was een gebeurtenis, die men niet licht vergat. Het is waar, dat hij een allesbehalve gemakkelijk karakter had en dat zijn opmerkingen niet alleen vaak scherp en bijtend waren, maar zelfs ongepast en onbillijk, maar anderzijds was zijn tegenwoordigheid juist daarom zo boeiend, omdat men nooit wist wat er zou gebeuren. Een tactvol, goedgehumeurd persoon, die er niet om gaf flink op de vingers getikt te worden, kon van hem meer genoegen beleven - nog afgezien van hulp op godsdienstig terrein - dan van wie dan ook.

Hij was gewend vroeg op te staan, en veel van zijn brieven zijn gedateerd “vier uur 's morgens.” In de zomer kwam het zelfs wel voor, dat hij om twee uur opstond en alleen in de bossen ging wandelen om te genieten van het zingen van de vogels.

Een tijdlang stond Richard Hatton hem als hulpprediker terzijde, en toen Hatton ziek werd, moest hij soms een beroep doen op anderen, die hij overeenkomstig zijn geaardheid, op haast overdreven royale wijze beloonde. Zo deelt hij mee in een brief van augustus 1804: "Ik gaf de laatste keer, dat ik in Sussex ging preken, aan een man uit Guildford zeventig gulden voor één zondag, maar hij bleek nog geen zeven stuivers waard te zijn."

Tenslotte, zoals we al gezien hebben, werd hij bijgestaan door een vaste hulpprediker, Algan Lock. Huntington was de afgod van koetsiers, postboden en schippers, die hij vaak een tientje gaf wanneer zij maar een gulden verwachtten. Hoewel hij voortdurend in zijn gedragingen min of meer excentriek was en vaak onbezonnen, trachtte hij toch zo smetteloos te leven als maar mogelijk was, en hij slaagde daar ook in. Een heilig leven werd voortdurend door hem nagestreefd, en met Gods genade bereikte hij dat, voor zover een mens dit bereiken kan. Men noemde hem wel een huichelaar, maar als er iets is waardoor alles wat hij sprak of schreef, wordt gekenmerkt, dan is het wel zijn oprechtheid. Godsdienst betekende voor hem het meest van alles.

"De troon der genade - zo zegt hij - waarop de Verlosser is gezeten, beschenen door het licht van de Verhevenste van alle vaders, terwijl de heiligste en altijd aanbidswaardige Geest de ziel beweegt, trekt en lokt om tot Hem te naderen, dat is mijn hemel, en ik heb nooit een andere hemel in deze wereld gekend, gevoeld of genoten."

Al de werken van Huntington, waar men ze ook openslaat, ademen dezelfde zuivere geest. Ieder jaar in begin december, keerden zijn gedachten terug naar de tuin in Sunbury en het visioen in de perenboom. In een schrijven aan Willows van 26 december 1801 zegt hij: "Drie weken ongeveer voor Kerstmis, nu 28 jaar geleden, werd ik wederomgeboren, en vanaf die datum gerekend, ben ik nu 28 jaar, en Zijn dienst heeft mij nog nooit verdrotten, waarvoor de Heere zij geprezen." Op 22 maart 1802 zegt hij met betrekking tot zijn roeping: "In deze Goddelijke arbeid ben ik voor mijzelf en voor vele anderen tot een wonder. Hoe is het mogelijk, dat ik, die altijd rust zocht en ze nergens vond, overal in teleurgesteld was en toch steeds nieuwe wegen zocht, tenslotte het enige Middelpunt zou vinden, in Wie al mijn wensen vervuld werden, en in Wie ik meer vond dan ik ooit had durven denken. Sindsdien heb ik nooit rust of een veilige schuilplaats, feestmaal of vervulling, elders gezocht. Ik geef viermaal per week gelegenheid om met mij te spreken, en zij die de nood van hun hart gevoelen of iets van mij nodig hebben, komen dan gewoonlijk naar mij toe."

Dit vond dan plaats in de kerk, en ondanks dat klaagt de schrijver van "De Stem der jaren", een werk, uitgegeven in 1814, dat Huntington zo moeilijk te benaderen was. Het is juist, dat personen die hem wilden bezoeken in Cricklewood, waar hij niet gestoord wilde worden, en zeker niet op tijden, waarop - om zijn eigen uitdrukking te gebruiken - "de dokter bijna niet van de duivel viel te onderscheiden", niet al te vriendelijk ontvangen werden.

Onder hen die het zo slecht troffen, was een zekere William Treble, tegen wie Huntington om de één of andere reden op het eerste gezicht antipathie opvatte. Toen Treble binnenkwam, vroeg Huntington hem kortaf, terwijl hij de indringer strak aankeek: "Wat wilt u?"

"Ik wil lid van uw kerk worden", antwoordde Treble.
"Wat is uw beroep?"

“Schoenmaker.”

“Een reizend schoenmaker?”

“Jawel.”

“Net iemand om lid van mijn kerk te worden - zei Huntington - Vandaag hier en morgen daar. Ga maar weer naar je werk.”

Een ander “vroom” man, die hem bezocht, werd even onheus ontvangen. Toen hij binnen kwam, keek Huntington, die prat ging op zijn bekwaamheid om mensen op het eerste gezicht te doorgronden, hem onafgebroken aan en vroeg: “Bij wie ging u tot nu toe naar de kerk?”

“Bij Ds. Wills”, antwoordde de bezoeker. “Wills - antwoordde Huntington - wel, die man is zelf onbekeerd, hoe zou hij anderen kunnen bekeren?”

Misschien vonden deze gesprekken plaats onder omstandigheden die ons onbekend zijn, maar hoe dan ook, Huntingtons optreden tegen deze mensen is onverdedigbaar, en ook hijzelf zou, als hij hierover nagedacht had, zijn houding veroordeeld hebben. Zoals we uit verdere anekdotes zien, was het zijn gewoonte om aanvankelijk de mensen weinig tegemoetkomend te behandelen, maar als hij iets zuivers in de persoon met wie hij sprak, had ontdekt, werd hij al heel gauw zachter gestemd.

Er kwam eens iemand bij hem, die iets vreemds en gejaagds in zijn wijze van spreken had, en Huntington stond hem ondanks de waarschuwing van Bryan, een onderhoud toe. Toen de man binnenkwam, vroeg Huntington met een stem, luid genoeg “om iemand van schrik te doen bezwijken”: “Wat wilt u van mij?”

“Ik denk - zei de man - dat u wel eens van die dingen gehoord hebt.” “Waarvan?”

“Van de twee getuigen, waarvan in de Openbaring gesproken wordt.”

“Ja - zei Huntington - en wat wil je dan zeggen?”

“Daar ben ik er één van.”

Onmiddellijk vloog Huntington overeind uit zijn stoel: “Vandaag zijn er al twee van die naarlingen geweest om mij te plagen. Verlaat ogenblikkelijk mijn huis!”

Een ander kwam helemaal van Salisbury om hem te spreken, en toen Huntington vernam dat hij arm was, gaf hij hem vijf-en-twintig gulden, met de opmerking: “Je moet een betere godsdienst krijgen dan je nu hebt, anders zal je nooit het Koninkrijk der hemelen binnengaan.”

Het gebeurde eens dat Bryan, juist nadat een vrouw, die Huntington had lastig gevallen met een onbeduidende vraag over een tekst, was weggestuurd, de komst van een andere vrouw aankondigde. “Laat haar boven komen”, snauwde Huntington, en toen de persoon in kwestie binnentrad, zei hij: “Ik ben juist lastig gevallen door een kletskaus, die meende een tekst gekregen te hebben, en ik veronderstel, dat u ook al met een waarheid komt.”

“Ja - zei de vrouw - dat is zo. Want toen ik de trap opging, kreeg ik deze woorden: Laat af van de mens, wiens adem in zijn neusgaten is, want waarin is hij te achten? Ik groet u.” En zij draaide zich om, om heen te gaan.

“Kom terug - riep Huntington - met u wil ik praten.”

Bij een andere gelegenheid probeerde hij een bezoeker af te schrikken met de opmerking: "Ik denk, dat u met uw godsdienst een lui en gemakkelijk leven denkt te krijgen."

"Ach - antwoordde de bezoeker - als door Gods genade, de wereld, het vlees en de duivel zich tegen ons keren, dan denk ik niet, dat wij nog veel rust zullen hebben."

"Wel - zei Huntington - ga jij eens zitten."

Naast deze ruwe zijde bezat Huntingtons karakter ook een vriendelijke zijde. Toen hij eens in zijn studeerkamer zat in gezelschap van Ds. Samuël Turner van Sutherland, verzocht een zekere Thomas Weller hem te mogen spreken. "Ik vertelde hem - aldus Thomas Weller - dat ik een gesprek met hem wilde hebben over mijn eeuwige staat, en ik begon hem te vertellen over de toestand, waarin ik mij nu bevond. Een tijdlang luisterde hij naar mij zonder een woord te zeggen. Tenslotte verbrak hij het stilzwijgen met de vraag, *hoe ik aan de kennis van deze dingen kwam*, waardoor ik de gelegenheid kreeg om te beginnen waar God met mij begonnen was. Ik vertelde lange tijd door, totdat ik naderde tot het punt waarop ik in verzoeking was gebracht, een einde aan mijn leven te maken. Toen kwamen de tranen in zijn ogen en hij zei: "U mag wel zeggen: In Christus Jezus bewaard en geroepen. Het is Gods werk, mijn vriend, en Hij zal het voleinden!"

Het vertrouwen dat hij toonde, ging mij te ver. Ik zei hem, dat ik meer gerustgesteld zou zijn als dit tot stand gekomen was door het gebruik van de middelen. Hij antwoordde: "God is soeverein. Ik werd evenmin door het gebruik van de middelen van zonde overtuigd en in de vrijheid van het Evangelie gezet. Soms werkt God door middelen, om ons te laten zien dat wij ze niet mogen verachten, en soms zonder deze middelen, om ons te tonen dat Hij er niet aan gebonden is." Bij zijn vertrek zei hij: "God zegene u, mijn vriend, ik zal u weerzien."

"Nooit - zegt William Stevens, als hij terugdenkt aan zijn eerste onderhoud met Huntington - zal ik vergeten, de vriendelijke en bemoedigende wijze waarop hij mij toesprak, noch de rijkdom van geloof en hoop die ik putte uit dit geestelijk gesprek."

Hij merkt op: "Ik voel mij heden in 's Heeren nabijheid", en sprekende van Jezus, zei hij: "Zijn Naam is als een olie, die uitgestort wordt."

Onder hen, die op jeugdige leeftijd onder Huntingtons invloed geraakten, behoorde ook een zekere Thomas Oxenham, die in de zakenwereld bekend was als de houder van het patent op een verbeterde wringer. Te Acton had Huntington getracht te preken in de open lucht op een stuk land, dicht bij de kerk. Maar zodra hij was aangevangen, begonnen de kerkklokken hard te luiden. In de strijd met de kerkklokken leed Huntington de nederlaag. Bij deze gelegenheid was Thomas Oxenham aanwezig geweest. Toen hij op een goede dag een bijeenkomst bijwoonde, werd hij onverwacht geroepen om zelf te preken. Hij stond op en "in een prachtige blauwe jas met vergulde knopen, een wit vest, een geel katoenen broek, witte kousen en met zijn haar in een vlecht", deed hij zijn eerste preek, waarop vele andere volgden.

Op een zekere dag nodigde Huntington hem schriftelijk uit bij hem te komen theedrinken. Ik krijg een berisping, dacht Thomas. Ondanks dat ging hij naar Huntington toe. "Neem een stoel en ga zitten. Hoe gaat het met je vader?" Op het antwoord van Oxenham zei Huntington: "Thomas, ik heb gehoord, dat je al een tijd lang

op verschillende plaatsen preekt." Nu komt het, dacht Thomas, die alleen maar eenvoudig antwoordde: "Dat is zo."

"Ik zou graag - vervolgde Huntington - iets meer willen horen over de weg, die God met je gehouden heeft, en hoe het met je ging toen je voor de eerste keer sprak."

Hij zei dit op zeer vriendelijke wijze, zodat de jonge man hem zijn vertrouwen schonk en hem zijn wederwaardigheden vertelde. Toen hij was uitgesproken, vatte Huntington hem bij de hand en zei: "**Thomas, wij zullen de eeuwigheid samen doorbrengen**", en hij begon te wenen. En zo verging het ook Thomas. Juist voordat hij vertrok zei Huntington tot hem: "Je moet dinsdag a.s. op de bijeenkomst in Monkwell Street voor mij preken, want ik vertrek naar het platteland."

Thomas schrok hiervoor terug en beriep zich op zijn jeugd, maar Huntington liet niet toe dat zijn verzoek werd afgeslagen. "Ik zal geen beroep doen op een ander - zei hij - en als je niet gaat, zal je geweten je hierover niet met rust laten."

Thomas gehoorzaamde en met kloppend hart trad deze onervaren jonge man op voor de geweldige vergadering, die daar bijeen kwam. Alles ging echter goed en sindsdien preekte hij geregeld in een kerk te Deptford, die door Huntington in gebruik was genomen, en ook te Welwyn in Herts.

Een andere bezoeker was John Warburton, die in die dagen een arme Baptistische dominee was, maar later één van de meest op de voorgrond tredende in zijn groep werd. Huntington, die in een niet al te beste stemming verkeerde, ontving de jonge man zeer koel en stelde hem geheel onverwachts de vraag: "Wat kent u van de liefde van God?" Het antwoord, dat niet bekend is, tekende echter Warburton als een man naar Huntingtons hart.¹¹ De ogen van beide mannen vulden zich met tranen, en na een lang gesprek zocht Huntington al het zilver uit een tafellade bij elkaar en gaf dit aan Warburton voor zijn gezin, schudde hem hartelijk de hand en wenste hem vaarwel.

Tot Sara Paley die hem in gezelschap van een vriendin bezocht, zei Huntington, nadat hij naar het verhaal van haar wedervaren had geluisterd: "God heeft uw geheime zonden in het licht van Zijn aangezicht gesteld." "Hij riep met mij de Heere aan - voegt zij er zelf aan toe - en het was een zeer liefelijk gebed."

Een ander, die onder Huntingtons prediking bijzonder werd gezegend, zonder dat die dit wist, was een vrouw uit de stad. Op haar sterfbed vroeg ze om Huntington. Huntington, die zoals we zagen, niet altijd even goed gehumeurd was, voelde niet veel voor dit bezoek en was bevreesd, dat hem onder het mom van een beroep op zijn hulp, een strik werd gespannen. Hij ging ondanks dat naar haar toe. Toen hij de kamer binnen kwam, vroeg hij op strenge toon: "Wel vrouw, wat wilt u van mij?"

Zij antwoordde: "Ik heb u niet nodig, maar uw Meester."

"Zo waarlijk de Heere leeft, zal Hij uw deel zijn", zei Huntington, die door dit antwoord geheel vertederd was.

¹¹ Het antwoord is te vinden in de levensbeschrijving van John Warburton: *Weldadigheden van een Verbondsgod*.

Ook aan het sterfbed van mejuffrouw Bird kwam Huntington ter sprake. "Zoudt u Huntington nog willen spreken?", vroeg degene, die haar verpleegde. "Ja - zei de stervende - ik zou hem zeker nog graag willen spreken, maar ik kan nu gaan zonder krukken."

Thomas Burgess, die later predikant werd te Deptford, behoorde aanvankelijk tot Huntingtons tegenstanders. "Ik hoorde veel kwaad van deze man Gods - vertelt Burgess - en ik dacht dat hij iemand was met een slecht karakter. Ik ging echter naar hem luisteren. Hij sprak over Romeinen 8 : 2, waarin hij liefelijk werd geleid. Hij verklaarde alles, wat ik had ervaren, van het begin tot het einde, en van die dag tot heden ben ik een geestelijke band met hem blijven gevoelen."

Hetzelfde ondervond Ds. James Bourne, die een universitaire opleiding had genoten. Zijn ogen werden geopend door het lezen van één van Huntingtons geschriften: "De Barbier." "Dit was voor mij aanleiding om eens meer aandacht te gaan schenken aan de schrijver van dit boek. Zo werd godsdienst iets van het hoogste belang voor mij en ik kon geen vrede meer vinden in geleerde haarkloverijen."

Het is boven alle twijfel verheven, dat Huntington de prediker van zijn tijd was. Zijn enige ernstige mededinger, Rowland Hill, was een veel minder indrukwekkend kanselredenaar en stellig veel minder geliefd.

ZIJN GESCHRIFTEN

Huntington had zijn naam voornamelijk te danken aan zijn geschriften, en de uitwerking daarvan is het grootst geweest. Zijn geschriften zijn in vier groepen te verdelen:

1. Zijn meesterwerken: *De Geloofsbank, Het Koninkrijk der hemelen ingenomen door gebed, en Beschouwingen over de God van Israël.*
2. Zijn strijdschriften.
3. Zijn brieven.
4. Zijn gemengde werken.

(1) Over de betekenis van de "Geloofsbank" en "Het Koninkrijk der hemelen ingenomen door gebed" heb ik al gesproken. Dit zijn beide, werken waarin hij zijn eigen levensloop beschrijft, terwijl "Beschouwingen over de God van Israël" - een reeks brieven aan Ds. Jenkins over de Heilige Geest - een leerstellig en exegetisch karakter heeft. De geest van liefde tot God en de mens, waarmee dit werk is doortrokken, verleent het een blijvende aantrekkingskracht.

Twee passages vragen in het bijzonder de aandacht. De eerste vervult ons met ontzag en vrees en voert ons terug tot het tijdstip, dat de aarde nog woest en ledig was, als tot in de tegenwoordigheid van de drie Goddelijke Personen, bijeen in verheven vergadering. "Aan deze geheime raadsvergaderingen van eeuwigheid, aan het besluit van de verkiezing, aan het verbond der genade dat van eeuwigheid werd opgericht, namen alle Goddelijke Personen deel: *De Vader verkoor, de Zoon - in Wie de verkiezing gebeurde - nam op Zich de uitverkorenen te verlossen, en de Heilige Geest om hen te heiligen in een nieuwe gehoorzaamheid.*"

De tweede passage brengt ons ademloos en verrukt achter het voorhangsel en openbaart aan onze ontsloten ogen, onze God en Zaligmaker, "het doelwit van onze hoop", in heerlijkheid vergaderd met patriarchen, apostelen en martelaren.

Van groot belang zijn ook de passages, die volgen na *Het Geloof* en *Onze Toekomstige Erfenis*.

William Stevens, sprekende nadat hij gestorven is, roept ons toe dit opmerkelijke werk "wel te overwegen en biddende te overdenken." En Huntington zelf schreef: "Bij het schrijven ontving ik meer leiding van de Heilige Geest dan bij ieder ander boek."

Huntington was een geboren vechter. "als wij van mening zijn - zo zei hij eens treffend - dat de waarheid geen verdediging waard is, dan moeten we verwachten, dat de Heilige Geest Zijn vleugelen zal uitslaan om van ons weg te vliegen." (Inleiding, Arminiaans Geraamte)

(2) Toch zal ik om twee redenen weinig plaats inruimen aan een beschouwing van Huntingtons *strijdschriften*.

In de eerste plaats omdat, hoe bekwaam en moedig hij ook was in de pennenstrijd, toch bijna al zijn geschriften van deze aard, ontsierd worden door een heftige en hatelijke toon. En in de tweede plaats omdat deze geschriften, al bevatten zij treffende passages, toch de minst belangrijke van al zijn werken zijn.

Ik voel er weinig voor om verontschuldigen te zoeken voor zijn bijtende en woeste strijdwijze, of voor de persoonlijke aanvallen, waaraan hij zich bij die gelegenheden te buiten ging. Maar aan de andere kant gebiedt de eerlijkheid tevens te zeggen, dat hij van de kansel en het sprekerspodium, in boek, geschrift en krant, werd aangevallen op een wijze, als vóór hem nog niemand was overkomen. En als hij meende, dat de leer van het kruis "lasterlijk werd aangevallen", dan kreeg de verontwaardiging de overhand over zijn fatsoen.

De gewetenloosheid van zijn vijanden gaat alle voorstelling te boven. In een brief van 16 maart 1802 schrijft Huntington: "Er is een schandelijk en lasterlijk boek tegen mij verschenen, dat is geschreven door een groep mensen te Woolwich, en strooibiljetten worden bij iedere kerk uitgereikt, zodat ik voortdurend te midden van een orkaan leef, die neerkomt op het hoofd van de arme Jona, zo lang hij in deze aardse tabernakel zal wonen."

Beledigende brieven - in die dagen betaalde de ontvanger de porto - bereikten hem bij hopen. "Bijna alle brieven, die ik de laatste tijd ontvangen heb - zegt hij - zijn vol verwijten, laster, leugens, smaad en godslasteringen, zonder ondertekening en adres, zodat ik tenslotte even ellendig werd van het lezen van deze brieven als van het betalen van de porto."

Tot hen, met wie hij een pennenstrijd voerde - en we weten nu, dat hij heel vaak debatteerde over kwesties, die hij beter had kunnen laten rusten - behoorden Ds. Thomas Penticroso, een goed man, hoewel enigszins een weerhaan. Ds. Cottingham, Ds. Timothy Priestley (een broer van Dr. Priestley), Ds. Rowland Hill, Ds. William Vessey van Chatham, Joseph Brahma, Ds. E. Winchester, Richard Brothers, Ds. Joseph Britain en Ds. Vigors McCulla.

Vooraf met Dr. Priestley verkeerde hij voortdurend op voet van oorlog. "Ik zeg nadrukkelijk - aldus Huntington - dat Dr. Priestley alle belangrijke waarheden in de Bijbel heeft verdraaid."

Het meest bekend is zijn strijd met Ds. Rowland Hill, die hem een *antinomiaan*, een *geestelijke aap* en een *deugniet* had genoemd. Maar in de strijd, die daarop volgde, kwam hij, evenals de andere tegenstanders van Huntington, er niet al te best af. Een antinomiaan is, zoals we weten, iemand die de mening is toegedaan, dat christenen bevrijd zijn van de verplichting om de wet des Heeren te onderhouden. Een antinomiaan redeneert als volgt: "Ik ben een uitverkorene en daarom ben ik behouden. Wat er ook gebeurt, ik kan niet verloren gaan, ik kan daarom zo veel zondigen als ik wil."

Het behoeft nauwelijks betoogd te worden, dat Huntington een dergelijk standpunt er niet op na hield. Op dit verwijt van antinomianisme is geen beter antwoord denkbaar dan het antwoord, dat Huntington zelf gaf. Hij antwoordde zijn vijanden zo: "U beschuldigt mij van drogredenen, listen en antinomianisme, terwijl u niet één waarheid die ik preek, kunt weerleggen. Terwijl u evenmin op enigerlei wijze kunt aantonen, dat mijn leven en wandel niet behoorlijk zijn, tenzij u van iemand verlangt, dat hij in het vlees een volmaakt christelijk leven leidt, wat ik zeker weet nooit te kunnen volbrengen." Inderdaad één van de beste bewijzen voor de zuiverheid van zijn leven is

wel het feit, dat hij, hoewel hij werd omringd door onverzoenlijke vijanden, die voortdurend op de loer lagen om hem van het één of ander te kunnen beschuldigen, en die iedere gelegenheid aangrepen om hem te schande te maken, er toch nooit van beschuldigd is een losbandig leven te leiden. Het bleef onwetenden en bevooroordeelden, onwaarachtigen en op schandaaltjes belusten van latere generaties voorbehouden om hem daarvan te beschuldigen!

Huntingtons standpunt kwam in het kort hierop neer: Wij worden behouden, niet door de werken, maar door vrije genade. Het berouw is geen vrucht van de wil van de mensen, noch van het vlees, maar komt van God. De mens wordt niet tot berouw gebracht door een besef van zijn zonde, maar door het besef van de vergeving van de zonde.

In zijn geschrift: "De wet bevestigd door het geloof", een preek, die hij op 1 januari 1786 hield, zegt hij: "De Tien Geboden, apart genomen van de andere delen van de Heilige Schrift, zijn op zichzelf niet een voldoende richtsnoer voor het leven, de wandel en de samenspreking van de ware gelovige. En het is duidelijk, dat Gods wil, die de enige regel vormt, niet ten volle in de Tien Geboden is geopenbaard. Want als dat het geval was, dan zou er geen verdere openbaring in een andere bedeling nodig geweest zijn, want als het eerste verbond onberispelijk was geweest, dan zou er geen tweede nodig zijn geweest."

Huntingtons beginselen zijn ook zeer duidelijk uiteengezet in *"De moderne pleisteraar ontdekt"*, en op een zeer poëtische wijze in zijn (meditaties) geschrift: *"Het licht schijnende in de duisternis."* "De keten van in elkaar grijpende waarheden - zegt hij in dit laatste geschrift - en de gouden schakels van de Goddelijke genade, zijn de enige sieraden van des Heeren bruid, en hierdoor wordt Zijn hart verheugd en verblijd."

De beide grote figuren op godsdienstig gebied van die eeuw, Huntington en Hill, waren eens vrienden geweest, en toen Hill eens geld nodig had voor een instelling, haalde hij een vriend van Huntington over om onder Huntingtons hoorders een collecte hiervoor te houden. Zij haalden ongeveer f 1500.- op en Hill tekende toen in voor een exemplaar van "Het Arminiaans geraamte." Toen hij dit gelezen had - en klaarblijkelijk niet erg zorgvuldig - kreeg hij de overtuiging dat dit boek, een verdediging was van het antinomianisme. Kort daarna kwam Huntingtons vriend bij Hill op bezoek en vroeg hem naar zijn mening over dit boek. Hill belde zijn bediende, nam het boek met een tang op en verzocht hem het in de keuken in het vuur te gooien. "Maar allereerst - zo voegde hij er aan toe - houd die man daar beneden in het oog, dat hij niet het zilver of iets anders steelt, want zijn meester beschouwt de wet niet als richtsnoer van het leven." Sindsdien behoorde Hill tot de onverzoenlijkste vijanden van Huntington en hij viel hem bij iedere mogelijke gelegenheid aan. "Mijn geëerde en achtenswaardige peetoom - zo noemde Huntington Hill spottend - heeft een grote aanhankelijkheid ten opzichte van mij betoond, en ik vraag mij af, of in de laatste zes-en-twintig jaren, wel één preek door hem gehouden is waarin hij niet aan mij dacht."

Huntington diende Hill van repliek in een preek, gehouden in het jaar 1792, die later werd uitgegeven onder de titel: "De zedelijke wet niet gekrenkt door het Evangelie."

"Ook een onbekeerd mens - aldus Hill - kan zich weerhouden van bepaalde zonde, als bijvoorbeeld moord."

"Het is een armzalige leer, die zegt, dat de mensen zichzelf kunnen bewaren - antwoordde Huntington - alleen wie God bewaart, is wel bewaard."

“Een mens kan zijn tienden geven, naar de kerk gaan, zijn schulden betalen of niet, al naar hem belijft, - zei Hill - hij is vrij in zijn handelen.”

“Ik heb bezwaar tegen deze stellingen, - was het antwoord van Huntington - dit is alles afhankelijk van de Voorzienigheid. Een mens kan geen tienden geven, tenzij God zijn oogst en de verkoop voorspoedig maakt. Hij kan zijn schulden alleen betalen als hij door God gezegend wordt.” Nadat hij zijn “peetoom” een flinke afstraffing gegeven heeft, gaat Huntington zo verder: “Wanneer u in de toekomst eens uit één of andere straat zou komen en toevallig mij tegen het lijf lopen, zoals eens gebeurd is bij de St. Paul, ren dan niet net als toen, als een krankzinnige van mij weg. Vlucht alleen wanneer u wordt achtervolgd.” En Huntington besluit met het uitspreken van de wens, dat Hill in de toekomst minder heethoofdigheid en meer heiligheid aan de dag zal leggen, meer goede werken zal verrichten en er minder over zal praten, zijn bakerpraatjes zal verwisselen voor de waarheden van het Evangelie, en zijn eigen bazuin minder, maar die van het Evangelie meer zal doen klinken. Laten we hopen, dat dit ook het geval is geweest.

(3) Bezien wij nu Huntington als *briefschrijver*. Zonder twijfel is hij de grootste schrijver van religieuze brieven, die Engeland ooit heeft bezeten. En hij kan op dit terrein de vergelijking met de groten uit de Engelse literatuur doorstaan, al stond hij bij hen achter in ontwikkeling. Huntingtons hele opvoeding bestond slechts uit datgene wat hij na het bereiken van zijn meerderjarigheid hier en daar aan kennis had opgedaan. Tot op het laatst toe bleef zijn spelling slecht en zijn kennis van de taal was niet volkomen. Hij bezat echter innerlijke beschaving, en slechts weinigen die de deftige en wellevende dominee van de Voorzienigheidskerk leerden kennen, zouden in hem de man herkend hebben, die met kolen sjouwen aan de Theems zijn brood verdiende. En al bewoog Huntington zich maar op één terrein bij het schrijven van zijn brieven, toch bleef hij dit altijd zo behandelen, dat het voortdurend belangwekkend en leerzaam bleef.

“Over het geheel genomen - zegt Ds. J. C. Philpot - geven zijn brieven het wezenlijke van de levende godzaligheid weer, en daar zijn brieven kersvers zijn, dat wil zeggen, onmiddellijke neerslag vormen van zijn verschillende stemmingen, hebben ze een losheid en warmte, natuurlijkheid en kracht, waardoor ze een diepe indruk maken op iemands consciëntie.” Philpot beschrijft deze brieven als de meest opbouwende en leerzame van Huntingtons geschriften, en zegt verder: “Het is waar, dat zij het grootse karakter missen van een geschrift als “Een beschouwing over de God van Israël”, en ook dat daar niet zijn bijzondere persoonlijke ervaringen in voorkomen als in “Het Koninkrijk der hemelen ingenomen door gebed”, maar zij zijn op een natuurlijke en ongekunstelde wijze geschreven en zij gaan in op menige bijzonderheid van het leven des geloofs. Zij putten menige aangename dronk uit de diepe bron van zijn eigen leidingen en leringen op het gebied van de genade, waardoor ze bijzonder opbouwend en leerzaam werken. De vriendelijkheid, de zachtheid, de kennis van zijn eigen hart, van de list van de satan, van de vertroosting van de Heilige Geest, van het Woord van God en van alle volheid van de geloofservaringen van een christen, worden daarin op een werkelijk wonderbaarlijke wijze ontvouwd.

Ds. A. J. Baxter placht te zeggen, *dat hij geen enkel werk met zoveel zegen gelezen had als de brieven van Huntington.*

Van de brieven die gepubliceerd zijn, zijn er ongeveer twaalfhonderd, werkelijke brieven terwijl de overigen, gedeelten zijn die Huntington in de vorm van een briefwisseling geschreven heeft. Zo zijn zijne “Brieven over het geloof”, “Levende Getuigenissen” en “Beschouwingen over de God van Israël”, en een aantal kleinere

werken, slechts naar de vorm brieven. Zijn werkelijke brieven vindt men hoofdzakelijk terug in twee bundels, namelijk de “Nalezing van de wijnoogst” en de “Nagelaten brieven”, die beide na zijn dood werden uitgegeven. Een aantal brieven kan men hier en daar terug vinden in tijdschriften, terwijl verder ook velen nooit gepubliceerd zijn. Bovendien zijn vele brieven niet volledig.

De brieven in de bundels “Nagelaten brieven” en “Nalezing van de wijnoogst” zijn helaas niet chronologisch geordend, honderden zijn niet eens gedateerd, en slechts in enkele gevallen wordt de naam genoemd van degene, tot wie ze gericht zijn. “Wanneer men de gedrukte uitgave met de originele brieven vergelijkt - aldus Ebenezer Hooper - dan ziet men, dat Bensley - de uitgever - praktisch alleen in de spelling verbeteringen heeft aangebracht, en dat er verder weinig door hem is veranderd of weggelaten. En ze dragen bijna allen een geestelijk karakter. Hij schreef tot opbouw van zijn vrienden, en hierdoor tevens voor duizenden anderen. Het zijn prachtige composities met een gemakkelijke en zeer krachtige uitdrukkingwijze, en ongeëvenaard als zij handelen over de ervaringen van de gelovige.”

Huntingtons brieven verdienen zonder twijfel alle lof, die Hooper hen toezwaait. Zij ademen een geheel eigen geest en zijn van een heel aparte voornaamheid, en bijna iedere brief bevat enkele opwekkende en bemoedigende zinsneden. En boven alles valt de zekerheid op waarmee Huntington spreekt, en die in overeenstemming is met de diepe studie, die hij van de Bijbel maakte. Wanneer men zijn geschriften leest, hoort men telkens als door bazuinstoten verkondigen: “Wij hebben het eeuwige leven.”

Bij nader onderzoek en vergelijking van de originele brieven met de uitgaven van Hooper blijkt, dat deze brieven toch zeer zeker niet alleen over godsdienstige onderwerpen handelen. Het is zelfs zó, dat er weinig zijn, waarin niet enkele merkwaardige en interessante opmerkingen voorkomen over zijn huis en boerderij.

Er is bijvoorbeeld een brief waarin hij aan Ch. Martin mededeelt, dat zijn hooi opraakt, en waarin hij wil weten of het de koeien schade zou doen, of hun melkopbrengst zou verminderen, als hij ze aardappels zou voeren.

Vele brieven dragen naschriften, alle ook van godsdienstig karakter, van de hand van Lady Sanderson. Vaak bevestigt Huntington in deze brieven, de ontvangst van geschenken. Nu eens bedankt hij mevrouw Thomas Butler voor een lappendeken, dan weer mejuffrouw Mary Blaker voor een bed.

Soms bereikten zijn brieven hun bestemming niet. In een brief aan Martin van 27 januari 1806 zegt hij: “Ik heb de kwestie van mijn niet aangekomen brieven voorgelegd aan de directeur van het postkantoor, en hij schreef naar de man van het postkantoor in Ely. Deze antwoordde, dat Downham drie mijlen verder lag en dat Charles nooit bij hem kwam. Ik was blij dit te horen.”

Over zijn beste brieven, namelijk die aan de Bakers, hebben wij al geschreven.

In zijn brieven kwam steeds een woord tot bemoediging voor. “Becky - zo schrijft hij in een brief van 18 augustus 1802 - ga voort, want er is niets, dat ons tegen kan houden als wij in God ons vertrouwen stellen en Hem tot onze toevlucht hebben.”

“Bid zonder ophouden - zegt hij in een andere brief - het is de enige weg, waarin mijn zaken tot een oplossing komen en mijn breuken geheeld worden.”

Een angstige vraagstelster deelde hem haar vrees mee, dat zij “de onvergeeflijke zonde had begaan.” “De onvergeeflijke zonde, beste vriendin - schrijft Huntington - kan alleen door echte huichelaars begaan worden. Geen ziel, waarin enige vrees of eerbied voor God woont, geen ziel, die ooit Christus' Naam liefgehad heeft, geen berouwhebbende ziel heeft ooit die zonde bedreven.”

Soms geven zijn brieven blijk van humor, zoals deze die hij aan de vrouw van Charles Martin schreef: “Ik ontving de brief van mijn geliefde vriendin, en ik zie, dat zij zich niet op haar gemak gevoelt, omdat zij het zo gemakkelijk heeft, en zij ongerust is, juist omdat zij zich zo gerust voelt. We moeten allen dagelijks één of ander kruis dragen, en dit schijnt dan het hare te zijn.”

En op de volgende schertsende wijze nodigt hij mevrouw Lansdell uit om op Cricklewood te komen: “Doe Sam de groeten van mij en vertel haar, dat ik verwacht, dat zij met Kerstmis bij ons komt. Want ik behoor tot dat soort mensen, dat de huizen binnensluispt en eenvoudigen, die met zonde beladen zijn, gevangen neemt, en daarom verlang ik er erg naar ook de oude Sara gevangen te nemen, als u haar tenminste durft te laten gaan en aan de handen van zo'n strikkenspanner durft toe te vertrouwen als W.H.S.S.”

Hoe indrukwekkend en schilderachtig is soms zijn taal. In een brief aan Ds. James Skinner te Cranbrook schrijft hij: “De Adam, die uit het Paradijs verdreven werd, droeg heel het menselijk geslacht in zijn lenden, uitverkorenen en verworpenen.”

Hoe prachtig is de passage in dezelfde brief, waarin hij, met profetisch oog in de toekomst blikkend, beschrijft wat er op de dag des oordeels zal geschieden. “Dan - zo zegt hij - zullen de uitverkorenen, uit alle delen van de aarde vergaderd, blinken als de zon. Zij zullen schitteren in de verkiezende liefde, zich verblijden over de Goddelijke genietingen, blinken in eeuwig licht, vertroost worden met eindeloze vreugde, lofzangen zingen over hun verlossing, totdat de in zichzelf bestaande God niet meer zij, of de eeuwigheid een einde zal nemen.” Wat een overweldigende taal!

Wanneer beproevingen ter sprake kwamen, kon niemand hem evenaren. “Wees er van verzekerd - schrijft hij aan een vriend, die in zware druk had verkeerd - dat ieder kruis, iedere beproeving en moeilijkheid, met het lot wordt aangewezen en met de maat wordt toegemeten, en wij zullen niet meer ontvangen dan dat gedeelte, dat voor ons bestemd is geworden.” “Beproevingen - zegt hij elders - zijn ook nuttig. Zij tonen ons hoe wij de genade nodig hebben, en zij houden ons waakzaam en oplettend.”

“Moeilijkheden - zegt hij tot Carr - verlenen het gebed kracht en maken het hart brandende.”

Tot een andere correspondent, die blijkbaar een ander lot wenste, schreef hij: “Dat is niet goed, Nancy, jij mag God niet voorschrijven hoe Hij moet handelen en wandelen met je.”

“Gods nabijheid en daarbij een aangename gesteldheid - schrijft hij aan Josef Morris - legt een glans over de hele schepping terwijl een sombere en boze stemming, die van alle glans berooft en de stralende zon zo zwart maakt als een haren zak.”

Aan Charles Martin schrijft hij op 24 januari 1810: “Uit de schatkamer van de natuur worden alle materialen gedolven, waaruit de kerk wordt gevormd en voltooid. Deze ruwe, harde en ongepolijste stenen moeten worden gekloofd, bewerkt, gevoegd en

passend gemaakt om levende stenen te worden, en gelegd op het uitverkoren en zekere Fundament, dat het gewicht, de last en de heerlijkheid van het gehele gebouw draagt. En Hij is de Hoeksteen, het Hoofd des hoeks waarin verenigd worden uitverkoren engelen en mensen, Joden en heidenen, de heiligen van vóór en na de zondvloed, de verheerlijkte zielen hier boven en de godvrezende zielen hier op aarde, God de Vader en Zijn kinderen tezamen."

Sommige van zijn brieven zijn berijmd, bijvoorbeeld die van juli 1785, gericht aan Ds. John Coke van Maidenhead.

Al schreef Huntington altijd op opgewekte toon aan anderen, zelf was hij vaak bedrukt. Zo schrijft hij in een niet gepubliceerde brief van 5 mei 1801: "De laatste tijd heb ik zelf zeer in duisternis en verwarring verkeerd, een tastbare duisternis, alsof mijn hoofd verward en bedolven was onder een berg wol." De brieven worden ondertekend al naar gelang zijn stemming is: "W.H.S.S.", "de Dokter", "de Antinomiaan", "Ds. Kolenzak", "De Kolensjouwer." Eén van deze brieven ondertekent hij met: "De Kolenhandelaar", en hij voegt er aan toe: "U kunt zien, dat ik vooruit ga in de wereld."

(4) Voorts maken wij er nog melding van dat Huntington ook *gemengde werken* schreef. De voornaamste zijn: "Het Arminiaans geraamte", "De naakte boog Gods", "De rechtvaardigmaking eens zondaars" en "De geschiedenis van het Klein Geloof."

Zoals te verwachten is van iemand, die zo veel schreef, hebben deze werken niet allemaal dezelfde waarde, maar wel zijn zij allemaal vol van originele en stimulerende gedachten. Zelfs in die vruchten van zijn pen, waarin men het het minst zou verwachten, kan men nog kostbare parels vinden.

HOOFDSTUK XIV

13 JULI 1810 - 20 JULI 1811

De Voorzienigheidskerk door brand verwoest.

Zoals we al weten, werd de Voorzienigheidskerk in november 1788 door brand beschadigd, en tenminste nog één keer daarna ontkwam de kerk slechts als door een wonder aan verwoesting door de vlammen. In 1808 brandde het Covent Garden theater geheel af, en in 1809 het Drury Lane theater, en Huntington, die deze gebeurtenissen zag als oordelen Gods, bracht God openlijk dank hiervoor.

De tijd was echter gekomen, dat zijn geliefde kerk hetzelfde lot zou delen en door het vuur zou worden verteerd, alsof ze niet meer te betekenen had dan die tempels van de satan, de door Huntington zo verafschuwde theaters. Deze ramp vond plaats op 13 juli 1810, midden op de dag, en naar het schijnt werd de brand veroorzaakt, door vonken die van brandende huizen, enkele straten verder gelegen, overwaaiden. Een neef van Huntington, Thomas Young, een timmerman, die in de kerk aan het werk was, was de eerste, die de vlammen opmerkte, die zich van het dak van de kerk snel naar de galerijen verspreidden. Hij sloeg dadelijk alarm, echter zonder succes, want binnen enkele minuten stond het gebouw in lichter laaie, en uit het geraas en geknetter van het brandende gebouw, dat als een zwavelstok vlam vatte, viel duidelijk op te maken, dat het niet meer te redden viel.

Thomas voorzag zich van een paard, reed spoorlags naar Cricklewood en werd bezweet en in hevige opwinding, terwijl hij meer leek op een waanzinnige dan op een normaal menselijk wezen, de kamer binnengebracht, waar Huntington en Lady Sanderson zich bevonden. Sprakeloos liet hij zich op een stoel vallen.

“Wel Thomas - zei Huntington - wat is er aan de hand? Is je vrouw gestorven?” (Thomas was namelijk pas getrouwd).

“O neen, - zei Thomas - een ogenblik en ik zal het u zeggen.”

Huntington herhaalde zijn vraag en zei: “Wat is er aan de hand?” “Wel mijnheer, - zei Thomas - uw kerk is tot de grond toe afgebrand.”

Huntington bleef sprakeloos en bewegingloos in zijn stoel zitten, maar Lady Sanderson sprong op en liep handenwringend door de kamer, terwijl zij heftig opgewonden uitriep: “Wat moeten we nu toch beginnen, wat moeten we nu toch beginnen?”

“Blijf rustig en kalm - zei Huntington - wij zijn niet failliet en onze God evenmin.” Zich tot Young kerende, zei hij kalm: “Thom, God gaf Ziklag aan David, en Hij ontnam het weer door vuur. Zo gaf Hij mij ook de Voorzienigheidskerk, en het heeft Hem behaagd deze ook door vuur weg te nemen. Ik mag niet klagen, want het is Zijn werk.”

“Beste Peggy, - schreef hij aan mevrouw Baker - wanneer een slag als deze mij 27 jaar geleden overkomen was, dan zou dat bij mij alle hoop de bodem hebben ingeslagen. Maar nu ik in de Heere ben opgewassen, krijgt het geloof zwaardere lasten te dragen. Dit weet ik, dat het tot ons profijt zal dienen, maar hoe is mij niet bekend. Als ik zei dat ik het wist, dan berustte dit op een gissen en niet op het geloof. Gode zij dank zijn wij

nog niet tot de bedelstaf gebracht en zal dit ook niet het geval zijn. Ik sluit een kleine gave in bij deze brief, omdat ik op het punt sta naar het platteland te vertrekken."

Drie weken later schrijft hij aan Ds. Isaäc Beeman: "God heeft niet toegelaten dat mijn geest, door dat wat met de kerk is gebeurd, in beslag is genomen, of dat de slaap daardoor van mij is geweken. Velen hebben lang gewenst en dat ook openlijk te kennen gegeven, dat deze kerk zou afbranden, en God heeft hun wens vervuld. Dat de kerk afbrandde, was hen nog niet genoeg, zij hebben luid hun teleurstelling doen blijken, dat wij ons niet in de kerk bevonden tijdens de brand. Hun triomf zal maar kort duren."

De kerk was niet verzekerd. Onbeschrijfelijk was het commentaar, dat de eigenaars van de beide afgebrande theaters op deze gebeurtenis leverden.

Hoewel Huntington het bericht met kalmte had vernomen, en er in zekere mate ook in slaagde kalm te blijven, was deze slag toch te zwaar voor hem geweest. Dagenlang zonderde hij zich af, om zijn gevoelens voor anderen te verbergen en de verborgen bedoeling van de Voorzienigheid te doorgronden. In de tussentijd had iedere onverlaat, slet en spotter in Londen, de mond vol over het gebeurde en waren zij in de wolken over Huntingtons vermeende ondergang. Dagelijks bevond zich een triomferende menigte voor de rokende puinhopen van de kerk, die zich zó oproerig gedroeg, dat de autoriteiten moesten ingrijpen om ze uiteen te jagen. Tuigage, zeilen, kiel en wimpel, kortom het hele schip "De Voorzienigheid" was in vlammen en rook opgegaan. Zelfs van de 'kleine kajuit', dat heilige der heiligen op het achterschip, waar de kapitein zoveel gelukkige uren had doorgebracht en waar hij zoveel gebeden had opgezonden, was niets anders overgebleven dan de gewijde nagedachtenis. Maar de kapitein was veilig, de bemanning behouden en de scheepseigenaar nog niet van alle middelen beroofd.

"Waar is nu de Voorzienigheidskerk?" riep een stem uit de menigte nieuwsgierigen. "Ik durf er wel alles onder te verwedden - antwoordde een andere stem - dat Huntington een betere en grotere kerk krijgt, let maar op!"

Zoals hij aan Peg Baker bericht had, ging Huntington in gezelschap van Lady Sanderson zo spoedig mogelijk naar het platteland, in de hoop daar enige afleiding te vinden. Een maand lang hield hij zich schuil in Downham. En daar hij geen enkele voorziening had getroffen voor zijn volgelingen in Londen, ging het gerucht dat hij hen had verlaten, en als gevolg daarvan verstrooide zijn aanhang zich over naburige kerken. De rust en de gezonde buitenlucht verleenden hem al gauw nieuwe levenskracht, en op 13 augustus keerde hij naar de stad terug, vervuld van nieuwe en uitgewerkte plannen.¹²

Onmiddellijk na zijn aankomst schreef hij aan de familie Martin: "Daar mijn waarde vrienden wel graag zullen weten hoe wij thuisgekomen zijn, zullen wij een paar regels schrijven. We zijn onderweg gestopt en hebben ontbeten te Newmarket, maar de weg daarheen was erg slecht. De volgende rustplaats kregen we een hevige regenbui, die bijna twee uur duurde. Daarna stopten we te Chesterford, waar wij in de herberg "De Kroon" het middagmaal gebruikten. Te Stanstead hebben we thee gedronken en te Harlow gebruikten we het avondmaal en bleven daar overnachten, op een afstand van ongeveer 23 mijl van Londen. De volgende dag stopten we nog te Snaresbrook en

¹² Zie ook brief 9 aug. 1810 Nagelaten brieven, blz 146, Engelse editie

nuttigden thuis ons middagmaal. Men heeft heel wat kwaad gezegd van de arme Dokter tijdens zijn afwezigheid. De kerk is afgebrand, hij is gevlucht en wij zijn alleen gelaten om het verwijt aan te horen, dat hij voorgoed naar het platteland vertrokken is."

Huntingtons gemeenteleden waren buiten zichzelf van blijdschap, toen zij hoorden dat hun vrees ongegrond was geweest, en zij huurden voor hem onmiddellijk de kerk in de Grubstreet. En al had deze tijding nog maar kort de ronde kunnen doen, toch waren op de volgende zondagochtend meer dan tweeduizend mensen in de overvolle kerk en moesten honderden teleurgesteld heengaan. Toen Huntington en Lady Sanderson in hun rijtuig naar de kerk reden, zagen zij verschillende leden van zijn gemeente naar de binnenstad gaan en Huntington werd diep bewogen.

"Toen ik mij door de kerk naar de preekstoel begaf - zegt hij - en de mensen zich zo om mij zag verdringen, dat ik er nauwelijks door kon, was ik innerlijk zeer ontroerd en had ik moeite om niet in tranen uit te barsten toen ik voorging in gebed, maar ik werd mijzelf spoedig meester en ik volbracht mijn preek met bezieling en vrijmoedigheid. Het was de eerste keer, dat zij mij na de brand hoorden preken, en de verlangende blikken, waarmee ze naar mij opzagen, en de blijdschap en vreugde die op hun gezichten te lezen was, maakten het mij zeer moeilijk. Ik verlangde, evenals Jozef, om mij te kunnen afzonderen om te wenen, want ik had grote moeite mijn tranen te weerhouden en mijn ontroering te verbergen, maar ik wist met veel inspanning, ieder teken van aandoening te onderdrukken en door met gloed te preken kwam ik mijn ontroering te boven. Ik ben vol bewondering voor het lam in de studeerkamer, maar op de preekstoel is de leeuw het beste thuis."

Zondag aan zondag preekte hij in de Grubstreet, maar hij kreeg een afschuw van deze kerk, hoofdzakelijk als gevolg van het lawaai dat de handelaars in de aangrenzende Forestreet maakten. Eens hield hij midden in zijn preek op en riep toen boos uit: "Men kan net zo goed proberen te preken midden in de hel, als te midden van al dit lawaai en rumoer."

Al spoedig nam de gemeente het besluit een nieuwe kerk te bouwen. Al eind augustus kon hij schrijven: "We zijn allemaal druk bezig over de nieuwe kerk. Sommigen kijken uit naar een stuk grond, anderen brengen hun gaven in, en weer anderen dringen er op aan, dat de nu te bouwen kerk nog mooier moet worden dan de vorige."

Twee maanden gingen echter nutteloos met praten voorbij en pas eind november kwam het besluit tot stand. In een niet gepubliceerde brief van 1 november schrijft Huntington: "Vier mannen namen op zich, het bouwen van de kerk te zullen verzorgen, maar mensen uit het westelijk deel van de stad werkten hen met alle kracht tegen, omdat iedereen de kerk naast zijn eigen huis wilde laten bouwen, zodat deze mensen tenslotte niets meer met de bouw van doen wilden hebben. Dit kon ik niet langer aanzien. Mijn tijd gaat voorbij met het luisteren naar onenigheid en twistgesprekken, terwijl velen op het platteland er naar snakken om de boodschap van het Evangelie te horen. Ik berichtte hen daarom maar niet langer naar grond uit te zien en het geld aan de gevers terug te zenden. Ik schreef aan Barston een huis voor mij te huren en besloot de stad te verlaten, daar ik uit de omstandigheden afleidde, dat de Voorzienigheid een taak voor mij had weggelegd in het Noorden. Toen de mensen dit hoorden, kwam 's maandags een nieuwe commissie mij opzoeken, met de mededeling, dat zij er alles voor over had om mij als predikant te houden. Ze zijn nu eensgezind en vol ijver, en de Heere schijnt het werk van hun handen te zegenen. Grond is gekocht en de bouwput wordt gegraven. Iedere woensdag zit ik in de consistorie van de kerk in de Grubstreet om bijdragen in ontvangst te nemen, die de mensen met gewilligheid offeren."

De plaats, waarop men zijn keus had laten vallen, was gelegen aan de Grays Inn Lane, dicht bij het eind van de Guildfordstreet, een terrein, waar vroeger vee ondergebracht werd. En daar de bodem zacht was en laag gelegen, moest er diep gegraven worden.

Op 21 november werd met enige plechtigheid de eerste steen gelegd, en ter herinnering aan deze gebeurtenis werd een fraaie gouden gedenkpenning geslagen met aan de voorzijde een afbeelding van de te bouwen kerk, met het onderschrift “Voorzienigheidskerk, 21 Nov. 1810”, en aan de keerzijde een portret van Huntington met de woorden: “Ds W. Huntington S.S., Kerk aan de Grays Inn Land”.¹³

Op 14 december waren de muren al vier voet hoog, en daar de winter ongewoon zacht uitviel, vorderde het werk snel en omstreeks februari, toen “de crocussen en sneeuwklodjes van Lady Sanderson hun gouden en zilveren glans toonden”, was de bouw al ver gevorderd.

Vele maanden lang was Huntington bezorgd geweest over de achteruit gaande gezondheid van zijn vriend Jenkins. Als gevolg van één of andere ziekte was Jenkins schrikwekkend in omvang toegenomen, en toen de maand oktober begon, was het duidelijk, dat zijn einde snel naderde. Een tijdlang werd hij op zijn sterfbed aangevallen door twijfel en vrees, maar tenslotte werden zij overwonnen en genoot hij een onuitsprekelijke vreugde. Om het met de woorden van Joseph Morris, die hem een bezoek bracht, te zeggen: “Zijn ziel was zo vervuld met de liefde van God, dat hij nauwelijks kon spreken.” Huntington had hem gedurende de laatste maanden zo veel mogelijk bezocht, en tal van brieven werden door hem en Lady Sanderson met degenen die Jenkins verzorgden, gewisseld, die allen getuigden van een oprechte christelijke gezindheid en een warme toegenegenheid.

Op 1 september 1810 stierf Jenkins op de leeftijd van 59 jaar, tot grote droefheid van Huntington, wiens beste vriend hij was. Achter de kerk in Lewes had hij enkele jaren geleden een graf laten aanleggen. Hij wenste op die plaats begraven te worden, en Huntington, die nu de gedachte moest laten varen om te Petersham begraven te worden, koesterde nu de hoop, dat hij eens naast zijn vriend zou komen te rusten.

Reeds op 22 november 1806 had Huntington aan Joseph Morris geschreven: “Het is mijn wens, dat als God mij een natuurlijke dood laat sterven, mijn gebeente zal rusten naast Zijne Excellentie (zo placht hij Jenkins te noemen), en James en Peggy Baker willen ook naast mij begraven worden. Ik heb kinderen genoeg te Londen om eenmaal het graf in Petersham te vullen, en die misschien ook niet de middelen zullen bezitten om elders begraven te worden. Ik wil daarom graag weten of er een stukje grond gekocht kan worden en hoeveel de kosten van zo'n graf zullen bedragen. Als u er tijd voor hebt, wees dan zo vriendelijk om één of andere vriend dit eens te laten onderzoeken en begroten.”

Overeenkomstig zijn wens werd dit graf aangelegd. In een schrijven van 9 mei 1807 heeft hij het weer over dit onderwerp en zegt hij: “Enige tijd geleden verzocht Edward Aldridge mij het graf te Lewes te mogen delen, waarin ik toestemde, omdat ik veel achting voor hem heb. Hij heeft mij gezegd, dat hij de kosten van de aanleg wil betalen. Ik verzoek u daarom, hem de rekening te overhandigen met de mededeling, dat dit op

¹³ De kerk werd in de 2^e Wereldoorlog gebombardeerd

mijn verlangen plaats vindt. Hij heeft meer geld dan wij en de bron blijft vloeien, wat bij ons met onze gezinnen niet het geval is."

Aan dit graf, zijn "bedje" in de kerktuin, werd Jenkins' stoffelijk overschot toevertrouwd. Kort voor zijn dood had hij de wens te kennen gegeven, dat bij het graf niet gesproken zou worden, tenzij zijn goede vriend de Dokter daar toevallig aanwezig zou zijn en lust zou gevoelen te spreken.

Daar Huntington niet tegenwoordig kon zijn, werd Jenkins in alle stilte begraven. Huntington bracht echter veertien dagen daarna een bezoek aan Lewes en hield op 23 september een lijkrede naar aanleiding van het overlijden van zijn vriend, met als tekst: 1 Thess. 4 : 16, "Want de Heere Zelf zal met een geroep, met de stem des archangels, en met de bazuin Gods nederdalen van de hemel; en die in Christus gestorven zijn, zullen eerst opstaan."

Zoals we al gezien hebben, was het iets heel ongewoons voor Huntington, een rouwdienst te houden. En meermalen gedurende deze predicatie, riep hij overmand door zijn gevoelens uit: "Ik houd er niet van; ik kan er niet tegen." Hij besloot met een welgemeende karakterschets van zijn overleden vriend, en wel met de woorden: "Direct toen wij elkaar leerden kennen, vond ik hem een meelevende en oprechte broeder die van mij hield, en in iedere ramp die mij trof, mijn lasten mede droeg. En zo'n oprechte lastdrager in de ambtelijke bediening heb ik tevoren nooit gevonden en zal ik hierna ook nooit meer aantreffen."

Na deze preek werd aan verschillende personen de Doop bediend, onder wie ook een arm meisje was. Na deze plechtigheid vroeg Huntington naar haar ouders. "Ik heb geen vader en moeder", was haar antwoord. "Wel, mijn lieve kind, - zei Huntington - moge God dan je Vader zijn, en neem dit van me aan, want je zult het wel nodig hebben", waarbij hij haar een handvol zilvergeld gaf.

Deze preek werd naderhand uitgegeven, tezamen met de briefwisseling, die tussen Jenkins en Huntington had plaats gevonden, onder de titel: "Enkele mededelingen over Ds. J. J. Jenkins", waarvan de opbrengst bestemd was voor Winifred, het jeugdige nichtje van Jenkins.

Huntington werd ook zeer getroffen door de dood van Prinses Amelia, de lievelingsdochter van koning George III, die in de oude kerk regelmatig zijn diensten had bijgewoond en die in november van datzelfde jaar overleed.

Ik heb al vele treffende bijzonderheden uit het leven van Huntington verteld, maar er zijn er nog meer, die vermeldenswaardig zijn. Toen hij eens op het Maresfield kerkhof wandelde, vestigde een vriend zijn aandacht op het grafschrift op één van de stenen:

*Waar ik nu ben, zijt gij weldra.
Bereid u eerst voor en volg mij dan na.*

Huntington nam zijn potlood en schreef er onder:

*Roept u ons toe u te volgen,
Zonder te verklaren waarom?
Ik zal u niet volgen,
Tenzij ik weet welke weg u ging.*

In een plaats op het platteland waar hij vaak preekte, werd hij steeds bij het verlaten van de kerk gegroet door een rijk man, die hem krachtig de hand schudde en zich bijzonder vriendelijk tegen hem toonde. Toen hij vernam, dat deze man niet alleen geen voorstander van hem was, maar een heftige vijand van de prediking van het Evangelie, was Huntington zó verontwaardigd, dat hij besloot hem eens de les te lezen. Toen de man dus de volgende keer weer zijn hand uitstak om hem te groeten, hield Huntington zijn handen op zijn rug, ging recht voor hem staan en zei op strenge toon: "Mijnheer, waarom geeft u mij altijd een hand? U bent een vijand van mij en van mijn God!" Naar men zegt, heeft deze bestraffing geleid tot een omkeer in het leven van deze man.

Op een keer liet iemand een bankbiljet van honderd gulden bij een zekere Over achter en verzocht hem dit aan Huntington ter hand te stellen. "Over, - zei Huntington, toen hij de gift ontving - hoe wonderbaarlijk toch is Gods voorzienigheid! De arme (hij noemde één van zijn hoorders) is juist hersteld van een zware ziekte, die hem en zijn gehele gezin had getroffen. Ik wilde hem twintig gulden geven, maar daar ik mij herinnerde, dat het alles was wat ik op dat moment bezat, besloot ik het niet te geven. Maar zodra die gedachte in mij opkwam, kwamen deze woorden mij voor de geest: "Maar een milddadige beraadslaagt milddadigheden en staat op milddadigheden" (Jesaja 32 : 8). Onmiddellijk gaf ik hem het geld, in het geheel niet vermoedend, dat u al klaar stond met een vijfmaal zo groot bedrag, dat God mij heeft gezonden."

Toen Huntington op een avond samen met Thomas Bensley op een landweg reed, raakte het rijtuig defect, en Huntington stelde voor, dat ze naar een nabijzijnd huisje zouden gaan om een kop thee te drinken terwijl het rijtuig gerepareerd werd. De arme vrouw, die in het huisje woonde, antwoordde op Huntingtons verzoek, dat ze bang was niet genoeg thee meer in huis te hebben. Hij zei haar, dan maar te geven wat ze nog had. Zij stemde toe en toen Huntington wegging, stopte hij haar een goudstuk van twaalf gulden in de hand.

Bensley zag het en zei tot hem: "Huntington, je bent te royaal met je geld."

"Ach Tom - antwoordde Huntington - ik vergeet nooit de tijd, dat ik zelf zo'n gift zo hard nodig had" En dat heeft hij inderdaad nooit helemaal uit zijn geest kunnen wissen: het beeld van die uitgehongerde vluchteling, die op die ontzettend koude winterdagen in Leyton in de hooiberg lag. Hij kreeg vaak het gevoel over zich, dat hij de hele wereld wel een goudstuk zou willen geven.

In mei 1793 vatte Huntington het plan op, zijn gedicht: *"Een geestelijke zeereis"* te herzien en opnieuw uit te geven. Daar hij voor dit doel voldoende kennis wilde opdoen, reisde hij naar Ohatham, in gezelschap van zijn vriend Dr. John Butler uit Woolwich, en bezocht "een eerste klas nieuw wachtschip", dat in dok lag om gerepareerd te worden.

Toen zij weer van de boot afgingen, gaf Huntington aan de schipper, die hen naar de wal bracht, een goudstuk van twaalf gulden, in plaats van de gebruikelijke vracht van één gulden. De man stond hem enkele ogenblikken sprakeloos met wijd open mond na te staren. Toen liep hij hard Dr. Butler achterna en zei: "O mijnheer, als uw vriend weer eens komt, laat het mij dan weten. Ik zou hem dan graag weer overzetten."

"Mijnheer, - zei eens Huntingtons advocaat tot hem - u weet, dat juffrouw Sanderson (de dochter van Lady Sanderson) zeer bemiddeld is. Zou het niet wenselijk zijn, nu zij

bij u in de kerk komt en waarschijnlijk vele jonge mannen een oogje op haar hebben, haar geld zó op haar naam vast te zetten, dat niemand er aan kan komen?”

“Goed, - zei Huntington - doe dat, en nu we het er toch over hebben, doe hetzelfde met het geld van mijn vrouw, en wel zó, dat ik zelfs niet over een gulden van haar kan beschikken.”

Toen Huntington eens met zijn vriend Edward Aldridge, een houthandelaar, door Sussex reisde, leunde Aldridge achterover in het rijtuig en sloot zijn ogen, alsof hij ging slapen. “Kom Edward, ga niet zitten slapen, - zei Huntington - doe je ogen open en geniet van het prachtige uitzicht.”

“Och dominee, - antwoordde Aldridge - ik dacht aan de Koning in Zijn schoonheid en aan het vergelegen land.”

“Onzin, - zei Huntington, die zijn vriend kende - je zat natuurlijk aan je houthandel te denken.”

Op een andere keer zag Huntington, terwijl hij in de tuin van Cricklewood House wandelde, zijn kleindochter Mary Blake daar spelen en het schoot hem te binnen, dat zij juist negen jaar werd. Hij riep haar bij zich, feliciteerde haar en vroeg haar: “Houd je schort eens op.” Zij deed dit en hij wierp er negen goudstukken in. Dit bedrag werd op de bank gezet en met de rente aan haar uitgekeerd toen zij meerderjarig werd.

Onder Huntingtons hoorders was ook een zekere Wilshere, die een bloeiende zaak in Londen van de hand had gedaan, in de hoop, dat het hem te Kingston nog beter zou gaan. Nadat hij twee jaar voorspoedig in deze nieuwe werkkring zaken had gedaan, gingen zijn inkomsten zó sterk achteruit, dat hij en zijn gezin bijna gebrek leden, en zijn ongeluk werd nog verergerd door de omstandigheid, dat er in Kingston niemand was, tot wie hij zich voor geestelijke steun kon wenden. Tenslotte nam de arme man, overeenkomstig de raad van zijn vrouw het besluit, zich tot Huntington te wenden. Verlamd door vrees ging hij echter zijn woning binnen. “Wel - zei Huntington botweg, terwijl hij enkele papieren ordende - je lijdt zeker gebrek?”

“Zo is het”, zuchtte de arme Wilshere. “Als je je verstand had gebruikt, zou je geweten hebben, dat hij, die in het vlees zaait, uit het vlees verderfenis zal maaïen.” Hij deed zijn jas aan, nam zijn hoed en zei: “Kom mee.” Na een korte wandeling kwamen ze bij een winkel, die gesloten was. “Zou je die winkel willen hebben?” vroeg Huntington. “Hij is wel geschikt voor jouw bedrijf.” Nadat zij de zaak bezichtigd hadden, gaf Huntington hem wat geld en zei: “Overleg het biddend en kom dan overmorgen zo en zo laat bij me.”

Wilshere kwam precies op het afgesproken uur. Hij had besloten de winkel niet te nemen, uit vrees in nog grotere moeilijkheden te komen. Toen zij weer voor de zaak stonden, nam Huntington de sleutel en opende de deur. Voor de verbaasde ogen van Wilshere vertoonde zich een zaak, die voorzien was van verschillende soorten leer en ander materiaal, die nodig waren voor zijn bedrijf. “Ziedaar - zei Huntington - nu kun je weer aan de slag en moge de God van Abraham, Izak en Jakob je zegenen en begunstigen!”

Kort daarna kwam de leerlooier die de winkel bevoorraad had, vragen om nieuwe orders, en toen Wilshere aanbood de al aanwezige voorraad te betalen, zei hij: “Huntington heeft de rekening al betaald en u kunt alle goederen krijgen, die u verder nodig hebt.” Wilshere woonde vele jaren in dit huisje en, om zijn eigen woorden te gebruiken: “God gaf hem voorspoed.”

Eens zei iemand tegen Huntington, op zijn koets wijzend: "Ik zou niet willen rijden op zondag." "Dat kan best, - zei Huntington - maar ik ben een zoon, en u bent een dienstknecht."

"Godsdienst moet ons vreugde geven - zei Huntington - en ons niet somber maken." Eens hield hij midden in zijn preek op en zei: "Er zit een man onder mijn gehoor, die er altijd somber en zwaarmoedig uitziet. Ik geloof niet, dat deze man enige ondervinding heeft van de dingen, waarover ik preek, want de Schrift zegt: God is de verheffing van ons aangezicht. Maar deze man ziet er altijd uit alsof hij op het punt staat in Tyburn opgehangen te worden."

Na een preek kwam een gediensstige hoorder de consistorie binnen en zei fluisterend tegen hem: "Dominee, buiten staan vier mannen uw preek af te breken."

"Iedere dwaas - antwoordde Huntington - kan een preek of een horloge stuk maken, maar de grote moeilijkheid is juist, er één in elkaar te zetten."

Men zou gemakkelijk een boekdeel kunnen vullen met Huntingtons gezegden. Hier volgen er nog enkele:

"Ik zal nooit een vonnis over iemand uitspreken, tenzij ik zie, dat hij strijdt tegen de Personen in de Goddelijke Drieëenheid. Dan geef ik hem op."

"Wij hebben nog nooit zoveel van God gebeden als Zijn beloften ons toezeggen."

"Rijkdom is nog nooit goed geweest voor een kind van God, en armoede nooit schadelijk."

"Al was een land geheel in de macht van het papisme, en God heeft één kind daarin, dan zal Hij dat kind toebrengen."

In één van zijn preken zei hij: "Ik ken de Heere Jezus zo goed als mijn beste vrienden onder u. Hij wilde mij hebben om Zijns Zelfs wil."

HOOFDSTUK XV

20 JUNI 1811 - 18 JUNI 1813

Pentonville.

Na twaalf jaar op Cricklewood gewoond te hebben, moest Huntington zijn huis en zijn boerderij verlaten. Met betrekking tot deze gebeurtenis schrijft hij in een brief van november 1810: "Ik heb aanzegging gekregen, dat ik mijn huis moet verlaten op Maria Boodschap (23 maart) a.s., maar ik loof God, dat Hij de kerk heeft doen afbranden. Ik dank Hem, dat Hij mij dit huis doet verlaten, en ik prijs Hem voor alle narigheid, moeite en tegenwerking, die wij in de nieuwe kerk te verduren hebben."

Op 25 maart 1811 verhuisde hij naar een groter huis in het district Hermes Hill. De naam van dit district is vereeuwigd in Hermes Street, een drukke hoofdstraat, die ten noorden van Pentonville Road loopt. Het huis, dat eigendom was van Joseph Aldridge, was vroeger eens bewoond geweest door Dr. de Valagin, een uitnemend Zwitsers geneesheer. Hij was het, die deze plaats een naam gegeven had, en wel naar de alleen volgens fabelen bestaande Egyptische koning, Hermes Trismegistus.

"Dit is het vierde huis, dat ik in de stad gehad heb, - zegt Huntington - en iedere keer als ik er één in goede conditie had gebracht en het geriefelijk naar mijn zin had ingericht, dan werd ik er uit verdreven, zodat de kinderen der duisternis zich konden verheugen over mijn vergeefse moeite."

Zodra hij zijn nieuwe huis betrokken had, liet hij er een vleugel aan bouwen en enkele bijgebouwen zetten. "Ik hoop - zei John Over tot hem - dat u het voor een lange tijd gehuurd hebt, want u hebt een grote som geld aan het huis ten koste gelegd." "Nee, dat heb ik niet," zei Huntington heftig. Waaruit we kunnen afleiden, dat Aldridge hem kort geleden op de één of andere wijze beledigd had - "ik huur per jaar. Joseph Aldridge heeft mij grote sommen geld gegeven, en ik ben vast besloten het hem allemaal terug te betalen. Hij zal er zich voor Gods rechterstoel nooit op kunnen beroemen, dat hij mij ook maar één cent geschonken heeft."

Over het algemeen was Huntington wel gelukkig te Hermes Hill, want bij het huis behoorde een mooie tuin met door palmhagen omzoomde perken, met fruitbomen, met prachtige wandelpaden en een broeikas. Tussen hem en Lady Sanderson bestond als gevolg van hun karakterverschil af en toe wel eens onenigheid, maar men heeft dit sterk overdreven. Huntington had een afkeer van geluiden, in welke vorm dan ook, al was het maar het kraken van papier of het luiden van de bel. En het was voor hem dan ook een ware beproeving, dat de dochter van Lady Sanderson graag op het spinet speelde - de rammelaar van de duivel- zoals hij het geërgerd noemde. Hij viel haar echter daarin niet lastig, maar bouwde voor zichzelf, op de scheiding van zijn tuin en de aangrenzende percelen, een groot zomerhuis met dikke muren, dubbele deuren en ramen. Hij dacht zo alle lawaai buitengesloten te hebben en zo "de schat van de schrijver: *rust*" te kunnen genieten. Maar hij vergiste zich, want de leeglopers, die zich in de omgeving van zijn zomerhuis bevonden, zouden zijn rust verstoren. Deze mensen, die geen spinet bespeelden, uitten hun muzikale gevoelens door ketelmuziek te maken en ergerden hem met hun geschreeuw en het gooien van stenen.

In de christen Huntington sluimerde echter nog iets van de kolensjouwer, zoals één van deze kwelgeesten zou ontdekken. Toen hij op een dag met John Over in zijn zomerhuis zat, werd er een steen door de ruiten gegooid. In een oogwenk rende Huntington naar de uitgang, kreeg de man te pakken, juist toen hij op het punt stond weer een steen te gooien, en sloeg hem met de woorden: "Schurk, nu heb ik je eindelijk te pakken!" met één slag neer. Toen Huntington ontdaan het zomerhuis weer binnenkwam, zei hij tegen Over: "Op het ogenblik, dat ik de man neersloeg, sloeg God mij met het woord, 1 Tim. 3 : 3: "Geen vechter." Hier is twintig gulden, ga de man zoeken, ik denk dat hij in één of andere herberg in de buurt zit, en geef hem dat geld, op voorwaarde dat hij nooit meer met stenen gooit." Over vond na enig zoeken de dader en deelde hem mee wat Huntington gezegd had. De man gaf maar al te graag deze belofte, en hij zei, terwijl hij het geld aannam: "U kunt tegen Huntington zeggen, dat hij mij net zo dikwijls mag neerslaan als hij wil, als hij mij iedere keer twintig gulden geeft." Toen Over weer in het zomerhuis terugkeerde, trof hij Huntington aan terwijl hij op zijn knieën zijn zonden beleet.

Om welke reden dan ook, lieten deze leeglopers hem voortaan met rust, en het zomerhuis beviel hem op den duur bijna even goed als het vroegere vertrekje achter de kerk. Hier zat hij graag in stille overpeinzing, was hij graag alleen met zijn gedachten, en hier schreef hij vele van de brieven, die door degenen aan wie ze gericht waren, aandachtig werden gelezen en bewaard om ze aan hun kinderen na te laten.

We hebben al gezegd, dat terwijl Huntington haast verkwistend was, Lady Sanderson van haar kant bijna belachelijk zuinig was, en dat hij zich daarin door haar in zekere mate liet beïnvloeden. Als echter deze deugd van haar de grenzen van het redelijke te buiten ging, dan aarzelde hij niet om zijn ongenoegen op een originele manier te laten blijken.

Toen hij eens van een lange reis weer thuis kwam, bleek er helemaal geen eten in huis te zijn. Dit was niet de eerste keer, dat hem dit overkwam. Hij ging regelrecht naar de keuken en nam twee of drie borden van het rek en gooide ze achter elkaar op de stenen vloer. Laten we in de aard der liefde veronderstellen, dat hij voor dit doel alleen maar borden nam, die beschadigd waren. Hoe dan ook, zijn vrouw kwam hevig verontrust door dit lawaai, naar beneden en vond haar servies in scherven. "Ben je gek, - vroeg ze - wat betekent dat?" Hij antwoordde, dat die borden er voor waren om gebruikt te worden en niet voor versiering, en daar er niets in huis was om op de borden te doen, was hij van mening, dat hij ze net zo goed stuk kon slaan.

Al was Huntington zeer matig en al gebruikte hij nooit wijn, toch hield hij er van, dat aan zijn vrienden het beste werd voorgezet. Toen op een keer zijn uitgever Thomas Bensley bij hem dineerde, drong hij er bij zijn gast op aan, dat hij nog een glas wijn zou nemen, met de opmerking: "Het is echte Port." Het schijnt echter, dat Lady Sanderson, zonder dat Huntington het wist, de Port vervangen had door een andere wijn, mogelijk ook goed, die ze zelf gemaakt had. "Het kan best echte Port zijn - merkte Bensley op - maar hij komt zeker niet uit Oporto."

Tijdens een gesprek met een bezoeker op Cricklewood kwam een persoon ter sprake, die zeer rijk was gestorven. Lady Sanderson plaatste hier toen de opmerking: "Als ik zoveel geld had gehad, zou ik het aan de armen gegeven hebben of het zelf hebben besteed." Huntington keek haar ongelovig aan en vroeg: "Zou je dat inderdaad gedaan hebben?" "Ja Dokter, - antwoordde zij - dat zou ik inderdaad gedaan hebben." Huntington ging er niet verder op in, maar het was duidelijk, dat hij aan haar woorden twijfelde.

Evenals Huntingtons eerste vrouw was Lady Sanderson er allerm minst op gesteld, dat Huntington zich als gevolg van zijn bezigheden zo vaak afzonderde, en daar gezelschap voor haar onmisbaar was, zocht zij het soms in een kring, waarop Huntington niet gesteld was. Toen eens Ds. Samuël Turner en een andere vriend met hem een gesprek voerden in zijn studeerkamer, werden zij uitgenodigd om bij Lady Sanderson te komen theedrinken. "Zij heeft enkele mensen op bezoek, - zei Huntington - ik kan hun aanwezigheid moeilijk verdragen en ben niet op hun gepraat gesteld. Laten we het dus zo kort mogelijk maken en dan weggaan." Huntington dronk vlug twee koppen thee en sprak nauwelijks een woord. Toen Lady Sanderson vroeg of hij nog thee wenste, bedankte hij en zijn beide vrienden eveneens. Huntington zei toen: "Nu u ook geen thee meer wenst, kunnen we wel gaan." Hij rees op en wandelde in gedachten verzonken, door de tuin naar het zomerhuis. Zij volgden hem en gingen ieder aan een kant van hem zitten. "Wel - zei Huntington - daar zit nu een eerlijk man tussen twee dieven." Na een korte stilte zei hij echter: "Nee, geliefde broeders, wij zijn alle drie dieven. Hebben wij niet God van Zijn eer en onze zielen van troost beroofd? Het gesprek ging verder in de richting van deze opmerking, want, om het woord van één van deze vrienden te gebruiken: "Huntington verkeerde die avond in een zalige en blijde zielsgesteldheid."

Als we ons oordeel alleen lieten afhangen van deze anekdoten en van een enkele haastige opmerking die door een bediende werd gehoord, dan zouden we kunnen geloven, dat het huwelijk van Huntington en Lady Sanderson niet erg gelukkig was. Er is echter bewijs te over om de onjuistheid van deze bewering aan te tonen, en te bewijzen dat het hier slechts ging om kleinigheden, die in duizenden gezinnen voorvallen, en dat deze kleine uitvallen door de wederzijdse liefde en hun oprechte christelijke gezindheid, van volkomen onschuldige aard waren. "Ik ben een levend getuige - zegt Thomas Bensley - van de liefde en achting, die tussen hen beiden bestond. En meermalen vertelde Huntington mij in vertrouwen hoe teder en oprecht zij hem liefhad."

Laten we er ook aan denken, dat Huntington altijd heer en meester was geweest in zijn huis, en al gaf hij altijd, als het maar mogelijk was, toe aan de verlangens van zijn vrouw en dochter, toch bogen ze altijd voor zijn wil, wanneer hij deze deed blijken. Hij behoefde maar met zijn voet te stampen, en alle tegenstand verdween. Ds. S. Turner merkt meer dan eens op, dat Lady Sanderson als vrouw en als christin zich steeds eender gedroeg. Hij vertelt een gebeurtenis, die tijdens één van zijn bezoeken plaats vond, om te laten zien hoe de praatjes over Huntington in de wereld kwamen. Het was hem ter ore gekomen dat men vertelde, dat hij en Huntington bij het uiteengaan ruzie hadden gekregen. Hij was hierover zeer verbaasd, want volgens hem waren zij in vriendschap en liefde uiteen gegaan. Hij herinnerde zich echter, dat zij op hartelijke wijze uiting gaven aan hun vriendschappelijke en niet-vijandige gevoelens, en daarbij op luide toon hadden gesproken, en hij twijfelde er niet aan, dat het verhaal van deze zogenaamde ruzie, afkomstig was van de bedienden, die overijld of te kwader trouw een verkeerde voorstelling van zaken gegeven hadden.

Sarah Bowyers Allsopp, kleindochter van James Bowyer, één van Huntingtons hoorders en vrienden, bevestigt de verklaring van Ds. Turner. Zij vertelt, dat zij vaak haar grootvader en haar moeder had horen spreken over de eensgezindheid, die er tussen Huntington en zijn vrouw bestond, en zij besluit haar brief met de woorden: "Gezegend zij zijn geëerde en geliefde nagedachtenis, die mij zo dierbaar is."

Kort nadat Huntington zich gevestigd had te Hermes Hill, liet hij edelmoedig op eigen kosten de White Conduit, een door ieder gebruikte bron, reinigen. Bij sommige mensen

echter wekte iedere daad van Huntington wrevel op, en enkele onverlaten lieten een grote hoeveelheid vuilnis in de bron werpen, waardoor het water onbruikbaar werd en het volk niet langer kon profiteren van Huntingtons handelwijze.

De nieuwe kerk kwam gereed binnen zes maanden nadat met de bouw was begonnen, en Huntington nam maatregelen om ter gelegenheid van de opening een bijzondere kerkdienst te houden op 20 juni 1811. Zoals bij al zijn ondernemingen was ook deze keer de financiële afwikkeling vol gebreken. Zelf strikt eerlijk, hield hij er de hoogst ongelukkige gewoonte op na, dit ook van anderen te veronderstellen, met alle nadelige gevolgen daaraan verbonden. In feite was hij altijd een gemakkelijke prooi voor iedere bekwame, op winst beluste plannenmaker. Zelfs toen de kerk gereed was, had hij nog maar een vage voorstelling van wat zij zou kosten. Nadat ongeveer zestigduizend gulden aan giften was binnengekomen, vernam hij, dat er nog vijfduizend gulden nodig was om de schuld te delgen. Hij nam daarop direct het besluit, de gegoede leden van zijn gemeente te gaan bezoeken. Hij zei tot John Over en Edward Aldridge, die hij verzocht had met hem mee te gaan, dat hij niet zou terugkeren voordat hij het geld bij elkaar had. De eerste persoon, die zij opzochten, gaf tweehonderd gulden, de tweede vijfhonderd gulden, en binnen enkele uren was al het benodigde geld bijeen.

Op de vastgestelde dag, 20 juni, nam Huntington de kerk in gebruik en hield voor een geweldige schare een preek, die naderhand werd uitgegeven onder de titel: "De heerlijkheid van het Tweede Huis."

Op gezag van Stevens moeten we aannemen, dat Huntington, in de mening dat alle bouwkosten waren voldaan, dit aan de gemeente mededeelde tijdens de eerste of tweede preek, die hij in de kerk hield. Hij kwam echter spoedig tot de ontdekking, dat hij er volslagen naast zat en dat de kosten dichterbij de negentigduizend dan bij de zestigduizend gulden zouden liggen, terwijl er in totaal slechts een-en-zestigduizend en achthonderd gulden bijeengebracht was. Hij wist uiteindelijk echter alle moeilijkheden te overwinnen, want in een schrijven van 29 februari 1812 zegt hij: "Toen de verschillende rekeningen voor het bouwen van de kerk waren ingediend, beliepen deze een bedrag van zes-en-tachtigduizend gulden, zodat wij nog achttienduizend gulden tekort kwamen. Dit bedrag werd echter binnen enkele dagen bijeengebracht en de hele schuld daarmee afbetaald." Echter bleek ook dit nog niet het totaalbedrag te zijn, want alle kosten bedroegen bij elkaar honderdduizend gulden. Het gehele bedrag werd door zijn eigen hoorders bijeengebracht. Hij wilde niet, dat zijn vrienden giften vroegen van mensen, die niet tot zijn gemeente behoorden, en geld, van zulke personen afkomstig, stuurde hij per omgaande terug.

Natuurlijk wilde hij in zijn nieuwe kerk ook geen orgel hebben. "Hoogdravende schijn en publieke vertoning om mensen te trekken en de nieuwsgierigheid van de menigte te prikkelen met behulp van een orgel, en dergelijke waardeloze rammelkasten zijn misschien aantrekkelijk voor de mens in zijn doodstaat, om de vleselijke begeerten in vervoering te brengen en de kerk te vullen met huichelaars, maar bekering tot God is een geheel andere zaak."

In een brief van 25 november 1811 zegt hij: "De put, waar vroeger de koeien uit dronken, is voor velen niet alleen een trouwkamer, maar ook een kinderkamer en een huis van maaltijden geworden. Het is verbazingwekkend te zien hoe vol onze kerk is, en dat zonder orgel en zonder fraai gezang. Wanneer Christus alles in allen is, is er verder niets nodig."

En in juli 1812 schrijft hij: "Ik denk, dat ik nooit zoveel zegen heb gehad als in deze plaats, zodat ik mag zeggen, dat ik in de ouderdom vruchten voortbreng, om te tonen dat de Heere Zijn beloften gestand doet. Ik heb echter vele kwalen, zoals hoest, reumatiek en niersteen. Het lopen valt mij moeilijk en ik kan bijna niet rechtop staan."

"De heerlijkheid van dit tweede huis - zo schrijft hij aan Charles Martin - gaat die van het eerste ver te boven. Het staat voor mij vast, dat wanneer de dag zal aanbreken, waarop God Zijn volk zal opschrijven, gezegd zal worden: *Deze en die is aldaar geboren*. Wonderlijke dingen zijn mij meegedeeld, en het is mijn bedoeling, om als de Heere het mij vergunt, deze te publiceren. De kerkdiensten zijn goed bezocht en het gehoor is oplettend en vol gewijde aandacht, wat mij veel bemoediging en voldoening geeft."

"Alleen zij, die Huntington hebben horen preken, - zegt Ds Samuël Adams - hebben enige voorstelling van zijn grootheid op geestelijk terrein en kunnen begrijpen, wat zij gevoelden, die de heerlijke Evangeliewaarheden van zijn lippen vernamen. Ik zal nooit de indruk vergeten, die zijn eerste preek op mij maakte. Ik kon slechts wenen en bidden. Ik gevoelde een onuitsprekelijke eerbied en vrees. Zijn geschriften geven slechts een zwakke indruk van deze werkelijk wonderbaarlijke en heilige man. Zijn geweldige kracht, die in zijn preken van hem uitging, werd zelden geëvenaard en nooit overtroffen."

Onder zijn hoorders bevonden zich tal van aanzienlijke lieden, zoals Sir William Hay, Sir Ludlow Harvey, Hannah, thesaurier van prinses Charlotte, Hunter, opzichter van de sterrenwacht in Kew Gardens, Saunders, de koetsier van de koning, Henry Peto, de bouwer van de brug over de Theems, ook de graaf van Liverpool, die naderhand eerste minister werd, en verschillende leden van de koninklijke hofhouding kwamen af en toe onder zijn gehoor.

Laten wij, om ons een denkbeeld te vormen van de kerkdiensten in de Voorzienigheidskerk, veronderstellen, dat een deugdzame man, boer George Blunt uit Buckinghamshire, op 9 februari 1812 op bezoek is bij één van Huntingtons hoorders, laten we zeggen John Keyt. In de morgen bezoekt Keyt alleen de Voorzienigheidskerk, en als hij thuis komt, is hij vol van de preek, die handelde over: "Naftali, of de heilige worsteling."

"De tekst wordt vanavond verder behandeld, - zegt Keyt - ga met me mee, dan zul je iets horen, dat je van je leven niet meer vergeet." Na enig aarzelen stemt George, die, zoals men dat in Buckinghamshire zegt, de "zevendedagse koorts" heeft, tenslotte toe. Hij bekijkt zich voor de spiegel, hij ziet met voldoening, dat zijn halsdoek hem heel goed staat en dat hij er onberispelijk uitziet in zijn zwierige jas, zijn broek en zijn schoenen met gespen. Hij vult zijn snuifdoos, doet een chocoladekleurige overjas aan, zet een zachte, splinternieuwe vilthoed op, en hij is klaar. Onder de wandeling naar de kerk stopt Keyt hem een groen kaartje in de hand. "Waar is dat voor?" vraagt George. "Zonder dat kun je geen plaats krijgen", antwoordt Keyt. Wanneer zij in de Grays Inn Lane aankomen, bemerkt George tot zijn verbazing, dat hoe vroeg zij ook zijn, de straat in de omgeving van de kerk bijna geheel versperd is door koetsen, rijtuigen en andere vervoermiddelen. En steeds meer komen er aanrijden, terwijl voor de kerk de mensen in rijen staan als voor de schouwburg. De deuren worden geopend en zij gaan beiden met de menigte naar binnen. In enkele minuten is de kerk beneden en op de galerijen geheel bezet, al duurt het nog wel een kwartier voordat de dienst begint. De bank, waarin Keyt

en George gaan zitten, is klein en biedt hoogstens voor nog één persoon plaats. Nu neemt een jongedame, de lege plaats in naast hen, keurig gekleed met een tuithoed op, met grijze linten onder haar kin vastgemaakt, in een eenvoudige mantel, waaronder een reticule zichtbaar is. George ziet om zich heen. "Wie is dat daar met die grote pruik?" vraagt hij fluisterend. "Dat is Sir Ludlow Harvey."

"En wie is dat daar in die donkerbruine jas?" "Dat is Lord Liverpool, maar vraag nu a.u.b. niet verder", zegt Keyt en hij drukt hem een beduimd exemplaar van Hart's gezangenboek in handen. George blijft echter om zich heen kijken. Al zijn er aanzienlijke personen aanwezig - van wie sommigen, zoals hij naderhand verneemt, zelfs leden zijn van het koninklijke hof - toch bestaat het grootste gedeelte van de gemeente uit eenvoudige kooplieden met hun vrouwen, eenvoudige nette mensen, die er geen oorbellen en andere opzichtige versierselen op na houden.

Huntington is nog in de consistorie. Vaak - vertelt hij zelf - was de Bijbel, enkele minuten voordat hij de kansel beklom, nog een "gesloten boek" voor hem en scheen het hem alsof hij geestelijk in een Egyptische duisternis verkeerde. "Duizenden zijn gekomen om naar mij te luisteren en ik sta daar, zonder dat ik weet wat te moeten zeggen, als een lichaam zonder ziel, als een stomme, die geen enkele boodschap te brengen heeft en zelfs geen enkele hemelse gedachte bij zich voelt opkomen.... Maar dan plotseling is er een tekst in mijn geest gekomen in al zijn natuurlijke glans, kracht en betekenis. Zijn betekenis is voor mij opengegaan en ik zie de wonderlijke samenhang daarvan, en tekst na tekst komt mij voor de geest om de bedoeling en betekenis daarvan te verduidelijken, en in één ogenblik heb ik genoeg stof om twee uur te preken. Dan spreekt door mij de Heilige Geest over de gangen van de Koning, en de verheven schoonheid des Heeren verschijnt in het heiligdom. Leven en liefde spreken uit mijn woorden, terwijl de blijdschap, die zich aftekent op het gelaat van al degenen, die een waarachtig innerlijk leven bezitten, getuigt, dat de Heere der heerscharen in ons midden is. Dan ziet Ds. Kolenzak (zoals Manoach en zijn vrouw) toe, terwijl de Engel des Heeren wonderen werkt."

De deur van de consistorie gaat open en alle ogen richten zich op de statige, breedgeschouderde gestalte van de dominee, die ernstig en langzaam en naar duidelijk valt waar te nemen, moeizaam, de ongemakkelijke treden van de trap die naar de preekstoel leidt, beklimt, waar hij tenslotte in verdwijnt. De voorlezer laat zingen gezang no. 100:

Komt, gij zondaars, arm, ellendig, zwak, gewond en ziek van hart.

Wanneer George gaat staan om te zingen, ziet hij tot zijn verbazing, dat alle anderen, naar gewoonte blijven zitten. Min of meer in verlegenheid gebracht, gaat hij weer zitten. Na het zingen staat de dominee in de preekstoel op, en George is getroffen door zijn krachtig uiterlijk en zijn plechtige, ernstige en statige verschijning.

Wanneer hij begint te bidden, gaat de hele gemeente staan en blijft staan gedurende het gebed. Hij bidt als een verlichte ziener, en iedere volzin van zijn gebed wordt geheel of gedeeltelijk gevormd door een tekst uit de Bijbel, want het was zijn stelregel, dat wij in het gebed moeten trachten de Almachtige te vermurwen door ons te beroepen op Zijn beloften.

Dan wordt er opnieuw gezongen en daarna leest hij als zijn tekst voor Lukas 13 : 24: "Strijdt om in te gaan door de enge poort: "Ik zei u vanmorgen - begint hij - dat er een poort of deur in de schaapskooi was...." Ogenblikkelijk wordt ieder oog op hem gericht,

allen gaan rechtop zitten met de hand tegen het oor, terwijl sommigen, om maar geen woord te missen, zelfs van hun plaatsen opstaan.

George, die niet anders verwacht had dan te zien, wat hij zo vaak gezien had in de kerk te Little Slumberly, - namelijk een oude, met snuif bemorste man, die een saaie voordracht hield voor een slapende schare - kan zijn eigen ogen bijna niet geloven. De predikant maakt geen enkele beweging, behalve dat hij een witte zakdoek in zijn hand samenfrommelt en met een hoofdbeweging de nadruk legt op iedere zin, waarop hij in het bijzonder de aandacht wil vestigen. Hij onthoudt zich van alle ijdele taal en van alle theatrale gebaren. Hij verheft nooit zijn stem, die helder en aangenaam is om naar te luisteren. Hij legt grote nadruk op de laatste woorden van de zinnen, die hij uitspreekt. Hij spreekt van hart tot hart, niet als een dode tot de doden, maar als een man die nooit zal sterven, tot hoorders, die eveneens nooit zullen sterven.

Na enkele algemene opmerkingen over de enge poort, zegt hij, dat we bij deze poort altijd naar twee richtingen worden getrokken, en hij spreekt een tijdlang over de wreedheid van de mensen onderling. "Vaak hoort men tal van mensen twisten en vechten en elkaar vervloeken, maar nog nooit heeft men gehoord, dat twee duivels het niet met elkaar eens waren." Hij haalt een passage aan uit "Het verloren Paradijs" van de Engelse dichter Milton: *O schande voor de mensen! De duivelen, tesaam verdoemd, zijn altijd eensgezind!*

Hij begint dan over valse leraars en vertelt de geschiedenis van Achab, Josafath en Micha. "Maar valse profeten brengen een boodschap, die men graag hoort. Zo doen de Socinianen en de Deïsten van tegenwoordig. Als onbedachtzame paarden in de strijd snellen zij op God af, en zo botsen zij tegen de sterke schilden van God. Christus is de weg tot de Vader, en als we Hem omhelzen, vinden we verzoening met de Vader. We zien vaak mensen, die voor een gemeenschappelijke zaak strijden, maar die het toch niet met elkaar eens zijn. We zien vaak verschillende bedienden die bij één aanzienlijke meester in betrekking zijn, van wie men niet kan zeggen, zoals Johannes van de heiligen: *Hij woont in God en God woont in hem*. Dit gaat de vriendschap, die tussen mensen gevonden wordt, te boven, want dan is er iets van God, dat in ons woont, en dan woont er iets van ons in God."

Na nog enkele andere opmerkingen over 's mensen onbestendigheid zwijgt de spreker een ogenblik en een goedkeurend gemompel is in de kerk hoorbaar. De jonge vrouw, die naast George zit, is diep bewogen. Zij mompelt: "Al mijn zonden zie ik voor mij!"

Dan gaat de prediker als volgt verder: "Wat woont er nu van God in ons? Dat is Zijn Heilige Geest, want Die heeft Hij ons gegeven als het Onderpand van onze erfenis. En wij moeten Hem van onze kant het kostbaarste geven, dat wij hebben. Maar wat is dat? Wel, het is dat, waar de Heere Zelf om vraagt: "Mijn zoon, geef Mij uw hart."

Op dat moment wendt de blik van de prediker zich naar de bank, waar Keyt zit, en hij roept: "Pas op voor zakkenrollers!" George legt onmiddellijk zijn ene hand op de zak, waarin zijn horloge moet zitten, en de andere hand op de zak, waarin zijn goedgevulde beurs zich moet bevinden. En daar het hem te binnen schiet, dat er zowel mannelijke als vrouwelijke zakkenrollers bestaan, kijkt hij naar de knappe jongedame, die naast hem zit, die de bedoeling van zijn handelingen doorziet en een kleur krijgt tot achter haar oren. Maar zijn horloge en beurs zitten nog op hun plaats, de zakkenroller zit blijkbaar een bank achter hem. Als de dominee deze waarschuwing gegeven heeft, gaat hij weer door alsof er niets gebeurd is.

"Christus zegt: Ik ben de Deur, niemand komt tot de Vader dan door Mij." Na enkele opmerkingen over de genade zegt hij: "Kom, ik zal u een vraag stellen. Gelooft u met uw gehele hart, dat u vroeger of later, genade en gunst bij God zult vinden door Jezus Christus? 'Ja, zegt u, soms geloof ik dat werkelijk.' Welnu dan, hoor wat Christus zegt: *Die in Mij gelooft, heeft het eeuwige leven.* En gevoelt u oprechte hoogachting en liefde voor de heiligen? Zo ja? Dan zegt Johannes: *Wij weten, dat wij uit de dood overgegaan zijn tot het leven, dewijl wij de broeders liefhebben.* Verstaat u deze dingen? Zo ja, dan zal ik dit gedeelte van mijn verklaring voor afgehandeld houden."

Op dit moment haalt George zijn horloge uit zijn zak, in de mening, dat de preek die naar zijn schatting al meer dan een uur geduurd heeft, nu geëindigd is, en draait zich om, om te zien of het gelijk loopt met de klok, die aan de galerij is bevestigd. Terwijl hij dat doet, hoort hij van de preekstoel: "We preken niet per uur, mijnheer!"

Plotseling begrijpt George, dat deze woorden tot hem gericht zijn, en dat tweeduizend paar ogen voor een ogenblik op hem gevestigd zijn. Nu is het zijn beurt een kleur te krijgen. De prediker gaat dan weer verder en spreekt van hen, die zoeken in te gaan door de poort en toch niet kunnen. "Dat komt, omdat zij nooit helder en klaar hebben mogen zien de heerlijkheid, de schoonheid, de uitnemendheid en de dierbaarheid van de hemelse Borg en Zaligmaker. En ook nooit getrokken zijn door de Geest van liefde, om te smaken de geestelijke dingen, die boven zijn. En als zij nooit oog gekregen hebben voor de dierbaarheid van de Zaligmaker, noch levendgemaakt zijn door de bearbeiding van de Heilige Geest tot de kennis van de onuitsprekelijke blijdschap, de werking van de liefde, de hemelse heerlijkheid en schoonheid van Christus' gerechtigheid, van de volheid der genade, die in Hem is - ik zeg, als zij vreemd zijn van deze dingen, dan is er voor hen onder de zon niets zo aantrekkelijk als de zonde, of anders gaan de begeerlijkheden van de aarde in hun ogen ver de hemelse heerlijkheid te boven."

Dan vertelt hij de geschiedenis van de rijke jongeling in het Evangelie, en dringt er bij zijn hoorders op aan, toch vooral te zorgen voor de armen en noodduftigen. "Het zal voor u onmogelijk zijn - vervolgt hij - in te gaan door de enge poort, als u in uw hart nog de liefde voor het geld en voor de wereld omdraagt. Niemand weet beter dan ik, wat het is, deze poort in te gaan en zich in God te verlustigen. En ik zeg u, dat u niet wonen kunt bij God en u in Hem verlustigen, terwijl uw zinnen gericht zijn op de dingen van deze wereld, want daardoor wordt Hij buitengesloten. God zegene de opmerkingen, die ik gemaakt heb. Ik zal er niet meer aan toevoegen."

Nadat een vers gezongen is en de zegen is uitgesproken, stroomt de kerk leeg, en velen wachten buiten om de dominee nog even te kunnen zien als hij zich over het kerkplein naar zijn rijtuig begeeft, onder wie ook George en John Keyt. Terwijl zij staan te wachten, spreken de mensen over de preek.

"Hij heeft het goed gezegd vanavond" zegt er één, daarmee bedoelend wat Huntington gezegd had over de leer der uitverkiezing.

"Hoe kostelijk heeft hij ontvouwd, dat God in ons woont en wij in God", zegt een ander.

Daar gaan de deuren van de hoofdingang van de kerk open en Huntington, vergezeld door Lady Sanderson, Goulding en Bensley, gaat door de menigte die staat te wachten naar zijn rijtuig, terwijl honderden tot hem zeggen: "God zegene u, dominee!" De koetsier geeft zijn paarden de zweep en zij verdwijnen in het duister van de avond.

Intussen heeft zich een kring gevormd rondom John Keyt. Men ziet onder hen William Stevens, John Eedes, Ds. Thomas Burgess, Christopher Geulding, Cornelius Tozer en andere godvrezende lieden. Tozer, die de preek stenografisch heeft opgenomen, ontcijfert zijn notities.

"De dokter sprak even krachtig als altijd, - zegt Eedes - maar ik vind, dat hij snel veroudert."

"Geloof mij, - zegt Goulding - we zullen hem niet lang meer in ons midden hebben, na zijn laatste ziekte is hij nooit meer de oude geweest." Stevens neemt Keyt bij de arm en zij wandelen samen, vergezeld door George, huiswaarts, met elkaar sprekende over de bediening van de Heilige Geest.

"En wat heeft u het meest getroffen in de preek?" vraagt Keyt aan George.

"De wijze, waarop de prediker Schrift met Schrift verklaart", antwoordt George. "En ook dat hij mijn gedachten scheen te lezen. Het was alsof hij mij een spiegel voorhield."

"Hij zegt altijd de waarheid, ook al is zij niet aangenaam; - merkt Keyt op - en hij verbloemt de dingen niet."

George is niet bijster ingenomen met deze opmerking, maar Keyt, de goede man, bedoelde niets persoonlijks. George had ook de opmerking van de dominee, toen hij op zijn horloge keek weinig aangenaam gevonden, maar hij is daar spoedig overheen en hij besluit, om wanneer hij weer thuis is, aandachtig zijn Bijbel te gaan lezen en de woorden van de prediker te vergelijken met de inhoud van die gewijde bladzijden. Hij is aan het denken gebracht, maar hij zal de zaak hier niet bij laten, hij wil Huntington nog eens horen.

In het hiervoor meegedeelde heb ik getracht een avonddienst in de Voorzienigheidskerk te schilderen. Het is echter slechts een zwakke weergave van de werkelijkheid. De diepe ernst van de prediker, zijn stembuigingen, de sfeer, die er heerste - geladen als het ware met elektriciteit - dit alles kon ik niet tot uitdrukking brengen. Zowel de dominee als de hoorders in de Voorzienigheidskerk waren inderdaad diep onder de indruk.

Huntington heeft vele malen gepreekt over zijn geliefd onderwerp: „De rechtvaardigmaking door het geloof in Christus." Tot de meest indrukwekkende behoort de predicatie, gehouden op 27 oktober 1811, en gepubliceerd na zijn dood, die 'getiteld is: "De Heere onze Gerechtigheid."

"Christus - zegt hij - zal het bloed van Zijn dienaren wreken, dat vergoten is door de vervolgingen van de roomse bisschoppen en hun wrede handlangers. Zij haatten mijn Christus, zoals ze Hem nu nog haten, omdat de zondaar door de toerekening van Zijn gerechtigheid behouden wordt ... En daar het oog des Heeren altijd over Zijn volk gaat, van de grondvesting van de wereld tot aan haar einde, van Adam tot de laatste uitverkorene, zo zegt Hij, dat de gedachtenis des rechtvaardigen in eeuwigheid zal zijn."

Na gesproken te hebben over de vijanden van Gods volk, roept hij triomfantelijk en met verheffing van stem uit: "Maar ondanks al hun haat en boosheid, en hun bereidwilligheid om het Woord van God te verdraaien, te verachten en te ondermijnen, en om dwalingen te verkondigen, toch, Gode zij dank, zijn ze er nooit in geslaagd Zijn verbond te doen wankelen, Zijn besluiten krachteloos te maken, noch Hem één van Zijn schapen te ontrukken. En dit zal ook nooit gebeuren, want de eeuwig Ware zegt in de

tekst, die hier voor mij ligt: "Mijn verbond zal in eeuwigheid vast blijven en Mijn gerechtigheid nooit herroepen worden."

Toen hij bij een andere gelegenheid met grote nadruk sprak over het leerstuk van de rechtvaardigmaking, zweeg hij plotseling een ogenblik en zei toen, dat hij een geloofwaardig getuige naar voren zou brengen om dit te bewijzen. Direct daarop deed hij alsof hij niet langer een dienaar van het Evangelie op de kansel was, maar alsof hij een rechter was, gezeten op zijn rechterstoel, en hij riep met luide stem uit:

"Is de apostel Paulus in de rechtzaal aanwezig?"

En alsof hij duidelijk hoorbaar een bevestigend antwoord van Paulus zelf ontvangen had, vervolgde hij:

"Paulus, ik heb u nodig, neem plaats in de getuigenbank. Ik wil u enkele vragen stellen."

Na enkele ogenblikken, veronderstellend dat Paulus in de getuigenbank had plaats genomen, ging Huntington voort:

"Uw naam is Paulus, geloof ik?"

"Ja, dat is mijn naam."

"En u bent een apostel van Jezus Christus?"

"Dat ben ik, en daarin beroem ik mij."

"U hebt onder andere een werk geschreven, dat heet: Brief aan de Romeinen?"

"Ja."

"En in dat boek hebt u met kracht en beslistheid vastgelegd, de leerstelling van de rechtvaardigmaking door het geloof in Christus?"

"Ja."

"En, getuige, blijft u nog steeds getrouw aan die leer?"

"Gewis en zeker!"

"En standvastig?"

"Onwrikbaar. Het is de duidelijkste zowel als de belangrijkste leerstelling in het heerlijk Evangelie van de gezegende God."

"U neemt niets terug van wat u over dit onderwerp hebt gezegd?" "Niets."

"Geen enkel woord?"

"Geen enkel woord."

"U kunt naar uw plaats gaan. U hebt uw getuigenis zeer duidelijk en tot volle bevrediging afgelegd."

Iemand die dit bijgewoond had, verklaarde, dat de uitwerking van een dergelijke geïmproviseerde rechtszitting tijdens een preek, bijzonder indrukwekkend was.

Huntingtons preken duurden zelden korter dan anderhalf uur, want hij deed weinig moeite om bij zijn tekst te blijven, maar al kon hij nogal eens uitweiden, toch was hij niet te overtreffen in zijn bekwaamheid, om belangrijke waarheden kort en kernachtig te zeggen. Hoewel de inhoud van zijn preek hoofdzakelijk bevindelijk en schriftuurlijk was, en hij in het geheel geen opzettelijke welsprekendheid zocht, toch sprak hij zonder moeite, behoefde nooit naar woorden te zoeken en was vaak welsprekend. Zijn doel was, zoals één van zijn volgelingen het uitdrukte: "De dwalingen in iedere vorm te onderkennen, en te laten zien waarin de kracht van de ware godsdienst gelegen was."

Zoals wij weten, werd Huntington vaak door zijn vijanden 'beschuldigd van antinomianisme, en hij maakte soms in zijn preken toespelingen op deze laster. "Zij vertellen, dat wij net zo mogen leven als ons hart begeert. Ik zou er tienduizend werelden voor over hebben om dat te kunnen doen. Dan zou ik nooit de opwellingen van mijn innerlijke verdorvenheid gevoelen, noch verbergingen van Gods aangezicht, noch de roerselen van de begeerlijkheden van de oude mens, of vrees en twijfel meer

gevoelen. Dan zou ik al de dagen mijns levens doorbrengen in de voortdurende genietingen van Gods liefde." Met kracht liet hij zijn hand neerkomen op de preekstoel en hij voegde er aan toe: "Dat is leven naar de begeerte van ons hart." William Stevens, die deze gebeurtenis meedeelt, zegt: "Dit is de enige keer in de zeven jaar, waarin ik hem hoorde, dat ik hem met zijn hand op de preekstoel zag slaan."

Enkele van zijn critici, bijvoorbeeld Terry, veroordeelden hem, omdat hij er "dictatoriale dogmatische leerstellingen" op na zou houden. Maar hij beschouwde zichzelf slechts als een instrument, waardoor de Heilige Geest ademde.

Daar ik echter tot nu toe Huntingtons overtuigde aanhangers heb aangehaald, gebiedt de eerlijkheid, dat ik ook melding maak van het oordeel van zijn voornaamste tegenstander over hem.

"Geloof hem, en hem alleen, - zegt Terry - dat is genoeg. Wanneer het hem er om te doen is het onvoorwaardelijk vertrouwen van zijn hoorders te winnen, dan zegt hij bij herhaling: 'Zo zeker als ik geboren ben', of: 'Ik geloof dat', of: 'ik weet dat', 'Ik ben er zeker van'. Of wanneer het over een moeilijke tekst ging: 'Ik geloof, dat het, in mijn eigen woorden weergegeven, het volgende betekent'. Wanneer hij er aan toevoegt, zoals zijn gewoonte is, om iets nog eens heel duidelijk vast te stellen: 'Het is nu eenmaal zo', of: 'Zó is het', 'het is boven alle twijfel verheven', dan laat hij deze opmerkingen vergezeld gaan door een nadrukkelijk knikken met zijn hoofd op een hooghartige en uitdagende wijze. Hij merkt dan wel eens op, terwijl hij wat toeschietelijker schijnt te worden: 'Ik weet niet of ik u deze dingen zal kunnen doen verstaan, maar zelf versta ik ze héél goed'. Hij heeft een aangename manier van preken, want in zijn spreken en ook in zijn schrijven schijnt hij een innerlijke blijdschap uit te stralen."

Als één of andere handeling van een lid van zijn gemeente Huntington niet beviel, dan diende hij de persoon in kwestie onmiddellijk een berisping toe. De gebeurtenis met het horloge, waarvan we enkele bladzijden terug melding maakten, staat niet op zichzelf. Tijdens een weekdienst zag men Ds. Howell, die vaak Huntington beluisterde en bij deze gelegenheden vlak voor de preekstoel zat, glimlachen. Huntington hield onmiddellijk op met preken en vroeg heftig: "Waarom lacht u?"

"Ik glimlachte omdat ik instem met wat u zegt", was het antwoord. "O, heel goed!" zei Huntington en hij zette zijn preek voort.

In de regel werden in zijn kerk de gezangen van Hart gezongen en de melodieën leken onderling nogal veel op elkaar. Goodman Clark las de gezangen voor en zijn zoon leidde het zingen. Op een avond waagde de jongen het om eens enkele nieuwe wijzen te laten zingen en hij was nogal trots op het resultaat. Na de dienst vroeg de vader aan Huntington. "Beviel het zingen u nogal vanavond?"

"Helemaal niet! helemaal niet!" zei Huntington.

"Wel, waarom niet? Het ging goed en de leiding van mijn zoon was ook goed. Men beschouwt hem als een eerste klas zanger."

"Dat kan wel, - antwoordde Huntington - maar een tweede rangs zanger is voor ons goed genoeg."

Toen echter de oude man stierf, volgde zijn zoon hem op in diens positie en genoot daarvan ook de inkomsten.

Eens in de maand werd op zondagmiddag het Avondmaal bediend. Huntington reikte het brood aan en Lock de wijn.

We hebben al gesproken over Huntingtons houding tegenover het Baptisme. Toen één van zijn hoorders verzocht door onderdompeling gedoopt te worden, vroeg Huntington: "Waarom?"

"Omdat ik geloof, dat ik Jezus in het water kan vinden."

"Volg Hem dan na, ik zou overal heen gaan, waar ik Hem maar zou kunnen vinden."

Hij zond deze man, zoals hij gewoon was wanneer een hoorder door onderdompeling gedoopt wenste te worden, met een broederlijk schrijven naar de dichtst bijzijnde Baptistische predikant.

Bij een andere gelegenheid zei hij, nadat hij gewezen had op de nutteloosheid van de doop met water, als er niet tevens een geestelijke verandering in de gedoopte persoon plaats vond: "De doop met de Heilige Geest is onmisbaar tot zaligheid, maar het water is daartoe van geen betekenis. Al zou u iemand van Dover tot Calais door het water slepen, het zou hem niet baten."

In deze tijd vond een gebeurtenis plaats, die Huntington zeer diep trof: Het overlijden van Ds. J. W. Brook. Op 22 september 1811 kwam zijn tuinman naar hem toe, terwijl hij in de tuin liep te wandelen, en zei: "Hebt u iets uit Brighton gehoord?"

"Nee", antwoordde Huntington.

"Dan moet ik u vertellen, - zei de tuinman - dat Ds. Brook dood is." Dit bericht deed Huntington duizelen en zonder een woord te spreken liep hij in gedachten verzonken voort. Op zijn schreden terugkerend, zei hij diep bewogen tot de tuinman: "Dus Brook is dood, John? Weet dan, dat Brook naar de hemel is, en dat mijn huis nu een hel voor mij is."

Blijkbaar was er net iets onaangenaams in zijn huis voorgevallen, en zijn gebruikelijke opvliegendheid deed hem op dat moment zo'n heftige uitdrukking gebruiken. Maar zijn hele leven door en onder allerlei omstandigheden was het zijn gewoonte in momenten van spanning dergelijke uitvallen te doen.

In januari 1812 bracht Huntington weer een bezoek aan Lewes en Tunbridge Wells, en na zijn terugkeer preekte en studeerde hij weer met hernieuwde ijver. De brieven aan zijn vrienden zijn even opgewekt als altijd en ze eindigen gewoonlijk met zinnen als: "De Kolensjouwer en zijn Lady zenden hun hartelijke groeten aan de Bontvanger en zijn hertogin"; "Mijn vrouw en de meisjes (meijuffrouw Sanderson en haar vriendin) doen de vriendelijke groeten aan u en mevrouw Bensley"; "Mijn vrouw doet u en mevrouw Morris de hartelijke groeten."

Naarmate de jaren vergingen, werd zijn hand echter steeds minder vast. "Mijn hand beeft, - zo besluit hij een brief van 23 februari - zodat ik niet verder kan gaan."

"Ik ben er maar treurig aan toe geweest - begint hij een andere brief van 26 februari - en mijn arme vrouw nog erger."

Gedurende de laatste twaalf maanden van zijn leven, wijdde hij zijn gedachten voornamelijk aan het boek: "De Openbaring van Johannes", en de gevolgtrekkingen die

hij daaruit maakte, zijn weergegeven in een reeks brieven aan zijn vriend Ds. Isaac Beeman.

De dood van Percival, die in het Lagerhuis werd doodgeschoten, trof hem als een zware slag, want hij beschouwde het als het werk van de Jacobijnen, en vreesde dat een revolutie zou uitbreken. "Hoe klein - merkte hij op - is het aantal van het nuchtere en ernstige nadenkende deel van de natie, vergeleken met de lieden van de lagere klassen, die door onwetendheid niets te vrezen, en door gebrek aan bezit niets te verliezen hebben."

Zijn voornaamste tegenstanders in zijn laatste levensjaren waren Ds. Vigors MacCulla en Ds. John Stevens (de opvolger van Ds. Richard Burnham), die negen jaren lang in verschillende plaatsen tegen hem tekeer had gegaan..

Op 14 juni 1812 preekte Huntington te Cranbrook, waar hij geboren en opgevoed was. De menigte die hem wilde horen, was nog nooit zo groot geweest. Honderden konden niet in de kerk komen. Onder de kerkgangers was één van zijn vrienden, James Wilmhurst, die lange tijd ziek geweest was en nu de wens te kennen had gegeven, Huntington nog één keer te horen. "Hij hoorde mij - schrijft Huntington - over 2 Korinthe 5: 4 en 5. Dinsdags ging ik hem opzoeken en op donderdagmiddag ontsliep hij in vrede."

Vanuit Cranbrook reed Huntington naar Tunbridge Wells, waar zijn tweede vrouw Lady Sanderson met juffrouw Sanderson en haar vriendin, juffrouw Falkland, hem zouden ontmoeten.

Over deze reis schrijft hij aan Rebecca Martin: "Ik had het erg naar mijn zin op deze reis. De gehele natuur scheen vrolijk te zijn, zoals zij altijd is wanneer God het hart vrolijk maakt." Zijn brief vervolgend, klaagt hij over zijn vele tekortkomingen, en een geliefkoosde uitdrukking gebruikend, bekent hij, dat hij zich meer als een duivel dan als een doctor had gedragen. Hij voegt er aan toe: "Maar Jezus zag op mij neer, en al die bergen versmolten in Zijn tegenwoordigheid."

Hij besluit dan deze brief met één van die opmerkelijke uitdrukkingen, die de lezer in de oren blijven klinken: "Becky, ik kan zonder Hem niet leven. Hij is het rad, dat mij beweegt, de veer, die mij mijn levenskracht verleent, en het gewicht, dat voor mij de heerlijkheid opent, en als deze dingen er niet zijn, dan is er niets over dan de lege klokkenkast."

Het was al jaren Huntingtons gewoonte om iedere zes of zeven jaar zijn vijf "heilige plaatsen" weer op te zoeken: Mortlake, Kingston, Sunbury, Ewell en Thames Ditton. En in de zomer van het jaar 1812 deed hij zijn laatste pelgrimstocht naar deze plaats, zoals achteraf zou blijken. Ongetwijfeld in het voorgevoel, dat dit voor het laatst zou zijn, bezocht hij ze in chronologische volgorde, en hij ging daarom eerst naar Mortlake, zijn "Ur der Chaldeeën", waar de oude appelboom stond, waarbij hij de stem vernomen had, die hem beval zijn zondige vrienden te verlaten en uit de streek te vertrekken.

Van Mortlake ging hij naar Kingston aan de Theems, zijn "Sinaï", waar de herinneringen lagen aan de laan, het kleine huisje en zijn kamer met het gordijn, waarachter hij gewoon was te bidden.

In de tuin te Sunbury stond een ladder op dezelfde plaats, als waarop destijds de ladder stond, toen hij het lichtende visioen kreeg. "Ik beklom hem en ik zag het

gereedschapshuisje, waarin de Geest voor het eerst Zijn krachtig en onwederstandelijk gebed in en door mij opzond, mij nadrukkelijk gebiedende mijn smekingen tot Jezus Christus te richten, wat ik gehoorzaam deed."

In de veertig jaar, die voorbijgegaan waren, was deze plaats nauwelijks veranderd. De enige, die veranderd was, was Huntington zelf. In plaats van een magere boerse jongeman in een blauw kiel met een verwaarloosde haardos en zonder hoed, stond daar nu een forse, in het zwart geklede, deftige oude heer, met een kortgekrulde pruik en de driekantige steek van een geestelijke. Waarschijnlijk zullen weinig mensen ooit veertig zulke inhoudsvolle jaren hebben beleefd!

Van Sunbury ging hij naar Ewell en van Ewell naar Thames Ditton. "Maar nu is de oude dag gekomen, en ik denk, dat ik al deze kleine heuvelen voor de laatste maal heb gezien. En ik hoop weldra de berg des Heeren op te gaan, waar ik eerst de volle inhoud van al deze onderpanden, beloften en eerstelingen zal aanschouwen. Met grote blijdschap gedenk ik de weg, waarlangs de Heere mij gedurende veertig jaren door deze aardse woestijn geleid heeft."

De ouderdom begon nu snel zijn uitwerking te doen gevoelen, en doordat hij niet in staat was voldoende lichaamsbeweging te nemen, werd hij steeds gezetter. Met aderlatingen trachtte hij dit tegen te gaan. De dokter die hem in verband daarmee behandelde, zag in de hoek van Huntingtons slaapkamer een groot fluwelen kussen liggen, en hij vroeg hem waarvoor dit diende. "O, daarop breng ik iedere avond mijn zaken in orde, - was het antwoord - maar misschien begrijpt u dat niet." Evenals in zijn armoedige kamer te Ewell, had hij in zijn huis te Holmes Hill een aparte plaats om te bidden.

Hoewel hij veel te lijden had van allerlei kwalen, en zijn levenseinde snel naderde, bleef hij even ijverig als tevoren bezig, met plichten die hij zichzelf oplegde. Zo lezen wij, dat hij op een ochtend in augustus zó vroeg opstond om een brief te schrijven, dat het nog te donker was om te kunnen zien.

Ook deed hij ter perse gaan, de correspondentie tussen hem en enkele andere personen, van wie hij geloofde, dat zij in waarheid de genade van God deelachtig waren, onder de titel: "*De jammerklachten van satan*", op welk werk hij al in zijn brieven van 24 augustus en 10 en 17 september, die juist vóór de publicatie er van geschreven werden, toespelingen maakt.

Na een preek op een Sabbat was hij zó moe, dat hij nauwelijks kon lopen, en hij merkt hierover op: "De verdrukkingen zijn profijtelijk, daar zij dienen tot onze vernedering. Zij brengen het kwaad, dat in ons is, aan de dag, en ontnemen ons het vertrouwen op het vlees."

Ook werd hij wat opgevrolijkt door een bezoek van Ds. Turner en zijn vrouw, die een week bij hem bleven, hoewel zijn genoegen en dat van de anderen getemperd werd door het feit dat mevrouw Turner veel te lijden had van haar kreupelheid. "Ik geloof, - zei hij tegen Ds. Turner, naast vele andere opmerkingen - dat de Heilige Geest zweeft over de uitverkorenen vanaf hun eerste jaren, en op de bestemde tijd intrek neemt tot hun zegen en behoud."

In later dagen merkte Ds. Turner, wanneer hij aan dit bezoek terugdacht, van Lady Sanderson op: "Ik ben er van overtuigd, dat zij was wat zij beleed te zijn: een oprechte christin. Zij was erg vriendelijk en behulpzaam voor Huntington."

Op 8 december 1812 schreef Turner aan Huntington, om hem te vertellen dat Thomas Owram juist gestorven was in de ouderdom van zeventig jaar. De brief bevat een aangrijpend verslag van "Tommy's laatste uren" en besluit met de zinsnede: "Mede namens mijn vrouw doe ik u de hartelijke groeten, en ook aan Lady Sanderson, wiens warme toewijding wij niet kunnen vergeten, en voorts aan de jonge dames."

In antwoord daarop geeft Huntington uiting aan zijn vreugde, nu hij hoort van het gelukkige en indrukwekkende sterven van die "goede Tommy." Hij zegt, dat hij vaak heeft gebeden voor de vrouw van Turner en dat hij er van overtuigd is, dat God haar zal genezen. "Elke dag wanneer ik mij afzonder om tot God te bidden, is zij ook in mijn gebed betrokken. Ik zie haar voor mij in dezelfde kleding en met dezelfde droevige en meewarige uitdrukking op haar gezicht als toen zij zich voor het eerst tot mij wendde."

De eerste brief uit het jaar 1813, die bewaard is gebleven, is gedateerd 6 januari. "Ik ben nu zeer zwak en oud en toch breng ik in mijn ouderdom nog vruchten voort. De papisten strijden nu hun grootste, en naar ik denk ook laatste strijd. Het voorhof van de Anglicaanse kerk zal in hun handen vallen."

Hoewel in het afgelopen jaar de terugtocht van Napoleon uit Moskou had plaats gevonden, bleef Huntington toch bevreesd, dat Napoleon onheil over Engeland zou brengen, en in zijn fantasie plaatste hij een troon in Moskou, deed Napoleon voor zich verschijnen en gaf bevel een staak te bevestigen aan één van de ramen van het Kremlin om Napoleon daaraan op te hangen. Daarna was hij zeer ontdaan over zijn vrees voor de papisten en Napoleon, en over zijn gebrek aan geloof in een almachtig God, en hij veroordeelde zichzelf, terwijl hij diep bedroefd was over de aardse, zinnelijke en duivelse inblazingen, die deze fantasieën opwekten.

Zijn brief van 8 februari is weer geschreven in de oude en voortreffelijke stijl. "Wanneer God ons moeilijkheden of druk doet toekomen, dan gebeurt dit om ons stof te geven tot geloof en gebed. ... Wat van Hem komt, moet ons weer tot Hem brengen. Mijn hand beeft erg. Mijn vrouw en uw oude vriend groeten u."

In zijn laatste brief aan mevrouw Waddelow schept hij moed uit de leerstelling der uitverkiezing, die hij zijn hele leven met zoveel welsprekendheid had verkondigd. "Alles is Zijn werk, wij kunnen er niets aan toedoen, en onder al Gods werkingen zijn wij passief als het leem in de hand van de pottenbakker, terwijl Hij ons vormt tot een volk, dat Zijn lof zal verkondigen. Wij zijn het werk Zijner handen, daarom zeg ik u: Wacht af."

In een brief aan mevrouw Turner van 18 februari 1813 schrijft Lady Sanderson: "Nu ik onze geliefde en geachte vriend - zo placht Lady Sanderson in haar correspondentie haar man te noemen - heb horen zeggen, dat u niet één dag uit zijn gedachten bent geweest sinds wij het genoeg hebben gehad u hier te ontvangen, verzoek ik u ons te willen meedelen hoe alles afgelopen is, of het gebed verhoord is op de wijze, zoals u hoopte, en uw voet dus genezen is, zodat u zich nu wat gemakkelijker kunt voortbewegen. ... De prediking van Huntington is voor mij tot grote zegen geweest, want onder hem brak voor het eerst van mijn leven, het licht van de hoop door. ... Mede namens de Doctor, doe ik u en uw man de hartelijke groeten. Wij spreken vaak over u. Ik voelde innerlijke gemeenschap met u vanaf onze eerste ontmoeting, een eensgezindheid, die gemakkelijker gevoeld dan onder woorden gebracht kan worden. Ik

zou wel willen weten wat uw gevoelens waren ten opzichte van mij. Ik weet, dat God u eerlijk gemaakt heeft en dat u me daarom niet zult bedriegen."

Huntingtons brief aan Ds. Isaäk Beeman, die waarschijnlijk op 24 december 1812 is geschreven, vangt aan met de bazuinstoot: "Zalig, driewerf zalig zijn wij, die Jakobs God ter hulp hebben, Die ons maakt tot wonderen in het oog van de wereld, voorwerpen van bewondering voor de engelen, en raadsels voor onszelf. Ik ben een oude man en toch een nieuw schepsel. Mijn gang en mijn hand zijn onzeker geworden, en toch ben ik een koperen muur en een ijzeren wal. Eén en al broosheid, en toch in het bezit van een onvergankelijke kracht. Als man uit Kent doe ik aan u als mede-Kentenaar de in dit jaargetijde gebruikelijke wensen toekomen, namelijk een gezegend Kerstfeest en een vredig Nieuwjaar."

Op 26 februari schreef Huntington nog aan Berry, op 28 februari aan Mary Hooper (de Philomela) en op 12 april en 10 mei aan Joseph Chamberlain.

HOOFDSTUK XVI

25 MEI 1813 - 1 JULI 1813

De schemering van Sardis.

Dag in dag uit werd Huntington zwakker, en hij was er ten volle van overtuigd, dat zijn einde nabij was. 'In zijn laatste dienstwerk werd hij veel gezegend met de nabijheid Gods', schrijft Ebenezer, Huntingtons tweede zoon.

Na zijn thuiskomst van de gebruikelijke woensdagavonddienst op de 25^e mei, zei hij tot Betsy Falkland, die hem hielp zijn jas uit te doen: "Betsy, mijn werk is bijna beëindigd. Nog enkele malen en alles zal voorbij zijn."

"Nee dominee, dat hoop ik niet", antwoordde zij.

"Je kunt er zeker van zijn, dat het zo is", ging Huntington verder. "O, hoe verlang ik mijn gezegende Verlosser te zien. Wat een gezegend vooruitzicht staat mij nu te wachten, om met Hem te verkeren, naar Wie nu al veertig jaar al mijn hoop is uitgegaan."

Vanaf dat ogenblik verloor hij de belangstelling voor alle dingen, waarin hij vroeger genoeg had gehad. Hij schonk geen aandacht meer aan de bomen, die hij geplant had en waarvan hij de groei in het voorjaar met zoveel opmerkzaamheid had gadegeslagen. In zijn broeikas, waarin hij zoveel tijd had doorgebracht, kwam hij maar zelden meer. Zijn gedrag tegenover zijn omgeving bleef vriendelijk en liefdevol, maar er bleef niets meer over van de gemeenzame scherts, zijn geestigheid en humor, die zo karakteristiek voor hem waren. Vaak zat hij uren achtereen met Lady Sanderson zwijgend in zijn studeerkamer, en als hij wat zei, dan was het een opmerking over Gods goedheid ten opzichte van hem. Eind mei kwamen Ds. Samuel Turner en Ds. Joseph Chamberlain nog een bezoek brengen aan hun geliefde vriend. De eerste vertrok al op de eerste juni, maar laatstgenoemde bleef enkele weken.

Op 6 juni leidde Huntington voor de laatste maal, naar achteraf zou blijken, de kerkdienst op zondag. Hij preekte 's morgens over 1 Korinthe 8 : 3, hoewel korter dan gewoonlijk: "Maar zo iemand God liefheeft, die is van Hem gekend", en uit zijn spreken bleek een diepe bewogenheid. (In zijn laatste dienstwerk werd hij veel gezegend met de nabijheid van God, schrijft Ebenezer Huntington)

's Middags hield hij, staande op een preekstoel, die tijdelijk voor hem gelijkvloers gemaakt was, een verheven predicatie over de instelling van het Heilig Avondmaal. Nadat hij zelf brood en wijn genomen had, keerde hij zich om en zei, met de beker in de hand: "U zult de Kolensjouwer niet lang meer bij u hebben, en wanneer ik heengegaan zal zijn, zal er geen ander in mijn plaats komen. Ik zal mijn licht met mij nemen."

Deze woorden berustten kennelijk op de overtuiging, dat geen ander in staat zou zijn hem op te volgen, en dat bij zijn dood zijn gemeente uiteen zou vallen. Zijn woorden zijn in vervulling gegaan.

Daarna deelde hij brood en wijn rond aan een groot aantal Avondmaalgangers, zoveel als er aan de tafel konden plaats nemen, in dit geval telkens zes-en-dertig man. Als gevolg van zijn lichamelijke zwakheid moest hij zitten en twee keer rust nemen, terwijl enkele verzen werden gezongen, en daarna sprak hij over de liefde Gods.

"O, ik wilde wel, dat ik u kon vertellen hoe groot mijn vreugde is geweest." En hier brak hij plotseling deze zin af om een scherpe berisping toe te dienen. "Sommigen van u willen wel behouden worden, maar zij willen er niet naar leven. Ik voel, dat mijn werk bijna gedaan is, maar hetzij dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn gebouwd op de Rots Jezus Christus." Men kon bemerken dat hij nog nooit zo verheugd en gelukkig geweest was als op dat ogenblik. Nadat hij brood en wijn had uitgereikt aan allen, beklom hij weer de preekstoel en loofde en dankte God voor Zijn genade, aan hen als gemeente bewezen.

Op de avond van woensdag 9 juni besloot hij zijn lange en gezegende loopbaan met een indrukwekkende predicaat over Openbaring 3 : 3. Hij sprak met kracht en ernst en bracht zijn hoorders nog eens onder ogen, wat volgens hem de fundamentele leerstellingen van het Christendom waren, en hij drong er bij zijn hoorders op aan, dat zij deze trouw zouden blijven. Toen richtte hij zich tot de natie in het algemeen en zeide: "O Sardis, uw leiders verleiden u, en de wegen uwer paden slokken zij in. De Ariaan, de Sociniaan en de Sabelliaan verloochenen de ware God, en zo houden ze niets anders over dan de afgoden van hun eigen inbeelding." Zijn hele leven door had hij zijn hoorders en degenen met wie hij in briefwisseling stond, er op gewezen, dat het van het allergrootste belang is om op Gods daden te letten. "Let op Zijn voorzienig bestel, zei hij in zijn laatste preek, want Hij heeft gezegd, dat Hij al Zijn goedheid voor ons zal stellen, zodat, als we niet zorgvuldig op Zijn goedertierenheden letten, wij ze nooit met dankbaarheid en ootmoedigheid zullen erkennen tot Zijn eer. Wanneer we bidden, moeten we letten op de uitkomsten van ons gebed, zodat de verhoring er van niet aan ons voorbij gaat." Hij besloot zijn preek met de plechtige opmerking: "Wat mij aangaat, ik heb niets voor u verborgen willen houden, maar ik heb u steeds de volle raad Gods willen verkondigen. Daarom - en hier sloeg hij met grote kracht op de preekstoel (wat helemaal zijn gewoonte niet was) - ben ik vrij van het bloed van u allen."

De gemeente was diep ontroerd. Onder de aanwezigen bevonden zich Christopher Goulding en Cornelius Tozer, die beiden de preek stenografisch opnamen, Ds. Samuel Turner, Ds. Thomas Burgess, John Eedes, John Keyt, en andere personen. William Stevens kon niet aanwezig zijn, maar Keyt wandelde met een vriend naar Stevens' huis om verslag uit te brengen over deze preek, en zij gaven met droefheid als hun mening te kennen, dat zij hun geliefde herder wel voor de laatste maal gehoord zouden hebben.

Op 10 juni begaven Huntingtons oudste zoon Gad, zijn vriend Over met zijn vrouw en Edward Aldridge zich naar Hermes House, en zij kwamen allen diep onder de indruk van de geestelijke rust en de vriendelijkheid, waarvan Huntington blijk gaf. De volgende dag stond hij, vroeger dan gewoonlijk op, maar kort daarna traden verschijnselen op, die het ergste deden vrezen. Terwijl zijn vrienden pogingen deden zijn voeten te warmen, zei hij: "Deze voeten hebben mij vele mijlen gedragen om het Evangelie van Jezus Christus te verkondigen."

Op zaterdagmorgen 12 juni kwamen Blake en zijn vrouw - een dochter van Huntington - hem opzoeken, maar zij kregen te horen, "dat de Dokter niet gestoord wilde worden."

Dit vervulde hem met bezorgdheid en zijn vrouw met grote smart. Ook andere familieleden, die hem wilden bezoeken, kregen hetzelfde bescheid. De volgende dag was hij niet in staat zijn kamer te verlaten, en Ds. Algar Lock, de hulpprediker die zijn plaats op de preekstoel innam, zinspeelde in ontroerende bewoordingen op zijn ziekte. De mensen luisterden gedrukt naar deze onheilspellende woorden en zij gaven de hoop op beterschap op.

Op zondag kwamen ook de andere familieleden naar Hermes-House, maar konden niet ontvangen worden, schrijft Ebenezer.

's Maandags voelde hij zich iets beter, en deze verbetering in zijn toestand duurde tot vrijdag. Op die dag stond hij volgens zijn gewoonte, om vier uur in de morgen op om zijn studies voort te zetten, maar om zeven uur ging het weer niet goed met hem. Men kwam onophoudelijk naar zijn toestand vragen, en daar dit het huishouden zo in de war bracht, besloot Lady Sanderson hem naar het platteland te doen vervoeren, om zeker te kunnen zijn van enige rust, zowel voor hem als voor haarzelf, en zij liet haar keus vallen op Tunbridge Wells, door Huntington de "Efraïmsberg" genoemd.

In de morgen van 18 juni stond om zes uur het rijtuig voor hen gereed. Als gevolg van zijn zwakte, kon hij slechts met grote moeite daarin plaats nemen. Onderweg gaf hij aan Lady Sanderson te kennen, dat hij er van overtuigd was, niet meer te zullen terugkeren, en hij voegde er aan toe: "Voordat ik het huis verliet, smeekte ik God, dat dit niet meer zou geschieden. Mijn werk is geëindigd. Ik heb veertig jaren met grote inspanning gearbeid en mij werd daarin de kracht gegeven, de volle raad Gods te verkondigen."

Door Huntingtons uitputting moest men onderweg herhaaldelijk stilhouden en pas de volgende dag bereikten de reizigers Tunbridge Wells.

Op maandag 21 juni kwam Joseph Morris en Thomas Merchant over van Lewes om hem te bezoeken. Hij was een geheel ander mens geworden, zegt Morris. Hij vertelde ons, dat hij voorheen in druk nooit op bijzondere wijze was bemoedigd, maar steeds zijn strijd alleen had moeten strijden. Nu ondervond hij juist het tegendeel en werd hij vijf dagen achtereen begunstigd met een diepe geestelijke rust, waarna hij op liefelijke wijze werd opgezocht door de Allerhoogste, zodat zijn ziel daaronder in berouw wegsmolte. Het gesprek, dat hij met ons voerde, had in bijzondere mate betrekking op de eeuwige heerlijkheid en was niet meer de taal van een sterfelijk mens, nooit tevoren heb ik zulke heerlijke en hemelse taal van iemands lippen gehoord."

In zijn testament van 17 januari 1810 gaf hij als zijn laatste wens te kennen, dat hij naast zijn vriend Jenkins zou worden begraven. De kerk droeg hij over aan enkele personen, die gemachtigd werden om haar in het belang van de gemeente te beheren. Aan Lady Sanderson liet hij het geld na, dat hij door zijn huwelijk met haar had verkregen, een bedrag van ongeveer f 80.000. - , dat hij geheel onaangeroerd had gelaten. Zijn dochter Naómi vermaakte hij een huis en zijn andere kinderen verschillende kleine legaten. Huntingtons kinderen hadden gedurende zijn leven grote geldbedragen van hem ontvangen. Het was daarom zeer terecht, dat het geld van Lady Sanderson onaangetast bleef. Wat hemzelf betreft was het duidelijk, dat na betaling van zijn schulden er heel weinig voor de erfgenamen overbleef.

Tijdens zijn laatste ziekte maakte hij onder de invloed van Lady Sanderson, wier houding in dit opzicht niet te verdedigen is, een nieuw testament. Hierin maakt hij niet zonder bitterheid melding, van de onbekwaamheid van zijn kinderen en van de grote

bedragen, die zij hadden vergooid. Het meest verbazingwekkende van zijn testament was echter de bepaling, dat Lady Sanderson, de inkomsten uit de kerk zou ontvangen, onder verplichtingen om de kerk in stand te houden voor het gebruik door de gemeente, en aan zijn opvolger f 2000,- per jaar te betalen. Sir William Hay en Sir Ludlow Harvey werden door hem aangewezen als executeurs-testamentair.

Uit deze bepalingen van dit testament, - dat door Huntington niet werd ondertekend, - schijnt het, dat bij Lady Sanderson de begeerlijkheid de overhand had gekregen over de eerlijkheid, en dat zij op weinig fraaie wijze van Huntingtons lichamelijke zwakheid gebruik had willen maken. Tot een vriend die hem kwam bezoeken, zei Huntington: "Sinds ik hier op Tunbridge Wells verkeer, heb ik alleen met advocaten en dokters te maken gehad, en mijn ziel is er ziek van." Toen zijn ziekte echter verergerde en alle hoop op herstel verdween, kreeg bij Lady Sanderson, de vrouw de overhand op de financier, en in haar bezorgdheid om al het mogelijke voor haar man te doen, vergat zij het hele testament.

"Je hebt veel geleden", zei zij eens tot hem.

Hij antwoordde: "Er is een tijd geweest, dat ik ergere pijn had. Ik werd verteerd door de koorts, terwijl ik geen bed had om op te liggen en zonder dat iemand zich om mij bekommerde. Maar nu zegent de Voorzienigheid mij met alles, wat nodig is om mijn lijden te verzachten."

Bij een andere gelegenheid zei hij: "Mijn hart is vervuld van Gods goedheid, en ik betreur het, dat ik niet in staat ben, de woorden te vinden om aan anderen duidelijk te maken wat ik voel."

De dood had voor hem geen verschrikking. "Alles is vlak voor mij, er zijn geen "mitsen" en geen "maren." Ik ben zo zeker van de hemel alsof ik er al in verkeerde."

Hij beklagde zich over de tegenstand, die hij tijdens de gehele duur van zijn bediening had ondervonden en de haat, die men hem had toegedragen. En zich tot Lady Sanderson wendende, zei hij: "Neem een pen en schrijf mijn grafschrift." Hij dicteerde haar:

"Hier rust de Kolensjouwer, van God bemind, maar gehaat door de mens.

De alwetende Rechter zal dit op de dag des oordeels

bekrachtigen en bevestigen tot ontsteltenis van duizenden.

Want Engeland en zijn hoofdstad zullen weten, dat een profeet onder hen heeft verkeerd."

Maandag 28 juni scheen hij in te storten en Lady Sanderson waarschuwde haar dochter en juffrouw Falkland. Die kwamen de volgende dag. Hij begroette hen hartelijk en kuste hen.

Woensdag kwamen Thomas Bensley - de drukker - en John Over hem bezoeken. Bensley zei, toen zij de kamer binnenkwamen: "Het verheugt mij, dat je er zo opgewekt uitziet."

Huntington antwoordde: "Waarom zou dat niet het geval zijn? De dood heeft in deze veertig jaren zijn prikkel voor mij verloren. Ik ben niet banger voor de dood dan voor mijn slaapmuts."

Woensdag 30 juni, 4 uur in de middag kwamen Blake met zijn vrouw, Huntingtons dochter, en mevrouw Burrell. "Alleen zij, zegt mevrouw Blake, die het zelf hebben meegemaakt, kunnen weten wat wij voelden toen wij de kamer binnentraden. Wij sloegen onze armen om zijn hals en kusten hem, en waren nauwelijks in staat een woord uit te brengen."

Ook Huntington omhelsde hen en vroeg in het bijzonder naar hun kinderen en op wat voor manier zij gekomen waren en waar zij wilden slapen. Hij zei: "Waarom zijn jullie niet eerst hierheen gekomen, dan hadden wij jullie wel bij andere mensen onder kunnen brengen."

Ze antwoordden: Wij zijn gekomen om u eens te zien, onze kamers zijn te Sussex.

Blake drukte de hoop uit, dat hij nog zou herstellen, maar Huntington schudde zijn hoofd en zei: "Mijn krachten zijn uitgeput."

"Lieve vader, zei zijn dochter, terwijl haar ogen nat waren van tranen, ik wenste wel, dat ik u kon volgen, want dat is alles, wat ik begeer."

Hij antwoordde: "Blijf daarbij en je zult je loon geenszins verliezen."

Volgens Ebenezer had hij zijn zaken nog niet geregeld en zei hij, dat hij nog dagen hoopte te krijgen om dat te doen. 'Een wijs man beschikt zijn zaken met recht.'

Hoewel hij de hele dag erg ziek was geweest, scheen het 's avonds toch iets beter met hem te gaan en hij zei, dat hij overeind wilde zitten om het avondeten te gebruiken, want hij had behoefte aan enig voedsel. Met een zwakke en bevende stem vroeg hij om een zegen, zoals hij gewend was, en hij deed dit op een plechtige en indrukwekkende wijze. Gedurende deze maaltijd, die hem goed scheen te smaken, sprak hij rustig en opgewekt, zoals hij gewend was, en hij had het daarbij vooral over de genade, die hij ondervonden had, en over de vreugde, die hij gevoelde bij het vooruitzicht ontbonden te zullen worden. Toen hij sprak over de kerk en over de gemeente, dacht hij in het bijzonder aan degenen, die in voor- en tegenspoed zijn bedieningen getrouw waren gebleven, en hij zei, dat Gods zegen altijd op hen zou rusten.

De tijd van vertrek naderde. "Wij kwamen dichterbij hem zitten, zegt Mevrouw Blake, want wij konden hem slechts met moeite verstaan door zijn zwakte en omdat zijn mond door de koorts was verdroogd. Hij duidde aan met een beweging, dat hij wat wilde drinken, wat hem door Blake onmiddellijk werd gegeven. Hij strekte zijn handen uit, legde de ene op mijn zuster en de andere op mij, en zei: "Jullie zijn mijn lieve kinderen en ik ben blij jullie te zien."

Daar het tijd was, dat hij ging rusten, namen wij afscheid van hem. Hij kuste en zegende ons en wij gingen heen om hem in deze wereld niet meer te zien. Hij volgde ons met

zijn ogen en wij bogen en gingen heen. "Blijkt het dus niet dat wij hem dierbaar waren?"

Voordat hij ging slapen, sprak hij nog hartelijk met Lady Sanderson en hij dankte haar voor haar voortdurende zorgen en zei, dat zij zolang als hij haar gekend had, voor hem steeds dezelfde was geweest, namelijk vriendelijk, trouw en liefhebbend. Juffrouw Falkland bleef die nacht bij hem waken. Toen ging hij hard achteruit.

Lady Sanderson, haar dochter, Stone en één van zijn hoorders, een zekere Morgan, bleven de gehele dag bij hem. Tegen de avond scheen hij diepe blijdschap te gevoelen. Toen Morgan zijn lippen bevochtigde, zei hij: "God zegene u, ik dank u, gezegend zij Zijn heilige Naam."

Tegen de avond zeide hij: "O, gezegend zij Zijn verheven Naam." Kort daarop: "Waarom toeft de wagen des Heeren zolang om te komen?"

Hij trachtte rechtop te gaan zitten om de mensen in zijn omgeving aan te spreken, maar toen hij ondervond, dat hij geen woord kon uitbrengen, ging hij weer rustig liggen.

Een verschrikkelijke storm woedde gedurende de laatste ogenblikken van zijn leven en de hagel kletterde tegen de ruiten. Hij draaide zijn hoofd om ernaar te luisteren. Morgan zei: "Dat lawaai komt door de hagel"

De stervende keerde zijn hoofd weer om en trachtte te spreken. Lady Sanderson bracht haar oor aan zijn mond en hoorde hem nog zeggen: "*Gezegend zij Zijn dierbare Naam.*"

Toen gaf hij de geest. Daarop sprak één van de aanwezigen het woord van de psalmist: "*Let op de vrome en ziet naar de oprechte, want het einde van die man zal vrede zijn.*"

Het was tien minuten over half negen op 1 juli van het jaar 1813. Huntington was 68 jaar en vijf maanden oud geworden.

De droeve mare werd snel in iedere hoek van het land bekend. Hoe deze tijding door Huntingtons vrienden werd ontvangen, kan men beoordelen naar de uitwerking, die zij op één van hen, namelijk Cornelius Tozer, had. Hij riep uit: "O, wat een droevige tijding en wat een ontzettend verlies!"

Hij bleef deze woorden herhalen toen hij stil zijn werk deed en weende en tegelijk trachtte zijn tranen te verbergen voor zijn omgeving. "Zodra ik thuis kwam, deelde ik mijn vrouw het droevige nieuws mee. Wij bleven twee uur lang zitten en gaven uiting aan onze droefheid. Ik heb mijn vader, moeder, twee broers, twee zusters en een kind verloren, maar nooit voelde ik zo'n diepe droefheid als bij de dood van onze geestelijke leidsman."

Er werd besloten, dat Huntington in overeenstemming met de wens die hij herhaaldelijk had te kennen gegeven, naast zijn vriend Jenkin Jenkins op het kerkhof achter de Jirehkapel te Lewes zou worden begraven.

De begrafenis vond plaats op donderdag 8 juli. De stoet, die bestond uit een lijkkoets met zes paarden, zeven rouwkoetsen en een groot aantal andere vervoersmiddelen, was

meer dan een mijl lang. Er waren in Londen zóveel wagens gehuurd, dat de straten leeg waren en vreemdelingen naar de reden van deze ongewone rust vroegen. In de voorste koetsen zaten Huntingtons kinderen. Daarna volgde in de koets van Lady Sanderson, Lady Sanderson zelf, haar dochter en juffrouw Falkland. Daarna kwamen de rijtuigen met Huntingtons vrienden en de leden van zijn gemeente. Van tijd tot tijd, terwijl de trage, enorme, kronkelende stoet zich voortbewoog langs de stoffige weg, tussen de tuinheggen en onder de stralen van de brandende julizon, hoorde men telkens weer de zachte klank van oude geestelijke liederen, die op oude wijzen werden gezongen, aanheffen en wegsterven, als een geïmproviseerde en spontane lijkzang. In ieder dorp stonden rijen verwonderde toeschouwers, en zo werd het stoffelijk overschot van de onbuigzame, oude Evangeliedienaar door een treurend volk, dat evenwel heel goed wist, dat er geen reden tot treuren bestond, behalve dan voor hen over hun eigen verlies, naar zijn laatste rustplaats gebracht: de groeve te Lewes.

De begrafenis vond plaats, in overeenstemming met Huntingtons uitdrukkelijke wens, in volstrekte stilte, zonder toespraken. Tot laat in de avond ging een onafgebroken stroom van bezoekers naar en van het graf. Er waren niet voldoende levensmiddelen aanwezig om de mensenmassa, die zich in de stad bevond, te voeden, zodat velen tegen hun wil gedwongen werden te vasten.

's Avonds preekte Ds. Joseph Chamberlain van Leicester in de kerk, terwijl hij tot tekst nam Jesaja 57 : 2: "Hij zal ingaan in vrede."

De daarop volgende Sabbat preekte hij in de Voorzienigheidskapel voor Huntingtons verlaten en bedroefde kudde. Naar men zegt, waren er tweeduizend hoorders, allen in diepe rouw, maar in overeenstemming met Huntingtons uitdrukkelijke wil was de preekstoel niet met rouwfloers omhangen en werd er in deze preek in het geheel niet over hém gesproken.

En misschien deed deze verschrikkelijke stilte - een stilte, die de mensen het gevoel gaf, dat ze het moesten uitschreeuwen - de leegte, die ontstaan was door het sterven van Huntington, nog erger opvallen dan anders het geval zou zijn geweest. Hun leven was onverbrekkelijk met het zijne verbonden geweest. Een tijdlang waren zij als het ware verdoofd. Daarna bedreven zij rouw met "een zeer grote rouwklage."

Toen zij na verloop van tijd, als alle christenen na zware beproevingen, weer in een toestand van berusting waren gekomen, lieten zij in hun kerk een prachtige marmeren plaat aanbrengen ter nagedachtenis aan hun overleden herder, en zij lieten daarop het grafschrift graveren, dat hij enkele dagen vóór zijn dood zelf had opgesteld.

De gedenksteen zelf bestaat niet meer, maar de woorden kan men nog vinden op zijn grafsteen te Lewes, op het kerkhof naast de Jirech-kerk.

[In 2005 lag het verhoogde graf er verlaten bij. Tijdens een zware storm in 1987 beschadigde een omgevallen schoorsteen de stenen.]

Kort na de dood van Huntington gaf zijn zoon Ebenezer een serie brieven van zijn vader uit, met de titel: *Nalezingen van de wijnoogst*. Ook de laatste preek van Huntington over Openbaring 3 gaf hij aan de pers.

Tussen Ebenezer en zijn vader was er de laatste jaren verwijdering gekomen.

Uit de nagelaten brieven worden regelmatig opmerkingen gemaakt ten nadele van Lady Sanderson. Andere brieven tonen juist haar oprechte karakter. Misschien dat de verhouding tussen sommige kinderen van Huntington en zijn tweede vrouw niet goed is geweest.

Ebenezer schrijft op bladzij 48:

"Ik zal steeds reden hebben, om met de innigste gevoelens van dankbaarheid en liefde voor God, te erkennen, dat tijdens het laatste jaar van mijn vaders verblijf in deze aardse tabernakel, de satan erin geslaagd is om de genegenheid van de beste van de vaders van mij te vervreemden, dat hij mij niet (er)kende.

Gedurende die tijd behaagde het de Almachtige, alle vertrouwen op een vleses arm bij mij uit te rukken, te verdelen en mij nabij het oordeel te brengen. Maar ik bleef vasthouden dat de Heere mij niet zou verlaten, totdat Hij gedaan zou hebben wat Hij gesproken had. Want Zijn Woord verklaart: *"Over alles wat heerlijk is, zal een beschutting wezen"*.

